

R. M. K. I.
145.
1. péld.

Teljes.

AZ EVANGELIOMOKNAC, MELLYEKET VASARNAPOKON, ES EGYEB INNEPEKEN ESZTENDŐ ALTAL, AZ ANYASZENTEGYhazban oluasni es Prædicallani szoktanac, Magarazattyanac.

MASODIC RESZE.

MELY MAGABAN FOGLALLYA, HVSVETTVL FOGVA, ADVENTIG VALO VASARNAPI EVANGELIOMOKAT

egy nehany egyeb innepeknec, (mellyeknec szamat meg találod, ezt è leuelet el fordetuan) Euangeliomiual, egyetembe.

IRATOT TELEGDI MIKlostul, Esztergami præpostul.

2. Corint 4.

MEG NEM HAMISSETTYVC AZ ISTENNEC IGEiet, hanem az igasságuac ki ielentéséuel, aianlyuc magunkat, minden embereknec lelki esmeretinél, az Isten elöt.

NYOMTATTATOT NAGY SZOMBATBAN, AZ FELSEGES ROMAI CHASZARnac Kegyelmes engedelmeböl, vgyan azon Telegdi Miklos hazánal.

M. D. LXXVIII. Esztendöben.

Michaël Claudi Decanus Sassinen mihi imperat. Spes mea Christus.

AZ ÜNNEPEKNEC,
mellyeknec Euangeliomit ebben è réſzben talalod neuec cſſamoc.

FORKVÁT ISTVÁN KÖNYVTÁRÁBÓL
A M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL

Huſuet hetfő.	folio	42.
Huſuet ked.		61.
Kereſzt iaro hetfő.		190.
Vr menbe menetele Napia.		201.
Pinkősd hetfő.		279.
Pinkősd ked		293.
Vr napia.		357.
Eghaz ſzenteleſe napia, ſzinten leg utol vagon.		

A NYOMTATASBAN,
nem aranzoc oly vetket, mellyet az oluaſo magatulis èſzebe nem vehetne, es meg nem emen dalhatna.

A KERESTIEN OLVASOKNAC.

SZent Dauid Propheta, eg̃ Pſalmusba, melyben az ő ragalmozoi, ſzidalmazoi es haborgatoi ellen panaſzolkodic es kőnyőrőg Iſtennec, gatellyes bizodalommal remeluen, hogy à minemű artalmat ellenségi neki keſzétnec vala, az tulaidon feiekre volna eſendő, egyeb beſzedi kőzőt, imeztis mondgya. *Ecce, paturit inſticiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem: Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Conuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet.* Ime hamiſságot akar ſzűlni, ſzerelmet fogadot, es hazugságot ſzűlt. Vermet vait es azt meg áſta, es bele eſet à verembe mellyet keſzétet. Az ű ſzertéſe az ű feiére tér, es az ű teteiere ſzál az ű hazugsága. *Szent Dauid panaſzolkodo imadſága.* Pſal: 7.

Az az, noha Saul, vag̃ Doeg, vag̃ chuſi, vag̃ Semei, vag̃ akarki egyeb, à ki engemet ragalmaz, ſzidalmaz, es haborgat, gonoſzt gondol ellenem, modot keres benne, hog̃ nekem arthaſson, engemet meg ſzertheſsen es el veſztheſsen, de az ű gondolattya heiaba ualo hazugság es erőtlen: mert nẽ chac ſzandekiat vgghez nem viheti, ſem arthat nekem, ſem meg nem ſzerthet, ſem el nem veſzthet

engemet, hanem még annac fölötte, ũ maganac árt, magat ſérti meg, tulaidon feiére ſzál az, à mit en ellenem gondolt, es ũ eſic be à verembe, mellyet nekem ás vala. Vgyis történec à dolog, à mint mõdá, mert ſzegyenségbe maradanac es el veſzenec, Dauidnac minden ellenségi, ũc eſenec abba à gálazatba melybe ragalmazaſokcal ũtet akariac vala eiteni, es à mely veſzedelmet neki keſzeténec, aualis magoknac artánac.

Haſonlatos képpen vagyon ennekemis igém, eg̃ nem igen io ſzomſzedommal. Ki minec vtanna latta volna hog̃ az en Poſtillamnac elsõ rèſze, mellyet tualy bochattam ki, à kereſztyeneknec kezekbe forgattatnèiec, feluèn raita, hog̃ az ũ haſas es potrohos kõnüeinec eñec vtaña keueſeb bõchũleti lenne, es árra alab fogna ſzallani, miuel hogy volna iñar maſic, mellyet azoc oluashatnánac ſ-ol uaſnánakis, à kic eddig az ũ Poſtillaiat nẽ egébert, hanem azert oluaſtac, mert talam à mi nélunkõn egyebet nem kaphattanac: Akara eleit venni eñec à kárnac, es ſoc képpen gondolkodec raita, mi modon, à kiknel volna, el vettetneic velec, et az ũuet tolynaia kezekbe, à kic peniglen, eddig nem lattac auag̃ meg nem võttéc volna, azokcal lattatlanul annéra meg utaltatnáia, hog̃ ſoha chac látni ſe akariac, nem hog̃ oluaſni. Es hogy ezt à gondolatot vèghez vihetnèie, leg elõſzõr beſzedéuel ſzerte ſzerent mindenũt, de oly helyeken kiualtképpen, à

hol fe

hol feles emberec kőzőt forgódíc, vgy mint menyekőzőbe, es egyeb lakodalmokba, kezdé erőssen gyalázni iraſomat, ragalmazni tanetaſomat, ſzidalmazni énnen magamat. Annac vtanna, hogy hamareb ki teriedhetne az à gyalázat, mellyet nekem es az en kőnyuemnec keſzet vala, nagy ſietséggel egy chomózo feitegetéſt ira, mellyet ez elmult gyülésbe, à poſoni varasban, vraknac es nemeſseknec, vigan es moſolyogua oſztogata, mintha immar aual tellyeſséggel veghez vitte auagy vihette volna az ű ſzandékat. *Feitegetes ne ű kőnyuech' ke.*

Az à feitegetes rakua ondoc ſzidalmokcal, mellyekcel nem chac én magamat, hanem velem egyetembe piſpőkőket es minden rendbeli egyhazi embereket rutet es ondokol. Az en Poſtillamat kedig, vgymint ſemmit, haſzontalant, tudatlanul irattat, es minden teuelygeſekcel rakuat, meueti, pőkdőſi, es ſiuőlti. De más felől à mit ű beſzél, ir, nagy dicheretet, es magaſztalaſt teſzen à felől, es mind vtalan draga, ſzép nemes tanulſagnac díuínum munuſnac, az az, Iſteni aiandéknac neuezi azt. *A feitegeteſnec, ſocſzidalmazaſi.* *Maga dicheretí.*

Soha nem lattam oly chachogo kalmárt, ki hituan marhaiat tőb dicheretettel es magaſztalaſsal arulta volna, mint ez arullya az ű alkomanyat, es ſoha nem oluaſtam oly iraſt, melyben valaki tőb merget es keſerűſeget okadot volna ki más ellen, mint ű okad en ellenem. Kőſzőnem à iambornac

hoǵ ǵakorlya én beñem à pacientiat, es ſzoktat engemet, boſzuſagoknac bekéuel valo ſzenuedeſére. En ůtet nem atkozom ſem ſzidom, hanem kerem az Iſtent, hoǵ meg bochaſsa bůnet, mert latom hoǵ az beñe valo fel fuualkodas, añera meg vaketotta ůtet, hoǵ eǵebeket ſem̃inec aletuán, es chac magat véluęn naǵnac lenni, nem tudǵa mit miuel.

Nem lőn elég neki, à mit à feitegetésben hańa reiam (maga bizoń añi ſoc rutetas az, hoǵ ſzabadõ meg elegedhetet volna véle) hanẽ poſtillaianac ne ǵedic reſzebenis, (ot à hol à mint ů mondǵa, az őr dőgi, vilagi es teſti keſertetekrůl ir: de minden valaki oluaſa lattya, hoǵ DE ARTE AMANDI, es eǵeb à fele ektelenſegekrůl prædical,) elő vonſzon engemet, es oly igen oſtorozza ſzegen feiemet, hoǵ annal inkab ſem lehetne. Iſten meg fizeſse eztis à nemes bőlch embernec.

Ars amandi.

Ki nem lattya mind ezeket mi vegre miueli az, à kirůl ſzolloc? ki nem erti, hogy az en ǵalazatombol kereſzne magaſztalaſt maganac, es az en iraſomnac meg vtaltataſabol, az őuénec neuezetet es bőchůletet? Engemet mind kőńuemmel eǵetembe, à pad alá akarna vetni, hogy chac ů ůlhetne az aſztalnal. De kilőmben kezdet eſni à dolog hogy ſem mint ů varta, Nallam nelkůlis ſoc emberek-nec iteleti meg felel ů neki én ęrettem, vǵ annéra, hoǵ talam inǵen ſem volna ſzůkſég nekem chac eǵ ſzotis felőle ſzollanom. Mert ſenki nem talaltatic

Szomſzedom nac meſterſege.

Mint iara meſterſegeuel.

ki

ki az ũ ſzõrnyũ atkait dicherneie, es ioua hadnaia. Sõt meg azokis, à kiknec tiſzteſséges neuezetet ád es kedueskedic ſzidalmazo iraſaban, azt mondgac felõle, hogy altal hagta à merteklteſségnec határát, es nem illet volna en ellenem vgy irni, hanem ha irni akart, à mi az en Poſtillamba neki nẽ teczet, azt ſzent iraſsal, en magam atſzeledſégnec lelkéuel kel let volna meg feddeni.

Amaz keſertõ Prædicatiokbol peniglen (mellyekbe fõképpen en reiam, piſpõkõkre, captalanokra, leſuitakra, Baratokra, apaczakra es à kõz nép kõzzũlis azokra, à kic miſét hallanac, es az Romai egyhaz hitit vallyac, ſoc kigyot békat kiált) mely keues dicheretet, es tiſzteſséget nyert legyen maganac, ũis iol érti. Es iol lehet egy vezetéken iaro iraskat adogat immar maga menteſére azoknac, à kic azt à gonoſságra taneto kõnyuet tũle meg veſzic, de keueſet haſznal aualis, ſõt midõn lattyac az emberec, hogy illyen hamar tiſztéto oruoſsagot keres rutſagánac, annal inkab vtallyac az ũ ſzõrnyũ faitalan iraſat, es tulaidon vallaſabol karhoztattyac ũtet. Talaltatnakis ollyac egy nehanyan, kic ennec elõtte égbe magaſztaltac, es chac nem egyenlõue tõttec ſzent Palhoz, moſtan kedig, máſt ſollanac felõle: Es hitekre fogadgac hogy többe ſem prędicatioiat nẽ hallgattyac ſem kõnyueit nem oluaſsac. Mert valamit ez elõt eppétet volna az Iſten igeiéuel azt mind el

Vezetéken iaro iras.

rutitanaia è ſzőrnyű ondoc iraſaual. Lacũ aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Mert nekem keſzetet gálazatot, de az ű feiere harentotta az Iſten. En hiſzem mikor ez illyen mochkos Prædikaciokat irta, el tauozot volt tűle az iőuendő mondaſnac lelke, mely altal eg̃ nehanſzor Prophetalt (ha az ű dichekedo ſzouanac hiſz ű̃nc: de arte amandi folio, 845.849. 880.) esazert, nem vehette eſzebe hog̃ iőuendőre nem ſzinte oly nag̃ tiſzteſsegere eſnenecezec à mint ű varta volna.

A keſertetekről ualo Prædicatioknac rut ondokſaga.

Vgyanis ki lehetne oly eſze veſzet ember, à ki effele ondokſagokat őrőmeſt oluaſna auagy halgatna, mellyeket ű maga latorſagoknaces lator ondoc ſzoknac neuez, folio 901. Mellyekbe oly iſzonyu vtalatos rutſagoc vannac, hogy egy nehanyához haſonlokat, (él az Iſten) en ſem hallottam, ſem oluaſtam, ſem gondoltam ſoha eletembe folio 721.785.884.889.892.893. Es főképpen fol:885. Holot nem lehet ez vilagon oly rettenetes modgya à fertelmeſségnec, kit neuén nem neuezne, es elő nem ſzamlalna. Mellyekből vegezetre, ha egyeb gonoſzt nem tanulhatnakis az ifiac, (maga tanetas nelkűlis eleg hailandoc minden faitalanſagra) azt meg tanulhattyac (folio 895. & ſequentibus) mint kellyen magoc viſzeleſeuel, az artatlanoknac ſziueket fertelmeſsegre ingelleni, es vonni Es ha el hitethetnec valamellyet, mi modon fedezheſzec

heſzec. A ki eǵ nehanſzor aual pirongattya à piſpo̊ ko̊ket, es egyhazi nepeket, hogy fertelmes tragar beſzedec ſzarmaznanac ſzaiokbol, illyen ſzepeket ſzokot beſzelleni.

Kinec ſzent Pallal énis méltan mondhatom, hogy máſt tanet, es u̇nnen magat nem tanettya. Mert arra int egyebeket, hoǵ meg emlekezzenec vgyan azon ſz: Palnac imillyen mondaſarul. *Vrbanitas & ſtultiloquium, ne nominetur quidem inter uos.* (Holot iob lo̊t uolna à Græcizalàſnac beket hadni es ſzent Hieronymuſsal az vrbanitas helyet, ſcurrilitaſt oluaſni. Mert azoc à kic valoba deakul irnac, nem aletom hoǵ az vrbanitas, in malam partem, meuetſe̊gre ingerlo̊ chuf beſzéde̊rt ſzoktàc volna venni. Es mi legyen az vrbanitas, meg ielẽti Quintilianus monduan. Vrbanitas illa eſt, in qua nihil agreſte, nihil, inconditum, nihil peregrinum, neq; ſenſu, neq; verbis, neq; ore geſtu ve poſsit deprehendi. Es azert, ha azt mondǵuc, hoǵ ſzent Pal è Go̊ro̊g iget εὐτραπελία, abuſiue, ſcurrilitaſert vetette ſemmi bu̇nt nem vallunc benne. Mert otaz éktelen meuetteto̊ chuf beſzedeket tiltya.) u̇ peniglen oly igen el feletkezet mind arrul, ſ-mind à to̊bbiru̇l à mit azon helyen ir az Apoſtol, mint ha ſoha ingyen ſem oluaſta volna. Halgaſsacza à ſzent Pál mondaſat.

Rom: 2. A kimaſt akar tanetani, magat tanecha. Epheſ. 5.

Lib. 6 cap. 3.

Fornicatio & omnis immundicia, aut auaricia nec nominetur in uobis, ſicut decet ſanctos: aut obſcenitas, aut

ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent. Az az, paraznaſág es minden fertelmeſség, auagy ſõſuenség ingẽ ſe neuezteſsec tikõzõttetec, à mint illic à ſzentekhez. Se ondoc beſzédec auagy kàba beſzédec, ſe chuf beſzédec mellyec nẽ illenec. Valyon meg tartyae iràſaban ezt è ſzent Pal tanetàſat, az à ki minket vg̃ fed, mintha ſzaiunkbol tulaidon fũleiuel hallotta volna (maga bizony nem hallotta) à ſoc ſzõrnyũ ondoc, es tragar beſzedeket? Bizony nem tartya, mert nem chac kõzõnſeggel neuezi ũ (mint az iras ſzokta) à fertelmeſseget es tiſztatalanſágot, hanem egyenkent minden modgyàt meg mutattya, es meg magyarazza, mint, es hany képpen teheſſen eleget mind ferfi mind aſzony ember buia keuanſagànac. Kaba beſzedeket kedig à ki akar tanulni, azokat ſem ſzũkség maſut kereſni, azokbanis talal ot. Azonképpen à kaba beſzedeketis mellyeket nem akarìa ſzent Pal hogy à prædicator forgaſſon, mind elõ forgattya ez: bũ bai babonaság, varaslases egyeb õrdõgi chalardságoc, mellyec ez elõt chac eg̃ nehàn balgatag agnõc feiẽbe forgottanac, immaron à prædicallo ſzèkbe forognac, es à prædicallani tanéto kõnyõbe irattanac. Meg tanulhattya onnet à ki akaria à tõbi kõzõt aztis minemũ õrdõgségel kellyen à màs ember fiat, es leanyat bũ baial hozza ſzoktatni (fol: 856.) Iol teſzi hogy el nem hadgya feleitetni è ſzép draga dolgokat az ũ halgatoi-

Mint tartya meg à ſzent Pal momdaſat à ſzomſzed.

Fertelmes beſzedi.

Kaba beſzedi

1. Tim: 4.

Baba beſzedi

gatoinac. Vegezetre, à chufember meuetõ es tragar beſzedec, kiket egyebekbe karhoztat, mely kedueſec legyenec nalla, meg mutattya mind feitegetõ mind keſertõ iráſa. Melybe nem prædicatorhoz, hanem valami chel chapo emberhez illendõ chufsagokcal moſolyog, es egyebekelis moſolyogtat engemet, es à tõb kereſztyen eghazi embereket. Sõt még az Iſtentis kirûl imigyen mér meuetkezni. Aztom nem ért vgymond, az Iſten chiganul. Ezec volnánac vg̃ teczic azoc, mellyekrûl ſzent Pal azt iria, hogy ad rem non pertinent, non conuenient, nem à dologhoz valoc, es nem illenec. Ezeknec nem kellene az apoſtoli tanétas ſzerent neueztetni à kereſztyenec kõzõt. *Chuf beſzedi.*

Latta ũ magais, hogy nem iót es nem iol ir, es annac okaert két képpen akaria el tauoztatni, hog̃ az oluaſoktul meg ne feddetteſséc: *Mint akaria eleit uenni, hogy meg ne feddeſsec.*

Elõſzõr ſzitokcal, latrozuán azokat, ha kic ioua nem hadnaiac hog̃ illyeneket irt. Mely ſzitkot vegye az magara, à ki lator, en (ki bũnõs uag̃oc, de lator nẽ vag̃oc) ſem magamra nem veſzẽ, ſem viſza nẽ mondom neki, mind az által, bizoń nem dicherhetem dolgat. Touabba, okait akaria adni, miert kéllet effele rûtalmas dolgokat meg irni. Azoknac à tõbbirûl tegyenec eg̃ebec iteletet mely meltóc legyenec. En chac imezekrûlis ſzólloc, kiket Chriſtuſnac es ſzent Palnac mondaſabol akar venni. Mert az vr mondg̃a: (az beſzelli) imezt. *Iráſánac okai irul.*

Nihil

Matth. 10. *Nihil occultum quod non reuelabitur.* Az az, ninchen oly titoc, mely ſõuendõre ki nem ielenic.

Mintha à Chriſtus arra tanetanàia à prædicatorokat, hogy ſe ſzemermeſség, ſe tiſzteſség, ſe az erõtleneknec meg botrankoztatàſanac el tauoztatàſa ne allyon elõttõc, hanem ezekcel ſemmit nem gondoluàn, valahol valami tiſztatalan, fõrtelmes es rutságos dolog tõrtent, tõrtenic, es tõrtenhetic è vilagon, azt mentũl ondokban lehet, vgy beſzellyęc, kialchac es iriac meg, es vgy adgac mindeneknec eſmeretekre, hogy à kic eddig nẽ tuttanakis à fele faitalansàgot miuelni, tũlõc meg tanulhaſsàc. Maga bizoń nẽ, hanem az Euangeliomrul ſzól ot vrunc, es azt paranchollya az apoſtoloknac, hogy az Euangeliomnac nẽ chac à tõb reſzeit, hanẽ azokatis, mellyeket az elõt ũ magoknac ielengetet volt ńiluan prædicallyac. Sz: Palis holot az régi meg vakult Iſtenteleneknec bũnõkrul ir az Romabelieknec, ſokcal kilõmben ſzól en nèl à mi ſzomſzedunknal. Mert rõuidedẽ kõzõnsèges képpen emlekezic neminemũ vetkekrũl, oly igékcel, mellyeket tiſzteſegéſen meg mondhat ember, es nẽ kerenget eñi ſok halhatatlan ektelensègeket egbe, nemis tõlt anni leuelet be effèle iràſsal mint ímez, hanẽ alèg varia hogy el uegezze azt az el kezdet beſzèdet. Ne palaſtollya tahat es ne czifrázza ſe az vr Ieſus Chriſtuſnac mondaſaual, ſe ſzent Pal apoſtolnac peldaiaual az ũ ektelen iraſat.

Rom: 1.

Choda

Chodalkozom raita hogy minden oluaſot arra Inteſerül.
int, hogy meg laſsa ki elöt oluaſſa az ü rut iráſat, ü
peniglen nem akarta meg latni es meg gondolni
kiknec irta. A mit ember kőſseg kőzze bochát,
tudni valo dolog, hogy ualogatas nelkül mindeñec
kezebe kerülhet. Socſzüz leanzoc, germekec, ifiac
aſzoń emberec uannac, kic magár iráſt tudnac es
ertnec, akar chac azokat tekentette volna meg, es
ha nem egyebert ü erettec tartoztatta volna ke-
zèt, illyen ſzörnü iraſtul. Mert bizony felec raita,
hogy leſznec ollyac bennec, kiknec lelki romlaſoc
törtenic oluaſasábol, es ollyat tanulnac belöle, kit
talam ſoha nem tuttanac volna ha irua nem latna-
iac. Nem oc nélkül mondgya ſzent Pal, *quod cor-* 1. Cor. 15.
rumpunt bonos mores colloquia praua, az az, hogy à io
erkölchöket el veſztic à gonoſz beſzedec. Ha à
bünnec feddeſere akart valamit irni, kilömben ir-
hatot volna ennel. Enis vallom, hogy meg kel à Eze: 23.
bünt feddeni, Iſtenis azt parancholya ſzent Palis, 1. Tim: 4.
hogy meg fedgyüc, de olynac kel à feddeſnec lenni,
hogy töb romlas ne következzec belöle hogy ſem
minteppüles. Mert à feddö hatalom, eppetéſre nē 2. Cor. 13.
rontaſra adatot, azt beſzelli ſzent Pal. De im lás
ſzép dolgot, chac aualis meg mutattya mely io ite-
lettel élt legyen effele dolgában, hogy egy felöl azt
beſzélli hogy az erösökért nem az erötlene-
kért, iria à kesértetre ingerlö prædicatiokat, más
felöl peniglen, eg tizen harom eſztendöre iaro
gyer-

gyermeknec dedicallya, es aiandekozza. Meg kőszőnheti az édes szűleie, hoǵ még gyermec koraban faitalansagra tanettya az ű fiát.

Miert irtam ezeket.

Ezeket azert akaram ide irnom, hoǵ à keresztyen oluasoc meg erchec, mely meltan es erdeme szerent eset abba à verembe, kit ennekem ás vala, è nagy bőlch es mindeneknél fellyeb értő ember, es mi módon vgyan azon irasa gyalazá meg űtet sokaknal az őuei kőzőttis, mellyel engemet akart mind ez egesz vilag előt gyalazatba eiteni. A mi peniglen az mi kőztűnc valo vetelkedesnec feięt illęti, arrul (Ha szűkseg leszen) masszor beszél lec ű véle. Akcor meg esmeric es meg értic azoc, kic mind az én vallasomat s- mind az őuet oluassac melyikűnc teuelyeg, es ű kaphattyae ennekem kezembe, vagy en ű neki, az irasnac hamis magyarazattyat, kit gyakran hany szememre. Iollehet talam leg iob volna el halgatnom az ű chufos es atkozódo irásat, es sem̃it neki nẽ felel nẽ: mert tudom, hogy mind ennel à mit most iroc, s- mind annal ha mit ez vtan fogoc irni, egybet ű nalla, semmit nem hasznaloc, hanem chac azt, hoǵ vionnan igen szidogattatom magamat à szent iambor ral. Es ha az ű io barati, kic, feddettéc ęrette hogy illyen mosdatlanul ir, el nem hitethettéc vele, hoǵ kilőmben kellet volna à pennat forgatni, én inkab nem hitethetem. Io modgyais vagyon benne, mel-

lyel

lyel menteni ſzokta magat azoc elŏt, à kic vtet ez illyen dolgairul meg ſzollęttyac. Nagyot fohaſzkodic, es azt mondgya hog à ſzent lelec Iſten iratta vele à mit irt. Maga azt beſzelli az iras, hog à bŏlcheſęgnec lelke kegyes es nem menti, auag nem ſzabadattya à gonoſz mondo embert. Más nyeluen talalom én hogy ſzollot à Bibliaban az Iſtennec lelke, nem illyenen. Minketis arra tanetot peniglen, hog azokrul gondolkodgyunc à mely dolgoc tiſzteſsegeſec, à mellyec tiſztac, à mellyec alkolmatoſoc, à mellyec io hir neuŭc, es ha mi ioſzágos, es ha mi dicheretes, es hog ſemi gonoſz beſzed atkozodas, ektelen ſzó ki ne iŭiŏn ſzaiunkbol, hanem à mely haſznos, es mellyel eppetéſre ęlhétni, hogy keduet ſzerezzen à halgatokban.

Sap. 1.

Phil: 4.

Ephe: 4. Col. 3.

De beket hagoc en immar ennec, es ahoz kezdec à mi beſzédem ti veletec vagon kereſztyen oluaſoc. Fogadtam vala, midŏn az en Poſtillamnac elſŏ reſzet ki adám, hog az maſodikat mindiaraſt vtanna bochatanam, im eleget teſzec fogadaſomnac. A kinec teczic az én munkam, ęllyen vele, à kinec nem teczic, hadgyon beket neki. Sem hazankęnt nem hordozom hogy erŏuel tollyam az emberekre es kereskedgyem vele, ſem fŏlŏtteb nem dicherem. De ha bannyais valamely ſzomſzédom, aual mérec dichekednem, hogy meg nem hamiſsetottam az ISTENNEC

igęiet,

igeiet, hanem az régi ſzent Conciliomoknac es Doctoroknac magyarazáſat kővettem mindenben. Mellyet azert miueltem mert mikeppen à folyo vizből à meréthet leg tiſztábbat, à ki à forrashoz melyből közelben merét, azonképpen à ſzentirasbolis, az vehet tiſztab es igazab ertelmet, à ki azoktul kerdezkedic, à kic közel voltanac az Apoſtolokhoz es azoknac tanetuanyokhoz. Ha valakinec peniglen vgy teczic, hogy à ſzép czéger alat bűdős es nulo bort aruloc, à nem choda, mert à kinec ſzaia izi meg vészet, annac az edeſſis keſerűnec teczic. Mint à mánna, amaz morgódo Sidoknac. Tudode, hogy mi à Chriſtuſnac io illatNum: 21. tya uagyunc az Iſtennec, azokban à kic iuőzűlnec, es azokban à kic el ueſznec. Imezeknec halalnac illattya halálra, amazoknac kedig életnec illatya életre. Ioſzagu à ioknac az én iraſom. A ki
ű maga iria ezt, fol: 801 bűdős neuet kőltőtte, annac, az orra à bűdős kenkű illattul mellyet à forgo ſzél hagyot házánal, ſemmi io ſzagot nem erez. Ne vtallya meg azert ſenki, ennec ragalmazasához kepéſt idő előt az én iraſomat, meg lattya à ki figyelmeteſsen meg oluaſſa, hogy nem bűdős bor, hanem az Euangeliomi tudomannac io izű bora vagon à ſzép czeger alat.

A M.N. MUZEUM KÖNYV-TÁRA

HVSVET
A MI VRVNC IESVS CHRISTVSNAC FEL TAMADASA NAPIA.

Ez mái Euangeliomot ßent Marc Euangeliſta irta meg XVI. *reßében.*

AZ *idœben mikoron el mult uolna á ſzombat, Maria Magdalna, es Iacabnac annya Maria es Salome, uônec draga kenetet, hogy el menuẽn meg kenneiec Ieſuſt. Es igen reguel á ſzombatoknac elſô napian, menenec á koporſohoz nap keletkoron. Es mondanac uala egy maſnac. Kichoda fordettya el minekũnc á kôuet á koporſonac aitâtarul? Es oda tekentuen latac hogy á kô le fordult uolna. Mert igen nagy uala. Es be menuen á koporſoba latanac egy ifiat, ki ũl uala ieb kez felôl, feier ruhaba fel ôltôzuen, es meg remũlenec. A kedig monda nekic. Meg ne remũllyetec. A meg feſzettetet Nazaretbeli Ieſuſt kereſitec, fel tamadot nincben it. Ime á hely houa ũtet helyheztettec uala. De mennyetec el, es mongyatoc meg az ũ ta-*

A *netua-*

2 *neuadnynac es Peternec, hogy előttetec megyen Galileába. Ot meg lattyatoc ũtet, mikeppen mondotta tinektec.*

AZ vala ſzandokom, atyamfiai kereſztyenec, hogy ẽ mai predicationac kezdetibe, valami oly dolgokat ſzollyac, mellyekkel vigaſztallyam az ti meg ſzomorodot ſziueteket, es à minemő banatba ez el mult napokon, az mi bũneinknec (kikkel Chriſtuſt à kereſztfara keſzeretőc) emlekezeti eitet vala, azt el felletteſſem veletec, es őrőmre indęchalac titeket: De ime az ti vigorczatoc keſzeret engemet, hogy el valtoztaſzam effele akaratomat, es nem azt à mit vegeztem vala magamba, hanem valamit egyebet beſzellyec. Mert latom hogy oly vigac vattoc, oly igen őruendeztec, hogy az en elmemben valo őrőmetis neueli es őregbeti az ti vigaſagtoc. Altalan fogua az Iſten iobia tőtte ezt è valtozaſt az ti ſziuetekbe. Szemmeimmel latom immar, hogy be tőlt bennetec az, à mit Chriſtus beſzelle monduan. Sirtoc es ſzepektec ti, de è vilag őruendez: ti peniglen ſzomorkodtoc, de à ti ſzomoruſagtoc őrőmmę valtozic, es à ti őrőmőtőket ſenki el nem veſzi tũlletec. Igaz lam, hogy bodogoc à kic ſirnac, mert ũc meg vigaſztaltatnac. Mikeppen azert, ſzent Pal Apoſtol

Pſalm. 76.

Iohan. 16.

Matth. 5.

2. Corint. 7.

nem

nem bannya hogy leuele altal feduen ũket, meg ſzomoretotta volt à Corintusbelieket, ſõt vigad, nem azon hogy meg keſeretette ũket, hanem hogy idueſſeges penitentiara keſered tenec meg: Azonkeppen enis igen akarom, hogy ez el mult napokba elõtõkbe aduan az mi bũncinknec nagy es veſzedelmes voltat, es az atya Iſtennec à gonoſsag ellen valo haragiat, meg ſzomoretottalac volt titeket. Mert az ti ſzomoruſagtoc idueſsegre valo banatot chelekedet bennetec, es õruendeztet titeket, nem kũlõmben, mintha immar erzenetec igaznac lenni ſzent Palnac imillyen mondaſat. Ha eggyũt ſzenuedũnc Chriſtuſſal, eggyũttis dichõũlũnc. Innet gondolom, hogy alętuan à Chriſtus dichõſeget tieteknec lenni, meg mondhatalan nagy vigãſaggal vigadtoc. Vgyanis miert nem vigadnatoc? Holot à Ieſuſnac fel tamadaſa oly dichõſeges es oly haſznos, hogy mindeneknec kic ũ benne hiſztũnc, eleg õrõmre valo okot adhat.

Rom. 8.

Chriſtuſnac õruendetes fel tamadaſa, es haſznos.

Mint ingyen maid iobban meg ertitec. Moſtan chac arra kerlec titeket, hogy azokat mellyeket en az mi vrunknac fel tamadaſarul fogoc ſzollani, oly figyelmeteſſeggel halgaſsatoc, mint az mi hittũnknec kiualtkeppen valo erõſseget es fondamentomat illic halgatnotoc. Mert azt mondgya ſzent Pal, hogy ha Chriſtus fel nem

I. Cor. 15.

4 tamadot, bizony heiaba valo à mi predikalla-
ſunc, heiaba valo az ti hitetekis heiaba valo
volna az Apoſtoloknac Chriſtus fel tamadaſa
felől valo bizonſag tętelec, Tahat vgy à ha-
lottac ſem tamadnanac fel, męg az mi bűneink-
be volnanc, es à kic el nyűgottanac Chriſtusbã,
azoc mind el veſztenec volna. Latode hogy à
mi hitűnc erőtlen volna à Chriſtus fel tamadaſa,
nelkűl. Annac okaiert, azt keuannya tűlletec à
ti iduelſęgtec, hogy vgyan valoba meg tanul-
lyatoc es elmętekbe tarchatoc az vr fel tamada-
ſa felől valo tudomant.

Mellyet ez moſtani predicatioba rend ſze-
rent imigyen fogoc előtőkbe adni.

Leg előſzőr meg bizonyetom hogy Chri-
ſtus igazan es vgyan valoba fel tamadot.

Touabba, meg ielentem, minemű dichő-
ſeget es meltoſagot adot Chriſtuſnac az ű fel
tamadaſa.

Vegezetre meg mondom aztis, mi haſz-
nunc legyen mi nekűnc vrunknac fel tamada-
ſaban.

Elſœ Tanulſag.

2. Tim. 2. *Chriſtus fel tamadaſat ſzükſeg binni*

EMlekezzęl meg, (vgy mond ſzent Pal Ti-
motheuſnac) hogy à Ieſus Chriſtus halottai-
bol

bol fel tamadot. Mely inteſſel meg ielenti, hogy igen ſzukſeges dolog el hinni, es meg emlekezni rulla, hogy az mi vrunc fel tamadot. Kinec fel tamadaſarul harom rendbeli bizonſag teteleket talaloc az ſzent irasban. Nemellyeket ollyakat, mellyec regẽ elõtte lettenec az ũ fel tamadaſanac. Nemellyeket megint à feleket, kic fel tamadaſakor, auagy chac à taian tõrtẽntenec, Nemellyeket peniglen, mellyec az vtan kõuetkeztenec.

Chriſtus fel tamadaſanac harom rendbeli bizonſag teli.

Elõtte lõt bizonyetaſi. Luc. 24.

Az ũ fel tamadaſanac elotte lõt bizonſag tetelẽkrũl, imigyen ſzolla Ieſus ũnnen maga. Igy vagyon meg irua, es igy kellet à Chriſtuſnac ſzenuedni, es harmad napon fel tamadni. De hol vagyon ez meg irua? Aztis meg ielenti monduan, Moyſesbe es à Prophetakba, es à Pſalmuſokba.

Chriſtus fel tamadaſat Moyſes bizonnetta.

Moyſesbe keetfele bizonſag tetel vagyon errũl, Mert neha nyluan valo beſzedekkel, neha ielekkel es peldakkal hirdette, hogy az iõuendõ Meſsiaſnac fel kellet tamadni.

Gen. 3.

Nyluan valo beſzed vala mikoron Iſten azt monda, hogy az aſzonyallatnac magua meg rontanaia à kigyonac feiẽt, az az meg gyõzendõ lenne à kigyot. Mely mondas, à fel tamadasba telec be. Mert ha fel nem tamadot volna az mely õrdõg olalkoduan ſarka vtan, ũtet meg

ölete, annac nem chac feie meg nem töretet volna, de meg hataltmas es gyözedelmesis löt volna à Messiason, vgymint kit halallal illetet vala.

Ide valo lstennec amaz beszedeis, midön
Gen. 22. Abrahamnac imigyen szolla. A te magodban aldatnac meg minden nemzetségec. Mert miképpen halalaban mi erettünc az atoc ala vettetec, azonkeppen fel tamadasaban meg menekedec üis, minketis meg mente az atoktul, es meg mutata hogy ü volna az atoknac meg gyözöie es az aldomasnac meg adoia

Peldai az Iesus fel tamadasanac à Moyses
Gen. 2. iratsaban imezec. Adam mikor el aluuec, es almabol fel serkene. Mert mikent ü fel ebreduen meg esmere Euat hogy oldalabol formaltatot volna, szinten vgy Christusis halalabol fel keluen, az ü oldalanac sebeböl eppült anyaszent egyhazat iegyesenec esmére lenni, es azert szerze eppületire az Euangeliomnac hirdetését, es à
Gen. 22. szentségeknec szolgaltatasat. Isaakis az rakas fara midön fel tétetec, hogy meg öletuen megis egettetneiec, de az angyal altal meg szabadétattec, vgyan azont peldazta, hogy az Messias noha fel feszettetic á kereszire, es meg hal, mind az altal, meg menekedic à halalnac birtokabol. Isteni hatalma miat.

Gen. 39. 41. Ioseph holot à sötet tömlöczbe vettetec, es

es onnet ki vetetuen, nagy tiſztre es feiedelemſegre emeltetec, à Meſsiaſnac à koporſobol fel tamadaſat, es minden teremtetallatoknal fellyeb valo magaſztaltataſat ielentette. De nem chac ezec, hanem ſoc egyeb bizonnyetaſies vannac Moyſeſnel vrunc fel tamadaſanac. Kiket mind elő ſzamlalnom nem engedi az időnec rőuid volta. Laſſuc azert immar mit talalunc errűl à Prophetaknal.

Eſaias imigyen ſzolla regenten errűl. Ha à bűnért adangya az ű eletet: hoſzu eletű magua leſzen, es az vr akarattyanac az ű keze altal elő meneti leſzen. Mert hogy à Propheta ott az Meſsiaſrul prædikallot legyen: ſzent Lukachnac az Apoſtoli chelekedetekrűl iratot kőnyueből meg teczic. Nemis lőt volna ű neki hoſzu eletű magua, ſem az vr akarattya nem ment volna elő az ű keze altal hogy ha az halal hatalmat vőt volna raita es fel nem tamadot volna. Oſeaſis azt mondgya Chriſtus felől, hogy harmad nap vtan meg eleuenet minket. ketſeg nelkűl fel tamadaſaual. Vgyanis ha ünnen maga meg nem eleuenedet volna, hogy eleuenethetne egyebeket? Daniel peniglen nyluan valo beſzeddel vallya, hogy noha az Meſsias meg őletnęiec: mind az altal vgyan őrőkce orſzagol na. Es vgy vegyed eſzedbe, hogy valahol à

Chriſtus fel tamadaſat bizonettyac à Prophetac.

Eſa. 53. Acto. 8.

oſe. 6.

Dan. 9.

Prophetac az Meſsiaſnac ôrôkce meg mara-
dando orſzagarul ſzollanac, vgyan ottan az ũ
fel tamadaſatis hirdetic: miert hogy nem lehetet
volna ôrôkce orſzaglo kiraly, ha az atya Iſten-
nec dichôſegere fel nem tamadot volna.

Az ſoc tôb peldac kôzôt kedig imezek is
peldaztac vgyan ezen fel tamadaſt. Elôſzôr
Iudic. 1. Samſon, kit à Gazabeliec be rekeſztenec a va-
rasban, à kaput erôſsen be zarlatuan. De ũ efeli-
koron fel kele, meg ragada à varas kapuiat
mind az ket ragaſztoiual es zauariual egyetem-
be, es vallara vôuen, menten el mene velle, es fel
viue a hegyre. Mert Chriſtuſis azonkeppen be
rekeſztetęc az meg pecheteltetet koporſoba, es
Ione. 1. az pokolnac hatalmaſsagit meg rontuan, meg
eleuenedęc: es gyôzedelmeſsen fel tamada à ko-
porſobol. Touabba Ionas: Kit ha à tengerbe
nẽ vetnec vala az haioſoc ketſęg nelkul el kellet
volna veſzni à haionac, Mely dolog azt ielen-
te, hogy mind ez egeſz vilag veſzedelemre me-
nendô lôt volna, ha vrunc az kennac es halal-
nac tengerebe be nem merettetic vala. De mi-
keppen Ionas az czet halnac gyomraba harmad
napig volt, es az tenger partyara vgyan azon
hal eleuenen ki okada ũtet, azon modon Chri-
ſtuſis harmad napig marada az fôldnec gyom-
raba, es oſzton eleuenen ki iôue onnat.

Az

Az Pſalmuſokbanis talalunc mind nyluan valo beſzedeket, ſmind peldakat az leſuſnac fel tamadaſarul. Nyluan valo mondas ez, mikoron Dauid ũ kepeben imigyen ſzol az attya Iſtennec. Nem hagyod az en lelkemet pokolban, es nem engeded meg rothadni az te ſzentedet Hallod hiſzem hogy ſem Lelket nem hatta fianac az attya pokolba, houa ſzallot volt teſtetũl el valuan, ſem teſtet nem engette meg rothadni à koporſoba, hanem Lelket pokolbol, teſtet az koporſobol ki hozuan, fel tamaſztotta ũtet. Megint maſut vgyan azon Dauid imezt beſzęlli felõlle. A patakbol iſzic az vton, es azert fel magaſztallya az ũ feiet. A patakbol valo ital az ũ kęn ſzenuedeſe halala, kit ũnnen magais italnac neueze. Az ũ feięnec fel magaſztalaſa ã fel tamadas, mint ſzent Palbolis meg bizonyul, ki vrunknac halalabol valo fel tamadaſat, es menbe menetelit, fel magaſztaltataſnac monda egyũt.

Chriſtus fel tamadaſanac Az Soltarbol ualo bizonſagi.

Pſalm. 15.

Pſalm. 109.

Philip. 2.

Valameniſzer peniglen vagy tulaidon nyaualyait es orſzagabol ki ũzetęſet ſirattya Dauid vagy meg ſzabadulaſarul es orſzaganac meg adataſarul halat ad Iſtennec, mind annęſzer peldaiat viſeli az vr halalanac es fel tamadaſanac. Dauidnac nyomoruſagi Chriſtuſnac kęnſzenuedeſet halalat, meg ſzabadulaſa es az

ũ kirali ſzekibe vionnan be ũlęſe fel tamadaſat iegyzettec. Es immaron meg talaltuc mind Moyſeſnel mind à Prophetaknal, ſmind à ſoltar konyube, az Chriſtus fel tamadaſarul regen az elõt tetetet tanobizonſagokat. ũ magais kedig ſzokſzor meg mondotta, meg minekelõtte meg lõt volna, mind halalat, ſmind fel tamadaſat.

Matth. 20. Mar. 10. Luc. 18.

Az mi vrunc fel tamadaſarul vgyan azon fel tamadaskoron, auagy à taian tõrtent bizonſag tetelekis ket felec. Tudnya illic nyluan valo beſzedec es ielec. Ez mai Euangeliomba eleg nyluan mongya az angyal hogy fel tamadot. Ielũl peniglen az ũres koporſot mutata. Fõld indulatis lõn, es dichõũlt eleuen teſtbe meg ielenec az vr elõſzõr Magdalnanac, az vtan az Apoſtoloknac, megint az õt ſzaz atyafiaknac, annac fõlõtte negyuen napig az õuei kõzõt forgodec es vellec nyaiaskodec. Vegezetre ſokaknac lataſara, nagy dichõſeggel es gyõzedelemmel mene fel menyorſzagba.

Chriſtus fel tamadaſanac ideien lõt bizonſagi.

1. Corint. 15.

De beuebben kel ſzollanunc azokrul à bizonſag tetelekrul mellyec ez mai Euangeliomba adatnac elõnkbe.

Mikoron azert el mult uolna à ſzombat, Maria Magdalna es Iakabnac annya, es Salome, kenetet uõ,

uenec

uenec, hogy el menuen meg kennetec Iesust. Mert szombaton az innepnec tisztessegeiert, es à tőruennec parancholattya szerent chendessegbe lőnec. De minec előtte ez aszonyallatoc a koporsohoz iutottac volna, azt iria szent Mate, hogy nagy főld indulas lőn, es az vrnac angyala ala szála menybol, es el hengeręte a kőuet az koporsonac aitaiarul, es raita űl vala. Ollyatan vala kedig az ű orczaia mint egy villamas, es az ű ruhai feięrec mint az ho. Attul valo feltegbe peniglen meg reműlęnec az koporso őrzői es ollyanoc leuęnec mint az halottac. *Matth. 28.*

Mikeppen az Christusnac halala koron meg indula a főld, azon forman fel tamadasanac ideięnis meg reműl es meg indul. Kiben az ielentetic, hogy minekutanna az mi vrunc a főldnec gyomrabol, houa meg haluan be temettetet vala, fel tamàdot, nem tarthattya meg immar a fold az halottakat mellyeket be nyelt, es naponkent be nyel, hanem keszerettetic mikoron ideie leszen űket ki okadni. Hogy valoba be tellyec a Prophetanac imez mondasa. Ki ielenti a főld az ű veret, es tőbbe be nem fedezi az ő halottait. *A főld indulat mit ielent.* *Esa. 26.*

Az angyalnac ala iouetele es az kőnec el hengeretese, Előszőr azert lőn, hogy meg ielentetneiec, *Az Angyal miert ielenec.*

tetneiec, mimodon Chriſtus annęra fel magaſz-taltatot volna fel tamadaſaban, hogy az angya-lokis ſzolgalnanac ũ neki. Touabba mikeppen kereſztelő ſzent Ianos azert bochattatot vala ũ előtte: hogy keſzeteneie az embereknec ſziuő-ket az ũ benne valo hitelre, azonkeppen mo-ſtan angyal bochattatec ala menyből; ki meg elenche az Chriſtuſnac fel tamadaſat az mi hi-tunknec erősſetesere.

Az Angya-loc lathatat lanoc.

Ollyatan uala kedig az ũ orczaia, &c. Az an-gyaloc miert hogy ũ nekiec teſtec ninchen, ter-meſzet ſzerent lathatatlanoc. De mikoron az emberekhez bochattatnac, hogy Iattathaſsanac à dolognac melybe iarnac, es az időnec alkol-matoſsaga ſzerent, bizonyos abrazatot veſz-nec magokra. Vgy oluaſsuc hogy Abraham-nac es Lotnac, vton iaro embereknec kepek-ben ielenęnec. Az Iſrael fiai előt, mikor Ae-giptusbol ki iőnec vala, ęiel tűz oſz opnac, nappal kőd oſzlopnac kepębe iara az angyal. Ioſue egy fegyueres embernec ki kardot tart vala kezebe abrazattyaba lata ũtet.

Az Angyal miert ielenic fenyes orczaual, es feyer ruhaban.

It peniglen fenyes orczãual es feięr ruha-ban ielenic, hogy meg mutatnaia mikent az ő tőruennec minden homal os peldai, nyluan va-lo vilagoſsagga valtoztanac volna, es az pel-dakba el reitetet igaſsag, ki nylatkozot volna, mies

mies kedig az ôrôc ęletnec vigaſagara (ki az feier ruhan ertetic) fel eppettettűnc volna az mi vrunknac fel tamadaſaban.

Attul ualo feltôkbe, meg remùlenec, &c. Ame, mit halloc? A Chriſtus fel tamadaſa (à mint ingyen maid meg mongyuc) mi ęletűnc. Mi oka tahat hogy mikor ki ielentetic annera meg rettennec az ôrzôc, hogy haſonlatoſoc az halottakhoz? Hallade, az Chriſtus fel tamadaſa, kűlômb kűlômb emberekben, kűlômbôzô dolgot chelekedic.

Chriſtus fel tamadaſanac kűlômb kűlômb chelekedeti.

Az hiuekben ôrôc ęletet es bodogſagot, az hitetlenekben ôrôc halalt es kàrhozatot. Es mikeppen az napnac vgyan azon vilagoſsaga, melly gyônôrkôtteti az egeſsęges ſzemeket, meg ſerti es tompettya az chipas ſzemeket, ſzinten vgy az leſuſnac fel tamadaſais, ęlet minekűnc, de halal az ű ellenſeginec. Mert fel tamaduan meg gyôze az ôrdôgôt, es minden tagiaiual egyetembe pokolra vete űtet.

De talam nem art megis iobban meg tekentenűnc az ôrzôket. Ezec Pilatus vitezi vallanac, es azert vettettenec vala à koporſo melle, hogy ôrzeneiec á Chriſtus teſtet, mert azon felnec vala ã papi feiedelmec, hogy el lopiac a ű tanetuani, es azt kôltic hogy fel tamadot volna.

Az ôrzôkről.

Ioſeph

Gene. 37. Iosephrûl oluasuc hogy az û battyai igen gyûlölic vala ûtet, es mindenkeppen azon valanac, hogy el veszthettec volna nyaualyast. Maga û semmi okot nem adot nekiec az gyûlölsegre, hanem azt iregylettec, hogy az Isten almaba meg ielentette vala neki, mimodon iouendore oly nagy fô emberre teiendô vala ûtet, hogy mind az û attyatul smind attyafiaitul tiszteltetnęiec. Eladuan azert Iosephet Aegiptusba azt kôltec hogy az vad szaggatta volna meg. Es immar azt alęttyac vala, hogy soha az ô alma be nem telneiec. De meg chalatanac az û vęlekedesekbe, mert szinten ott tôn eleget Isten az û fogadasanac, az houa attyafiaitul a datot volt, Aegiptusba mondom, holot az soc nyomorusagoc vtan, annęra fel magasztaltatec Iosseph, hogy az kiraly vtan masod ember lôn, es
Gene. 41. az egesz orszagnac feiedelme. Es vgyan azon
Gene. 45. û attyafiai hirdetęc vegre attyanac Iakobnac, hogy ęlne es fô ember volna, kic annac elôtte ûtet el akaruan veszteni, el arultac es azt kôltôttec vala, hogy az vadtul szaggattatot volna meg.

Vrunc Christusnakis ezenkeppen tôrtęnec dolga, vitezeket vetuęn, â Sidoc â koporsohoz, az û testenec ôrzesere, azt gondollyac vala hogy azoknac ôrzęsec miat, soha immar az

â hir

ã hir nem tamadhatna es nem teriedhetne ki à kősseg kőzőt, hogy à meg feszűlt Nazaretbeli Iesus fel tamadot volna. Mit haſznalanac velle? ſemmit nem. Sőt vgyan azon vitezec lőnec az vr fel tamadaſanac első bizonſagi es hirdetői. Kic be menuen Hieruſalembe meg mondac a papi feiedelmeknec, hogy főld indulat tőrtent, Chriſtus fel tamadot es Angyal ielent volna.

Chriſtus fel tamadaſanac első hirdetői az őrzőc.

Az ſzent aſzoniallatoc peniglen *az ſzombatoknac* az az ã hetnec) *első napian* (mellyet mi Vaſarnapnac hiuunc) *igen reguel menenec â koporſoboz, nap keletkoron.* Es mentekben ſzorgalmatoſoc valanac rolla, mint vonhatnaiac el az nagy kőuet az koporſonac aitaiarul. De maga oda kőzeletuen meg latac hogy immar el vetetet volna onnet à kő. *Es be menuen â koporſoba latanac egy ifiat, ki ůl uala ſob kez felől feier ruhaba fel öltőzuen, es meg remulenec. Az kedig monda nekiec. Meg ne remůllyetec. A meg feſzetetet Nazarethbeli Ieſuſt kereſitec, fel tamadot ninchen it. Ime à hely, houa ůtet helyheztettec uala.*

Ez az vrnac fel tamadaſarul valo első prędicatio, melyben az Angyal bizonſagot teſzen rulla, hogy à meg feszűlt Ieſus, ketſeg nelkůl halottaibol fel tamadot. Nem chac vigaſztallya

Chriſtus fel tamadaſárul első prædicatio.

tallya kedig az aſzonyallatokat, hanem aztis meg mondgya nekiec, miert iõttenec volna oda, auagy mit iarnanac az koporſonal. Kiből meg tanulhattyuc, hogy az Angyaloc Iſtennec ielenteſęből ertic az mi gondolatinkat es ſzandekinkat. Touabba az ũ beſzedet kiben azt monda hogy az meg feſzettetet es meg holt Ieſus meg eleuenedet volna, bizonettya az ũ tulaidon mondaſaualis. Mert azt mondgya ſzent Mate, hogy imigyen ſzollot volna, fel tamadot á mint meg mondotta. Es meg mutata az aſzon nepeknec az ũreſs koporſot ielũl, hogy ũ magokis latnaiac meg, hogy nem volna ot az holt teſt. Vegezetre az Tanetuanyokhoz kũlde ũket hogy hirdetneiec nekiec ezt az õruendetes hirt, es mondanaiac meg, hogy igereti ſzerent meg ielennęiec nekiec Galileaban. Peterrũl kiualtkeppen emlekezic, hogy noha haromſzor tagadta vala meg Chriſtuſt, de azert ne eſneiec ketſęgben, hanem hinneie, hogy megis az tanetuanyoc kõzibe valo volna, es az pœnitencia tartas vtan keduebe lenne megint az vrnac.

Az Angyaloc mint erthetic az mi gondolatinkat.

Peter es Ianos, haluan az aſzonnepektũl, hogy fel tamadat volna Ieſus, á koporſohoz futanac es ot talalac vgyan á ruhakat, mellyekbe ã teſt be volt takarua, de ũ magat nem talalac.

Iohan. 20.

lac. Es mikoron ũc onnęt haza tertenec volna, megint oda iõue Maria ſiruan, es be tekęntuen à koporſoba, ket Angyalt lata feier ruhaba hogy ũlnec vala egyc feięnel, maſic labanal, kic mondanac neki. Aſzony, mit ſirſz? Monda nekiec. Mert el vittec az en vramat, es nem tudom houa tõttec ũtet. Mikoron ezeket mondotta volna Maria, hatra tekęnte es lata Ieſuſt aluan, es nem tudgya vala hogy Ieſus volna. Monda nęki Ieſus. Aſzony mit ſirſz es mit kereſz? Amaz alętuan hogy az kerteſz volna, monda neki. Vram ha te vitted el, mond meg houa tõtted, es en el viſzem ũtet? Monda neki Ieſus. Maria. Terũluęn amaz, monda Ieſuſnac. Meſter. Monda neki Ieſus. Ne illes engemet, mert meg fel nem mentem atyamhoz. De maga mennyel az en atyamfiaihoz, es mond ezt nekiec, fel megyec az en atyamhoz, es à ti atyatokhoz, en Iſtenemhez es ti Iſtentekhez.

Ez vtan iſmęglen meg ielenęc Ieſus à ket tanetuannac az vton, midõn Emausba mennec vala. Meg ielenęc Peternec, Meg ielenec eſtue az Apoſtoloknac, mikor az aito be zarua leuen, hozzaioc be mene. Es ezec à ielenęſec mind fel tamadaſanac napian tortenęnec. Az vtannis oſzton, negyuennapiglan ſoc keppen Luc. 24.

Actor. 1. meg ielenuen az ôueinec, ſzolla nekiec az Iſten orſzagarul. Illyen bizonſag teteleket mondanac az Euangeliſtac, hogy az fel tamadaskor es az taian tôrtentenec volna.

Az kôuetkôzendô idôkbenis annac vtanna ket keppen bizonyettatec az Chriſtus fel tamadaſa. Az Apoſtoloknac es az tellyes anyaſzentegyhaznac beſzedęuel, es kilſô ielekcel. Apoſtoloknac ſzauoc zônôg vala Peternec ſzaiaban, mikor à ſzent Lęleknec vetele vtan prædicaluan, ſzent Dauidbol meg bizonęta az Chriſtus fel tamadaſat, es vegezetre imillyen ſzokat ſzolla. Ezt à Ieſuſt fel tamaſzta Iſten, kinec mi bizonſagi vagyunc. Az templomnac aitaia elôttis, mikor az Santat meg gyogyetotta volna, halhacza mit monda vgyan azon ſzent Peter. Kit az Iſten hallottaibol fel tamaſztot, mely dolognac mi vagyunc bizonſagi.

Chriſtus fel tamadaſanac kôuetkezendô bizonyetaſi.

Actor. 2.

Actor. 3.

De mi ſzûkſeg egyenkęnt az Apoſtoloknac bizonſag teteleket elô ſzamlalni, ha tudgyatoc hogy kiualtkeppen vgyan arra valaſztattanac volt ûc, hogy az Ieſus fel tamadaſarul tennenec bizonſagot. Kirûl ſzent Peter egyût imigyen ſzolla. Szûkſeg è ferſiac kôzzûl kic velünc egyût vannac, Iudas helyebe egyet vaſaſztanunc, hogy bizonſaga legyen à Ieſus fel tamada-

Actor. 1.

tamadaſanac. Megint. Ezt azIſten fel tamaſzta harmad napon, es ki nylatkoztata ũtet nem az egeſz nępnec, hanem ã tanoknac kiket az elõt valaſztot vala, minekũnc, kic õttũnc es ittunc ũ velle minec vtanna halottaibol fel tamadot. Actor. 10.

Az Apoſtoloc vtan, ã tellyes kereſztyen anyaſzentegyhazis, az hitnec kõzõnſęges vallaſaba bizonettya, hogy az iras ſzerent, harmad napon halottaibol fel tamadot az ſzũz Marianac fia. Rom. 6.

A kilſõ ielec peniglen, mellyec vgyan azon dolgot erõſsętic, az ſzentſęgec. Es kiualtkeppen az kereſztſeg. Kiben, ha ſzent Palnac hiſzũnc, vrunknac mind el temetteteſe ſ mind fel tamadaſa, igen ſzępen meg peldaztatic. Es igy bizonyettatot meg az ſzent irasba, hogy igazan es vgyan valoba fel tamadot az vr Ieſus Chriſtus. *Chriſtus kertben tamadot fel.*

A kertbe lõn kedig az fel tamadas, mert ot temettetet vala el Ioſeph tul es Nicodemuſtul, az kõ ſziklabol ki vagatot vi koporſoba, hogy vgyan ottan gyõzettetnęiec meg à halal, à hol birodalmot võt vala az emberi nemzeten. A paradichomnac kertęben chala meg Euat az õrdõg, es Eua Adamot, es az Iſten parancholattyanac meg ſzegeſeiert, õt eſęnc mindnyaian az

halalnac ſententciaiaba. Męlto lőn azert, hogy az halaltul valo meg ſzabadulaſis kertben lenne az Chriſtus fel tamadaſa altal. Touabba tulaidon hatalmaual tamada fel, es az ű benne valo Iſteni erő, eleuenęte meg az holt teſtet: mikeppen ű magais meg mondotta vala az elől, hogy hatalma volna nęki reia, mikor akarnaia le tęnni ęletet, es mikor akarnaia fel venni. Annac fölőtte, dichőűlt teſtbe: Kit meg bizonyęta mikoron az be tőt aitot altal hata, es vgy mene be az tanetuanyokhoz.

Tulaidon hatalmaual tamadot fel.
Iohan. 10.

Dichőűlt teſtbe.
Iohan. 20.

Maſodic Tanulſag.

Chriſtus mit nyert maganac fel tamadaſa altal.
4. Reg. 13.
Luc. 7.
Iohan. 11.
Actor. 9.

LAſsuc meg immar, mit nyert maganac Chriſtus az ű fel tamadaſa altal.

Nem vgy tamadot fel az Chriſtus, mint amaz, kinec teſte illetuęn az Eliſeus tetemit, meg eleuenedęc: Sem vgy, mint az őzuegy azzony fia. Naym kapuia elől, auagy Lazar Betaniaban, auagy Dorkas Ioppeban, mert ezec fel tamadtanac vgyan, de az vtan megint meg holtanac. Hanem Chriſtus halottaibol fel tamaduan, tőbbe ſoha meg nem hal, az halal ű raita nem vralkodic. Tőkęlletes győzedelmet vőt ű az halalon, meg rontuan azt, az kinel az halalnac birodalma vala, az az, az őrdőgőt. Touabba

Rom. 7.

Heb. 2.

uabba fel tamadaſa altal ment be Ieſus az ũ dichőſegẹbe. Kiről ũnnen maga teſzen bizonſagot ſzent Lukachnal monduan. Igy kellet ſzenuedni az Chriſtusnac, es vgy menni be az ũ dichőſegebe. De michoda az ũ dichőſege? Leg előſzőr ez az Chriſtuſnac dichőſege, hogy ũ Iſtennec ſia. Ebbe az ũ dichőſegẹbe fel tamadaſa altal ment be, az az, fel tamadaſaual bizonyetotta meg, hogy ũ az Iſtennec igaz ſia. Abbol ielentetec meg vgymond ſzent Pal, hogy Iſtenſia volna, mert halottaibol fel tamada. *Luc. 24. Chriſtusnac dichőſege.*

Megint, A Chriſtus dichőſege ez, hogy az ũ attyaual egyenlő bodogſagba felſegbe, meltoſagba es hatalomba vagyon. Azert ebbenis az dichőſegben fel tamadaſa altal menne be mikor menbe menuẹn űle az atya Iſtennec iobia felől, es imigen ſzolla neki az atya. Vly iob kezem felől, meglen az te ellenſegidet labaid ala vetem. *Pſalm. 109.*

Annac főlőtte ezis az mi vrunknac dichőſege, hogy mindenec az ũ birtoka ala vettetenec, ũ az menynec es főldnec vra, eleueneknec es holtaknac biraia. Ezis az dichőſeg fel tamadaſaban adatec meg ũ neki. Mert azert holt meg az Chriſtus, azert eleuenedet megis, hogy mind az halottakon ſ- mind az előkőn vralkod- *Rom. 14.*

Philip. 2. gyec. Fel magaſztala az Iſten ũtet (halottaibol fel tamaſztuan) es oly neuet ada neki, mely minden neu fölöt vagyon, hogy az leſuſnac neuében minden terd meg haiollyon, mennyeieknec, földieknec es pokolbelieknec, es minden nyelũ vallya, hogy az vr leſus Chriſtus az atya Iſtennec dicſöſegeben vagyon.

De ninchen oly ember ez vilagon, ki az Chriſtus dicſöſegenec, melybe fel tamadaſa altal be ment, minden reſzeit elõ ſzamlalhatnaia, azert ezt ebben hagyuan, iarullyunc az prædicationac vtolſo reſzehez, es tudakozzunc azon, mi haſznunc legyen nekũnc az leſus fel tamadaſaban.

Harmadic Tanulſag.

Chriſtus fel tamadaſanac haſznai.

BIzony dolog az, hogy az Chriſtus fel tamadaſa tellyeſſeggel mi erettũnc, es az mi haſznunkra lõt.

Leg elõſzõr kedig ſenki rõuidben es nyluabban meg nem mondhatta volna, michoda haſznunc kõuetkezet legyen belõlle, mint ſzent Pal meg mondotta, imigyen ſzoluan felõle. El

Rom. 4. adatot az mi bũneinkert, fel tamadot az mi meg igazulaſunkert. Mikeppen azert halala azt haſznalta, hogy az atya Iſten meg bochattya az

mi bũ-

mi bűneinket, azon modon fel tamadaſaual hogy igazac legyűnc es igazaknac itelteſzűnc az Iſtennec előtte.

Touabba, az Chriſtus fel tamadaſa, nem chac győzedelmet nyert minekűnc minden nyaualyainkon es az halalon, hanem aztis, hogy mies fel tamadgyunc az őrőc eletre, es dichőſegre. Arrul mondgya ſzent Pal, hogy az Chriſtus fel tamadot halottaibol, elſő leuen azoc kőzőt kicel nyugottanac. Mert holot embernec altala lőt az halal, iſmeglen embernec altala lőn az halottaknac fel tamadaſa. Es mint hogy Adamban mindenec meg halnac, ſzinten vgy az Chriſtusban mindenec meg eleuenednec. 1. Cor. 15.

Mert ha az Chriſtuſnac io tetemęnit vgyan valoba meg akariuc erteni, ſzűkſeg hogy űtet nem chac tulaidon teſtęben nezzűc, mert az az teſt, mellyet ã ſzűznec meheben fel vőn, chac egy tagia ű neki, hanem az ű tellyes es tőkęlletes lelki teſtet kel ſzemlelnűnc. Az az, űtet tagiaiual egyetembe: űtet mi bennűnc, es minket ű benne: űtet es az ű hiueit mind egyűt. Mert igy adgya ſzent Palis vrunkat előnkbe, mikor azt mondgya, hogy ű feie az anya ſzentegyhaznac, es az anyaſzentegyhaz ű neki teſte. Mikeppen azęrt az egeſz emberi teſt, főből es az Ephes. 4. Chriſtus feie az anyaſzentegyhaznac.

tőb tagokbol vagyon, azonkeppen à Chriſtuſnac lelki teſte, az ű ſzemelyeből vgymint főből, es minden hiueiből, vgymint tagokbol eppűl fel. Holot azert bizon dolog, hogy Chriſtus az mi feiűnc, fel tamadot, hogy lehetne az, hogy minden tagiait, minket mindnyaian, vęlle egyetembe ki ne vinne à halalbol, es fel nem tamaſztana az főldnec gyomrabol, ſ-be nem vinne az ű orſzagaba? Tahat Chriſtuſnac minden tagiai, minden hiuec fel tamadtanac ű benne mikoron ű fel tamadot. Azert beſzęlli az ſzent
Epheſ. 2. Pal, hogy az Iſten ki kazdag irgalmaſſaggal, az ű nagy ſzerelmeiert, mellyel ſzeretet minket, midőn meg holtunc volna az bűnnec miatta, egyűt meg eleuenetet minket Chriſtuſſal. Kinec io keduęnec altala iduezűltetec. Es egyűt fel tamaſztot minket, es egyűt űltetet menyekben az Chriſtus leſusban. Mely fel tamadasban az hit altal vagyunc moſt reſzeſec, de letel ſzerent az vtolſo napon tamadunc fel, midőn ez vilag meg
1. Cor. 15. fog iteltetni. Mely dolgot vgyan azon ſzent Pal Apoſtol, az főldbe vettetet magnac haſonlatoſſagabolis bizonyęt. Mert azis kűlőmben ki nem kel, hanem ha meg haland auagy rothadand.

Vegezetre, mint hogy fel tamadaſaba bizonyetotta meg magat Iſtenfianac lenni, ſzinten

vgy

vgy fel tamaduan ielentette meg aztis, hogy mi ů altala Istennec fiai vagyunc. Azert mondgya vala fel tamadasa vtan az aszoniallatnac. Mennyel az en atyamfiaihoz, es mond ezt nękiec. Fel megyec az en atyamhoz, es à ti atyatokhoz, en Istenemhez es ti Istentekhez. Latod hiszem it, hogy minket atyafianac neuez, es az ů atyat mi atyanknac. Kiből kőuetkezic, hogy vgyan azon Istennec fogadot fiai vagyunc mies, kinec ů termeszet szerent valo fia.

Iohan. 20.

Christus atyafiai uagyunc.

Nagy hasznai ezec az mi vrunc fel tamadasanac, mellyekbe mind az altal chac azoc reszesec, az kic iol ęlnec à Christus fel tamadasaual. Sokakat latunc szerte szerent, kic ha mi ioba foglaltac volt magokat ez el mult napokban, azt ma hatra vetic, ha valami pœnitencia tartasra adtac volt elmeieket, azt fęlbe hadgyac, es megint az elebbi bűnőkre es gonossagokra ternec, nem kűlőmben mint az eb az ů okadasara. Reszegsęgbe, dobzodasba, es minden nemű alnaksagba el merűlnec. Mintha azert szabadetot volna meg egyszer ezektűl minket az mi iduezetőnc, hogy immar szabad legyen nekűnc azt miuelnűnc à mit à test keuan, es ot iarnunc, à houa az gonosz keuansag vonszon minket. Kűlőmbet beszel ennel szent Pal monduan. El

Christus fel tamadasanac hasznaiba kic legyenec reszesec.

temettettűnc egyetembe ű velle az kereſztſeg
Rom. 6. altal, à halalra, hogy mikeppen Chriſtus fel ta-
madot halottaibol az atyanac dichőſęge altal,
azonkeppen mies eletnec viſagaban iariunc. A
bűnnec holt volt meg egyſzer, hogy ęl kedig, ęl
az Iſtennec. Azonkeppen vellyetec ties maga-
tokat, hogy meg holtac legyetec az bűnnec, de
ęllyetec az Iſtennec, az mi vrunc Ieſus Chriſtuſ-
nac altala. Mert meg ſzabadętatuan az bűn-
1. Cor. 6. tűl, ſzolgaiua lettetec az igaſſagnac. Nagy ar-
Col. 3. ron vętettetec meg, dichőichętec es viſellyętec
Iſtent az ti teſtetekben. Ha fel tamadtatoc az
Chriſtuſſal, az oda fel valo dolgokat kereſſę-
tec, holot az Chriſtus vagyon az atyanac iobia
felől űluen. A mennyei dolgokra viſellyetec
gondot, nem à főldiekre. Es im hallyad mint
imadkozic vgyan azon ſzent Pal. A bękeſeg-
Hebr. 13. nec Iſtene, ki halottaibol viſza hozta az őrőkce
valo kőteſnec vere altala, az Iuhoknac nagy
Paſztorat az mi vrunkat Ieſuſt, tőkęlleteſſe te-
gyen titeket minden io chelekedetben, hogy az
ű akarattyat tegyetec, es azt chelekedgye ti ben-
netec, à mi kellemetes ű előtte, à Ieſus Chriſtuſ-
nac altala.

Annac okaert azon kel igyekeznűnc, hogy
az fel tamadas felől valo hitet io chelekede-
tekkel bizonechuc, es meg it ẽ főldőn mennyei
ęletet

çletet viſellyünc. Ha azt miuellyük, nem chac beſzeddel es vigaſagos enekkel vallyuc à Chriſtus fel tamadaſat hanem mi magunkbanis erezzük ütet elni es, ſoc haſznat veſzük ez ielen valo eletbenis az ü fel tamadaſanac, à mas vilagon kedig ü velle egyetembe veghetetlen bodogſagban es örömben leſzen meg maradaſunc.

VGYAN AZON NAPI MASODIC PRAEDICATIO.

Az Epiſtolabol, mellyet ſzent Pal irt meg à Corintusbeliekhez irt 1. leuelenec V. reſzében.

AT yamfiai, Tiſztechátoc 1
ki az ô kouaſzt bogy ui teſztac legyetec, mikeppen kouaſz nelkül ualoc uattokis. Mert az mi Huſueti baranyunc 2
Chriſtus meg aldoztatot. *Annakokaert lakozzunc nem à regi ô kouaſzba, ſem az gonoſſagnac es alnakſagnac kouaſzaba, hanem à tiſztaſagnac es igaſſagnac kouaſztalan kenyereben.* 3

Ezt

Miert oluaſſuc ma ezt ez Epiſtolat.

EZt à ſzent Pal Apoſtol beſzedet, velem azert oluaſſa ma az anyaſzentegyhaz, hogy meg tanullyuc belőle, mint kellyen ez mai ſzent innepet illenűnc. Nem eleg azt tudni, hogy huſuet napia vagyon, hanem aztis illic meg ertenűnc miuel tiſztelteſſęc ez à nagy innep. Leg előſzőr azert io modon valo keſzűlettet kel minden iambor kereſztyennec effele dichőſeges ſzent napnac meg ſzenteleſęhez keſzűlni. Maſodſzor, A keſzűlet vtan, valoba meg kel illeni à huſuetot. Harmadſzor, az kilső innepłęſnec ſzertartaſaual az belső lelki innepłęſre kel az mi ſziueinket fel gerieztenűnc. Mind ezeknec kedig hogy kellyen lenni rend ſzerint előnkbe adgya it minekűnc ſzent Pal Apoſtol.

Az Elſœrul.

TIſztechátoc ki az ő kouaſzt. Az ő tőruennec ſzokaſat hozza elő, es annac haſonlatoſſagabol tanet meg minket reia, az huſuet napianac illeſehez, mint legyen ſzűkſeg keſzűlnunc.

Az Huſuet hoz ualo keſzűlet.

Meg volt parancholua à Sidoknac hogy az huſuet innepen kouaſzos kenyeret ne ennęnec. Annac okaert mikoron el kęzelgetet az huſuet napia, nagy ſzorgalmatoſzaggal ki tiſztetottac az ű hazokbol à kouaſzt es kouaſzos kenyeret,

kenyeret, vgy annèra, hogy chac egy morſanit ſem hattanac benne, az ũ hazokban. Es azt meg miueluen, leg ottan vi kouaſztalan teſztat keſzettenec es pogachat ſũtőttenec, ſaual eltenec az innep napokon.

Minekũnkis azt kel lęlec ſzerent chelekednũnc, azt beſzelli ſzent Pal. Forgaſſuc fel az mi ſziuũnknec hazat, tiſztechuc ki onnet à kouaſzt, es keſzechũnc vy kouaſztalan teſztat. Kouaſz az mind, valami meg poshaztya à mi tęſztankat, az az, meg fertőzteti az mi chelekedetinket. Keuelyſeg, kep mutatas, eretnekſeg es minden gonoſſag. Ezeket ſzũkſeg ki hannunc az mi ſziuũnkből. Valamiuel az emberi nemzet az első ſzũleknec vetke miat meg ólgyetetet, azt tellyeſſegel mind el kel vetnunc. Nem chac az nyluan valo fertelmes chelekedeteket, hanem gonoſz beſzedeket, ſ-gonoſz gondolatokatis. Nem kel ſemminec alęttanunc ezeket, azt gondoluan hogy igen kichin es nem artalmas bũnőc volnanac. Mert kichin á kouaſzis á kit ã teſztaba teſznec, de azert anni ereie vagyon hogy mind az egeſz teſztat meg poshaſztya. A kouaſz mi legyen. 1. Cor. 5.

A bũnis ollyan, kichinyen kezdi el, de ha eleit nem veſzũc hamar meg neuekedic, es tellyeſſeggel el foglallya az embert. Sziuebe tamad embernec à gonoſz gondolat, es ha ot győkeret

Matth. 15. keret vethet, gilkoſſag, paraznaſag, orzas, hamis tanolſag, karomlas, es egyeb effele ſzantalan bűnőc ſzarmaznac ki belőle. Tahat ſieſſűnc meg-menekedni nem chac gyűmőlchetűl, hanẽ győkeretűlis az gonoſz keuanſagnac.

Az vy teſzta mi legyen. Rom. 13. Kit midőn meg miuelűnc, leg ottan az vy kouaſztalan tęſztanac chenalaſahoz keſzűllyűnc. *Vy teſzta legyetec ugymond.* Az ví teſzta ſemmi nem egyeb, hanem az vy ęlet. Hogy el veſſűc á ſőtetſegnec chelekedetit, es őltőzzűnc fel az vilagoſſagnac fegyveriben, vgymint nappal ękeſſen iariunc. Nem dobzodaſokban es reſzegſegekben, nem agybeli heuereſekben es tiſztatalanſagokban, nem viſzauonyasban es iregykedesben (mert ęz mind kouaſz) hanem őltőzzűnc fel az vr Ieſus Chriſtusban. Az mi eletűnket á Ieſus Chriſtuſnac peldaiahoz ſzabiuc, à mint ű iart mies vgy iariunc, kőueſſűc az ű ioſzagos chelekedetinec peldaiat. V gyan ezen ertelemmel parancholya maſut, hogy az regi Adamot leueſſűc. Kit ak koron vetűnc le, miCol. 3. Epheſ. 4. dőn nem teſt ſzerent, hanem lęlec ſzerent ęlűnc.

Kouaſz à kep mutataſis. De ittes igen reia kel gondolnunc, hogy meg ne kouaſzoſodgyon à mi teſztanc, az az, hogy kep mutatasbol auagy emberi dicheretnec kereſe-

kereſeſeiert ne miuellyůc à mi iot miuelůnc. Az igyekezet igazgattya es viſeli az embernec chelekedetit. Akar mely ionac lattaſſękis az mi chelekedetůnc, vgyan chac annibol io, ha io igyekezetbŏl ſzarmazic ſ-nem kůlŏmben annal. Azert mondgya vrunc hogy ha az te ſzemed egy igyů leiend, tellyes teſted vilagos leſzen, de ha ſzemed alnoc, teſtedis ſŏtetes fog lenni, Az egy igyů ſzemen erched az io igyekezetet, es à vilagos teſten az io chelekedetet. Viſzontag az alnocſzem, à gonoſz igyekezet, es à ſŏtetes teſt, à gonoſz chelekedet. Vgy hogy ollyannac iteltetic Iſtentůl minden embernec chelekedete, valaminemů az ů igyekezete. Vilagoskodgyec bator az mi vilagoſſagunc az emberec elŏt, hogy laſſac az mi io chelekedetůnket, de nem à vegre hogy minket, hanem hogy az mi mennyei ſzent atyankat dichŏechec belŏle. Vgy leſzen tiſzta mind mi magunc ſ-mind chelekedetůnc, az ô kouaſztul.

Az igyekezet teſziioua chelekedetůnket.

Matth. 6.

Egy igyů es alnocſzem.

Matth. 5.

Mikeppen kouaſz nelkůl ualokis uattoc. Azt iutattya eſzůnkbe, hogy immar egyſzer à kereſzt vizbē meg fŏrŏttůnc, meg tiſztultunc à kouaſztul, vionnan ſzůlettůnc. Es à mint ez vtan mondgya, meg moſogattattunc, meg ſzenteltettůnc, meg igazettattunc, à mi vrunc Ieſuſnac neueben es à mi Iſtenůnknec lelke altal. Int azert hogy meg emle-

1. Cor. 6.

emlekezuen rulla, miue lettűnc meg kereſztelkeduen, vgyan valoba azoc legyűnc, mellyeknec es mineműknec kel lennűnc. Miert hogy kouaſztalanokca tętettűnc, mikoron az kereſztſeget fel vőttűc, ſoha tőbbe à kouaſzt hozzanc ne hadgyuc ferni, hanem mindenkoron vy teſztac legyunc. Es ez à huſuet innepehez valo keſzűlet.

Az Maſodikrul.

MErt *az mi huſueti baranyunc Chriſtus meg aldoztatot*. Mondhatnaia valaki. Mikőzűnc vagyon mi nekűnc à kouaſz ki tiſztetaſahoz, ha mi nem vagyunc Sidoc, ſem huſueti barant nem aldozunc Sidomodra? Meg felel ſzent Pal monduan. Az mi huſuetűnkis meg aldoztatot à Chriſtus, nem az Aegiptuſnac inſegęből valo ſzabadulaſért, hanem hogy az őrdőgnec kegyetlen rabſagabol meg mentene minket. A Sidoc aldoztac à peldazo huſueti barant, de az mi huſuetunc à Chriſtus, kit az ò tőruenybeli barany peldazot. Ha azert nekűnkis huſuetűnc vagyon, melto hogy annac meg ſzenteleſehez io keſzűlettel iarulyunc, es vgyan valoba innepellyűnc. A Sidoc nagy tiſzteſſeggel illic vala az ű huſuetokat, ſokkal inkab ſzűkſeg tahat, hogy

hogy mies bőchűletbe tarchuc az mienket. Mert ha fellyeb nem beuelkedic à mi igaſſagunc az iraſtudoknac es Phariſeuſoknac igaſſaganal, be nem megyűnc mennyeknec orſzagaba. Veſſűc egybe az ő huſuetot az vyal, es meg ertyűc meniuel kellyen ezt amannal fellyeb bőchűlnűnc. Barany, oktalan allatnac huſa vala őt, it peniglen Chriſtus, Iſten es ember vagyon. Ot pelda, it igaſſag. Valameniuel nagyob azert es meltoſagosb à Chriſtuſnac ſzemęlye az oktalan barannal, anneual nagyob tiſztaſaggal es aietatoſſaggal kel nekűnc az mi huſuetűnket meg illenűnc. Nem eleg ez mai ſzent innepnec tiſzteſſegeiert tiſzta es vy ruhaba őltőznűnc, hanem mi magunknac kel tiſztaknac lennűnc es meg viulnunc.

Matth. 5.

Az ó es uy huſuét.

Az huſuétnec illéſe.

Huſuetnec auagy huſueti barannac neuezteticpeniglen à Chriſtus, bizonyos okokbol. Mert mikeppen az huſueti aldozatra regenten oly eſztendős him barany valaſztatot à chordabol, ki fogyatkozas nelkűl valo volt, azonkeppen ű valaſztatec ki à tőb emberec kőzzűl, hogy meg aldoztatneiec ez vilagnac bűneiert, ki tiſzta, bűntelen es minden fogyatkozas nelkűl vala. Vgymint kirűl Eſaias azt mondgya, hogy alnakſagot nem chelekedet chalardſag ſem talaltatot ſzaiaban. Touabba à huſueti barany eſtue aldoztatic vala meg,

Chriſtus miert neuezetic huſuétnec.

Eſa. 53.

Chriſtûſis ez vilagnac vege fele aldoztatec. Annac fôlôtte, valakiknec aitaioc meg volt hintetue az barannac vereuel, azoc batorſagoſoc voltanac az ôldôklô Angyalnac fegyueretûl, mies ſzinten vgyan batorſaggal meg maraduncaz ôrdôgnec artalmatul es meg oltalmaztatunc à karhozattul, ha az Ieſuſnac ki oly barany hogy û veſzi el ez vilagnac bûnet, verêuel meg iegyezûc, es meg aztattyuc az mi ſziueinket.

Exod. 15.

No azert, ez igy leuen, hogy nekünkis huſuetunc vagyon, es az à Chriſtus: *Lakozzunc audgy innepellyünc*, Vigadgyunc es ôruendezzûnc. Mikoron à Sidoc huſuet napian az Aegiptuſnac inſegebôl meg ſzabadultanac volna, es az û ellenſegôc Pharao kiraly ſeregeſtûl à vôrôs tengerbe veſzet volna, nagy ſzep vigaſagos eneket eneklênec az Vr Iſtennec monduan. Enekellyünc az vrnac, mert dichôſegeſen fel magaſztaltatot: A louat es à louagokat a tengerbe vetette. Az Vr az en erôſſegem, es az en dicheretem, es az en meg ſzabadetom. Ez az en Iſtenem es dicherem ûtet, Az en atyamnac Iſtene es magaſztalom ûtet. Mi-

1. Reg. 17. 18.

dôn Dauid az keuely es karomlo Goliatot meg gyôzte es meg ôlte volna, az Iſraelnec minden varaſibol ki omoluan Saul kiralynac es Dauidnac eleibe az aſzonnepec es leanzoc, eneket mondanac vala,

vala, es fölötte igen örülnec vala raita, hogy Iſten az ũ nepet meg ſzabadetotta volna az Philiſteuſoknac hatalmabol. Meniuel inkab ſzükſeg tahat minekünc örülnünc es dichernünc az mi vrunkat Ieſus Chriſtuſt, ki nem Aegiptuſnac rabſagabol hanem az pokolnac torkabol, à bünböl es az halalbol: nem Pharaotul auagy az Philiſteuſoknac kezekböl, hanem az pokolbeli örödögnec kegyetlen birtokabol ſzabadetot meg minket, Lucipert meg győzuen, az ũ fegyuerit es ereiet meg rontuan, es mind az ũ tarſaiual egyetembe ütet az pokolnac fenekere vetuen? Innepellyünc vgyan valoba, es vgy innepellyünc, hogy à kilſö innepleſnec altala, az belſö innepleſre ebreſztüc es gerieſztüc fel az mi ſziueinket. Es mint kellyen annac lenni, ingyen maid meg ertitec, *örülni kel huſuét napian.*

Az Harmadikrul.

OLynac kellenni az mi innepleſünknec, hogy a mit kiuül chelekedünc, abbol az mi lelkünc eppüllyön belöl. Mikeppen hogy a Sidoc huſuet napian ſemmi kouaſzt nem hadtanac az ũ hazokban maradni, hanem köuaſztalan kenyérrel eltenec minekünkis azon forman illic chelekednünc. Meg mondoc mies ez elöt, ſzent Palis meg mondgya moſtan, mi legyen az à regi ò kouaſz, mellyet *Az innepléſnec modgya.*

Az ó kouáſz. minekűnc ſzűkſeg el tauoztatnunc. *Lakozzunc nem á gonoſſagnac es alnakſagnac kouaſsaban.* Minden
Matth. 16. gonoſſag es alnakſag regi ó kouaſz. De kiualt-
Luc. 12. keppen az eretnekſeg, es a kep mutatas. Az eret-
nekſeg ellenkedic az hittel, á kep mutatas az Iſteni
felelemmel es tiſztelettel, fókeppen ezektűl tar-
chuc tiſztan magunkat.

Touabba á Sidoc huſuet napian Iſopot mart-
Iſópnac iegy-zeſe. nac vala á barannác verebe, es meg hintic vala
velle az aitonac felſő kűſzőbet. Mies marchuc
meg az mi pœnitenciankat az Chriſtuſnac vere-
1. Iohan. 1. be, ű tűlle es az ű vere altal variuc bűneinknec bo-
chanattyat, mert chac ű tiſztethat meg minket
minden bűneinktűl.

Meg ſűtic vala á barant á tűznel, es vgy eſzic
Sűlt baranу. vala. Mies erezzűc magunkba az Iſten haragia-
nac tűzet á bűn ellen, mely tűz ſűti vala á mi ba-
ranyunkat á Chriſtuſt, á magas kereſztfan. A
Egéſz baran-ny. huſueti barant egeſzen mind meg eſzic vala, ne-
kűnkis eppen es minden fogyatkozas nelkűl kel
tartanunc es vallanunc, á Chriſtus felől valo hitet
es tudomant.

Vad ſaláta. Vad keſerű ſalataual es pogacha kenyerrel
hatta volt Iſten hogy meg egyec á barant. Azon-
keppen minekűnkis az mi ſziuűnknec tőredelmeſ-
ſegenec keſerűſegeuel illic az huſuetet inneplenűnc,
ſiratnunc kel az mi bűneinket, tiſztaſagnac es igaſ-
ſagnac

ſagnac kouaſztalan kenyereuel, az az, Igaz es ſem- Tiſztaſagnac
mi teuelygeſſel meg nem ólgyúlt hittel, aitatos kó- es igaſſagnac
nyörgeſſel, tiſzta çlettel, felelemmel, minden pogachája.
iamborſaggal es ioſzagos chelekedettel, ſzükſeg
magunkat aianlanunc az vr Iſtennec. A ó kouaſz
helyet, mas vy kouaſzis talaltaſſec mi bennünc, Vy kouaſz.
Mert io kouaſz vagyon, tudnya illic az Iſtennec
orſzaga, az Euangeliom, mellyet iduezetönc, ha-
ſonlatoſnac monda lenni à kouaſzhoz. Vgy hogy
mind teſtünkbe lelkünkbe egyeb iz ſemmi ne
erezteſſec, hanem chac az Iſten orſzaganac es az Math. 13.
Euangeliomnac izi. Valami peniglen ellenkedic
az iſten orſagaual es az Euangeliommal, az mind
tauol legyen mi tüllünc.

Annac fölötte, fel ôueczettec â Sidoc agye- Fel ôuetzés
kokat, ſarut vontanac labokba, Iſtapot tartottanac ſaru, iſtáp.
kezekbe, es vgy öttec à huſueti barant, hogy effe-
le kilſö ſzertartasbol eſzekbe iutna, hogy vton ia-
roc es ſzarandokoc volnanac. Tahat mies à kic
eſzüc az Iſtennec barannyat Chriſtuſt, meg emle-
kezzünc rulla, hogy ninchen it ez vilagon mine-
künc meg maradando varaſunc, es ennec okaiert
az iöuendöt kereſſüc. Keuannyunc ez vilagbol,
vgymint rabſagnac földeböl kiſzabadulni, es az
meg igert földbe az elöknec földebe be menni.
Kerlec titeket atyamfiai, azt mondgya ſzent Pe- 1. Pet. 2.
ter, vgymint iöueuenyeket es ſzarandokokat, tar-

toztaſſatoc meg magatokat az teſti keuanſagoktul, mellyec viaskodnac az lelec ellen. Iakob Patriarkais az ũ eletẽnec ideiet ſzarandokſaganac napiainac neuezi. Szent Palis azt beſzelli hogy mediglen è teſtben vagyunc, tauol iarunc az vrtul, es azert iobnac itelyũc lenni hogy à teſtbõl ki mullyunc, es az vrhoz mennyũnc lakni.

Gene. 47.

2. Corint. 5.

Vegezetre, hogy à Sidoknal het egeſz napot tart vala à huſuet innepe, es mind addig ſem vala ſzabad kouaſzoſt enniec, mig à het nap el nem mult, azt peldazta, hogy tellyes eletũnkbe ſoha mi hatra ne teriũnc, ama regi ö kouaſznac (melyrũl az elõt ſzollanc) etelere, hanem mindenkoron kouaſztalanoc legyũnc, az az artatlan eletet viſelyũnc. Mert heiaban õrũli hogy Chriſtus meg gyõzte à halalt, az õrdõgõt es à poklot, valaki megis az regi gonoſz eletnec õſagaban iar. Hiſzem azt enekellyũc az huſueti enekben, Hogy Chriſtus fel tamaduan nekũnc peldat vgy hagia, hogy mies fel tamadgyunc velle õſzue vigadgyunc: Nem vigadhat az tõkelletes keppen à Chriſtuſſal, valaki ũ velle egyetembe az bũnnec halalabol fel nem tamad.

Hét nap à huſuet.

Lam meg hallatoc reguel, hogy az mi meg igazulaſunkert tamadot fel iduezetõnc. Bizonyara tahat meg ſzabaduluan az mi ellenſeginknec kezekbõl, ſzentſegben es igaſſagban kel ũ neki ſzolgalnunc:

galnunc. (Zacharias papnac mondasa szerent) Luc. 1.
eletünknec tellyes ideieben. Erted immar kereszтyen, mint kellyen a husuet napiat meg illened, kerlec ertue ne mulasd, hanem tarch ahoz magadat à mihez szükseg tartanod, ha azt akaroc hogy ez idő szerent valo inneples vtan, az veghez etlen innepleſnec helyere be mehes az menyorszagba.

HVSVETI ENEKEC.

IVK MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Elsö.

Hriſtus fel tamada, mi bününket el mosa, es kiket üßerete, meny orßagban fel viue. Vriſten meg valta mindez vilagot ßent halalaual.

Mindenhato Vriſten, halottaibol fel tamada, mies ütet dichiriüc viga-

ſagos enekecel. Vriſten meg valta mind ez vilagot ſent halaual.

Koporſoban fekůuec, harmincz hat oraiglan, az vtan fel tamada, kit ſent atia fel kőlte. Vriſten &c.

Szalla poklokra, iokat ſabaditani, gonoſzokat ot hadni, nagy kenokat vallani. Vriſten. &c.

Chriſtus fel tamaduan, nekunc peldat vgy hagya, hogy mies fel tamadgyūc, velle őſzue vigadgyunc. Vriſten.

Kegyes ſůz Maria, te mennyei ſèp roſa, keried te ſent fiadat, hogy idő uőzechőn minket. Vriſten meg valta mind ez vilagot ſent halalaual.

MASODIC.

SVRREXIT CHRISTVS HODIE.

Felta-

EL tamat Chriſtus ez napon alleluia, emberi vigaſztalaſert, alleluia.

Halalt ki ſzenuedet minap alleluia, az nyaualyas emberekert, alleluia.

El veue mi bűneinket alleluia, es meg igazeta minket, alleluia.

Meg ronta pokol kapuit alleluia, meg ſzabadeta bennűnket, alleluia.

Meg kőtőze az őrdőgőt alleluia, ragadomantul meg foſzta, alleluia.

Az halaltis ű meg győze, alleluia, es eletet nekűnc ada, alleluia.

Meg ielenec Marianac alleluia, az bankodo, Magdalnanac, alleluia.

Peternekis meg ielenec alleluia, es ątőb tanetuanyoknac, alleluia.

Ezen mi mind őruendezzűnc alleluia, adgyunc halakat Vrunknac, alleluia.

HVSVET HETFOE.

Ez mái Euangeliomot meg talalod à ßent Lukach Euangeliomianac XXIIII. reßében.

Me vgyan azon napon, kettô à Ieſus tanetuany kôzzûl mennec uala egy uaraskaba, mely Ieruſalẽhôz hatuan futamatni fôldôn uala, melynec Emaus uala neue. Es beſzellenec uala ônkôſztôc mind azoc felôl, mellyec tôrtentenec uala. Es lôn midôn beſzellenenec es kerdezkednenec egymas kôzôt, Ieſus hozzaloc kôzelgetuen megyen uala uellec. Az ù ſzemec kedig tartatnac uala, hogy ùtet meg ne eſmerneiec. Monda kedig nekiec. Michoda beſzedec azoc mellyeket forgattoc kôſztetec iaruan, es ſzomoruc uattoc? Feleluen peniglen az egyc, kinec neue Cleophas, monda neki. Chac te egyedûl uagye iôueueny Ieruſalembe, ki nem tudnad azokat mellyec lôttenec abban ez napokbā? ù. kedig monda nekic. Mellyec? Es mondanac neki. A Nazaretbeli Ieſus felôl, ki Propheta uala, hatalmas, chelekedetben es beſzedben, Iſten elôt, es az egeſz nep elôt. Esmikeppen à papi feiedelmec es az mi feiedelminc ha-

lalnac

lalnac karboztataſara attac, es meg feßetettec ũtet. Mi peniglen remelyũc uala hogy ũ ßabadetando uolna meg Iſraelt. De mind ezeknec fölötte ma harmad napia uagyon, mitül fogua ezec löttenec. De nemely mi közzũlünc ualo aßonyallatokis meg rettentenec minket, kic reg uel á koporſonal uoltanac, es nem talaluan az ũ teſtet, el iõuenec monduan, hogy ũc Angyaloknac lataſatis lattanac uolna, kic azt mondanaiac hogy ũ elne. Es el menenec nemellyec az mieinc közzül á koporſoboz, es ugy talalac mikeppen az aßonnepec mondottac uala, de ũtet nem lattac. Es ũ monda nekiec. O balgatagoc es keſeldelmes ßiuũec, mind azoknac el hiueſere, mellyeket á Prophetac ßoltanac. Nem de ezeket kellete á Chriſtusnac ſzenuedni, es ugy menni be az ũ dichõſegebe. Es el kezduen Moyſeſen es mind á Prophetakon, magyarazza uala nekic mind az iraſokat mellyec ũ felõle ualanac. Közelgetenec peniglen á uaraskaboz melybe mennec uala. Es ũ tetteti uala hogy meßeb menne. De ũc kißeretec ũtet monduan, Maragy mi uelünc, mert eſtue fele uagyon, es á nap el hanyatlot. Es be mene ũ uellec. Es lõn mikor uelec az aßtalnal ülne, hogy uõue á kenyeret, meg alda, es meg ßeguen nekic ada. Es meg nylatkozanac az ũ ßemec, es ũ el enyeßec ßemec elõl. Es mondanac egymaſhoz. Nem de az mi ſziũnc geriedez ualae bennünc, mikoron az uton uelünc ßolna, es az iraſt feitegetneie nekünc? Es fel keluen azon oraban, uißaterenec Ieruſalembe, es

be, es egybe gyülue talalac à tizen egy Apoſtolt, es azokat kic ü uellec ualánac, kic mondanac uala, hogy ualoba fel tamadot az Vr, es meg ielent Simonnac. Akcoron ükös beßellik uala azokat, mellyec az uton lőttec uala, es mikeppen ü tüllőc eſmertetet uala à kenyernek meg ßegeſében.

Mi eleinc az Chriſtus fel tamadaſárul valo hiſtoriat, egynehany reſzre oſztottac, es vgy rendeltec, hogy ezt à tellyes hetet arrul valo elmelkedeſben mulatnoioc el. Kit azert miueltenec, hogy az mi hitünknec agazattyat, melyben à teſtnec fel tamadaſat vallyuc, iol meg tanúlnoioc. Meltan el reithette volna vgyan Iſten az emberektűl ezt à titkot, miuel hogy ſokan vannac ollyac mi kőſztűnc, kic nem vgy bőchűlic à mint kellene, ſőt vgy viſelic magokat, es vgy ęlnec, mintha nem volna à mas vilag, nem volna à fel tamadas, ha nem mint az oktalan allatoc, az emberekis ſzinten vgy ſemmiue lennenec: de meg ſem akara el reiteni, hanem az hiueknec vigaſztalaſokra, es hogy à gonoſzoc tudatlanſaggal ne mentheſſec magokat, (monduan hogy nem tuttac hogy mas eletis vagyon, ez moſtani elet vtan, es azert nem viſeltenec az őrőc eletre gondot) egynehanſzer meg

icelenec

ielenec Chriſtus fel tamadaſa vtan, es mindeneket bizonyoſſa tõn, az iõuendõ fel tamadas felõl.

Azoknac az Chriſtus meg ielenęſinec egyc adatic elõnkbe ez mai Euangeliomba. Holot meg iria ſzent Lukach, mikeppen meg ielent volt az vton à kęt tanetuannac, mikoron Emausba mennenec, ſzollot, beſzellet vęllec, es vegezetre à kenyęrnec ſzegdeleſebõl meg eſmertec ũtet.

Ez Summaia ennec az Euangeliomnac. Mellyet harom reſzre oſzthatunc.

Elſõ reſzeben az Chriſtuſnac meg ielenèſe.

Maſodikban, az vton à kèt tanetuanyal valo beſzelleſe.

Harmadikban az az dolog, mely Emausba tõrtenec, adatic elõnkbe.

Elsõ Réſzè.

Kic uoltac à két tanétuanyoc.

K*Ettõ à tanetuanyoc kõzzũl megien uala, &c.* Ez kèt tanetuannac egyc Cleophas volt, meg teczic az Euangeliombol. A maſic azt alettyac nemellyec hogy vagy Nathanael, vagy ũnnen maga ſzent Lukach volt volna: Szent Ambrus Ammaonnac neuezi. A varaska, melybe mennecvala, akkoron Emauſnac, az vtan oſztõn Nicopoliſnac

Iſnac hiuattatot. Mikoron azert az vton mennenec, es azokrul beſzellenenec ũn kőſztőc, mellyec tőrtęntenec vala, hozzaioc kőzelgetuen Ieſus, vellec megyen vala. De tartoztatuan valanac az ũ ſzemec, hogy meg ne eſmernęiec ũtet. Mert á ſzent irasbol akart fondamentomot vetni az ũ ſziuekbe, onnet akarta mind kęn ſzenuedęſenec halalanac ſzũkſeges voltat, ſ-mind az ũ fel tamadaſanac igaſſagat meg bizonyetani, minec előtte magat meg eſmertette volna ũ vellec.

Szeretiurunc az Iſtẽrũlua lo beſzédet.

Tanullyuc meg mies, hogy midőn vrunc kőzelgete az ũ felőlle beſzellő tanetuanyokhoz es eggyũt iara vellec, meg bizonyetta, hogy ſzereti azokat á kic az Iſtenrũl, az mennyei dolgokrul, az iduőſſegrũl, es az Iſtennec parancholatirul beſzellenec. Ketſeg nelkũl ielen vagyon azoknal valakic Iſten ſzerent valo beſzędeket ſzollanac. Valahol (azt monda maſut) ketten vagy harman egybe gyũlnek az en neuembe, kőſtőc vagyok azoknac. Senki kőzzũlletec abban ne ketelkedgyek, hogy moſtis it vagyon iduőzitőnc mi kőztũnc, az ũ ſzent atyaual, á ſzent Lelek Iſtennel es á ſzent angyalokcal egyetembe, es nagy őrőmeſt nezi, hogy en hirdetem, es ti halgattyatoc az ũ fel tamadaſa felől valo tudomant. Bizonyara bodog emberec volnanc mi kereſztyenec, ha eſzũnkbe

eſzünkbe vennöiöc magunkat, kic valameniſzer akariuc, az egböl ala hozzuc az Iſtent mi közink be, es mikor keduünc vagyon hozza fel mehetünc menyorſzagaba ü hozza. Mert midön ü felölle gondolkodunc, es ſzollunc, ala ſzal mi hozzanc. Chriſtus mondaſa kent: ü hozza megyünc, es lakaſt ſzerzünc ü nalla. Fel megyünc az Iſtenhez mikoron alazatos könyörgeſſel könyörgünc ü neki. Mert az magat meg alazo embernec imadſaga, altal hattya à ködöt, el ſem tauozic onnet, meg nem reia tekent à fölſeges Iſten. Mikeppen kedig hozzanc közelget az Iſten, mikor io dologrul beſzellünc, azonkeppen el idegeneti ütet mi tüllünc à gonoſz es fertelmes beſzed. Sokan vannac kic abbol akarnac magoknac dicheretet kereſni, ha ſzantalan heiaba valo es haſzontalan trefakat, ſöt trefa gyanant ondoc es parazna beſzedeket tudnac ſzollani. Es annac okaert hogy kellemeteſec legyenec, az ü hozzaioc haſonlatos magoc feledet embereknel, es chachogaſokert, azoknac aſztalokhoz gyakorta le ültetteſſenec, kiknec fülöc ſzeretic az Iſtentül el idegenetö rutſagos ſzokat, Mindenkoron gonoſznal gonoſzab beſzedekbe igyekeznec foglalni az ü nyelueket. De nem chac effele hazukſagoc vtan nyalakodo vduar hazugi, hanem vgyan az fö nepekis annera el merültenec immar à tragarkodasba, hogy ſemmi iot ember

Eccleſi. 35.

Az ondoc beſzédet utallya Iſten.

Gonoſz beſzédö urac.

iot ember tůllőc nem halhat. Mind aſztaloknal, mind kamoraiokba, mind vton, mind hazoknal, chac az ſoc Iſten boſzonto ondokſagoc ſzarmaznac az ů ſzaiokbol. Regenten az vraknac vduaroc, tiſzteſſegnec, emberſegnec es ioſzagos chelekedetnec oskolaia volt. Az ſoc iambor nemes embereknec es egyeb iamboroknac gyermeki, ot tanultac az io erkőlchőt. Moſtan peniglen mit tanulnac? Szegeny mondani, de meg mondom. Latoc oly vrakat, kiknec vduarokba mikor be iůnec nemelly iſiac, oly ſzermermeſec, oly io erkőlchůec, hogy iobbakat ſem keuanhatnal nallok nal, mert az ů ſzůleiőc iora tanętottac ůket hazoknal. De chac eſztendeigis oly ſzemtelenekce es faitalanokca leſznec az io Vraknac hatoc meget, hogy meg halladnac akar mely el vetet ala valo tragartis gonoſſaggal. Mitůl vagyon az? Vroktul tanullyac. Effele leczket hallanac mindenkoron vroknac ſzaiokbol, es ã mit hallanac azt tanullyac. A io erkőlczőket el veſztic à gonoſz beſzedec, vgymond ſzent Pal, vallyon iute eſzekbe valamikor az illyen feslet erkőlchő es bůdős ſzaiu vraknac, à Chriſtuſnac imillyen mondaſa: Iai az embernec, ã ki altal botrankozas tőrtenic? Houa lehet nagyob botrankozas ennel, mint az io erkőlchů iſiakat gonoſzokca tenni? Vallyon emlekezneke valaha ã gonoſz ſzöknac ſzolloi, vrunknac

Az urac uduara.

1. Cor. 15.

Matth. 18.

vrunknac imez mondaſárul. Minden heuolkodo beſzedrûl ſzamot kel adni embernec. Hallottake valamikor, es ha hallottac, miert nem tartyak meg ſzent Palnac intèſet? Semmi gonoſz beſzed ne ſzarmazzec vgymond à ti ſzaiotokbol, hanem à ki haſznos, es hitnec eppûletire valo. Hogy keduet ſzerezzen à halgatokban. Matth. 12. Epheſ. 4.

A kôſſeg ſem iob kedig az vduarbelieknel, ſôt minden rendbeliec meg haktac à czèlt. Ha ki hallotta minemû ektelen es ſzôrniû beſzedekcel ſozzac az û miueket à kapaſok à ſzôlôbe, nem chodalkozic raita hogy neha ſemmit nem terem à ſzôlô, neha igen terem, de vagy à hideg el veſzti, vagy à kû el veri termeſet, es keues haſznot ſzednec rulla à gazdak. Szôrnyû beſzedû kôſſeg.

A miuesnèpeknekis mihelyekbe ha be mègy, ragalmazaſoknal, faitalan beſzedeknel es ſok ektelenſegeknel, egyebet ſemmit ot nem hallaſz. Azèrt ſzegenyekes, azert nem algya meg Iſten az û munkaiokat. Rôuid beſzeddel, el kergettyûk tûlûnc az io teuô Iſtent, hozzanc vonſzuk az artalmas ôrdôgôt à mi nyeluûnknec gonoſzra valo meg ereſzteſeuel, es ennec okaert meg foſztatunc az Iſtennec io tetemenyetôl, es az ôrdôgnec gonoſsâga miat ſok kart vallunc, nyaualyat ſzenuedûnc, es nagy veſzedelmekben forgunc. Vegyûc eſzûnkbe magunkat, es kôueſsûc ez kèt tanet-

uanynac peldaiat, kic iartokban kőltőkben az Ieſuſnac kennyarul es halalarul, nem valami heũ-ſagos dologrul beſzéllenec vala.

Miert ielenec Ieſus ſzaran-doc kepeben.

Touabba, hogy à mely Ieſus Maria Mag-dalnanac kerteſz kepeben ielenec, ezeknec ſza-randoknac ſzemelyében ielenic, azt azert miuel, hogy meg erchũc mi modon ſzokta ũ magat mi hozzanc hiueihez tartani, vgy à mint mindeni-

Mindeneknec minden à Ie-ſus.

kũnknec ſzũkſege es idueſſege keuannya. Az ve-ton iaroknac, io vti tarſoc, à betegeknec oruoſoc, az nyomorultaknac oltalmazoioc, à ſzomoruk-nac vigaztaloioc, à tudatlanoknac tanetoioc az mi edes Ieſuſunc. Soha ſemminemũ ſzũkſegtũnbe el nem hagy minket, chac kereſsũc ũtet, es akara-tunc ſzerent tũllũnc el ne kergeſsũc.

Masodik Reße.

Akét tanetuanyokhoz iaruluan, es vellek e-gyũt menuen, monda nekic IESVS. *Mi-choda beßédec ezec, mellieket forgattoc kőztetec iaruan, es ßomoruc uattoc?* Kerdi ũket, nem azert

Miert kerdi ũket Ieſus.

mint ha nem tudnaia (mert gondolatokatis lat-ta, nem chac azt ertette mirũl ſzoltanac) hanem hogy az ũ beſzedekből venne okot reia, hogy tanethatnaia ũket. Amazok meg mondgyac mi-

rũl be-

rûl beſzellettenec, â IESVSRVL es arrul mi modon halalra adatęces meg feſzettetec. Az û tulaidon erôtlenſegeket es tekelletlen voltokat ſem titkollyac el, hogy mintha ketſegeſec volnanac immar felôlle, û volnae az Iſraelnec meg ſzabaditoia, az az, Meſsias, auagy nem. Mert nem ęr vala feiekbe, mint lehetne, hogy máſt ſzabadetana az, â ki û maga meg ôletet volna. Nem ertettec minemû ſzabadetonac kellet lenni â Meſsiaſnac. Kirûl Dauid imigyen ſzolla. V ſzabadettya meg Iſraelt minden nemû bûneitûl. Altalanfogua nem az Romabelieknec birtokokbol valo meg ſzabadetâſrul ſzollottac â Prophetac, hanem az ôrdôgnec fogſagabol es â bûntûl valo meg mentéſrûl. Azert monda az Angyalis vrunc felôl, hogy û ſzabadettya meg az û nepet az û bûnôkbôl.

Az tanettua nyoknac erôtlenſegec.

Minemû ſzabadetoâ Meſsias.

Pſalm. 131.

Lasd meg it â mi vrunknac ſzeled voltat, ki nem vtallya meg ezeket â tanetuanyokat az û tudatlanſagokert, hanem mind addig meg marad vêllec, męg nem meg tanitya ûket arra, â mit nem ęrtnec es nem tudnac vala. Nagy vigaz alaſunkra lehet ez minekûnc, hogy az erôtlẽ hitûeket hattra nem veti, chac hogy talallyon û bennec alazatos es tanuſagra alkolmatos elmęt. Eſaiaſnac imillyen mondaſakęnt. Az meg tôrôt nâdat el nem rontya, es â füſtölgôlent meg nem oltya.

Vrunknac ſzeled voltâ.

Eſa 42.

Eſa. 42.

Monda nekic Ieſus. O *balgatagok, es kesedelmes ſziuűec, mind azoknac el hiueſère mellyeket â Prophetac ßoltanac.* Ez â tanetâſnac igen ſzep rendi es modgya, meg feddeni â tudatlanſagot emberbe, es â mit nem tud arra ůtet meg tanittani. Előſzőr meg feddi ůket, hogy nem hiſznek az iraſnak. O *balgatagoc ugymond.* Nagy balgatagſâg nem hinni azoknac, mellyec az ſzent irasba nyluan meg vannac iratuan. Minden, azt beſzelli Chriſtus, â ki hallia az en beſzedimet, es azokat nem cheleke-

Azio tanetaſnac modgya.

Matth. 7. Luc. 12.

di, haſonlatos â bolond fèrfiuhoz. Bolond vala âma kazdag ember, ki â Moyſeſnec es Prophetaknac iraſokba meg ielentetet Iſtennec igèiet es akarattyat hatra vetuen, az ů kazdagſâgabâ vetette volt bizodalmat monduan. Meggyec im anni ioſzagom vagyon, hogy helt ſem talaloc neki houa rakiam. No ezt miuelem. El rontom az en chűreimet, es nagyobbakat chenaloc helyekbe, es mindeneket oda gyűitőc. Es ezt mondom az en Lelkemnec. Lelkem, ſoc eſztendőre el tőt beűſeges iouaid vannac, egyel, igyal, lakial vigan. Az Iſten kedig monda neki. Te bolond ez ęiel â te lelkedet meg kèric te tűlled, es â mit győitőttel, kire marad? Szinten ollian eztelen vala amaz maſik kazdagis, ki â Moyſeſnec es â Prophetaknac taneſaſat nem halgatuan, ůnen maga naponkent iollakot es friſſen őltőzőt, de â ſzegenyeken ſemmit nem kő-

nem kő nyő rűlt, irgalmatlan volt ű hozzaioc, vgy annera, hogy még chac az aſztalrul le hullot morſalekokat ſem adatta nekiec. Balgatagoc azokis, kic chac egy kichin el tűrhető haboru auagy niaualia ęrieis űket, ottan meg fogyatkozic ű bennec â bizodalom, nem hiſznec az Iſtennec igiretinec mellyekben â Prophetac es Apoſtoloc altal ſzabadulaſt igert nekűnc. Bolondok imezekis, kic nem hiſznec az Iſtennec rettenetes fenyegeteſinec mellyekcel fenyegeti â buiakat, oſoraſokat, reſzegeſeket, karomlokat, es egyeb fele gonoſz teuő ket. Mert ha hinnenec, felnenec â bűnteteſtűl, es ezeket nem chelekednęiec. Tuduan hogy valakic illyen dolgokat chelekednec, azoc Iſtennec orſzagat nem veſzic. De leg bolondabbac azoc, â kic az Iſtennec igeiet nem halgattyac, es â ſzentſegeket nem gyakorlyac. Nem gondoluan ſem mit azzal, auagy ingyen ſem hiuęn azt â mit Chriſtus monda. A ki Iſtentűl vagyon, az Iſtennec igeiet halgattya. Ti azert nem halgattyatoc, mert Iſtentűl nem vattoc. Ha nem ęſzitec az embernec fianac teſtęt, es nem iſzatoc az ő vęret, nem leſzen elet ti bennetec. Meltok minden feddeſre effele eſztelen emberec, miert hogy nem hiſzik azokat, mellyec â tőruęnbe, â Prohpetaknac es Apoſtoloknac iraſokban meg vannac iratuan.

Gal. 5.

Iohan. 8.

Iohan. 6.

Minec vtanna meg feddette volna vrunc az tanetuanyoknac tudatlanſagokat, tanetani kezdi ũket monduan. *Nem de ezeket kellette á Chriſtuſnac ſzenuedni, es ugy menni be az ũ dichőſegebe?* Es hogy ne menthettek volna aual magokat, hogy à ſzent irásban errűl ſemmi nem talaltatnęiec. *El kezduen Moyſeſen es á Prophetakon, magyarazza uala nekic mind azokat az iraſokat, mellyec ũ felőle ualanac.* Nem ſzamlallya elő egyenkęnt az Euangeliſta, az irásnac helyeit, mellyeket Chriſtus előttőc meg magyaràzot. De ketſegnelkűl hiſzem hogy meg bizonyettotta, hogy fogantataſàtul fogua mind fel tamadaſàig, valamint ũ neki tőrtent dolga, az irásoc ſzerent tőrtent, es ũ benne tőltenec be à Prophetáknac mondási, mellyec à Meſsiaſrul ſzollottanac. Mert vgyanis à mint ſzent Peter bizonettya, ũ rulla minden Prophetac bizonſagot téſznec Foganataſàrul Eſaias imigyen ſzolla. Ime egy ſzűz fogad es ſzűl fiat, es az ũ neue igy neueztetic: Iſten velunc. Nemzetſegérűl Dauid azt mondgya, hogy meg eskűt volt Iſten ũnekí, hogy az ũ nemzetéből helyheztetne az ũ ſzekire. Szűleteſénec helyerűl Micheas niluan ſzollot, hogy Betlehembe ſzűletic. Szűleteſénec ideiérűl Iacob hogy akcor kellet ſzűletni, mikor az kiraly iſtap el vetetet Iu-

Actó. 10.
Eſa. 7.
Pſalm. 131.
Mich. 5.
Gen. 49.

tet Iudatul. Hogy Aegiptusba kellet futni, aztis meg irta Oseas. Hogy az artatlan gyermekeknec oldozése kouetkezneiec születesé vtan, azt sem halgatta el Ieremias. Tanetasarul imigyen emlekezic ű kepében Esaias. Az Vrnac lelke en raitam, az szelędéknec prædicalni kűldőt engemet. Chodatetelirűl vgyan azon Esaias imeszt beszelli, Az Isten el iű, es meg szabadęt minket. Akcoron meg nylatkoznac az vakoknac szemec, es az siketeknec fűlőc nytua leszнec. Akcoron vgrandozic à santa mint egy szaruas, es à nemąnac nyelue oldozua leszen. Hogy az ű orszagąnac es kiralysągąnac ielentesęre, szamaron volt be menendő Ieruſalembe, aztis meg hirdete Zacharias Prophęta. Hogy az ű tulaidon tanetuanya arulnaia el űtet, arrul szent Dauid szollot. Hogy az ördőg, az ű tagiai altal meg mardosando let volna à Christusnac sarkat, az az, meg szaggatando az ő testet, arrul emlekezet lőn Moyseſnél, az első igeretbe. Iacob kędig kęn szenuedeserűl imigyen szollot. Meg mossa à borba az ű ruhaiat, es à szőlőnec verébe az ű palastiat. Kit akcor miuele à Iesus, mikor az ű kęnyanac ideien à sotut ű maga nyoma. Az husűeti baranyis, mellyet estue őlnec vala meg, ennec az Isten baranyanac, è vilag vegezeti fele valo meg

Ose. 11.
Ierem 31.
Esa. 61.
Esa. 35.
Zacha. 9.
Psalm. 40.
Gene. 3.
Gen. 49.
Esa. 63.
Exod. 12.

aldoztataſat peldazta. Az ſoc ō tŏruenybeli aldozatoc azonkeppen, mind â Chriſtuſra nezte-
nec, es azt ielentettec, hogy ű az bűnert valo aldo-
Num. 21. zat lenne. Mit mongyac ârez kigyorul? nem de
ſinen maga meg mondae Vrunc, hogy azis ütet
peldazta, mikor ſzent Ianoſnal imigyen ſzolla.
Iohan. 3. Mikeppen Moyſes fel magaztalta â kigyot â pu-
ſztaban, azonkeppen ſzűkſeg fel magaſztaltatni
embernec fianac. Hogy â latroc kŏzŏt kellet meg
Eſa. 53. feſzettetni, azis meg talaltatic Eſaiaſnal, ki azt mon-
dotta felŏle, hogy a gonoſz teuŏc kozibe ſzam-
Pſalm 21. laltatot. Hogy kezeit labait meg ſzegeznęiec, e-
Pſalm. 68. pet, eczetet adnanac innya, ruhaiual â vitezec meg
oſztoznanac, ezekrűl mindenekrűl Dauid regen
bizonſagot tŏt volt. Halalarul peniglen oly nyl-
uan emlekezet Daniel, hogy nyluabban ſem le-
Daniel. 6. hetet volna annal. Hatuã ket het vtan (monduan)
meg ŏletic â Chriſtus. Temeteſerűl Eſaias. Az ű
Eſa. 11. temeteſe vgymond, dichŏſeges leſzen. Fel tama-
daſarul tegnap eleg bizonſagot ſzamlalanc clŏ,
moſtan azert nem ſzűkſeg arrul ſzollanunc. Ez-
ekbŏl es egyeb ſok ſzantalan helyekbŏl, â ſzent
iraſnac meg bizonyul, hogy â ſzuz Marianac ſia,
Chriſtus, az az, Meſsias. Mert ollyatannac kel-
letâ Meſsiaſnac lenni mint ű volt, azokat kellet
ſzenuedni, mellyeket ű ſzenuedet, es ugy menni
be azű dicheſegebe.

Hermad

Harmadic Réſe.

LAſſuc immar mit czelekedec vrunc Emausba *kőzelgetenec*, vgymond ſzent Lukach, *â Varoshoz melybe mennec uala. Es ù tetteti uala hogy meſſeb menne.* Talam azert, hogy inkab, gerieztenęie bennec, az ű hozza valo keuanſagot. A tanetuanyoc peniglen, el ragadtatuan az ű beſzedinec győnyőrűſeges voltatul, nem őrőmeſt valhatnac vala meg tűlle. Annac okaert keſzerittec űtet az ű kereſekcel, hogy be menne Emausba, monduan. *Maragy meg uelűnc, mert eſtue fele uagyon, es â nap el hanyatlot.* Latod it è ket tanetuannac, az Iſten igeięnec halgataſahoz valo nagy keuanſagokat. Abbol iſmertetnec meg az Iſtennec fiai, hogy őrőmeſt halgattyac az Iſtennec igeiet. Mert âki Iſtentűl vagyon, azt mondgya Chriſtus, az Iſtennec igeiet halgattya. Touabba, â ſzallas adaſnac peldaiatis meg talalod ezekben. Es meg tanulhatod tűllőc, hogy nem chac hini, hanem vgyan keſzerętenies kel â ſzegeny ſzarandekokat hogy be terienec â te hazadba, â mint Abrahamis chelekedec ki az Angyalokat keſzeręte be menni, az ű hailekaba. Arra† minket Eſaiasis imigyen † int ſzoluan. Szeg meg az ehezőknec â te kenyeredet, es ſzűkőlkődőket es budoſokat vid be â te hazadba.

Iſtennec fiai. Iohan. 8.

Szallas adas. Gene. 18.

Eſa. 58.

Engeduęn azert ũnekiec az vr, *be mene uellec.* Meg bizonyętuan igaznac lenni azt, à mit regenten mondot vala à bőlch altal. Győnyőrkődőm az embernec fiaiual eggyũt lenni. Megint ſzent Ianoſnal. Ime az aiton allok es zőrgętec, ha ki hallya az en ſzómat, es meg nittya nekem az aitot be megyec hozza, es velle vachoralő ũis en velem. Zőrgetet vala immar ezeknec à tanetuanyoknac ſziuőknec kapcian. Meg nytac neki, be hiuac ũtet, es be mene hozzá ioc.

Prouerb. 8. Apoc. 3.

Miből eſmerec urunkat à tanetuanyoc

Es lőn mikoron uellec az aſztalnal ùlne, hogy uőue à kenyeret &c. Ket dolgot chelckedec it Chriſtus, mellyekből ũtet à tanetuanyoc meg eſmerec. Elſőt, hogy à kenyérnec oſztogataſaban meg tarta azt à módot, mellyet halala előt ſzokot vala tartani. Kezębe vęue, halat ada atyánac, meg alda meg ſzegę es vgy oſztogata nekic. Máſt hogy belől indęta ſziueket az ũ Szent Lelkeuel, es vilagoſęta elmeieket. *Meg nylatkozanac azert az ũ ſęemec es meg eſmerec ũtet.* Szent Agoſton, Arany ſzaiu ſzent lanos, es Theophilactus azt iriac, hogy Chriſtus Vrunc, az ù teſtenec ſzentſęget atta volna ot à tanetuanyoknac. Azert mondgia Theophilactus, hogy nagy ereie vagyon az Vr teſtęnec. Meg nylatkoznak azoknac ſzemec, à kic ezt à kenyeret eſzic hogy meg eſmeriec ũtet. *Eſ el enyeßec ſzemec elől.* Mert oly tulaidonſaga

laidonſaga vagyon à dichoͤůlt teſtnec azt beſzelli ſzent Agoſton, hogy mihelt akaria ottan ot lehet à hol akar lenni.

Es mondanac egymashoz. Nem de à mi ßiuůnc geriedez ualae bennůnc mikoron az uton uelůnc ßolnac? Oly tulaidonſaga vagyon az ISTEN igeienec, hogy az Iſteni ſzeretetnec es mennyei oͤroͤmnec tůzęuel fel gerieſzti az embereknec lelkeket. Valamikor io foͤldben eſic az à mag, az az, io ſzůben, ketſęg nélkůl ki ůzi onnęt à tunyaſagnac hidegſeget, gyorſa teſzi az embert minden iora. Mig az Iſtennec ſemminemů teuelygęſſel meg nem oͤlgyętetet igaz igęie kellemetes volt az emberec koͤzoͤt, addiglan izit erzettec annac halgataſanac, es meg ielentette magat à halgatokban, az Euangeliomnac gyůmoͤlche. Ha à prædicator az ISTENNEC à bůn ellen valo haragiat hirdette, ha à gonoſſagot feddette az ů halgatoiban, meg pirult orczaioc, le bochattak feieket, meg teczet kiuůlis raitoc hogy fait az ů ſziuoͤc, es iduoͤſſeges penitenciara lelkec meg keſeredet. Ha à Chriſtuſnac keſerues kennyarul ſzollot eloͤttoͤc hallottal volna akcorõ nagy fohazkodaſokat, lattal volna ſiraſokat, koͤn hullataſokat. Sirattak az ů bůnoͤket, mellyekcel okot attanac Chriſtuſnac az kęnnac es halálnac ſzenuedeſere. Ha viſzontac

Iſten igeienec tulaidonſaga.

ſzontac az vrnac fel tamadaſarul lőt â prædicatioban emlekezet, mindnyaian meg mondhatatlan nagy őrőmmel őruendeztenec raita, hogy Chriſtus az ű ellenſegin győzedelmet veuen, halottaibol fel tamadot. Moſtan igen keueſet latunc ezekbe, mert nagy reſze az embereknec, tellyeſſeggel el ſzakadot az Iſtennec győmőlchőző igeietől es az igaſſag helyet, ſok fele teuelygeſeket valaſztottanac magoknac, mellyec â vilagoſſagnac gyűmőlchit nem teremthetic ű bennec. A kic peniglen halgattiakis kilső fűlőkcel az Euangeliomot, nem vgy, es nem oly ſziuel halgattyac â mint kellene, es azert ſem gyűkeret nem verhet, ſem azokat â gyűmőlchőket nem teremtheti ű bennec, mellyeket â mi eleinkbe teremtet. Nem gerieadez lelkec az igenec halgataſa vtan, ſőt vgyan azon regi iora valo reſtſeg, es minden alnakſagra valo gyorſaſag vralkodic bennec. Mi hogy ezec kőzőt ne talaltaſſunc, haſogaſſuc fel ſziueinknec kemeny főldet â Penitenciánac ſzanto vaſaual, irchuc ki ez vilagi ſzorgalmatoſſagnac es teſti győnyőrűſegnec tűiſſet lelkunből, ne kemenyechűc meg az mi ſziueinket, hanem lagechuc meg inkab â kőnyhullataſnac vizeuel, hogy ereſzheſſen mely győkeret bennűnc az Iſtennec igeie. Vgy leſzen meg oſzton, hogy lelkűnkben io indulatoknac es gondolatoknac, elmenkben az Chriſtus eſme-

Miert gyűmőlchtelen moſt az Iſtennec igeie.

eſmeretinec, ſzankban Iſten felöl valo beſzedeknec, kezeinkben az io chelekedeteknec gyůmölcze talaltaſſec. Es mikęppen ez ket tanetuany vrunkat meg eſmeruęn, ottan viſza teręnec Ieruſalembe, ahol az Apoſtoloc valanac, es ů vellec egyetembe hirdetec iduezetönknec fel tamadaſat, azonkeppen mies annira meg eröſſettetůnc az anyaſzentegyhaznac vallaſaban, es az Apoſtoli tudomanba, hogy abbol ſoha ki nem eshetůnc, hanem mind vegic benne meg tartatunc.

HVSVET KED

Ez mai Euangeliom, á ßent Lukach Euangeliomianac XXIIII. reßebentalaltatic meg.

AZ idöben mèg allà Ièſus az ů tanetuanyközöt, es monda nekic. Bekeſeg tinektec. Meg felemlenec kedig es meg rettenenec ueluen, hogy ualami lelket latnanac. Es monda nekic. Mit haborodtatoc meg, es miert iönec gondolatoc az ti ßiue-

tekben

tekben? Laßatoc az en kezeimet es labaimat, mert ennen magam uagyoc. Tapaßtallyatoc engemet es laſſatoc, mert à leleknec ninchen teſte es tetemi, mikeppen lattyatoc hogy ennekem uagyon. Es midőn ezeket mondotta uolna, meg mutata nekic kezeit es labait. Mikoron kedig meg nem hinnenec, es az őrőmnec miatta chodalkoznanac, monda nekic. Vagyone itt ualami eledeltec? es ůc elő hozanac neki egy darab ſůlt halat es ualami lepes mezet. Es mikoron őt uolna előttőc ueuen à maradekokat nekic ada. Es monda nekic. Ezec à beßedec, mellyeket ßoltam ti nektec, mikoron meg ueletec uolnec. Miuel hogy be kellet tellyeſedni mind azoknac, mellyec meg uadnac irua, Moyſeſnec tőruenyebe es à Prophetakba, es à Pſalmuſokba en felőlem. Akkoron meg nyta az ů elmeieket hogy meg erteneiec az iraſokat. Es monda nekic. Igy uagyon meg irua, es èkeppen kellet à Chriſtuſnac ßenuedni, es harmadnapon halottaibol fel tamadni, es prædicaltatni az ů neueben, à pœnitenciat es à bůuőknec bochanattyat, minden nepec kőzőt el kezduen Hieruſalemben.

EZis egic a Chriſtus meg ieleneſinec, mellyet az ů fel tamadaſanac napian lőnec. Mert mikoron ſzomorkoduan à tizenegy Apoſtoloc ů felőle ſzollananac, es amaz ket tanetuanyis, mellyekről tegnap ſzollanc, Emausbol hatra ter-

uęn be-

uęn beſzelleñeiec mint lőn dolgoc az vton, es mint eſmertec volna meg az vrat à kenyernec ſzegeſerűl, meg allapęc koztőc, es azokat ſzolla es chelekede mellyekrűl emlekezet vagyon è mai Euangeliomba. Miert hogy peniglen è iőuendő vaſarnaponis, vgyan ezen hiſtoriat oluaſſa az anyaſzentegyhaz ſzent Ianosbol, Moſtan chac két tanolſagot vegyűnc belőle, es à tőbit, à mirűl it ſzol az Euangeliſta, akkorra halaſzuc.

Elſő tanulſag leſzen à Chriſtuſnac kőſzőnteſerűl, mellyel kőzőne az ű tanetuanynac monduan bekeſeg tinektec.

Maſodic à CHRISTVS halalánac ſzűkſéges voltarul es mint kellyen velle elnűnc, vgy hogy prædicaltaſſęc az ű neuebe à pænitentia es à bűnöknec bochanattya, minden nepec kőzőt

Első Réſzè.

MEg alla IESVS az ű tanetuany kőzőt es monda bekeſeg tinektec. Keduesec ſzoktac embereknec affele vendegec lenni, kic űres kezzel nem iarnac, hanē hoznac valamit velec, azert Chriſtuſis aiandeka iőue tanetuanyhoz, es mi lőt legyē az aiandec, meg ielenti az ű kőzőneti. *Bekeſeg ugymond tinektec.*

Ket fele bękeſeg vagyon, Egyc è vilagi auagy teſti, Maſic bęlſő auagy lelki bekeſeg. Ez vilagi *Kétfele bekeſeg.*

bekeſeg

bękeſeg az mikor ez vilagon orſzagokban, tar-
E uilagi bekeſeg. tomanyokban, falukban, es â cheledec kŏzŏt ha-
zakban, bękeſeg, chendeſſeg, egyenelſeg, vagyon.
Vreſſec minden zanabanatul, habarulagtul es vi-
ſzauonyaſtul. Iſten aiandeka kedig, es iſtentŭl a-
1. Tim. 2. datic ezis. Azert int minket ſzent Pal, hogy kŏ-
nyŏrŏgiunc â mi vrunknac, hogy nyugodalmas
es chendeſz eletet elheſstŭnc. Kinec inteſet meg fo-
gaduan az anyaſzentegyhaz, naponkent imigyen
kŏnyŏrŏg Iſtennec. Agy bekeſeget vriſten az mi
idŏnkben, mert ninchen ſenki egyeb â ki mi eret-
Lelki bekeſeg tŭnc viaskodgyec, hanem chak te mi Iſtenŭc. Lel-
ki bękeſeg az mikor bękeſegeſec Iſtennel az em-
bereknec lelki eſmeretec. Ezt keuannia it Chriſtus
az ŏ tanetuanynac. Melyrŭl mies beueb beſzed-
del ſzollyunc hogy meg ertheſsŭc mely igen io
es dragalatos dolog legyen.

Leg elŏſzŏr azert, holot â bękeſeg azoc kŏ-
zŏt ſzokot ſzereztetni, â kic egybe veſztenec volt
laſſuc meg kic voltanac it az egybe veſzet, es ŭn-
Iſten es ember kŏzzŏt ualo haboruſág. kŏſztŏc meg haborodot ſzemelyec. Az Iſten
kŏzŏt es ember kŏzŏt tŏrtent volt haboruſag es
egyenetlenſeg, ŭk veſztenec egybe. Az Iſten ŭ
magaban es ŭ magatul bodog lęuen, el lehetet az
ember nelkŭl, de az ember nyomorult es veſzet
allat lęuen, Iſten nelkŭl ſemmikeppen nem lehe-
tet. Ennec okaert, Iſtennec nem volt ſzŭkſege reia,
hogy

hogy meg egyeneſedneiec az emberrel, hanem az ember ſzũkõlkõdõt az Iſtennel valo meg bẽkelles nelkũl.

Az egybe veſzeſnec oka, à vétek vala, ki nem Iſtentũl eſęc, hanem az embertũl. Michoda vetec? A bũn. Hogy az õrdõggel partolkodec az ember Iſten ellen, el ſzakada Iſtentũl, az õrdõghõz alla, es birtoka alla veté magat. Mely nagy lõt legyen peniglen ez à vétec, akarkies meg ertheti annac nagy voltabol, ſokaſagabol, ondokſagabol es bũnteteſebõl. *Haborũſag nac oka.*

Nagy voltát innét veheted eſzedbe, ha meg gondolod hogy az teremtet allat teremtõiet vtalta es bantotta meg. Azt à ki ũtet ſemmibõl az õrõc bodogſagra, es ũ ęrette mindeneket teremtet vala. Sokaſagat elęgge meg ielenti amaz pelda beſzed, melybe az egy ſzolga, tiz ezer giraual marada adoſſa az ũ vranac. Es à bõlch mondaſabol ki imigyen ſzolla. Hetſzer eſzic egy nap az igaz. Ondokſagat meg mutattya az ũ fertelmeſſege, ki oly lõn, hogy az egeſz emberi nemzetet meg fõrtõztete. Mert az egy ember altal vgymond ſzent Pal, à bũn be iõue ez vilagra, kiben mindenec vętkezęnec, Bũntetéſe, Atoc es õrõc karhozat. Melyrõl bizonſagot teſzen Moyſes, mikor mindenfele atkokcal fenyegeti azokat, à kic meg nem tartyac Iſtennec parancholatit, Chriſtuſis kedig atkozot-

A bũnnec nagy uolta.

Bũnnec ſokaſaga.

Prouer: 24

Ondokſaga à bũnnec.

Rom. 5.

Bũntetéſe.

Deut. 28.

Matth. 25. taknac neuezi azokat, à kic à bűnert kőteleſec az őrőc karhozattra. Es ā kép mutatokrul azt

Luc. 20. mondgya, hogy nagyob leſzen az ű karhozattyoc. Megint ſz: Pal azt beſzęlli, hogy karhoza-

Rom. 13. tot kereſnec magoknac, à kic à feiedelemségnec ellene allanac. Hogy ingyen ſe emlęchem az nyaualiakat, mellyec ala vettetet az ember it ez vilagon az Iſten ellen valo vetekert.

Meg ertuén à vetket mely miat az Iſten es ember kőzőt haboruſag tamada, immar à kőzbe iarot es à bękeſeg ſzerzőt kel meg tekentenűnc. Kinec ſzűkſeg volt olynac lenni hogy az meg haragut iſtentis meg engeztelhette volna, à bűnertis meg fizethetet volna.

Bękeſeg ſzerző.

Az Iſten haragiat puſzta teremtet allat meg nem engeſztelhette. Az Iſtenhez kedig nem illet hogy fizetet volna à vetekert. Oly kőzbe iarot kelletęc azert kereſni, à ki megis miuelhetnęie hatalmāual à meg engeſztelęſt, tartozneiekis meg miuelni ā fizeteſt termeſzeti ſzerent. Es miuel hogy ſenki ollyatan nem talaltathatec, az őrőc Iſtennec egyetlen egy fia, az ſzent haromſagban maſodic ſzemely iőue è vilagra, emberi termeſzetet vőn magara, emberre lőn, az ISTENNEC es embernec kőzikbe alla, ki miert hogy az Atyaiſtenhez egyenlő valā Iſtenſege ſzerent, es az emberhez haſonlo, emberſége ſzerent vgy mint

Iſten

Iſten elegendő, vgy mint ember kőteles lőn reia, hogy magara vegye es viſellye az mi igyűnket. Annakokaert kőzbe iaro leuęn, az mi vetkeinkert meg fizete à magas keréſztfan, eleget tőn az Atyaiſtennec igaſſagánac, meg engeſztele es el vétue az ű haragiat, meg bekeltète minket ű vele, őrőc bękeſęget ſzerſze Iſten kőzőt es az emberi nemzet kőzőt. Mely dologrul imigyen ſzollot ſzent Pal apoſtol. Titeketis kic ez előt el idegenűltetec vala, es ellenſęgec valatoc, chac gonoſz chelekedetre igyekezuęn, meg engeſztelt az ű emberi teſtében, halalanac altala: hogy ſzentőkcé, ſzeplőtelenekce, es meg fedhetetlenekce tenne. Megint maſut. Meg igazuluan à hitből, bękeſęgunc vagyon Iſtenhez à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Col. 1.

De imeſztis eſzetekbe vegyetec, hogy mint egyeb bękeség ſzerſzesben, azon modon ebbenis az Iſtennel valo meg bękellésben à két fęl kőzőt valami kőteſnec kellet lenni, lőttis kędig. Iſten felől ez. V ſzent felſege arra kőtőtte magat, hogy az ű fiaert minketis fiaua fogad, io keduel es io akarattal leſzen hozzanc, mint kegies Atya fiaihoz. Te Iſtened leſzec azt mondgya es à te magode te vtannad. Szent Ianoſis azt beſzelli, hogy valakic hittènec à IESVS neuében, hatalmot adot reia nekiec, hogy ISTEN fiai leheſ- Iſten es ember kőzőt ualo kőtes. Genc. 17. Iohan. 1.

Matth. 3. ſenec. Halhacza mit kialt az ègbõl az atya è kõzbe iaro felõl: Ez az en ſzerelmes fiam, kiben nekem keduem tõlt, az az, û erette io keduem es io akaratom vagyon az emberekhez.

Az ember felõl kedig ez à kõtes, hogy à hittel, mely altal Iſtennec fiaiua lettünc meg fogiuc es hozzanc foglallyuk az û igeretit, û bele oltaſſunc.

Rom. 8. A ſzeretettel oly igen erõſſen hozza ragaſzkodgyunc, hogy ſem élet ſem halal, es rõuid beſzeddel ſemminemû dolog û tülle minket el ne ſzakaſzhaſſon. Az û benne valo hitben teuelyges nelkül meg maradgyunc, az û parancholatit ellenkedõ akarat nelkül meg tarchuc.

A kõteſnec pecheti. Iohan. 6. Touabba ez à kõtes megis pecheteltetet. Elõſzõr à Chriſtuſnac eskûeſeuel, midõn imigyen ſzolla: Bizon bizon mondom tinektec à ki en bennem hiſzen, veſzi az õrõc eletet. Maſodſzor, az ſzentſegekcel, mellyec erõs es bizonyos pechéti az Iſten kõzõt es ember kõzõt ſzerzettetet fri-

2. Corint. 15. gynec. Harmadſzor à ſzent Lélec Iſten altal, kit zalagul adot az mi ſziuünkbe à Chriſtus, hogy

Rom. 8. û bizonſagot tegyen rulla az mi lelkünknec, hogy Iſtennec fiai legyunc. Azert ira imigyen ſzent Pal

Epheſ. 1. apoſtol az Epheſusbelieknec. Mikoron hallotatoc volna az igaſſagnac igéiet, az az, idueſſegteknec Euangeliomiat, melyben minec vtanna hittetec, meg pecheteltettetec az igiretnec lelkeuel, ki az mi

az mi valtſagunknac bizonyos zalaga. Ezec à Pechétec, mellyekcel meg erőſſettetet es meg pechételtetet az Iſten esember kőzőt ſzerzetet bękeſeg. Ne alecza kedig ſenki hogy chac egynehany emberrel bękelt volna meg az Iſten, mert à tellyes emberi nemzettel bękelt, azert prædicaltatà kőzőnſegel mindeneknec az Euangeliomot, kőzőnſeggel igere mindeneknec az idueſſeget, valakic hiſznec es meg kereſztelkednec. A bękeſeg kőzőnſéges. Mar. ultimo.

Hogy ha peniglen ennec à bękeſegnec haſznait akariatoc erteni, el higgyętec hogy mind è vilag ſzerent, ſ-mind à mas vilagon, ſoc haſznai vannac. E vilag ſzerent valo eltűnkbe elſő haſzna ez, hogy ennec à bękeſegnec miátta vagyon az Iſtenhez batorſagos iarulatunc es be ferkezésűnc. Szent Palnac imillyen mondáſa kęnt. Meg igazultatuan à hitből, bękeſegűnc vagyon az Iſtennel, à mi Vrunc Ieſus Chriſtuſnac altala. Kinec altala be ferkezęſt talaltunc à hit altal è kegyelemre, à kiben allunc, es dichekedűnc az Iſtennec dichőſegénec remenſegébe. Bekeſegnec haßnai. 1. haßna. Rom. 5.

Maſodic haſzna az io lelki eſmęret. Az előt à bűnnec eſmęreti, győtrőtte az mi lelkűnket de minec vtanna ezt à bękeſéget kezdettűc erzeni ſziuűnkbe, io es vig lelki eſmęret tamadot mi bennűnc. Es mikęnt amaz latornac meg nyugouec lelke, minec vtanna azt hallotta volna Chri- 2. haßna.

ſtuſtul, hogy paradichomba lenne ũ velle, azonképpen nekũnkis meg chendeſzedic lelkũnc eſmęreti, midõn hirdettetic nekũnc az Euangeliomba, à Chriſtus altal, bũneinknec bochanattya.

3. Haſzna. Ezzel az io lelki eſmerettel eggyũt iar à bękeſęgnec harmadic haſzna, à lelki õrõm. Mely azt miueli mi bennũnc, hogy még à haboruſagoknac kõzepibenis õruendezũnc, es dichekedũnc benne, midõn valamit ſzenuedũnc az Chriſtuſnac hiti mellet. Mint ám ſzent Pál dichekedic vala: Tudvan hogy noha az õrdõg es az ũ tagiai gyũlõlnec es õldõznec minket, mind az altal az Iſten ſzeret es keduel.

2. Cor. 11

4. Haſzna. Negyedic haſzna, az atyafiui ſzeretet. Mert ertuén hogy az egy kõzõnſęges meg valtonac kõzbe iaràſa meg engeſztelte nekũnc, es kõzõnſeges atyanka tette az Iſtent, vgymint egy atyànac fiai, vgy mint atyafiac, es azon egy õrõcęletnec õrõkõſi, ſzerettyũc egymaſt, es bękeſęgeſec vagyunc egymashoz.

5. Haſzna. Otõdic haſzna ez vilagbol valo õruendetes esvig ki mulas, vgy hogy õrõmeſt es vigan mulnac ki è vilagbol azoc, valakic erzic ſziuõkben ezt à bękeſeget. Mint ám Simeon, ki õlębe

Luc. 2. veuen az vionnan ſzũletet Ieſuſt imezt mondgya. Moſt bochásd el à te ſzolgadat vram, à te beſzéded ſzerent bekeſęgbe. Mert lattac

az en

az en ſzemeim az te iduezetődet. Mint ſzent Pális keuan vala ki mulni à vilagbol es Chriſtuſſal egyűt lenni.

Az mas vilagon peniglen, ennec az Iſtennel valo bękeségnec haſzna, az örők elet, örők bodogſag, veghetetlen örőm, az Iſten ſzenęnec latáſa, az angyalokkal, es vilag kezdetitől fogua meni ſoc ſzentec voltanac leſznekis, mind azokcal egyűt valo meg maradás. De elęg legyen errűl, iarulyunc immaron é prædicatiónac maſodic réſzehez. 6. Haſzna.

Maſodik Reſſe.

IGY *uagyon meg irua es igy kellet ſzenuedni á Chriſtuſnac, es halottaibol fel tamadni.* It ez arant mikor Chriſtus azt mongya, hogy igy vagyon meg irua, azt akaria, hogy nem à mi eſzűnket es okoſſagunkat, hanem az iráſt kőueſſűc abban, à mi az Iſtennec orſzagat illeti. Vac emberi okoſſag nem foghattya meg az ISTENNEC dolgait kűlőmben, hanem ha az ű ſzent igeiętől meg vilagoſittatic. Azert ſzol imigyen ſzent Dauid ISTENNEC. A te iged vram en labaimnac ſzőuetneke, es az en vtaimnac vilagoſſaga. Es à Prophetàknac iraſit, à ſőtet helyen fenlő lampaſnac neuezi ſzent Peter. Valamikoron azert az Iſteni dologrul tamad kérdes, nem az mi elmenknec es Az iráſt kel kőuetni.

Vac az embe ri okoſſág.

Pſalm. 118.

2. Pet. 1.

okoſſagunknac, hanem az Iſten igeiçnec veſzerléſet kel abban kõuetnũnc, es onnet kel azt meg feitenũnc.

Christus halálánac es fel támadáſánac ſzükſeges uolta.

De mit mond hogy meg volt iruaſ? *Hogy á Chriſtuſnac ſzenuedni kellet, es halottaibol fel tamadni.* Mely mondasbol meg ertheted az ũ halalánac es fel tamadaſánac ſzükſeges voltat. Illyen modot talalt es rendelt volt Iſten az mi valtſagunkba, mellyet Moyſeſſel á Prophetakcal es Dauiddal megis hirdettetet, mint tegnap meg hallatoc. Szükſeg volt azert ſzenuedni es fel tamadni á Chriſtuſnac, hogy az irâſoc be tellyeſednçnec. Mert mint ũnnen maga az Iſten, azonkeppen az ũ beſzędeis õrõkce meg marad, lehetetlen dolog hogy az meg valtozzęc, á mit Iſten egyſzer el vęgezet. *Es Prædicaltatni az ũ neuebe pœnitenciat, es bũnõknec bochanattiat.* Iol eſzębe vegye minden ember ezt á mondaſt, hogy tuggya õuęue tenni az Chriſtus altal ſzerzettetet idueſſeget, es iol élni velle.

Pſal: 9. 118.

Eſa. 55.

A bũn hit es pœnitencia altal bochattatic.

Az apoſtoli prædicallas, nem chac á hit altal hanem á hit es pœnitencia altal igeri nekũnc az bũnnec bochanattyat. Ez volt ſzokáſoc az Apoſtoloknac, hogy egyũt hirdettec á hittel á pœnitenciat. Midõn imillyen kerdéſt kerdettec volna á Sidoc az apoſtoloktul, mit tegyũnc tahat attyamfiaiſ? Peter igy felele nekiec. Pœnitenciat tarchatoc es mindenitec kereſztelkedgyec meg á

Actor. 2.

Ieſus

Iesus Christusnac neuęben, à ti bűnőtőknec bochanattyara, es veszitec az szent leleknec aiandekat. Szent Pális azt mondgya, kogy ő mind Sidoknac, poganoknac, Istenben valo pœnitenciatres az Vr Iesus Christusban valo hitet prædicallotta. Azt akarja Isten, hogy az emberec meg esmerięc bűnőket, annac esmęretiből meg rettennyenec, es tőredelmesseget erezzenec az ű szivőkbe. Bűnősőc vagyunc mindnyaian, atoc ala vettettűnc, es à karhozatra kőteleztettűnc termésszet szerent. Az Euangeliomba hirdettetic bűnűnknec bochanattya. De nem azóknac à kic chac hisznec, hanem, à kic pœnitenciatis tartanac. A kic azt velic hogy az Christus fel tamadása altal, mindennec igassag adatic valaki hiszen, ha semmi pœnitenciat nem tartis, azoc igen meg chalatnac, es nem tudnac iol elni az Vrnac fel tamadasaual. Halgassacza mit mond szent Pal. Rom: 6. Mikęnt Christus fel tamádot halottaibol, azonkęppen mies az eletnec visagaba iariunc. Bizony dolog hogy à Christus erdeme altal adatic à bűnnec bochanattya. De chac azoknac à kic meg ternec, pœnitenciat tartnac, es hiszic hogy à Christus az mi bűneinkert holt meg, es igazulasunkert tamadot fel. Mert à kic meg akarnac bękelni Istennel, mélto hogy meg kőuessec űtet.

Imez vionnan tamadot Euangelistac, ha meg Az ily prædi-

catoroknac uétke. tartottac volna eleitûl fogua ezt à tanetaſnac mod-
gyat,az û prædicallaſoc miat à kôſſeg kôzôt, nem
hidegedet volna meg à ſzeretet,es nẽ arradot vol-
na el ennire à gonoſſag è vilagon. De miuel hogy
à hitet annéra magaſztallyac, hogy chac tiſztan
az altal igeric az embereknec à meg igazulaſt es
az idueſſeget, meg idegenedet à kôſſeg minden
iotul, reſt à ioſagos chelekedeteknec munkaiára,
miert hogy el hitettec vèllec, hogy ſemmi teken-
teti ninchen Iſtennec à meg igazetàsban à mi che-
lekedetinkre, es ſemmi erdeme es iutalma ninchen
az mi munkanknac. Mert akarki ſem ôrômeſt
foglallya oly munkàba magat, melynec haſzna
ninchen, es iutalom nelkûl ſenki nem igyekezic
magat faraſztani. Mi tudgyuc hogy à bûnôs em-
bernec meg igazulàſa nem chac à hit altal, hanem
az pœnitencia altalis leſzen, es hogy mikeppen az
Iona. 3. Niniuebelieknec chelekedeteket meg tekentuẽn,
miuel hogy meg tértenec vala az û gonoſz vtok-
rul,meg irgalmaza nekic Iſten, azonkeppen mo-
ſtanis azoknac irgalmaz meg; es azoknac bo-
chattya meg bûnôket, à kic bôitôléſſel ſiràſſal,
Ioel: 2. ſziueknec tôredelmeſſegéuel, alazatos kônyôrgeſ-
ſel kereſic keduét ûſzent Iſtenſegénec, es annac o-
kaert arra intûnc minden iambor kereſztient,
hogy pœnitenciat tarchon ha azt akaria, hogy à
Chriſtus altal hirdettetet bękeségben réſze legyen:

Elſô

ELSŐ VASAR-NAP HVSVET VTAN.

Az ßent Ianos Euangeliomiánac XX. *reßében vagyon ez Euangeliom.*

AZ időben, Mikoron eſtue I.
uolna à hetnec elſő napian, es az aitoc be
zarua uolnanac, holot à tanetuanyoc egy
be gyűltec uala, à Sidoktul ualo felelemert,
el iőue Ieſus es kőzepet meg alla, es monda nekic. Beke-
ſeg tinektec, es midőn ezeket mondotta uolna, meg mu-
tata nekic kezeit es oldalat. Orűlenec azert à tanetua-
nyoc az Vrat latuan. Monda azert nekic iſmeglen. Be- II.
keſg tinektek. Mikeppen az en atyam el kűldőt enge-
met, enis el kűldlec titeket. Ezeket midőn mondotta uol-
na, reaioc lélhe, es monda nekic. Vegyetec à ßent lelket.
Valakiknec meg bochattyatoc bűnőket, meg boczat-
tatnac nekic, Valakiknec meg tartangyatoc, meg tart-
uan uannac. Tamas kedig egy à tizenkettő kőzzűl,
nem uala uelec mikoron Ieſus el iőt uala. Mondanac az o-
kaert neki à tőb tanetuanyoc. Lattuc az Vrat. Az
kedig monda nekic. Hanem ha latandom az ű kezen à
ßegeknec helyet, es az en uiomat à ßegeknec helyebe bo-
chatandom, es az en kezemet bochatandom az ű olda-
laban, ſemmikeppen nem hiſſem. Es nyolczad nappal az

utan iſmet

utan iſmet az ũ tanetuany ben ualanac, es Tamas uelec. El iõue Ieſus aitocbe zarua leuen, es meg alla kõzõttõc, es monda, Bekeſeg tinektec. Annac utanna monda Tamaſnac, bochasd be ide uiodat, es lasd meg az en kezeimet, es nyuciȷch ki kezedet, es bochasd az en oldalamba es ne legy hitetlen, hanem legy hiuu. Felele kedig Tamas es monda neki. En Vram es en Iſtenem. Monda neki Ieſus: Tamas, miuel hogy lattal engemet, hittel, bodogoc â kic nem lattac es hittec. Soc egyeb chodakatũs tõn Ieſus az ũ tanetuany elõt, mellyec ninchenec meg irua ebben â kõnyuben. Ezek kedig meg irattanac, hogy higgyetec hogy â Ieſus, Chriſtus, Iſtennec fia, es hogy hiuen eletetec legyen az ũ neuenec altala.

EZ mai Euangeliomban ſzent Ianos à Chriſtuſnac két Ielenſeget iria meg. Egyet à ki tõrténec fel tamadáſa napian, mikor Tamas â tõb Tanetuanyokcal egyũt nem vala. Máſt à ki nyolczad nappal az vtan lõn, Tamaſnac ielen voltába. Mind à kettõbe à mi hitũnknec agazati bizonyettatnac, mellyekbe vallyuc hogy hiſzũnc à Ieſus Chriſtusban, ki harmadnapon hallottaibol fel tamadot: es hogy hiſzũc à teſtnec fel tamadáſat. Vgyan iol meg akarta Vrunc az ũ tanetuanyt az fel tamadáſrul valo tudomanra tanetani, à uegre hogy az vtan ũkis

tanéthat-

tanéthattanac volna egyebeket reya. Mi ez Euangeliombol harom tanulſagot vegyünc.

Elſö arrul leſzen mikeppen latogatá es közönte Chriſtus az ü tanetuanyt fel tamadáſa vtan.

Maſodic arrul à hatalomrul es meltoſagrul, mellyet az ü tanetuanynac ada.

Harmadic azokrul à dolgokrul, mellyec à maſodic ielenesbe törtenenec.

Elsö Tanulſag.

AZ vr fel tamadaſanac napian eſtue lön az elſö meg ielenes. Mely idöben az be zauárlatot aito altal be mene Ieſus à tanetuanyokhoz. A vegre vgymond Cyrillus, hogy meg bizonyetanaia az ü mindenhato voltat, melyrül maſut imigyen ſzolla, Nekem adatot minden hatalom menybe es è földön. Igen balgatagoc azert à Sacramentarius eretnekec, kic az mely chelekedetit Vrunknac elmęiekcel meg nem foghattyac, azt hinni nem akariac. Miert hogy az emberi okoſſag meg nem ęrtheti mint leheſſen ielen è földön az oltari ſzentſegbe vgyan azon Chriſtus, à ki az atya Iſtennec iobia felöl ül, tagadgyac ielen lenni. Kiknec azt adnám tanachul, hogy à ſzent Gergely regulaiat venneiec elö. Ki arra tanét, hogy iduözitönknec affele dolgait, Mellyeket ü magok-

Mindenhato à Chriſtus.

Matth. 28.

A Sacramentariuſoc bolondoc.

Szent Gergely regulaia.

bolen

bol meg nem erthetűnc, más dolgaibol érchtic meg, es á choda dolgokat, azoknal chodalatosb cheledeketibŏl higgyűc el. Vgy mint ha ualakinec lehetetlen dolognac teczençiec lenni, hogy á be zauárlot aiton ment volna be á tanetuanyokhoz, gondollya meg az hogy az ű annyanac mehebŏl, szűzeségénec rekesze eppen meg maraduan, iŏue ki ez vilagra. Ha azert az Chriſtuſnac halando teſte ſzűztűl ſzűlethetet, dichŏűlt teſte, ſokcal inkab be mehetet az be tętet aiton. Megint á ki azon gondolkodic mint leheſſen itt az vitezlŏ anyaſzentegyhazban á kenyęrnec es bornac ſzęne alat az á teſt, es az á vęr, mely az Atya Iſtennec iobia felŏl űl, iuſzon eſzębe hogy ha á termęſzetet nęzed, ſzinten ollyan lehetetlen dolog á teſtnec á be zauarlot aiton, es az ſzűzeſęgnec rekeſzen altal hatni, mint ſzinten egyſzerſmind ſoc helyen lenni. De tudgyuc hogy termęſzet fŏlŏt azoc meg lŏttenec, tahat ezis meg lehet. Nem ketelkedhetic ſemmit, vrunknac az termeſzetnec ſzokot folyasánac fŏlŏtte iaro chelekedetinec igaſſagárul, valaki hiſzi az ű mindenhato voltat.

Mit akar ez á ielenes.

Es mondanekic. Ebben á ielenèsbe fŏkeppen azt ved eſzedbe, hogy ſemmit hatra nem hagya á Chriſtus azokban á dolgokbã, mellyec bizonyethattac volna, azű vgyan azon teſtębęn valo igaz fel ta-

fel tamadáſat, melyben meg holt vala. Nem vgy ielenic mint valami uáſz, auagy heuſagos abrazat, hanem vgyan lathatando kęppen meg allapicà tanetuanyoc kőzőt. Szol beſzel véllec. Meg mutattya nękic kezeit, labait, oldalat, hogy ſebeit latuan meg eſmerneiec hogy vgyan ű volna. Meg illetteti magat az Apoſtolokcal, hogy erzeneiec az ű teſtęnec es tetemínec igaz voltat. Enni valotis kér à tanetuanyoktul, es eſzic előttoc. Vegezetre erős lehellettel reaioc léh. Ezec mind az valo çletnec es eleuenſegnec bizonſagi. Nínchen azert abban ſemmi ketség, hogy à meg fęſzűlt leſus fel tamadot.

Bekeſeg tinektec. Ez el mult kedden, eleget ſzollãc errűl à kőſzőneſrűl es à bękeségrűl, mellyet vrűc hirdete az Apoſtoloknac. Moſtã azert bęket hagyoc neki, es touab megyec az euangeliomba.

Meg mutata nekic kezeit es oldálat. Hogy (à mint nem regenis mondam) à ſebeket latuan raita valoba el hinnęiec, hogy azon teſtbe allana előttőc, melybe meg fezettetet volt. Vgyanis chac à végre tarta meg az ű dichőűlt teſteben à kén ſzenuedeſnec bellegit. Mert à fel tamadáſnac vtanna kőzőnſeggel ſemmi betegſęgnec, nyaualyánac, bennaságnac ielei az mi teſtűnkben meg nem maradnac. Hanem az halottac fel tamadnac, azt mongya ſzent Pál, rothadatlansággal, *Mint tamadunc fel.*

es mi

es mi el valtoztatunc, Mert ez rothadando testnec, rothatatlansagban kel öltözni. Es à halando testnec halhatatlansagot kel fel venni. Valami fogyatkozas lattatic mostan az mi testeinken, az akkor mind el vetetic, dichöségbe, fenyessegben leszen à fel tamadas.

Orùlenec azert à tanetuanyoc latuan az Vrat. Egy elöször (azt beszelli szent Lukach) meg remültenec uala, alętuan hogy lelket latnánac. De minec vtanna meg esmertec volna ùtet, vigadanac, es be telec à mit az elöt szollot vala nekic monduan. Ismeg meg latlac titeket es örùl à ti szivuetec, es à ti örömeteket senki el nem vészi tùlletec.

Masodic Tanulsag.

Az apostolok nac adatot hatalom

Mlkeppen el küldöt engemet az en atyám, enis el küldlec titeket. Ez à hatalom es à meltosag mellyet az ù tanetuanynac ada, Christus ez mai Euangeliomba: köuetekcę tészi, es köuetségbe küldi ùket, mind è szeles vilagra. Vgyanis azert neueztetnec Apostoloknac, mert az Apostol annit tèszen mint köuet. Mely dolgot ez vilagi köuetségeknec hasonlatossagabol könnyebben meg erthetünc.

Köuetec küldesenec modgya.

Mikor ez vilagi feiedelmec köueteket küldnec valahoua, Két fele leuelet adnac ù nekiec. Egygyet à

gyet à kit credenciánac hinac, az az, hitel leuęl-
nec. Hogy à kihez kŏuetségbe mennec, meg hig-
gye à kŏueteknec beſzedeket, es nem kűlŏmben
tarcha azt, valamit az ű ſzaiokbol hal, mintha
tiſztan annac ſzaiabol hallanaia à ki űket kűldŏt-
te. Máſt à kit Inſtructionac neuezűnc, melybe ta-
nulſag adatic à kŏueteknec mint iarianac el à kŏ-
uetségben Chriſtuſis meg tartya ezt à ſzokaſt.
El akaruan azert bochatni è ſzeles vilagra az A-
poſtolokat, imillyen credenciat ád nekic. *Miképpen az en Atyam el kűldŏt engemet, azon képpen enis el kűldlec titeket.* Az az: Az en Atyam menyor-
ſzagbol à vegre bochatot engemet è fŏldre, hogy
hirdeſſem az ű akarattyat. Valaki ennekem hi-
ſzen, Atyamnac hiſzen, mert en ű kŏuete vagyoc,
vgy mint kirűl imigyen ſzolla Moyſes altal. Az
en beſzędimet adom az ű ſzaiába, es mindene-
ket meg mond ű nekiec, mellyeket en parancho-
loc neki. Valaki kedig az ű bęſzedit, kiket en ne-
uembe ſzol, halgatni nem akaria, azt en meg bűn-
tetem. De miert hogy nem maradoc en mind
vilag vegéic lathatando ſzemelybe it é fŏldŏn, ti-
teket, az én tanetuanymat bochatlac el kepembe,
es azt akarom, hogy vgy higgyec à ti ſzauato-
kat, mint ſzinten az en tulaidon beſzędemet. Ez
à credentia leuelnec ertelme. Kihez haſónloc v-
runknac imez mondaſies, holot az apoſtoloknac

Az Apoſto-
loknac adatot
credentia.

Deut. 18.

Luc. 18. imigyen ſzolla. A ki titeket halgat, engemet halgat, à ki titeket fogad, engemet fogad. Es à ki engemet fogad, azt fogadgya à ki engemet küldöt.

A credentiánac pechéti. Megis pechétle peniglen ezt à leuelet, az chodа tetelre valo hatalommal monduan. A kic en

Mar. ultimo. bennem hiſznec, azokat imillyen chodatetelec követic. Az en néuembe órdögöket üznec, vy nyelueken ſzolnac, kigyokat keſzekbe veſznec, es ha valami halalos allatot meg iſznac, nem árt nekic. Betegekre vetic kezeket es meg gyogyulnac. Illyetén es ſoc egyeb fele chodakcal erőſſetec az apoſtoloc az ü tudomanyokat, es meg bizonyettác, hogy az ü beſzédec ſemm nem egyeb volt, hanem à CHISTVSTVL ü nekiec fel adatot követſeg. Azert mongya ſzent

2. Corint. 5. Pal ü magarul, es minden egyeb egyhazi ſzolgakrul. Követségbe iarunc à CHRISTVSERT mintha az ISTEN intene mi altalunc. Es minden leueleit imigyen kezdi el. En Pal az IESVS CHRISTVSNAC apoſtola auagy követe. Ielentuen hogy az ü irasánac azert kellene hinnünc, miuelhogy nem ü magatul ſzollana, hanem à CHRISTVSNAC követsegét beſzelleneie. Tahat minden ember vgy tarcha az Apoſtolokat es azokat à kic az ü ſzekekben ülnec mint ISTEN követit, vgy higgyen nekic mint ISTENNEC ünnen magánac.

Inſtru-

Inſtructio, auagy az apoſtoloknac adatot tanulſág, kiben meg mondotta nékic CHRISTVS mit kellyen chelekednyec, es mint kellyen el iarnioc à kŏuetſegben imez. *Reaioc léhe es monda nekic. Vegyetec á ſſent Lelket, ualakiknec meg bochatangyatoc bŭnŏket, meg bochattatnac nekic, ualakiknec meg tartangyatoc, meg tartuán uannac.* Holot leg elŏſzŏr azt ved eſzedbe, hogy minec elŏtte fel adnaia à kŏuetséget az apoſtoloknac, reáioc léhe, auagy reiaioc fúa Vrunc, es az ŏ ſzent lelket ada nekic, mely altal meg tiſztęta ŭket à hitetlenségtŭl, hitet ada ſziuekbe, meg vilagoſęta elmeieket, es alkolmatoſsa tŏue ŭket à kŏuetségnec viſelesére. Az vtan oſzton fel aduan à kŏuetséget, egyetembe hatalmat ada nekiec à bŭnnec meg bochataſara es meg tartaſara: A kŏuetſęg mi legyen ſzent Lukachnal nyluabban meg mongya. Szŭkſeg vgymond az Chriſtuſnac neuébe prædicaltatni à pœnitentiat es à bŭnŏknec bochanattyát. Azt izente à tellies emberi nemzetnec az Apoſtoloktul vrunc, hogy valakic hiſznec ŭ benne, es pœnitentiat tartnac, azoknac bŭnŏc meg bochattatic az ŭ neuébe. Kirŏl beuebben ſzollottunc ez el mult kedden. Es lasd meg mely igaz à mit ez elŏt monda. A *mint el kŭldŏt engemet áz en átyám, enis el kŭldlec titeket. Az ázá mire engemet kŭldŏt, enis arra*

Az apoſtolok nac adatot inſtructio.

Vrunnac Lebéſe mire ualo.

A kŏuetſęg mi legyen.

Luc. 24.

Miért küldetet Christus ezuilagra. Esa. 61.

küldlec. Mire külte volt az Atya az ü fiat è vilagra? Meg monda ü maga Esaiasnal. A többi közöt erre, hogy oruoslanaia à töredelmes sziuüeket. A töredelmes sziuüieknec oruoslása akcor lön, midön Christus à pœnitentia miat meg keserödöt bünösöknec, hirdete az Istennec országat monduan: Tarchatoc pœnitentiat el közelget Istennec országa. Vgyan ezen dologra külde az ü tanetuanytis, hogy pœnitenciat es à bünöknec bochanattyat hirdetnęiec à pœnitencia tartoknac.

Matth. 4.

Az Apostolok bochattac à bünt.

Nemis akará hogy az ü prædicalasoc erötlen lenne, hanem hatalmat ada nekic reia, hogy nem chac hirdethessec, hanem osztogassakis à bünnec bochanattyat, az az, meg bochathassac embereknec bünöket, meg oldozhassac üket à bünöknec köteliböl. Es mi keppen az ô töruenbe Natan propheta meg oldoza à pœnitencia tarto Dauidot, azonkeppen akara hogy à hatalom meg maradgyon az vy töruenbeis. Azert monda halala elöt az Apostoloknac. Bizon mondom tinektec, valamit meg kötöztöc à földön, meg leszen kötözue menybeis, es valamit meg oldoztoc è földön, meg leszen oldozua menybeis. Megint fel tamadása vtan ez mai Euangeliomba. *Valakiknec meg bochatangyatoc bünöket, meg bochatatnac nekic, ualakiknec meg tartangyatoc, meg*

2. Reg. 12.

Matth. 18.

tartua

tartua uannac. Nem chac hirdetic azert az apoſtolok, es az apoſtoloknac ſzekiben ůlő egyhazi ſzolgacà bűnnec bochanattyát, hanem vgyan bochattyàkis à bűnt. Miuel hogy à Chriſtus beſzęde, nem chac hirdeteſrůl, hanem bochataſrulis ſzol.

Ha kedig valaki azt kerdençie, hogy oldozhaſſon à pap máſt, ha ůis vgyan azon alnakſagnac kőteliuel meg kőtőztetet, mellyel egyeb emberec meg kőtőztettenec, es mint bochathaſſa maſnac bűneit, holot ſzinten ollyan tiſztatalan bűnős, mint az à kinec uetkeit kellene meg bochatni? Annac en imigyen felelec. Hogy az egyházi embèr, vgy mint ů magába, haſonlatos à tőb emberekhez, mellyec kőzzůl à tiſztre ki valaſztatot, es fel vętetet, es annac okaert tulaidon ereieuel ſemmit annal tőbbet nẽ miuelhet, à mit egyeb emberekis meg miuelhetnec. Tahat bűnt ſem bochathat, mert à bűnnec bochanattia nem emberi hanem Iſteni dolog, es chac annac az Iſtennec tulaidona, ki à prophetanal imigyen ſzolla, En vagyoc, en vagyoc az, à ki az te alnakſagidat el tőrlőm en magamęrt, es à te bűneidrůl meg nem emlekezem. De vgy mint ſzolga, vgy mint Iſtennec kőuete, meg bochathattya à bűnt, es meg oldozhattya à bűnős embert. Nem tulaidon ereięuel, hanem az Iſtentůl neki adatot hatalommal.

A bűnős pap, mint bochathaſſa máſnac bűneit.

Eſai. 44.

Libro 1. de pœnit. cap. 7. Azt akaria az Vr vgymongd ſzent Amburus, hogy az ũ tanetuany ſoc dolgot chelekedheſsenec, azt akaria hogy meg leheſſen az ũ ſzolgaitul az ũ neuében az, à mit è földön léuen ũnnen maga chelekedic vala. Ha az ember altal bũn nẽ bochathatic, tahat miert kereſzteltec? (az eretnekeknec ſzol.) Hiſzem à kereſztségben minden bũnöknec bochanattya vagyon. Vallyon michoda kilõmség lehetet ebben, ha az pœnitencia altal, auagy kereſzteles altal élnec à papoc az bũnnec bochatasáual? Hiſzem mind à kettõben azon egy ſzolgalat vagyon? De talam azt mondod, hogy à kereſztségnec fõrõdõieben az Iſteni titkoknac malaſztya chelekedic. A pœnitenciaban vallyon michoda? nem de ottis az Iſtennec neueie? Lehetetlen dolognac teczhetnęiec, hogy à viz à bũnt el moſnaia. Naaman ſem alęttya vala lehetſegeſnec lenni, hogy az ũ pokloſsaga à viz altal meg tiſztulhatna.

Libro 2. de pœnit: cap. 2. 4. Reg: 5.

De ã mi lehetetlen vala, azt az Iſten lehetsęgeſſe téue. Azonképpen lehetetlen dolognac lattatic vala lenni, hogy à pœnitencia altal bũnöc bochattaſſanac. Mind az altal meg engette azt Chriſtus az ũ apoſtolinac, mely hatalom az apoſtolokrul à papokra ſzallot. Lehetſęgeſſe lõt azert à mi lehetetlennec lattatic vala. Hallod hiſzem ſzent Amburuſtul, hogy Iſten az ũ hatalmat es tulaidon chelekedetit tanetuanyual közlõtte vgyhogy

vgy hogy vroknac neuęben à ſzolgakis bűnt bochaſſanac. Es à mi magunktul lehetetlen volna, az à Chriſtuſnac engedelméből lehetséges.

Cyrillus ezen dologrul imigyen ſzól. Nem ék-telẽ dolog azt mondani, hogy azoc az emberec bűnt bochathatnac, kikben à ſzent lęlec lakozic. Mert miđn űc bochattyac, auagy tartyac, az ű bennec lakozo ſzent lęlec bochattya, es tartya ű altaloc. Arany ſzaiu ſzent Ianoſis bizonſagot te-ſzen erről, hogy mikor Chriſtus igy ſzolla az apoſtoloknac. *Vegyetec à ſſent lelket, ualakiknec meg bochatangyatoc bűnőket, meg bochattatnac.* Arra valo erőt ada nekic, hogy bűnt bochathaſſanac. Megint maſut imeſzt beſzęlli. A Sido papoknac adatot volt meg tiſztetani, auagy inkab meg probalni, ha meg tiſztulte vagy nem, à teſti poklоſſagot. De az mi papinknac engettetet nem chac meg probalni, ha meg tiſztulte vagy nem, hanem vgyã tellyeſeggel meg tiſztetani az lęlki poklоſſagot. Ennec okaert az en itíletem ſzerent, valakic ezeket meg vtallyac, azoc ſokcal gonoſzbac, hogy nẽ mint Dathan volt mind az ű hozza tartozokkal egyetembe. A tőb ſzent Doctorokbólis hozhatnec elő erről ſoc bizonſagokat, de nem akarő hoſzan nyutani beſzedemet. Nemis ſzűkſeg. Mert eleg nyluan ſzol Chriſtus az apoſtoloknac.

Lib: 12. in Ioan: cap: 56.

Hom: 85. in Ioan.

Lib: 3. de Sacerdotio.

Cipria: lib. 1. Ep: 2. Pacianus ad Sympronianum Nouaciánum Epiſtola 1. Hie: Ep: 1. ad Heliodorum. Auguſtinus 20 de Ciuit: Dei ca. 9. de uerbis domini Sermõ: 8. 44. In Ioan: tract: 49. lib. 50. homil: 27. homilia. In Pſal. 101.

Iſten eſzkőz altal chelekedic.

Hiſzem à teſti ęletis Iſtennec aiandéka, mind az altal aztis eſzkőz altal adgya nekűnc, tudnya illic ſzűleinc altal, mert azoc hoznac minket ẽ vilagra. A fődnec gyűmőlchites Iſtentul variuc, de azert az embereknec munkaiok vtan. Azon képpen à bűnnec bochanattya Iſten aiandeka, de azt az ű aiandekat az ű igeięben es à ſzentſegekben ſzolgai altal oſztogattya. Lam meg hallatoc az elől, hogy az apoſtoloc es az apoſtoloc vtan valo egyhaſzi emberec, Iſtennec kőueti. Hogy credentiat, az az, hitel leuelet adot nekic à Chriſtus. Azt akarta hogy nem kűlőmben higgyűnc nekic mint ha űnnen magat latnoioc es ű velle ſzollananc. Tahat mikor à pap imigyen ſzol teneked. En tegedet meg oldozlac minden bűneidtűl, ſzinten annit teſzen, es ſzinten vgy tarchad, mintha à Chriſtus lathatando ſzemelyben allana előtted, kezét feiedre tennéie, es ezt mondanaia. Bizokodgyal fiam, meg bochattatnac neked az te bűneid.

Matth. 9.

Az ű lélket ada Chriſtus az apoſtoloknac.

Minem heiaba léhe az apoſtolokra, hanem az ű lelkét ada nekic, hogy à mit tulaidon ereiekkel meg nem miuelhetnęnec, azt az bennec lakozo ſzent lęlec altal meg miuelheſſec. Moſtanis vgyan azon ſzent lęlec chelekedic à papokba, mely akcor adatic nekic, midőn à papſágra ſzenteltetnec. Nem hagya el ſoha az anyaſzentegyhazat az Iſten-

az Istennec lelke, vgymint kirûl vrunc azt mon- Iohan. 14.
dà, hogy azert adatot nekûnc, hôgy ôrôkce ve-
lûnc maradgyon. Ielen vagyon azert az szentse-
geknec szolgaltatasában, es hatalmassan cheleke-
dic az erôtlen szolgac altal.

De nem chac meg bochatâsat, hanem meg tar- Megis tarti hattiac à bûnt
tasâtis à bûnnec az egyhazi szolgakra bizta à á papoc.
Christus monduan. *Valakiknec meg bochatangya-*
toc bûnôket, meg bochattatnac nekic, es ualakiknec meg
tartangyâtoc, meg tartua uannac. Kettôs az egyha- Kettôs az egy
zi hatalom à bûnôn. Meg bochato, es meg tarto. hazi hatalom.
Mert nem mindenkor es nem mindennec kel meg
bochatni bûneit, hanem neha szûkseg nemel-
lyeknec megis tartani. Arrul mongya szent Ger- Hom. 26.
gely, hogy à felsô iteletnec feiedelemséget vôt- in Euang.
tec Christustul az apostoloc è mai Euangeliom-
ba, hogy az Istennec kepében nemellyeknec meg
tarchac, es nemellyeknec meg bochassac bûnô-
ket. Mely dologban igen ôua es bôlchen kel el
iarni minden papnac. Hogy ne eleuenéche (à Ezech. 13.
Prophetânac mondasa szerent) azokat à lelke-
ket, mellyec nem elnec, es ne ôllye azokat, mellyec
meg nem halnac. Iteletet kel rolla tenni, kit legyen Itelet kel az
melto oldozni, es kit kôtôzni. Hol kellyen az oldozashoz es
oldozo kulchal, es hol à kôtôzôuel élni. Az Isten- kôtelezeshez.
nec igasságat kel szeme elôt tartani, es àhoz kel
szabni az û iteletét. A tôredelmes es alazatos szi-

Psalm. 50. uet meg nem vtallya Isten, azt mongya szent Da-
Eccle: 3. uid. De à kemeny sziunec gonoszul leszen dol-
Kit kel oldozni auagy kötözni. ga itelet napian, azt beszelli à bölch. Ittes tahat à
töredelmes sziuüeket, es azokat à kic meg alaz-
tac magokat, meg tértenec, veget akarnac vetni
à bünnec, meg kel oldozni. De az meg keme-
nyedet es à gonosságba el merült embereket, kik-
nec nem fay sziuec raita, hogy Istent meg bantot-
tác, nem esmeric es nem alazzac meg magokat,
meg kel kötözni.

Az gyonasnac szükséges uolta. Ez igy lęuen, ha meg gondolod, hogy à pap
ember, es azert masnac sziuét nem lathattya, sem
azt nem tudhattya kinec mi legyen sziuebe, bizo-
nyara könnyen meg ertheted aztis hogy az itelet-
nec igazan es io modõ valo viselése kilömben nẽ
lehet ü tülle, hanẽ ha kiki mind ünnen maga meg
nylatkoztattya lelki esmeretit, es eleibe teriegeti az
ü büneit az egyhazi embernec. Mert hogy tud-
hatom en oldozattra legyene melto valaki, auagy
kötözesre, ha nem tudom es nem értem sziuęnec
allasat? Ha valogatas nelkül akar mely bünöstis
chac oldozni, auagy chac kötözni kellene, könyü
volna élni aual az hatalommal. Mindent àki e-
lömbe iüne vagy oldoznec vagy kotöznec, de
miert hogy valogatast kel tennẽ à bünösöc kö-
zöt, iteletet kel r[illegible]c tennè, iol kel meg latnõ kit
oldozzac es kit kötözzec, szükseg igyet mindẽ-
Ioan. 7. nec meg ertenẽ. Azt mongya vala Nicodemus à
Phari-

Phariſeuſoknac, hogy à Moyſeſnec tőruenyie meg nẽ iteli az embert kűlőmbẽ hanẽ ha magátul hallya es meg erti mit chelekedet. Enis vgy itelhetlec meg tegedet, ha azt miueled à mit az apoſtoloc ideien miuelnec vala à hiuec. Kic el iőuęnec, meg vallac, es meg ielentéc az ű chelekedeteket. Actor. 19.

Innet kőuetkezic à gyonaſnac ſzűkſeges volta, az az, hogy nem chac Iſten előt kel embernec ſziueben bűnős voltat vallani, hanem nyelueuelis meg kel gyonni, es ſzűkség egyenkent elő ſamlalni az egyhazi ember előt minden bűneit, valamellyec az ű lelki eſmeretinec ſzorgalmatos megroſtaláſa vtan eſzebe iuthatnac. Hogy tulaidon vallasá bol meg itelheſſe à pap hol kellyen űtet oldozni, es hol kellyen kőtőzni. Kire moſt nem ſzűkſeg tőb bizonſagot hoznom ennel, mellyet az Euangeliombol hallottatoc. Mert az ô tőruenbeli peldarul, melyben à gyonas meg peldaztatot, maſut fogoc ſzollanom. Ha ki peniglẽ akaria meg tudni mit tartot errűl eleitűl fogua az anyaſzentegyhaz, oluaſſa. Vallani kel bűnődet à pap előt. Do: 14. poſt Trinitatis.

Arany ſzáiu ſzent Ianoſt Hom: 30. in gen: Hom: 5. de uerbis Eſaie. Hom: 10. & 42 in Matteum. Libro 3. de Sacerdocio. Origineſt Homil: 1. & 2 in Pſal: 27. Homil: 2. in Leuit: Gregorius Niſſenuſt. in mulierem peccatricem. Szent Kelement, Ep: 1. ad fratrem domini. Szent Dieneſt, Epi: 8. ad Demophilum, holot aztis meg talallya, hogy à gyono bűnős ember terdre ſzokot eſni, à gyonto atya előt. Tertulianuſt lib: de pœnitentia Cyprianuſt in ſermone de lapſis. Pacianuſt, in pareneſi ad pœnitentiã. Szent Hieronimuſt in cap. 10 Eccleſiaſ: & ad Heliodorum. Szent Agoſtont lib:

ſtont lib. 20. de Ciuitate Dei, cap 9. Concilia, *Lateranenſe magnum ſub Innocentio tertio. Florentinum in doctrina de ſacramentis. Vormacienſe cap. 25. Tridentinum Seſsione 14. cap. 5.* Ezec meg tanettyac ũtet reia, hogy nem emberi ſzerzés hanem Iſtennec rendeléſe, nem vy, es nem heuolkodo, hanem régi, ſzũkſeges es haſznos dolog à gyonas. Mèllyel eltenec eleitul fogua az Chriſtuſnac hiuei, élnec moſtanis.

Kettõ á kulch.

Kettõ azert à menyorſzagnac kulcha. Egyc az oldozat auagy à bũnnec meg bochataſa mellyel meg nyttatic, maſic à kõtõzes auagy à bũnnec meg tartáſa, mellyel be tétetic az menyorſzag, à bũnõs embernec. A kõtõzéſt excomunicationac híjuc, auagy inkab kõzõnséges neuel magyarul, meg atkozáſnac. Mikor valamely vakmerõ engedetlen es ſzó fogadatlan bũnõſnec meg tartuan bũnét, à kiből ſziue ſzerent meg nem akar térni,

Ioan. 3. Epi.

ki vettyũc ũtet az Iſtennec aldot fiai kõzzũl, az az, az anyaſzentegyhazbol, az ſzenteknec egyeſſegéből, hogy ne legyen reſze à Chriſtuſnac erdemébe, ne élheſſen à ſzentſegekcel, ne legyen tarſaſaga az hiuekcel. Valaki penig ebben à kõtelben

1. Cor. 5.

vagyon, az õrdõgnec birtoka ala vettetet. A mint ſzent Palis mongya, hogy az õrdõgnec atta azt, à ki az ũ atyanac feleſegéuel lakot. Es vgy ſzabadul meg, ha meg eſmèri magat, meg tér, pænitenciat tart, es vgyan azon egyhazi hatalommal meg

mal meg oldoztatic, mellyel meg kőtőztetet volt.

Két okbol ſzokot peniglen az anyaſzent- egyhaz az atokcal élni. Egyc ez, hogy à gonoſz téuő ember meg ne fertezteſſe az ű gonoſſa- gáual à tőb iamborokat. Azert vettetic ki à gyű- lekezetből, hogy gonoſz peldaiaual egyebeknec ne archon. Miuel hogy mint à kis kouaſz az e- geſz teſztát meg kouaſzoséttya, azonmodon valamely fertelméſnec tarſaſága, es nyaiaskodáſa, gyakorta egy egeſz gyűlekezetetis meg ferteztet. Maſic oka hogy à fegyelemnec ſanyaruſága, meg rettenche à bűnős embert, meg eſmerteſſe magat vélle, es pœniténciara keſzereche. Arrul mongya ſzent Pál hogy à teſtnec romlaſara valo es à lé- leknec meg tartasára. Nem akaria Iſten à bűnoſ- nec halalat, hanem hogy meg tęrien es ęllyen. An- nac okaert à ki kűlőmben meg nem akar térni, az fegyelemnec palchaiaualis keſzerittetic az, à meg teréſre, hogy ſe űnnen maga, ſe más el ne ve- ſzen az ű gonoſsága miat.

Az atokcal miert élűnc.

1. Cor. 5.

Meg laſſac azert az egyhazinépec hogy eüel è hatalommal iol ęllyenec, az hiueknec eppűlete- kre es nem romlaſokra. Ne ſieſſenec az atok- nac fegyuerét hertelen ki vonni, hanem mindent meg keſerchenec, es ha ſemmi egyeb nem fog, vgy nyullyanac ehez az vtolſo oruoſsaghoz. Tarchac meg à Chriſtuſtul ſzerzetet rendet. Tit- kon fed-

1. Cor. 10, 13

Matth. 18.

kon fedgyec meg à vetkes embert elôlzôr, az vtan, egy auagy ket bizonſag elôt. Auagy ha à bûn nyluã vagyon, az nyluan valo bûnôſt, ſzent Palnac tanétaſa ſzerent nyluan pirongaſſac. Ha mind ez ſem fog raita, vgy mennyenec oſztõ arra, hogy excomunicallyac, à gyûlekezetbôl ki rekeſzec.

1. Tim. 5.

A bûnnec bochanattya anyaſzentegy házé, mint legyen.

Azt mondã nem regẽ, hogy az apoſtoloknac, es az û vtannoc valo egyhazi nepeknec adatot à bûn bochatáſnac es meg tartáſnac tiſzti es hatalma, kit nem vgy érch, mint ha chac tiſztan û nekic adatot volna, hanem az egeſz anyaſzentegyhaznac adatot, à mint ſzent Agoſtonis mondgya,

Ser: 8. de uer bis domini.

hogy az anyaſzentegyházнac mondótta volna ezt à Chriſtus, Valamit meg oldoztoc è fôldôn, meg oldozua leſzen menyorſzagbanis. De miert hogy az anyaſzentegyházban ſoc tagoc vannac, mellyec kôzôt rend, es minden tagnac tulaidon tiſzti es chelekedete vagyon, ezta tiſztet az apoſtoli emberec viſelic chac, es ſem az aſzonnepeknec (noha ûkis az anyaſzentegyhaznac tagiai) ſem oly ferfiaknac, kiknec kiualtkeppen valo hiuataloc ninchen reia, nem illic es nem ſzabad bele ôlgyeteni magokat. Az apoſtolokat, prophetakat, Euangeliſtakat, paſtorokat, tanetokat, mindeniket az û lelki tęſténec eppûletire ſzerſzette à Chriſtus de más az apoſtol, más à propheta, más az Euangeliſta &c. Mindenic az û dolgat tartya à gyûlekezetbe,

1. Cor. 12.

kezetbe, es nem tulaidonettya magánac az más tagnac chelekedetét. Mind az altal à mit egyc chelekedic, az egesz anyaszentegyhaz chelekedi ũ altala. Az emberi testet tekench meg, melyben kũlõmb kũlõmb fele chelekedeteket talalsz. Mert lat, hal, iar, &c. Ezec mind à tellyes testnec chelekedeti, de azert chac szemẽuel lat nem kõnyõkeuel, chac fũleuel hal, nem à sarkaual, chac labain iar, nem à feien. Szinten igy erched à bũnnec bochatásat es meg tartasátis. Az anyaszentegyhaznac adatot ez à hatalom, de vgy hogy az apostoloc, es apostoli rend altal ẽllyen velle az anyaszentegyhaz. Nem Peter biro, sem Kati nénem, sem Antal deac, hanem à papoc, à tõruen szerent valo egyhazi emberec arra valoc, hogy viselljec es forgassac az menyorszagnac kulchat.

A papoc altal bochat bũnt az anyaszentegyhaz.

Nagy meltoság, de bizony sulyos, es nagy terehis, nem chac azert hogy õrõc veszedelem kõuetkezic reianc, ha gonoszul elũnc az nekũnc adatot hatalommal: hanem imezértis, hogy à tiszt kõzõnseges, minden embereket kezũnc ala vét, szemely valogatas nelkũl. Chaszart, kiraliokat, es egyeb feiedelmeket: Grofokat, vrakat, nemesseket, nẽteleneket, kazdagokat, szegenyẽket, es kõzõnséggel mindẽ rẽd belieket. Giakorta tõrténic azert hogy midõn az Isteñec kõuetsegeben, az nekũnc adatot Instructio szerẽt iarũc, es az hatalmasoc ellẽ,

Terhes tiszt.

Kõzõnseges tiszt.

az ẽx-

excomunicationac fegyuerét keſzerettetűnc ki uő-
ni, meg haborodnac raita, es dihőskődnec mi el-
lenűnc. De aual nekűnc ſemmit nem kel gondol-
nunc, mert ſzolgac vagyunc, es à mit az mi vrunc
reianc bizot, annac hiuen gondgyat kel víſelnűnc.
Dihőskődgyęc è világ, kegyetlenkedgyenec az
dőlfőſőc, mi tudgyuc es ertyűc az vrnac akarat-
tyat, nem lehet egyeb benne, meg kel annac lenni.
De elęg legyen moſtan ez errűl, iarullyunc az v-
tolſo tanulsághoz.

Harmadic Tanulſag.

Tamaſnac hitetlenſége.

TAmas kedig, egy à tizenkettő kőzzűl &c. Im lasd Tamáſnac nagy hitetlenséget. Nem egyſzer ſzollot vala Chriſtus ű előtte fel tamadasárul, még minec előtte kènt, halalt, ſzenuedet volnais. Moſt kedig fel tamadáſa vtan, nyluan mondgyac az ű tanetuany tarſai, hogy ſzemekkel lattac űtet, még ſem hiſzi hogy fel tamadot volna. Mi oka az ű hitetlenſegénec? Ez hogy nem vala egyűt à többiuel midőn vrunc meg ielenec nekic fel tamadasánac napian. Nem halla à prædicatiot, mellyet akcoron prædicalla Ieſus. Moſtanis minden hitetlenség abbol tamad az emberekbe, hogy à tanetuanyoknac ſeregéből, az anyaſzentegyházbol ki ſzakadnac, nem halgattyac az egyeſségben

Az hitetlenſegnec oka.

gyeſségben az Iſtennec igeiét. Valamig ember az anyaſzentegyháznac eggyeſſegébe meg marad, addig nem teuelyeg, ha onnet ki tantorodic, ketség nelkûl ottan hitetlenségben eſic. Mert ninchen hit, ninchen Euangelium az anyaſzentegyháznac kiuûle.

Tanullyatoc meg aztis innét, chac egy prædicationac el mulataſais mely veſzedelmes legyen. Az egy eſtueli prædication nem vala Tamas, es latode mint iara miatta. Gyakorlani kel az Iſten igeiénec halgatáſat, mert ha chac neha neha keſzdeſz à prædicatiora iarni, egyûld ſzinten akcor nem léſz ot, mikor ollyat halhatnal kibôl leg nagyob eppûleted kôuetkezhetneiec. *Veſzedelmes el mulatni à prædicatiot.*

Hanem ha latandom az û kezen &c. Meg ielenti magat Tamasban az emberi okoſsagnac tulaidonsága, mely lehetetlennec véli azokat lenni, valamellyeknec vegére nem mehet. Nem fogia meg à mi elménc, mint leheſſen az, hogy à mely teſtec egy nehany ſzaz eſztendô elôt meg holtanac, es porra lettenec, meg eleuenedheſsenec, es azert ſokan nem hiſzic à teſtnec fel tamadáſat. Nem fér feiekbe az Sacramẽtariuſóknac à Chriſtuſnac Iſtenſegéuel eggyeſedet emberi teſtê, mi modon leheſſen egyſzerſmind ſoc helyen, es azert tagadgyac ielen lenni az oltari ſzentségben, De ne kôueſsûc ezeket. Hanem à mit az Iſten- *Okoſſagnac tulaidonſága.*

nec igeie elõnkbe ád, azt meg higgyűc. Mint leheſſen, arrol ſemmit ne ertekezzűnc, hanem chac Iſtenre haggyuc. Hatalmas az Iſten à mi ertelműnc fõlõt mindent miuelni azt mondgya ſzent Pál. *Bodogoc á kic nem lattac es hittenec.* Chriſtuſis azt beſzelli ſzent Tamáſnac. A tõbbit ennec az hiſtorianac, ſzent Tamas napiara hallaſzuc. Moſtan adgyunc halat rulla az mi vrunknac, hogy nem akar minket ketſegben hadni, hanem ſoc keppen meg bizonyetuan az ű ſfel tamadaſat, meg erõſsetette az mi hitűnket, es oly hatalmat adot az egyhazi rendnec, mely altal valaki akaria meg menekedhetic bűneitűl. Es hiteſsűc el magunkal, hogy à kereſztyeni dolog, nem à latasban, auagy egyeb erzekenſeggel, valo meg fogasban fig, hanem az hitelben. Higgyűc tahat es ingyenſe igyekezzűnc azon, hogy elmenkel meg foghaſſuc az Iſtennec titkait.

HVSVET VTAN
MASODIC VASARNAP.

Szent Janos irta meg az mai Euangeliomot, X. réſzeben.

Az idõ-

AZ időben, monda Jesus à Phariseusoknac. En uagyoc à io pasztor. A io pasztor az ũ eletet az ũ iuhaiert adgya. A beres kedig es à ki nem pasztor, kinec à iuhoc nem tulaidoni, latuan hogy à farkas, el hággya à iuhokat, es el fút. A farkas kedig el ragadgya es ide s-toua hannya à iuhokat. A beres kedig el fút mert béres, es ninchen neki gondgya à iuhokrul. En uagyoc à io pasztor, es esmerem az en iuhaimat es esmernec engemet az enyemec. Mikeppen esmer engemet az atya, azonkeppen enis esmerem az atyat, es az en lelkemet adom à iuhokert. Mas iuhaimes uannac, mellyec ninchenec ez akolbol, azokatis ide kel ennekem hoznom, es az en szomat halgattyac. Es egy akol leszen s-egy pasztor.

MI legyen oka, hogy ma eszt az Euangeliomot oluassuc, kőnyű meg ertenűnc, meg halloc è minap mi vègre kellet à Christusnac szenuedni es halottaibol fel tamadni. Tudnia illic hogy prædicallatassec ũ neuébe à pœnitentia es bűnőknec bochannattya minden nemzetsegec kőzőt, mely prædicallas altal pustulna az ördőgnec orszàga, es neuekedneiec az Isteñec orszàga. Annac peniglẽ az apostoliẽberec altal, kiket az iras pasztoroknac neuez, kellet meg lẽni. Vgi techet azert az aniasent-

Miert oluassuc ma ez Euangeliomot.

nac, hogy ez mai napon, az fő Paſztorrul, az vr Ieſus Chriſtuſrul, es annac à Iuhoc felől valo gonduiſeleſérűl adatnęiec tanulſag mi előnkbe, hogy az ű peldaiábol tanulnaiac meg az hiu paſztoroc, mint kellyen magokat az ű reaioc bizatot iuhokhoz viſelni. Miuel hogy peniglen akar mely dolognakis tulaidonságat kőnnyeb meg erteni, annac hozza haſonletasábol, auagy melleie veteséből à mi ellenkedic velle, hogy mies iobban eſzűnkbe veheſsűc, az io paſztornac tulaidonságit, az őruokcal, toluaiokcal, es bereſekcel allatya ellenbe az ű tulaidon ſzemelyet vrunc, es azt akaria, hogy azoknac gonoſz es veſzedelmes voltokbol vegyűc eſzűnkbe, az ű io tetemeninec es paſztori gonduiſelesénec nagy es haſznos voltat.

Régi neue urunknac, az io paſztor.

En uagyoc az io paſztor. Leg előſzőr vegyetec eſzetekbe, hogy nem chac itt tulaidonçtotta maganac vrunc az io paſztornac néuezetit hanem még regentenis annac hitta űtet à ſzent lelec Iſten à prophetaknal. Eſaias imigyen ſzolot vala ű felőlle. Mint à paſtor legelteti az ű chordaiat. Ezechielnel kedig, tamaſztoc vgymőd az Iſten, ű nekic egy paſztort, ki legelteſſe űket az en ſzolgamat Dauidot, ű legelteti űket, es ű leſzē nekic paſztoroc. Zachariasis ű rulla mondotta vala imeſzt. Verd meg à paſztort es tetoua hanyattatnac à iuhoc.

Eſai. 40.

Ezech: 34.

Zach: 13

Iolle-

Iollehet peniglen, hogy az io paſztornac neue, nemiképpen illeti à patriarkakatis, prophetakat, apoſtolokat, piſpökököket, es minden rendbeli egyhazi nepeket, kic az Iſtennec igeiȩuel, es à ſzentſegekcel legeltetic, es eltetic az hiueknec lelkeket, de fökeppen à Chriſtuſnac az neue, es ũ erdẽli vgy mint tulaidonát azt à neuezetet. Mert chac ũ az, kiben tökelletes képpen, es minden fogyatkozas nelkül meg talaltatnac az igaz paſztornac minden tulaidonſagi. Hallyuc meg azert mellyec legyenec azoc, hogy à mi paſztorunkat Chriſtuſt iol meg eſmerheſsüc. Harmat ſzamlal elö vrunc az io paſztornac tulaidonſagiban, mellyekrül mies immar rend ſzerent ſzollyunc.

Az io paſztornac elsö tulaidonſaga.

EZ mai Euangeliomnac elötte, imeſzt monda vrunc. Az oru nem egyebért iü, hanem chac hogy lopion, öllyön, es veſzeſsen. En azert iöttem hogy eletec legyen, es beuelkedgyenec. Ez elsö tulaidonságoc egy felöl az oruoknac es tolüaioknac, más felöl az io paſztornac.

Az oru mikor aluſznac az emberec, örö- *Az orunac tulaidonſága.*
meſt be hág az akolba, nem azert hogy à iuhoknac valami eledelt hozna, hanem hogy el orozza, vagy eledeleket, vagy ünnen magokat az iuho-

kat. A toluais ôrômeſt forog à iuhoc kôrûl, nem hogy oltalmazza ûket, hanem hogy ôllye, es veſzeſſe. Mint am midôn az mi elſô ſzûleinc ſzunnyadoznánac es nem vigyaznánac az Iſten igeiének elmelkedeſében, be hága az ôrdôg az Iſtennec aklaba. Be hága mondom, nem az aíton mene be, mert Iſten nem bizta vala reia az û aklanac gond viſeléſet. Mit miuele ottʔ El lopa Adamtul es Euatul, az halhatatlanſágnac ruhaiat, es az artatlánſagnac tiſztaſágat, meg ôle, es el veſzte ûket, es û bennec à tellyes emberi nemzetet. Azert mongya û rulla Chriſtus, hogy eleitûl fogua gylkos volt.

Oru dz ôrdôg.

Iohan. 8.

Azonképpen à hamis prophetakis, az eretnekec, maſunnat hagnac be az ISTENNEC aklába, mert Iſtentûl nem kûldettenec, ſem az anyaſzentegyhazba ſzokot ſzertartas ſzerént nem hiuattanac à paſztorſágnac tiſztire, hanem vagy û magoc iûnec, vagy az igaſságtul el idegenedet emberec altal tolyattatnac elô, midôn azoc az emberec, kiket ez vtan vrunc bęreſeknec neuez alûſznac. Nem azert iûnec kedig hogy ęlteſsec az iuhokat hanem hogy orozzanac, ôllyenec, es veſzeſſenec. El orozzac az iuhoknac io izû es egeſséges eledeleket, holot az ISTENNEC igeiet, kihez nekic ſemmi kôzôc nem volna, magoknac

Oruoc dz eretnekec.

goknac tulaídonnęttyac, hamis ęrtelemre von-
ſzác, víſza magyarázzac. Kirűl imigyen feddi űket á propheta. El fordetottatoc az Iſtennec ige- Hier: 23.
iet. Szent Pal kedig azt mondgya felőllőc, hogy 2 Cor: 2.
meg hamiſsettyac az vrnac igeiet. Teuelyeguen 2. Tim. 3.
es egyebeketis teuelygéſre viuęn. El lopiac á iu-
hokatis, mikoron az ISTENNEC nępet el
hitetic, ki ſzakaſztyac az anyaſzentegyhaznac
eggyeſsegéből, es imide amoda hannyac az ſoc
kilőmb kilőmb fele teuelygesékre. Arrul pana-
ſzolkodic vala ISTEN á propheta altal mond-
ván. Az én népem veſzet czordáua lőt, az Ierem. 50.
ű paſztoroc hittetec el űket, es á hegyeken bu-
doſtattac, egy hegyről mas hegyre mentenec, el
feleitettec az ű nyugodalmoknac helyet. Min- Mint őlic meg
den valaki talalta, meg őlte űket. Meg őlic azok- az iuhokat.
nac teſteket, á kic nem engednec nękic, es nem
kőuetic az ű chalard tudomanyokat. Vldő-
zic, haborgattyac, fenyegetéſſel, pirongatáſsal,
minden bozzuual illetic űket, vgy keſzeretic
az igaſſagot hatra vetni, es az hamiſságot kő-
uetni. Meg őlic víſzontag amazokat lelkek-
ben, valakic hiſznec nekic, es az őrőc halalra
es karhozatra víſzic. Mert á hamis pro- Apoc. 20.
phetac, es á kic azoknac hiſznec, Szent Ia-
noſnac mondaſá kęnt, eiel nappal kenoztatnac

2 Pet: 2 ŏrŏkcŏn ŏrŏkce. Es ha ſem az vetkŏs angyalok-
nac (azt beſzelli ſzent Peter) ſem è vilagnac, ſem
à Sodoma belieknec nem keduezet Iſten, meni-
uel inkab rettenetes itelettel fognac meg iteltetni
azoc, à kic az igaſságnac eſmereti vtan megint
à gonoſságnac vtara vitettetnec. Ezt miueli az
oru, à iuhoc kŏzŏt.

Az io Paſztornac 1. tulaidonſága. De à io paſztor, à végre megyen be az a-
kolba, hogy à iuhoknac ęletec legyen, es hogy
beuelkedgyenec, az az, hogy ęlteſſe ŭket, beŭſe-
ges eledelt adgyon nekic, kiuel nem chac imigy
amugy taplaltaſſanac, hanem vgyan io modon
ęlheſſenec. Ez az mi io paſztorunknac Chriſtuſ-
nac elſŏ tulaidonsága. Nem arra iŏt ŭ hogy ŏl-
lyŏn es veſzeſſen, hanem hogy ęletet es minden
Es uilági eletŭnc Chriſtuſtul uagyon. iot adgyon az ŭ iuhainac. Es ha elŏſzŏr ez vilagi
eletrŭl ſzollunc, hogy az ŭ adomanya legyen,
Act: 17 meg bizonettya ſzent Pal monduan. V benne
elŭnc, mozgunc, es vagyunc. Hogy ez teſti elet-
nec taplalasára valo ſzŭkſegŭnket beuſeggel
meg adgya, arrul ſzent Dauides bizonſagot te-
Pſalm: 144. ſzen imigyen ſzoluan. Mindeneknec ſzemei te
benned biznac vr Iſten, es te acz azoknac eledelt
Matth: 6. alkolmatos idŏben. Sŏt ŭnnen magais vrunc aŭal
biſztat minket, hogy à mi ſzorgalmatoſságunc
nelkŭlis, mind ruhazatunc, mind eledelŭnc beu-
ſeggel meg leſzen, chac iariunc az mi hiuatalunk-
ba, es

ba es kereſsûc az Iſtennec orſzágat. Ha peniglen az lelki eletrûl akarunc emlekezni, higgyetec hogy oly paſztor à Chriſtus, à ki fôképpen lelki eletet es annac beuſeget hozza az û iuhainac. Mert vionnan es vi iteletre nemz minket à kereſztsègnec altala. Eltet es taplal ſzent igeieuel, ſzêt teſtênec, verênec eledeléuel. Igazgattya es oltalmazza iuhait. Es nẽ chac meg tartia ûket à halaltul, hanẽ ôrôc eletet es mennyeibodogságotis ád nekic. Ez âm à mit mond imigyen ſzoluan. *En azert iôttem, hogy eletec legyen es beuelkedgyenec.* Vtet nęzzûc tahat mindenſzûkſęginkben, V hozza fordechuc ſzemeinket, es û tûlle variunc ſzabadulaſt.

Lelki eletetis Chriſtus ád.

Matth: 4. Ioan: 6. Ezech: 34.

Chriſtuſra nez zûnc ſzûkſęginkbe.

Ha ſzegęnſęg bánt tegedet, ha azon fęlſz, hogy meg kel ęhel halnod, halgasd mit mond à te paſztorod. *En azert iôttem hogy eletec legyen es béuelkedgyenec.* Ninchenę kenyer à taniſztraba? egy penzt ſem lache à taſsolba? Mit felſz? Tôbbet akarſzę hinni az te erzękenſegednec, hogy nem mint à te paſztorod beſzedęnec? Lam azt fogada û teneked hogy minden ſzûkſegidben ſegętôd leſzen, gongya vagyon û neki te reiad. Higy û neki, à ki igaz mõdo, auagy inkab igaſság.

Ha féltet tegedet az te lelki eſmęreted, ha bûneidnec emlekezeti az ôrôc halallal retteget, halgasd à Chriſtuſt, ki imeſzt beſzęlli. *En azert*

1. Ioan: 3. *iõttem hogy eletec legyen.* Azt mongya ſzent Ianos, hogy ha az mi ſziuũnc karhoztat minket, nagyob iſten az mi ſziuũnknel, es ũ mindeneket tud. Iol tugya aztis hogy bũnõſoc vagyunc, es hogy az mi lelki eſmerçtũnc bizonçttia es vadol lya à mi bũneinket. De miert hogy Iſten nagyob mind bũneinknel, mind ſziuũnknel, mind lelki eſmeretũnknèl, inkab higgyũnc ũ neki, hogy ſem mint az mi lelki eſmeretũnc rettegeteſçnec. V peniglen çletet iger mi nekũnc az ũ fiaba. Minden egieb keſertetinkbẽ es ſzũkſeginkbenis, ugyã azõt miuellyũc ũ reia nęzzũnc, és ũ tũlle bizonnial remèllyũc az mi ſzabadulaſunkat. Es ez à io paſztornac elſõ tulaidonsàga, laſſuc à maſodicatis.

Az io paſztornac maſodic tulaidonſagà.

MInec vtanna Chriſtus egy felõl az oruoknac es toluaioknac, màs felõl az io paſztornac tulaidonsàgat ielentette volna, moſtan immar à bèreſsel veti ellenbe magat monduan. *En uagyoc à io paſztor, A io paſztor az ũ eletet az ũ iuhaiert adgya. A béres kedig es à ki nem paſztor, kinec nem tulaidoni à iuhoc, attya el iõni à farkaſt, es el baggya à iuhokat &c.* Em latod, mely nagy kilõmbség legyen à bères kõzõt, es à io paſztor kõzõt.

A bèreſnec A bères, õrzi vgyan à iuhokat, męg bękeſege vagyon

vagyon,még farkáſt nem lát,de ha farkaſt latand ha valami haboru tamad ellene, hatra veti à iuhoknac őrſzeſet, es gonduiſeléſet, nem őrzi es nẽ oltalmazza ũket, nem akar ſemmi haborut, es ſemmi veſzedelmet fel venni ũ erettec. *tualaidonſág.*

Farkas peniglen mind az, valami az embert az io,es igaz paſztortul Chriſtuſtul el ſzakaztya, es veſzedelemre viſzi. Leg előſzőr nem chac farkas hanem ordéto oroſzlanis az őrdőg, ki ſoc képpen es ſzantalan alnakſagokcal meg ſarkallya à Chriſtuſnac iuhait, igyekezic ũket minden fele bũnőkbe, es azoc altal az őrőc veſzedelembe eiteni. Lattyac azt à paſztoroc,es el futnac. Nem feddic à bũnt,hizelkednec. Az Iſtennec irgalmaſságat, à Chriſtuſnac erdemit, à bũnőknec bochanattyat, tellyes torokcal kialtyac. Azonkőzbe keueſet es igen hidegen ſzolnac à pœnitentiarul. Chac kőnnyen igéric à bũnből valo meg ſzabadulaſt, kiből à kőuetkezic, hogy az emberec tunyac,nem faraztyac teſteket,es nem őldőklic magokba à gonoſz keuanságokat,nem gyakorlyac es nem termic à pœnitentiánac mélto gyũmőlchit. Mi leſzen benne? El árad emberekben,es hatalmat veſzen raitoc à gonoſz keuanság, nyakra főre omolnac minden bũnőkbe,mellyec miat el ſzakaduán Iſtentűl,az őrdőgnec torkaba eſnec, ki ũket à karhozatra viſzi. *A farkas mi legyen.* *Farkas az őrdőg.*

Touabba

Farkas az eretnec.

Touabba, farkas minden eretnec prædicator, minden teuelygő es hamis propheta. El iű ezis, es alnakul iű el: mert az iuhoknac ruhaiaba öltözic, az Euangeliomot emlegeti, az Istennec igęiet hannya veti, à Christust neuezi, pasztornac mondgya magat: Maga belől ragadozo farkas.

2.Cor. 11

Az ollyan hamis apostoloc, vgymond szent Pal, alnoc munkásoc, kic à Christus apostoliua valtoztattyac magokat. E kedig nem choda, mert á Sathanis el valtoztattya magat vilagosságnac angyalaua. Nem nagy dolog azert ha el valtoztatnac vgy mint igasságnac szolgai, annac szolgaies. El ragadgyac mind azokat, kiket az ű testi tudomanyokcal el hitetnec. Es miert hogy űnnen magokis teuelyegnec, egyebeketis teuelygęsre viszнec, az vrnac chordaiat annera el szaggattyac egy mastul, es tetoua hannyac, hogy nem tudhattyac az egy igyűuec, mi legyen à hit, es az igasság, hol talaltasec az anyaszentegyhaz, hol az ördögnec szerege. Mely legyen az vrnac vta, es mely à veszedelemnec ősuenye.

A bereſnec futása.

Lattyac ezeket gyakorta à pastoroc, es nem keserednec meg raita, es hogy az ű ioszagokba kárt ne vallyanac, valami haborusagot ne szenuędgyenec, semmit nem gondolnac vęlle, nem vetic à farkasoc ellen magokat à Christus iuhaiert. Mi-

iert. Minec okaert meltan veti ſzemekre ũ nekiec à Propheta, hogy à mely iuh el veſzet, azt meg nem kereſic, mind az altal à iuhoknac teicket eſzic, es gyapiaual ruhazzac magokat, az az, chac tulaidon haſznokat kereſic, à bérre, es iõuedelemre néznec, de à iuhokcal ſemmit nem gondolnac chac anni gongyoc vagyon nekic á iuhokra, à meniből haſznot, es bért varnac tũllõc, es azert hiuattatnac bereſecnec. Ezech. 34. Bereſec, bert neznec.

De az io paſztor az ũ eletet iubáiert àdgya. Ha ſzũkſeg minec elõtte el futna, es ã iuhokat á farkaſnac hadnáia, véret es çletet kéſz ki ontani. Ellene veti magat à farkaſnac. Kéſz nem chac ioſzágat hanem feiętis reiaia kõltení az iuhoknac idueſſegere. Ezt az io paſztornac tulaidonságat, beuſeggel meg mutata magaban à Chriſtus, vgy mint ki az mely emberi termeſzetet az emberec kõzzũl fel võn, megint vgyan azon embereknec bũnõkert, halalra ada. Hogy minket az kegyetlen farkáſnac az õrdõgnec torkabol ki ſzabadętana, es az ũ orſzagába be vinne, eletęt mi erettũnc ada. 2. Tulaidonsága az io paſztornac.

Tahat ha vrunc à fõ paſztor azt miuelte, ketſegnelkũl à tõb paſztoroknakis az ũ peldaiat kel kõuetni es vgyan azont miuelni. Ebben eſmeriũc meg az iſtennec ſzeretetit, azt mondgya ſzent Ianos hogy ũ eletęt ęrettunc vetette. Nekũnkis 1. Iohan. 3.

kũnkis azert ſzũkſeg az mi eletũnket atyãkfiaiert vetnũnc. Szent Pal io kõuetõie uala Chriſtuſnac, ki meni ehséget, ſzomiuságot, mezetelenséget, vereséget, fogſagot, ſzenuedet legyen, tudgyac azoc, kic oluaſſac az ũ iraſat. De miert ſzenuette mind ezeket? Meg bẽſzelli ũnnen maga monduan. Az Euangeliomba nyomoruſagokat ſzenuedec, mint valami gonoſz teuõ mind fogſagiglan. De maga az Iſtennec igeie ninchen fogua. Annac okaert, mindeneket el tũrõc à valaſztatakért, hogy azokis idueſséget nyerienec, mely à Chriſtus Ieſusban vagyon. De nem chac ezeket ſzenuedem, hanem ennen magamatis el kõltõm az ti lelketekért. Igy kellene, igy kellene minden lelki paſztornac ſzent Pallal az mi vrunknac peldaiat kõuetni.

I. Cor. 6, 11. 12.

2. Tim. 2.

2. Cor. 12.

Az teuelgõknec meſterségec.

A kic ez moſtani idõben à farkaſokcal egyũt ordetnac, es amaz ollyan fele nẽpec kõzzõl valoc, mellyekrũl Iſten imigyen panaſzolkodic à prophetánal: Chodalatos dolog tõrtenec à fõldõn. A prophetac hazukságot prophetalánac, es à papoc kezekcel tapſolnac vala neki, es az en nepẽ ſzeretẽ az ollyan dolgot: Az vrnac hiu ſzolgait neha ſzép hizelkedõ beſzedekcel akariac reia vẽni, neha fenyegeteſsel, hogy à bereſeknec termeſzetibe õltõzzenec, ne kialchanac es ne tuſakodgyana

gyanac à farkaſoc ellen, hanem el halgaſſac, es fűlőc mellől bochaſsác, mikor hallyac auagy lattyac hogy à hamis prophetac be iőnec à Chriſtus aklaban. Imigyen ſzoktanac nekűnc ſzollani. De mit veſzekedtec? honnem hattoc beket nekic? Miert gyűlőltetitec magatokat? Iam titeket ſenki nem bánt, iariatoc el az ti dolgotokba, tarchac dolgokat azokis. Hiſzem iob volna ſzerettetnetec magatokat. Ha bekéuel nem marattoc, kitudgya mi tőrtenic bęlőle? A kőſſeg dolga choda, ſoc fele gyűleuez nep vagyon kőſzte, ha valami eſic raitatoc, nehez chac meg tudnies kitűl eſet. Talam nemelynec kőzzűletec ſzoros fog lenni à varas kapuia ha meg nem ſzűnic. Vegyętec baratſagunkat inkab, ne tarchatoc ellent benne, had maragyon meg kőztűnc à iambor kereſztyen prædicator (mert à nem kereſztient neuezic űc kereſztyennec) meg lattyatoc hogy baratitoc leſzűnc, es keduetec ſzerent ſzolgalunc mies nektec mindenben.

Alnac beſzedec.

Fenyegeteſec.

De nem illic mi hozzanc hogy ezeknec vagy hizelkedő beſzedec altal meg haitaſſunc, vagy fenyegeteſektűl meg rettennyűnc. Mert inkab kel ISTENNEC engedni, hogy nem mint embereknec, azt mongya ſzent Peter à tőb Apoſtolokcal egyetembe. Ha vagy embereknec

Kereſztyeni batorſag.

Actor. 5.

kedues-

kedueskeduén à farkaſokat ki nem kergetnőiőc az vr aklabol, vagy feltűnkbe el futānanc midőn lattyuc el iűni à hamis prophetakat, felő hogy ielet napian à bęreſec kőzze ſzamlaltatnanc, es à io paſztoroknac keſzéttetet coronat el veſztenőiőc. De ha alhatatoſſan ellenec vettyűc magűkat az mi vrunc ellenſeginec, es Chriſtuſt kőuetuęn nem chac haborut ſzenuedűnc, hanem eletűnketis keſzec leſzűnc az iuhokert adni, midőn az paſztoroknac feiedelme meg ielenic, el veſzűc à dichőſegnec meg rodhatatlan coronaiat. Legyűnc batoroc azert, à mi tiſtűnknec el viſelesébe, es ha ſzinten valami tőrtenikes raitunc, ne alyunc hátra. Meg gondoluan, hogy iob bűntelen az emberec kezebe akadnunc, hogy nem mint az Iſten előt vetkezni.

1. Pet. 5.

Daniel. 13.

Az io paſztornac harmadic tulaidő:

Az io paſztornac 3. tulaidonſága.

EN uagyoc à io paſztor, es eſmerem az en iuhaimat, az en iuhaimes eſmernec engemet. Ezis à io paſztornac tulaidonſaga hogy eſmerie iuhait. Azert ſzol imigyen à bőlchis mindennec, valaki à paſztorságnac tiſztit viſeli. Iol meg eſmerd à te barmodnac ſzemelyet, es az te chordadra reia fegyemez. Meg eſmerni peniglen, nem chac az, hogy ſzemélyet eſmęried, mint az emberec kőzőnſeggel

Prouerb. 27.

Meg eſmerni à iuhokat mi legyen.

ſzőnſeggel eſmeric egymaſt, noha nem ſoc gondot viſelnec egymaſra: Hanem az eſmeri az ű chordaiat, à ki eſmęruen gondotis viſel reiaia, ſzorgalmatos ű felőle, ſoha rulla el nem feletkezic. Igy eſmerte Chriſtus az ű iuhait. Es hogy bizonyoſoc legyűnc benne, hogy vgyan valoba eſmęri iuhait, az az hiueit, az minemű eſmęret ű kőſzte, es attya kőzőt vagyon, azt veti haſonlatoſzágul. A *mint az en atyam eſmer engemet ugymond, ſ=enis eſmerem atyamat.* Az az, mikent az atya vgy eſmérte fiát, hogy à halálnac kőzepibennis meg tartotta űtet, es őrőc ęletet adot ű neki, azon módon eſmęri à fiuis az ű iuhait. Hogy noha lattatnac meg halni, mind az altal az őrőc ęletre, es bodogſagra meg tartya űket. Meg tartya azokat, à kic viſzontag eſmęric űtet, es az ű ſzauát halgattyac. Mert valaki az ű Paſztorat nem eſmeri, es annac ſzauat nem halgattya, el vettetic es el vęſz. Vgymint ki nem igaz iuh, hanem chac tetteti magat iuhnac lenni. *Az iuhoknac kiseſmerni kel paſztorokat.*

De mondhatnaia valaki. Hogy eſmęrhetem az en paſztoromat, es mint tudhatom hogy gondgya vagyon reiam, ha ſemmi ielét annac nem látom, ſőt ſemmit egyebet nem ęrzec naponkent à ſoc nyomoruſagoknal, es haboruſagoknal? őldőkletem, ſzent Dauid mondaſa kęnt, napot nap eſtig, ollyatan vagyoc mint à meſzarſzékre valo iuh. *Mint eſmer hetyűc paſztorunkat.* *Pſalm: 43.*

iuh. Hallade, talam nem erted mi legyen az igaz oltalmazas es gonduiſeles. En hiſzem azt alatanad te oltalmazàſnac lenni, ha valaki tegedet teſti betegségtûl, es halaltul meg oltalmazna, io egeſségben, es ez vilagi ęletben, meg tartana. Auagy vgy hinned hogy Chriſtuſnac gongya volna reiad, ha ſoc aranyat, ezûſtet, ſoc penzt adna neked, hogy gazdag lehetnel è vilagon. De kûlômben vagyon à dolog.

Mint oltalmazza à Chriſtus iuhait.

Ez vilagi feiedelmec az û allattoc valokat fegyuerrel ſzoktac oltalmazni, Chriſtus peniglen nem vgy: Hanem el tûri hogy haborgattaſſanac az ôuei, kergetteſſenec, ſôt ôleteſſenekis. Mind az altal meg tudgya ûket tartani az ôrôc eletre, még à halalnac kôzepibenis. Arrul mongya nekiec. E vilagon nyaualyatoc leſzen, de en bennem bekeſegtec. Megint, nem kerlec atyam, hogy el vôd ûket è vilagrul, hanem hogy meg oltalmazd gonoſztul. Mert miképpen vrunc nyaualyakat, ként, es halalt ſzenuedet, de mind ezekben meg oltalmaztatot à veſzedelemtûl, azonképpen valakic û benne hiſznec, ha meg halnakis vgyan nem veſznec el azert. Annacokaert, az nyomoruſagokban, es nyaualiakban, nem kel nekûnc az mi erzekenſeginc ſzerent tennûnc iteletet az mi meg maradaſunkrul, hanem az igaz paſztornac ſzaua ſzerent, es el kel hinnûnc, hogy midôn

Iohan. 16.

Ioan. 17.

nyo-

nyomorgattatunc, meg tartatunc, es midőn meg halunc elűnc.

Mas iuhaimes uannac, mellyec ninchenec ebből az akolbol. Szűkseg aztis meg ertenűnc, à mit Christus az ű akla felől szól, hogy meg tugyuc, meni nagy volta, es meni szelessége legyen annac: Mert vadnac nemellyec, kic igen szorosnac velic lenni, vadnac ollyakis kic igen szelesnec alettyac à Christus aklat. A Sidoc azt tartyac, hogy senki egyeb ninchen az Istennec aklaba, hanem chac az à ki kőrnyűl metelkezic. Ezec igen meg szorettyac az aklot. Nemellyec peniglen azt mondgyac, hogy akarkies iduőzűlhet az ű velekedesében, chac tiszteséges eletet visellyen, akar keresztien legyen akar eretnec, akar Sido, akar Tőrőc. Ezec nem egy aklot vallanac, hanem annit, meni velekedes vagyon emberec kőzőt az Isten felől valo tudomanyrul, es igen ki szelesetic az aklot. Szűkseges azert à Christus aklat meg esmernűnc, hogy abbol őrőc karhozatunkra ki ne teueledgyűnc. Melyrűl halgassuc mit mond vrunc űnnen maga.

A Christus akla.

Az akolrul ualo teuelygésec.

Mas iuhaimes uannac. Szol à pogan nępeknec, hiuatalokrul, hogy azoknakis eggye kellet à hiu Sidokcal lenni, es azon egy akolba, azon egy anyaszentegyhazba be gyűlni, melybẽ voltanac azoc, kic az Izrael fiai kőzzűl ű benne hittenec.

A poganoknac hiuataloc.

Tahat nem chac à Sidoc tartoznac à Chriſtus akalahoz. A te magodban (vgy mond Iſten Abrahamnac) meg aldattatnac minden nemzetſegec.

Gen. 23.

Eſa. 2.. 11.

Eſaiaſis azt mondotta volt à Meſsias felől, hogy varattatic à poganoktul, hogy ű hozza folyamnac minden népec. Szent Pal megint az Soltarbol bizonéttya, hogy az Apoſtoli prædicallas zengeſenec mind az egeſz vilagon kellet hallattatni. Aztis beſzęlli maſut hogy az Euangelium gyűmölchöz è ſzeles vilagon, es prædikaltatic minden teremtet allatnac kiez földön vagyon. Ezekből meg teczic, hogy nem chac à Sidoc közzűl, hanem è ſzeles vilagon valo nemzetſegekből gyűlt az akol, az az, à kereſztyen anyaſzentegyhaz, melynec Paſztora à Chriſtus. Es ez az egy akol, es egy Paſztor, kirűl vrunc prædical. Innet mondgya vala imezt ſzent Pal az Epheſus belieknec. Az idöben Chriſtus nelkűl voltatoc, idegenec az Iſraelnec ſzertartaſatul, tauol à kötęſnec igeretitűl, remenſęg nelkűl, es Iſten nęlkűl valoc ez vilagon. Moſtan peniglen ti kic nemelykort tauol valatoc, à Chriſtus leſusban közel valoc lettetec, à Chriſtus veręnec altala, mert ű à mi bekeſegünc, kiket nepből eggyet ſzerzet, es à köz falt le rontotta Ezec igy lęuen, könyű meg erteni, mely ſzęles legyen à Chriſtuſnac akla. Nem chac à Sidokat eſmęri ű nepenec lenni az Iſten, hanem egy-

Col. 1.

Az anyaſzegyhaz, minden nemzetſegből uagyon.

Epheſ. 2.

Az akolnac ſzeleſſege.

beketis mindeneket, valakic hiſznec à Chriſtusban. Mely dolog meg bizonyul chac à pogan Corneliuſnac meg teresebőlis. Es ſzent Peternec imez mondaſabol: Valoba vgy talalom, hogy Iſtennél ninchẽ ſzemely valogatas, hanem minden nẽzetſęgben à ki ũtet feli,es igaſſagot chelekedic, kedues ũ neki. Mind az altal hatarais vagyon az vr aklanac, mely hatarig ki teried: Az penigẽlen ſem à tenger, ſem à főldnec valamely ſzegleti, hanem à Chriſtusban valo hit. Mindenũe ki teried az akol, valahon Chriſtuſnac eſmęreti vagyon, de à hol az ninchen ot nem talaltatic az Iſtennec akla. Leg előſzőr azert az őrdőg, es az ũ Angyali ninchenec az Iſtennec aklaba, mert ũc nẽ chac hogy nem hiſznec à Chriſtusban, hanem gyũlőlic kergetikes ũtet. Touabba ninchenec azokis az akolba, kic hamis velekedesben vannac az Iſten felől, mint à Sidoc, Tőrőkőc es eretnekec. Mert noha ezec ſzollanac valamit Iſtenrűl, de nem azt à mit kellene, à mi az ũ ſzent igeiębe vagyon, Farkaſoknac neuezi inkab ezeket az iras, Erdei kanoknac, ebeknec, nem iuhoknac, mert rontyac es puſztęttyac, nem tőltic az Chriſtuſnac aklat.

Act: 10

Hatara az akolnac.

Kic legyenec kiuűle à Chriſtus aklanac.

Ioan: 10. Pſam 79. Philip. 3.

Vegezetre azt ſem kel fűlűnc mellől bochatnunc, hanem figyelmeteſſęggel kel hallanunc, hogy Chriſtus Prædicaluan à poganoknac meg

teresèrûl, imigyen ſzol felôllôc. Az *en ſzomat halgattyac.* Holot azt tanullyuc meg, hogy az apoſtoloknac Prædikallaſat û ſzauánac neuezi, Mert à Chriſtus tulaidon emberi ſzemelyben nem Prædikallot à poganoknac, hanem az Apoſtolokcal prædicaltatot, Mind az altal azt à Prædicallaſt û ſzauánac hîja. Ennec okaiert vala midôn hallod az û iraſokbol az Apoſtoloknac Prædicallâſat, vgy tarchad azt, mintha az vrnac ſzaiábol hallanad az û tulaidon beſzedet.

Eſmeryûc tahat az mi Paſztorunkat az vr Ieſus Chriſtuſt, vgy mint ki az io Paſztornac minden tulaidonaſgit magaban meg mutatta. Halgaſſuc az û ſzauat, es az û aklában maradgyunc meg mind vegig. Vgy leſzûnc reſzeſec az û io tetemeniben, es vgy tartatunc meg az ôrôc eletre es dichôſegre.

HVSVET VTAN
HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Janoſnal talalod meg XVI. reſzeben.

Az

AZ idôben, monda Iesus az û tanetuanynac: Egy keuesse, es nem lattoc engemet. Es 1
ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyamboz megyec. Mondanac kedig nemellyec à tanetuanyoc kozzûl, egymasnac. Michoda ez à mit nekünc mond, egy keuesse, es nem lattoc engemet. Es ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyámboz megyec. Mondgyac uala az okaert, michoda az à mit mond? Egy keuesse? nem tudgyuc mit ßol. Eszebe uôue kedig Iesus, hogy meg akarnac ûtet kerdeni, es monda nekic. Effelôl kerdezkettec tün kôßtetec, hogy mondam. Egy keuesse, es nem latoc engemet. Es ismet egy keuesse es meg lattoc engemet. Bizony bizony mondom tinektec, hogy sirtoc es 2
kônyueztec ti, ez uilag kedig uigad. Ti kedig szomorkodtoc, de à ti szomoruságtoc ôrômre fordul. Az aßony allatnac mikoron ßül, banattya uagyon, mert el iôt az ù oraia. Midôn kedig ßülendi à gyermeket, immar nem emlekezic az û faidalmarul, azon ualo ôrôme miat, hogy ember születet ez uilágra. Ti nektekis az okaert most an 3
szomoruságtoc uagyon, de ismet meg latlac titeket, es ôruendezni fog â ti lelketec, es à ti ôrômeteket senki el nem ueßi tülletec.

MEniuel vtalatosbác voltanac à tanetuanyoc è vilagi emberec elôt, annealinkab szerette ûket à Christus. Ez

teresèrûl, imigyen ſzol felôllôc. Az *en ſzomat halgattyac.* Holot azt tanullyuc meg, hogy az apoſtoloknac Prædikallaſat ũ ſzauánac neuezi, Mert à Chriſtus tulaidon emberi ſzemelyben nem Prædikallot à poganoknac, hanem az Apoſtolokcal prædicaltatot, Mind az altal azt à Prædicallaſt ũ ſzáuánac hîja. Ennec okaiert vala midôn hallod az ũ iraſokbol az Apoſtoloknac Prædicallâſat, vgy tarchad azt, mintha az vrnac ſzaiábol hallanad az ũ tulaidon beſzedet.

Eſmeryûc tahat az mi Paſztorunkat az vr Ieſus Chriſtuſt, vgy mint ki az io Paſztornac minden tulaidonaſgit magaban meg mutatta. Halgaſſuc az ũ ſzauat, es az ũ aklâban maradgyunc meg mind vegig. Vgy leſzûnc reſzeſec az ũ io tetemeniben, es vgy tartatunc meg az ôrôc eletre es dichôſegre.

HVSVET VTAN
HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Janoſnal talalod meg XVI. reſzeben.

Az

AZ idôben, monda Iesus az û tanetuanynac: Egy keuesse, es nem lattoc engemet. Es ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyamboz megyec. Mondanac kedig nemellyec à tanetuanyoc kozzûl egymasnac. Michoda ez à mit nekünc mond, egy keuesse, es nem lattoc engemet. Es ismet egy keuesse, es meg lattoc engemet, mert atyámboz megyec. Mondgyac uala az okaert, michoda az à mit mond? Egy keuesse? nem tudgyuc mit sol. Eszebe uôue kedig Iesus, hogy meg akarnac ûtet kerdeni, es monda nekic. Effelôl kerdezkettec tûn kôsstetec, hogy mondam. Egy keuesse, es nem latoc engemet. Es ismet egy keuesse es meg lattoc engemet. Bizony bizony mondom tinektec, hogy sirtoc es kônyueztec ti, ez uilag kedig uigad. Ti kedig szomorkodtoc, de à ti szomoruságtoc ôrômre fordul. Az asszony allatnac mikoron sül, banattya uagyon, mert el iôt az ù oraia. Midôn kedig sülendi à gyermeket, immar nem emlekezic az ù faidalmarul, azon ualo ôrôme miat, hogy ember születet ez uilágra. Ti nektekis az okaert mostan szomoruságtoc uagyon, de ismet meg latlac titeket, es ôruendezni fog â ti lelketec, es à ti ôrômeteket senki el nem ueszi tûletec. 1 2 3

AEniuel vtalatosbâc voltanac à tanetuanyoc è vilagi emberec elôt, annealinkab szeretie ûket à Christus. Ez

nagy buzgo ſzeretet, mellyel az ŏueit ſzereti vala, keſzeréte ŭtet reia, hogy à vég vachora vtan, az ŭ halalánac elŏtte, nagy hoſzu beſzéddel Prædicallana nekic. Melly beſzédęt ſzent Ianos irua hatta nekŭnc az ŭ Euangeliominac 14. 15. es 16. reſzeben. Sommaia annac à hoſzu Prædicationac ez, hogy az Apoſtolokat (Kic haluan hogy vrunc kŏzzŭlŏc ki menendŏ volna, ertuén el meneti vtán meni ſoc nyomoruſag es haboruſag kŏuetkeznéiec ŭ reiaioc, igen meg ſzomorodtanac es felemlettenec vala) vigazſtallya benne. Ez mai Euangeliom egy reſze annac à vigaſztalo beſzednec. Melyben bizonyoſſa teſzi à tanetuanyokat, hogy fel tamadáſa vtan meg latogattya ŭket, es minden banattyokat vigaságra fordéttya. Senki ne alécha peniglen, hogy ez à vigaſztalas chac az Apoſtolokat illetnęie, mert à tellyes anyaſzentegyházat illeti, az az, mindnyaiunkat valakic à hit altal à Chriſtusba be oltattunc, es à ſzeretet altal ŭ benne lakoſzunc. Azon haborut es nyomoruságot kel minden idŏbeli hiueknec varnioc è vilagon, mellyet az Apoſtoloc koſtoltanac meg. Szŭkŏlkŏdunc azert feienkent à vigaſztalas nelkŭl, es mindenikŭnket vigaſztallya à Chriſtus. Es meg ielenti, hogy à hiueknec allapattyoc ez vilagon haſonlatos à gyermec ſzŭlŏ aſzony embernec allapattyához. Mert mikeppen az mikoron

Az uachora utan ualo prædicationac Sommaia.

Ez mai Euangeliomnac Sommaia.

ſzŭl,

ſzűl, rettenetes nagy faidalmákat ſzenued, es keſerűſéget erez: azonkeppen mies még è földön vagyunc ſzenuedűnc, es kereſzt alat elűnc: Bankodunc, ſirunc, könyuezűnc. De viſzontag, mint az anya, minec vtanna ſzűlte az ű gyermeket, annera örűl magzattyanac, hogy chac hamar el feletkezic à ſzűléſnec ſérelmérűl, ſzintén vgy mies, è ielen valo életből, è ſiralomnac völgyéből kiſzabaduluan, oly nagy dichoſegre es örömre megiűnc: hogi eſzűnkbe ſem iut többe az à nyaualya es keſerűſeg, mellyet maſtan ſzenuedűnc.

Ez Sommaia ennec az Euangeliomnac.

Kiből röuideden harom dolgot tanullyűnc.

Elſő tanulſagunc leſzen, à Chriſtusnac beſzédérűl, melyben emlekezic fel tamadásárul: es à tanetuanyoknac erőtlenſegekrűl, kic nem értic azt, à mit vrunc nekic beſzél.

Maſodic, à hiueknec è vilag ſzerent valo nyomoruſagokrul. Harmadic arrol, mi legyen oka, hogy az Iſten félő emberec, haborgattatnac es nyomorgattatnac è vilagon, es miuel kellyen magunkat ez ielen valo nyomoruſagoc ellen vigaſztalnunc.

Elsö Tanulſag.

EGy *keueße es nem lattoc engemet, &c.* Semmi vy dolgot nem mond, hanem vgyan azont à mit

ez elõttis monda. Ha el menendec, es helt ſzerzendec tinektec, iſmet meg iõuõc es hozzam veſz lec titeket. Megint: Nem hadlac aruacca titeket, el megyec es meg iõuõc hozzàtoc. Imigyen ſzólazert. Egy keueſsè, es nem lattoc engemet. Az az ingyen maid mẽg fognac engemet, es el viſznec ti elõlletec, meg kènzanac, meg õlnec, es el temetnec, ennec okaert egy ideig nem lattatom tũlletec, es addig nagy nyomorusàgba leſztec. De ne eſſetec ket ſegbe, iſmet egy keueſze meg lattoc engemet. Mert harmad napon fel tamadoc, meg ielenem tinektec, es meg eſmeritec hogy atyamhoz megyec, Iſteni dichõſeggel meg ekeſettetem, az mennyei bodogſagot el veſzem. Kibõl nagy õrõmõtõc tamad tinektec.

Miokàhogy az Apoſtoloc nem ertic ũ runc beſzedet

Ezec, à Chriſtuſnac beſzédi, iollehet nem oly igẽ homalyoſoc valanac, hogy azok bol mellyeket immar ez elõt ſzollot volt az ũ halalàrul, es fel tamadaſarul, kõnnyẽ meg nẽ ertethettenec volna, mind az altal nem fernec feiekbe az Apoſtoloknac, ſõt nyluan vallyac hogy nem erteneiec mit mondana. De vallyon mi dolog, hogy nem ertic à mit vruncnekic ſzol? Két oka vagyon annac. Elſõ az,

Elſõ oka.

hogy à mely velekedès egyſzer ẽbernec elmeiẽbe meg gyõkerezic, nehéz azt onnat ki gyomlàlni: A tanetuanyoc egy velekedesbe valanac à Phariſeuſokcal à Mieſsiàſnac orſzàga felõl, è vilagi es teſti io teteményeket, es bodogſagot vartanac ũ tũle, nem gondolhattac azert, mint leheſſen, hogy Chri-

ſtuſnac ki felől azt aletottac, hogy nagy kiralyi felſęgre, es meltoſagra fel emeltetnęiec, es az ővcit űis igen fel magaſztalando volna è földön, halalt kelle ne ſzenuedni. Igen kel minden embernec magat ol talmazni, hogy valami ektelen teuelgyes hozza ne ferię, mert ha oda ferkezic, nehezen vettetic ki onnét, es még ot leſzen, addig az igaſſagnac es à kereſztnec igeięnec helye nem lehet nálla. Maſodic oka à tellyes emberi nemzetnec nagy vakſága, ki miat ſenki à Iſtennec dolgait meg nem foghattya, es eſzębe nem veheti kűlőmben, hanem ha à ſzent lelec Iſtẽ tanettya űtet. Mely vakſágtul hogy meg menekedheſsűnc, gyakorta kel halgatnunc az Iſtennec igęiet, es ſzűntelen kőnyőrőgnűnc ű ſzent felſegęnec hogy tanechon minket. Mint ám ſzent Dauidis kőnyőrőg vala monduan. Veſzerly à te igaſsagodra vrã, es tanęch engemet, mert te vagy Iſten az en ſzabadętom. Nemis kel ketelkednűnc benne, hogy ha valoba es ſziuűnc ſzerent keriűc, megadgya nekűnc à vilagoſęto ſzent lelec Iſtent, az ű imillyen fogadaſa ſzerent. Ha ti kic gonoſzoc vattoc, io aiandękokat tudtoc adni az ti fiaitoknac, mennyuel inkab az ti mennyei ſzent atyatoc io lelket ád azoknac à kic kernec ű tűle? *Eſzebe uőue kedig Ieſus hogy meg akarnaiac űtet kerdeni.* Elől veſzi az ű kerdeſeket, es meg magyarazza az ű beſzedit monduan. *Effelől kerdezkettec tűn kőſztetec hogy mondám. Egy keueſſe es nem lattoc engemet etc.* Mely igeknec mi legyen ertelme, meg mondottuc immar ez előt.

Pſalm. 24.

Luc. 11.

Maſodic

Masodic Tanulsag.

Az anyaszent egyhaznac al lapattya ez vilagon.

BIzony bizony mondom tinektec, hogy sirtoc es kőnyueszteck ti, ez vilag kedig vigad. Meg ielenti it Christus aztis, minem ű legyen è vilagon az anyaszentegyhaznac allapattya, tudnya illic, siras es

Ioan. 16. kőnyhullatas, ki adatot egyszer á sententia, hatra

2. Tim. 3. sem vonatic, hogy è vilagon nyomorogni kel á hiueknec. Es hogy valakic á Christusban iol akarnac elni, azoknac űldőzest kel szenuedniec.

Nem tagadhatni vgyan, hogy az Istenteleneknekis es egyeb gonosz nępeknec, vagyon è vilag szerent valami nyaualyaioc, mert á tellyes embéri nemzet nyomorusagoc ala vettetet á bűnért. Es mindeneket egy arant illeti az Istennec

Gen. 3. imillyen atka. Atkozot á főld az te munkad vtan. Munkáual es veretekcel észed az te kenyeredet tellyes ęletedbe. De nagy kűlombség va-

Az hiuec es hitetlenec nyaualyaia kűlombőző. gyon á hiueknec, es hitetleneknec szenuedęsi kőzőt. Midőn á hitetlenec, es gonosz teuő emberec szenuednec, vannac kic kőnyőrűllyenec ű raitoc. Vgy hogy męg az oruokat s-toluaiokatis szánnyűc, mikor lattyac hogy á hoher az akasztofara fel kőti, auagy kerekbe tőri űket, maga bizonyosoc vagyunc benne, hogy igazan es tőrueny szerent szenuedic á mit szenuednec. De holot az hiuec nyomorgattatnac, kűlőmben vagyon

ű nekic

ũnekic dolgoc. Mert leg előszőr, szidalmaztatnac ez vilagi emberektől, soc gonoszt szollanac ũ felőlőc à gonoszoc, es el akariac mindenekcel hitetni, hogy bũnőc szerent es méltan tőrtennec raitoc minden fele veszelyec. Touabba tellyesseggel vgy vagyon dolgoc, à mint Christus mondotta. *Sirtoc tide è uilag őrül.* Miuel hogy az anyaszentegyhasznac ellenségi igen őrülnec raita, midőn lattyac az hiueknec nyaualyaiokat.

A hiuec szidalmaztatnac.

Oerüli ez uilag, à hiueknec nyaualyaiat.

Vgy tőrtęnec Christusnakis, es az ũ Apostolinac dolgoc. Meg fogac, meg kenzàc, es meg feszętec ũtet. Az Apostoloc ki imide ki amoda szaladànac es nagy keserűseget szenuedenec. Mit miuelénec azon kőzbe az Istentelen Sidoc? Nagy őrőmőc vala à Christus kęnyàn, halalàn, es chufoluan ũtet, imigyen szolnac vala felőle. Istenben vetette remenséget, szabadecha meg azert ũtet ha akaria. Dauidis igen panaszolkodic az ũ ellenségi felől, hogy nagy őrőmőc volt nekic, az ũ soc nyaualyain. Szegyenullyenec meg, vgy mond, azoc, à kic vigadnac az en nyaualyaimon. Mit mondgyac magam felől, es egyebec felől, kic à menire lehet tũllũnc, tusakodunc Istennec segetségéuel az igasság mellet, à hamisság ellen? Ha az eretnekec azt hallanaiac valakitől, hogy mindnyaian meg ölettũnc, anagy rabbà lettũnc,

Matth. 27.

Psalm. 34.

tűnc, kebziteke mely nagy ôrômôc lenne azon ű nekic? Azt ûc még moſtanis meg ielentic, mikoron keuannyac es ſzomiuhozzac veſzedelműnket,es gyakorlatoſsággal arrul ſzollanac, miképpen ôlhetnenec es veſzthetnęnec el minket, hogy enki ne leñe,ki ű ellenec à Chriſtuſnac igaz tudomanyat oltálmaznáia. Miuel hogy azert nem chac à kereſztnec kemeny volta, hanem az hitetleneknec ôrômekis keſergeti az hiueket, ſokcal nagyobbac à mi nyomoruſaginc, egyeb embereknec kôzônséges nyomoruſagoknál.

Az hiuec nyaualyainac uége. De kerlec mond meg,az anyaſzentegyhazának nyaualyai még fognac tartani? auagy netalam veghetetlenec leſznec, es az iambor kereſztienecknec ſiralmanac ſoha végе nem kôuetkezic? kűlômben vagyon à dolog. A *ti ſzomoruſagtoc* (vgy mond iduezitônc) *ôrômre ualtozic.* De mégis azt kérdem, honnęt lehet bizonyos benne az anyaſzentegyhaz,hogy az ű ſiralma valamikor vigaſsagra valtozic? Az emberi okoſſagbole? Nem Mert ha az okoſſagot fogod tanachul,az azt adgya elôdbe,hogy ſoha meg nem ſzűnic à keſerűség,melyben moſt vagyunc. Miuel hogy ſohol ſemmi kônnyebűleſet nem lattyuc. Sôt inkab naponkent neuekédnec,es ſokaſodnac à teuelygeſec, ôregbedic az igaſſagtul el ſzakadot embereknec gonoſságoc es kegyetlenségec, tôb es nagyob dihô-

dihőſeggel ellenzic az Chriſtuſnac iegyeſęt. Mellyeket midőn lattya az okoſſag, azt véli, hogy nem chac ẽ vilagon, de még menyorſzagba ſinchen immar nekűnc ſemminemű ſegetſegűnc. Ennec okaért, ne tegyűnc itéletet az mi ſiraſunknac vegérűl az emberi okoſſagbol. Táhat honnet? Nem egyebűnnet, hanem az houa Chriſtus igazéttia az apoſtolokat monduan. *Iſmet meg latlac titeket, es őruendezni fog à ti lelketec.* Holot ſzol az ű fel tamadasárul. Mert az mi vrunknac fel tamadáſa zalaga es bizonsága annac, hogy valaki eleuen, es igaz tagia az anyaſzentegyhaznac, az el nem vész, meg ſem emeſztetic à keſerűſégtűl hanem meg ſzabadul es őrőkce él. Vgyanis ſenki ne alecha azt, hogy à Chriſtus chac űpnen magaért tamadot volna fel, es az őrőc çletnec bodogságaban be ment volna, hanem miképpen meg holt az mi bűneikert, azoképpen fel tamadot az mi meg igazulaſunkért, hogy mies vegyűc az ű fel tamadasánac gyűmőlchet. Oſeas mondgya hogy két nap vtan meg eleuenèt minket, harmad napon fel tamaſzt es elűnc ű előtte. Az az, mint Chriſtus harmadnapon fel tamadot, es meg menekedet mindẽ nyaualyaibol, ſzintẽ ugi mies fel tamadűc, meg ſzabadulunc, es ki menekedűnc ű altala mindẽ féle nyomoruſagink bol. Meli dolognac könnyebben valo meg ertelmére, halgaſſacza minemű pęldat hoz elő.

Chriſtus fel tamadáſa zalaga à mi ſzabadulaſunknac.

Mi erettűnkis tamadot fel.

Rom. 4.

Oſe. 6.

Az

A ſzűlő aſzonyy peldaia.

Az aſzony, ember mikor ſzűl, banattya vagyon. &c. Igen ſzep haſonlatoſſag. Kiből leg előſzőr vegyenec vigaſztalaſt magoknac az hiu kereſztyen gyermec ſzulő aſzonyallatoc. Es midőn hallyac, hogy vrunc ű felőlőc emlekezic, higgyec el magokban, hogy az ű ſęrelmec nem egyeb tőrtenetből, hanem Iſtennec akarattyabol vagyon. Azt monda Iſten az elſő aſzonyallatnac. Meg ſokaſetom az te nyaualyaidat. Faidalamba ſzűlſz. Es

Gen. 3.

A faidalam kereſzt.

iol lehet az à faidalam, à bűnert ſzalla az aſzonyokra, es Iſtennec atkia lőn, de mind az altal, minec vtanna iduezetőncel vőue à bűnt, az atoc aldomaſſa valtozéc. Vgy hogy immar az iambor es Iſten felő aſzonnepeknec nem atoc, hanem az ű hiualtallyoknac kereſzti, az à ſerelem, mellyet à ſzűlésbe ſzenuednec, kiben kedueſec űc az Iſtennec es meg tartatnac. Kirűl halgaſſacza mit beſzel ſzent Pal. Iduezűl (vgy mond) az aſzony ember ſzűluen, ha meg maradand à hitben es ſzeretetben, es à ſzentséges eletben, engedelmeſſęggel. Touabba, eſzűnkbe vehetyűc ebből az haſonlatoſságbol, minemű legyen az hiueknec ez vilagi nyaualyàioc ollyatàn, mind az ſzűlő aſzony embernec ſęrelme. Arrul ſzól imigyen Eſaias. Mint az à ki mehebe fogadot, midőn à ſzűléshez kőſzelget, keſereguęn kiàlt, ſzinten vgy vagyon nekűnc dolgűnc. Minemű azert, à ſzűlő

1. Tim. 2.

Hiueknec ez uilagi nyaualyaioc.

Eſa. 26.

aſzony

aſzony embernec faidalma, hogy abbol erchűc meg, minemű legyen az anyaſzentegyhaznakis ez fődőn valo allapattya. Igen nagy faidalom az, oly hogy ſenki rulla nem tehet, es kőzel iar à halalhoz. Annęra hogy à ſzűlėshez kőſzelgető aſzony ember, à halalhoz lattatic kőſzelgetni. Igy vagyon à kereſztyeneknekis dolgoc è vilagon. Meg monthatatlan nagy az ű nyomoruſagoc. Kirűl imigyen beſzelget ſzent Pal Apoſtol. Fődőtte igē, es erőnc fődőt meg nehezetettűnc, el annęra, hogy vgyan nem keuannanc elnies. Sőt mi magunkban el vegeztűc vala, hogy immar meg kellene halnunc, Vėlem az Iſten minket ki mutatot mint egy halalra valokat. Mert chodàua lőttűnc è vilagnac, mind az Angyaloknac. Bolondoc vagyunc, erőtlenec vagyunc, gyalazatoſoc vagyunc, mind ez ideiglen ehezűnc es ſzomnyuhozunc, mezetelenec vagyunc. Munkalkodunc tulaidon kezeinkel dolgozkoduàn. Midőn ſzidalmaztatunc iot mondunc. Mikoron haborgattatunc el tűritűc. Midőn karomlattatunc mi imadkozunc. E vilàgnac moslekàua lőttűnc, mindenec ſzemete mind è napiglan. Bizonyara erzi az anyaſzētegyhaz naponként az ű fiaiba, mind ezeket à nagy nyaualyakat, mellyeket ſzent Pal elő ſzamlal. Annac fődőtte oly az mi è vilagon valo nyomoruſàgunc, hogy ſenki Iſtennél egyeb

Nagy azhiuec nyomoruſàga.

2. Cor. 1.

1. Cor. 4.

Chac Iſten tehet az mi nyaualyankrul.

rulla nem tehet. Innet vagyon ſzent Dauidnac amaz mondáſa. Az en atyam es anyam el hattanac, de az Iſten fel vőt engemet.

Vegezetre, mikeppen à ſzűlő aſzony embernec az ű ſzerelme oly nagy, hogy oranként halalat variac ű neki, de ime ha tekented, az egy halal helyet, mélytűl fél vala, két élet adatic: Vgy mint az őnnen élete, es gyermekénec à kit ſzűl élete, azon modon ſzokot tőrtenni à hiueknekis dolgoc. Mert midőn ſzintén à nyaualyanac neggyan volnánac, ackoron oly valtozas leſzen dolgokban, hogy az egy nyaualya helyet kettős őrőm, es az egy keſerűſegert, kettős vigaſztalas tőrtenic ű nekiec. Holot meg ſzabaduluan ez idő ſzerēt valo veſzedelmekből, az őrőc életnec bodogſagaba be mennec. Eleg legyen ez, az Iſten fiainac nyomoruſagokrul. Szollyunc immar azoknac okairul.

Az hiuec nyaualyaia kettős őrőmre ualtozic.

Harmadic Tanulſag.

EZ vilagi bőlchec kőzzűlis ſokan chodalkoztanac, es tudakoztanac raita, illyen nemes teremtet allat, vgy mint az ember, miert vettetet enni ſoc nyaualyac es nyomoruſagoc ala. De chac az anyaſzentegyházнac tudománya talalta meg annac okat. A bűn mely előſzőr Adamnac es Euánac vetkőkből ſzarmazot reianc, es mellyet naponkēt mies cheleked űnc, annac oka. Kit nyluan ielent ſzent Dauid, imezt monduán. Meg

A Bűn oka az nyaualyanac.

fogyat-

fogyatkoztunc Isten az te haragodban, es az te dihessegődtűl meg rettentűnc: Leg ottan vtanna veti annac okat. Szemed eleibe vetetted az mi alnaksaginkat. A bűn indettya mi ellenűnc Istennec haragiat, az mi alnaksaginc adnac neki okot reia, hogy minden féle buntetésekcel dihőskődgyec mi ellenűnc. Innet vagyon, hogy Moyses altal, minden rendbeli atkokcal fenyegeti, az ű parancholatinac meg nem tartoit. Azonkeppẽ Adamotis es Euat, à bűnert rekeszte ki parandichõbol, es ez ielen valo életnec nyaualyait à vetekert bocháta ű reiaioc, es az ű maradekokra. Nem choda azert, ha naponként sokasodnac az emberi nem zetnec nyomorusági, holot áradton árad kősztűnc à soc szantalan bűn es gonossag.

Ps. 89.

Deut. 28. Gen. 3.

Hanem ha azon chodalkozhatnanc méltã, hogy kőzőnséggel tőb iut az hiueknec à nyaualyaba hogy nem mint az hitetleneknec. Melyrűl őnnen magais Christus imigyẽ beszèl. *Sirtoc es kőnyueztecti, de è uilag őruendez.* Azert, tulaidõ chac arrul tuda kozzunc im̃ar michoda okai legyenec añac, hogy Isten az őueit kiualtkeppen engedi nyomorkodni.

A hiuec tőb nyaualyat szenuednec.

Annac első oka ez. Mert még az szentekbeis talaltatic valami bűn addig, mig ez főldőn vannac. Abűnnec bochanattyaert, vgy mond szent Dauid, kőnyőrőg akar mely szentis. Nẽ kőnyőrgene kedig, ha bűnt nem erzene magaban Nyo-

Az hiuec nyaualyaianac, I. oka, à bűn.

Psal: 31.

morgani haggya ennec okaert Iſten az ŏuęit, hogy à bůnnec iutalma à nyomoruság, à bůnnec eſmeretire vigye, ůket. Azert mondgya vala i-
Hiere: 30. mezt Hieremiaſnal. Meg oſtorozlac tegedet itéletben, hogy artatlannac ne aléchad magadat. Az
1. Pet. 4. Iſtennec hazatul, az anyaſzentegyhaztul kezdetic à bůntetŏ itelet, hogy az bůntetes altal pœnitentiara hijon minket az Iſten. Az ů termeſzetitůl idegen dolgot chelekedic, keményen bůntetuen minket, hogy ha meg térůnc az ů tulaidon chelekedetit miuelheſſe kŏnyŏrůluen raitunc es irgalmaſſan minket meg ſzabadétuan. Azt ielenti ſzent Pális imigyen ſzoluán. Mikor bůntettetůnc Iſtentůl, akcor azert feddettetůnc, hogy è gonoſz vilaggal eggyůt el ne veſznůnc. Meg
2. Par: 33. bizonyula ez Manaſſesben, ki midŏn igen el merůlt volna à gonoſságban, vaſtagon meg bůntettetéc. Es à bůnteteſnec ſzãyaruſaga meg eſmęrteté, es meg banata velle az ů vndoc gonoſságit, az Iſtenis kedig látuan hogy meg tért volna, meg kegyelmeze neki, es meg ſzabadéta ůtet. Meg
Pſalm. 118. bizonyula ſzent Dauidbanis, ki ůnnen maga vallá magárul, hogy iouára volt neki midŏn Iſten ůtet meg alázta, mert vgy tanulta meg az Iſtennec parancholatit.

2. Oka az ŏrdŏg. Maſodic oka, az ŏrdŏgnec Chriſtus ellen, es az ů hiuei ellen valo nagy gyůlŏlsége. Ellenkedes vagyon

vagyon az mi vrunc kőzőt es az ördőg kőzőt Genc. 3.
annacokaert ſokcal inkab olalkodic az ũ hiuei
vtan, inkab haborgattya azokat, hogy ſem mint
egyebeket. Mi nem heiaba monda vrunc Peter- Luc. 22.
nec imez igęket. Simon az ördőg meg kért titeket, hogy meg roſtallyon mint à buzat meg ſzoktac roſtalni, Nem de ſzemũnkel lattyuke hogy minden időben mentũl buzgob volt valamely emberr, az Iſten tőruenyenec, es az igaz tudomanynac meg őrſzesében, attul tőb haborut indetot ellene az ördőg? Illyes Propheta az ô tőruenbe, 3. Reg. 18.
kereſztelő ſzent Ianos, es ſzent Pal à Chriſtus ſzũ- Mar. 6.
letéſe vtan, nagy batorſaggal vętic uala magokat ellene, minden ördőgi tudomannac. Mit nyerenec velle ez vilagon? Illyes ũldőztetéſt, ſzamkiuetéſt, ſzidalmat ſoc boſzuſag ſzenuedeſt: Szent Ianos, ſzent Pal, mind ezeknec főlőtte, fogſagot, es vęgre halalt. Illyen az ördőgnec díhős elmęie, hogy ſoha meg nem ſzũnic az vr Ieſus Chriſtuſnac tagiait haborgatni. Innęt vagyon moſtanis, hogy à kic valameniuel iobbadon forgodnac az Euangeliomi dologban, azokrà vagyon leg tőb harag, tőb kialtas es gyũlőlſeg az eretnekektũl, azokat fenyegetic leg gyakrabban az Iſtennec ellenségi.

Harmadic oka, hogy az nyomoruſagoknac altala az hiuec legienec haſonlatoſoc az Iſten fiá- 3. Oka, à Chriſtushoz ualo haſonlatoſság.

nac abrazattyahoz, ki ůis ſzenuede mi erettůnc. Es az haboruſag ſzenuedès legyen bizonsága ů bennec az igaz kereſztyeni tudománnac. Mert

Rom. 8. à kiket elől meg eſmęrt volt Iſten, vgyan azonokat elis tőkellette volt, hogy haſonlátoſoc lennénec az ů fianac abrazattyahoz. Innet kőuetkezic oſzton, hogy ha az ſzenuedésbe haſonlatoſoc

Ibidem. leſzůnc ů hozza, haſonlatoſoc leſzůnc az dichőſeg benis, ha eggiůt ſzẽuedůnc, eggyůt dichőetetůnkis.

4. Oka, ez uilagnac meg utalaſa, es meny orſzagnac keuanſaga. Negyedic oka, hogy ez vilagon valo nyaualyaknac nehez, es ſoc volta, vtaltaſſa meg vélůnc é vilagot, es kéuantaſſa az őrőc élettet. Mint am ſzent Dauiddal. Ki minec vtanna az ů ſoc haboruſagirul ſzollot volna, vtanna mondgya

Pſalm. 119. imeztis. Iai ennękem, hogy è főldőn valo lakáſõ illyen igen meg hoſzula. Ha mindenbe keduůnc telnęiec è főldőn, ſoha innęt ki nem keuankoznanc, azert mélto, izit erzenůnc ez vilagi nyomoruſagoknac, hogy azoknac ſanyarusága, vtalatoſſa tegye előttůnc è vilagot minden chalárd győnyőrůſegiuel, es fohaſzkottaſſon minket az őrőkce valo eletnec bodogságara.

Vtolſo oka, az Iſten ielen voltánac bizonſága. Vtolſo oka, hogy midőn az nyomoruſagokban el merůluẽ Iſtenhez kialtunc, es az Iſten minket meg ſzabadét, az mi meg ſzabadulaſunc, bizonsága legyen az Iſtennec mi velůnc valo ielen voltánac, es meg teſséc, hogy az anyaſzentegy

haz

haz nem emberi tanachtul igazgattatic, sem emberi segetségtűl nem függ, hanem Isten ű neki mind igazgatoia, s-mind oltalmazoia. Azt gondolya vala Moyses, mikoron az Israel fiaiert igy kőnyőrőg vala Istennec. Ne veszes el minket, had lassac az Aegyptombeliec, hogy ielen vagy ez nép kőzőt. Exod. 14.

Ezechias kőnyőrőg Istennec, hogy meg szabadecha űtet, es az ű népet, à vegre, hogy ez főldőn minden orszagoc meg esmeriéc, hogy egyedűl chac ű Isten. Ezekből az okokbol vettetic kereszt ala, az anyaszentegyhaz. Esa. 37.

Vigaztalasoc à nyomorusagoc ellen.

Honnet vegyűnc azert vigaztalást magunknac, enni soc nyomorusagok ellen? Immar megmondottam, hogy è ielen valo élet vtan őrőmre fordul az mi szomorusagunc. őrűlnec most az Istentelenec, sirnac az Isten fiai, akcoron penigien, kűlőmben leszen à dolog. Az hitetlenecnec őrőmőc siralra, es à hiueknec siraſoc vigasagra valtozic. Kirűl pelda adatic előnkbe, az dőlyfős gazdagban, es à szegyen Lazarban. Monda Abraham à gazdaknac. Emlekezzél meg fiam rulla, hogy el vőtted à iot eletedbe, es Lazar à gonoszt. Most peniglen ez vigad, te vizontag kenzatatol. Minden fele nyaualyainkban vigaztalhattyuc tahat magunkat, ennec à kőuetkezendő bodog valtozasnac, re-

Luc. 16.

mẽnſegéuèl. Touabba imigyẽ ſzol Chriſtus az apoſtoloknac. *Es á ti örömötöket ſenki el nem ueſzi ti tűlletec.* Ebbűlis nagy vigaſztalaſunc lehet nekűnc, hogy nem chac örömre, hanem veghetetlen örömre fordul á mi ſiraſunc. Midőn az nyomoruſaginkrul ſzol vrunc, keues űdőt emlét, egy keueſsé leſzen az, azt beſzélli. De mikor az mi kőuetkőzendő örömünkrűl emlekezic, azt beſzélli felőlle, hogy annac ſoha vége nem leſzen.

Orökce ualo örőm.

2. Cor: 4. Azon dolgot bizonettya ſzént Palis monduán. A mi ſzem pillantaſig valo, es kőnyű nyomoruſagunc, főlőtte es örőkce valo dichőſéget chelekedic. Midőn nem nézűnc azokra, á mellyeket lathatni, hanem azokra á mellyeket nem lathatni. Mert á mellyeket meg lathatnac, idő ſzerent valoc azoc, de á mellyeket meg nem lathatnac, örőkce valoc. Rőuid beſzéddel, ez idő ſzerent valo kereſzt ſemmi nem egyeb, hanem az őrőc eletre valo be menetel. Ki volna azert oly balgatag, hogy örőmeſt nem ſzenuedne egy keues ideig, auégre, hogy ez vtan örőkce valo bodogságba meheſſen? Annéual inkab peniglen, hogy è keues rőuid ideigis nem hagy minket vigaſztalás nelkűl á Chriſtus. Mert miképpen fel tamadáſa vtan meg ielenec az tanetuanyoknac, kic örűlenec latuan az vrat, azonképpen nekűnc, az ielen valo eletűnkbenis meg ielenic, az

Ez uilagonis meg uigzztatnac az hiuec.

az, vi-

az, vigaſztalàſt hoz, meg enyhetti gyakorta, az mi ellenünc fel tamadot haborukat. Mely dologrul nem ſzükſeg meſzünnen hoznunc peldát, vgyan chac ezen varosbanis lattátoc, egy nehanſzor mely igen el hatalmaztanac à gonoſzoc az iambor kereſztyeneken, de megint iobban atta Iſten annal, à mint ſokan alettottac. Azt vélic nemely emberec, midőn valami nagy nyaualyaba eſnec, hogy tellyeſseggel el hagyattatnac Iſtentül, nem iut eſzekbe, az Iſtennec imillyen fogadàſa. Vélle vagyoc az én bennem bizoual haboruſagiban. Sokac az igazaknac nyomoruſagi, es mind azokbol meg ſzabadettya üket az vr. Pſam 90. Pſalm. 34.

Midőn à tengernec közepin hanyattatic vala tetoua à haboktul à haio, melyben az apoſtoloc ülnec vala, akcoron iöue hozzaioc vrunc, ſzaraz labakcal iaruan à tengernec vizen. Es mikoron Peter be kezd vala ſzülledni à tengerbe, akcor nyuta neki kezét, es meg oltalmaza ütet à veſzedelemtül, es be mene à haioba, ſ-meg ſzünec à ſzél vész. Moſtis vgy chelekedic az Iſten, ſzinten olykor ſzokot minket meg ſegéteni, midőn vgy teczeneiec hogy immar el kellene veſznünc. Matth. 14.

Vegezetre, nem kichin vigaſztalaſodra leſznec teneked, az mi nyaualyainknac okaies, ha mikoron nyomorgottatol, meg emlekezel rulla, hogy nem veſzedelmedre, hanem haſznodra va-

gyon teneked, valamit Isten reiad bochat. Chac hogy imez két dolog, mindaha szemeid elõt forogion. Tudnya illic, Istennec iteleti, es irgalmassága. Iteleti ez, hogy bunûnc szerent osztoroz. Azert mondgya vala egy valakinec. Mennyel es tõbbe ne vetkezzel. Irgalmassága, hogy még mikoron meg haragszic, sem feleiti el irgalmasságat, el sem vét tegedet chac meg terj, es pœnitenciat tarch bûneidrûl. Annac okaert, enni soc, es nagy kõzõnseges nyomorusaginkban, viselly ûc szemeinc elõt, az mi nyaualyainknac okait, es egyttemben à vigaztalasokat, mellyeket à mi keresztûnknec sulyos volta ellen kel vetnûnc. Hogy à kereszt alat, igaz bekességben valo szenuedésben, dichõetheszûc Istent, az mi vrunc Iesus Christusnac szent attyat.

Ioan. 5.8.

HVSVET VTAN
NEGYEDIC VASARNAP.

Szent Janos irta meg ez mai Euangeliomot, XVI. *részeben.*

Az

AZ idôben, monda Iesus azô tanetuanynac. El megyec ahoz, à ki engemet el kûldôt. Es senki ti kôzzùletec meg nem kérd houa megyec. De miert hogy ezeket szoltam ti nektec, szomorusag be tôltôte à ti sziueteket. De en igassagot mondoc ti nektec, hasznal nektec hogy en el mennyec. Mert ha el nem menendec, à uigaztalo nem iô ti hozzatoc. Ha kedig el menendec, hozzatoc kûldôm ôtet. Es midôn az el iôuend, meg feddi à uilagot à bûnrûl, es az igassagrul, es az iteletrûl. A bûnrûl ugyan, miert hogy nem hisznec en bennem. Azigassagrul kedig, miert hogy attyamhoz megyec, es tôbbe nem lattoc engemet. Az iteletrûl kedig, miert hogy ez uilagnac feiedelme meg iteltetet. Még soc uolna, à mit nektec meg kellene mondanom. De mostan el nem uiselhetitec. Mikoron peniglen el iôuend, az igasságnac amaz Lelke, meg tanet titeket minden igasságra. Mert nem szol ônnen magatul, hanem ualamit hal azt szollya, es à mi iôuendôc, azokat hirdeti ti nektec. Az engemet dichôet, mert az enyembôl ueszi à mit tinektec hirdet.

MIkeppen hogy vgyan onnat vetetet ez mai Euangeliomis à honnat ez el mult Vasarnapi vetetet vala, az az, à szent Ianos Euangeliõianac tizenhatodic reszébôl, azonkeppen vgyan azon ennekis ertelme, mint annac. Vigasztallya Christus tanetuanyt, kic ertuén hogy à kén szen-

Sommaia enec ez Euangeliomnac.

uedes-

uedesnec es halalnac altala ki menendő volna kőz zűlőc, igen meg szomorodtanac vala. A vigasztalasnac Sommaia ez. Hogy nem chac szűkséges hanem haszznosis fog lenni az ű kęnnya es halala. Mert ha halalánac altala el nem menne tűlőc, à vigasztalo sem ű hozzaioc, sem à kőzőnséges kereszstyen anya szentegyhazhoz el nem iűne, de az ű halalanac erdemeuel meg nyerendő, es el küldendő volna űtet. Mely vigasztalo szent lelecknec mind è vilagon, smind az anyaszentegyhazban valo chelekedetir ůl sokat beszèl.

Harom dolog vagyon azert ez Euangeliomban, Első, à Chriſtusnac, halala altal el menetinec, szukséges es haszznalatossága. Masodic, à vigasztalo szent Lelec Istennec tiszti es chelekedeti è vilagi emberec kőzőt. Harmadic arrul, mit chelekedic à szent lelec az anyaszentegyhazban.

Az Elsőrůl.

EL *megyec aboz, à ki engemet el küldőt.* Szol arrul hogy à halalnac altala ki menendő vala è vilagbol az ű szent attyahoz. Mely mondas remenségetis hozhat mi nekűnc, felelmetis. Remenseget, mert à mi feiűnc Chriſtus, attyahoz ment, hogy Istennec széne előt ielennyec mi eretűnc,

Remenseget hoz è mondas Heb. 9. 1. Iohan. 2.

tűnc, hogy ha ualamikor bűnűnkel meg bantyuc
lſtenűnket, kőzbe iaro, es ſzó ſzóllo legyen eret-
tűnc az ű attyanal. Fęlelmet, mert vagy akariuc
vagy nem, vgyan azon vtra, reia kel nekűnkis
mennűnc, melyre à Chriſtus ment, az az, à halal-
nac vtara, melynec chac emlekezeties rettenetes es
keſerues. De ki tudgya à halalnac vtanna ki ho-
ua megyen, az atya lſtenheze, auagy maſua? Azt
mondod vgyan te, hogy az atya lſtenhez mégy,
azt mondgya maſis, de magą mikor reia kelűnc,
egyc iob kez felé allatic, maſic bal kéz fele. Ket-
ten leſznec à mezőben eggyűt, de egyc fel vete-
tic, à maſic ot hagyatic. Azert mondgya Sala-
mon, hogy bodog ember az, à ki mindaha fél.
Mert nem tudgya az ember, gyűlőlſégreę melto,
vagy ſzeretetre, hanem mindenec iőuendőre bi-
zontalanul tartatnac.

Felelemis uagyon é monadsban.

Eccleſi. 41.

Nem tudgyuc halalunc utan houa megyűnc.

Matth: 25.

Matth: 24.

Prouerb. 28.

Eccle. 9.

Senki ne legyen oly vakmerő, hogy bizon-
nyal merézlye azt mondani, hogy ű ketſeg nel-
kűl egy à valaztattac kőzzűl. Mert ſenki kű-
lőmben azt nem tudhattya, kiket valaztot le-
gyen lſten magánac, hanem ha à ſzent lelektul ki-
ualtképpen ielentetic meg ű neki. Sokan vannac
az hiuataloſoc azt mondgya Chriſtus, de keueſec
az valaztottac. Mely mondáſt magyarazuan
ſzent Gergely, Igen rettenetes dolog, vgymond,
atyamfiai à mit hallanc. Ime mi mindnyaian hi-
uattat-

Senki nem tudgya bizonnyal, ualaſztatote uagy nem.

Matth. 22.

Hom: 38. in Euang.

uattattunc es el iõttũnc à hít altal, az mennyei kiralnac menyekõzõiębe. Az ũ meg teſteſũleſẽnec titkiat tudgyukis, hiſzũkis, az Iſten igeiçnec elede-let ęſzũc. De à kõuetkezendõ ítéletnec napian, be iũ à kiraly. Tudgyuc hogy hiuattattunc de nem tudgyuc ha valaſztattunké vagy nem. Anneual inkab ſzũkſęg azert, hogy mindenikũnc meg alazza magat, miuel hogy nem tudgya valaſztot legyene vagy nem. Minec vtanna egyſzer meg igazultunc, ha bizonyoſoc volnanc benne, hogy tõbbe bũnbe ſoha nem eſũnc, auagy ha eſũnc, kętſeg nelkũl meg térũnc, es az Iſtennec malaſztyaba végig meg maradunc, abbanis bizonyoſoc lehetnenc, hogy valaztottac vagyunc, es altalanfogua à halálnac altala az atya Iſtenhez megyũnc. De hogy lehetec en abban bizonyos, mind végig meg maradoke auagy nem maradoc à ioban, ha chac azt ſem tudom, egy vagy két oraual ez vtan mi fog teczeni auagy nem teczeni ennekem? Mert mindenkoron ingadoz, es haboz az emberi elme, es à mi moſt teczic valakinec, egy keues idõ mulua nem teczic.

Honnet lehet nenc ualoba bizonyoſoc az ualaſztas felõl.

El ueſztheti ember à malaſztot.

Hogy peniglen az vionan ſzũletet es meg igazult ember el veſztheti az igaſſagot es ki eſhetic az Iſtennec keduébõl, nyluan vagyon az oknal, à kic à ſzent iraſt oluaſſac. Ezechiel Prophetánal azt mondgya az Iſten, hogy ha az igaz ki tér az

igaſſag

igaſſagbol, es alnokſagot chelekedic, meg hal az alnokſagban. Latode hogy à ki igaz moſt, es az idueſſegnec vtan vagyon, el ſzakadhat az igaſſagtul gonoſzá lehęt, es az ôrôc halalra mehet. Szent Pal feddi à Galatabelieket, es balgatagoknac neuezi ûket, miert hogy eleb iol futnac volt, de immar nem engednénec az igaſsagnac: Lęlec ſzerént kezdettec vala iarni, es immar à teſtben vegeſztetnénec. Es fôlôtte igen félti à Corinthusbelieket, hogy meg ne kerûlteſsenec à Satantul, es mikeppen à kigyo meg chalta Euat az û alnakſagaual, valami modon az û eſzekis el ne idegenûllyôn à Chriſtusban valo egy igyûſęgrûl. Ittes latod, hogy à Galatabeliec, kikrûl bizonſagot teſzen ſzent Pal, hogy elôſzôr io vton iartanac, ki tantorodtanac volt az igaz vtbol. A Corinthusbelieketis attul felti hogy ûkis vgy ne iarnánac. Nem fęlteneie kedig, ha lehetetlen volt volna, hogy az meg eſmert igaſſagtul el tauoznánac, es az el kezdet iot hatra vetnęiec. Az Epheſusbeli gyûlekezetnec imigyẽ ſzol ſzent Ianos. Vagyon valami panaſzom te ellened. Hogy miuel az te elſô ſzeretetedet el hattad. Meg emlekezzel az okaert honnad eſtél ki, es tér meg, es az te elſô chelekedetedet chelekedgyed. Arrul panaſzolkodic, hogy à ſzeretetet

Gal. 3. 4. 5.

Cor. 11.

Apoc. 2.

kibe

kibe az elŏt volt el hatta, es arra inti hogy megint oda terien â honnat ki eſet. Tahat à ki moſt ſzeretetnec allapattyába vagyon, ki eshetic belŏle.

Math. 24. Vrunkis azt mondgya, hogy è vilag vegezeti fele, ſoc hamis Prophetac tamadnac, kic ſokakat el hitetnec, es hogy el árad az alnakſag, es meg hidegŭl à ſzeretet. Hogy hitethetnénec ſokakat el, es mint hidegŭlhetne meg à ſzeretet, ha az emberi allat az ióbol gonoſzra nem haiolhatna?

Lib. 6. Hypon: Lattunc vgymond ſzent Agoſton nemellyeket, kic tŏkelleteſec voltanac, es ſoc eſztendei munkaioc vtan, eleteknec vége fele el eſtenec es el veſztenec. Lattunc ollyakatis kic iſſiuſagoktul fogua mind venſegekig, gonoſz eletet viſeltenec, es hertelenſéggel meg teruen ŭduŏzŭtenec, chac ŭnnen maga tudgya Iſten, kic legyenec az ŏuei.

Nem tudgyuc ualaſztottac uagyunke uagy nem. Abbol kŏuetkezic azert hogy nem tehetŭnc magunc felŏl igaz iteletet, es nem lehetŭnc tokelleteſséggel bizonyoſoc benne, ha vagy ŭnke valaſztottac az idueſsegre, vagy nẽ, hogy nẽ ertyŭc, végig meg maradunke az Iſteñec malaſztyaba, es az Iſten ſzerent valo eletben auagy nem. Chriſtus peniglen nem akarkites mond hogy ŭduezŭl, hanem chac azt à ki végig meg marad. Meltan mondgya annac okaert à bŏlch hogy ſenki holnapra

pra ne dichekedgyec, nem tuduan, à kŏuetkezendŏ nap mit fog hozni magáual, Meltan int ſzent Pális hogy felelemmel, es rettegeſſel chelekedgyŭc az mi idueſſegŭnket. Prouerb. 27. Philip. 2.

Errŭl à ki tŏbbet akar érteni, oluaſſa ſzent Agoſtont. *De correptione & gratia cap. 6. 7. 13. 17. Ad articulos ſibi inpoſitos, reſponſio ad articul: 12. 14. de bono perſeuerantiæ, cap. 1. 6. 8. 13. De Hereſibus ad, Quod uult Deum. Hær. 82. De Geneſ. ad literam. lib. 6. cap. 28. In Ioan: Trac: 33. Hom: 35. ex qui quaginta. De ciuit. dei. lib. 11. cap. 12. & lib. 20. cap. 7. Epiſtola 121. ad probam: cap. 2. Ep. 107. ad Vitalem. De natura & gratia cap. 27.* Szent Hieronymuſt *lib. 2. aduerſus Iouinianum.* Arany ſzaiu ſzent Ianoſt. *Hom. 11. In Epiſt. ad Phil. lib. 2. de compunc. cordis.* Cyrillus Alexandrinuſt. *lib. 10. in Ioan. cap. 16.* Szent Amburuſt. *In Pſal. 37:* Szent Gergelt: *Hom: 38. in Euang.* Szent Bernardot. *Ser: 2. in oct. Paſche. Epiſt. 42. Sermone de duplici Baptiſmo. Sermone 3. in uigil. nat: domini Ser: 5. in Pſal. Qui habitat. cap. 14. & 15. Medita. Theophilactuſt in cap. 26. Matthei. Fulgentiuſt, de fide ad pet: Diac. Concilium Viennen. ſub clemen 5. in Clementinis. De Hæret: cap. 3. Ad noſtrum: Concilium Trident: Seſsione 6.*

Meg talallya ezeknel, hogy à mi vallaſunc à ſzent iraſon fondaltatot, es nem emberektŭl, hanem Iſtentŭl adatot nekŭnc ez à tudomany. Es noha nemellyec azt mondgyac, hogy ellenkedic ez, hitŭnknec agazatiual, melyekbe vallyuc bŭneinknec bochanattyat es az ŏrŏc eletet, de bizon nem ellenkedic. Mert nem mondgyuc mi azt hogy bŭneinc meg nem bochattatnanac ha pœnitentiat tartunc, azt ſem, hogy ha à pœnitencia mélto gyŭmŏlchnec teremteſeben végig meg

Nem ellenkedic ez, hitŭnknec agazatiual.

maradunc ŏrŏc ęlet adatic nekůnc, hanem hogy nem vac merŏ képpen kel azt hannunc vetnůnc hogy iduezůlůnc, ſem egy altallyaba nem mondhattyuc hogy az valaſztottac kŏzzůl valoc vagyunc, hanem okkal es haual, â mint ingyen maid meg mondom.

Touabba, még azt ſem tagadgyuc, hogy talaltatnac nemellec, kic bizonyoſoc lehettenec benne, hogy ůc az iduŏſſegre valaſztattanac volna. De azt az Iſtennec kiualtkeppen valo ielenteſebŏl vŏttec. A kŏzonſéges embereknec rendi fŏlŏt adatot az, ů nekic tuttokra. Vgy mint Abraham, kinec imigyen ſzolla az Iſten. Te kedig az te atyaidhoz, bekeſégben megy, el temettetuén io ven korodba. Mint ſzůz Maria kit malaſztal tellyeſnec, ęs az aſzonyallatoc kŏzŏt aldotnac monda az angyal. Azon keppen ſzent Palis vallya hogy bizonyos volt abban, miuel hogy mind végic meg maradna az Iſtennec ſzeretetiben. Es hogy az igaſſagnac coronaia, meg adatnéiec neki az igaz birotul itélet napian. Holot eſzedbe veheted, hogy ůis à coronánac el vetelérůl, az vegic meg maradaſnac bizonyos voltabol tetetet bizonyoſſa.

Honnét uoltanac nemellyec bizonyoſoc.

Gene. 15.

Luc. 1.

Rom. 8.

2. Tim. 4.

Mely végic meg maradaſt, ha mies valoba igerhetnŏiŏc magunknac, bator az valaſztaſrulis oly bizonyoſoc lennenc, mint ſzent Pal volt.

De

De miert hogy nem tudgyuc még maradunc meg az Iſtennec malaſztyaba, ne mongyuc vakmerő képpen, hogy minden ketſegnelkűl idueszűlűnc, hanem kőueſſűc ha valamikeppen meg foghatſ tyuc. Mind az altal, nem mindeneſtűl fogua teſzen bizontalanna minket à kereſztyeni tudomany az mi idueſſegűnc felől, hanem modot mutat abban, menire, es minemű óc alat lehetunc batorſagoſoc benne hogy idueszűlunc.

Phil. 3. Menire lehetűnc bizonyoſoc benne, hogy idueszűlűnc.

Egy altallyaba azt mondani, hogy tudod bizonyal hogy idueszűlſz, nem io, hanem nyluan valo vakmerőſeg. De conditionaliter, okkal, haual? minden kereſztyen igerheti maganac az őrőc eletet. Minemű okkal, auagy minemű hával? Illyennel, hogy ha hiuén à Chriſtusban, az Iſtennec parancholatit meg tartód, idueszűlſz. Valaki azert idueszűlni akar, ne kereſſe annál egyeb bizonyos voltat az ű idueſſegénec, hanem chac azt à mit ſzēt Peter monda. Sűrgőlődgyetec, hogy az io chelekedeteknec altala, bizonyoſſa tegyétec az ti hiuatalotokat, es valaſztaſtokat. Affele io chelekedetekbe kel magunkat foglalnunc, mellyekért őrőc életet igert az Iſten, azon kőzbe nem illic vakmerőknec lennűnc, hanem felelembe, es rettegésbe chelekednűnc az mi idueſsegűnket. Bodog ember az, à ki vgy él è vi-

Conditionaliter.

Math. 19.

2. Ph. 1.

lagon, hogy halalánac oraian batorſaggal imezt mondhattya. El megyec ahoz,à ki engemet bochatot,az az,Iſtenhez,az en teremtőmhőz. Laſſuc à tőbbit az Euangeliomnac. *De miert hogy ezeket ſzollottám tinektec, ſzomoruſag be tőlte az ti ſztueteket.* Valamit Chriſtus Vrunc chelekedet, mind azokat az mi idueſségűnkre, es haſznunkra chelekedte. A tőbbi kőzőt eztis, hogy à halalnac altala ki ment ez világbol. Azért ſzól imigyen. *En igaſſagot mondoc ti nektec, haſznal nektec hogy en el mennyec, mert ha el nem menendec à uigaſztalo nem iű ti hozzatoc. Ha kedig el menendec,hozzatoc kűldőm ůtet.* Mikeppen egyebiot, ſzinten vgy à ſzent Lelec Iſtentis, az ű kęnſzenuedeſęnec halalanac altala erdemlette, es nyerte nekűnc à Chriſtus. Tahat ſzűkſeges,es haſznos volt, hogy meg hallyon. Mely dologrul ez el mult napokban annit ſzollottunc,hogy netalantan nehez volna halgatnotoc, ha moſtan megint tőbbet ſzollanánc, annac okaert mennyűnc touab à prædicatioba, es laſſuc azt meg immar, michoda tiſzti es chelekedeti vagyon à vigaſztalo ſzent Leleknec, ę vilagi emberec kőzőt.

Azſzént Lelket Chriſtus halala nyerte nekünc.

Az Maſodikrul.

Es mi-

ES *midőn el iőuend, meg feddi è vilagot.* Ha iol vészed eszedben, à szent Ielleknec tiszti è vilagi emberec kőzőt ez, hogy fedgye è vilagot azoc altal, à kikben ű szól, es chelekedic. Effele feddes peniglen nem kedues è vilagon. Mert è vilagi emberec azt keuannaiac hogy à prædicatoroc minden feddestűl meg tartoztattuan magokat, ollyat szollanánac à mi ű nekiec teczenęiec. Azért mondgyac vala Esaiasnac. Mondgy ollyat à mit mies szeretűnc, es halgatunc tegedet. Nem őrőmest hallya è vilag, mikor az Istennec szolgai feddic, es karhoztattyac à teuelygest, es à bűnt. De az Isten illyen modot, es rendet mutatot à tanęztasba, hogy leg előszőr à bűnt meg fedgyűc à tőruenből, es oszton az vtan kőuetkezzec à vigasztalas, es igertesec à bűnnec bochanattya azoknac, kic à tőruennec fenyegetesétűl meg reműl uen, pœnitenciara térnec, meg iobettyac magokat, es à pœnitencianac mélto gyűmőlchet teremtic.

Szent Lelek nec, ez világiac kőzőt ualo tiszti.

Esai. 30.

Az io tanetasnac rendi.

Ekeppen chelekedec Isten paradichomba az mi első szűleinkel, holót igen meg dorgala űket az ű parancholattya ellen valo vetekęrt, es annac vtanna vigasztala, az aszoniallatnac magua felől valo igerettel. Christus is azt paranchola hogy előszőr pœnitencia, es az vtan bűnőknec bochanattya prædicaltassec az ű neuębe. Es io minden-

Gene. 3.

Luc. 24.

koron meg tartani ezt az Istentûl szereztetet rendêt, vgy mint ollyat, ki hasznos à bûnôs embernec meg terétesere. Imez nem regen tamadot prædicatoroktul semmit gyakrabban nem hallasz, mint azt, hogy à Christusert az atya Isten ingyen meg bochattia mindennec bûnôket, valakic û benne hisznec. Ingyen, ingyen (szûntelen kialtyac) nem az mi erdemûnkert. Azon kôzbe à keserues, es sanyaru pœnitentiarul, à fegyelemrûl, igen keueset, auagy semmit nem szolnac.

Vionnan tamadot prædicatoroc.

Az uy prædicatoroknac gyûmôlche.

Michoda gyûmôlch kôuetkezet effele fûl viszkettetô prædicallasbol? El bisztac az emberec magokat, hatra vetettec minden fẹlelmet, A bûnnec, es minden gonossagnac kôzepibenis, az Euangeliomnac vilagossagat hannyac, es aual kẹrkednec, hogy kôzelben iarnac az idueſſeghez, es Istennec orszagahoz, azoknal, à kic ez elôt à szoros vton igyekeztenec az ôrôc eletben be menni. De à szent Lelec Isten vgy mint tulaidon tiszti dorgallya, es orczazza è vilagot. Mirûl feddi? Elôszôr *à bûnrûl*, az az, oly bizonnyal meg mutattya, es meg ielenti ez vilagi embereknec bûnôket, hogy meg gyôzettetnec, az û tulaidon lelki esmeretec bizonsagot teszen rulla, es tellyesseggel el hiteti vellec, hogy bûnôsôc. Mint am mikoron szent Peter altal feddi vala azokat, kic vrunkat meg v-

Szent Lelecknec tulaidon tiszti dorgalas.

A bûnrûl.

Actor. 2.

meg vtaluan halalra adac, annera meg győzettetének, hogy ũnnen magokis vallác bũnös voltokat, es az apoſtoloktul tanachot kerdénec, mit kellene ũ nekiec miuelni. Kiualtkeppen peniglen az hitetlenségnec bũnerũl mondgya vrunc, hogy meg feddi ez vilagot à vigaſztalo. Mert minden bũn ellenkedic az hitnec fondamentomával. Azert beſzelli ſzent Ianos, hogy valaki azt mondanáia, hogy eſmerneie Iſtent (à hit altal) es az ũ parancholatit meg nem tartanáia hazug volna. Es à ki azt mondgya hogy Chriſtusban lakozic (az hit altal) vgy kel annac iarni, mint à Chriſtus iárt. Hitetlenségrül. 1. Ioan. 2

Touabba, feddi è vilagot *az igaſságrul*. Valyon michoda igaſságrul? à Chriſtuſnac igaſságárul, el hiteti ez vilaggal, hogy Chriſtus igaz, es artatlan volt. Azt peniglen ebbõl hiteti el, Mert vgymond vrunc, atyamhoz megyec. Mig vrunc è földön iára, Iſten ellenſegénec, karomlónac, ördöngõſnec itéle ũtet lenni ez vilag. De minec vtanna menybe ment volna, es az ſzent Lelket az anyaſzentegyhazhoz küldötte volna, az Apoſtoli prædicallaſnac altala, tuttara adatec ez egeſz vilagnac, hogy ũ volna az meg igazéto igaz, es à mi igaſságunc. Annac fölötte, meg feddi à ſzent Lélec ez vilagot az igaſságrul, midõn meg mutattya, hogy è vilag nem tudgya, es meg Igaſſagrul.

Honnet vagyon az igasság.

tanét reia honnet kŏuetkezzec mi reianc az igasság. Tudnya illic, innet, hogy iduezetŏnc attyahoz ment, az az, Vrunknac kénszenuedeſébŏl, halalábol, fel tamadaſábol, mennybe menetelibŏl, es tellyes engedelmeſſegébŏl kiuel engedet az ŭ attyánac. Szent Pal Apoſtolnac imillyen

Rom. 5.

mondáſa ſzerént, Az egy igaznac engedelmeſſege miat ſokan igazakcá leſznec. Holot eſzünkbe kel vennünc, hogy nem chac imputatur, az az tulaidonettatic nekünc az igaz Chriſtuſnac igaſſága, hanem vgy adatic hogy mienc leſzen, es az altal mies igazac leſzünc.

Mienc az igaſſag.

Vegezetre, *feddi è uilagot àz iteletrŭl. Mert è uilagnac feiedelme* immar meg ítéltetet. Mit akar mondani? E vilag oly ítéletet tŏn á Chriſtus felŏl, hogy hamiſſan mondotta volna magat Iſten fiánac lenni. Azert kialtyac vala ŭ felŏlle, midŏn á kereſzt fan figgene. Ha Iſtennec fia ſzallyon le á kereſzt farul. De minekutanna pinkŏſd napian á ſzent Lelec az Apoſtolokra ki ŏntetec, meg fedde errŭl az iteletrŭl è vilagot, es meg gyoze. Az Apoſtoli prædicallásnac altala el hitetę è világgal, hogy vgyan valoba, es igazan Iſtennec fia á mi vrunc, es az ŏrdŏgŏt, ki annac elŏtte birja valo è vilagot, meg gyŏzuén, vralkodic è vilagon, azokban, á kic hittenec ŭ benne.

Iteletrŭl.

Matth: 27.

A mi-

A minemű iteletet peniglen à Chriſtus felől tőt è vilag, ſzinten ollyat teſzen minden időkben az ű ſzolgai felőlis. Mint Achab Illyeſrűl, kit az Iſrael népe kőzőt eſz veſztőnec itele lenni. A Phariſeuſoc az Apoſtolokrul: kiknec meg parancholac hogy ne prædicallanaiac à Ieſuſnac neuet.

Ez vilagnac itelete à Chriſtus ſzolgairul.

3. Reg. 18.

A ſzent lelek, nec, ez vilag iteletirűl vallo feddéſe.

Actor. 5.

Viſzontag à ſzent Lelec ſem ſzűnic meg feddeni è vilagot az ű illyen hamis iteletirűl. Halgathacza mit mond Illyes altal Achabnac. Nem en veſztec eſzet az Iſraelbe, hanem te, es az te atyadnac haza. Megint à Phariſeuſoknac. Inkab kel Iſtennec engedni hogy nem mint az embereknec. Moſtanis tudgyuc mely gonoſz iteletet teſzen mi felőlűnc è vilag. Baluanyozoknac, az Chriſtus erdeménec ellenſeginec neuez minket. De maga meg feddi errűl az hamis iteletrűl űtet à ſzent Lelec. Meg ielenti, hogy à Chriſtuſnac, es az ű iegyeſenec az anyaſzentegyhaſznac tagiai vagyunc. Mert meg tartyuc à leleknec eggyeſséget à ſzeretetnec kőteleben, es nem kőuettyuc azokat, kic imit amot mutogattyac à Chriſtuſt.

Ephes. 4.
Matth. 24.

Az Harmadikrul.

MEg ſoc uolna, *à mit nektec meg kellene mondanom*, &c. Tanuld meg innet, à ſzent leleknec mi legyen tiſzti az anyaſzentegyhazban. Minden

A ſzent lelek, nec tiſztiről az anyaſzentegyhazban.

igaſsagra tanetani. Termeſzet ſzerent mindnyaian nagy temérdec tudallanſágba vagyunc, vgy hogy nem erthettyűc meg mi magunktul az Iſten nec titkiat. Sőt az emberi okoſság, az igaſsag helyet, gyakorta az hamiſsagot valaſztya magának, mikent nyluan lattyuc azt à Sidokba, es à tőrőkőkbe. De à ſzent Lelec azert adatot az anyaſzentegyhaſznac, hogy meg tanéchon minket, minden igaſſagra. Kirűl ſzent Ianos imigyen beſzél. A kenet meg tanéttiteket mindenekre. Es azert mondatic az anyaſzentegyhaz, igaſsagnac oſzlopanac es erőſsegénec, mert à ſzent Lelec mindenkoron velle vagyon, nem hadgya űtet teuelygeni, hanem igaſságra tanettya, es igaſságot hirdettet ű vęlleis. Veletec vagyoc, azt mondgya neki CHRISTVS, minden napon, vilagnac vegeiglen. Nem ti vattoc à kic ſzollotoc, hanem à ti atyatoknac lelke ſzól ti bennetec.

Miert adatot à ſzent lelec.

1. Iohan. .2.

1. Tim. 3.

Matth: 28.

Tahat nem kel azoknac igáz voltarul ſemmit ketelkednűnc, mellyekre az anyaſzentegyhaz tanet minket, ha ſzinten nem talaltatnakis az Euangeliomba nyluan meg iratua. Mert az anya ſzent egyhazban ſzollo lelec, nem emberi talalmant beſzel, *ſem ű magatul nem ſzól, hanem á mit hal azt ſzollya.* Az az, à tellyes ſzent haromſagnac akarattyabol, es vegezeſeből ſzarmaſzot dolgokat

Az anya ſzent egyhaz tanetaſa felől nem kel ketelkedni.

kat beſzélli. Latod it, hogy azoknac kiuůle, mellyec az Euangeliomba meg vannac irua, ſőt mellyekre Chriſtus az ů tulaidon ſzaiaual tanetotta az Apoſtolokat, ſoc egyeb dolgoc marattanac volt még hatra, mellyeket az vtan, à ſzent Lelec adot elcibe az anyaſzentegyhaznac.

Nem mindenre tanetotta meg Chriſtus az Apoſtolokat.

Soc rendeleſec vadnac à kereſztyenſegben, kiket nem iras altal, hanem ęlő beſzed altal vettunc az Apoſtoloktůl, es az Apoſtoloc vtan valo ſzent iamboroktul. Es hogy azokat meuetic az eretnekec, azt ſenkinec nem kel chodalni. Mert még regenten meg mondotta volt Iob az anyaſzentegyhaznac kepébē, hogy azoc, à kic nallanal ifiabbac volnának, meuetneiec ůtet. Ifiabbac, azt mondgya ſzent Gergely, az eretnekec, kic az anya ſzentegyhazbol mentenec ki, nem az anya ſzentegyhaz ů kőzzůlőc.

Elő beſzed altal, ſokat rendeltec az Apoſtoloc.

Iob 30.

1. Ioan. 2.

Es hogy mindenkoron voltanac az anyaſzentegyhazba, valami iras nelkůl valo rendelęſec, meg teczic abbol, hogy à ſzent iras, két képpenis teſzē azokrul emlekezetet. Neha feduén nemellyeket kőzzůlőc, neha dicheruē es aianluan. Mert ha nē voltanac volna, balgatagſag let vo'na emlekezni felőlőc, es azon tudakozni, illike ůket meg tartani vagy nem. Ha azt kerded peniglen mi allatoc legyenec azoc à rendeléſec, mellyekrůl moſt ſzollūc, ſemi nē egyeb, hanē oly tudomany, mely

Iras nelkůl valo rendeléſec mindenkor voltanac.

Mar. 7. Matth. 15. 2. Teſſ: 2.

mely ęlő beſzed altal adatot az apoſtoloktul, es az Apoſtoloc maradekitűl, az anyaſzentegyhaznac, es kezrűl kezre, eleb eleb ſzarmazot, es mind eddig meg maradot à kereſztyenec kőzőt. Mely tudomant, traditionac ſzoktunc hini. Ninchenis abban ſemmi ketsęg, hogy effele beſzędel valo tanetas es rendeles, eleb valo az iraſnal. Mert à hitrűl, es az Iſteni tiſzteletrűl valo tudomany ſoc ideig, iras nelkűl maradot meg az anyaſzentegyhazba.

Az élő beſed altal ua'o tanétas, eleb uolt aziraſnal.

Minec előtte Moyſes altal az Iſrael fiainac irot tőruent adatna az Iſten, ama regi időbeli ſzent atyac, Abeltűl fogua Moyſeſig, ſzolgaltac es tiſzteletet tettenec Iſtennec. Bizonſagot teſzen errűl az ő tőruenbeli hiſtoria, mely azt tartya, hogy aldozic vala Abel: Az Iſtennec néuet ſegetſegűl hija vala Enoch: Seth tiſzteli vala Iſtent: kellemetes vala Iſten előt, es aldozatot teſzen vala neki Noe: Oltart raktanac es aldoztanac Abraham es Iſaac: Iacobis fogadaſt fogadot es aldozot az ű vranac: Magat, es az ű fiait meg ſzenteli vala, es aldozatokcal engeſzteli vala Iſtent Iob. Kiknec holot ſemmi irot parancholat ezekről nem adatot volna, ketsęg nelkűl élő beſzeddel tanettottac egymaſt reia, vgy mint az atyac az ű gyermekeket, es à vęnec az iſiakat, es kőztőc valo rendelésből ſzarmazot az eleb valo időbeliekrűl, az

Gen: 4. 6. 8. 12. 28 Iob. 1.

vtannoc

vtannoc valokra, effele nemes ſzokas, es ſzertar- Hom: 16.
tas, à mint arany ſzaiu ſzent Ianoſis mondotta. in Gen:

Az vy tőruenbenis, Chriſtus ſoha ſemmi ré- Chriſtus nem
ſzet az Euangeliomi tudomannac irua nem atta irt ſemmit.
tanetuanynac, hanem chac beſzéddel tanettotta
ũket. Sőt midőn menybe akara menni ſem paran-
chola nekic, hogy irianac, hanem hogy prædical-
lyanac.

Minec vtanna kedig attyahoz fel ment vol-
nais, azt iria ſzent Hieronimus, hogy tőbig huſz
eſztendőnel, iras nelkűl volt az anyaſzentegy-
haz, es chac ſzó altal hirdettetet, es teriedet ẽberec
kőzőt à kereſztyeni hit. El keſen iràc oſzton ſzent
Mathe, es ű vtanna à tőb Euangeliſtac az Euàn-
geliomot, es az apoſtoloc az ű leueleket. Mind
az altal az iráſnac be hozaſa, es vetele vtan ſem Az iraſnac
ſzűntenec meg, az élő beſzed altal lőt ſzerzéſec lẽte utanis nẽ
es vegezeſec, hanem ſoc kőzűlőc az irasba be i- ſzűnt meg á
rattatec, es az iras altal meg erősſettetec. Mint àm traditio.
à kőrnyűl metelkedes, à tiſzta, es tiſztatalan elő
allatoknac egymáſtul valo meg valogatáſa, es e-
gyeb affele dolgoc, mellyec immar tőbig tartat-
tanac vala meg az Iſten népe kőzőt iras nelkűl,
két ezer eſztendőnel. Azon modon az Euange- Az Euange-
liomi tőruennec meg iratáſa vtannis, nem vette- liomi tőruen-
tet hatra az à tanetas, mely nem iraſsal, hanem iras ẽcis, uagyon
nelkűl ſzokot vala lenni. Soc dolgokat nem ir- traditio.

tanac

tanac meg az Apoſtoloc, es az Apoſtoloknac tanetuani, mellyeket az anyaſzentegyhaznac hattanac, es parancholtanac meg őrzeni. Ki nyluan meg teczic ſzent Palbol, holot hadgya Timotheuſnac, hogy nem chac azokat orizze meg, mellyeket irt ű neki, hanem à le tőt kénchetis, az az, azt à mire beſzeddel tanetotta volt űtet.

2. Tim. 1.

A ſzent iraſnac hitele, az anyaſzentegyhaztul tugyon.

De még à ſzent iraſnakis, az anyaſzentegyházhaznac tanętáſa, es meltoſaga ádot hitelt. Mert nem egyebűnnet tudtuc meg, hogy ezec az Euangeliomoc, mellyekcel moſtanis ęlűnc, ſzent Matétul, Marktul, Lukachtul es Ianoſtul irattanac, hanem chac az anyaſzentegyhaznac tanetaſábol. Az anyaſzentegyhaz vaſaſztotta ki azokat az iraſokat, mellyec à ſzent Bibliaba be vannac iratua egyeb iraſoc kőzzűl, ű tőt illyen iteletet felőlőc, hogy ezeknec vgy kel hinni, mint Iſten beſzédének. Ha azert meg hitted az anyaſzentegyházhaznac beſzedet abban, hogy azoc az iraſoc Iſtentűl vannac, es tőb Euangeliomot nem akarſz azoknal eſmerni, mellyeket az anyaſzentegyhaz aianlot minekunc, miert nem hinnel ű neki egyeb dolgokban? Auagy inkab, ha hiſz ſzent Matenac, ki chac egy tagia az anyaſzentegyhaznac, es à mit ű irt, azt mind igaznac tartod es vallod lenni, meniuel inkab hinned kel az egeſz gyűlekezetnec, mely anniual nagyob az egy Euangeliſtanal,

Meg kel hinni az anyaſzentegyházhaznac.

nal, meniuel az egesz test egy tagnal? Nem ké-
uantal arrul semmi irot bizonsagot az anyaszent-
egyhaztul, midõn azt adta elõdbe, hogy à szent
lanos Euangeliomiat vennünc kel, es azt à ki
Nicodemus neue alat iratot, nem kel vennünc.
Chac egy altallyaba, minden bizonyetas nelkül
el vegezte az anyaszentegyhaz, hogy à negy E-
uangelistaknac iraſoc szerent valo Euangeliom,
tartassec igaz Euangeliomnac, de à kiuül egyeb
semmi ne. Allasz ennec à vegezésnec, mire nem
tahat à többinec? Mi oka hogy valamirül egyeb-
rül nyluan valo iraſt nem mutathatunc, azt nem *Emb.ri szer-*
akarod venni, hanem emberi szerzesnec es talal- *zes.*
mannac neuezed? Ha az CHRISTVS mon-
dasahoz tamaszkodol, mikoron imigyen szolla *Mar. 7.*
à Pharisæusoknac, es irastudoknac: Heiaba tyz- *Mint kellyen*
telnec engemet, à kic emberi tudomant es paran- *erteni Chri-*
cholatokat tanetnac, enis õrömest vészem azt à *stusnac mon-*
mondaſt ollyan ertelemmel, à mint vrunktul *dásat az em-*
mondatot. Mellyet hogy iol meg ertheſſünc, *beri tudo-*
Leg elõszõr imeszt kel eszünkbe vennünc, hogy *manyrul.*
nem minden iras nelkül valo vegezest, es rende-
lést neuezhetünc emberi tudomannac, auagy em- *Nem minden*
beri szerzésnec. Mert az Isteni es Apostoli tudo- *iras nelkülua-*
mannakis nagy része, iras nelkül adatot ki, à mint *lo rendelés*
valamenire immar meg bizonyetottuc, es ingyen *emberi tudo-*
maid bèuebbẽ meg bizonettyuc. Még aztis à mit *many.*

az

az apoſtoloc vtã valo egyhazy feiedelmec, es paſztoroc vegeztenec az anyaſzentegyhazba, nem mondhattyuc emberi tudomannac, mert nem az emberi elmétûl, hanem à ſzent lelektûl ſzarmazot, kirûl azt mondgya Chriſtus è mai Euangeliomba, hogy meg tanet minket minden igaſsagra. Es maſut, hogy ũ ſzol azokban à kic az anyaſzentegyhaznac tanetoi, es igazgatoi.

Matth. 10.

Chriſtus nem minden emberi ſzerzeſt karhoztat.

Touabba, nem tellyeſséggel minden emberi ſzerzéſeket karhoztat Chriſtus, hanem azokat karhoztattya, mellyekert hatra vettetnec az Iſtennec parancholati, es mellyec ellenkednec az Iſtennec parancholatiual. Hogy ez vgy legyen, meg teczic vgyan ottan az Euangeliombol. Holot imeſzt mondgya vrunc. El hagyuan az Iſtennec paranczolattyat, az embereknec ſzerzeſet tartyatoc meg. Annac fõlõtte. Azokat feddi idueztõnc, kic az Iſten parancholatinac eleibe vetic az emberi ſzerzeſeket. Auagy effele kilſõ ſzertartaſokat meg õrizuén, az Iſtennec parancholatit, chac viokcal ſem akariac illetni. Kiknec teuelygéſeket meg feduén, imillyen modot rendel az Iſten parancholatinac, es emberi ſzerzeſeknec meg tartaſaban. Ezeket ſzũkſeg vala meg miuelni, es amazokat el nem hadni. Tanetuan minket, hogy elõſzõr, es fõ keppen ſzũkſeg az Iſtennec parancholatit

Matth. 32.

cholatit meg tartana, es azoc vtan, az mi eleink-
nec ſzerzéſit ſem kel hatra vetnũnc, hanem azo-
katis meg kel tartanunc.

Tudom, hogy Moyſeſtis mellęiec akariac vonni, az anyaſzentegyhaz meltoſagánac ellen-
zõi, es azt vitattyac, hogy minden emberi ſzer-
zéſeket ki rekeſzt Iſten midõn Moyſes altal imi-
gyen ſzol. Se hozza ne tegyetec ahoz az igéhez, mellyet en ſzolloc tinektec, ſe el ne vegyetec ben-
ne. A mit én parancholoc teneked, chac azt che-
lekedgyed. De azis ninchen mi ellenũnc, ſem az anyaſzentegyhaz ſzerzeſinec ellene. Mert nem foſztya meg ot az iras, az anyaſzentegyházнac Paſztorit, affele dologoknac rendeleſétũl, es ſzer-
zeſétũl, mellyec nem ellenkednec az Iſtennec ige-
içuel, hanem azt akaria, hogy à kõſſeg az ũ feię-
nec talalmanya vtan ne iarion, de figien az Iſten-
nec igeietũl. Es ha oly ſzoroſsan kellene vennũnc azokat az igéket mint ezec akariac, tahat valamit az vtan à Prophetac irtanac, azt mind hatra kelle-
ne vetni, mert az mind à Moyſes tõruenye, es ira-
ſa fõlõt vagyon. A veſzen el az Iſten igeiebe, à ki fũle mellõl bochattya azt, à mi Iſtentũl meg va-
gyon parancholua. A teſzen hozza, à ki kilõm-
bet mond valamit annál, à mit az Iſten igeie tart.

*Hozza nem tenni es el nem uenni benne mi le-
gyen. Deut. 4. 12.*

*Minemũc az anyaſzenteg-
haznac ſzer-
zéſi.*

Mi ſemmit ollyat nem tanetunc à mi ellen kedneiec az Iſten igeieuel. Ha vadnakis oly ſzer-

zéſec az anyaſzentegyhazban, mellyekrûl nyluan valo iraſt nem mutathatunc, nem ollyac azoc hogy az iraſnac ellene volnának, hanem vagy az irasbol kôuetkeznec, auagy chac eggy ût meg maradhatnac az iraſsal.

Bizonyettatic, hogy Chriſtuſnac es az Apoſtoloknac nem minden beſzedec es chelekedetec iratot meg. Io: ult.

Hogy ha minden meg volna az irásban, valamit Chriſtus, es az Apoſtoloc, ſzollottanac, chelekedtenec, es az anyaſzentegyhaznac io modon valo igazgatasára, es az io ſzer tartaſnac meg maradaſara ſzerzettenec, bator ſemmit egyebet ne vénnenc, es ne tartananc à dérec ſzent iraſnal. De nyluan mondgya ſzent Ianos, hogy ſoc egyeb dolgokatis chelekedet vrunc, mellyec az Euangeliomba ninchenec meg irua. Szent Lukachis azt

Actor. 1.

iria, hogy kén ſzenuedéſe vtan ônnen magat az Apoſtoloknac meg mutatta, ſoc bizonyos ielenſegekcel, negyuen napiglan meg ielenuen nekiec, es ſzoluan az Iſtennec orſzagának dolgairul. De maga azokban à meg ieleneſekben, es az negyuen napig valo ſzoc beſzedekben, chac igen keueſet irtanac meg az Euangeliſtac. Szent Pal megint,

1. Cor. 15.

azt mondgya hogy iduezetônc fel tamadáſa vtan, adta magát latni Cephaſnac, annac vtanna à tizen egynec, es hogy annac vtanna ût et lattac egy-ſzerſmind tôbben ôt ſzaz atyafiaknal, annac vtanna iſmeg latta lakab.

Maga

Maga egyc Euangeliſta ſem teſzen emlekeze-
tet arrul, hog ôt ſzaz atyafinal tôbnec, es vegeze-
tre lakabnac meg ielent volna. De hol vagyon
azis meg irua az Euangeliomba, à mit vgyan
azon ſzent Pal mond hog vrunc ſzokot volna
mondani? Iob adni hog nem mint maſtul venni. Act: 20.
Es hog az Apoſtoloknakis ſem minden tudo-
mannyoc ſem minden ſzerzéſec legyen meg irua,
chac ebbôlis ki teczic, hog ûc nagyob reſzére,
chac bizonyos ſzemelyeknec, es bizonyos helyen
lakozo hiueknec irtác az û leueleket, es chac oly
dolgokrul irtanac, mellyec akcoron azokat illet-
tec, à kikhez igazgattac iraſokat. A kôzônſéges
keréſztyen anya ſzentegyhaznac, es kôzônſég-
gel à tellyes kereſztyeni tudomanrul, û nekiec
ſemmi iraſoc nem talaltatic. De mi ſzûkſeg errûl
ſokat ſzollanom? Ha ſzent Pal ûnnen maga meg
bizonettya hogez igy vagyon. Ki midôn à Corin- 1. Cor: 11.
thusbeliecknec irt volna valamenit az vrvachoraia
rul, azt fogadgya nekic, hog à tôbbit el rendeli oſz
ton ha û hozzaioc menend. Latode hog ûis ren-
delt, es ſzerzet valamit ollyat, à mit meg nem irt.
Es holot meg mondotta volna, hog az ferfiu- Ibidem.
nac mezételen fôuel, de az aſzony embernec be
fedezettel kellene imadkozni, annac, ha vala-
ki effele dolognac okat akarnaia erteni, es ve-

telkedneiec raita, miert kellyen vgy lenni, ſemmit egyebet nem felel, hanem chac az anyaſzentegyhaznac ſzokaſara igazettya ũtet. Elegnec alettya azt, hogy ſzokas, noha irot parancholat nem volna rulla. Maſut megint, ſzintẽn vgy aianlya à hiueknec, az beſzẽd altal adatot tanulſagokat, mint azokat, mellyec irua adattanac ũ

2. Teſ: 2. nekiec. Atyamfiai, vgymond, legyetec alhatatoſoc, es tarchatoc meg az adatot tanulſagokat, mellyeket tanultatoc, akar beſzéd altal, akar az mi

Epiſt: 2. leuelũnc altal. Azon keppen ſzent Ianoſis. Soc dologrul kellene nektec irnom, de nem akaram azt papyruſſal, es tentaual miuelni, mert remélem, hogy hozzátoc megyec, es ſzemtũl ſzembe ſzolloc ti veletec. Mit mondhatnánac ezec ellen, az iras nelkũl valo ſzerzeſeknec meg vtaloi? Vallyon megis azt vitattyake, hogy ſemmit nem kel venni, valamirũl niluan valo iras ninchen? Tahat vgy mind Chriſtuſnac, ſ-mind az apoſtolocnac ſoc mondaſokat es chelekedeteket meg fogiuc vtalni, mert à mint meg ertõc, azoknac nagy reſze ninczen meg à ſzent irasba.

Igaſſagnac ereie. Oly nagy ereie vagyon az igaſſagnac, hogy még azoc ſzaia altalis neha ki fakad, à kic gyũlõlic es ellenzic ũtet. Az Auguſtana confeſsiot kic kõuetic igen haraguſznac reianc, hogy mi nemine mũ oly dolgokat tartunc, mellyekrũl iras ninchen.

Mas

Mas felől ůkis meg győzettetnec az igasságtul, es keſzerettetnec valamit ollyat vallani, kiről (ha igaz volna az à mit ůc mondanac) ſemmi bizonság nem talaltatic az ſzent irasban. Vgy mint azt, hog à ſzentec kic ez vilagbol ki multanac, menyorſzagbanis imadnac kozonséggel az anyaſzentegyhazert. Chodalom azert mi bolondettotta meg ůket, hogy azert ſzidalmaznac minket, à kit ůc ſem tagadhatnac. Mert ha azt az egy dolgot iras nelkůl ſzabad el hinni, miert nem tobbet annal? Ha ſzabad nekic azt vallanioc, noha bizonſagot nem talalnac rulla, miert nem volna nekem ſzabad valanő, es tartanom mindent valamit nem Auguſta, nem Vittemberga, nem Geneua, hanem è ſzéles vilagon ki teriet kozonſeges kereſztyen anyaſzentegyhaz ád előmbe? Mellyekről hallyuc mit beſzel ſzent Agoſton Doctor. Az mely dolgokat nem irasbol, hanem chac tanetásbol vőttűnc, mellyec ez ſzéles vilagon meg tartatnac, akarkies meg ertheti, hogy azoc, vagy az apoſtoloktul, vagy az kozonſeges Conciliomoktul aianlattanac nekűnc, es ez okaert őrizetnec meg. Azert valaki azon vetekedic, ha meg kellę affele dolgokat miuelni vagy nem, az igen bolond ember. Iſmeg máſut. Azokban à dolgokban, mellyekről ſemmi bizonioſt nem vegezet à ſzent iras, az Iſten nepénec ſzokàſat es ve-

Apol: conf: Aug: ualya à Traditiot.

Ad Ianuar: Epi: 118.

Ad Caſulanū.

gezéſit tőrueny gyanant kel tartanunc. Es ſzinten vgy meg kel bűntetni az egyhazi ſzokaſoknac meg vtaloit, mint az Iſten parancholatinac meg tőrőit. Ha valaki tőb bizonſagot kéuanna ezekrűl, oluaſſa ſzent Palt, 1. Corint: 11. 2 Teſſa: 2. & 3. Acto: 15. & 16. Szent Dieneſt. Eccle: Hiero: cap 1 & 7. Baſilliuſt, lib: de ſpiritu Sancto. cap: 27. Euſebiuſt. lib: 1. de demonſtra: Euange: Eccle: Hiſto: lib: 3. cap 30. Epiphaniuſt, Hær: 61. con: Apoſtolicos. & Hær: 55, con: Melchiſedechianos. Tertulianuſt de corona militis. Cyprianuſt, in ſermo: de ablutione pedum. Hieronimuſt in Dialogo aduer'us Luciferanios. Epiſt: 54, ad Marcellam con: errores Montani ad Lucinium Epiſt: 28. Szent Agoſtont lib: 4. con: Danatiſtas, cap: 24. lib: 2 cap: 7. lib: 5. cap: 23. & 26. lib: 10, de Gen: ad literam cap. 23. Origeneſt. in cap 3. Epi: ad Tit: teſte Pamphilo, in apol: pro origne. lib: 1. Periarchon, in proemio. Aran ſzaiu ſzent Ianoſt. in 2. cap: 2. ad Teſſ: Damaſcenuſt, lib: 4. ort: fid: cap: 12. Theophilactuſt, in 2. cap: 2. ad Teſſ: Leot: ſermone de ieiunio Pentecoſtes. Concilium 2. Nicenum: Actione 6. & 7. Ezekből elégge meg bizonyul, hogy az kereſztyeni tudomany, reſz ſzerent irasbol vagon, es reſz ſzerent az elő beſzéd altal valo tanetasbol, mellyet traditionac neuezűnc. Es hogy nem chac azt kel vennűnc es tartanunc, à mirűl nyluan valo iras vagon, hanem aztis à mit iras nelkűl az anyaſzenteghaznac ſzerſzéſi, es rendeleſi, adnac előnkbe.

Nem illic à kép vtalo Phariſæuſoknac ſzerzeſeket haſonletani az anyaſzenteghaznac ſzerzéſihez, es nem azon iteletet kel ezekrűl istenni mint amazokrul. Mert ezec az Iſtennec Lelkétűl,

tűl, amazoc peniglen az emberi elmetűl ſzarmaznac. Annacokaert ezeket ſzűkſeg bőchűletbe tartani, amazokat kedig tellyeſſeggel hatra vetni. Es immaron meg ertettűc mind à CHRISTVS el menetelénec ſzűkſeges es haſznos voltat, mind à ſzent Leleknec ez vilagi emberec kőzőt-aſz anyaſzentegházba valo tiſztit. Igékezzűnc raita, hogy mies oda mennűnc à houa az mi vrunc ment, es à ſzent Lélec chelekedetinec adgúnc helt az mi lelki eſmeretunkbe, hogy az ű ſeddéſe vtan iobbulas kőuetkezzec, es az igaſſagnac eſmereti naponkent őregbedgec mi bennünc.

HVSVET VTAN

ÖTÖDIC VASARNAP: MELLYET KERESZT IARO VASARNAPnac neuezűnc.

A Szent Ianos iráſa ſzerent valo Euangeliomnac, XVI. reſzében talalod meg ez mai Euangeliomot.

AZ időben, monda Ieſus az az ű tanetuanynac. Bizony bizony mondom tinektec, ualamit kerendetec az en atyamtul en neuembe, meg adgya ti nektec. Eddiglen ſemmit nem kertetec az en neuembe, kerietec es ueſzitec, hogy à ti őrőmőtőc tellyes legyen. Ezeket pelda beſzed altal ſzollottam tinektec. El iű az idő, mikoron nem pelda beſzedec altal ſzolloc tinektec, hanem nyluan hirdetec nektec az en atyam felől. Azon à napon az en neuembe kertec, es nem mondom nektec, hogy en kerem az atyat erettetec. Mert az atya ſzeret titeket, miert hogy ti engemet ſzerettetec, es hittetec hogy Iſtentűl iőttem ki. Az atyatul iőttem ki, es ez uilagra iőttem, iſmet el hagyom è uilagot, es az atyához megyec. Mondanac neki az ű tanetuany. Ime moſt nyluan ſzollaſz, es ſemmi pelda beſzedet nem mondaſz. Móſt tudgyuc hogy mindeneket tucz, es nem ſzűkſeg teneked hogy ualaki meg kerdgyen tegedet. Ezert hiſzűc, hogy az Iſtentűl iőttel ki.

EBben ez Euangeliomban, Iſtennec egy kiualtkeppen valo tyzteletirűl adatic tanulſag mi előnkbe. Tudni illic, az imadsàgrul, Int minket Chriſtus az imadsagra, meg eskűuen raita, hogy meg halgattatunc, valamit ű neueben kérűnc az atya Iſtentűl. Iol tudta hogy az Apoſtoloc

ſtoloc, es à tellyes anyaſzentegyhaz, è vilagon ſoc veſzedelẽ alá fognanac vettetni, azt akarta azert, hogy imadság altal nyernenc ſegetséget, es vigaſz talaſt magunknac Iſtentűl.

Miuel hogy azért ſzűkséges dolog az imadſag, ebben è Prædicatioban chac arrul akaroc ſzollanom. Es hogy kőnnyebben eſzetekbe veheſsétec azt à mit mondando vagyoc, az imadſagrul valo tanulſagot harom reſzre oſztom. Elſő reſzében előtőkben adom, mi legyen az imadság, es hany dolog kellyen az imadſaghoz, ha azt akariuc hogy haſzna legyen az mi kőnyőrgeſűnknec. Maſodikban, arra tanetlac meg, minemű okokbol legyen ſzűkſeg imadkoznunc. Harmadikban, az imadságnac ereiçrűl, es haſznairul akaroc ſzollanom. Halgaſsatoc figyelmeteſseggel reia. *E prædicatio nac ſommaia.*

Első Reſze.

AZ imadság ſemmi nem egyeb, hanem elmenknec Iſtenhez valo fel emelése, kiben vagy kerűnc valamit Iſtentűl, vagy az el vőt io tetemenyekért halat adunc. Hogy peniglen az mi elmenknec Iſtenhez valo fel emelése legyen, leg előſzőr meg bizonyul ſzent Dauidnac peldaiabol, ki imadkozuán, imigyen ſzol az Iſteñec, fel emeltem te hozzad az en Lelkemet. Touabba *Az imadſag mi legyen.*

az imadkozáſnac modgábol, melyre Chriſtus taneta minket, kit imigen kezdůnc el. Mi atyanc ki vag menekben, es vgan à termeſzetis reia kęſzeręti az embert, hog midőn imadkozic, az égre fel veſſe az ů ſzemeit, mintha aual bizonetanaia, hog az ů lelke oda volna fel emeltetuen, à hol az Iſten lakozic. Abban ſem lehet ſemmi ketség, hog minden imadságban, vag kerůnc valamit Iſtentůl magunknac auag egebeknec, vagy az el vőt io tetemenyekről hálat adunc. Bizonettya azt ſzent Pális monduán. Minden imadſagban, es kőnőrgésben, az ti keréſitec hala adaſsal ielennenec Iſten előt. Hallod hiſzem hog kereſrůl, es hala adaſrul emlekezic. Az kęrő imadſagnac peldaiat lathatod az mi atyainkban. Az hála ado kőnyőrgeſnec modgyat, meg tekentheted vrunknac beſzédeben, midőn halat ad rulla atyanac, hog az Euangeliomi tudomant el reitette volna à bőlchektůl es okoſoctul, es meg ielentette volna à kisdedeknec. De ezeket iobban meg erthetitec ingen maid, mikor meg mondandom han dolog kellyen az imadſaghoz. Mindeneknec előtte, ſzůkség hog à mi imadſagunkban fénlyec az igaz hit. Hinnůnc kel, hog az mi Iſtenůnc érti minden ſzůkſeginket, meg adhat, megis akar adni mindent, valamit az ů akarattya ſzerent kerůnc ů tůlle, es altalan fogua

Matth: 6.

Vagy kerůnc uagy hálat adunc az imadſagban.

Phil: 2.

Matth: 11.

Hany dolog kel az imadſaghoz.

1. Hit.

meg

meg halgattya az mi kőnyőrgeſünket. Vgy hogy igazan es valoba valo hitellel mondhaſsuc ismezt, ſzent Dauid Prophetaual. Az en ſzemeim mindenkoron az vrhoz vannac, mert ű ſzabadettya meg à tőrből az en labaimat. Azert mondgya Chriſtus vrunkis egyűt. Valamit kertec imadkozuan, higgétec hogy veſzitec. Megint ſzent Iakab. Ha valaki kőzzűletec ſzűkőlkődic ből chesség nelkűl, kerie Iſtentűl, ki ád mindeneknec io keduel, ſzemekre ſem hannya, es meg adatic neki. De hitből kerie, ſemmit nem ketelkeduén. Mert à ki ketelkedic, haſonlatos à tengernec habiahoz, mellyet à ſzelec indetnac, es ide ſ-toua hannac vetnec. Ne vellye azert az az ember, hogy ű valamit venne az vrtul. Mintha azt mondanaia, azert nem veſzen ſemmit, miert hogy nem hiſzi erős hittel, es elméuel. Mar. 11. Iaco: 1.

Maſodſzor, remenség es bizodalom kel az imadſaghoz, ha azt akariuc hogy haſzontalanul ne imatkozzunc. Illic hogy remellyűc azt, à mit kerűnc, es oly bizodalmunc legén az Iſteñec igéretéhez, kibẽ azt fogatta hogy minket meg halgat, mintha imár vgán kezűnkbe tartananc mindent, valamiert kőnyőrgűnc. Mert az Iſteñec fia mondgya, hogy valamit kerűnc attyatul az ű neuébe meg adgya minekűnc. Es hogy minden à ki kér, veſzen. 2. Reménſeg es bizodalom. Luc: 11.

Mely

Miert nem bizakodhatnac nemellyec.

Mely beſzedeknec igaz voltaban, noha ſenkinec nem kellene ketelkedni, de mind az altal, talaltanac oly emberec, kic nem ragazkodhatnac tellyes bizodalommal az Iſtennec igeretihez.

Annac peniglen oka nem egyeb, hanem hogy nem ſziuec ſzerent térnec meg à bűnből, él ű bennec à bűn tętelre valo indulat, es mint egy kőd, kőzbe veti magat, hogy az ű imadſagoc fel ne hathaſson az Iſtennec eleibe. Ereznec ünnen magoc magokban oly dolgot, mely mia az Iſten idegen ű tűllőc, eſzekbe iuthat Dauidnac amaz mondaſa. Ha alnakſágot latoc az en ſziuembe, tudom hogy meg nem halgat az vr Iſten. Meginț à mit Eſaias altal mond az Iſten, hogy azoknac imadſagokat meg nem halgattya, kiknec tele kezec vérrel, az az, ſzőrnyű bűnőkcel. Annac okaért nem remelhetic annac irgalmaſsagat, à kit ſzűntelen meg bantnac, es tullőc el idegenetnec. De maga à kic erzic mely nagy veſzedelembe forognac à bűn miat, kęuannac azokbol meg ſzabadulni, es tellyes ſziuekcel kőnyőrgenec Iſtennec, hogy űket mind à bűnből meg igazęcha, ſ-mind à bűnęrt reiaioc kőuetkezendő veſzedelemből meg ſzabadęcha, affele bűnőſőket nem chac hatra nem vét az ISTEN, hanem győnőrűſegeſenis hi hozza, monduan. Iűietec en hozzam mindnyaian, kic műnkalkodtoc, es meg vattoc terheltetuén, es én meg

Pſalm. 65.

Eſa. 1.

Matth. 11.

meg kőnyebętlec titeket. Minden ſzomnyuho- *Eſai. 55.*
zoc iůietec à vizekre, es à kiknec ezůſtőtőc ninchẽ
(az az ſemmi io ęletnec erdeme) ſieſsetec, iůietec, *Meg halgat-*
vegyetec penz nelkůl. Ezekből à mondaſokbol *tatnac, az meg*
meg teczic mely igen io akarattal legyen Iſten affe- *térő bűnőſőc*
le bűnős emberekhez, kic meg akarnac terni, es à
bűn tetelre valo akaratot ki vetic az ů ſzűuekből,
es hoǵ kéz ezeknec imadſagokat meg halgatni.

Harmadſzor, ſzűkſég az imadſagnac à ſze- *3. Szeretet.*
retetnec tűzetűl meg melegedni. Mert mikeppen *Az Iſteni ſze-*
egyeb chelekedetinc, azonkeppen az imadſagis *retet mit ke-*
hazontalan, es az Iſten eleibe nem hàt, ha à ſze- *uan.*
retetnec két ſzarnyain, az az, Iſtenhez, es fele bara- *Ioan. 14.*
tinkhoz valo ſzereteten fel nem rőpűl. Az Iſten-
nec ſzereteti azt keuannya tűlűnc, hogy az ů pa-
rancholatit meg tarchuc. Chriſtus vrunc monda-
ſakęnt. Ha ki engemet ſzeret, az én parancholatimat meg tartya. A kiuèl az en parancholatim vannac, es meg tartya azokat, az à ki engemet ſzeret. Tahat ha azt akarod hoǵ à te imadſagod kellemetes legyen Iſten előt, bizonęch meg hoǵ *1. Iohan. 3.*
ſzereted ůtet, parancholatinac meg tartaſáual. Vǵ
mondhatod azt oſztan à mit ſzent Ianos mond
vala. Bizodalmunc vagyon Iſtenhez, hoǵ vala-
mit kęrendűnc ů tűlle, el veſzűc, mert az ů paran-
cholatit meg őrizzűc, es azt miuellyűc, à mi kelle- *Az atyafiui*
metes ů előtte. Az atyafiui ſzeretet peniglen azt *ſzeretet mit keuan.*

adgya

adgya elõnkbe, hogy kõnnyen meg bochaſsuc felebaratinknac ellenũnc valo vetkeket. Mikoron imadkoztoc, azt mondgya vrunc, meg bochaſsátoc ha valami nehezſegtec vagyon valaki ellen, hogy á ti atyatokis ki mennyekbe vagyon, meg bochaſsa nektec az ti bũneiteket. Hogy ha ti meg nem bochatangyatoc, az ti menniei atyatoc ſem bochatya meg nektec az ti bũneiteket.

Touabba hogy felebaratinknac nyomoruſagan kõnyõrũluẽn, nem kũlõmben legyũnc ſzorgalmatoſoc, es imadkozzunc ũ erettec, mint ſzinten, mi magunkert. Arra int ſzent lakabis minket mondũan. Imadgyatoc egymaſert hogy ſollegyen dolgotoc. Szent Pal azonkeppẽ. Kerlec vgy mõd mindeneknec elõtte, hogy legyenec kõnyõrgéſec, imadkozaſoc, eſedezéſec, hala adaſoc minden emberekért. Negyedſzer, igen ſzũkſeges dolog, hogy az mi imadſagunc io modon igazgattaſsec, es vezerletteſsec, az az, hogy á mit kẽrni akarunc, attul kẽriũc á kitũl kel kẽrnũnc. Hogy azt kẽriũc á mit melto kẽrnũnc. Hogy vgy kẽriũc, á mint illic kẽrnũnc. Mondom attul keriũc, á kitũl kel kẽrnũnc, mert nem io hogy az emberi elme tetoua budoſsec az imadſagba, hanem bizonyoſnac kel ben ne lenni kinec akar kõnyõrgeni. Mely dologrul halgaſsuc mit mond az Iſtennec fia. *Valamit kerendetec atyamtul en neuembe, meg adgya nektec.* Arra tanét,

Ide 5.

1. Tim. 2.

4. Az imadſagnac io modon ualo uezerléſe.

tanét, hoǵ az atya Iſtentůl keriůnc mindent. Annakokaert, midőn az Apoſtolokat imadkozni tanetais, imigyen ſzólla nekiec. Mikoron imadkoztoc, ezt mondgyatoc. Mi atyanc ki vaǵ mennyekben, az az, az atya Iſtenhez igazgattaſsec à ti imadſagtoc. Holot ki rekeſztetic, es haſzontalannac bizonyettatic lenni, à Sidoknac, es Tőrőkőknec imadſaga, kic nem vgy hijac ſegetſegůl az Iſtent mint atyat. Vgy mint azt, à ki őröktůl fogua nemzette az ů fiat, hanem oly ISTENT gondolnac lenni, à kinecninchen fia. Touabba ki rekeſztetnec minden fele pogan nepeknec berbetelęſekis, mellyec teremtet allatokat tiſzteltenec Iſten gyanant, es nem az elő menybeli atya Iſtentůl, hanem emberi kéztůl chenaltatot baluanyoktul, es egyeb teremtet allatoktul kertenec mindent, valamit akartanac kęrni. Mi à Chriſtus tanetáſa ſzerent, ſegetſegůl hijuc az menybeli atya Iſtent, vgy mint azt, à ki mindenůt vagyon, mindeneknec kőnyőrgeſet hallya, es mind teſti, ſ-mind lelki iot adhat, az ů ſzent fiaual, es à ſzent lélec Iſtennel egyetembe. De mit kel kérnůnc az atya Iſtentůl? Mindent mert vrunc azt mondgya, hoǵ valamit kérůnc meg adgya. Mind az altal, iol meg kel ertenůnc, mi legyen az à minden. Mert nem vgy ſzól idueze-tőnc, hoǵ ſemmi valagataſt ne kellyẽ teñi à dolgoc kőzőt.

Az atya Iſtentůl kel kerni.

Az Sidoknac es Tőrőkőknec imadſagoc haſzontalan.

Baluanyozoknac imadſagokis haſzontalan.

Mi az ſzent haromſagot hyuc ſegetſegůl.

Mindent kel kerni Iſtentul.

Michoda à minden.

kőzőt. Erched azert, hoǵ minden, valami Iſtennec neue dicheretire, orſzagánac eppűletire, nekűnc lelkűnknec idueſsegére vagyon. Es hoǵ iobban eſzedbe vegyed, valami meltatlan, es hamis dolgot nem kel Iſtentűl kérni. Mint az eretnekec kernec, kic azon kőnyőrőgnec Iſtennec, hoǵ Papat, es azokat á kic ű velle eggyet ertnec meg roncha, es el veſzeſse. Effele kéres nem io, mert arra kéri Iſtent, hoǵ à iokat à gonoſzokért ſemmiue tegye. Kit Iſten nem miuelhet, vgy mint az, à ki nem alnakſag akaro Iſten.

Az eretnekek nec meltatlan kereſe.

Pſalm. 5.

Hiuatalunktul idegen dolgot ne kerűnc.

Matth. 10.

Ollyat ſem kel kernűnc, à mi idegen à mi hiuatalunktul. Az Apoſtoloc hiuatallya az vala, nem chac hoǵ Prædicalnaiac az Euangeliomot, hanem hoǵ chodakatis tennénec. Mert imezt monda nekic Ckriſtus. Betegeket gyogechatoc, pokloſokat tiſztechatoc, hallottakat tamaſzatoc. Azert ebben az ű hiuatallyokban valamit Iſtentűl kértenec, mindent meg adot nekiec, vgy hoǵ mind betegeket gyogyethattanac, mind pokloſokat tiſztethattanac, mind halottakat tamaſzthattanac. Mint ſzent Peter, ki midőn Dorkaſt halua talalta volna Ioppéban, terden álua imadkozec hoǵ fel tamadna, es fel tamada, mert à volt az ű hiuatallya. Mi nekűnc kedig à kic moſtan Prædicalyuc az Euangeliomot, hiuatalunc vgyan az hoǵ

Actor. 9.

A chodatétel nem mi hiuatalunc.

hogy prædicallyunc, de nem az hogy chodat tegyünc. Azert ha valaki mi közzülünc arra kerneie Istent, hogy chodat teheſſen (hanemha à ſzent Lelec kiualtkeppen indetanaia arra ütet) meg nẽ halgattatnęiec. Nemis ſzükſeg azon könyörgenünc, mert elég hogy abban à hitben maradgyunc meg, mellyet eleitül fogua ſoc chodakcal meg bizonyętot az Iſten, es heiaba valo dolog volna, az elégge meg erősęttetet tudomannac tób erőſeget keuanni.

Annac fölötte, valamit affelétis nem akaria vrunc hogy könyöröguęn igyekezzünc ü tülle nyerni, à mi idegen volna az ü tiſztitül. Mint ha valaki azon eſedeznęiec ü neki hogy ütet kirallya tennęie. Mert az illyen aiandéc chac azokat illeti, à kiket Iſten reia valaſztot mint Dauidot. Es nẽ az à Chriſtuſnac közönſeges tiſzti, hogy è földi kiralyokat tegyẽ, hanem hogy az ü benne hiuöket, az öröc elettre vigye. Szent Maténal à Zebedeuſnac két fiai azon kęric vala iduözetönket, hogy eggiket iob keze, es maſikat bal keze felöl ülteſſe az ü orſzagaban. Kiknec halgathacha mit felele. Nem tudgyatoc mit kértec. Az en iob kezem vagy bal kezem felöl ülni, nem en adhatom. Ezec miert hogy ollyat kérnec vala Chriſtuſtul, à mi nem az ü tiſztihez valo volt, meg nem halgattatánac. Mit kel tahat kérnünc? Lam mondam

Chriſtus tiſztitül idegen dolgot nem kel kérni.

Matth. 20.

Mit kel kérnünc.

mondam hoǵ mindent, valami az Iſtennec neué-
nec dicheretire, orſzagánac eppuletire, es mi ma-
gunknac idueſsegůnkre lehet. Szůkőlkődůnc lel-
ki, es teſti dolgoc nelkůl, ennec okaert mind két fe-
lét keriůnc. A mint vrunkis táneta minket az mi
atyankba. Holot nemellyeket ollyakat parancho-
la kérni, mellyec lelkunket nézic, nemellyeket ke-
dig mellyec teſtunket illetic. Midőn imigyen kő-
nyőrgůnc. Szenteltesſec te neued, iůiőn te orſzá-
god, legẽ te akaratod, bochaſd meg nekůnc az mi
vetkeinket. Akcoron azt keriůc hoǵ eſmeriuc Iſte
nůnket, hoǵ az őrdőgőt ki ůzuẽ, Iſtẽ orſzagollyõ
es vralkodgyec bennůnc, az ů ſzent igeienec alta
la, minden tanachinkat, es chelekedetinket vgy ve-
zérlye, hoǵ az ů ſzent akarattyaual eǵgyut iaria-
nac, hoǵ à mi bůnneinkrůl meg ne emlekezzec,
hanem meg bocháſſa azokat az ů ſzent neueiert.
Azonkeppen mikoron imezt mongyuc. Es ne
vigy minket keſertetben, azon eſedezůnc, hoǵ az
őrdőgnec ki iob felől, es bal felől ellenz minket, à
teſtnec, ẽ vilagnac, es vilagi embereknec ne enged-
gye Iſten, hoǵ ů tůlle minket el ſzakaſzthaſſanac,
es bůnbe eitheſsenec. Ezec mind lelki ióc. Vi-
ſzontag, holot minden napi kenyeret kerůnc, ot
ez vilagi ęletůnknec ſzůkſegeiert imadkozunc.
Hoǵ à kegyes atya, egeſſeget, beuſéges életet, ru-
hazatot, ſzallaſt, bekeſeget, adgyon minekůnc.

A mi atyank-nac ſommaia.

Vgyan

Vgyan azon imadságnac imez vtolſo reſze, Deſzabadech gonoſtul, mind lelkünket ſmind teſtünket egy arant illeti. Azt keuannyuc benne, hogy meg oltalmaztaſſunc minden gonoſtul, valami akar teſtünknec ſ-akar lelkünknec árthatna.

Mint kel immar mind ezeket kérnünc? A lelki iokat, mellyekrül ertyüc az mi mennei ſzent atyanknac akarattyat, hogy azokat örömeſt meg adgya mineknünc, vgy mint az Iſtennec eſméretit, à ſzent lelket, büneinknec bochanattyat, igaſsagot, az örök eletet, es egyebeket effeléket, egy altallyaba minden há auagy oc nelkül illic kernünc, hiuén, hogy ha meg talaltatnac mind azoc az mi kereſünkben, mellyeknec ſzükſég meg talaltatni à kereſztyeni imadſagban, altalan fogua meg adatnac mineknünc. Ez vilagi auagy teſti oly dolgokat, az minemüket ez elöt mondanc hogy nem alkólmatos Iſtentül kerni, ſemmikeppen ne keuannyunc ü ſzent felſegétul. Azokat peniglen, az mellyeket vélünc ollyaknac lenni, hogy Iſtennec neue dicheretire, es orſzagának eppületire, neknünc idueſſegünkre valoc volnának, keriüc. De miert hogy az emberi elme nem mindenkor téſzen igaz iteletet à dolgokrul, es nem akarkies könnyen tudgya meg valaſztani, mellyec legénec affelec, az mi teſti ſzükſeginkert valo könyörgéshez hozza tegyüc amaz czikcelt, mellet az mi vruc Ieſus Chriſtuſis, melléie

Mint kel kernie.

Az teſti iot, conditionaliter kel kerni.

vete az ũ imadſagánac. *Legyen te akaratod.* Vgy hogy nem kũlömben keuannyuc Iſtentũl az mike reſũnknec meg halgatáſat, hanem okcal, ha ũ neki io akarattya vagyon reia, ha kedues, es kellemétes az ũ ſzemeinec elõtte. Mert el kel vgyan hinnũnc hogy az Iſten meg halgattya az mi imadſagunkat, de egyẽként azokrul à dolgokrul mellyeket kérũnc ũ tũlle, nem tellyeſseggel kèl vakmerõ képpen bizonyoſoknac lennũnc, hanem Iſtenre hadgyuc magunkat, engedelmeſec legyũnc ũ nekie, ualamit az ũ io, es kegelmes akarattiabol uegez mi rullunc, es az mi kéuanſaginkrul, azt elég neuẽ vegyũc tũlle. Miképpen ſzent Dauid, ki midõn
2. Reg. 15. orſzagábol ki ũzettetnęiec, kęri vala vgyan Iſtent, hogy ũtet megint be ũltetnęie kiraly ſzekibe, mind az altal imeztis mondgya vala. Ha nem akar engemet viſza hozni az vr Iſten, legyen az ũ akarattya. A bizon dolog vgyan, hogy valamikor vgy
Az io modon ualo kõnyõrgés, ſoha heiaba nem eſic. kõnyõrgũnc Iſtennec à mint illic kõnyõrgenũnc, ſoha az mi kõnyõrgéſũnc heiaba nem eſic, hanem mindenkor nyer valamit. Meg adgya Iſten è kettõnec eggyket valamellyket, azt mondgya ſzent Bernard. Vagy azt à mit kerũnc, vagy azt à mit ũ tud hogy haſznosb annal minekũnc.

Chriſtusnac neuebe kel kerni. Annac fõlõtte, ezis ſzũkſeg az io modon valo kõnyõrgeshez, hogy à mi imadſagunc à Chriſtuſnac neuében igazgattaſsec az atya Iſtenhez. A

Chriſtus

Chriſtus neue peniglẽ, az ũ emberre léte, kénnya, halala, fel tamadáſa, erdeme. Kęrni azert à Chriſtus neuében ez, hogy azon keriũc az atyat, hoǵ az ũ ſzent fiaęrt meg halgaſson, es meg ſzabadéchon minket. Vgy mint kiben batorſagunc vagyon, es bizodalommal valo ũ hozza menetelunc, az ũ benne valo hitnec altala. Mely dolog erõſet minket à kéſertet ellen, mely az mi bũnõs, es méltatlan voltunkbol tamad, es arra kiſztet hoǵ bũneinknec ſzantalan voltat meg gondoluán, ketſegben eſſũnc. Mert mit tehetũnc neki ha bũnõſoc vagyunc? Azert nem halgatnae meg minket à Chriſtus? Tauol legyen tũlũnc ez à gondolat. Hallode mire tanet vrunc minket. Nem arra bizony hoǵ az mi neuũnkbe, hanem hoǵ az ũ neuébe kériũnc. Es ha azt miuellyũc, meg eskũſzic raita hoǵ meg halgat minket. Noha bũnõs vagy, azert vgyan ne eſſel ketſegbe, hanem gondold meg, hoǵ az vrnal irgalmaſsag, es az Iſtennel beuſeges valtſag vagyon. Euel à gondolattal bizatuan ſziuedet igyekezzél meg iobetani magadat, es kery valamit akarſz meg adatic teneked. Es eleg legyen ez arrul, mint kellyen io módon vezerlettetni az mi imadſagunknac.

Ephes. 3.

A bũnõſoketis meg halgattya Iſten.

Pſam 129.

Oetõdſzõr, ſzũkſeg, hoǵ az mi imadſagunc lelki, es teſzti alazatoſsággal ekeſetteſsec meg. Alazatos lélekcel kõnyõrõgiũnc az mi vrunknac. Eſ-

5. Alazatoſſag kel az imadſaghoz.

meriũc az mi méltatlan voltunkat, vallyuc hogy el vetet ondoc bũnõsõc vagyunc. Semmit magunknac ne tulaidonéchunc, hanem mindent az Istennec irgalmasságabol variunc, onnét remellyũc kõnyörgesünknekis meg halgatásat. Mert az magát meg alazo embernec imadsága hattya altal à kõdõket. Az tõredelmes, es alazatos szivuet nem vtal lya Isten. Reia tekéntet az alazatosoknac imadságokra, es az ũ kereseket meg nem vtalta. Emlekezzünc meg rulla, hogy ama Pharisæus, à ki az ũ erdemit hannya Isten elõt, meg vtaltatec Istentũl, es à Publicanus ki esmere az ũ bũneit, es az Istenec irgalmasságat kęuána, meg igazuluán mene ala à tẽplõbol. Touabba testétis vgy kel embernec rendelni, es tartani, hogy à belsõ alazatosságnac bizonyetása meg tesséc ũ raita. Mert nyluan valo dolog, hogy az allazatosságnac, es aietatosságnac kilsõ ielentéseis kedues Isten elõt, mikor kęp mutatas nelkũl vagyon. Salomon midõn à templomot meg szentelé, à fõldon térdre esuęn, es kezeit az égbe fel emeluén imadkozéc. Moyses, midõn az Israelnec fiai, az Amalechitakcal viua, annéra fel emeli vala kezeit, hogy vgyan el faradnac vala. Szent Pal imigyen szól maga felõl. Meg haitom az én térdeimet, à mi vrunc Iesus Christusnac atyánac. A Publicanusis tauol áluan uęri vala az ũ mellyét, es semeit sem merészli vala az egbe fel emelni. De ũnnen magais Christus vrunc, kinec minden chele-

Eccleſ. 35. Pſalm. 50. Pſam. 101.

Luc. 18.

Teſtünknec az imadſaghoz ualo rendeleſe.

3. Reg. 8. Exod. 17.

Epheſ. 3.

Luc. 18.

Ioan. 17.

kedet

kedeti mi tanulſagũc, neha ſzemeit az égbe emeluẽ neha à fóldre boruluan imadkozot. Ezekből meg ertheted, hogy techenec Iſteñec effele kílső ſzer tartá ſoc az imadſagbã, chac tauol legyẽ tűllőc à kęp mutatas, es az lęleknec belső aietatoſsagabol ſzarmazzanac. Hatodſzor fólőtte igẽ kellemeteſse teſzi az imadſagot à leleknec buzgoſaga. Illic azert hogy à mit kerűnc, figyelmetes elméuel, es ſziuűnknec nagy buzgo kęuanſagàual keriűc. Lam meg mondam è prædicationac kezdetiben, hogy az imadſag, elménknec Iſtenhez valo fel emeléſe. Nem ſzaiunknac kíjaltáſat, hanem ſziuunkkęuanſagat nézi az Iſten. Ez àm az, à mire Chriſtus tanet minket, midőn azt mondgya, hogy titkos helyen, aito be zárua imadkozzunc. Azt akaria hogy az imadſagnac ideign, minden heuolkodo gondolatoc ki rekeſzteſsenec az mi ſziueinkből, mi magunknac titkon legyűnc, ſemmi ez vilagi dolognac gondolattya velűnc auagy bennűnc ne talaltaſsec: ſemmi egyeb ne forogion ſzemeinc előt, hanem chac az Iſtennec irgalmaſsága, es az mi nyomorult voltunc.

6. Leleknec buzgoſága. Matth. 26. Matth. 6.

Végezetre ha azt akariuc hogy meg halgattaſſec az mi imadſagũc, ſzűkſeg hogy alhatatoſoc legyűnc, à kőnyörgésbẽ, es ſzűntelẽ imadkozzűc. Vrűknaces ſz. Palnac imillẽ intéſec ſzerẽt. Mindẽkorő kel imadkozni, es meg nẽ fogyatkozni. Szűntelẽ imadkozzatoc, es abba vigazzatoc hala adáſſal. Akőnyőrgéſnec

7. Alhatatoſ. ſág. Luc. 18. 1. Teſſ. 5. Col. 4.

gèſnec ſzũntelen voltaual kel azt meg nyernũnc, à mit az mi erdemũnc meg nẽ nyerhetne. Kõueſsũc az õſzuegy azont, ki à ſoc vntatáſſal gyõze meg az hamis bironac kemẹny voltat. Sõt à Chriſtuſ-
Luc. 22. 6. nac peldaiais aianlya nekũnc az imadſagba valo meg maradaſt, kirũl azt oluaſſuc hogy hoſzan imadkozot, es neha mind ẹten ẹt altal meg maradot az imadkozásba. Kõueſsũc azert à mi vrunknac tudomanyat es peldáiat legyũnc alhatatoſoc az imadságban. Hanem egſzer, maſzer, a-
Miert halaſztya Iſten az meg halgataſt uag harmadſzer kõnõrõguen, meg nyerhettyũc Iſtentũl azt, à mit kẹuánunc. Minem azert halaſztya Iſten à meg halgataſt, mintha nem akarnaia meg adni à mit kerũnc, hanem hog kéſergeſſe, es gyakorlya az mi hitũnket, bekeſéges voltunkat es alhatatoſsagunkat. Hogy bõchũlteſſe vélũnc az ũ adomanyt, mert eztlád à mihez kõnnyen es hamar iut ember, azt nem igen bõchũlli, de à mit ſoc kereſſel es kõnyõrgeſſel nyer mèg, azt bõchũletben tudga tartani. Hogy à halaſztaſſal neuellye bennũc à keuanſagot, es à keuanſag indechon minket ſzũntelen valo imadkozaſra. Es ezeknec è dolgoknac kel meg talaltatni az mi imadſaginkba, ha akariuc hog meg halgattaſſunc Iſtentũl.

Maſodic réſze.

Eddig-

Ddiglen ſemmit nem kertetec az en neuembe. Ne aléchad azt, hogy ez ideig az apoſtoloc ſemmit nem imadkoztanac volna. Mert nem heiába kértec vrunkat hogy meg tanetanaia ũket imadkozni. Ketsèg nelkũl imadkoztanac. De nem à Ieſus neuébe, az az, ũ altala, vgy mint kõzbe iaro altal: nem kertenec az atyatul ſemmit, hanem à mi nelkũl ſzũkõlkõttenec, azt ũ magatul kertec Chriſtuſtul. Inti azert ũket, hogy kérienec az ũ neuebe. Mely intes minketis ſzinten vgy illet mint az apoſtolokat. Melto azert hogy mies ſzũntelen imadkozzunc, miuel hogy ieles okai vannac, mellyekert imadkoznunc kel. *Okai, mellyekért kellyen imadkozni.*

Elſõ oka, az Iſtennec parancholattya. Mert aleg vagyon valami egyeb, kit Iſten gyakrabban parancholyon mint azt, hogy imatkozzunc kérietec azt mongya ez mai Euangeliomba, es veſztec. Maſut azonkeppen, kerietec es veſztec, kereſſetec es talaltoc, zõrgeſetec es meg nyttatic tinektec. Egyéb ũttis ſzantalan helyen int minket az imadkozáſra. 1. oka. Luc. 11.

Maſodic oka, az mi ſzũkſegũnc. Az emberi çlet oran kẹnt ſoc nyaualyac ala vettetic. Szũntelen valo tuſakodaſunc vagyon az õrdõggel, à teſtel, esez vilaggal, kiknec ellenec nem alhatunc Iſtennec ſegetsège nelkũl. Szũkſeg tahat imatkozuan ũ ſzent felſèget ſegetſegũl hinunc. Igeri vgy an 2. oka.

hog̃ meg ſzabadet minket minden nyaualyainkbol, de nem kűlőmben, hanem ha ſegetſegűl hiuattatic mi tűllűnc. Hiy ſegetſegul engemet, vgymond, haboruſagodnac napian, meg ſzabadetlac tegedet. Es ha valaha egyeb időben ſzűkſeg uolt, moſt bizon leg főlőtteb ſzűkſeg hog̃ imadkozzunc, miuel hog̃ igen meg ſokaſottanac az mi nyaualyainc. Valahoua tekęnteſz, ſohol ſemmit egyebet nem lathacz ſzomoru haboruſagoknal es eſz veſzeſeknel. Az hit dolgába ſzantalan ſoc zurzauar vagyon mindenűt. Ez vilagi feiedelmec kőzőt, nagy eſz veſzés es egyenetlenſeg. Naponkēt inkab el árad kőſztűnc à gonoſság, es à bűn. Meg fogyatkozic minden iamborság es iſteni felelem. A Tőrőknec kegyetlen hatalma neuekedic raitűc. Minden féle betegſeg, dőg halal vralkodic feiűnkőn. Es ſenki ninchen, kinec valami tulaidon magánac valo nyaualyaiais nē volna. Mind ezekből ha meg akarunc ſzabadulni, az imadsągnac fegyueręt vegyűc kezűnkbe, vgy mint meg ſzabaduLaſunknac batorſagos eſzkőzęt. Harmadic oka, Chriſtus vrunknac es az ſzenteknec peldáia. Oluaſuc az euangeliomban, hog̃ iduezetőnc gyakorlatoſsaggal imadkozot.

Ez moſtani időnec nyauualyas uolta,

Harmadic oka.

Szokáſoc volt az régi ſzent iamboroknakis, hog̃ minden dolgokat imadsągon keſzdettec el. Ha valami nelkűl ſzűkőlkődtenec, imadsággal

nyertec

nyertec aztis meg Iſtentůl. Michoda nagy tunyaſag volna azert az mi bennůnc, hoǵ à mit az mi vrunc es meſterůnc gyakorlot, à mibe az ů ſzerelmes ſzolgai foglaltac magokat, azt mi nem chelekednőiőc? Ezeket az okokat valoba meg gondoluán, ſerkennyůnc fel az aietatoſſaggal valo imadkozáſra, es ſoha az Iſtenhez valo kialtaſtul meg ne ſzůnnyůnc.

De mondanaia valaki. Hiſzem tudgya Iſten minekůl ſzůkőlkődůnc: Hiſzem akarattyais vagyon reia, hoǵ meg adgyon nekůnc mindent à mit tud hoǵ iduеſſegůnkre leſzen. Nem ſzůkſeg tahat hoǵ mi ůtet firtaſſuc. Hallade: Nem azert kőńőrgůnc Iſtennec, hoǵ meg tanechuc ůtet reia minemů ſzůkſeginc legyenec. Hanem hoǵ en gedgyůnc az ů ki ielentetet akarattyanac. Mert mikeppen hoǵ ů tart es ů taplal minket, de nem kůlőmben, hanem kézi munkanc vtan, azon modõ ád mindẽt nekůnc, de vgy ha keriůc tůlle. Ez az ů kegyes akarattya mellyet nekůnc ſoc helyen meg ielentet, es azt adta előnkbe, hoǵ ehez ſzabiuc magunkat.

Tudgya Iſten ſzůkſeginket, de azert ugyan kéretni akar.

Harmadic réſze.

AZ imadságnac ereięrůl es haſznalatoſsagarul kellene im̃ar ſzollanũc. De à ki azokat eſzebe vőtte, mellyeket ez előt ſzollottũc, kőnńẽ meg erti mi legyen

Az imadſagnac haſzna, meg halgatas.

legyen az aiętatos kőnyőrgeſnec haſzna, es gyűmőlche. Tudni illic ez, hoǵ meg halgattya à mi imadſagunkat Iſten, es meg adgya à mit ű tűlle kęrűnc. Mert imigyen ſzólla az Apoſtoloknac, es ű vtannoc mi nekűnc. Valamit kerendetec atyam tul én neuembe, meg adgya ti nektec. Mely igeretnec igaſsaga hoǵ iobban meg teſséc, hozzunc egy nehany hiſtoriakat elő à ſzent irasbol, kikben nyluan vagyon, hoǵ Iſten meg halgattya az néki kőnyőrgő embereket, es beuſeggel meg adgya azt, àmit kőnyőrőguen tűlle kęrnec.

Pſalm. 31. Bűnnec bochanattyat nyeri az imadſag. Luc: 7. Luc. 18.

Vgy mond ſzent Dauid, hoǵ akar mely ſzent emberis kőnyőrőg Iſtennec à bűnnec bochanattyaert. Es hoǵ valaki kőnyőrőg, annac bűne meg bochattaſséc, meg bizonettya à bűnős aſzony embernec peldaia, ki ſiruan es kőnyuezuęn, imillyen ſzót halla vrunktul. Meg bochattattanac ennec bűnei mert igen ſzeretet. Meg bizonyettya à Publicanuſrol iratot Hiſtoriais, ki midőn imigyen imadkozot volna, Iſten legy kegyelmes ennekem bűnőſnec, meg igazuluan iőue ala à templombol.

Az imadſag, őrőc eletet nyér. Luc. 23.

Touabba, az imadſagnac altala őrőc életet kerűnc, es nyerűnc Iſtentűl. Hoǵ ez igy legyen, à kereſztfan meg tért lator meg mutattya. Ki mikoron kőnyőrgőt volna vrunknac, hoǵ ű rulla meg emlekeznęiec, azon napon be vitetec paradichomba.

dichomba. Szent Istuanis az imadsagban muluan ki è vilagbol, be fogattatec az menyorszagnac dichôsegebe. Acto. 7.

Ez vilag szerent peniglen meni soc testi iot szokot legyen Isten adni azoknac à kic neki imadkoznac, mind az ô, smind az vy testamentombol meg teczic. Moyses imadsagára, gyôzedelem adatec az Israel fiainac az Amalechitákon. Ionas à Czet hal gyomrabol ki szabadula, minec vtanna Istennec kônyôrgôt volna. Az magtalan Anna aszony, imadsággal nyere magzatot magánac. Illyes vgy zarla be az eget hog harom esztendeig es hat holnapig nem ada esôt, az vtan ismét meg nyta kônyôrgesèuel. Az anyaszentegyhaznac imadsága altal Herodes tômlôczébôl ki szabadula szent Péter. Dorcást halalábol fel tamaszta, Aeneast es à santat meg gyogyéta à lesusnac neuét segétségûl hiuan. Cornelius imadkozuán, es alamosnalkoduan azt nyere magánac, hogy Peter hozza kûldetéc, à Christushoz teréte, es meg kereszte le ûtet. Bizony igaz tahat à Christusnac igereti, melyben azt fogada, hog valamit kérûnc atyatul az û neuében meg adatic mi nekûnc.

Ez vilagi soc io adatic az imadságra.

Exod. 17.

Ion. 2.

1. Reg. 1.

3. Reg. 17.

Acto. 12.

Act. 9.
Act. 3.
Act. 10.

Mind ezeket azert mondam elôttetec egy keuese hoszu nemû beszedel, hog meg ertuén mi legyen az imadsag, mi kellyen az io modon valo imadkozáshoz, minemû okokbol kellyen indet-

tatnunc

tatnunc az imadkozàsra, es mely nagy haſzna, es gyümölche legyen az kereſztyeni imadsàgnac, ebredgyetec fel, es à tunyaſagot hatra vetuen, legyetec gyorſac az Ieſus neuęnec ſegetſegül valo hiuasàra. Igyekezzetec mind ielen valo ſ-mind kôuetkezendô veſzedelmekbôl meg ſzabadulaſt è vilagi, es mennyei iokat nyerni magatoknac.

KERESZT IARO

HETFÔ.

Szent Lukach irta meg ez mai Euangeliomot, XI. réſzeben.

AZ idôben, monda Ieſus az ù tanetuanynac. Kinec uagyon kôzzùletec egy barattya, kihôz mennyen eyfelikort, es mondgya neki: Barátom, Adgy ennekem kôlczôn harom kenyeret: Mert az en baratom hozzam tert be az utbol, es nincz mit eley be tennem. Es az otben feleluen, mondgya: Ne banch engemet: Immar aytom be zarua uagyon, es magzatim uelem uadnac az agyashazba, Nem kelhetec fel, es nem adhatoc. Mondom ti nektec, ha fel nem kelis, es nem adis neki azert hogy barattya, de maga annac ô untataſsaert fel kel, es ád neki, ualameni ſzukſeg. Enis

Enis mondom ti nektec: Kerietec, es adatic tinektec: Kereſsetec, es meg lelitec. Zörgeſsetec, es meg nyittatic tinektec. Mert minden à ki kér, ueſzen: Es à ki keres, talál: Es à ki zörget, annac meg nyittatic.

EZ mai Euangeliombanis az imadságrul adatic nekünc tanulſag. Es kiualtképpen arra tanét it Chriſtus, hogi ſzüntelen imadkozzunc, es mind addig ſe hadgyüc bęket vrunknac, mèg nem meg adgya azt à mit tülle kęrünc. Es egy igen ſzép pelda beſzéd altal meg ielenti, hogi meg gyözzettetic Iſten à ſzüntelen valo könyörgéſsel, es fel ſerkentetic az meghalgatáſra. Mely pelda beſzédet röuideden meg magyarázoc elöſzör, es annac vtanna à proceſsio iaráſrul ſzolloc, miert hogi ma, es è két köuetkezendö napokon, à kereſztyen anyaſzentegyhazban, közönſeges proceſsioc ſzoktanac lenni.

A pelda beſzednec magyarazattya.

KInec uagyon közzületec egy barattya. Mi ertetünc mindnyaian, azon az emberen, kinec barattya vagyon. Az mi aluuo ſzomzédunc auagi baratunc, az Iſten. Ki mondatic alunni, miert hogi nem mindenkoron azontul meg halgat, mi helyen ü neki könyörgünc, hanem mintha alunnęiec, hallaſztya à meg halgatáſt. A vendég à ki

hozzanc

hozzanc iõt, minden fele raitunc eſet nyaualya, ki maſunnan iũ, mert az Iſten nem vgy teremtette vala az embert, hog̃ illyen nagy ſoc nyomorusag ala vettetnęiec, hanem à bũn miat kõuetkezẽnec reianc minden nyaualyác. Midõn azért nyaualygunc, es nyomorgunc, veriũc es zõrgeſsic az imadsagnac ſulyokiáual az Iſten irgalmaſsagánac aitoiat, es keriũnc kęnyeret, az az ſegetsẽget es ſzabadulaſt ũ tũlle. Es noha nem kũlõmben tartya magat hozzanc, mintha alunnęiec, ſõt gyakorta azt mutattya, hog̃ vgyan nem akarna fel ębredni az mi ſegetſegũnkre, es à mi lelki eſmeretũnkis ſokſzor azt adgya elõnkbe, hog̃ az mi bũneinknec ſokaſagàert nem vagyunc méltoc meg halgattatáſra, mind az altal, chac ne ſzũnnũnc meg eſedezni es kõnõrgeni, bizonyara meg ſegęt es meg ſzabadęt minket az mi Iſtenũnc.

Lattyuc azt ſzemeinkel, hog̃ è vilàgi embereknekis kemeny ſziuec, irgalmaſsàgra haitatic à ſoc kerẽſſel, meniuel inkab hozzanc haiol tahat, à kegyes Iſtennec atyai ſziue, es io akarattya, chac mi meg ne fogyatkozzunc magunkba, hanem mind vntalan keriũc ũ ſzent felſegẽtũl azt, à mi nelkũl ſzũkõlkõdũnc.

A proceßio iaráſrul.

Tudgya

TVdgyatoc feienkẹnt, hogy az mi eleinknec regi io ſzokaſoc ſzerẹnt, ez harom napō proceſsiot iarunc. Mely ſzokáſnac hogy meg erchétec oka mi legyen, akaroc ti előttetec rőuid beſzédel à proceſsiorul ſzollanom. *A proceßio iaraſnac ſzokáſa.*

A proceſsio iáras régi dolog az anyaſzentegházban. Es hogy iobban meg ertheſsétec nem chac azt mi legyen, hanem aztis mikor es honnét tamadot leg előſzőr, ennec neminemu peldaia lőn, az Iſrael fiainac à puſztaba valo eleb eleb menetelec. Kic midőn Aegyptusbol ki iőuénec, laſſan laſſan mind addig touab touab menẹnec, mẹg nem az meg igert főldre be iutánac. Vgyan ezen proceſsionac formáia vala azis, à mit Dauid chelekedẹc, midőn egybe gyűtuẹn az nẹpnec ſokaságat, az Iſtennec ſzekrenét az Obed hazatul Ieruſalembe nagy őrőmmel es vigaſsaggal be uiue, tancholuan es vigaduan à ſzekreń előt, dichiruen az Iſtent mind azokcal egyetembe à kic ű tet kőuetic vala. Ioel propheta arra inti à nẹpet hogy mind papoc, mind vénec mind ifiac egybe gyűllyenec, ſiránac bőitőllyenec imádkozzanac es vgy engeſztellyec az vrnac haragiat. *A proceſsio régi dolog.* *1. Reg: 6.* *Ioel: 2.*

Es az ő tőruenbe vgyan ſzokas volt, hogy mikor valami veſzedelem tűl fẹltenec, egybe gyűluen, kőzőnséges es egyetembe valo bőitőleſt es imadkozáſt tőttenec. Vgy chelekedéc Ioſaphat *2. Par: 20.*

kiraly, ki haluán hoǵ az Moab es Ammon fiai nagy ſereggel iunénec ellene tellyeſséggel az imad ſágra adá magat. Bőitőt hirdéte az egéſz Iudánac. Egybe gyuite à tellyes kőſséget feleſegeſtűl gyermekeſtűl, mindnyaian le borulánac à főldre, es
Iud. 7. imadkozánac. Az Betuliabeliekis nem kűlőmben chelekedénec holot Holoferneſtűl, es az ű ſeregetul meg ſzalláttanac volna. Egy nehany oraig mind ſiránac á gyűlekezétbe, es az Iſtenhez imigyen kialtánac. Vetkeztűnc vrunc az mi atyainkal egyetembe: gonoſzul chelekedtűnc, alnokságot miueltűnc. Kőnyőrűly mi raitunc kegyes Iſten, auagy az te oſtoriddal oſtorozd az mi buneinket, es ne adgy minket annac à nemzetſégnec kezébe, mely tegedet nem eſmer. Had ne mondgyac mi felőlűnc à pogán népec kőzőt, hol vaǵon az ű Iſtenec? Rettenetes képpen le omla Hierikonac erős kű fala, midőn Iſtennec parancholattyabol à papoc à frigynec ſzekręnye előt trombitaluan, es à kőſseg kyaltuán, hęt napon hetſzer meg kerűltęc volna à váraſt az Iſraelnec fiai. Holot meg ielentetęc, mely nagy ereie legyen à kőzőnſęges imadságnac hoǵ ſemminem ű ellenkedő hatalom meg nem maradhat, hanem el kel romlani az Iſteñec hiuei előt, valamikorõ űc eǵbe gyűluęn aietatoſsággal kőnyőrőgnec az ű vroknac.

A pro

A proceſsio peniglen ha iol veſzed eſzedbe, ſemmi nem egyeb, hanẽ effele gyůlekezet, melyben à kőzőnſeges ioert, es à kőzőnſéges vezedelemnecel tauoztataſaert, egy akarattal, egy ſziuel, es egyetembe kialtunc az Iſtenhez. Mellyet azért kezde gyakorlani az anyaſzentegyhaz, mert egy nehány ſz: iamboroknac peldaiokbol meg tanulà, hogy kedues es haſznos Iſtennec előtte. Szent Gergely midőn iſzonyu nagy dőg halal volna Romàban, vgy annéra hogy à nép vgyan le omolna, proceſsio iaràſra ada magat à kőſséggel egyetembe. Mi lőn benne? meg engeſzteltetec az Iſtennec haragia, es à halàl meg ſzűnec. Mamertus piſpők, latuan hogy az ű Paſztorsàga alat valo emberec, ſem hazoknal ſem kiuűl bekęuel nem maradhatnànac, ſőt ſzűntelen valo veſzedelembe forgànànac, űis proceſsiot iàra, es vgy vętetec el rulloc az ielen valo veſzedelem. Midőn Athila az Trecaſsa neuű varaſt meg ſzallotta volna, Lupus az ot valo piſpők, nem fegyuerrel, hanem eſſéle imadkozaſsal ſzabedèta meg tűlle vgyan azõ varaſt. Meg ſzàluan viyac vala Aureliat à Gothuſoc. Ananias piſpők peniglẽ à meg ſzallot varasbã, à vàrtakõ iar vala proceſsiot az eg hazi nèppel, es letaniat ęnekelnec vala. Azőkőzbe oly beuſe-

A Proceſsio mi legyen.

Gregorius papa.

Mamertus Epiſcopus Viennenſ.

Lupus Epiſcopus Trecaſinus.

Ananias Epiſcopus Aurelianen:

ges nagy zapor eſõ kezde le ſzakadni az égbõl, hogy keſzerẽttetẽnec el menni à varas alol az ellenſegec.

Oka à proceſsio iaraſnac.

Ezeket latuán à kereſztyénec, es eſzekbe vẽuen, effele kõnyörgéſnec mely nagy ereie volna, közönséggel be vẽuec az proceſsio iaraſt, es az vtátul fogua egyebkoronis, de kiualtképpen midõn valami nagy ſzükség auagy nyaualya vagyon raitunc, proceſsiot ſzoktunc iarni. Miuel hogy peniglen vagy dõg halal miat vagy ellenſeginknec fegüerec altal, vagy ſzükſégtül oſtoroztatnac közönséggel az emberec, es az illyeten nyaualyaknac è taiba ſzokot indulattyoc lenni: (Mert az égnec meg dõgletéſeis illyenkor ielenic meg, az hadi keſzületnekis moſt vagyon alkolmatos ideie, à fõld gyümölcheis è korba gyenge es gyermekdéd: es könnien meg ſertetic akar mi keues égi haborutulis) ennec okaert, méltan rendeltẽc az mi eleinc, hogy eſztendõnkent é napokon proceſsiot iariunc, eſedezünc à mi vrunknac, hogy è vilag ſzerẽnt, io egeſséget, bekeséget, beuséget adgyon minekünc. A végre, hogy beuelkeduen minden iokban, es batorſagoſoc lẽuen minden gonoſztul, chendeſz elméuel ſzolgalhaſſunc neki, es kereſsük az mi idueſségünket. A proceſsio elõt kedig kereſztet viſelnec. Vallyon miert? A végre hogy eſzünkbe iuttaſſa nekünc, honnét kellyen az mi imadſa-

Miert iarunc è napokon proceſsiot.

Kereſztet miert uiſelnec à proceſsio elõt.

imadſagunknac haſznát es meg halgatáſat varnunc. Az Chriſtus Ieſuſnac kereſztiből, kennábol es halalabol. Es ez à ſzokas Conſtantinuſnac ideigtűl fogua kezdetet. Ki midőn almába egy kereſztet latot, es imillyen ſzót hallot volna, ez iel altal győződ meg ellenſegidet Conſtantine, kereſztet irata az ű hadakozo Zazloiara. Es onnet ſzarmazec oſztő az, hogy valamikor mies az imadságnac fegűereuel viaskoduán az mi ellenűnc dihőskődő nyomoruſagoc ellen, proceſsiot iarűc, à kereſztrűl le figgő zaſzlot viſeltetunc előttunc. Ketten ketten iarunc à proceſsioba, mi kiualtképpen egházi emberec, kőuetuen à Chriſtus tanętuanynac peldaiat, kiket vrunc kettőnkent bochata előtte minden varasba, az houa menendő vala. Mellyet nem egyebert miuelűnc, hanem az atyafiui ſzeretetnec ielentęſeiert. Mert à ki Iſtentűl valamit akar nyerni, ſzűkség hogy ſzeretetnec allapattyaba talaltaſſec. *Ketten ketten miert iarunc.*

Az iarás, hogy egy helrűl mas helyre megyűnc, az mi lelkűnknec keuanſagat ielenti, es Iſtenhez valo kőzelgeteſet. Hogy valoba es bizodalommal keuannyuc vrunknac ſegetſéget, es ki vetuen elmenkből minden egyeb fele gondolatot, chac ű hozza iarulunc az mi ſziuűnknec aietatoſsagával. Eleb eleb megyunc teſt ſzerent, az mi lelkűnknec ahóz valo indulattyat, à kinec kőnőrgűnc, *Az iarás mit ielent.*

gũnc,é kilsõ szer tartassalis meg mutatuàn. Az õ tõruenybeli processiokban, az frignec szekreńet hordozzac vala à Sidoc emlekeztetuén Istent az ũ fogadasàra,es à kõtesre mellyet ũ vellec tõt vala. Mi peniglen, à Christusnac szent testẹt hordozzuc, vgy mint az Istennec mi hozzanc valo szerelmẽnec es io akarattyànac ielẹt es pechetit,mutogatuàn ũszent Istenseggenec elõtte, az mi valtsagunknac arràt, es keruèn, hog az ũszerelmes fiaert chelekedgyec irgalmasul velünc.

A Christus testet hordozzuc à processioba.

Hordozzuc touabba à szenteknec tetemit, mellyec altal az Isten gyakorta choda dolgokat chelekedet,(mint àm az Elisẽus tetemirũl oluassuc) nem chac azert hog à mit az mi meltatlansagunc nem erdemlene, azt à Christusnac es az ũ meg bodogult tagiainac meltosàga tõlteneiẹ be, hanem azértis, hog bizońetanoioc magunkat azon anyaszenteghazban es szenteknec eggyességèben lenni, es vẹgig meg maradni, melyben az meńorszagbeli szentec voltanac mèg ez sõldõn ẹltenec, vadnac mostis az õrõc dichõsẹgben. Eneklünkis à processioban, hog az Isten dichirtessec mi altalunc, es az mi sziueinc geriesztessenec az belsõ aietatosàgra. Mert nagy ereie vagyon az eneklésnec az emberi elmẹnec indetasàra. Miként szent Agoston mondgya maga felõl, hog az egyhazi ẹnekeket haluàn el fakadot volna sirua.

A szenteknec tetemẽnec hordozasa.

4. Reg. 13.

Enekles à processioba.

ua. Azert inti vala ſzent Palis à kereſztyeneket, hogy tanechàc es inchec egymáſt, à Pſalmuſokcal, dichíretekcel, es lelki ęnekleſekcel, io keduel es ęnekeluen az ű ſziuőkben az vrnac. Col. 3.

Nemis lehet, hogy az vriſten az őueinec effele alazatos aietatoſsagokat meg ne tekenche. Mert ha igaz az ű mondàſa, hogy valahol ketten vagy harman ű neuęben egybe gyűlnec kőſztőc vagy on, lehetetlen dolog hogy mi kőztűnc ne legyen, miđőn eképpen ſokan egybe gyűluen kőnőrgűnc neki. Azt igeri vala Iſten Abrahamnac, hogy ha tiz iambort találnais Sodomába, mind az tellyes ſokaságnac meg kegyelmezne à tizert. Hogy nem kőnőrűlne tahat mi raitunc, mikoron à kőzőnséges proceſsioba ſoc iamboroc kialtnac ű hozzaia? Holot az artatlan gyermekec, à tiſztaſagos ſzűſzec, az aietatos őzuegyec, az Iſten felő hazaſoc, rőuideden, à tellyes kőſſeg az ſzerſzeteſekcel es egyhazi emberekcel eggy űt, fohazkoduán ki terieſztic kezeket, felemelic lelkeket, es vgy kőnyőrőgnec az irgalmaſſagnac attyánac, à kiralyokęrt es feiedelmekęrt, minden egyeb fele emberekęrt, es ſoc rendbeli ſzűkſeginkert. *Meg tekinti Iſten az őueinec alazatoſſagokat.* Matth. 18. Gene. 18.

Ninchen azert ſemmi oka, miert nem kelſene effele gyűlekezetet gyakorlanunc, ſőt gonoſzul miuelic à kic vagy meg vtallyac, vagy Nicodemuſſal *Nem kel meg utalni á proceſsiot.* Ioh. 3.

Ioan. 3. 2. Reg. 6. Pſam 21. muſſal lappanganac, es hogy à Michol maradékitul meg ne chufoltaſsanac, nem mérnec vilagra iúni, es azert nem dicheric velünc Iſtent az nagy gyülekezetbe. Nem ſzegyenlé Theodoſius Chaſzar ciliciomba öltöſzuen, à papokcal es à köſseggel egyetembe, à ſzentegyhazakat iarni, à ſzentek nec tetemeket latogatni, az Apoſtoloknac es Martyroknac koporſoioknál à földre borulni, es vgy hini ſegetſégül Iſtent, es az ü ſzentit. Moſtan kedig oly ſzemérmes kereſztyenec vannac nemellyec, hogy ſzegyenlic à proceſsio iaraſt, es hogy az mi hitünknec ellenſegitül ne meuetteſsenec, midön mas iamboroc proceſsiot iarnac, üc à ſuttonba pillagnac, auagy kertekbe mennec ſętalni. Atkozot ſzemermeſsęg az, à ki embert meg vonſzon az Iſteni ſzolgalattul. Nem ſzemermeſſeg inkab, hanem ſzegyenſęg. Meg chufola es meg dorgála
2. Reg. 6. Dauidot az ü feleſége Michol, miuel hogy az ſzekreny elöt tanczola, es kiraly löuen el vetettę töue magat Iſtenert. Mit felele neki Dauid? El az Iſten vgy mond, hogy ennélis inkab el vetettę leſzec, es meg alazom magamat az én ſzemeim elöt. Tudta ám ü, hogy à ki embereknec akar keduébe lenni, az Iſtennec nem igaz ſzolgaia. Tudta hogy à ki emberec elöt nem meręſzli Iſtenęt vallani, azt az Iſtenis nem vallya, es nem eſmeri öuęnec lenni. Es azért nem gondola Micholnac ęrtetlenſegęuel.

Meg

Meg laſsad kereſztyen, hoǵ ha Dauiddal, es à Dauidnac fiáual Chriſtuſſal őrőkce eggűt akarſz maradni, effelę ſzemęrmeſſeg te benned ne talaltaſſęc. Ne nezd azt mit ſzereſſen es keduellyen è vilag hanem mit ſzeret es mit keduel az Iſten. Azt, hoǵ alazatoſsaggal ſzolgaly ű neki, oly ſzolgalattal, mellyet az anyaſzentegyhaz à ſzent lelec Iſtennec tanetaſabol ſzokot gyakorlani.

ALDOZO.

AZ VRNAC MENYBE MENETELE.

NAPIA.

A ſzent Marc Euangeliomianac vtolſo reſzében vagyon az mai Euangeliom.

AZ időben: Mikor à tizenegy tanetuányoc eggyűt űlnenec, meg ielenec nekic Ieſus, es meg fedde az ű hitetlenſegőket, es ſzűueknec kemenſeget, hogy azoknac, à kic űtet lattac

uolna fel tamattat, nem hittec uolna. Es monda nekiec: Mennyetec el è ſzeles uilagra, pradicallyatoc az Euangeliomot minden teremtet alatnac. A ki hiſzen, es meg kereſztelkődic, iduőzűl. A ki kedig nem hiſzen, el karhozic.

Azokat kedig, à kic hiſznec, è iegyec kőuetic. Az en neuembe őrdőgőket űznec ki, uy nyeluekcel ſzolnac: Ki gyokat ueſznec fel: Es ha ualami halalos italt iſznac, ſemmit nem árt ű nekic: A betegekre kedig kezeket uetic, es meg uigaſznac.

Az ur annacokaert, minec utanna ſzollot uolna nekic, mennybe fel uetetec, es űle Iſtennec iobia felől.

Azoc kedig ki menuen, mindenűt pradicálánac, az ur uelec chelekeduen, es az iget eroſsituen-à kőuetekezó iegyeknec altala.

Hitűnknec agazattya erősettetic.

EZ mai Euangeliom erősséti hitunknec agazattyát, melybe vallyuc, hogy à Ieſus Chriſtus menybe fel ment, es űl az őrőc mindenhato atya Iſtennec iobia felől. Mert azt beſzelli ſzent Marc, hogy vrunc fel tamadasának negyuenedic napian, meg ielenuén az tanetuanyoknac, meg feduén az ű hitetlenségeket, es ſziuőknec kemenységet, es reiaioc bizuan az Euangeliomnac hirdetesét, es à ſzentſegéknec ſzolgaltatáſat, lathatando képpen menyorſzágba fel mene, es attyanac iobia felűl űle. Az Apoſtoloc peniglen, el menuén, ſzorgalma-

galmatoſon el iarànac az ũ reiaioc bizatot tiſztben. Ez ſommaia ennec ez Euangeliomnac. Melynec harom reſze vagyon. Elſõ reſzęben meg fedi vrunc à tanetuanyoknac hitetlenséget, es ſziuõknec kemenséget.

Maſodikba, paranchollyanckiec, hogy è ſzéles vilagon mindenũt hirdeſſęc az Euangeliomot, es ſzolgaltaſsac à ſzentségeket.

Harmadikban meg iria az Euangeliſta, Chriſtuſnac menybe menetelét, es az Apoſtoloknac engedelmeſséget.

Elsõ Reſze.

Mikor à tizenegy tanetuanyoc eggyũt ũlnenec, &c. Két dolgot fedde meg vrunc az Apoſtolokban, Az ũ ſziuõknec kemenséget, es az hitetlenséget az az, à gyõkeret, es annac gyũmõlchet. Gyõkér à ſziunec kemensége, mely valahoua be férhet, chac hamar meg gyarapodic, es magàhoz haſonlo gonoſz gyũmõlchõt terem, hitetlenséget. A feddeſnec oka ez, *Mert àzoknac à kic lattac uala hogy fel tamadot uolna nem hittenec.* Meg feddi azért az hitetlenséget, hogy hit tamadgyon bennec. Meg feddi à ſziunec kemenséget, hogy meg lagyullyon ziuõc miuel hogy à kemeny ſziunec gonoſzul leſzen dolga az vtolſo napon.

Mit feddet meg Chriſtus az Apoſtolokba.

A feddeſnec oka.

Eccleſ. 3.

Moſtis

Moſtis melto feddeni azokat, kic kemeny nyakcal ellene vetic magokat az igaſságnac, inkab hiſznec à charlad, es hazug lelekuec az hamis Prophetakban, hogy nem mint az Iſten lelkenec az anyaſzentegyhazban. Es az igaſságtul fülöket el fordetuan, teuelygeſeket halgatnac. Maga ſzent Pal erőſsen paranchollya, hogy külömb külömb fele idegen tudomanyoktul ſzellyel ne hordoztaſsanac, mert io embernec malaſztal meg erőſseteni ſziuet. Azert ſzol vala imigyen maſut vgyan azon ſzent Pal. Meg laſsatoc atyamfiai, hogy valamelybe ti közzületec hitetlenségnec gonoſz ſziue ne talaltaſsec. A mi dolgunc ez, hogy à mirül az Apoſtolokat vrunc meg fedde, attul igen oltalmazzuc magunkat.

Heb. 13.

Heb. 3.

Maſodic réſze.

EL menuen è ſzeles uilagra, Pradicallyatoc az Euangeliomot, minden teremtet allatnac.

Parancholya, hogy az ű menybe meneteli vtan, hirdeſsec az Apoſtoloc, es az ű vtannoc köuetkezendő egyhazi ſzolgac az Euangeliomot, es kereſztellyenec minden nemzetſégeket. Es ennec okaert el küldi űket è ſzeles vilagra. Mert mikeppen mind ez egeſz vilagot teremtette, azon keppen ez egeſz vilagot, es nem chac à Sidokat akarta tanettatni. Azokat à iuhokatis, mellyec

Mit paranchol urunc az Apoſtolok nac.

Ioan: 10.

mellyec még az ű aklába nem valanac, be akara hozatni, az az, à Poganokatis az ű eſmeretire akara terẽttetni, es az anyaſzentegházba be plantaltatni. Hogy egy akol es egy paſztor lenne. Ioan. 10.

Prædicallyatoc ugymond, az Euangeliomot, nem az emberi gondolatokat, auagy heuolkodo beſzedeket, mikent à hitetlenec ſzoktac chelekedni. Kikrűl azt mondgya ſzent Dauid, hogy oly beſzedeket beſzellettenec, mellyec nem ollyanoc voltanac mint az Iſtennec tőrueńe. Azert mondgya Ieremiaſnalis az Iſten, hogy à mely prophetanac alma vagyon, azt vgy beſzellye mint almot, ne mondgya hogy Iſten ſzaua volna, es à kinẽl Iſten igẽie vagon, vgy hirdeſſe mint Iſten igẽiet, mondúan. Azt mongya az Iſten. De michoda az Euangeliom? Ez vilagi emberec ſokcal kilőmbet velnec az Euangeliom felől, hogy nem mint kellene. Nemellyec azt alẽttyac, hogy Iſten ellen, es à tőrueny ellen valo karomlas az Euangeliom. Mint ám azoc à kic haluan ſzent Iſtuannac prædicallásat, fel kialtanac monduán. Halloc ű̃tet, hogy karomlo ſzókat ſzólla Moyſes ellen, es Iſten ellen. Nemellyec megint bolondságnac itelic lenni, hogy abba higgyűnc, à ki meg fezẽttetet. Prædicallyuc vgymond ſzent Pal à meg fezűlt Chriſtuſt, à Sidoknac botrankozaſt, es à poganoknac bolondságot.

Mit kellyen prædicallani. Pſal: 118. Hiere: 23. Az Euangeliom felől, ez vilagi emberec nec ueleke deſec. Actor. 6. 1. Cor: 1.

Nemel-

Nemellyec touabba azt vélic, hogá kic az Euangeliomot Prædicallyac, meg bolondultanac. Mint Agrippa kiraly, ki imigyen ſzolla ſzent Palnac. Meg bolondultal Pal.

Acto. 26.

Mind az altal, akar mit ſzollyanakis az emberec az Euangeliom felől, ſoha ſem dichőſegesb, ſem meltoſagosb, ſem haſznosb, ſem ſzükſegesb tudomany nem ielent ennel ez vilagon. Mert azt mondga ſz. Pal, hogy az Euangeliő, Iſtennec hatalmaſsaga az idueſségre, mindeñecà ki hiſzen. Sidonac előſzőr es egytembe à Gőrőknekis. Az az, oly eſzkőz, mely altal Iſten idueſséget, es őrőc eletet ad mindeneknec, valakic hiſznec ű benne, akar Sidoc legyenec azoc, akar poganoc. Vgy mint az Euangeliomnac neue, vig izenetet, auagy kőuetſéget iegyez. Mert noha az Euangeliom magaba foglallya mind à pœnitencia tartaſt, mely Iſten ſzerent valo ſzomoruſag es bánat, ſ-mind à bűnnec bochanattyat, mely vigaztalo, es őruendeztető hir: Vrunknac imillyen mondaſa ſzerent: Ezeket kel vala à Chriſtuſnac ſzenuedni, es harmad napon halottaibol fel tamadni, es Prædicaltatni az ű neuében Pœnitenciat, es bűnőknec bochanattyat, minden nemzetségec kőzőt: Mind az altal, iduezetőnc az főb reſzétűl ad neuet neki, es miuel hogá bűn bochanattyánac, az igaſságnac, es idueſségnec, (mellyet őrőkségul ad az ű ben

Michoda az Euangeliom. Rom. 1.

Az Euangeliomnac neue.

2. Corint. 7.

Luc. 24.

Honnet adatic neu az Euangeliomnac.

nc hi-

ne hiuőknec) igereti adatic előnkbe benne, mél-
tan neueziezt à tudomant Euangeliomnac, az az,
vig es őruendetes ízenetnec.

Bizonyara oruendetes ízenet, vgy mint ki- Oruendetes ízenet.
ben ez hirdettetic, hoģ az Iſten è vílagra kűlte az Ioan. 3.
ű fiat, nem à végre hoģ karhoztaſsa è vílagot,
hanem hoģ meg tartaſsec è víla g ű altala. Hoģ I. Tim. 1.
Ieſus azert iőt menyorſzagbol à főldre, hoģ meg
ſzabadecha à bűnőſőket. Mert ez rőuid ſomma-
ia az Euangeliomnac. Mellyet az Apoſtolokis
Prædicallanac Chriſtuſnac menbe meneteli vtan.
Halgaſsacza mit beſzel ſzent Pal errűl. Egy, vgy-
mond, az Iſten, egy à kőzbe iarois az Iſten kő- I. Tim. 2.
zőt es az emberec kőzőt, az ember Ieſus Chri-
ſtus, ki onnen magat atta árrul à valtsągban min-
denekert. Megint ſzent Peter. A Ieſus mellyet Act. 4.
ti meg feſzetettetec (ſzol à Sidoknac) kit az Iſten
fel tamaſztot halottaibol, Ez àma kű, mely hatra
vettetet ti tűlletec eppetőktűl, ki lőt à ſzegletnec
feiģue. Ninchenis ſenkiben egybben idueſseg. Act. 10.
Nemis adatot ég alat más neu embereknec, me-
lyben nekűnc iduezulnűnc kellene. Errűl min-
den Prophetac bizonſagot teſznec, hogy bűne-
nec bochanattyat veſzi ű altala, minden valaki
hiſzen ű benne. Ez à vig kőuetſeg, mellyet az
Apoſtolokcal, Prædicaltata CHRISTVS. De

miuel

miuel hogy à bűnnec bochanattyat es az idueſſeget mellyet az Euangeliom hirdet, ſenki egyeb el nem veheti, hanem chac az, à ki eſmeri bűnös voltat, erzi magaban, Iſtennec à bűn ellen valo haragiat, meg tér es pœnitentiat tart, azert eggyűt iar è kettő az Euangeliomba, à pœnitentianac es à bűn bochanattyanac hirdetéſe.

Kiknec kel prædicallani az Euangeliomot.

Kiknec ſzűkſeg prædicalni az Euangeliomot? *Minden teremtet allatnac.* Tahat az oktalan allatoknakis, à faknakis: Mert Ezekis teremtet allatoc. Nem vgy erched. Nem ſzol it Chriſtus à teremtet allatoknac minden fele nemeirűl, hanem az emberi nemzetnec minden reſzeirűl. Ket reſzre oſzlot vala az emberi nemzet. Egyc reſze vala à Sidoság. Az Abrahamnac maradéki, az kőrnűl meteltetet emberec. Maſic reſze vala à poganság, azoc à kic nem Abrahamtul ſzarmaztanac volt, es kőrnűl ſem metelkedtenec. A Chriſtus el iőuetele elől, chac à Sidoc hiuattatnac vala Iſtennec valaſztot nepénec. Vgy mint kiknec imigen ſzolla Moyſes. Tegedet valaztot az te vrad Iſtened, hogy ű neki kiualtképpen valo nepé légy, minden népec közzűl, mellyec è főldőn vannac. De miőn immar el iőt à Chriſtus, parancholla az apoſtoloknac hogy prædicallyanac, nem chac à Sidoknac, hanem minden teremtet allatnac, az az, minden emberecknec, ſzemelyeknec, nemzet-

Mit értsünc à teremtet allatokon.

Deut. 7.

nemzetségeknec, allapatoknac, rendeknec valogatása nelkül. Szereti Isten az embert, keuannya, hogy minden emberec az igasságnac esmeretire iussanac es idueszüllyenec. 1 Tim. 2.

A ki hiend &c. Szól nem chac az ű szemelyenec esmeretirül, es arrul à hitrül, mellyel valyuc à Christus felől iratot historiat igaznac lenni, mert effele hit, az ördögökbenis vagyon, ha sz: Iacabnac hiszünc, ki azt mondgya hogy az ördögökis hisznec es rettegnec, mind az altal vgyan nem idueszülnec: Hanem olyrul, à ki az ű benne valo hitelt, es bizodalmat, annac fölötte à mi akaratunknac az ű akarattyahoz valo szabásat, magaba foglallya. Vgy hogy hinnünc kel, azoc vtan, mellyeket à törueny es à prophetac Isten felől elönkbe adnac, azokatis, mellyeket az Euangelistac es az Apostoloc irtanac vrunkrul. Hogy az Istennec fia emberre lőt, ként, halalt szenuedet, fel tamadot, menbe ment, ül az atya Istennec iobia felől. Touabba hogy ezeket mi erettünc emberekert, es az mi idueslegünkert miuelte. Hogy az ű engedelmességénec altala, bűneinc meg bochattattanac, es meg igazultunc. Meg menekedtünc à törvénnec atkatul, à halaltul, à karhozattul, es bizodalmunc vagyon benne, hogy az öröc çletre menendöc vagyunc. Ezeket hiuén, engednünc kel az ű akarattyanac. Mi legyen kegid az szent

A hit mit foglal magaban.

Iac. 2.

Mit kel hinnünc.

Az Istennec akarattya.

Pal meg ielenti, monduan. Ez az Iſtennec akarattya, tudni illic, hoǵ magatokat ů neki ſzentellyętec. Megint: Kerůnc, vgy mond titeket atyamfiai, fedǵetec az ńukhatatlanokat, vigaztallyatoc à felelmes lelkůeket, fogadǵatoc hozzatoc az erőtleneket, bekeſeges tůrőc leǵetec mindenekhez. Meg laſsátoc hoǵ valaki valakinec gonoſz helyebe gonoſztne adǵon, hanem mindenkoron io tetelre iǵekezzetec, mind ti kőztetec, mind egyebec kőzőt. Mindaha őruendezzetec, ſzůntelen imadkozzatoc. Mindenekbe hálat adǵatoc, mert ez Iſtennec ti hozzatoc valo akarattya à Chriſtus Ieſuſnac altala. Es hoǵ az à hit, melyrůl iduezetőnc it ſzol mind ezeket, es kiualtkeppen az ů akarattyanac be tőltéſet, magába foglallya, iobban meg teczic ſzent Matebol, ki imigyen ielenti hoǵ ſzol lot volna Chriſtus az ů tanetuańinac. El menuęn tanechàtoc minden nemzetſegeket, meg kereſzteluęn ůket, atyanac, fiunac, es ſzent leleknec neueben, meg tanętuan ůket meg tartani mindeneket, à mellyeket meg parancholtam tinektec.

Matth: 28.

Ep hitet aianl azert az Euangeliomi tanetas minekůnc à kic iduezůlni akarunc. Az az, à io fat gyůmőlchęuel eǵetembe. *Es meg kereſztelkedendic, &c.* Azert kůldi az Apoſtolokat ez egeſz világra, hoǵ népet es orſzágot ǵůichon ů altaloc maganac. Az ů orſzága az anyaſzenteǵhaz, mellyet két eſzkőz altal gyůti az Iſten.

Két eſzkőz altal gyůti Iſten az ů orſzágat.

Ellő

Elsõ eszkõz az ige, Masodic à szentsegec: Szolla ez elõt Christus az igenec prædicallasarul, es à hitrûl, ki vgyan azon igenec hallomasábol vagyon, immaron emlekezic az szentsegeknec szolgaltatasárul. Es fõ keppen à keresztségrûl, vgmint elsõ es oly szentségrûl mely aito à többire. Azt ielenti, hogy szûkseg meg keresztelkedni azok nac, valakic az anyaszentegyházna ctagiai, es az idueſségbe reszesec akarnac lenni. Nem chac azt parancholla hogy Prædicallyanac, hanem hogy keresztellyenekis. Tanechatoc, vgymond szent Matenal, minden nemzetsegeket, meg keresztelven ûket, atyanac es fiunac, es szent leleknec neueben.

Szûkseg meg kereszteikedni.

Matth. 28.

Es vala vgyan az elõttis à keresztseg, mert kereszteie szent Ianosis, keresztelénec az Aposztolokis, de kiualtképpen mostan erõsettetec meg, es aianlattatec az anyaszentegházna c, hogy elne velle mind vilag vegezeteiglen. Mi legyen peniglen à keresztség, es mi vegre szereztetet legen, meg ielentic ezec az igec. Keresztellyetec, auagy inkab mosatoc, atyanac es fiunac, es szent leleknec neuebẽ. Honnet meg ertheted, hogy à keresztség oly letentûl szerzetet mosás, mellyel vizbe à test mosatic, de à szivharomságnac segetségûl valo hiuatalánac, es belsõ mosásnac altala à lelec tisztul à bûntûl.

Hol erõsette tet meg à keresztseg.

Mi legyen à keresztseg.

Hogy vizbe kellyen ennec à mosásnac lenni, nyluã ielenti vrũc, imigen szoluà Nicodemusnac.

Vizbe kel kereszteini.

Ioan. 3. Ha ki vionnan nem ſzűletic víztűl es ſzent Lelektűl, nem lathattya Iſtennec orſzágat. Ű magais à Iordan víſzeben kereſztelkedec Chriſtus.

Acto: 10. Acto: 8. Szent Peteris Corneliuſt haza népeuel egyetembe: Azonképpen Philep, à ſzerechen kiralne aſzonnac komornikiat, vízben kereſztele meg.

A ſzent harõſagot ſzűkſeg ſegetſegűl hini. Hogy peniglen à ſzent haromſagot ſzűkſeg ſegul hini mikor kereſztelűnc, azt iduezetőnc elégge meg bizoníeta, midőn azt paranchola, hogy Atyanac Fiunac es ſzent Leleknec neuebẽ kereſztellyűnc. Vgyanis á víz ű̃nnen magaban chac víz, es ſemmit egébet annal nem chelekedhetic, à mit à terméſzet engedet ű neki chelekedni. Moſ hattya es tiſztethattya à teſtet à kit illet, de à lelket mellyet nem illetheti, nem moshattya es nem tiſztethattya.

Azigénec kel iarulni à uizhez. Annac okaert az igénec melybe ſegetségűl hiuattatic az Iſten, hozza kel à vízhez iarulni, es vgy leſzen à teſti moſasbol lelki főrdő, vgy őntetic à vízzel egyűt, à kereſztelkedő ſzemelyre, az Iſteñec tiſzteto lelke, ki meg tiſztettya

A ſzent Lelec mit miuel à kereſztſegben. őtet à terméſzet ſzerent valo fertelmeſſegtűl, vń emberre teſzi, vgy mint teſtiből lelkiue, el veſzi bűnet, meg adgya neki, az mi első ſzűleinkben el veſztetet artatlanságot, alkolmatoſſa teſzi reia, hogy el veheſſe à CHRISTVS altal meg keſzettetet őrőc eletet az ISTENNEC orſzagaban.

A kereſztſeg, Es valami az Euangeliomba prædicaltatic, az à kereſzt

kereſztſeg altal nem kilőmben mint egy ISTENI pechettel meg erőſsettetic. Az Euangeliomba kegid à prædicaltatic, hoǵ az atya ISTEN meg engeſzteltetet, es meg bochattya nekűnc bűneinket, hoǵ meg igazęt, hogy fiaiua es őrőkőſiue fogad minket à CRISTVSERT: Hoǵ az ű ſzent Lelkeuel meg aiandekoz, nem chac à bűn maradekinac tiſztogatasára, hanem à mi teſtűnknec az őrőc eletre valo fel tamaſztasárais, es meg eleuenetesére. Mert azt beſzelli ſzent Pal, hoǵ ha annac lelke, ki à CHRISTVST halottaibol fel tamaſztotta lakozic mi bennűc, az à ki Chriſtuſt halottaibol fel tamaſztotta, meg eleuenęti à mi halando teſteinketis, az ű mi bennűnc lakozo lelkęiert.

pecheti az Euangeliomnac.

Rom. 8.

Bizońoſſa teſzi azert Iſten az embert, midőn meg kereſztelkedic, hoǵ ezeket mind meg adgya neki, es à kereſztségben kőtelezi magat arra, hoǵ az Euangeliomba prædicaltatot iokban reſzeſſę teſzi űtet. Ennec okaert mondgya vrunc, *hogy à ki hiend es meg kereſztelkedic, iduezűl.* Es hoǵ ſenki meg ne vtalnaia az apoſtolokat, latuan az ű alazatos, es ez vilag előt el vettetet allapattyokat, oly hatalmat ada ű nekiec mellyel meg erőſséte meltoſagokatis, meg bizonyeta tanetaſoknac igaz voltatis. Kirűl imigyen ſzól

Bizonſága az igeretnec à kereſztſég.

Apoſtoli hatalom es erő.

Luc. 24. ſzent Lukachnal. Az ti reiatoc ſzallot ſzent leleknec ereiet veſzitec. Mely erő, Pinkősd napian adatec ű nekiec. Mondom az choda tetelre valo erő. Arrul ez mai Euangeliombanis azt beſzelli, *hogy azokat á kic hiſznec, imillyen ielec kőuetic.* Az az, effele choda tetelekeel bizonettyac meg, hoǵ az Euangeliomi tudomany, igaz es Iſteni tudomany:

Minden kereſztyennec chodat kellé tenni?

De mit halloc? Tahat valaki hiſzen, mindennec chodat kèl tenni, es à ki chodat nem teſzen, az nẽ hiſzen? Kilőmben vagyon atyamfiai à dolog. Mert noha à ſzent Leleknec vetele vtan, ſokan azoc kőzzűl à kic hittenec, chodakat tőttenec, mind az altal à mit Chriſtus it ſzól, à choda tetelrűl, főkeppen az apoſtolokat illeti. Kikben à choda tetelre valo erő, à vègre volt hoǵ bizonıſága, es erőſsège lenne, az Iſtentűl ki adatot es ű altaloc ki prædicaltatot tudomannac. Az Apoſtoloc lőnec elſő kőuetec, kiket Iſten è vilagra bochata, hoǵ hirdetnçiec à Ieſuſt, Chriſtuſnac, az az, Meſsiaſnac lenni. Es hoǵ az ű beſzedeknec hitele lenne, oly hatalommal ekesète meg űket, mellyel à termeſzetnec főlőtte valo chodalatos dolgokat chelekedhettenec, hoǵ azokat latuan azoc, kiknec prædicalnac vala, ne ketelkednénec az ű beſzedeknec igaſſagában. Moſtan peniglen midőn immar ſemmi vij auagy annal egéb tudomań

A choda tétel az apoſtolokat illeti főkeppen, es mire ualo.

Moſtan nem ſz. kſég à choda tétel.

maſi nem hirdettetic mi kŏztŭnc, hanem chac az, à kit az Apoſtoloc hírdettenec, es ielekcel meg bizonyetottanac, nem ſzŭkſeg à choda tétel, es ingyen ſem kel keuannunc hogy choda-kat tehellŭnc, hanem elég az Apoſtoloktul prædicaltatot Euangeliomnac igaſſágához ragaſzkodnunc, es azt à tudomaſi vallanunc, mellyet ŭc ſoc fęle choda tetelekcel meg pechetel-tenec.

Az en neuembe, ŏrdŏgŏket ŭznec. Meg miuel-téc ezt az Apoſtoloc, vrunknac menybe mene-tele elŏttis, azert mondgyac vala ŭ neki. Vram az te neuedbe, az ŏrdŏgŏkis engednec minekŭnc. Az vtannis, mint am ſzent Pal: Kinec midŏn egy leanzo iŏt volna eleibe, kiben varáslo lelec vala, es varaslasáual nagy ńereséget hoz vala az ŭ vrainac, es gyakorta kialtana ŭ vtanna moduán: Ez emberec ama nagy Iſtennec ſzolgai, kic hirdetic mi nekŭnc az idueſségnec vtát, hatra fordul-uan Pal, monda à leleknec. Parancholom tenéked à Ieſus Chriſtuſnac neue altal, hogy ki meny belŏle. Es ottan ki mene.

Az apoſtoloc, ŏrdŏgŏket ŭztenec.

Act: 16.

Vy nyelueken ſzollanac. Ezis be telec az Apoſtolokba, kik vŏuen Pinkŏsd napian à ſzent Lelket, kilŏmb kilŏmb fele oly ńelueken ſzollánac, mellyeket az elŏt nem tudtanac, A Cornelius haza-

Vij nyelueken ſzo'tanac.

Acto. 2.

Acto: 10.

hazabanis, à kikre vgyan azon ſzent Lelec ſzalla, nyelueken kezdénec ſzollani. Szükſeges volt peniglen akcor, à nyelucknec tudomanya, ez okaert, mert az egy nehany tanetuanoc altal kelletéc minden nemzetſęgnec az hitre hozattatni, ki nem lehetet volna, ha nyelueken nem tudtanac volna ů nekiec ſzollani.

Szükſéges uolt à nyelucknec tudomanya.

Act. 28. *Kigyokat feluesznec.* Midőn ſzent Pal à tengeri veſzedelemből meg ſzabaduluan, à Melite ſzigetbe ſoc apro tőrdelekeket ſzédet volna egybe, es à tűzre tőtte volna, egy vipera kigó à melegből ki uetuęn magat, az ů kezére ragada. Latuán ez okaert az ot valo népec, hogó à mérges kigó kezérűl le figgene mondanac őn kőſztőc. Altallyaba gylkos ez ember, kit az Iſtennec boſzu allàſa nem hagót élni, még à tengerből valo ki ſzabadulas vtanis. De ů le rázuan à mérges kigót à tűzbe, ſemmi nyaualyaia nem lőn.

Betegeket gyogyetottanac az Apoſtoloc.

Acto. 5. *A betegekre uetic kezeket, es meg gyogyulnac.* Sőt nem chac kezeknec illetéſe altal gyogyętnac vala betegeket az Apoſtoloc, hanem valamely korokat chac arnyeka illet valais ſzent Peternec, mind meg gógulnac vala. Szent Palnac kezei altalis, oly hatalmas dolgokat chelekedic vala Iſten, hogó az ů teſtérűl el vinneiec à betegekre á kéſzkenőket, es ſzoretokat, es el tauoznac vala

Actor. 19.

tőlőc

tőlőc à betegségec, es à gonoſz ſzellètec ki mennec vala belőlőc.

Es ha valami halalos italt iſznac, nem art nekiec. Szent Ianoſnac nem artot az halalos ital.

Az hiſtoriac bizonságot teſznec rolla, hogy ezis meg tòrtent volna ſzent Ianosban. Nem lehet azert ſem ni mentségec à Sidoknac, es egyeb Iſtentelen nepeknec itelet napian, kic enni ſoc chodakcal meg eröſsettetet Euangeliomot nem vőttenec, hanem inkab akartac az ű vakſagokba maradni, hogy ſem mint illyen fényes vilagoſsagtul meg vilagoſsettatni.

Harmadic réſze.

AZ ur annac okaert, minec utánna ſzőllot uala nekic, menybe fel uetetec, es üle Iſtennec iobia felől. Ez mai innepnec oka.

Ez è mai ſzent innepnec kiualaképpen valo oka, à Chriſtuſnac menybe menetele. Kirűl en moſtan keuesbet ſzolloc, miuel hogy az ebed vtani Prædicatiobanis arrol fogoc ſzollanom. Fel mene, az Apoſtoloknac, es ot valo egyeb embereknec lattára, fel emelkeduen à főldtűl, es fellyeb fellyeb menuen es viſeltetuen, az ű benne lakozo Iſteni erőtűl, mind addiglan, még à kőd be fogada űtet, es az felső eget ęre. Nem valtoztatta el az ű emberſegénec allattyat Iſteni termeſzetre, hogy teſteis mindenűt volna, mint Iſtensége, hanem tulaidon ég.

Chriſtus mint mene fel.

Chriſtus teſtének helye az

Os helye

Ephes. 4. helye teſtének az ég. Azert mondgya ſzent Pal, hogy minden egeknec fölibe ment. Az atya Iſtennec iobian ne erched valami affele iobiat, mint az embernec vagyon, mert ha teſte ninchen, mikeppen ninchenis, iobia ſem lehet ũ neki. Hanẽ az Iſtennec iobianac mondattatic, az ũ mindenhato volta, fölsége, dichöſege, tiſzteſsége, hatalmaſsága. Amaz mondas ſzerent. A te iob kezed vram fel magaztaltatec eröſségben, az vrnac iobia ẹröt chelekedẹc. Annacokaert, à Chriſtuſnac attya iobia felöl valo ũlẽſen azt erched, hogy azon egy hatalomban, fölſegbe, dichöſégbe, tiſzteſsegbe vagon az ũ attyaual. Bizonettya ezt Cyrillus doctoris, ki nyluan iria, hogy midön az Iſten felöl mondatic, hogy ũl, hogy ſzéke vagyon ũ neki, ſemmit egyebet nem kel raita ẹrteni, hanem chac az Iſten fianac feiedelemséget, es minden teremtet allatokõ valo kiralyi hatalmaſságat. Es ez à ſzollaſnac modgya uétetet az emberi ſzokaſtul. Holot azokat, kiket nem alab valoknac itelũnc nallunknál lenni, iob kezũnc felöl helheztettyũc. Röuid beſzeddel *ũl az atya Iſtennec iobia felöl*, az az, nem kiſseb à fiu az atyánal, egyenlö tiſztelettel, es tiſzteſſeggel tiſzteltetic az ũ attyaual.

Exod. 15.

Mi oka hogy iobia felöl mondatic ũlni attyanac à Chriſtus.

Azoc kedig el menuen &c. Hallod az apoſtoloknac engedelmeſséget. Mely arra int minketis, hogy

hoǵ kiki mind engedgyen Iſten parancholattya-
nacaz ũ hiuatallyaba. Az *Vruelec chelekeduen.*

Meg aldgya Iſten mindenbe, à mi kezeinknec munkaiat, chac legyũnc alhatatoſoc à hitben, es tarchuc az ũ parancholatihoz magunkat. Lato-
de, miuel hoǵ az apoſtoloc meg miuelec azt, à mit leſus paranchola nekiec, mi modon viſzon-
tag leſuſis meg miuele azt, à mit ũ fogadot vala. Az apoſtoloc el menuén prædicallac az Euan-
geliomot, iduezitõnc kedig az ũ ſzent lelke altal erõt ada az ũ munkaioknac, es ſoc kilõmb kilõmb
fele chodakcal erõſsete beſzedeket. Ez ám à mit ſzent Pal mond vala. En plantaltam, Apollo õ-
tõzte, de Iſten adot neuedekenſeget neki. Higgyed hoǵ az Iſten ſoha el nem hadgya azokat à kic az
ũ hiuatallyokba el iarnac hanem vellec vagyon, es vellec eǵgyũt munkalkodic. Az ũ igireti ſze-
rent. Veletec vagyoc minden napon, vilag ve-
geiglen.

Iſten meg aldgya az mi munkankat.

1. Cor: 3.

Matth. 28.

VGIAN AZON NAPI MASODIC PRAEDI-CATIO AZ EPISTOLABOL.

Ez mai Epiſtolat az Apoſtoloc chelekedetirũl irt kõnyunec elsõ reſzében talalod meg.

O

THEOPHILE. Elsô beszedem lôn, mind azoc felôl mellyeket Iesus kezdet cheleked-ni, es tanetani, mind addeg â napig, mellyen fel uétetec, Minec utanna parancholatokat adot uolna az Apostoloknac, (kiket ualasz tot uala, â szent Leleknec általa) â szent Lelekrûl: Kiknec ônnen magát, ken szenuedesse után, eleuenen megis mutatta uala, soc bizonyos ielensegekcel, negyuen napig-lan meg ielenuen nekic, es szoluan az Istennec orszagának dolgairól.

Es egyebe gyûituen ûket, meg hâdgyâ nekic, hogy Ieruſalembôl el ne mennenec, Hanem hogy meguárnac az atyának igeretit, mellyet ugy mond, hallottátoc en tûllem. Mert Ianos ugyan uizel kereszteltt, Tikedig szent Lelekcel kereszteltettec meg, nem soc idôuel è napoc utan.

Midôn azokaert â kic egybe gyûltec uala, meg kerdec ûtet monduán: Vram: Ez idôbe eppetede meg Izraelnec országat: Monda nekic. Nem ti dolgotoc, hogy az ûdôket auagy az idôknec reszeit tudgyátoc, mellyeket az atya ônnen hatalmába tartot. De ueszitec â szent Leleknec ereiet, minec utánna ti reiatoc szálland, Es leszteec ennekem tanoim Ieruſalembe, az egesz Iudeaba. Samariaba, es mind â fôldnec kerekségen.

Es midôn ezeket mondotta nolna, szemec lattára fel emeltetec, es â felbô be foga ûtet szemec elôl. Es mikoron

koron figyelmeſsen neznenec az egbe, midőn ű menne, imé ket ferfiu melleiec allapec, feier ruházatba kic mondanac: Galileabeli ferfiac, Mit allotoc nezuen az egbe? Ez à Ieſus, ki fel uetetec ti tőletec menybe, akeppen iű el, mikeppen neſztetec űtet menybe fel menni.

Meg magárazóc reguel az Euangeliomot, kiben ſzent Marc, vrunknac fel tamadáſa vtan, vtolſo meg ielenéſet, es menbe menetelęt irta meg, moſtan immar laſſuc vgyan azon dologrul mit ir ſzent Lukach. Es leg Előſzőr ſzollyunc azokrul à dolgokrul, mellyeket ſzolla, es chelekedec vrunc menybe menetele előt: Maſodſzor, az ű menybe menetelérűl. Harmadſzor menybe menetelénec haſznáirul.

Az Elſőrűl.

EMlekezic mindeneknec előtte ſzent Lukach arrul, hogy fel tamadasának vtanna, negyuen napig à tanetuanoknac ſoc rendbeli bizonios ielenęſekcel eleuenen meg mutatta magát vrunc, őt es it, ſzollot es beſzellet vellec, hogy meg eſmerneiec űtet vgyan valoba azon teſtbe élni, melybe az előt meg holt vala. Mely meg ielenéſekrűl, miert hogy ez el mult napokban eleget ſzollóttam, moſt azoknac beket hagyoc, es chac ez mai napon tőrtent hiſtoriarul ſzolloc.

Vtolſzor

Christusnac utolſo ielenéſe.

Vtolſzor azert (à mint ſzent Marc mondgya) meg ielenec ma à tizenegy tanetuañoknac, mikor eggyut vlnénec, es minec vtanna meg feddette volna az ű hitetlenſegeket, es ſziueknec kemenſeget, es à Prædicallaſinac ſ- à ſzentſegeknec ſzolgaltatasánac tiſztit nękic aianlotta volna (ſzent Lukachnac iraſa ſzerent) meg paranchola nekiec, hoǵ Ieruſalemből addig ſohoua ne mennénec, még nem az meg ígert ſzent Lelket ű hozza ioc el bochatanáia, es mennyei erőbe öltoztetneíe űket. Ezeknec vtanna oſzton, ki viue űkęt Betaniaig vgy mint az olai faknac hegére. Holot midőn volnánac, *á kic oda gyűltenec uala, kerdec űtet monduan. Vram ez időben eppetede meg Iſraelnec orſzagát?* Ezzel à kerdeſsel, meg iclentic à tanetuanyoc az ű gorombaſagokat, es heiaba valo ſzorgalmatoſsagokat. Gorombaſagokat, mert ſokſzor tanetotta Chriſtus vket reia, es ſoc keppen ielengette nekiec, hoǵ az ű orſzaga nem ez vilagi volna, de űc mégis è földi orſzágrul almodnac, es azon tudakoznac mikor fognaía meg eppeteni Iſraelnec orſzágat, es ha miuelendő volna azt, hoǵ az Iſrael fiainac kirallya lęuen, ez egeſz vilagon vralkodneiec. Haſzontalan ſzorgalmatoſſagokat peniglen ebben mutattyac, hoǵ arrul nem gondolkoduan mint kellene az ű reiaioc bizatot tiſztben el iarni, egyebűe néznec es az felől ertekeznec

Luc. 24.

A tanetuanyoknac gorombaſágoc es ſzorgalmatoſſagoc.

keznec midőn kezdetneiec el vrunknac kiralysá-
ga. Ezt az Apoſtoloknac gyarloságat, nem azert
adgá előnkbe az Euangeliſta hogy kőueſsűc az ű
fogatkozaſokat, hanem hogy abbol iobban meg
erchűc az leſusnac hatalmaſságat, ki illyeten gyar-
lo emberec altal ez egeſz vilagot maganac hodol-
tatta.

Az Apoſtoloknac gyarloſagokat miert irta meg ſzent Lukach.

Felele nekic Ieſus. *Nem ti dolgotoc hogy az idő-
ket es időknec reſzeit tudgyatoc, mellyet az atya, ű tulaj-
don hatalmaba tartot.* Feddi az Apoſtolokat à ſzor-
galmatoſſagrul, es int mindnáiunkat, hogy ne tu-
dakozzunc az Iſtennec titkiairul, mellyeket ne-
kűnc meg nem ielentet, hanem kőueſsűc az mi hi-
uatalunkat, es az mi vrunknac meg ielentetet aka-
rattyat. Annac okaert mondgá imezt az Apoſto-
loknac. *De ueſzitec az ti reiatoc ſzallando ſzent Le-
leknec ereiet, es leſztec ennekem tanoim Ieruſalembe, es
egeſz Sidoſágba, Samariaba, es mind à földnec kerekſe-
gen.*

Az Iſtennec titkairul, nem kel tudakozni.

Mintha imigyen ſzollana. Hiſzem meg mon-
dam, hogy el ne menńetec Ieruſalemből, még nem
veſzitec à ſzent lelket, es azt el véuen Prædicallya-
toc oſzton az en felőlem valo Euangeliomot, ez
moſt à ti hiuataltoc, iariatoc abban, hadgatoc bé-
ket annac à mit reiatoc nem biztanac.

Es midőn ezeket mondotta uolna, meg alda űket, es ű bennec minketis, hogy az atoktul tőbbe ne felnenc.

Chriſtusnac aldomaſa.

felnenc. Es noha à bůn, ŏrŏc atokcal fenyegetne minket, mind az altal ſemmit aual ne gondolnanc, mert ſemmi immar nekůnc nem arthatna, miuel hoǵ Chriſtus aldomaſt hagyot vtanna.

Az Maſodikrul.

Miert mene lathato képben menyorſzagba.

EZeknec vtanna el tauozec tůllŏc, *es ſzemec lattára fel emeltetec, es á felhŏ be ueue ůtet ſzemec elŏl.* Azert mene lathatando kepben fel menyorſzágban, hoǵ az ů fel menetelenec meg chafolhatatlan bizonſagi lehettenec volna az apoſtoloc, vgy mint kic ſzemekcel reia néztenec midŏn fel ment.

Acto. 4. ŏrŏmbe mene fel.

Mikeppen ez vtan bizonſagotis tŏnec nagy erŏuel felŏle. Fel mene peniglen nagy ŏrŏmbe ſzẽt Dauidnac mondàſa ként.

Pſal: 46.

Mert ŏrůlt elŏſzŏr ůnnen maga, nem chac tulaidon dichŏſegénec, hanem az mi bodogſagunknakis, latuã mely haſznos volna minekůnc az ů fel menetęle, à mint ingyen maid meg ertitec.

Luc. 15.

Oerůltenec az Angyaloc kic chac egy bůnŏſnec meg tereſénis vigadnac, ſzemléluęn hoǵ á bůnnec meg rontoia, gyŏzedelmeſſen be menne az ů orſzagaba, vtat nytuan az pœnitentia tarto bůnŏſŏknec. Oerůlénec az apoſtolokis, es nagy ŏrŏmmel teręnec meg Ieruſalembe az olai faknac heǵerůl, mert, hoǵ nem ŏrůltenec volna, nézuen az mi vrunknac nagy fŏlſe-

fölseges be menetelit az ů dichösegébe, kiualtképpen meg emlekezuen ne talam arrulis, à mit ez elöt ů tůlle hallottanac vala, hoǵ à hol ů lenne, ot fognánac velle eǵetembe az ů szolgaies lenni, es annac okaert nem kilömben vigaduan raita hoǵ ůtet az mennyei bodogsagba lattyac vala be menni, mintha immar ůkis velle egyetembe oda mennęnec?

Es it meg erössettetic hitůnknec agazattya, melyben azt vallyuc, hoǵ Christus méne meńekbe, ůl az atya Istennec iobia felöl. Miuel hoǵ peniglen szůkseg az mi hitůnkrůl mindenkoron keszen tartanunc à bizonsag teteleket mellyekcel bizonyettatic à szent irasban, hoǵ ha valaki keuannya mi tůlůnc, okát adhassuc vallasunknac, töb helyeites szamlalom elö à szent irasnac, mellyekböl meg teczic, hoǵ vgyan vgy vagyon à dolog, à mint it iria szent Lukach, es à mint mies hiszůc, hoǵ Iesus meńbe ment. Szent Marc ńiluan mondǵa hoǵ minec vtanna szollot volna tanetuańinac az vr Iesus, fel vętetec az eǵbe, es ůl az atya Istennec iobia felöl. Szent Lukach nem chac ez mai Epistolába, hanem az Euangeliombanis hasonlatos keppen szôl ezen dologrul, monduán. Midön aldanaia ůket, el tauozec tůllöc, es vitetic vala az égbe. Szent Ianosnal Christus önnen maga, imigyen szolla Marianac. Meńel az én atyamfiaihoz,

Hitůnknec agazattya erössettetic.

Mar. 16.

Vrunc menybe menetelirůl ualo bizonsag tetelec.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Acto: 2. es mond meg ũ nekiec, fel megec az ẽn atyamhoz, es à ti atyatokhoz, en Iſtennemhez es ti Iſtentekhez. Szent Peteris az ũ elſõ Prædicatioiaba ezt mondgya. Iſtennec iobiaual fel magaſztaltatot, es võtte az atyatul az meg igert ſzent Lelket, ki ontõtte ezt, à mit moſtan ti lattoc, es hallotoc. Ide

Epheſ. 4. valo ſzent Palnac amaz mondáſa. Fel ment min-

Pſal: 67. den egeknec fõlibe, hogy mindeneket be tõltene. Sõt még ſzent Dauid Prophetais ſzollot volt regenten, Chriſtuſnac menyebe menetelirũl. Fel mentel vgy mond, magaſságba, fogſagot fogtal, aiandokokat võttel az emberekben. Megint más

Eſa. 109. Pſalmusba. Monda az vr, az ẽn vramnac, ũly iob

Acto. 2. kezem felõl. Mert ebbõl à ſzent Dauidnac helyebol bizonnéttya eggyũt ſzent Peter Chriſtuſnac fel tamadáſat. Senki nem mondhattya azert, hog elég erõs fondamentomon nem eppettetet volna az mi hitũnc, holot enni ſoc bizonſag tetelec lõttenec felõle. *Es mikoron figyelmeteſsen nézneiec hogy*

A ket ferfiac, angáloc uoltac. *az égbe menne, ime ket ferfiu, melleiec állapee, &c.* Hog ez ket feierbe õltõzõt ferfiac, angyaloc voltanac, ſemmi ketſeg ninchen benne. Es arrul ſzollanac, hog Chriſtus az vtolſo napon meg iũ, itelni eleueneket, es holtakat. De mint iũ meg? *A keppen*

Mint iũ meg Chriſtus az iteletre. iũ, azt mondgyac, *mikeppen neztetec ũtet menybe fel menni.* Lathatando ſzemelybe ment menybe, lathatando ſzemelybe iũ megis. Kõdbe ment fel,

kõdbe

kődbe tér megis. Es miuel hogý itelni iű, ketſeg nelkűl nagy dichőſegbe, főlſégbe, es hatalomba iű. Meg lattyac vgy mond eggyűt, el iűni az emMatth. 24.
bernec fiát kődbe nagy hatalommal, es főlſéggel. Hol maradnac meg tahat akcoron ű előtte az Iſtentelen emberec? Houa leſznec à pœnitencia nelkűl valo bűnőſőc? Houa ſzaladnac előlle az Iſtennec es az ű ſzent igeięnec meg vtaloi? Mert ſokan vannac (oh vr Iſten) kic amaz hitetlen ſzolgaual imezt mondgyac az ű ſziuőkbe. Hallaſztya az vr, az ű meg iőuetelit, es vgy élnec vgy Luc. 12.
viſelic magokat, anni ſoc bűnőkcel főrtőzic meg magokat, mintha ſoha meg nem kellene halni, ſoha az Iſtennec itelő ſzeki eleibe nem kellene menni. Vannac ollyakis, kic chac meuetic, valamit à Chriſtuſnac el iőuetelérűl, es az iteletrűl hallanac. Kikrűl ſzent Peter iőuendő keppen imigyen ſzol2. Pet. 3.
lot vala regenten. Ezt meg tudgátoc, hogý az vtolſo időkben, meg chufoloc iűnec, kic az ű tulaidon gonoſz keuansàgoc ſzerent iarnac, es ezt mondgyac. Hol vagyon az ű el iőuetelénec igereti? Mert mitűl fogua az atyac el aluttanac, mindenec azon keppen vannac, à mint teremtéſtűl fogua voltanac. De vallyon nem iűe el miert hogý ezec nem remellic hogý el iőuendő volna? Auagy miuel hogý kéſic, talam vgyan el feletkezet ez vilagi dolgokrul? Vai bizony el iű.

Vária Christus az mi teresünket.

A keppen iü el azt beszellic az angyaloc, mikeppen neztetec ütet menybe fel menni. Az ü egy ideig valo mulatása minem kesés, hanem varás. Senkinec veszedelmęt nem akarnaia, es azert vár mindeneket hoǵ meg terienec. De vagy térnec vagy nem térnec, azert vgyan el iü, oly napon midön nem remellened, es oly oraba melybe nem tudod, es valakit készen nem talal, kette vagia azt, es az ü iutalmat à hitetlenekcel eǵgyüt adgya. Ennec okaert, minden embernec azt adom tanachul, el ne bizza magat, se pœnitencia tartásat ne hallasza, orankęnt keszulyon az ü vranac itelö szeki eleibe, ha veszni nem akar.

Luc. 12.

Az Harmadikrul.

A Christus menybe menetelenec hasznai.

NE alécha senki, hoǵ à Christus, heiaba ment volna fel az égbe, es hoǵ az ,ü meńbe menetelibe semmi hasinunc nē volna mi nekünc, mert sokis vagyon.

I.

Elsö hasznaez, hoǵ fogua viue az mi ellenseginket: à halalt az ördögöt, ez à karhozatot. Azert mondǵa szent Dauid ü neki. Fel mentęl magasságba, fogsagot fogtal. Szent Pal megint ü felöle. Meg fosztuan à feiedelemségeket, es hatalmasságokat, mindeneknec lattara gyözedelmet vön raitoc.

Psal: 67.

Col: 2.

Masodic

Masodic haszna. Hoǵ menybe menuęn, szo 2
szollonc, es kőzbe iaronc mi nekűnc, az ű szent
attya előt. Forgattya az mi iǵűnket, szűntelen en-
geszteli az atya Istennec ellenűnc valo mèlto ha-
ragiat. Kirűl szent Pal bizonsagot teszen mond-
uan. A Christus ki meg holt, sőt inkab á ki felis ta-
madot, es à ki az Istennec iobian űl, esedęzic eret- Rom. 8.
tűnc. Megint masut A Christus meńbe ment be, Heb. 9.
hoǵ ot az Istennec szęne előt, èlő allyon mi eret-
tűnc.

Harmadic haszna, az szent leleknec ez vilag- 3.
ra valo bochatása, es az anyaszentegyhazba, igaz
es io tanétoknac adomańa. Kirűl űnnen magais
bizonsagot tén vrunc, imigyen szoluan az Apo-
stoloknac. Igazat mondoc tinektec, iob nektec
hoǵ én el menńec, mert ha el nem menendec à vi-
gasztalo szent lelec nem iű ti hozzatoc, ha penig-
len el menendec, elkűldőm űtet hozzatoc. Kit me-
gis miuele, mert menybe menetele vtan tizen eǵ-
gyedic napon el bocháta az Apostolokhoz à sz.
lelket. Azert mondgya vala imezt szent Peter à
szent lélec vetelénec vtanna, az ű első Prædicatio- Actor. 2.
iában. Fel magasztaltatuan Iesus Istennec iobia-
ra, ki őnte ez aiandekot, mellyet im lattoc es hal-
lotoc. Szent Pal kedig halhacza mit mond. Fel Ephes. 4.
mene minden egeknec főlibe, hoǵ mindeneket be
toltene, es ada Apostolokat, Prophetákat, Euan-

gelistakat, pasztorokat es Doctorokat. Imhol, mely nyluan beszelli hog menbe menuen adot az anaszenteghaznac soc fele tanetokat es igazgatokat.

4. Negyedic haszna à Christus menbe menetelinec imez, hog nem vgy ment el mi tullunc, hog az anaszenteghazat tellyesseggel el hadnaia, hanem ielen valo ereieuel, gond viseleseuel es oltalmaual, velunc vagyon mindenkoron. Ime vg mond en veletec vagyoc minden napon, vilagnac vegezeteiglen. Matth. 28.

5. Oetodic haszna, hog vtat nyitot minekunc az oroc elettre. Mert mikeppen Christus menbe fel menuen, az mi testunket kit magara vot vala, oda be vitte, azonkeppen minketis idouel vtanna viszen. Micheas mondasa ez, hog fel ment, vtat nituan az ouei elot. U maga peniglen erol imigyen szol minekunc. El megyec helt keszeteni tinektec. Megint az u szent attyanac. Attyam az kiket ennekem attal, akarom hog à hol en vagyoc, ukis ot legyenec. Mich: 2. Ioan: 14. Iohan. 17.

6. Hatodic haszna: Hog à Christusnac az u attyahoz menbe valo fel menetele, ollyan mi nekunc, mint egy igen szep veghetetlen prædicatio, mely mindenkoron int, es tanet minket, az mennei dolgoknac elmelkedesere, az oroc eletnec keuansagara, es keresesere. Hog mindenkoron ot le-

gyen

gyen à mi elmęnc, ot legyen gondolatunc, ot legyen tellyes ſziuűnc, ahol tudgyuc hogy vagyon az mi feiűnc. Ha fel tamadtatoc (ſzent Pal intéſe ez) à Chriſtuſſal, az oda fel valo dolgokat kereſsétec, à hol Chriſtus vagyon űluen az atya Iſtennec iobian, az mellyec oda fel vannac azokrul gondolkodgyatoc nem ez fődiekrűl. Vgy viſellyűc magunkat, mint menńorſzagban lakozoc, honnet variuc az mi meg ſzabadetonkat, az vr Ieſus Chriſtuſt. El higgyűc tahat, hogy à mi vrunc, mi erettűnc es haſznunkra ment fel az ű ſzent attyahoz, fohazkoduan ű vtanna, variuc az ű orſzagat, es keſzűllyűnc mindenkoron ű elcibe, hogy midőn él iouend, keſzen talallyon, es be vigyen minket az ű dichőſegebe.

Col: 3.

Phil: 3.

Mi haſznunkra ment fel.

ALDOZO NAP VTAN VALO VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Janos irta meg, az ű Euangeliomianac XV. es XVI. reſzeben.

AZ időben, monda Iesus az ű tanetuanyinac. Mikoron eliőuend à uigaſztalo, kit en kűldőc nektec az Atyától, az igaſſagnac Lelke, ki az Atyától ſzármazic, az, tanubizonſagot teſzen en felőllē. De ties tanubizōſágot teſztec, mert eleitűl fogua uelem uattoc. Ezeket ſzoltam tinektec hogy meg ne botránkozzatoc. Gyűlekezet kiuűl uetnec titeket, Sőt el iű az idő, midőn ualaki meg ől titeket, ueli, hogy Iſtennec ſzolgalatot teſzen. Es ezeket miuelic ti ueletec, mert nem eſmeric az Atyat, ſem engemet. De ezeket ſzoltam tinektec, hogy midőn az az idő el iőuend, meg emlekezzetec azokrul, hogy en megmondottam tinektec.

A ſzent Lelec igertetic.

EMai Euangeliomba igeri Chriſtus az anyaſzenteghaznac, à vigaſztalo ſzent Lelec Iſtent. Hoģ ielen leſzen à hiuekcel midőn è gonoſz vilagtul haborgattatnac. Mert bizonioſſa teſzen minket vrunc, hoģ à hitetlenec, à kép mutato Iſteni tiſzteletnec ſzēne alat, igen fognac dihőskődni az anyaſzenteghaz ellen, el hitetic è vilaggal, hoģ meltan haborgatnac, es űldőznec minket, vgy mint Iſtennec ellenségit. Hoģ nem chac nem bűn, hanem mēg inkab kedues dolog

A hitetlenek nec dihőſſegec

Iſten

Iſten elŏt minket kergetni es meg ŏlni. Oka peniglen effele oktalan dihŏskŏdéſnec à vakſag, es tudatlanſag. Nem lattyac es nem veſzic eſzekbe. ſem Iſtennec haragiat à bŭn ellen, ſem Chriſtuſnac az emberekhez valo io tetemeńet. Inti azert leſus az ŏueit, hoǵ alhatatoſoc leǵenec. Es az hitetleneknec dihŏſſegenec ellene veti à ſzent Leleknec vigaſztaláſat, ki biſztattya es erŏſseti à hiueknec ſziuŏket, hoǵ minden gyŭlŏlſeget haboruságot, ſzamkiueteſt, kent, vegezettre halâltis ŏrŏmeſt ſzenuedgyenec az igaz hit mellet. Ez ſommaia ennec az Euangeliomnac. Kinec harom réſze vagyon.

oka à dihŏſſegnec.

Intéſe urunknac.

Elſŏ à ſzent Lelekrŭl, es annac tiſztirŭl, męlyet gyakorl az ŭ hiueiben, haboruſagoknac es ŏldŏkleſeknec ideięn: Kiualtképpen peniglen az ańaſzenteǵhaznac igaz paſztoriban.

Maſodic az hiueknec haborgattatáſokrul.

Harmadic, à vigaſztalaſokrul, mellyekcel az haboruſagoc ellen kel minekŭnc élnŭnc.

Elsŏ Reſze.

A Szent haromſag bizonyettatic.

Mſzŏr azt vegyetec it eſzetekbe, hoǵ az egy nehań igekben, nagy titkos es mély tanulſag vaǵon, az ſzent haromſagrul, es az egy Iſtenségben

Mlkoron el iŏuend az vigaztalo &c. Leg elŏ-

à harom ſzemelynec egymaſtul valo meg valaſztasárul. Mert im nyluan emlekezic az atyarul, nyluan ũ magárul az az, à fiurul, ńiluan à vigaſztalo ſzent lelékrũl. Az atyarul azt mondgya hogy attul kũldi à ſzent lelket. Magárul hogy ũ kũldi. A ſzent lelékrũl hogy azt kũldi. A kitũl kũldetic, à ki kuldi, es à kit kũld, harman vannac azoc ſzemelyekben, harom meg maradando, es egymaſtũl meg valaſztatot ſzemelyec. De errũl maſut leſzen alkolmatosb helye beſzedet ſzaporetanunc. Moſtan ſzollyunc arrul, mit chelekedic à vigaſztalo, az nyomoruſag ſzenuedõ hiuekben, es kiualtkeppen az hiu, es ſzorgalmatos lelki paſztorokban. *Mikoron el iõuend à vigaſztalo.* Ved eſzedbe, mint kõuetkezzenec ezec azoc vtan, mellyeket ez elõt ſzollot vala. Meg monda, hogy mikeppen ũ ſzenuedet mi erettũnc, azonkeppen à hiueknec ſokat kellètic ſzenuedni ũ erette, miuel hogy nem volna nagyob à ſzolga az vrnal. Immaron azert vtanna veti, hogy hozzáioc iũ à vigaſztalo ſzent lélec, ki nem hadgya nekiec be dugatni ſzaiokat, ſõt vgy erõſseti meg lelkeket, hogy keſzec leſznec inkab morhaiokat el hadni, magokat veſzedelem ala vetni, gyũlolſégeket, ſzidalmakat, es halalt ſzenuedni, hogy ſem mint à meg eſmért igaſságot meg tagadni. Azert hńa ũtet vigaſztalonac, auagy ſzo ſzollónac. Mert ielen vagon minekũnc

Ezeknec kõuetkezéſe, az elebbiec utan.

A ſzent lelec erõſsitõiõc à hiueknec.

mikoron

mikoron boſzut, haboruſagot, es kergeteſt ſzenuedůnc ez alhatatlan vilagtul. Az mi igůnket reia veſzi, es vgy forgattya, mintha tellyeſsegel ů igye volna. Tanettya es inti à teuelygőket, vezerli es biſztattya az Iſtennec fiait, hoǵ valami keppen el ne eſsenec, iǵeket el ne veſzeſséc. Az Apoſtolokban latunc errůl ńiluan valo példat, Kic meg veret tetuen az iras tudoknac, es Phariſeuſoknac hagyo masábol, őruendezue meñec vala el à tanach elöl, hoǵ meltoc lettenec volna à IESVS neueiert boſzut ſzenuedni. Egyeb ieles hiſtoriakis meg mutattyac nekůnc à hiuekben, à ſzent leleknec vgyan ezen chelekedetét, mellyec kozzůl moſtan chac eǵ gyet beſzellec elő. Midőn az Edeſsa varasbeli tiſztarto, Valens Chaſzarnac parancholattyábol ki az Arrius eretnekséget kőuetuē, őldőzi vala az igaz kereſztyeneket, kic à Chriſtuſt eǵenlő allatunac vallottac lenni az ů ſzent attyaual, nagy ſoc ſzolgalo neppel, à ſzent Tamas eǵhazahoz menne, hoǵ à hiueket, kic imadkozni oda gyůltenec vala le vagatnaia. lata egy ſzegeń aſzony embert, ki az ů kis fiachkaiat kęzen fogua vtanna vonſza vala, vgyan azon egyhazhoz ſietni, es hozza hiuatuán ůtet, monda neki. Bodogtalan aſzony, houa ſietſz? Amaz kedig felele. A houa egyebec ſietnec. Monda megint á tiſztarto. Nem hallottade hoǵ mind meg őlic azokat à kiket ot talalnac.

Az Apoſtoloknac batorſagoc. Acto: 6.

Kereſztyeni batorſagoc. Socrates lib. 4. cap. 10. Tripar: Hiſt. lib. 7. ca. 32.

Iſmet

Iſmet igy felele az aſzony ember. Hallottam, es azert ſietec, hogy énis kőſztőc talaltaſsam. De houa viſzed, vgy mond à tiſztarto, è kis artatlan gyermeket? Akcoron monda az aſzony ember. Hogy ezis halalt ſzenuedgyen. Ezeket latuan à tiſztarto, meg tére à chaſzarhoz, es eleibe ada, hogy kéſzec mindnáian à hit mellet meg halni, es hogy nem io volna ollyan nagy ſokaságot, egy keues időben meg ölni. Es meg engeſztele à chaſzart, es vgy menekedénec meg az Edeſseabeliec à chaſzarnac dihőſsegettűl.

Peldaia à ſzt lelec batoretaſsanac.

Hiſzem elég peldaia, chac ez egy aſzony emberis, à ſzent lélec Iſten batoretasánac, ki oly batorſagos vala, hogy mind ünnen magat, mind egét lenet, kéſz volt à Chriſtus hitiért halalra adni. Mert bizony effele batorſag, nem à teſtűl vagyon ſem à vértűl, hanem à vigaztalo ſzent lélec Iſtentűl. Igaz tahat hogy à ſzent lélec ſzo ſzolloncvígaſztalonc, es batoretonc mi nekünc. *Az igaſſagnac lelket.* Igaſságnac lelkenec neueztetic à ſzent lelec, mert az emberec önnen magoktul az idueſseges igaſságot meg nem foghattyac, hanem az Iſten nec lelke önti be azt, mind à tanetoknac, ſmind à tanulóknac ſziuekbe. ű teſzi, hogy à tanetoc meg érchec, es à tanuloc vegyec az igaſságot. Annac okaert, kernünc kel ezt az igaſsagnac tanetoiat, hogy

Igaſsagnac lelke à ſzent lelec.

Kérni kel à tudomannac kulchat.

hogy à tudomañnac kulchat meg adgya nekünc, es meg vilagoſecha az mi ſziueinket. Mint ſzent Dauid könörög vala monduan. Tiſzta ſziuet teremch, es igaz lelket viech en bennem Iſten. Megis kel oltalmaznunc magunkat, hogy tiſztatalanſaggal ki ne kergeſsüc magunkbol az Iſtennec lelket, vgy mint ki, miuel hogy ſzent, nem lakozic à bünöc ala vettetet teſtben. Es ez maſodic tiſzti à ſzent Lęleknec, igaſsagra tanetani, meg tartani az igaz tudomant, az haboruſagoknac közepibenis, es meg vilagoſetani az Iſtennec igaz eſmeretiuel az embereknec elmęieket. Az *tano bizonſagot teſzen en felölem.* Ezis vgyan azon vigaſztalo ſzent lelec Iſtennec tiſzti, bizonſagot tenni à Chriſtuſrol, hogy igaz Iſten, es igaz ember, mi kiralyunc, es mi papunc. Ebben à tiſztben ręſzeſse teſzi az Apoſtolokatis, es à töb Prædicatorokat. Azert mondgya nekiec. *Ties bizonſagot teſztec mert eleitül fogua uelem uattoc.* A ſzent lelec vetelęnec elötte, mely rettegöc voltanac az Apoſtoloc chac az egy Peternec harom izbe valo tagadaſais meg mutattya. De viſzontag mely erösec, es batorſagoſoc lettenec legyen attul fogua, hogy az Iſtennec lelke reiaioc ſzalla, meg teczic imeböl. Hogy midön à papi feiedelem igy ſzollana nekiec. Meg parancholtuc vala ti nektec, hogy à Ieſus neuęben ne Prædicallanatoc, es ime be töltöttetec Hieruſalemet az ti tanetа-

Pſam 50.

Ne kergeſsüc el, à ſzlelket

Sap. 1.

Maſodic tiſzti à ſzlelekenec.

Harmadic tiſzti.

Az Apoſtoloknac rettegeſec, es à ſzlelec uetele utan batorſagoc.

Act. 5.

netaſtokcal, es feiũnkre akariatoc hozni, ennec az embernec véret, nagy batorſaggal felele neki Peter mind à tőbbi kepęben monduan. Inkab kell Iſtennec engedni, hogy ſem mint embereknec. Nemis choda hogy igy ſzolla, mert nem amaz felelmes Peter beſzel vala immar, à ki egy leanzo ſzauara Chriſtuſt meg tagada, hanem à menybeli atya Iſtennec lelke ſzol vala ũ benne. Meg adatot volt akcoron neki az, à mit vrunc igert vala imigyen ſzoluán. En oly ſzaiat es bolcheſęget adoc nektec, melynec ellene nem alhatnac az ti ellenſegitec. Nincs chen abban ſemmi ketſęg, hogy mindnyaian igen erőtlenec vagyunc, hamar meg botrankozunc, es meg fogatkozunc à haboruſagnac ideien, kies tan torodunc az igaſsągnac vallasábol, ha menyből nem erősſettetũnc. Azert ſzũntelen illic Iſtennec eſedeznũnc, hogy az ũ ſzent lelket hozzanc bochąſsa, ki tamogąſſa az erőtleneket, igazgąſſa à teuelygőket, tanęcha à tudatlanokat, hogy az mi iduezetőnkrűl, felelem, es retteges nelkűl bizonſagot teheſsũnc. Harom kęppen kel peniglen ũ felőlle tano bizonſagot tennunc.

A ſzent Lelec ſzol Peterbe

Luc. 21.

Erőtlenec vagyunc mindnyaian.

A batoreto ſz: lelket kérnũnc kel.

Harom kęppen kel bizonſagot tenni Chriſtus felől

1. Beſzedűnkel.

Előſzer beſzedűnkel, hogy ũtet es az ũ tudomanyat vallyuc, az Apoſtolokat kőuetuen. Kic kőzzűl egy azt beſzelli maga felől, hogy ũ nem ſzegyenli à Chriſtuſnac Euangéliomiat. Timo-

Rom. 1.

theuſtis

theuſtis arra tanettya, hog̃ ne ſzegyenlye à Ieſus Chriſtus felől valo bizonſag tętelt. Vgyanis azt mondgya iduezetőnc, hog̃ ű̃is azt fogia vallani ſzent attya előt, à ki ű̃tet vallya emberec előt. A ki peniglẽ ű̃tet meg tagadg̃a meg tagadtatic az ű̃ tűl leis, ſzent attyanac előtte. 2. Tim. 1. Math. 10.

Maſodſzor, eletű̃nkel. Hog̃ az mely igaſſagot vallunc, azt eletű̃nkelis meg bizonechuc, meg ſelellyen à mi eletű̃nc tudomanyunknac. A Ieſus Chriſtuſnac kęnńat vgy viſellyűc mindenkoron à mi teſtű̃nkben, hog̃ à Ieſuſnac ęleteis meg ielennyec à mi teſtű̃nkben. Nem elęg mondanunc hog̃ à Ieſuſnac tanetuani, es tanoi vagyunc, hanem ſzűkſeg hog̃ az, vgyan valoba meg teſsec mi raitunc, meg mutaſsuc mit tanultunc ű̃ tűle. 2. Eletű̃nkel. 2. Cor. 4.

Harmadſzor, Haboruknac es kęnoknac ſzenuedeſeuel, hog̃ azert az ű̃ tudomanyaert, mellyet vallunc, eletű̃nketis kéſzec legyű̃nc adni. Ez okaert neueztetnec Martyroknac, az az, bizonſagoknac azoc, à kic Chriſtuſért vęreket ki ontotac. Mint ám ſzent Iſtuan, kirűl ſzent Pal imig̃en ſzolla. Vram Iſten, midőn az te Martyrodnac Iſtuannac vęre ki ontatnéc, enis ot alloc vala, es az ű̃ halalába reſzes valec. Es ſzent Ianoſnac lataſirul iratot kőnyuebe, à kic Chriſtuſért ſzenuednec, mondattatnac à Ieſus Chriſtuſnac bizonſagat viſelni. 3. Szenuedeſſel. Martyroknac neueztétnec à kic ſzenuednec. Act. 22. Apoc. 12.

Maſodic

Masodic része.

Botrankozas nac magyarazattya.

EZeket szollam tinektec, hogy meg ne botrankozzatoc. Az az, meg ne rettenńetec feltetekbe es az ŏldŏzeséknec sańarusaga miat el ne szakadgyatoc Istentůl, à hitet meg ne tagadgyatoc. Es leg ottan meg ielenti aztis menit es mely sokat kellene è vilag szerent à hiueknec szenuedniec. Két féle ńaualyat mond peniglen hoǵ fognánac szenuedni. Elsŏt szidalmat, mást bůntetést auaǵ ként. A szidalomrul mondgya imezt. *Gyůlekezet kiuůl uetnec titeket.* Ki rekesztnec kŏzzůlŏc, vǵ mint Istenteleneket, hamissakat, es ollyakat, hoǵ nẽ erdẽlenętec chac aztis, hoǵ ů vellec valami kilsŏ tarsalkodastoc leñe. Mely dolog még akcorõ meg tŏrténec, midŏn Christus è vilagõ vala. Mert el vęgesztec vala á Sidoc, hoǵ valaki ůtet Messiasnac vallanáia leñi, á Sinagogabol ki rekesztetneięc. Ez ielẽ valo idŏkbè kedig añéra meg tŏrtent, hoǵ nẽ kilŏmbẽ tartatnac à hiuec è vilagtul, mint è vilagnac mosléka, es mindeneknec szemete. Inǵẽ sem szamlállyac ůket à keresztyenec kŏzibe, hanem baluańozoknac hiuattatnac à dŏlyfŏs nẽ igaz keresztyenectůl. Chacebbe è varasbanis im nem regen, mind tanachbol, mind eǵeb tiszt tartásbol, egy nehań alnoc embereknec practikaioc altal; ki rekesztetènec azoc à maǵaroc es vén iam-

A Hiueknec ket fele nyaualyaioc.

A Hiueknec szidalmaztatasoc.

Ioan. 9.

1. Cor. 4.

iamboroc, mellyec à Baal előt terdet nem akará-
nac haitani, es ű helyekbe ollyac irattatánac be,
à kic eggyűt vonſzac amazokcal az hamiſsag-
nac igaiat. A kęnrűl imigyen ſzól vrunc. *El iű az*
idő, midőn ualaki meg ől titeket, ueli hogy ſzolgalatot
teſzen Iſtennec. Nem mindenkoron elegednec
meg à hitetlenec azzal, hog ſzidalmazzac az Iſ-
tennec ſzolgait, hanem à hol lehet, es modot ta-
lalnac benne, megis őlic űket. Szent Petert es
ſzent Andraſt meg feſzętec. Szent Bertalant ele-
uenen meg nyuzac. A tőb apoſtolokatis kegyet-
len kénokcal illetec es vegezec ki è vilagbol.
Szent Pal űnnen maga elő ſzamlal egy falkat a-
zokban, mellyeket ſzenuedet à Chriſtus neue
mellet. Enis, vgymond, à Chriſtus ſzolgaia va-
gyoc, nagy ſoc munkalkodaſokban, faratſagok-
ban, vereſegekben, fogſagokban, halalos veſze-
delmekben. A Sidoktul őtſzer meg verettettem,
egy egy heian neguen chapaſt ſzenueduęn. Ha-
romſor veſzőztettem meg. Egyſzer meg kő-
ueztettem. Vtaimnac iaraſiban gyakorta veſze-
delmekbe voltam, toluaioc kőzőt valo veſzedel-
mekben. Poganoc kőzőt valo veſzedelmekben.
A hamis attyafiac kőzőt valo veſzedelmekben.
Vegezetre mint az hiſtoriakban oluaſſuc, Nero
Chaſzar feięt vętete ű neki. Az régi Prophetak-
rol kedig, ime mi modon emlekezic vgyan azon

2. Cor. 6.

A hiueknec kennyoc.

Euſe: lib: 2. cap: 25. Ecc: hiſt: Niceph: lib: 2. cap: 39

2. Corint. 11. Sz: Palnac ſzenuedéſi.

Euſe: ut ſupra

A Prophetaknac ſzenuedéſec.

ſzent Pal. Nemellyeket ů kőzzůlőc faggattanac. Nemellyec chufoláſokat es oſtorozáſokat ſzenuettenec, ennec főlőtte fogságokat es tőmlőczőket. Meg kőueztettenec, vagdaltattanac, keſertettenec, feǵuerrel le vagatua holtanac meg, mindenektůl el hagyatac, es ńomorettattac, es ſanyargattattac. Euſebiuſnál choda dolog minemů ſzőrnyu kenokat, es rettenetes kegyetlen halalt oluaſſuc hoǵ ſzenuettenec à kereſztyenec. Kic kőzzůl à ſoc vereségnec, fogságnac, es teſteknec ſzaggatáſanac vtanna, nemellyec tůzbe, nemellyec à tengerbe uettettenec. Nemellyeknec feieket vőttec, nemellyeket ehel őltenec meg, nemellyeket laboknal fogua akaſztottanac fel. Nehol az erdőn két fiatal fát egybe haitottanac, es valamely ſzent iamboroknac eǵic labat eǵikhez, maſikat maſikhoz kőtőttec. Oſzton hertelenſeggel el ſza laſztuan à fakat, vgy ſzakaſztattac kette ůket. Kilőmb kilőmb fele vij kęnokat gondoltanac az hiueknec ǵotrelmekre à hitetlenec, akarkinekis ſzabad volt ůket kenzani, es meg őlni. Illyen néhez kereſztet viſeltenec à regi ſzent iamboroc, es illyen kegyetlenůl bantanac ů vellec è vilagi gonoſz dihőskődő népec.

Eccle. Hiſto. lib: 8. cap: 8. 9. 10.

A régi kereſztyeneknec ſzenuedeſec.

De miert hoǵ à hiueknec kereſztirůl emlekezęnc, laſſuc meg rőuideden, mi legyen az, hany fele, es minemů okai legyenec. A kereſzt ſemmi

A hiueknec kereſzti mi legyen.

nem

nem egyeb hanem oly nomorusag, kit è vilag szerent az anaszentegházsnac tagiai szenuednec. Negy fele peniglen. *Negy féle à kereszt.*

Elsö, testi es lelki keserüség es gyötrelem, kiuel kesergettetnec, es gyotretnec az Istennec fiai, Neha kár vallas miat, mint Iob, kinec minden ioszága egy napon el vesze tülle. Neha gyermekeknec auagy io barattyoknac halalan bankodván, mint Iacob patriarcha, ki nagy keserues siraſt tön haluan hogy fiat Iosephet à töb fiainac mondása ként, à fene vad meg zaggatta volna. Auagy betegségnec, ehségnec, mezetelenségnec, szegenségnec miatta, mint Lazar, ki fekelyekcel rakua léuen ehezic vala à gazdag embernec aitaia elöt, es chac à morsalekokat sem adgya vala senki ü neki. Neha tömlöczözes, es fogsag miat. Mint Ioseph, ki soc ideig üle à tömlöczbe, minden vétke es érdeme nelkül. Es egyeb rendbeli soc epétis koſtolnac szüntelen az anaszentegházsnac tagiai mind addiglan, még ki nem menekednec ê gonosz vilagnac fogsagábol. *1. Lelki es testi gyötrelem.* *Iob. 1.* *Gen. 37.* *Luc. 16.* *Gene. 39. 40*

Masodic fele kereszt, à testnec es à lelknec egymas közöt, es egymas ellen valo tusakodása. Mert azt mondgya szent Pal, hogy à test à lelec ellen valo dolgokat kéuan. Es neha megis gyözi à lelket. Mint szent Dauidban, latyuc, *2. A testnec à lélec ellen valo tusakodása.* *Gal. 5.* *2. Reg. 11*

tyuc, ki meg győzettetuen à teſtnec gonoſz kęuanſagitul, az ondoc gilkoſſagnac es parazſnaſágnac bűneben eſéc. Es ha az ſzent Lelec Iſten à Prophetánac altala meg nem ſzollettya, es meg nem feddeti vala űtet, talam őrőkce el veſzet volna. Effele kereſzt alat ńeg, es kialt vala ſzent Pal Rom. 7. monduán. Bodogtalan ember vagyoc én. Vallyon ki ſzabadét meg engemet è halálnac teſteből? Az Iſtennec kedue, à leſus Chriſtus altal.

3. Az hiuatalnac terhe. A Piſpekſeg terhes. Harmadic kereſzti à hiueknec, kinec kinec mind az ű hiuatallyanac terhe. A Piſpőkſeg es minden rendbeli lelki paſztorság, mely terhes es mely nehez dolog legyen, meg ielenti ſzent Pal, midőn elő ſzamlallya minemű nec kel lenni, à 1. Tim. 3. iambor Piſpőknec. Mert bizońara, eleget tenni mind azoknac à dolgoknac, mellyeket kęuan à Piſpőkben meg talaltatni, eleg nehez tereh. Es 2. Cor. 11. chac őnnen maganakis ſzent Palnac, mely nagy es kemeny kereſzt lőt legyen az apoſtolságnac viſeléſe, egy nehany helen beuſeggel elő beſzęlli.

Ez uilagi tiſztek nec terhes uoltá. Ez vilagi feiedelmeknekis es biraknac elęg gongyoc vagyon, eleget kel tűrniec es ſzenuedniec hiuatallyoc mellet. A cheledes embereknec azonképpen, gyermekeknec, hazoc nepénec gond viſeléſe, tanetáſa, oktatáſa, gyakorta ſoc but, banatot, es haboruſagot hoz. Rőuid beſzéddel, ninchen oly ala valo rend az ańaſzenteg hazban, ki

Cheledes embereknec gongyoc.

kereſzt

kereſzt nelkűl lehetne è vilag ſzerent.

Negyedic kereſzt, à bűnnec buntetęſe. Ennec peldaiat latod Dauidban. Kit az Vrias feleſegeiert, meg bűntete es meg keſergete Iſten, reia bochata tulaidon fiat Abſolont, ki orſzagàbol ki kergete űtet, es agyat meg ſzeplőſéte. Ninchen ſenki bűn nelkűl, nem lehet azert à bűnnec bűntetęſe nelkűlis. 4. A bűnnec buntetéſe. 2. Reg. 12. 16.

A kereſztnec oka két fele: Egy à ki bennűnc vagyon, mas à ki kiuűlűnc. Bennűnc vagyon à bűn, mellyet à kereſztnec es haborusàgnac altala irtogat es tiſztét ki belőlűnc Iſten. Kiuűlűnc vagyon az Meſsias ſarka vtan olalkodo őrdőg, ki ingerl minket minden gonoſra, es kiſztet, hogy el ſzakaſzon Iſtenunktűl, es nem chac idő ſzerent, hanem őrőkce valo ńaualyakbais eichen. Azonkeppen az őrdőgnec tagiai à hitetlenec, kic ellenkednec az ańaſzentegházzal, őldőzic es haborgattyac az ű fiait. De vallyon mi oka annac, hogy az Iſtentelen emberec, illyen igen dihőskődnec az hiuec ellen, ellenzic kergetic es őlic űket? Meg mondgya ennec okat az mi vrunc. *Es ezeket miuelic ti ueletec mert nem eſmeric az atyat, ſem engemet.* Űc azt beſzellic vgyan, hogy io végre miuelic, mintha az Iſtennec boſzuiat allanaiac meg mi raitunc, es ennec okaert, nem chac bűnt nem vallanánac benne, hanem még Iſtennec kedues

A kereſztnec oka két féle. Bennűnc uallo oka. Kiuűlűnc uallo oka. Gen. 3.

Mert dihőskődnec az Iſtentelenec az hiuec ellen.

dolgotis chelekednènec. *Azt uelic* vgmond Chriſtus, *hogy Iſtennec ſzolgalatot teſznec.* Ollyan vala ſzent Palis, minec elõtte meg tért volna. A mint ũnnen maga beſzelli monduàn. Hallottatoc regenten mikeppen viſeltem ęletemet à Sido tõrueńbe. Hogy fõlõtte igen haborgatom vala az Iſtennec eghazat, es puſztetõm vala azt, midõn ſzorgalmatoſſaggal ragaſzkottam volna à ſzerzeſekhez, mellyeket meg tanoltam vala az apamtul. A Sidokrolis azt mondgya, hogy Iſtenhez valo buzgoſagoc vagyon, de nem tudomany ſzerent. Latode, hogy ſzent Palnac vgy teczic vala akcor, mintha io dolgot chelekedneiec, haborgatuan à kereſztyenecket, miuel hogy lattya vala ũket nem iarni az ũ eleitũl rendeltetet ſzerzeſec vtan. Azonkeppen à Sidokis az Iſtenhez valo buzgoságot vetic vala okaul az ũ vakſagoknac. Azert mondgyac vala ſzent Iſtuanrol, midõn ũtét à tanachba vittec volna, hogy nem ſzũneiec meg á ſzent hely ellen, es à tõrueny ellẽ ſzolani. Es vęgreis vgy kõuezec meg ũtet mint karomlot. Mind az altal más óka vagyon az ũ gonoſſagoknac. Tudni illic, ez, hogy ſem az atya Iſtent nem eſmeric, ſem az ũ ſzent fiat à Chriſtuſt. A temérdec tudatlanſag óka minden kegyetlenſegeknec. Ha eſmerneiec Iſtenket, ha oly hitec volna Iſtenben, à minem ũnec kellęne lenni, eſmerneiec az

Gal. 1. Szent Palnac régi kegyetlenſege.

Rom. 10.

Act. 6.

Tudatlanſág óka, à dibõs kõdéſnec.

iec az Iſtennec ſiaitis, es nem alętuan ũket Iſten ellenſeginec lenni, nem haborgatnaiac. De miuel hogy oly velekedeſec vagyon Iſten felől, mely nem igaz hit, es nem igaz Iſteni eſmèret, ollyat alętnac Iſteni tiſzteletnec lenni, à mi nem az, azokat à kic nem kõuetic az ũ vakſagokat gyũlõlic, es gyũlõluen haborgattyac. Oly tudatlanság peniglen ez, ki nem chac mentséget nem ſzerez itelet napian ũ nekiec, hanem inkab õregbeti karhozattyokat. Mert mikeppen nem mondhattya hogy nẽ ũ magátul eſet volna ſęrelme, es nẽ vetheti maſra okat naualyaianac à ki ſzem be huńua iaruã, meg ũtkõzic meg tõri orrát es homlokat, azonképpẽ nẽ mentheti magát az, es Iſtent nem vadolhattya, mintha ũ tũlle volna vakſagánac óka, à ki még ſem lattya houa kellyẽ menni, az Euangeliomnac ſęnies vilagoſſagánal. Vilagoſſag iõt ez vilagra, es inkab ſzeretec az emberec à ſõtetséget hogy nem mint à vilagoſſagot. Tulaidonába iõue à Chriſtus, es az õuei nem fogadac. Sõt ſokan imezt mondottac, mondgyac moſtanis ũ neki. Tauozzalel mi tũllũnc, à te vtaidnac tudomańat nẽ akariuc. Nem choda tahat ha tudatlan à ki nem akar tanulni, ha vac à ki nem akar latni, es az õrõc karhozatnac tõrébe, tulaidon vetke miat akad, valaki nem él az Euangeliomnac uilagoſſagáual, hanẽ zabad akarattyabol valaſztya maganac à temérdec ſõtetséget.

A tudatlanság mentségeget nem hoz.

Ioan. 3.

Ioan. 1.

Iob. 21.

Harmadic Reſze.

DE ezeket ſzollottam nektec, hogy midőn el iőuend az orā, meg emlekezzetec azokrol, hogy en meg mondottam tinektec: Az Huſuet vtan valo harmadic Vaſarnapi prædicatioban, igaz eleget ſzollottam, mind okairul az hiueknec haboruſaginac, mind à vigaſztalaſokrul, mellyekcel ſzűkſeg à nyo moruſagoknac ideien vigaſztalnunc magunkat, azert nem akartam ma, vionnan minden okait elő ſzamlalnom az anyaſzentegyhaz kereſztinec: Nem akaroc à vigaſztalaſokbanis tőbbet imez egynel elő hoznom. Nagy vigaſztalas minekűnc az hoģ meg mondotta mėg regentē Chriſtus, hoģ ezec igy leſznec, es hoģ nem az mi gonoſsaginkert kergetnec minket az Iſtentelenec, hanem azert, hoģ Iſtent nem eſmeric. Erdemlyűc vgyan mi Iſtentűl à bűnteteſt, es méltan ſzenuedűnc mindent valamit ſzenuedűnc, de ezektűl ſemmit nem erdemlűnc, mert ű ellenec ſemmit nem vetettűnc: hanem à Chriſtuſt kit nem eſmernec kergetic mi bennűnc. Kit ha meg gondolunc, az io lelki eſmęret vigaſztal minket belőle. Miuel hoģ én valaſztottalac titeket ez vilagbol, azert gyűlől titeket è vilag, azt mondģa nekűnc iduezetőnc. Szēt Peteris latode miuel vigaſztal minket, Bodogoc vattoc ha ſzidalmaſztattoc à Chriſtus neueiert.

Vigaſztalas à kereſzt ellen.

A Chriſtuſt kergetic bennűnc à hitetlenec.

Ioan. 15.

1. Pet: 2

Oerűlyűnc

Oerülly ünc azert es vigadgyunc, hogy szenuedünc valamit è vilagon, tuduan hogy menyorszagban beuseges iutalom adatic nekünc erette. Velünc vagyon it è földönis à vigasztalo szent lelec, ki meg nem hagy minket fogyatkoznunc semminemü haboruinkban. Matth: 5.

PINKÖSD NAPIA.

Ez mai Euangeliomot szent Ianos irta meg, azü Euangeliomianac XIIII. *reszeben. Mellyet bötü szerent imigyen magyarazhatunc meg.*

AZ idöben, Monda Ieſus az ü tanetuanyinac. Ha ki emgemet szeret, az en beszedemet meg tartya, Es az en atyam szereti ütet, es ü hozzaia iöuünc, es lakohelyt szörzünc nala. A ki engemet nem szeret, az en beszedemet nem tartya meg. Es á beszed, mellyet hallatoc, nem enyim, hanem azè, á ki engemet el küldet, az atyae. Ezeket szoltam tinektec

nálatoc leuen. Ama uigazſtalo kedig, á ſzent Lelec, kit el kûld az Atya en neuembe, az meg tanet titeket mindenekre, Es ezetekbe iuttat mindeneket ualamellyeket mondottam nektec. Bekeſeget hagyoc tinektec. Az en bekeſegemet hagyom nektec. Nem ugy adoc en tinektec, mint ez uilág ád. Meg ne haborogyec á ti ſzìuetec, meg ſe rettennyen. Hallottátoc hogy en meg mondottam tinektec. El megyec, es meg terec hozzátoc. Ha engemet ſzeretnetec, bizonyara ôrùlnetec, hogy ezt mondottam, el megyec az Atyamhoz: Mert az Atya en nálamnal nagyob. Es moſt meg mondottam nektec, minec elôtte meg legyen, hogy mikor meg leend, hidgyetec. Nẽ ſzóloc ennec utanna ſokat tiueletec. Mert el iût ez uilagnac feiedelme: De nem talál en bennem ſemmit. De hogy meg eſmerie ez uilag, hogy ſzeretem az Atyat, á mikeppen kedig parancholta ennekem az Atya ugy chelekedem.

Az ô tôrueni Pinkôsdnec harom oka.

HArom ókbol ſzerzette volt Iſten az ô tôrueńben à pinkôsd napiat. Elſô oka ez volt, hogy emlekeztette volna az Iſrael fiait az ô tôrueńnec ki adasárul, mely az nap lôt volt regenten à Syna hegén, rettenetes nagy ſoc villamaſokban, meń dôrgeſekben, chattagaſokbã es trombita zôngeſekben. Maſodic oka ímez volt, hogy akcoron az Iſraelnec fiai vîj buza keńeret vit-

ret vittenec volna fel à templomba, miert hogy è taiba volt ũ nalloc az aratas, es aual ielentettec volna, hogy Istentũl tartanáiac az ũ fõldõknec termekenséget es gyũmõlchet, es hala adoc akarnánac lenni ũ szẽt felségénec mindẽ hozzaioc valo io tetemeirũl. Harmadic hogy az akcorbeli Pinkõsd az vij tõrueinbe kõuetkezendõ Pinkõsdnec peldaia lõt volna.

Mi peniglẽ kereszttyenec, à végre tartyuc meg è Pinkõsd napiat, hogy meg emlekezzũnc az aldot naprul, midõn à mi vrunc Iesus Christus, eleget téuen az ũ igiretinec, tũzes nyelueknec kepébẽ az ũ szent attyatul el bochatta, es az apostolokra ki õnte à szẽt Lelket. Mert mélto dolog mind errũl s-mind egéb io tetemeirõl Istennec, emlekezetet tennũc, hogy minden iambor hiuec erchęc vrunknac mi hozzanc valo io voltat, es halat adganac neki rulla. *Az mi Pinkõsdünknec oka.*

Pinkõsdnec neuezzũc kedig ezt ez innepet, kõuetuẽ à menire kõuetheti à kõsség, à Gõrõg szónac zõngéset. Gõrõgül Pentecosti neue, ki annit teszen, mint õtuenedic. Mert mikeppẽ hogy az Sído Husuetnec es az Husueti baránnac elsõ meg ętelenec vtanna, õtuenedic napon adatec ki, es nagy soc chodakcal meg erõsetettec az ô tõrueń, azonképpen az igaz Husuetnec, az az, az meg õletet Isten baranńanac Iesus Christusnac fel tamadá sa- *Pinkõsdnec miert hiuattatic ez innep.*

madáſa vtan, ő tuenedic napon erőſsete es pechetle meg az atya Iſten, az ű ſzent fianac Euangeliomiat, ſzent leleknec illyen nyiluan valo el bochataſáual. Ezt ez Euangeliomot, nem egyebert oluaſsuc ma, hanem azert, hogy á ſzent lelec Iſten igeretetic benne. Mely igeret mellet, ſoc egyeb ſzép tanulſagokatis foglal magaban, de mi azoc kőzzűl moſt chac harmat hozűnc elő.

Ez Euangeliomot miert oluaſsuc ma.

Az elſő leſzen, á hitnec es Iſtenhez valo ſzeretetnec ielerűl, mely az Iſten igeienec meg tartáſa: Es annac gyűmolcherűl.

Maſodic, á ſzent lelec Iſtenrűl.

Harmadic á bekeſegrűl, mellyet Chriſtus iger az ő ueinec.

Elſő Tanul-ſag.

A hitnec es Iſteni ſzeretetnec iele, az Iſten igeienec meg tartaſa.

HA *ki engemet ſzeret, az en beſzedemet meg tartya.* Ezec az igec, á hitnec es Iſteni ſzeretetnec igaz ielet adgyac elonkbe. Lattyuc az emberekenec ſzokaſokat, hogy valakit űc nem ſzeretnec, annac még beſzedet ſem őrőmeſt halgattyac. De á kit keduellenec, nagy gyonyorűſeggel halgattyac annac ſzauat. Azon modon ha ki Iſtent ſzereti, bizonyara őrőmeſt adgya fűleit az Iſten igeienec halgatasára, es ahoz vgy ragaſzkodic, hogy ſzabadon mondhattya azt, á mit ſzent Dauid mond vala. Az en ſziuenben el reitettem á te beſzedet

Pſal. 118.

det, hogy ne vetkezzem te ellened. Ennec okaert à mi Istenhez valo szerelmünknec tiszti, es iele ez, ha halgattyuc es meg tartyuc az ü beszedet. Amaz ü mondása szerent. A kinel vannac az én parancholatim, es meg tartya azokat, az à ki szeret engemet. Meg tartatic peniglen az Istennec beszede à hit altal: hogy higgyünc az Euãgeliomnac. El higgyüc hogy ollyatan minekunc à Christus, à minemünec mondgya ütet lenni az Euangeliom. Igazetonc, meg valtonc, iduezetönc. Touabba chelekedettel: hogy az Istennec igeiehez, es akaratyahoz szabiuc az mi akaratunkat es chelekedetün ket, az hitből gyümölchöt teremchünc. Micho da gümölchöt? Isteni felelmet, szeretetet es tyszteletet. Eletnec artatlanságat. Atyafiui szeretetet. Az mi hiuatalunkba Istennec tiszteſsegére valo el iaràst. Vegezetre bekeſseges sziuet, es bekeſseggel valo szenuedést, mely ekeſsége mind à töb ioszagos chelekedeteknec, es az kereszt alat Isten akarattyahoz valo engedelmeſseg. A ki én tanetuanyom akar lenni, vgy mond Christus, vegye fel kereszteț, es köuesſen engemet. Ez az Isten igeienec meg tartasa, mellyből à leleknec idueſsége, es az öröc elet köuetkezic, vrunknac imillyen mondàsa kènt. A ki hiend es meg kereſztelkedic idueziil. Ha be akarsz az eletbe menni, tarch meg à parancholatokat. Ezt miueld es élsz. A ki ezeket meg miuelendi, él azokban. De

Mint tartatic meg az Istennec beszedet.

Mar: 16. Matth: 19. Luc: 10. 18.

Az Iſten igeie meg tartaſánac haſznai.

1. Az atya Iſtennec ſzerelme.

De minemű gűmőlchi vannac az Iſten igeięnec meg tartasánac, es mi haſznát véſzic annac az emberec? Elſő gűmőlche auagy haſzna ez, hoǵ az atya Iſten viſzontag ſzereti azt, à ki az ű fianac beſzedet meg tartya. Arrul mondgya Chriſtus. Az *en atyamis ſzereti űtet.* Mely dolognal nagyob, es beuſegesb io, nem tőrtenhetnęiec embernec. Dauid imigyen kőnyőrőg vala Iſtennec. Ne fordech el à te orczadat en tűlem, es ne tauozzal el haragodban à te ſzolgadtul. Amaz latoris, ſem mit egyebet nem kér vala iduezetőnktűl, hanem chac azt, hoǵ meg emlekezneiec felőle az ű orſza gában. Sokcal nagyob ezeknel, az Iſtentűl ſzeret tetni. Mert valakit az Iſten ſzeret, azt ſoc, auaǵy inkab mindenfele ioc kőuetic, mikeppen ingyen maid nyiluabban meg ertitec.

Pſal: 26.

Luc. 23.

2. A ſzent haromſag hozzanc iű.

Maſodic gyűmőlche imez, Hogy az Iſtennec ſzerelme, es az ű beſzedinec meg tartáſa, azt miueli, hoǵ az atya, fiu, es ſzent lelec hozzanc iűnec minden aiandekiual, es mi bennűnc lakoznac. *ű hozza megyűnc, ugy mond urunc, es ű nalla lakodalmat ſzerzűnc.* Nagy tiſzteſségnec tartanad te ſzegeny egy igyu kereſztyen, ha kiraly te hozzad menne, es tegedet meg latogatna, de ſokcal nagyob tiſzteſség ez minekűnc, hoǵ az Iſten mi hozzanc iű. Mert valakihez Iſten megyen, azt ű ſzent felſége templomáua, es mindennemű iauaiba reſzeſsé teſzi.

ſzi. Mely dologrul ſzent Pal eǵgyůt imigyen ir. 1.Cor. 6.
Nem tudgyatoke, hoǵ à ti tagaitoc, ã ti bennetec
lakozo ſzent leleknec temploma, kit Iſtentůl vőt-
tetec, es nem ti magatoke vattoc? Mert nagy ar-
ron vőtettetec meg. Dichőetſetec tahat à ti teſte-
tekben az Iſtent. Megint maſut. Ti az elő Iſten- 2. Cor. 6.
nec temploma vattoc, mikeppen az Iſten mondot
ta. ů bennec lakozom es kőztőc iaroc, es ů Iſtenec Leu: 26.
leſzec, ſ-ůc én népem. Nem choda azert hoǵ még
az igen ſzůkőlkődő kereſztyenekrůlis azt beſzel-
li vgyan azon ſzent Pal, hoǵ noha ſemmiec nin- 2. Cor. 9.
chen, de azert vgyan mindeneket birnac. Mert Sap. 7.
az ů beleiec iőuő ſzent haromſaggal, minden io iů
hozzaioc. De ki tudnaia elő ſzamlalni az Iſten
beſzede meg tartasánac minden gyůmőlchit, es
haſznait? es mely draga dolog legyen, az Iſtennec
mi bennůnc valo lakozaſa? Azert ingyen ſe iǵe-
kezzůnc azt mindeneſtůl fogua meg mondani, à
mit az emberi nyelu ki nem ielenthet, hanem en-
nec béket haǵuan, iarulyunc ã prædicationac ma-
ſodic reſzehez.

Maſodic Tanulſag.

A Vigaſztalo kedig, à ſzent lelec, kit el kuld az àtyà en neuembe. It igeri ã ſzent lélec Iſtent az anya-
ſzentegyhaznac. Kirůl miert hoǵ gyakorta ſzok-
tunc emlekezni, laſsuc meg mi allat legyen.

A ſzent

Michoda à ſzent Lelec.

A ſzent lelec, à ſzent haromſágban harmadic ſzemely, ki az atyatul es ā fiutul ſzarmazuan, egy allatu ōrōkce valo, es mindenhato Iſten., egy arantis imadtatic es dichōettetic ū vellec. Ezekrūl kereſſūnc bizonſagot rend ſzerent à ſzent irásbol.

A ſzent Lelec kilūmb ſzemely az atyatul es fiutul.

Leg elōſzōr, hogy à ſzent lelec meg marado, es az atyatul ſ-à fiutul meg valaſztatot ſzemely legyen, az az más ſzemely, nem azon à ki az atya auagy à fiu, vrunc Chriſtus bizonettya az ū tulaidon ſzaiaual ſzent Ianoſnal. E mai Euangeliom ban imigyen ſzól felōle. A vigaſztalo ſzent lelec, kit el kūld az atya en neuembe. It meg valaſztya ūtet mind az atyatul ſ-mind az ū tulaidon ſzemelyétūl. Mert az atyarul azt mondgya hogy kūldō ſzemely, az az, oly à ki kūldi à ſzent lelket, ū maga felōl hogy ū neueben, az az ū errette az ū erdeme altal kūldi az atya à lelket. A ſzent lelekrūl hogy kūldetic. A kūldō egy, à ki neuében kūldi az más, A kit kūld az harmadic ſzemély. Egyeb ūtis minden koron vgy emlekezic à ſzent lelekrūl, hogy nyiluan ielenti ūtet ſzemelynec, es oly ſzemelynec lenni à ki az atyatul, es ū tūlle meg valaſztatic. Kerem, vgymond, atyamat, es más vigaſztalot ád tinektec. Midōn el iōuend à vigaztalo, kit én kūldōc nektec atyamtul. Touabba azis igaz, hogy à ſzent lelec az atyatul, es à fiutul ſzarmazic. Vgy mint kirūl imigyen ſzol à Chriſtus. Ki az én atyamtul

Iohan. 14. Ioan. 15.

A Sz. lelec az atyatul es fiutul ſzarmazic.

atyamtul ſzarmazic. Holot hallod az atyatul ſzarmazâſat. Maſut peniglen icelentuen hogy ũ tũlleis ſzarmaznęiec, az Apoſtolokra léhe es monda, vegyetec à ſzent lelket. Szent Palis à Chriſtus lelkęnec neuezi ũtet, monduan. El bochatta Iſten az ũ fianac lelket à ti ſziuetekbe. Kit nem mondana, ha vgy mint tulaidon lelke, Chriſtuſtul nem ſzarmazneięc. Es ez à ſzent lęleknec kiualtkeppen valo tulaidonsâga, mely altal meg valaſztatic az attyatul, es à fiutul. Hogy ſzarmazic, mert ſem az atyarul, ki nemzi az ũ fiat, ſem à fiurul, ki nemzetic az atyatul nem mondatic ez, hogy ſzarmaznęiec, hanem tulaidon chac à ſzent lelekrũl. Harmadic ſzemelynec kedig azert mondatic, hogy az Chriſtus ſzoluan à kereſztségrũl, vgy rendelé à harom ſzemelynec neueket, hogy à ſzent leleknec harmadic helt ada, monduan, Kereſztellyetęc atyanac, es fiunac, es ſzent leleknec neueben. Abban ſem ketelkedhetic, valaki à ſzent iraſt oluaſsa, hogy az atyaual, es à fiuual, egy allatu ſzemely. Mert ſzent Ianos igen nyiluan mondgya az Iſtenſęgnec harom ſzemelyerũl, hogy à harom egy. Bizonſagot teſzen errũl lozlnel ũnnen magais az Iſten. Ki õntõc vgymond az en lelkemből minden teſtre. ũ lelkénec neuezi à ſzent lelket, tahat az ũ allatyabol es termeſzetiből vagon. Ezen okbol mõdgya ſzent Palis ũtet az atyanac es fiunac lelkenec lenni.

Ioh. 15. *Iohan. 20.* *Gal. 4.*

A ſzent leleknec tulaidonſaga, ſzarmazni.

Harmadic ſzemely.

Matth. 28.

Az atyaual es fiuual egy allatu.

1. Ioh. 5. *Ioel. 2.*

Annac fölötte, ſoc keppen meg bizońęttatic az Iſtennec igeięböl, hoǵ az atyahoz, es fiuhoz eǵenlö öröc, es mindenhato Iſten. Vgy mint kit az iras, egy altallyaba Iſtennec neuez. Szent Peter azt mõdá, hoǵ Ananias à ſzent lęleknec hazudot volna, es leg ottan vtanna vete imeztis, nem embereknec hazuttal hanem Iſtennec. Hallode hoǵ à ſzent lelket, kinec az lopo Ananias hazuda, Iſtennec neuezi. Touabba, ã teremtęs, mely chac az egy Iſten chelekedete, tulaidonettatic à ſzent lelekneкis. Moyſes iria, hoǵ à teremteskoron, az vrnac lelke, à vizeken leueg vala, auagy, à vizeket ůli es költi, az az, teremti vala. Szent Dauidis azt mondgya, hoǵ az Iſtennec igeieuel eröſſettettenec meg az egec, es az ů ſzaianac lelkęuel minden ereiec. Szent Iob megint igy ſzól maga felöl. Az vrnaç lelke teremtet engemet. Még azis chac az egy öröc Iſtennec termezetihez illic, hoǵ mindenůt ielen leheſſen. Mellyet miuel hoǵ az iras á ſzent leleknekis tulaidonęt, chac abbolis meg teczic, hoǵ öröc es mindenhato Iſten. Szent Dauid mondgya vala Iſtennec. Houa menńec à te lelked elöt, es houa fuſſac à te orczad elöt? Ha fel menendec à meńbe, te ot vagy, ha ala ſzallandoc pokolra, ottis ielen vagy. Ha ſzarnyam kelend, es à tengeren tul röpůlendec, ottis meg talal engemet à te kezed, &c. Imhol mikeppen ielengeti, hoǵ az Iſtennec lelke elöt ſohoua nem ſzaladhat, mert az minde-

Az atyahoz, es fiuhoz egy enlö.

Egy altallyaba Iſten.

Acto: 5.

Teremtö à ſz: lelec.

Gene. 1.

Pſal: 33.

Iob. 33.

Mindenůt ielen uagyon.

Pſalm. 138.

mindenůt ielen lęuen, mindenůt meg talalnaia ůtet. Mégis tőb bizonyetasi vannac ennec á mit mondanc. A tőbi kőzőt egic ez, hoǵ mondatic à szent lelec az emberekbe lakni, es à kikben lakic azoc Istennec templománac neueztetnec. Nem tudgyatoke (vgy mond szent Pal) hoǵ Isteñec temploma vattoc ti, es à sz: lelec lakic ti bennetec? Imezis az, hoǵ tulaidonettatic neki, à meg igazetas, meg szenteles, vionnan nemzes, auaǵ szůles. Vǵan azon sz: Palnac tanetása szerent, ki imiǵen ir à Corintus belieknec. Meg mosogattattatoc, meg szenteltettetec, meg igazultattatoc, à mi vrunc Iesus Christusnac neuęben, es à mi Istenůnknec lelke altal. De eleg erős es meg czafolhatatlã bizonsága à sz: leleknec az atyahoz, es fiuhoz eǵenlő Istẽ segénec chac ezis, hoǵ szinten vǵ paranchol Christus kereszt lni az ů neuębẽ, mint az atya Isteñec, es à fiunac neuebẽ.

Az emberekbe lakic.

1. Cor. 3.

Igazét, szentel, uionnan nemz.

1, Cor. 6.

A szent lelecnec neueben keresztelkedünc.

Vegezetre ebbőlis meg teczic vǵan azon dolog, hoǵ à sz: lęlec, egy arant imadtatic, es hiuattatic segętségůl az atyaual, es à fiuual. Mikeppen Arrius ellen, es minden eǵeb fele eretnekec ellen, mellyec ã szent lęleknec őrőkce valo Istenséget tagadgyac, vallya az Niceabeli Conciliom, hoǵ ů az atyaual, es fiuual eǵgyůt imadtatic, es eǵetembe dichoettetic. Az ańaszenteǵhazis imillyen szůntelẽ valo dicherettel dicheri ã szent harõsagot. Dichőseg atyanac, es fiunac, es szent leleknec. Abraham

Egy arant imadtatic az atiaual es fiuual.

Gen. 18.

Gene. 18. Patriarchanakis harom ſzemelyben ielenec az Iſten, de ű à haromba egyet imada, es egy tiſztelettel iſlete à harmat. Hog ezec igy legyenec, à ſzent iras bizonettya, de mint, ſ-hog lehetſenec, arrul nem illic tudakoznunc, mert azt emberi elme meg nem foghattya. Es immar erted, à menire ember ertheti mi legyen az à ſzent lelec, kit è mai Euangeliomban igere à mi vrunc IESVS Chriſtus.

Kinec igertetic, es kinec adatic à ſzent lelec. Kinec igertetic es kinec adatic à ſzent lelec? à tellyes anyaſzentegyhaznac. Kit meg ielentnec iduezetőnknec kőzőnſeges igereti. Meg ielent ſzent Pális, midőn kőzőnſeggel ſzoluán azt mondga, hog à meg igert ſzent lelket veſzűc. Veſzűc azt beſzeli, nem chac nemellyec veſzic. Es mindennec adatic valaki keri, azt oluaſsuc ſzent Lukachnal.

Gal. 3.

Luc. 11.

Midőn adatot. Aztis iol eſzébe vegye minden ember, mikor telyeſedet legyen be ez à ſzent lelec felől valo igeret. Voltanac oly balgatag, es teuelygő emberec, kic azt mereſzlettec mondani, hog à ſzent lelec nem adatot volna meg az Apoſtoloknac, hanem io falka idővel ű vtannoc, Montanus auagy Manichæus eretneknec. De hazuttanac benne. Ezekhez haſonlatoſoc azokis, à kic azt hirdetic, hog à ſzent lelec nemtanetotta volna meg mindẽ igaſságra az mi eleinket, hanem chac è tegetlen Luter Marton altal nyilatkozot volna ki az igaſság. De

Cataphyges.

mi effele

mi effele hamis velekedęſec ellen vettyűc ſzent Lukachnac bizonſag tetelet, ki azt iria, hog chac hamar menbe menetelinec vtanna, eleget tőt Chriſtus igeretenec,es ez mai napon, tűzes nyelueknec kepęben el kűlte az Apoſtolokhoz az ű ſzent lelket. Ha el kűlte, nyiluan ſoha el nem tauozot az anaſzentegyhaztul, hanem mindenkoron velle volt, es mindenkoron meg tartotta űtet az igaſſagnac vallasaban. Kerem, vgymond Chriſtus, atyamat,es más vigaſztalot ad tinektec,hog mind őrőkce veletec maradgyon. Iohan. 14.

Mi vegre adatic à ſzent lęlec? Hog Paraclętus, az az, vigaſztalonc, ſzo ſzollonc legyen, hog igaſsagra tanechon minket. Mely tiſzteirűl igaz eleget ſzollottunc ez el mult napokban. De à ſzent iraſnac egyeb helyei, tőb chelekedetit es tőb tiſztitis ſzamlallyac az Iſten lelkęnec. Mert az embereknec ſziuőket geriefzti igaz, es buzgo imadkozaſra. Errűl monda vrunc ſzent Ianoſnal. Hog az Iſten lęlec, es à kic űtet imadgyac, lęlekben, es igaſsagban kel imadnioc, az az, à ſzent lęlektűl indettatot buzgoſagbol. Az atya Iſtenis à Prophetanal à ſzent lelket malaſztnac, es kőnyőrgeſnec lelkenec neuezi, nem egyebert altalan fogua, hanem az ű chelekedeteiert, miuel hog ű indettya à mi lelkűnket à kőnyőrgeſre. *Mi uegre adatic.* *A ſzent lelec imadgſagra geriefzt.* Iohan. 4. Zacha. 12.

Touabba à ſzent lęlec ollyatan minekűnc, *Zalag à ſzent lelec.*

mint egy zalag Mellyet adot az Iſten à mi ſziuűnkbe à végre, hogy ű altala bizońoſſa tegyen minket abban, hogy à mit igert es fogadot adni, meg adgya es be tőlti fogadáſat. Mikèppen hogy à kiktűl kőlchőnt véſz, azert adcz zalagot neki, hogy bizońos legyen à te bezededben, es el higgye hogy az hagyot napra meg fizecz ű neki. Illien ertelemmel ſzól ſzent Pal, midőn imeſzt mondgya. A ki meg erősśét minket, ti ueletec egętembe à Chriſtusban, es à ki meg kent, Iſten az, à ki megis pechetelt minket es adta ſzent Lelkęt zalagul à mi ſziuűnkbe. Es midőn ielengette volna hogy fohaſzkoduán variuc az őrőc eletnec dichőſegeben valo fel őltőztetesűnket, leg ottan imezt veti vtanna. A ki kedig minket erre teremtet, Iſten az, ki attais minekűnc zalagul à ſzent Lelket. Megint máſut. Kiben ties biztatoc, haluán az igaſságnac beſzędet, az az, idueſsęgteknec Euangeliomat. Melyben minec vtanna hittetec, meg pechetletetec az igeretnec ſzent Lelkeuel, ki bizońos zalagia à mi őrőkſegűnknec. E végre adatic minekűnc à ſzent Lelec Iſten. De vgy ha keriűc. Mert azt mondgya vrunc, hogy azoknac à kic keric ád az Iſten io Lelket. Ne ſzűnnyűnc meg tahat kęrni, hanę gyakorlyuc à mi hitűnket à ſzűntelen valo kőnőrgesben, es keriűc az mi vrunkat, hogy vilagoſecha elmenket, es gerieſze akaratunkat az ű ſzent

2. Cor: 1.

2. Cor: 5.

Epheſ. 1.

Vgy adatic ha keriűc. Luc: 11.

ſzent Lelke altal. Ideie immar hoǵ ſzollyunc à be keſegrůl, mellyet vrunc igęre minekůnc

Harmadic Reſze.

BEkeſeget hagyoc tinektec, az en bekeſegemet adom tinektec. Mintha imigyen ſzollána. Mondam hoǵ el megyec tulletec, de ne vellyetec hoǵ vgy meñec el, mintha mentembe ſem̃iuel meg nẽ aiandekoználac. Igenis meg aiandekozlac. Bekeséget haǵoc es adoc tinektec. Michoda bekeséget? è vilagite? Bizońara é vilagi bekeségis draga, ǵőńőrů séges dolog, es Iſteñec aiãdoka. Mellyet hoǵ min denkorõ keriůnc Iſtentůl, paranchollya ſzent Pal, à vegre hoǵ az altal chendeſz es ńugodalmas eletet elheſſůnc. De mind az altal más fele bekeſegrůl ſzól it vrunc. Mert vtanna veti az ů igęretinec, imez igęket. Nem vgy adom en nektec mint è vilag adǵa, az az, nem ſzolloc moſtan è vilagi kilſő bekeségrůl, mellyet è vilagi feiedelmekis ſzoktanac ſzerzeni az ů altala valo nepek nec, hanẽ oly lelki bekeségrůl emlekezẽ, kit chac én adhatoc. Erti peniglen à bekeségen, azokat à io tetemeńeket, mellyeket Attyatul nyert az ů beñe hiuőknec. E vilagi bekeség ebbẽ fig, hoǵ io egeſségůnc leǵen kazdagoc legyůnc, ellenſeginc ne leǵenec, auagy ha vannac, nem ůc mi raitunc, hanẽ

Michoda bekeséget ád urunc.

1. Tim. 2.

Mit ért à bebekeſegen.

Ez uilagi bekeség miben fig.

mi veheſsũnc gyozedelmet ũ raitoc. Ez nem igaz bekeſeg, mert chac kiuũl teſzi bekeſegeſsekcẽ az emb:reket, de belől à ſziuet meg nem chendeſzẽti. Ennec okaert, kŏz mind à ioknac ſ-mind à gonoſzoknac. Mi haſzon kedeg à kilſŏ bekeſegben, ha belől ſziuũnkbe nem leſzũnc bekeſegeſec? Ninchen bekeſegec az Iſtenteleneknec azt mondgya Eſaias. Mert noha ũc beuelkednec az kilſŏ bekeſẽgben, de miuel hogy à belſŏben reſzec nem lehet, vgyan nem bekeſẽgeſec magokban.

Eſa. 48.

A Chriſtuſnac bekeſége peniglen lelki bekeſeg, es ezeket foglallya magaban. Az Iſtennel valo meg bekẽlleſt, à bũnnec bochanattyat, Iſtennec ſiaiua, es ŏrŏkŏſſiue valo fogadaſt, idueſseget, es az ŏrŏc eletet. Ezeket à ki meg fogia à hit altal, bekeſeges ſziuel vagyon az, es chendeſz lelki eſmerettel, minden haboruſagokban ſ-még az halalbanis. Holot azert illyen batorſagos bekeſeget ſzerzet à Chriſtus ne chodallyuc hogy imigyen biſztat minket. *Meg ne haborodgyec à ti ſziuetec, es ne rettegien. El megyec es meg iŏuŏc ti hozzatoc.* Vgy teczic hogy el ment à Chriſtus, es el hatta az anyaſzentegyhazat miuel hogy ſokan vannac kic ellenzic az Euangeliomot, es haborgattyac az hiueket, es oly igen el hatalmaznac mi raitunc, mintha ingyen chac Iſtenũnc ſem volna, ki gondot viſelnec mi reianc, de meg iũ mi hozzanc, midŏn az ũ ſzent

A Chriſtus bekeſegelelki es mit foglal magaba.

lelket

lelket aduan nekünc, bekeſegéſsę teſzi ſziueinket, midőn à nagy pęntec vtan huſuetot ſzerez. Mert igy rendelte Iſten à mi dolgunkat, hogy mikeppen à mi vrunknac Ieſus Chriſtuſnac, ſzomorű nagy penteke lőn, es az vtan vigaſagos huſuęt napia kouetkezéc, az az, keſerues ként, es halalt ſzenuedugen őrömre, es vigaſágra fel tamada, Azonkeppen az anyaſzentegyhaznac, es az ű tagiainakis nagy pentekec vagyon, de ketſęg nelkűl el mulic az, es huſuetunc leſzen à pentec vtan, az az, à kereſztet kőueti à vigaſztalas, à halalt élet, à rettegeſeket batorság, à ſzomoruſágot az mennyei vigaſsag. Azert mondgyac à hiuec à prophetánal. Iertec teriünc az vrhoz, mert ű fogot, es meg gyogét minket, meg vér es meg vigaſzt. Meg eleuenét minket, es élünc ű előtte. Mely mondáſnac ez ertelme, hogy à mint Chriſtus halalt ſzenuedet de harmad napon iſmet fel tamadot halottaibol, es be ment az ű dichőſegébe, ſzinten vgy à hiuekis, noha moſtan nyomorgattatnac, es őletnec, mind az altal ű nekiekis huſuęctec vagyon, harmad napioc vagyon, midőn meg ſzabadulnac, es meg eleuenednec. De mondanád. Az en pentekem touab tart harmad napnal, chac Iſten tudga leſzene vagy nem leſzen, es ha leſzen, mikor leſzen vége è ſoc nyaualyanac? Veſzteg ember, es ne panaſzolkodgal à kereſzt viſeleſénec hoſzu volta

Mikor ter meg hozzanc Chriſtus.

Oſeæ. 6.

rul. Mentűl touab viſeled, anneual tőb haſznat veſzed. Mert miképpen az vſurara adot penznec, attul nagyobra nő haſzna, meniuel touab marád az adoſnac kezében, azonképpen, mentűl touab hallad az te ſzabadulásod, midőn el iű, attul nagób vſuraual iű, es az őrőc eletnec beuſegesb dichőſegéuel. Szenuedgyűc bekeuel azert es chendeſz lelekcel é vilagnac haboruſagit, bizonnál tudván, hogá nagy Pentec vtan, huſuet napia kőuetkezic. Chac maradgyunc meg az Iſtennec ſzerelmébe, tarchuc meg à Chriſtuſnac beſzedet, őrizzűc az mi lelkűnket minden fertelmeſségtűl, hogá leheſsen à ſzent leleknec tiſztaſagos temploma, ketség nelkűl még é vilag ſzerentis izit erezzűc à beuségnec mellyet iduezetőnc igért minekűnc, à más vilagon peniglen, az őrőkce valo es veghetetlen nyugodalmot veſzűc. Kit adgyon mi nekűnc az Atya Iſten az ű ſzent Fiaert, à ſzent Leleknec altala. Amen.

V'GIAN AZON NAPI MASODIC PRAEDICATIO: AZ EPISTOLABOL.

Ez mai Epiſtola vetetet az Apoſtoli chelekedeteknec maſodic réſzeből.

Miko-

Mikoron elő iőt uolna á Pinkősd nápia, mindnyaian egyenlő akáratbol egyút ualánac: Es hertelen zugas lőn menyből, ugy mint ſebeſen fuuo ſzelnec zugáſa, mely be tőlte az egez házat abol úlnec uala. Es ielenenec ú nekiec haſogátot nyeluec ugy mint tüz, es mindenikre ſzalla. Betelenec kedig mindnyáian ſzent Lélekcel, Es kezdenec kilőmb kilőmb nyelueken ſzólni, á mint az á Lélec ſzoltat uala ú uelec. Valanac kedig Ieruſalembe lakos Sidoc, Iſten felő ferfiac, minden nemzetſegből, mely eg alat uagyon. Miőn kedig ez el birhedet uolna, egybe gyúle á ſokaſág, es el budula, miuel hogy ki ki mind hallána, hogy mindennec tulaidon nyeluen ſzolnánac. El almelkoduán azokáert mindnyáian chodalkoznac uala, monduán egyc á maſiknac: Ime, Nem de mind ezec, á kic ſzolnac, Galileabol ualoke? Mikeppen hallyuc azokaert mi úket ſzolni, kiki mind az ú tulaidon nyeluen, melyben ſzületűnc? Partuſoc, Meduſoc, es Elamitác, es kic Meſopotániaba lakunc. Iudeaba, es Cappadociaba: Pontusba, es Aſiaba: Phrigiaba, es Pamphiliaba: Aegiptusba, es Libianac á reſzeben, mely Cirene mellet uagyon, es Romabeli iősuemenyec: Sidoc, es Proſelituſoc, Cretabeliec, es Arabiabeliec, hallyuc, hogy á mi nyelűnken beſzellic az Iſtennec nagyſagos chelekődetit.

Nem

NEm chac ma à regueli Prædicatioban, de ez elŏtis egy nehany vaſarnapon, ǵakorta valo emlekezet lŏn à Chriſtuſnac igereterŭl, melyben igere à ſzent lelket az anyaſenteǵhaznac. E mai Epiſtolaban immar, à mint meg hallàtoc, bizonſagot teſzen rulla ſzent Lukach, hoǵ vrunc eleget tŏt az ŭ igeretenec, es fogadàſa ſzerent el bochatta à vigaſztalo ſzent lelket az apoſtolokhoz, ki mennyei erŏbe fel ŏltŏztette, meg erŏſsetette à leſusban valo hitben, es akolmatoſsa tŏtte ŭket az Euãgeliomnac batorſaggal valo hirdeteſere. Holot meg ielentetic, hoǵ à mi vrunc hiu, az ŭ igeretinec be tŏlteſeben, es valaha valamit fogadot, meg tartya, es valamit igert, meg adgya minekŭnc. Szent Dauidnac imillyen mondàſa kęnt. Hiu az vr minden beſzediben, es ſzent minden chelekedetiben. Pſal: 144. Mi ebbŏl ez hiſtoriabol imez harom dolgot tanullyuc meg.

Elſŏt mely idŏben es mely helyen adatot à ſzent lelec az Apoſtoloknac. Maſodikat, Mi modon es mely choda keppen, es michoda abrazatban iot legyen è vilagra. Harmadikat, minemŭ aiandekokat hozot az Apoſtoloknac, es minemŭ erŏbe ŏltŏztette legyen fel ŭket.

Az Elsŏrŭl.

Miko-

Mikoron elő iőt uolna á Pinkősd napia, &c. Elég nyiluan szól szent Lukach az idők ről, es azt beszelli hogy pinkősd napian lőt á szent lęleknec el iőuetele. Mely napon, á mint ma meg hallátoc, az ő tőruent ki atta vala Isten az Israel fiainac á Sina hegyen. Alkolmatos idő lőn peniglen az ő tőruennec ki adatasárul emlekeztető nap, á szent lęleknec el iőuetelihez, miuel hogy vgyan azon szt: lęleknec el iőueteliben, kel vala be tellyesedni annac, á mit Isten Hieremias Prophetánal igert vala monduan. Az napoc vtan, az én tőrueniemet az ű szíuekbe adom, es az ű elmęiekbe irom, es én ű Istenec leszec, es űc én népem leszněc. Az első pinkősd napian, kő tablakra iratot tőruent ada ki az vr Moyses altal, de ez mai napon az Euangeliomi tőruent az szíueknec tablaiara ira á szent lęlec Isten. Es mikeppen az ő tőruénnec kőzőnsęges keppen valo ki adatása pinkősd napian lőn, azon keppen az vń tőruennec lathatando ielec altal valo meg erősetése á szent leleknec el iőuetelében, vgyan azon napon tőrtęnec.

Pinkősd nap ian iőt elá szt: lelec.

Hier. 31.

Pinkősd nap ian erősetec az uy tőrueny.

De vallyon nem volte szent lęlec ez előt az Apostolokban? volt ketseg nelkűl. Mert Peternec azt monda vrunc, hogy á minemű vallast ű felőle tőn, azt sem test, sem vér nem ielentette neki, hanem á menybeli atya Isten, vgy mint ki á szent lęlec altal szokta embereknec ielenteni á hitnec titkiait.

Volte, ez előt szt: Lelec az Apostolokban.

Matth: 16.

kiait. Touabba, még vrunknac kén ſzenuedéſe előttis, chodakat tőttenec az Apoſtoloc, őrdőgőket űztenec, betegeket gyogyetottanac. Az ſem lehetet ſzent lęlec nelkűl. Annac főlőtte, fel tamadáſa vtan Chriſtus reiaioc lęhe, es monda nekiec: Vegętec à ſzent lelket. Nem heiaba valo voltkedig à Chriſtuſnac lęhéſe. Vegezetre, minec vtanna iduezetőnc menybe ment volna, ludas helyebe más Apoſtolt, tudnia illic Mathyaſt, valaſztac. Ketſęg nelkűl aztis à ſzent lęleknec tanetasábol miuelec. Miert mondgya tahat ſzent Lukach, hogy pinkőſd napian adatot nekiec à ſzent Lęlec, ha az előttis naloc volt? Ved iol eſzedbe. A ſzent lęlec noha termeſzetiben, es allattyaban egy, mind az altal, ſoc chelekedeti, es ſoc egymaſtul kilőmbőző aiandeki vannac ű neki. Szent Palnac tanetáſa ſzerent, ki imigyen ir ezec felől. Kilőmbſęg vagyon à lelki aiandekoc kőzőt, de vgyan azon à lęlec. Kilőmbſęg vagyon à ſzolgalatoc kőzőttis, de vgyan azon az vr. Kilőmbſęgec vannac à chelekedő erőc kőzőttis, de vgyan azon az Iſten, ki azokat chelekedi mindenekben. A többi kőzőt, à hit à ſzent leleknec egyic aiandeka, mely meg adatot volt az Apoſtoloknac, pinkőſd napia előttis, es az altal vallá vrunkat Peter, Chriſtuſnac, ęlő Iſten fianac lenni. A bűnnec bochatáſa azonkeppen, azis à ſzent lęlec aiandéka. Mel-

Luc. 10.

Iohan. 20.

Act. 1.

Az egy lelekſoc aiandeki uannac.

1. Cor. 12.

Pinkőſd előt, minemű aiandeki voltanac az apoſtolokban.

Ioan. 20.

lyet

lyêt akcoron vônec az Apoſtoloc, midôn vrunc reiaioc lęhe. A minemû chodakat, iduezetônknec è fôldôn valo iartaban, tonec à tanetuanyoc, azokis vgyan azon ſzent lęleknec aiandeki voltanac, mellyeket nekic ada az vr Ieſus monduan. Betegeket gógechatoc, hallottakat tamaſzatoc, poklo- Math. 10.
ſôkat tiſztechatoc, ôrdôgôket ûzzetec. Ezec vgy vagón hog mind à ſzent leleknec aiandeki, es meg talaltattanac az apoſtolokban pinkôſd napnac elôt teis. De vannac û neki tôb chelekedeties, mellyec nem voltanac û bennec kilômben, hanem akcoron adatánac, midôn ez mai napon lathatando képpen reiaioc ſzalla. Mellyec azoc? Az kilômb kilômb nyelueken valo ſzollas, à leſus neuénec bátorsággal, es felelem nelkûl valo vallâſa, es oly chodaknac tetele, mellyeket ez elôt nem tôttenec. Nem oluaſsuc hog ſoc nyelueket tudtanac volna ez elôt, ſem hog minden chodakat cheleked tenec volna, mellyeket ez vtan chelekedénec. Oly felelmeſec valanac peniglen, hog egy el vetet ſzolgalo leany elôtis meg tagada Peter az vrat. De minec vtanna az meg igértetet ſzent lęlec Iſten, minden iauaiual, es aiandekiual meg adatec û nekiec, ezekis hozza iarulanac azokhoz az aiandekokhoz, mellyekben az elôt beuelkednec vala. Ennec okaert, igaz à mit ſz: Lukach mond, hog pinkôſd napian lôt à ſz: lęleknec el iôuetele. A hely,

A ſz: Lelek- nec minemû aiandeki adat tanac pinkôſd napian.

holot

Hierusalembe adatot à szent lelec. Acto. 1. Esa. 2.

holot à szent lelec adatec Ierusalẽ volt. Mert meg parãcholta vala az apostoloknac Christus, hogy ad dig el ne mennénec onnat, mig az meg igert szent Lelec nekic meg nem adatnéiec. A Prophetais iŏuendŏ képpen meg mondotta vala, hogy à tŏrueń Sionbol menendŏ volna ki, es az Istennec igeie Ierusalembŏl. Ez à mondas hogy be telneiec szŭkseg lŏn Ierusalembe adatni meg à szent Leleknec vgy mint ki altal az Euangeliomi tŏrueńnec ki kel vala hirdettetni. Hogy peniglen azt beszelli szent Lukach, hogy ahol egyenlŏ akaratbol egyŭt valánac à tanetuańoc, ot adatot à szent Lelec, tanet mindẽ kereszтyént, hogy senki ne mondgya azt, à mit è mostani idŏben nemellyec szoktanac mondani, hogy nem tudnac houa lenni, nem tudnac kinec hinni è soc fele velekedesec, es egy mastul kilŏmbŏzŏ prædicatoroc kŏzŏt. Ot vagyon à szent Lelec, à hol egygyeség es egenlŏ akarat vagyon. Azoknal talaltatic az igasság, à kic egyetembe eggyŭt ŭlnec, nem vonszanac viszat egmással. Bekesegesec legyetec, azt mondgya szẽt Pal, es à bekesegnec Istene leszen tiueletec. Ha ki teneked azt mondga, hogy à szent Lelec Isten vagyon ŭ benne, es igasságra tanet tegedet, kŏnyŭ azt meg probalnod es vegére menned, Istentŭl vagyone az ŭ tudomańa auagy nem, chac azt tekench meg, hol lakic, kic kŏzzŭl valo. Ha az egy-

Hol, es kiknel talaltatic à szt Lelec. 2. Cor. 14.

gye-

gyeſségnec hazabol vagyon, ha azoc fele, à kic mind eggyet vallanac, hig nekí: ha kegig nem, ne hig. Ne mongyad azert hog nẽ tudcz houa lenni es kinec hinni.

Az Maſodikrul.

LAſſuc immar mi modon, es mely choda képpen iõue el à ſzent Lelec Iſten. *Hertelen zugas lõn mennyekbõl ugy mint ſebeſſen fuuo ſzelnec zugaſa, mely be tõlte az egeſz hazat à hol ùlnec uala.* Ez nem termeſzet ſzerent valo ſzél vala, hanem termeſzet fõlõt, az Iſtentũl indettatott zugas, es fuuas. Miellyet à végre tamaſzta ũ ſzent felſége, hog à ſzent Lelec el iõuetelénec vgy mint elõl iaro hirdetõie lenne. Es miképpen, midõn ez vilagi kiralyoc es feiedelmec valahõua mennec, trombita zõngeſekcel es agyubol valo lõueſekcel fel ſerkentetnec az emberec, hog variac es tiſzteſſeggel fogadgyac ũket, azonképpen à kiralyoknac kirallya, az ũ ſzent lelkénec el iõuetelét erõs ſzélnec zugaſaual akara az ot valo nepeknec ielenteni, es tudtokra adni. Touabba mint az ô tõruent, hog à Sina hegyen meńdõrgésben, villamásban, es trombita zõngesbe ada ki, azon forman Ieruſalembe à Sion hegyenel, hertelen valo zugásban iõue el az vŕj tõruennec meg erõſsitõie

Nem termeſzet ſzerent ualo ſzél.

Mire ualo uolt à ſzél.

A chodac, ielentic az Euangeliomnac ereiet.

à ſzent lęlec, hogy eſſele choda dolgoknac altala, à tőruennec, es az Euangeliomnac hatalmas ereie ielentetneiec, es minden ember meg ertençie, hogy ſoha ſenki az Iſten igeięnec ellene nem alhatna. Akcoron iű vala menyorſzagbol ez vilagra, az atya Iſténtűl à Chriſtus altal bochattatoc ſzent lęlec. Iű vala hogy ſoc ńelueknec tudomańyat adnaia à tanetuańoknac. Iű vala, oly batorsągot, es oly erőt adni nekiec, hogy à ſzegeny vac paraſzt halaſoc, ſem ez vilagi feiedelmektűl, ſem az őrdőgtűl, ki ez főldőn ſzellyel orſzągol vala, meg ne rettenénec. Iű vala, hatalmat adni az őrdőgőkőn, merges kigyokon, minden betegſęgeken, es vegezetre az halalonis. Annac okaert mélto lőn, hogy illyen nagy főlſęgnec illyen hatalmas iőuetele, chodalatos keppen è zugas altal meg ielentetneiec. Hogy az Apoſtoloc aietatoſsaggal valo fogadasára, à tőb ſokaſag az Iſtennec chelekedetinec choda lasára fel indęttattanac volna.

Minemű abrazatban iőt à ſz: lelec.

A nyeluec mit iegyzenec:

Es ielenenec nekic hà ſogatot nyeluec, ugy mint tűz, es mindenikre ſzalla. Imhol minemű abrazatban iőt legyen à ſzent lęlec Iſten. Nyelueknec abrazattyaban. Mert à nyelu oly tag, à ki alkolmatos à ſzent lęlec Iſtennec ſzolgalattyara. Nyeluel hirdettetic az Iſtennec igęie, es az Euangeliom à nyelu altal őntetic be az embereknec ſziuőkbe.

Mint

Mint ám midőn à két tanetuany Emausba menne, nem ęrtic, es nem tudgyac vala à Chriſtus felől valo iraſokat, de meg ielenuęn nekiec, nyeluel tanęta ůket Chriſtus, es az ů nyeluęnec beſzędi, be hatánac ſziuőkbe, azert mondgyac vala az vtan egy maſnac. Nem de à mi ſziuűnc geriedez valae bennűnc mikoron ſzollana nekűnc az űton, es haſogatnaia az iraſokat? Az prædicallaſnac tiſztitis valoba akara Iſtèn aianlani az Apoſtoloknac, è nyelueknec abrazattya altal. Mintha arra intęie ůket, hogy mindenkoron elmęiekbe forgana mire adatot volna fő keppen à ſzent lęlec nekiec, tudni illic, hogy nyeluekcel ſzolgalnánac vroknac, prædicallanaiac, es hirdetneiec az ů ſzent igęiet? Hogy peniglen haſogatot nyeluec ielenęnec, aual az mutattatec meg, hogy az Euangeliom, nem egy reſzében ez vilagnac, hanem ſzerte ſzerent minden ůt fogna prædikaltatni. Mert mikeppen à Babilon tornyánac eppetői, à nyelueknec oſzlâſa miat oſzlánac el, azonkeppen à ſoc fele oſzlot emberi nemzetnec, az Apoſtoloknac nyeluec altal kel vala à hitnec egygyeſsegere gyűlni. Tűzeſec valanac kedig à nęluec. Mert à ſzent lęlec Iſtennec kiualtkeppē valo chelekedete ez. A ſzeretetnec tűzęuel annera meg heuęteni, es fel gerieſzteni az ēbereknec ſziueket, hogy ſe nęmoruság, ſe nęualya, ſe haboruság, ſe ehſęg, ſe mezetelenſęg, ſe

Luc. 24.

Miert haſoga tottac à nyeluec.

Miert tűzes à nyeluec.

Rom. 8.

veſzedelem, ſe feg̃uer, ũket el ne ſzakaſzthaſsa az Iſtennec ſzeretetitũl. Euel à tũzzel gerieſztetet vala meg ſzent Lőrincz, es oly igen ég vala, hog̃ à kilső tũznec (mellyel teſte ſũttetic vala à hitetlenektũl) heuſegeuel ſemmit nem gondolna, ſőt vg̃ tartanaia à teſti győtrelmet, mintha valami nagy győnőruſeggel illettetetneiec. Vgyan ezen tũz ęgeti vala Matenakis es Zacheuſnac lelkeket, kic annéra meg ſzeretęc Chriſtuſt, hogy ioſzagokat meg vtalac, es mind el hagyac ũ ęrette, nem akaruan, hog̃ ioſzagoc miat attul à kit ſzeretnec vala valami keppen el ſzakaſztatnánac.

Az Harmadikrul.

A ſzent lelek nec 1. aiandoka.

BE *telenec kedig mindnyáian ſzent lelekcel*, az az, à ſzent leleknec vy halhatatlan, es chodalatos aiandekiual, mellyeket menyből hozot vala ũ nekiec. *Es kezdenec kilőmb kilőmb fele nyelucken ſzolni.* Ez lőn egyic aiandoka à ſzent lęleknec, mellyet ê mai napon az Apoſtoloknac oſztogata, hog̃ oly nyelueknec tudomanyat ada nekiec, oly nyelueken ſzollata ũket, mellyeket ũc ſoha nem tanultanac nemis tuttanac ez előt. Es è ſoc nyeluen valo ſzolas azt ielenti vala, hog̃ minden nyeluen valo nem zetſęgek ből gyuitettetneiec az anyaſzentegyhaz, melynec egybe gyuiteſere valaſztattanac vala à ſzent

Mit ielentet à ſoc nyeluen ualo ſzollas.

ſzent Apoſtoloc. Szűkſegeſis vala akcoron az kilőmb kilőmb nyelueknec tudomanya, mert ez egy nehany ſzemely, máskeppen, à ſoc féle ńeluen ſzollo nepeket nem tanethatta volna, nemis erettetec volna meg űket az idegen nemzetec, ha chac az ű termeſzet ſzerent valo nyelueken, Sidoul Prædicallottanac volna.

A ſoc nyelueknec ſzűkſeges uolta.

De moſtan immar, miuel hogy minden nemzetec kőzőt vannac az ű nemzetſégec kőzzűl, es az ű nyelueken ſzollo Prædicatoroc, nem kel arrul tudakoznunc, ez ielen valo időbeli tanetoc miert nem ſzollanac ſoc féle ńelueken. Iollehet azt beſzeli ſzent Agoſton, hogy még mais kilőmb kilőmb ńeluen ſzol az, valaki à Chriſtus teſténec, à ſoc ńeluen ſzollo ańaſſentegháznac tagia. Touabba, az mely tanetuanyoc ez előt oly felelmeſec valanac, hogy midőn Chriſtus meg fogatéc, es az papi feiedelmec eleibe vitetéc, ki el futa bennec mellőle, ki meg tagada űtet feltébe, ſenki kedig nem válec kőzzűlőc, à kichac eg ſzótis mért volna mellette ſzollani: Sőt Peter ki nem régen azzal dichekedic vala, hogy ha velle egyetembe meg kellene halnies, ű benne meg nem botrankoznęiec, es űtet meg nem tagadnaia, annera meg remű̈le az ſzolgalo leanyoc, es ſzolgac fírtataſa miat, hogy atkozza vala magat ha valamikor chac eſmerte volnais űtet, nem hogy tanetuanya volt volna

Moſtan nem ſzűkſeges à ſoc nyelueu ualo ſzollas.

Ki ſzol moſt ſoc nyelueu.

A tanetuanyoknac elebbi rettegeſec.

valaha ű nekie. De még fel tamadása vtanis aito be zarván lappangnac vala à hazban à Sidoktul valo feltekben, es ſuttogtanac inkab, hogy ſem mint ſzoltanac volna à Chriſtus felől: Ezec mödam à kic illyen igen rettegőc valanac, im lasd mit miuelnec moſtan. Senkiuel nem gondoluán, es ſenkitűl ſemmit nem féluen, az Iſtennec nagyſagos chelekedetit beſzéllic. Az az, hogy à Chriſtus Iſtennec fia, hogy noha meg holt, de megint fel tamadot, es azoknac à kic ű benne hiſznec, bűnöknec bochanattyat, igaſſagot, idueſséget, es örőc eletet ád. Ezt ſzollyác, ezt prædicallyac, es ezt hirdetic. Nem à ſzurdokba, nem az be zauarlátot házban, hanem níluan à ſoc ſzantalan népec előt, kic akcoron az innep napra Ieruſalembe gyűltenec vala. Illyen nagy batorságos alhatatoſságot, es erős bizodalmot ada az ű ſziuekbe à ſzent Lęlec Iſten. Nem chac az őuekbe kedig hanem mindenekébe, valakic az mi vrunc Ieſus Chriſtusban hiſznec, à végre, hogy à mit hiſznec, azt níeluekcelis meriçc vallani. A ſokaſág, latuán ezeket, es haluán az apoſtoloknac beſzedeket, el almelkodec raita, es nemellyec ű közzűlőc chudalkozuán azon tudakoznac vala honnét volna ez à dolog, nemellyec neuetkezuen, azt beſzellic vala, hogy reſzegec volnana cà tanetuaſoc. Igy vagyon ez vilagon igye az Iſtē

A tanetuanyoknac moſtani batorſágoc.

A ſz: Lélecnec. 2. aiandoká.

A ſokaſág mit miuele.

igeiç-

igeięnec, es azoknac à kic azt prædicallyac. Sokã halgattyac vgyan, de keuesen veszic az Euangeliomot. Es mindeha tőbben vañac à kic chufollyac az Euangeliomnac hirdetőit, hoǵ nẽ mint à kic bőchűletbẽ tartanáiac. Mi tisztellyűc az vrnac be szedet, és mindẽ aiandekit, es adǵũc halat az őrőc mindẽhato atya Isteñec, hoǵ az űszẽt fiáert el kűldőtte az ańaszẽteǵhazhoz à sz: Lelket, es őrizzűc hoǵ el ne tauozzec mi tűlűnc. Vitezkedǵűnc io vitezkedest, meg tartuã à hitet es az io lelki esmęretet. Oltalmazzuc az hitnec, es lelki esmęretnec el vesztesétűl magũkat, mert ezekcel eǵetẽbe el uesztetic à sz: lelec Istenis. Vǵ mint ki el szokot tauozni azoktul, valakic hitetlẽségbẽ esnec, auaǵ lelki esmęretec ellẽ, bűnőkcel meg főrtőztetic magokat.

Az Isten igeienec igye ez uilagon.

1. Tim. 1.

P. INKOSD HETFOI.

A szent Janos irása szerent valo Euangeliomianac III. reszeben vagyon ez mai Euangeliom.

AZ időben, monda JESVS Nicodemusnac. Vgy szerette ISTEN ez uilagot, hogy az ű egyetlen egy fiat atta legyen, hogy minden à ki hi-

ſzen ũ benne, el ne ueſzen, hanem ŏrŏc eletet uegyen. Mert nem kũldŏtte Iſten az ũ fiat è uilagra, hogy karhoztaſſa è uilagot, hánem hogy ez uilag meg tartaſſec ũ altala. A ki hiſzen ũ benne, el nem karhozic. A ki kedig nem hiſzen, immar el karhozot: Mert nem hit az Iſtennec egyetlen egy fianac neueben. Ez kedig à karhozat, hogy az uilagoſság ez uilagra iŏt. De az emberec inkab ſzeretec à ſetetſeget à uilagoſságnal: Mert az ũ chelekedetec gonoſzoc. Mert minden, á ki gonoſzul chelekedic gyũlŏli à uilagoſságot, es nem iũ az ũlagoſságra, hogy az ũ chelekedeti meg ne feddeſſenec. A ki kedig igazan chelekedic, à uilagoſságra iũ, hogy ki nyilatkoztaſſanac az ũ chelekedeti, hogy Iſten ſzerent lŏt-

(tec.

Sommaia ez Euangeliomnac.

MEg hallàtoc tegnap, miképpen erŏſ ſçte meg az Atya Iſten, az ũ ſzent fiánac Euangeliomiat, à ſzent Leleknec lathatando ſzemelyben lŏt el bochatàſa altal. Ma peniglen vgyan azon Euangeliomnac rŏuid ſommaiat fogiatoc meg hallàni. Mert vrunc Chriſtus vgy ſzól beſzél Nicodemuſsal, hog az idueſségnec, mely az Euangeliomba prædicaltatic, ſzinten à feiere es gyũkerere igazettya ũtet. Es leg elŏſzŏr, az mi meg ſzabadulaſunknac tulaidonokat adgya eleibe, meg ielentuen ki altal es mi modon iduŏzetteteũnc: Maſodſzor, meg mondgya mint leheſſũnc

ſűnc reſzeſec à Chriſtus altal keſzettetet iduőſſég-
be: es minemű eſzkőzzel iuthaſsunc annac el vete-
lęhez. Harmadſzor meg mutattya aztis, à kic
karhoznac, miert karhoznac.

Az Elsőrűl.

VGy ſzerete Iſten ez uilagot. Az Iſtennec irgal-
maſsága, es hozzanc valo nagy buzgo ſze-
relme, oka az mi iduőſsegűnknec. Mellyet ű ſzent
felſége nem beſzęddel, hanem lętel ſzerent, es v-
gyan chelekedettel bizonyęta meg. Vgyanis nem
az, az igaz ſzeretet, à mely chac nyelųen forog
embernec, hanem à ki ſziųeből ſzarmazuán, mind
ſzóual, ſ-mind tetemenńel egy arant mutattya meg
magat. Szerete azert Iſten ez vilagot, kit euel bi-
zońeta meg, *hogy az ű egyetlen egy fiat erette adta le-
gyen, hogy minden à ki ű benne hiſzen el ne ueſzen, hanē
őrőc eletet uegyen.* Azert bochàta ez vilagra Iſten
az ű fiat, hog árrul adàtneiec ez vilagęrt. A kar-
hozatra kőteleztetet embereket meg valtanàia,
az ű halalàual az mi halalunkat meg rontanàia,
es őrőc eletet adna minekűnc. Kit hog miuelne,
tellyeſseggel chac az ű ſzerelme, es io volta inde-
totta űtet reia. Errűl az Iſtennec hozzanc valo nag
ſzerelmęrűl imigyen ir ſzent Pal Apoſtol. Ebben
aianlya Iſten mi hozzanc valo ſzerelmét, hogy

*Az mi idueſ-
segűnknec
oka.*

*Az igaz ſze-
retet minemű*

*Az Iſten ſze
relmenec bi-
zonſaga.*

*Michoda inde
totta reia Iſ-
tent, hogy fi
at bochatana
ia é uilagra.*

midőn még bűnősőc volnanc, à Chriſtus meg holt erettűnc. Az ű tulaidon fiánac nem keduezet Iſten, hanem mi erettűnc mindnáiunkert atta ütet. Naponkent ſoc ieleit, es bizonságit lattyuc az Iſten ſzerelmenec, de ſohol ſemmibe az inkab meg nem ielentetic, mint hogy fiat keſerues halalra atta erettűnc. *Szerette ugymond Iſten ez uilagot.* Erched ez vilagon, az embereket, kic ez vilag ſzerent vannac. Ezen ertelemmel mondgya kereſztelő ſzent Ianoſis, hoģ az Iſtennec barannya el veſzi ez vilagnac bűneit. Neueztetnec peniglen az emberec vilagnac à ſzent irasban, arra valo tekentetből, hoģ bűnbe eſtenec, haragnac, es halálnac fiaiua lőttenec, nem foghattyac meg az Iſtennec titkiait, termeſzet ſzerent nem az Iſten orſzagánac, hanem à karhozatnac őrőkőſi. Mely ertelemmel, teſtnekis gyakorta mondatic az el veſzet ember. Mind ám midőn imigyen ſzolla ű felőle az mennyei atya Iſten. Nem marad meg az én lelkem őrőkce az emberbe, mert teſt, az az, teſti, meg romlot, el ſzakat az ű teremtőietűl à bűn miat.

Rom. 8.

Ez uilagon mit kel ertetni.

Iohan. 1.

Teſtnekis mondatic az ember.

Gen. 6.

De mint ſzeretet az Iſten minket, ha mindnyaian vilag, az az, bűnősőc vagúnc? Két dolgot talalt Iſten mi bennűnc, eggyet azt, à mit ű teremtet. Máſt à mi nem ű tűlle, hanem mi magunktul vagyon. Hoģ emberec vagyunc, teſtűnc es lelkűnc

Két dologuagyon benűnc.

kűnc vagyon, az Istentűl iőt, mert ű teremtet minket. Ezt az ű teremtet allattyat szereti Istén. Hogy peniglen à bűntűl meg főrtőztettűnc, az nem Istentűl, hanem mi magunktul vagyon. Mert az ember tíszteſségben vala, de nem érte, es annac okaert à bűnnec miatta, az oktalan allatokhoz haſonlettatec, es haſonslatoſsa lőn azokhoz. Ezt à mi nem őue, à bűnt, gyűlőli bennűnc. Es akaruán az őuét meg tartani, ſiat errettűnc adá, hogy ként halalt, ſzenuednc, meg fizetne à mi bűneinkert, es azokbol meg tíſztogatuán, az őrőc eletbe be vinne minket. Mi tűllűnkís azt keuanńa kedig, hogy mies ſzűntelen valo pœnitencia tartás altal, őldőklyűc magunkbã à gonoſz keuanságot, es ne engedgyűnc az egíſzer ű tűlle meg gőzettetet bűnnec. Im ertitec immar, hogy az Istennec ſzerelme oka az mi iduőſségűnknec. Ez vtan azt ielenti meg Chriſtus, ki altal, es mi modon ſzőrzőtte legyen az atya Isten, az iduőſséget. Tudni illic, az ű egyetlen egy ſzent fia altal. Az ű tulaidon vétkec miat eſtenec emberec à bűnbe, es annera meg romlottunc, hogy bűnbe fogantatunc, es ſzűletűnc, bűnbe élűnc, naprul napra mind tőb bűnt chelekedűnc, es ſem mi magunc magunkal, ſem más teremtet allat, iot nem tehet velűnc. Annac okaert, hogy tellyeſséggel, es őrőkce el ne veſznenc, è vilagra kűlte ISTEN az ű fiat, hogy az el veſzet

Az őuet ſzereti Isten bennűnc. Pſal: 48.

A bűnt gyűlőli bennűnc.

Ki altal ſzerzette Isten az idueſséget.

Luc. 15. el veſzet iuhot meg kereſnçie, meg valtanaia, es
Az Atya Iſtẽ iduőzetençie. Ez volt az Atya Iſtennec eleitűl
nec akarattya fogua meg rendeltetet, es el vegezet akarattya,
hog̀ az ű egyetlene altal ſzerzençie meg az mi idueſsegűnket. Mely akarattyat, leg előſzőr paradichomba ielente ki, midőn à kigyonac igy ſzolla. Az aſzoń embernec magua rontya meg á te
Gene. 3. feiedet. Annac vtanna meg ielente Abrahamnakis monduán. A te magodban aldattatnac meg minden nemzetségec. Touabba az ô tőrueńbe ſoc képpen meg peldaztata, es à Prophetakcal meg hirdettete, hog̀ meg ſzabadetando volna az embert, az ű ſzent fiã altal. Azt mondgya azert
Fiát adni mi Chriſtus, hog̀ *Iſten, fiat atta.* Ez az ſzent iras ſzol-
legyen. lasánac folyaſa, magaban foglallya, az mi valtſagunknac modgyat, es ſzinten annit teſzen, mint ha azt mondanam. Hog̀ az Iſten fiánac kellet azt erettűnc ſzenuedni, à mit igaſsàg ſzerent mi erdemlettűnc, es nekűnc kellet volna ſzenuednűnc. ű neki kellet meg fizetni à miuel mi adoſoc voltunc. Erdemlűnc vala, es ſzűkség volt volna ſzẽuednűnc az mi bűneinkert, kẽnt, es halalt. Hog̀ az Iſteñec imillyen ſententciaiánac elég lőt volna
Gene. 2. Valamely oraban çiendel az meg tiltot fánac gyűmőlchében, halallal halſz meg. Erettűnc ada az ű fiat Iſten, ki az mi helyűnkre àluan, es igyunket magára vőuén, meg fizete çerettűnc, ſzenuede,

es e-

es eleget tőn bűneinkert. Halalra adatec az mi bűneinkert, es fel tamada à mi meg igazuláſunkert. Igazan mondgya tahat Eſaias, hoǵ az Atya Iſten, minden alnakſaginkat az ű fiára raka. Igazan mondgya ſzent Palis, hoǵ őzue bekeltünc Iſtennel, az ű fiánac halála altal. Hoǵ á halálnac altala meg rontya azt, à kinec à halalon birodalma vala, az az, az őrdőgőt, es meg ſzabadetotta azokat, kic à halaltul valo feltőkbe, tellyes eletekben kőteleſec valánac rabſagra, Hoǵ mikeppen Adamba mindenec meg halnac, azonkeppen Chriſtusban mindenec meg eleuenednec.

Rom. 4.
Eſa. 53.
Rom. 5.
Heb. 2.
1. Cor. 1.

Az Maſodikrul.

A Chriſtuſnac io tetemeńit, es az ű altala meg ſzereztetet iduesſéget, teſti kezeinkel ſem meg nem foghattyuc, ſem el nem vehettyuc, hanem chac hittel. Azert valaki abban reſzes akar lenni, hittel iarullyon, es nyullyon hozza. Bizon dolog az, à mit vrunc mond, *hogy Iſten nem à uegre bochata az ű fiat ez uilagra hogy karhoſztaſſa ez uilagot, hanem hogy iduőzűllyon ű altala ez uilag.* De azis igaz, hoǵ chac azoc nem karhoznac à kic hiſznec ű benne, à kic peniglen nem hiſznec immar karhoztanac, mert magokban viſelic à karhozatnac okat, à hitetlenſeget, mely miat oly bizony

Hittel ueſzűc az iduőſséget.

Kic nem karhoznac.

zony hogy el karhozic az ember, mintha immar
szinten el karhozot volna. Ezt nyiluan bizonet-
Mar: 16. tya Christus, midőn szent Marknál imigyen szol.
A ki hiend, es meg keresztelkedic iduezűl, á ki pe-
Ioan. 6. niglen nem hiend el karhozic. Megint masut sz:
Ianosnal. Ez az en atyamnac á ki engemet küldőt,
akarattya, hogy minden valaki lattya á fiat, es hiszẽ
ű benne, vegye az őrőc eletet. Szent Ianosis vgyan
azont beszelli monduán. Ezeket irom tinektec
1. Ioh. 5. hogy tudgyatoc, hogy őrőc eletetec vagyon á kic
hisztec az Isten fiának neuęben. Nemis choda az,
hogy á Christusban valo hit altal veszűc az iduős-
Matth. 18. séget, mert ű vgan chac azert iőt volt ez vilagra,
hogy meg kereste, es iduőzetette volna az el veszet
Astor .4. emberi nemzetet. Es sem iduősseg ninchen senki-
be masba, sem más neu nem adatot ég alat, á kibẽ
kellene nekűnc egyebbe iduőzűlnűnc, hanẽ chac
Matth: 1. á Iesusnac neuébe. Azert neueztetéc vganis Iesus-
nac, az az szabadetónac auagy iduőzetőnec, mert ű
szabadettya meg bűneitul, es iduőzeti az ű nepet.
Act: 10. Es á Prophetac mindnyaian bizonságot teszнec
felőle, hogy bűnoknec bochanattyat veszic az ű
neue altal, valakic hisznec ű benne.

Azt keuānya Isten tűlűnc hogy higyunc

Im lasd atyamsia kereszтyen, mely tunyac, es
mely hala adatlanoc vagyunc mi. Chac azt keuan-
naia Isten mi tűllűnc hogy hinnenc az ű fiaba, kit
ha valo-

ha valoba meg miuelnęnc, keſz volna minket id-
uőzeteni, de azt ſem miuellyűc vgy à mint kelle-
ne. Sőt ſokan talaltatnac azoc kőzőt à kic ke-
reſztyeneknec neuezic magokat, ollyac, kic nem
idueſsegekre, hanem karhozattyokra élnec euel à
gyonyorűſeges mondaſsal. Minden valaki hiſzen
ű benne el nem veſz, el nem karhozic, hanem ve-
ſzi az őrőc eletet. Mert igen kőnnyen akarnac
iutni az idueſséghez, mellyet CHRISTVS nehe-
zen, ſoc munkaual, kénnal, es végre halallal ſzer-
zet minekűnc. Elegnec alettyac lenni az idueſseg-
nec meg nyereſére, es el vetelęre à puſzta hitet.
Mintha ſzinten chac à kellene hozza, hoǵ higy-
gyűc az idueſséget Chriſtus altal adatni. Maga
bizony midőn az iras arrul à hitrul ſzol à mely
iduezet, nem chac azt erti à hiten, hanem aual eǵe-
tembe à hitnec gyűmőlchétis, à kereſzttyeni ele-
tet. Hoǵ ez iǵ legyen, maſut tőb beſzéddel ſzol-
lottunc felőle, moſtan chac egy helt hozoc elő, ſz:
Palbol ennec bizonſagára. Azt iria ſzent Pal egy
leueleben, Hoǵ valaki az őueire, es kiualtkeppen
haza nepére gondot nem viſel, meg tagadta hitét,
es gonoſzb à hitetlennel. Holot meg teczic, hogy
ű hitetlenſégnec nem chac azt tartotta, ha à Chri-
ſtus felől valo tudomant nem hiſzed, hanem az-
tis, ha à io chelédes embernec tiſztiben vgy el
nem

Elege à puſzta hit?

Az idueſseges hit mi legyen

1. Tim. 5.

A hitetlenſeg michoda.

nem iarſz à mint kellene, vgy nem chelekedel à mint à te hiuatalod keuannya te tűlled, io gondot nem viſelſz hazád nepére. Tahat ha az hitetlenſeg magaba foglallya à gond viſeletlenſéget, es egyeb gonoſz chelekedetet, viſzontag az iduōſſeges hitis, nem chac à mezetelen hitelt rekeſzti az ű neuezetiala, hanem ā io gond viſeléſtis, es minden egyeb io chelekedeteket. Erched azert hogy oly hit altal veſzűc el az idueſseget, mely à Chriſtus felől valo tudomant vallya teuelyges nelkűl, es az Iſtennec tōruenyet engedelmes akarattal kōueti, es chelekedi. Oly hitet keuan mi tűllűnc à mi vrunc, mely à ſzeretetnec altala chelekedic.

Minemű hit altal neſzűc az iduōſſeget.

Gal. 5. Matth:7.

Az Harmadikrul.

AZ mi iduōſſegűnknec oka az atya Iſtennec ſzerelme. Meg ſzerzōie à Chriſtus. Azeſzkōſz mellyel el veſzűc, à hit. Laſſuc immar à karhozatnac oka mi legyen. Mert tűdgyuc hogy nem mind iduezűlnec az emberec, hanem inkab tōben karhoznac. *Ez az itelet auagy à karhozat*, vgy mond Chriſtus, *mert uilagoſsag iōt è uilagra, es az emberec inkab ſzerettec à ſetetſeget, hogy nem mint à uilagoſsagot.* A ſōtetſeg oka à karhozatnac. Az az, à hitetlenſeg, à bűn. Azert karhoznac valakic el karkoznac, hogy à ſōtetſeget ſzeretic nem à vilagoſsa-

A karhozatnac oka.

Az

Az Iſtennec ſia ez vilagnac vilagoſsága. Ki ſoc képpen akar mindeneket vilagoſetani. Elő ſzőr az okoſságnac termeſzet ſzerent valo vilagoſsagáual. Mert azert adot mi belęnc okos, es ertő lelket, hogy az altal eſmeriűc teremtőnket, eſmeruęn ſzereſſűc, tudakozzunc akarattya felől, es kőueſsűc az ű meg eſmert akarattyat. Bizonſagot teſzen arrul ünnen maga ſzent Dauidnal, imigyen ſzoluán az embernec. Ertelmet adoc teneked es tanetlac tegedet, mely vton kellyen iarnod, raitad leſznec az én ſzemeim. Ne legyetec ollyanoc mint à lo es az őſzuér, kikben ertelem auagy okoſság ninchen. Latode mire adgya Iſten az ertelmet, es az okoſságot, hogy meg tanullyuc mely vton kellyen iarnunc, ellyűnc az okoſsággal, ne víſellyűc oktalanul magunkat mint az okoſság nelkűl valo allatoc. Touabbà vilagoſęt à Chriſtus az ű ſzent igeięnec altala. Melyről vgyan azon ſzent Dauid imezt beſzelli. Az te igęd vr Iſten, az én labaimnac egő ſzőuetneke, es az én őſueńimnec vilagoſsága. Nem kilőmben vezerli az embert è vilagon az Iſtennec igęie, mint az egő ſzőuetnec, mellyet midőn ęiel előtte víſelnec lattya annac vilaganál houa kel menni. Annac főlőtte eleitűl fogua ſoc feńes chillagokat tamaſztot fel ű ſzent felsége, az ű ſzent hiu ſzolgait, kiket peldaul adot mi előnkbe, hogy azokat kő-

Ioan. 8. A Chriſtus ez vilagnac vilagoſsága. Mint vilagoſét.

Pſal: 13.

Pſal. 118.

ueſzũc, es ũ tũllõc tanullyuc mint kellyen igazgat nunc labainkat az Iſtennec vtán valo iarásban. A tõbbi kõzõt kereſztelõ ſzent Ianos volt egíc, kirũl Chriſtus azt mondgya, Hogy ęgõ es vilagos ſzõuetnec vala. Vegezetre, ũ magais à vilagoſſág az Iſten fia ez vilagra iõue, à fel võt emberi termeſzetben. Ki vilagoſságnac neueztetic az ũ chelekedetitũl, mellyet chelekedic az emberbe. A vilagoſságnac két chelekedeti vagon. Egíc ez, hogy az el rõitõt allatokat ki ielenti, maſic hogy vilagoſęt. Chriſtus azert iõue ez vilagra, hogy vgan ezen két dolgõt chelekednçie mi bennũnc. Meg nyilatkoztattya es meg ielenti, hogy valami bennũnc vagyon, es tũlũnc ſzarmazic, az mind sõtetſeg, mind bũn: meg eſmerteti velũnc magunkat, es az mi fogyatkozaſinkat. Vilagoſętis, meg mutatuan hol kellyen az igaſságot, es az eletet kereſni, tudni illic ũ benne es ũ altala.

Iohan. 5.

Chriſtus miert neueztetic uilagoſsagnac.

De az emberec inkab ſzeretec â ſõtetſeget â uilagoſsagnal. Choda dolog, hogy az emberec (az az, nagy rèſze az emberi nemzetnec) à gõnyõrũſeges vilagoſsagot meg attuluán, à ſõtetſęget ſzeretec, es valaſztac magoknac. Sõtetſég peniglen à hitetlenſęgnec vaksága, es à bũn. Mellyekrũl imigyen emlekezic ſzent Pal Apoſtol. Ezt mondom tinektec, es igen kérlec az vrnac altala, hogy ennec vtanna ne viſellyetec ęleteteket, mint az egyeb pagonac viſelic

Michoda â Sõtetſeg. Epheſ. 4.

viſelic, az ů elmeieknec heuságos voltában, kiknec gondolattyoc meg ſőtettetet, es kic el idegenůltenec az Iſteni ęlettůl, à tudatlanságnac miatta, mely ů bennec vagyon, az ů ſziueknec kemenſegeiert. Sőtetſég azis minden, valami è vilagnac tulaidona. A teſti bőlcheſég, hatalmaſság, kazdagság, igaſság, dichőſég. Mert noha ezeket chodallyac, es bőchůlic az emberec, mind az altal ha az Iſteni igaz vilagoſsaghoz haſonlettatnac, ahoz kepeſt ollyanoc mint à temerdec ſőtetſég.

Ez azert à karhozatnac oka, *hogy uilagoſſag iőt ez uilagra*, hoǵ minden è vilagra iőuő embert meg vilagoſetana, az igaſſagnac eſmeretire hozna, es *az emberec inkab ſzerettec à ſőtetſeget, à hitetlenſegnec uakſagat, hogy nem mint à uilagoſsagot.* Nem akarta erteni, azt mondǵa Dauid, hoǵ iol chelekednęiec. Nyiluan hirdettetic az Euangeliom, de ſokaknac nem kel, hanem à teuelygeſnec ſőtetſegét keduelic, es azt kőuetic. Touabba à vegre iőt az Iſten fia è főldre, hoǵ à bůnt el uennęie, es vtat mutatna az igaſságra, az emberec kedig annera el merůltenec à bůnbe, hoǵ inkab akarnac igaſsag, ęlet, es idueſseg nelkůl lenni, hoǵ ſem mint à győnyőrůſeges faitalan eletet el hadni. Azertis iőt volt mi hozzanc à Chriſtus, hoǵ igaz lelki bőlcheſeget, kazdagſagot, igaſſagot, dichőſeget adna minekůnc, de az emberec az ů ſőtetſegeket ſzeretic,

Iohan. 1.

Pſal: 51.

chac azt kereſic hogy è vilag elōt lattaſsanac bōlcheknec, kazdagoknac, igazaknac lenni, az lelki, Iſteni dolgokra ſemi gondot nem viſelnec. Nem choda azert ha el karhoznac, ha az veghetetlen ſōtetſegre vettetnec azoc, à kic à vilagoſsagot nē akariac venni. *Mert minden à ki gonoſzul chelekedic,* ſzan ſzandekçal miueli à gonoſzt, nem akar el tauozni à gonoſztul, *gyūlōli à uilagoſſagot, es nem iū à uilagoſſagra, hogy azū chelekedeti meg ne feddeſſenec.* Nem ſzenuedheti hogy meg nyilatkoztaſsanac azū gonoſzsági, nem akaria eſmerni mely nagy veRom. 7. ſzedelembe forog. *A ki kedig igazan chelekedic,* gōnōrkōdic az Iſtennec tōruenyebe, à belſō ember
2. Reg. 12 ſzerent, *à uilagoſſagra iū* ōrōmeſt eſmeri vētket, es minden fogyatkozaſat, nem bannya ha meg feddetic. Mint Dauid, ki alazatoſsan vōue Nathan Prophetanac feddeſet. *Hogy ki nyilatkoztaſsanac azū chelekedeti,* azū pœnitenciaia, ā būnbōl, mely ū benne feddetic, meg terçſe. Mert ezec mind Iſten ſzerent lōttenec, es azert nem futnac à vilagoſsag elōt. Rōuid beſzeddel, ha iol reia halgattal arra à mit è Prædicationban ſzollottunc, meg tanultad honnet kel varnod idueſsegedet, mert az Iſtennec io voltabol, ki altal, mert à Chriſtus altal, es mint iuthacz hozza, mert hittel. Meg tanultad aztis, miōl kōuetkezic à karhozat, mert à ſōtetſegbōl, mellyet ſzabad akaratty oc ſzerent valaſztnac magoknac

goknac è vilagi emberec. Es ezekből arra indettatol, hogy teis szeressed az Istent, à ki eleb szeretet tegedet, es az ű fiat te ereted atta. 1. Iohan. 4.

e

PINKOSD KED.

Ez mai Euangeliomot, szent Ianosnal talalod meg X. részeben.

AZ időben, monda Iesus à Phariseusoknac. Bizony bizony mondom tinektec, à ki nem az aiton megyen be à iuhoknac aklába, hanem másonnet hág be, oru az, es tolvay. A ki kedig az aiton megyen be, az à iuhoknac Pásztora. Ennec az ăito allo meg nyittya, Es à iuhoc àz ű szauát hallyac, Es az ű iuhait neueken hita, es ki uiszi azokat. Es mikoron àz ű iuhait ki bochàtàndgya, azoc elől megyen. Es à iuhoc kővetic ŭtet, Mert ismeric az ű szauat. Az idegent kedig semmiképpen nem kővetic, hanem el futnac ű tűlle, mert nem esmeric àz idegeneknec szauát. E példa beszedet monda nekic Iesus. de kedig nem ertec meg, michoda uolna àz, à mit nekic szól uala.

Monda àz okaert Ieſus iſmet ũ nekiec. Bizony bizony mondom tinektec, en uagyoc á iuboknác aytaia. Mindnyaian uala mennyen en elŏttem iŏttec, oruoc, es tolʃ uaioc. De nem halgattac ŏket á iuboc. En uagyòc az áito, Ha ualaki en általam be menend iduŏzùl, Es kiʃ-be megyen, es eledelt talal. Az oru nem iũ, hanem chac hogy orozzon, ŏllyen es ueſzeſsen: en iŏttem hogy eletec legyen, es hogy bŏuelkŏdgyenec.

Mi adot okot Chriſtuſnac, ezeknec mondaſara.

Llic mindeneknec elŏtte meg tekentenũnc, mi adot legén ŏkot reia Chriſtus vrunknac, hogy ezeket ſzollanáia, mellyec ez mai Euangeliomba elŏnkbe adatnac. Meg gyogyęta az vakon ſzũletet embert, es meg ada neki ſzemei vilagat. Aual bizońeta Iſtenſęget, es hogy ũ volna à Meſsias, à regen meg igertetet paſztor, ki legeltetneie az Iſtennec iuhait, es oruoslanaia azoknac ía ualyaiokat. De à Phariſeuſoc, es iras tudoc, kic akkoron az Iſten nepe kŏzŏt, à paſztorſagnac helyet tartyac, es neuet viſelic vala, ebben meg botrankozánac, es nem akariac vala vrunknac à Meſsianac, es igaz paſztornac tiſztit engedni. Kiknec hitetlen vakmerŏſęgec ellen oltalmazza magat idueztŏnc, à ſzent Ianos Euangeliõianac tizedic reſzeben, honnet è mai Euangeliom vetetet, es meg bizonettya, hogy à Phariſęuſoc, es iras tudoc nem voltanac igaz paſztoroc, de ũ igaz paſztor, es igaz

Meſsias.

Meſsias,kinec aklaban vannac,ũtet kõuetic, es beſzedet halgattyac, az idegeneket kedic nem kõuetic, es nem halgattyac à iuhoc. Rõuid beſzeddel, ebben ez Euangeliomban meg valaſztya à io, es igaz paſztorokat,à gonoſz es hamis paſztoroktul, es meg ielenti az io iuhoknakis erkõlchõket.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Harom réſze vagon azert ez Euangeliomnac. Elſõ reſzeben ſzol Chriſtus az hamis paſztorokrul. Maſodikban,az igaz paſztorokrul, Harmadikban az iuhokrul.

Elsõ Reſze.

CHoda dolog mely nagy erõt ſzég raita az õrdõg,hogy az emberi nemzetet,mellyet egyſzer el eitet,es maganac foglalt vala, megint õueue tegé,es Iſtentũl tellyſseggel el ſzakaſza. Ennec meg ſzerzeſére em laſd minemũ meſterſséggel él, à tõb alnakſagi kõzõt. Latuã hogy à meg romlot termeſzetũ êber,ſzũkõlkõdic iſtẽ vtã,è vilag ſzerent va lo igazgatoc nelkũlis,kic ũtet azIſteñec vtára igaz gaſsac, ezec kõzzeis konkolyt hint, es az ũ alnakſagának kouaſzat õlgeti. Hamis Prophetakat tamaſzt,kic à paſztorſagnac neue alat farkas elmét,es erkõlchõtviſelnec. Kiket,miert hogy mikeppẽ az õrdõg vilagoſsagnac angalaua valtoſztattya magat, azonkeppẽ ezekis,noha hamis apoſtoloc,es alnakſagos mũkaſoc,mind az altal àChriſtus apoſtoliua

Miert bochat az õrdõg, hamis paſztorokat.

2. Cor: 11.

valtoztattyac magokat, es azt mutattyac, hogy Istẽtűl bochatatot pasztoroc es tanetoc volnanac, nehez volna meg esmerni kic legyenec, ha à Christus bizonyos ielt nem adot volna hozaioc. De ollyat adot ez mai Euangeliomban, melyrűl meg esmerheti akarkies, es meg esmerụen el tauoszthattya à Satánnac szolgait ha akaria. Imigyen szól azert felőlőc. *Bizony bizony mondom tinektec, à ki nem az aiton megyen be à iuhoknac aklába, hanem másonnet hág be, oru az, es toluai.* Iuhoc aklának hija az anaszentegházat, melyben az Istennec népe mint à iuhoc az akolba laknac, nyugosznac es legeltetnec. Melyről tőb szónc leszen è prædicationac vtolso reszeben. Az akolba valo be menetelen kedig ẹrti, az eghazi szolgalatnac, à lelki pasztorságnac fel vételet. Mely ha tőrueny szerent es iol leszen, bizonettya azt ã ki fel vőtte, igaz pasztornac lenni, hanem tőruen szerent es nem iol, meg mutattya hogy az nem igaz pasztor. De miert hogy nem erthettyűc kűlőmben meg, ki menyen be az aiton, es ki hagion másonnet be, hanem ha azt meg tudgyuc elősző̃r, mi legyen az aito, à mit arrul az Euangeliomnac vége fele szól vrunc, azt minekűnc ide elő kel hoznunc. *En uagyoc ugymond, az aito.* Aitonac neuezi magat Christus bizoṇos okokbol. Mert senki à pasztorságra iol nem megyen, hanem chac az, à kit ű hi. Mert

Az akol michoda.

Az akolba ualo be menetel mi legyen.

Az aito michoda.

Christus miert aito.

Mert ſenki iol nem legelteti à iuhokat, hanem chac az, à ki az Iſtennec igeiet à Chriſtus lelke altal hirdeti. Mert ſenki egyeb à paſztorságnac tiſztit io modon nem viſeli annal, à ki azt akaria, es keuannya à iuhoknac, à mit Chriſtus akart es keuant. Ebből meg ęrthettyűc immar, hogy à nem megyen be az aiton, à ki Chriſtuſtul nem hiuatot, à Chriſtuſnac lęlke altal nem tanéttya, hanem hamiſsan magyarazza az iraſt, à ki mindenekbe à Chriſtuſnac tiſzteſséget es à iuhoknac iduoſséget nem kereſi, hanem az ű tulaidon haſznát. Leg előſzőr azert, valaki meg nem mutathattya, hogy tőrueń ſzerent valaſztatot, es az Iſten tűl rendeltetet modon kűldettetet volna à paſztorságnac tiſztire, az nem paſztor, hanem oru, es toluai. A valaſztáſnac auagy kűldéſnec peniglen két módgya vagyon. Nemellyec kűldettenec Iſtentűl űnnen magátul, minden kőzbe vetés es eſzkőz nelkűl. Mint az ő tőrueńbeli Prophetac kiknec űnnen maga ſzóllot az Iſten, es az mely néphez kűldeni akarta, ſzemelie ſzerent kűldőtte űket. Mikeppen Eſaias mondgya vala maga felől. Az vr kűldőt engemet es az ű Lelke. A tőb Prophetakis kedig, hogy ielentęiec tőruen ſzerent valo kűldeſeket, inkab mindenkoron eleibe veticaz ű tanetáſoknac, imez igeket. Azt mondgya az vriſten. Ezen modon bochattatec kereſztelő

Ki nem megyē beaz aiton.

A ki tőrueny ſzerent nem ualaſztatot.

A ualaſztaſnac auagy kűldéſnec két modgya.

Eſa. 48.

Luc: 3. telō ſzent Ianoſis, kihez, à mint ſzent Lukach ír-
ia, lōn az vrnac ſzaua, es iōue az Iordan mellet va
lo minden tartomańokba prædicaluan à pœni-
cianac kereſztſeget bűnōknec bochanattyara.
Matth: 4. Az apoſtolokatis igy kűlde vrunc, vgymint ki-
Ioan. 1. ket űnnen maga hiua es valaſzta az apoſtolsá-
Mar. 3. 16. gra, es bochata űket è ſzeles vilagra, hog prædi-
callanáiac az Euangeliomot minden teremtet al-
A kōzbe ue- latoknac. Ez à kűldéſnec imillyen módgya, az
tes nelkűl ua- apoſtolokig tartot, es ű bennec ſzűnt meg, vgy
lo kűldes, még hog immar, ſenkinec nem kel hinni, akar mint
tartot. mondgyais hog Iſtentűl kűldetet, à mint ingen
maid meg erted, hog ſzokot Iſten máskeppen
E/zkōzes paſztorokat kűldeni. Mert nemellyeket eſzkōz
kōzbe ueres altal, es kōzbeuetéſsel, vgy hog ű kűldi vgan azo-
altal ualo kűl katis, de emberec altal, effelec voltanac az ô tōr-
des, ueńbe à papoc, es papi feiedelmec, kic à tōrueń-
nec ceremoniai ſzerent kenetnec es ſzenteltetnec
vala emberi kéz altal à papságra. Mint am Aa-
ronnac es az ű fiáinac lōn dolgoc, kiket Iſten va-
laſzta, de Moyſeſſel kenetè es ſzenteltetè fel ű-
ket. Az vij tōrueńbenis az apoſtoloc valaſztánac
es kűldénec à kereſztyenec kōzibe eghazi feie-
delmeket es piſpōkōket, mellyeknec hatalmat a-
dánac reia, hog űc megint egyebeket kűldhetne-
1. Tim. 4. nec. Szēt Pal à tōbi kōzōt, Tituſt, es Timotheuſt
2. Tim: 1. kezeinec reiaioc vetéſe altal ſzētele piſpōkōkce. Es

Tituſ

Titusnac imigyen ir. Ezert hagyalac tegedet Cre- Tit: 1.
tában, hogy à mi hátra volna, azt meg igazeta-
nád,es varosonként eghazi embereket rendelnel,
à mint en meg hattam vala teneked. Ennel egyeb
módgiat én nem oluasom az irásban, à paszto-
roknac bochatasánac az apostoloc vtan. Hanem
valakic Istentűl bochattáttanac,mind igy bocha-
táttanac,eszkőz,es kőzbe vetés altal. Vgy anne- Acto: 9.
ra,hog még szent Paltis kit menből szolèta meg
es vgy valaszta az apostolságra, ennec è szer tar-
tasnac meg erősetesçiert, az apostoloc altal aka- Actor. 13.
rà küldetni,monduan nekiec. Valaszátoc ki en-
nekem Pált es Barnabást arra à munkara melyre
hittam űket, Engeduen azert az apostoloc az vr
rendelesének, minec vtanna bőitőltec es imatkoz-
tac volna,es kezeket reiaioc vetettec volna, el bo-
chatac űket.

Tahat masonnet hágnac be azoc, valakic á *Masonnet hág be, à ki rend szerent nem ualaszatot.*
prædicallásnac es pasztorságnac tisztit magok-
nac tulaidonettyac, noha sem eszkőz nelkűl, sem
eszkőz altal nem bochattáttanac Istentűl. Effelec Num. 16.
voltanac regenten,Chore, Datan, Abyron, kic
tulaidon vakmerőségekcel elő tolyuan ma-
gokat, à földtűl el nyeletteténec Effelec vala- Hier. 13.
nac à hamis Prophetakis, kikrűl ISTEN imi-
gyen panaszolkodic. Nem küldőc vala Prophe-
takat

takat, es ūc futnac vala, nem ſzolloc vala nekiec, ez ūc Prophetalnac vala. Effelec voltanac Ebion, Cherintus, Marcion, Arrius, Manicheus, es à tōb regi eretnekec, kic feienkent azt kialtottac, hogy Iſtentūl kūldettenec volna, de maga abban ſemmi nem volt, mert nemellyec kōzzūlōc ſoha à tōruen ſzerent valo egyhazi feiedelmektūl az anyaſzent egyhaznac ſzokaſa ſzerent à tanetāſnac, es paſztor ságnac tiſztire nem valaſztattanac, nemellyec noha valaſztattanac volt elein, még ki nem ſzakattanac az igaz kereſztyeneknec gyūlekōzetibōl, de az vtan oſzton, hogy el valtanac à hiuektūl, el veſztettec az Iſtennec malaſztyat, es azt à meltoságot, mellyet az piſpōki kezeknec reiaioc vetteteſénec altala vōttenec volt. Effelec à moſtani eretnekekis, Kic az Chriſtus iuhai kōzzūl ki ſzakadot, zerzete hagyot, es hite ſzeget Luter vtan indulnac, vegre ſoc fele teuelygeſekre, es eretnekségekre oſzlattanac, es ſzakadoztanac. Kic teuelyegnen, egyebeketis teuelyegtetnec. Mellyekrūl Prophetaltanac volt Chriſtuſis, az Apoſtolokis, hogy ebben ez idōben, az az, vilag vegezeti fele fognanac el iūni.

Azeretnekec maſonnet hagnac be.

Matth: 24. 1. Tim. 4. 2. Tim: 3. 2. Pet: 3 Iud. ep.

Maſonnet hagnac be azokis, kic noha tōruen ſzerent valo piſpōkōc, paſztoroc, es Prædicatoroc lattatnac lenni, miuel hogy az anyaſzentegházнac ſzokot ſzer tartāſi ſzerent ſzenteltettenec fel

Az ū haſznoknac kereſōies maſonnet hagnac be

fel à tiſztre, es tudomanyokban, ſ- tanetaſokban eggyet valanac az aṅaſzenteg hazzal, mind az altal nem à iuhoknac iduoſsegeket hanem az ũ tulaidon haſznokat kereſic. Kic kozzul nemellyec hiſzelkedeſſel, nemellyec à feiedelmec, es vduari nepec vtan valo chel chapaſſal, nemellyec aiandok kal, es kilomb kilomb fele alnakſaggal iutnac à piſpokſegre, auagy mas egyhazi tiſztre. Midon kedig meg kaptac azt à mit kereſtenec, vgy viſelic magokat, hog meg igazul raitoc, ſzent Palnac amaz mondaſa· Ki ki mind az ũ haſznát kereſi, nem azt à mi à Ieſus Chriſtuſe. Vgy hizlallyac torkokat, es haſokat à ſzent egyhaz iouedelmebol, hog meltan mondhatyuc felolöc à mit vgyan azon ſzent Pal mond, hog az vr Ieſus Chriſtuſnac nem ſzolgalnac, hanem az önnen haſoknac. Keuannam bizony, hog egy ſe volna mi közötünc de felec raita hog vannac, kiket tulaidon kep pen illèt, es mintha vgyan vial mutatna, az vr hiu ſzolgaianac imillyen panaſza. Nag ſokan iarnac külömben, kic felol gyakorta ſzóltam tinektec, moſtan kedig ſiruanis meg mondom, hog à Chriſtus kereſztinec ellenſegi, kiknec az ũ vegec veſzedelem, kiknec haſoc Iſtenec, es kiknec dichöſegec az önnen ſzegyenekre vagyon, kic chac é földiekre viſelnec gondot.

Ez à maſonnet hagas.

Phil: 2.

Rom. 16.

Phil. 3.

Ezekrül panaſzolkodic à Propheta mond- *Ezech: 34.*

uan

Panaſzolkodás á gonoſz paſztoroc ellen.

uán. Ezt mondgya az Vr Iſten. Iaí az Iſrael paſztorinac, kic ō magokat legeltetic. A paſztoroknac, nem de à ńaiat kelle legeltetniec? De ti teiet eſztec vala, es à gyapiuual meg ruhazzatoc vala magatokat, es à meg hizottat meg vagiatoc vala, de à iuhokat nem legeltetitec vala. Az erōtlenekcel nem bantatoc, à betegeket meg nem gyogyetottatoc, à ſebeſeket be nem kōtōttetec, az elteuelyedteket hatra nem hoztátoc, es az el veſzetteket meg nem kereſtétec, hanem nagy kegyetlenséggel es kemẽſéggel vralkodtoc vala raitoc. Es az en iuhaim el oſzlottac, mint kiknec ninchen paſztoroc, es à mezei vadaknac eledeliue lōttenec es tellyeſséggel el oſzlottanac, es ſenki ninchen ki tudakozneiec felōlōc, auagy ki meg kereſneie ūket. Nem de nẽ talaltatnáke ez ielen ualo idōbeli paſztoroc kōzōt, kic à propheta mondaſa ſzerent, chac teiet es gyapiat kereſnec, azaz, à iōuedelmet ſzeretic, magokat kōuerętic, de à iuhoknac iduōſſegekre ſemmi gondot nem viſelnec, ſem veſzedelmeken nem kōnyōrūlnec? Azt alettyac netalantan, hog nem lattya Iſten à mit ūc chelekednec: vai lattya bizony, ſ-el ſem ſzenuedi

A gonoſz paſztoroknac fenyegetéſe.

még iūuendōre. Halgathacza mint feńegeti vgan ottan à propheta altal ūket. Ez okaert ti paſztoroc hallyatoc az vrnac igeiet. Elec én azt mondgya az vr Iſten. Miert hog az én iuhaimat ragado-

gádomanra bochátatoc, es az en nyaiamat vadaknac eledelre, miert hogy ninchen paſztoroc, es az én paſztorim nem gondolnac az en nyaiammal, hanem oly paſztoroc kic ű magokat legeltetic, de az én iuhaimat nem akariac legeltetni, ez okaert ti paſztoroc hallyatoc az vrnac igeiet. Ezt mondgya az vr Iſten, ime en à paſztorokra, es elő kerem az en iuhaimat az ű kezekből, es veget teſzec ű bennec, hogy tőbſzőr paſztoroc ne legyenec, es ű magokat tőbſzőr ne legelteſſec. En megſzabadetom az en iuhaimat az ű ſzaiokbol, hogy ennec vtanna tőbſzőr űket meg ne egyec. Adnáia az kegyelmes Iſten, hogy retteñenc meg ű ſzfelſegenec fenegeteſetűl, es latnanc iobban dolgűk hoz hogy ſem mint eddig lattunc. Mert bizony igy mi miattunc ſoc lelkec veſznec el, mellyeknec verét Iſten mind à mi kezűnkből kereſi meg. Ezech. 3.

Ezec à kikről eddig ſzollottunc mind maſonnet hagnac be az akolba, Chriſtus előt, az az, nẽ ű altala iőttenec, es annac okaert, oruoc es tolua-ioc azt mondgya vrunc. Miert? meg ielenti aztis, ez vtan. Mert àuegre iűnec hogy lopianac, ől- *oruoknac*
lyenec es veſzeſsenec. Ki lopiac à Chriſtuſnac ak- *es Toluaiok-*
labol à iuhokat az hamis prophetac, es eretne- *nac miert*
kec, teuelygőkce teſzic, meg foittyac meg őlic, *mondatnac.*
es el veſztic lelkeket. Mert à hamis prophetac es azoc à kic nekic hiſznec, eiel nappal fognac Apoc. 2.

kęn-

kęnzattatni, mind ŏrŏkŏn ŏrŏkce. Kĭlopiac à hamis paſztorokis, kic chac neuét víſelic es haſznat veſzic à paſztorsàgnac, de terhet nem erzic, miuel hogy ki hadgyac gonduiſeletlenségec miat ũket teuelyedni. ŏlic, hanem kũlŏmben chac ehelis az Iſtennec igęienec keńeret nem ſzegdeluén neTren: 4. kiec. Mert ſem ũnnen magoc nem prædicálnac, ſem egyebeket nem tanettatnac à kic prædicalnànac, hanem inkab chuſokra, bolondokra, hazug hízelkedŏkre, dobzodàſra, vendegeskedéſre kŏltic azt, à miuel az Iſten igeięnec folyaſat kellene ſegéteni. De ezekrũl tŏbbet ſzollottunc huſuet vtan valo maſodic vaſarnapon, moſtan immar ſzollyunc az io paſztorokrul.

Maſodic réſze.

Michoda az aiton ualo be menetel.

A Ki *peniglen az aiton megyen be, à iuhoknac paſztora.* A tiſztnec tŏruen ſzerent, es io modõ valo fel vétele mutattya meg à io paſztort, mert az, az aiton valo be menetel. Mirũl eſmerheſſũc meg peniglẽ azt, igaz vton iutotte valaki à paſztorsàgra, vagy nem, meg mondoc nem regen. *Ennec, az az, à io paſztornac, àz aito allo meg nyittya.*

Aito allo à ſz: Lélec.

Ha Chriſtus aito, tahat az aito allo az, à ki Chriſtuſt, es az ũ iouait megńilatkoztattya. Tudni illic à ſzent Lęlec Iſten. Mert ũ eſmerteti velũnc

iduõ-

iduoͤzetoͤnket, ſz: Palnacimez mondáſa kęnt. Nekůnc kedig Iſten ielentette, az ů lelke altal. Azert mondgya vrunkis à ſzent lęlekrůl, hoǵ az teſzen bizonságot ů felóle. Az igaſsagrais, mellyel à iuhokat kel legeltetniec, à ſzent lęlec tanettya meg á paſztorokat. Es igaz ſzeretetet oͤnt ſziuoͤkbe, hoǵ ſzereſséc az iuhokat, es nem az ů tulaidon haſznokat, hanem à iuhoknac iduoͤſsegeket, vgy hoǵ ęleteketis keſzec leǵenec erettec adni. Mint ſzent Pal ki igy ſzól maga felól. A Chriſtuſnac ſzerelme kęſzeret minket. Nem à tieteket kereſęm (à iuhoknac beſzelli ezt) hanem ti magatokat. Mert nem à fiaknac kel gyoͤiteni az atyaknac, hanem az atyaknac à fiaknac. En kedig oͤroͤmeſt koͤltoͤc, es magamatis oda adom az ti lelketekęrt, iol lehet én naǵobban ſzeretuęn titeket, kiſseb ſzeretetben legyec ti nallatoc. Vegezetre, à tudomannac kulchátis, (mely à Chriſtuſnac vallán vagyon, kiuel meg ńit, es ſenki be nem zár, be zár, es ſenki meg nem nyit) vgyan azon ſzent lęlec adgya à paſztoroknac: Hoǵ minden tudomańba, es bolcheſégbe tanétuan, meg fedǵenec minden embert, hatalmaſoc legyenec minden magaſſag ellen, ki fel emeli magat az Iſten tudõańa ellen, es fogságba vetheſsenec minden ęrtelmet à Chriſtuſnac ſzolgalattyara. *Es az ů iuhait neueken hiia.*

1. Cor. 2. Ioh. 15. Iohan. 16. 2. Cor. 5. 2. Cor. 15. Apoc. 3. Eſa. 22. Col. 1. 2. Cor. 10. *Neueken hini à iuhokat mi legyen.*

oly gondot viſel reiaioc, hoǵ eſmeri mindeniknec ſzűkſeget, es tudgya egyenkent mellykcel mint kellyen bánni. Szűntelen reiaioc kialt az Iſtennec parancholattya ſzerent, ki imezt parancholly a. Ki-
Eſai. 58. alch, meg ne ſzűnnyel, mint egy kűrt magaſztald fel à te ſzauadat. *Es ki uiſzi űket*, tanetáſaual à tudatlanságnac es bűnőknec ſőtetſegéből. *Es mikoron az ű iuhait ki bochatandgya, előttőc megyen.* A mire tanettya űket beſzeddel, azt meg mutattya io peldaualis. Meg fogadgya ſzent Palnac tanetáſat.
1. Tim. 4. Peldaioc leǵ vgymond Timotheuſnac à hiueknec, beſzededben, nyaiaſságodban, ſzerelmedben, lelkedben, hitedben, tiſzta eletedben. *En uagyoc az aito, ha ualaki en altalam be menend iduőzűl.* Szent Palis vgyan ezent beſzelli. Ki midőn Timotheuſnac eleibe atta volna à io paſztorságnac formaiat, es
1. Tim. 4. dolgat, vegre ezt monda neki. Ha ezt miueled, tenen magadatis meg mented, azokatis à kic te-
Az eledel talalas michoda gedet halgatnac. *Es akar beſ-akár ki mennyen eledelt talal.* Ha űnnen magaba elmelkedikes auagy imadkozic, ha az iuhoknac legeltetesere ki megyenis, mindenűt az igaſságnac eledelet meg talallya. elmelkeduén es imatkozuan meg nyeri Iſtentűl à bőlcheséget, mellyel à iuhokat tanécha es legelteſſe. Ki menuén hoǵ légelteſſe à barankakat, elő veſzi elmeieből az ſzent Lelektűl oda be őntetet

tetet tudomant, es ęlteti velle az ů gond viſeléſe ala vettetet nyaiat. Ezeket beſzélle vrunc è mai Euangeliomban à io paſztorrul. Kiknec tőb tulaidonságit meg talalod az huſuet vtan valo maſodic vaſarnapi prædicatioban.

Az Harmadikrul.

ORőmeſt hallyatoc, es igen dicheritec à prædicatort, midőn à piſpőkőkrůl, es egyeb rend beli egyhazi ſzolgakrul ſzoluan, azoknac vetkőket es bůnőket feddi, mint ha chac ůc volnanac bůnőſőc, es chac ů bennec talaltatnęiec feddeſre melto dolog, ti peniglen bůn nelkůl volnátoc, es ſemmi feddeſt nem erdemletec. Maga bizony ha meg tekentitec magatokat, ti ſem ollyanoc vattoc, à minemůeknec kellene à Chriſtus iuhainac lenni. Kikrůl halgaſſacza mit beſzel vrunc. *Az iuhoc halgattyac á paſztornac ſzauat, es kőuetic ůtet, mert eſmeric az ů ſzauát. Az idegent kedig nem kőuetic, mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat.* Ez à io iuhoknac erkőlchőc, es termeſzetec. Iu-

Az iuhoknac erkőlchőc.

hoknac neueztetnec peniglen az Istennec népe á kereſztyenec, es iuhoc aklánac az ańaſzenteghaz. Mert latode mit mondnac őnnen magoc à prophetánal. Mi ű népe vagyunc, es az ű legeltetéſenec iuhai. Az Iſtenis nekic. Ti én nyaiam, az én legeltetéſemnec nyaia vattoc emberec, es en ti vratoc Iſtenetec. Oka ez, hoǵ illyen neuet ád à ſzent irás az Iſten népenec, mert à iuhoknac tulaidonsága nemiképpen hozzaioc illic az Iſten fiaihozis. Illyen tulaidonságat mongyac á iuhnac, hoǵ akar mely ſoc baranyoc kőzőtis, bator mind egy ſzőrűc es egy arańuc legyenekis, meg eſmeri az ű barankaiat. Viſzontag à barańis ki eſmeri egy nehany ezer iuh kőzzűlis az ű annyat az ű annyanac réuaſat meg erti, es az vtan fut, más iuhot nem kőuet. A minemű eſmęret à iuh, es az ű baranńa kőzőt vagyon, ollyan eſmerettel eſmeric à lelki iuhokis ã kereſztyenec, az ű paſztorokat, eſmeric es halgattyac az ű ſzauát. Mint ſzent Ianoſis mondgya felőlőc. Mi vgymond, Iſtentűl vagyunc, à ki eſmeri az Iſtent, halgat minket, à ki Iſtentűl ninchen, nẽ halgat minket. Altalan fogua à ki à Chriſtuſnac iuha, es az ű aklaba lakic, azt à paſztort halgattya, es azt kőueti, à ki az aiton ment be az akolba. Azt nézi fő képpen à paſztorban, hoǵ tőrueń ſzerent valo paſz-

Miert neueztetnec iuhoknac az Iſten népe.

Pſal: 78. 94.

Eze: 34.

A iuhokhoz haſonlatoſoc az Iſtenfiai.

A iuhóc eſmeric paſztorokat.

1. Iohan. 4.

Mit kel nezni à paſztorban.

lo paſztor legyen, hoǵ à Moyſeſnec ſekiben ůl-
lyőn. Azt benne talaluán halgattya ůtet, es kőue-
ti az engedelmeſségnec altala, ſzauat fogaduán,
es tanetáſat vőuen. Chriſtus vrunknac parancho-
lattya ſzerent, ki azt hadgya minekůnc hogy à Matth: 23.
Moyſes ſekiben ůlő paſztoroc valamit nekůnc
mondnac, meg tarchuc, es meg őrizzůc ha ſzin-
ten még nem félelneis mindeneſtůl fogua az ů e-
letec tanetaſoknac. *Az idegent kedig nem kőuetic,*
mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat. Idegen az, Ki legyen az idegen.
à ki nem az aiton ment be az akolba. Az eret-
nec, à hamis propheta. Ezt à ki igaz iuh nem hal-
gattya. Ezt hadgyuc tinektec, vgymond ſzent 2. Teſ: 3.
Pal, atyamfiai, à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ne-
uénec altala, hoǵ meg vonnyatoc magatokat
minden atyafitul, ki ſzertelenůl viſeli magát, es
nem à tanétot tanulſag ſzerent, mellyet mi tůl-
lůnc vőt. Vrunkis arra int minket, hoǵ ha ki azt Math. 24.
mondangya nekůnc, ime it vagyon à CHRI-
STVS auagy amot, ne hiǵgyůnc: ime à puſzta-
ban, ki ne mennyůnc, ime á reitec helyekben,
aztis ne hiǵgyůc. Bizonyos iele ez, hoǵ CHRI- A Chriſtus iuhanac bizonyos iele.
STVS iuha vagy, ha à tőruen ſzerent valo igaz
paſztorokat halgatod es kőueted, az idegeneket
nem halgatod hanem el fucz tůlőc. De monda- Az eretneke-
nad, miert nem halgatnã, mit art halgatnom, had ket ueſzedelmes, chac fůllelis halgatni.
erchem mit mond, eſzem vagyon, à mit ollyat

halloc tűlle hoǵ idegen volna az Iſten igeietűl,
Ezech: 31. azt en fűlem mellől bochatom. No atyamfia, à
ki illeti à ſzurkot, meg főrtőztetic tűlle, es à ki
1. Cor. 15. keuellyel kőzőskődic, keuelyſegbe őltőzic az.
El veſztic à io erkőlchőket à ǵonoſz beſzédec.
Igen eǵ igyű à iuh, hamar el teuelyedic, ha vala
hoǵ az ű paſztoratul el tauozic. Teis ne alech
magadat oly bőlchnec lenni, hoǵ el nem teuelyed
hetel, ha idegen paſztort keſzdeſz halgatni. Ből-
3. Reg. 11. chebnec aletodé magadat Salomonnal? Nẽ de ű-
tet à teuelygő pogan ſzemelyeknec tarſalkodáſa
tőttçe baluany imadoua? Hanyat lattűc affele em-
bereket, kic vgy teczet volna, hoǵ chac proba-
láſnac okaert halgattac az eretnekeknec prædi-
catioiokat, es oluaſtác iraſokat, azonba ha teken-
tettűc, el chalattanac tűllőc, es teuelygesbe eſtenec?
mentűl touabban iarſz á veſzedelemtűl attul in-
Az io iuhnac tulaidonſága. kab nem eſel bele. Illyen az io iuhnac tulaidonsá-
ga, hoǵ az ű paſztorat halgattya, es kőueti, az ide-
gent ſemmi képpen nem. Akarnam azert, hogy
mindńaian à kic moſtan ezt hallyatoc en tűllem,
tőkelleteſſeggel megis tartanatoc. De iobbã meg
ertyűc azt à mit az io iuhokrul hallunc, ha à go-
A gonoſz iuhokrul. noſz iuhoknakis meg tugyuc termeſzeteket. Igy
ſzól azert ezeknec Iſten à Prophetanal. Tinektec
Ezec: 34. én nyaiam, ezt mondgya az vriſten. Ime en itile-
tet teſzec à iuhoc, es à iuhoc kőzőt, es à koſoc ſ-à
bakoc

bakockȯzȯt. Nem elége hoǵ illyen io, es beu legeléstec vagyon, hoǵ még labaitokcalis nyomodǵatoc? Es illyen tiszta es beu vizetec vagyon italotokra, hoǵ még labotokcalis zauariatoc? Es az én iuhaimnac azt kel ennyec, à mit ti el ńomodtatoc, es azt kel innyoc, à mellyet labotokcal meg zauartatoc. Ez okaert ezt mondgya az vr Isten. Ime én itiletet teszec à kȯuer, es ȯsztȯuer iuhoc kȯzȯt. Azert hoǵ labaitokcal kapaltoc, es az erȯtleneket szaruatokcal ȯklȯldȯzitec, mig nem ki kergetitec, segetseggel leszec az en nyaiamnac, hoǵ tȯbszȯr ragadomannya ne legyen, es iteletet à iuhoc es iuhoc kȯzȯt. Feddi azokat à iuhokat, à kic az Istennec igeienec etelet, es italat, laboc ala nyomodgyac es meg zauariac, midȯn à hamis prophetaknac gonosz magyarazattyoc szerent, ertic, es veszic. Annac fȯlȯtte miuel hoǵ erȯssebbec, hatalmasbac, es okosbac, az eǵ iǵůeknel, azokcalis á meg ńomottatot fůet etetic es à meg zauartatot vizet itattyac, vǵ mint kiket naǵ hatalmassággal keszeretnec hoǵ ů vtañoc indullyanac vaǵ feddesekcel, kialtasokcal meg rettentnec, hoǵ ne mereszlyenec ů tůlȯc kilȯmbȯzni, naǵ alnoc es chalard beszedekcel el hitetic ůket. A kic peniglẽ nẽ hamar ẽgednec nekiec azokat ȯklȯldȯzic, szidǵac pirongattyac, feńegetic, haborgattiac mind ad diglã, még nẽ uaǵ ki szakasztiac à Chriũs aklabol

Lab ala nyomodas, es zauaras.

Nyomodot el edelt étetni, es zauart uizet itatni, mi legyen.

Az ȯklȯldȯzes michoda.

vagy ha azt nem miuelhetic, nyomorusággal kiſſebſeggel illetic, el vetic mint egy ferges diot. Azt miuelec nem régen egy nehany koſoc, es bakoc it è varasbanis, kic el induluan à Baalnac vtán, ſokakat ez fŏlŭl meg irot meſterſegekcel à veſzedelemnec vtára viuénec. Nemellyeket peniglen à kic igaz iuhoc voltanac, miert hogy nem engettenec nekiec, kiſsebſeggel illeténec, tiſztektŭl meg foſztuan, es ſoc boſzu beſzedekcel meg alazuan. Nagy keuely ŏklŏldŏzŏ bac az, à ki egy ſzegeny alazatos hiu kereſztyent, aual feńeget vala, hogy az anńa teieis keſerŭ leſzen neki. Semmiert nem egyebert, hanem chac azert, hogy batorsággal mereſslé vallani, hogy ŭ az igaz paſztortul el nem akar ſzakadni, es az idegent holtig ſoha nem akaria halgatni. De el iŭ az idŏ hogy Iſten iteletet teſzen à iuhoc, es bakoc kŏzŏt. Mikor leſzen az Itelet napian, midŏn à iuhokat el valaſztya à bakoktul, es à iuhokat az ŭ attyanac orſzagaba be viſzi, az rugodozo, es ŏklelŏ keuely bakokat kedig, az ŏrŏc tŭzre veti. Attul fogua oſzton, ſoha nem arthatnac à gonoſzoc à ioknac, es nem leſznec ragadomanyul az Iſtennec iuhai. Nem chac à gonoſz, es nem igaz paſztorokat feddi azert az Iſten igeie, hanem à gonoſz iuhokatis. Tahat mind ket rendbeliec, az az, mind mi kic paſztoroc vagyunc, ſ-mind ti kic iuhoc vattoc,

Mikŏr teſzen iteletet Iſten à iuhoc kŏzŏt.

haluán

haluán à Chriſtuſnac tanetáſat ſzabiuc ahoz ma- 1. Pet. 5.
gunkat, hogy midőn el iű à paſztoroknac feiedel-
me à Chriſtus az iteletre, kiki mind veheſsűc el, à
dichőſségnec meg rodhatatlan koronaſ-
iat, AMEN.

SZENTHA-
ROMSAG NAPIA.

A ſzent Janos Euangeliomianac III. reſzebőL vettűc ez mai Euangeliomot.

VAlaegy Nicodemus neuő ember, à Phariſeuſoc kőzzűl, à Sidoknac feiedelme. Ez iőue eiel Ieſushoz, es monda neki: Meſter: Tudgyuc hogy az Iſtentől tanetoul iőttel. Mert ſenki nem teheti è chodákat, mellyeket te teſz, hanemha az Iſten leend ű uele. Felele Ieſus, es monda neki: Bizony bizony mondom teneked, Hanem hà ualaki uyonnan ſzűletendic: nem lathattya Iſtennèc orſzágát. Monda neki Nicodemus: Mikeppen ſzűlethetic az ember, mikoron uen? Vallyon be mehete maſodſzor az ű annyánac me-

hebe hogy uionnan ſzuletteſsec : Felele leſus : Bizony bizony mondom teneked, hanemha ualaki ſzùletendic uiſzbôl, es ſzent Lelektûl, be nem mehet Iſtennec orſzagába. A mi teſtûl ſzùletit, teſt az, es à mi à lelektûl ſzùletet, lelec az. Ne chodallyad, hogy mondam teneked : Szùkſeg tinektec uionnan ſzùletni. A ſzel, à houa akar fu, es ballod az û zugáſat, de nem tudod honned iô, es houa mennyen. Ekeppen uagyon minden à ki lelektûl ſzùletet. Felele Nicodemus, es monda neki : Mikeppen lehetnec ezzec? Felele leſus, es monda neki : Te uagy Iſraelnec Meſtere, es ezeket nem tudod? Bizony bizony mondom teneked, à mit tudunc, azt ſzollyuc, es à mit láttunc, arrôl teſzùnc tanubizonſágot : de à mi tanubizonſagunkat be nem ueſzitec. Ha è fôldieket mondottam tinektec, es nem biſztec, mikeppen hienditec ha mennyeieket mondoc tinektec? Mert ſenki fel nem megyen menyben, hanem chac az, à ki leſzálot menybôl, az embernec fia, ki menyben uagyon. Mikeppen kedig à Moyſes fel emelte à kegyot à puſztába, azonkeppen ſzùkſegfel emeltetni embernec fiának, Hogy minden à ki hiſzen û benne, el ne ueſzen, hanem ôrôc elete legyen.

Ez mai innepnec oka.

EZ mai innepet à vègrê ſzerzettec à règi iamboroc, hog à kôſsegnec maeleibe adaſsec, az Iſtenrûl valo tudomany, ki egy allattyaban, de harom ſzemelyeben. Mert minec vtanna ez el

ez el mult napokon emlekeztűnc volna az atya Iſtenrűl, ki ez vilagra kűlte az ű fiat: A fiurul es az ű iò tetemeńirul: A ſzent lęleknec az Euangeliomnac erőſsetesére valo el iőuetelerűl: alkolmatos, es mélto dolognac itelec az mi eleinc, hogy mind ezekrűl ma eǵ rőuideden, es ſomma ſzerent valo tanulſag adatneiec à kőſseg eleibe, à végre, hoǵ az Iſten felől valo tanulſag ertelmét, rőuid beſzedbe foglaltatuan konnyebben meg foghaſsac, es elmeiekbe tarthaſsac az emberec.

Az Euangeliomot peniglen, mellyet bőtű ſzerent meg hallátoc, azert oluaſsuc ezen az innepen, miuel hoǵ emlekezet vagyon benne, az Iſten ſégnec mind harom ſzemelyérűl, es Iſtennec az ańaſzenteǵhazhoz valo io tetemeńirűl. Mert miképpen az atya el kűlte az ű fiat, es à fiu el iőt, hoǵ fel emeltetuén à kereſztfára, aldozat lőt volna mi erettűnc, azonképpen à ſzent lelec adatic, hoǵ ű altala à vizben à hiuec vionnan ſzűleſsenec. Ez azert ſommaia ennec az Euangeliomnac. Hoǵ vionnan ſzűletuen viſztűl, es ſzent lelektűl, az őrőc ęletnec őrőkőſi vagyunc à Ieſus Chriſtus altal, kit az atya el kűldőt.

Miert oluaſſuc ma ez Euangeliomot.

Sommaia ez Euangeliomnac.

En ebben é Prædicatioban, az Iſtenrűl ſzólloc, es à ſzent haromſagrűl valo tudomant, imillyen, rendel adom előtőkbe.

E Prædicatio mirűl leſzen.

Előſzőr

Elősző meg mutatom hogy egy Isten vagon. Es mint kel azt erteni, hogy egy.

Masodszor, meg bizonyçtom, hogy az egy Istenségben harom szemely talaltatic. Atya, fiu, szent lelec.

Harmadszor, szóluan kiualtkeppen à masodic szemelyrűl, az emberre lőt Isten fiarul, à szent irasbol meg ielentem, hogy az egy szemelybe, két termeszet vagyon, Isten es ember.

Negyedszer, aztis io bizonsagokcal meg erősétem, hogy az Istennec fia nem akcoron kezdetet, midőn à szűznec meheben fogantatéc, hanem az előttis volt.

Oetődszer meg tanetlac reia benneteket à sz: irasnac fondamentomabol, hogy à Christus nem teremtet allat (vgy hogy mindeneknec előtte teremtetet volna) hanem Isten. Isten kedig nem reszelteteskeppen, auagy chac neuezet szerent, az Istennec ű benne lakozo aiandekiert, hanem vgan valoba valo, es az atyahoz egyenlő őrőc Isten.

Hatodszor es vtolszor, à szent lelekrűl leszẽ igen rőuid beszedem.

Az Elsőrűl.

A ű igeieből kel Istent esmerni.

MAs keppen akarni az Istent esmerni hogy nem mint űnnen maga ielentette magát az ű szent

ũſzent igeieben, eſztelenſeg es tiſzta bolondság. Mert holot ũtet ſenki nem latta, mit tudhatunc annal egyebet felőle, à mit az ũ egyetlen egy fia, ki az ũ kebelebe vagyon, regenten Moyſes altal, es à Prophetac altal, az vtolſo időkben peniglen tulaidon ſzemelyében, es az Apoſtoloc altal mondot minękũnc? Ez vilagi bőlchec kic az Iſtennec igeiet nem tuttac, à teremtet allatokrul elmelkeduén vegére mentenec hoǵ Iſten vagyon à ki teremtętte, biria, es igazgattya mind ezeket. Annakis vegére mentenec, nemellyec ũ kőzzũlőc; hoǵ az, à ki mindeneket teremtet, eleb valo à teremtet allatoknal, es őrőc mindenhato lelki állat. De ſoha arra nem iuthattanac, hoǵ errũl az Iſtenrũl, kit teremtőnec, őrőc es mindenhatonac vallottanac, valami igaz, es alhatatos tudomant talalhattanac volna. Hanem chac Iudæaba, az az, az ũ nepe kőzőt eſmertetic az Iſten, es Iſraelbe, az az, à kereſztyen anáſzentegyhazban, nagy az ũ neue. Mi eſmeriũc az Iſtent annera, à mint ũ magat à ſzent irasban meg ielentette, eſmeruén ſziuũnkel, hiſz ũnc ũ benne, es ſzankal iduőſsegre valo vallaſt teſz ũnc felőle.

Iohan. 1.

E uilagi bőlchec mint eſmertec Iſtent. Rom. 1.

Pſam 75. Chac az ũ tulaidon nepe eſmeri Iſtent.

Ez peniglen Iſten felől à mi hitũnc, es vallaſunc (à mint ſzent Athanaſius rőuid, es nemes beſzeddel meg mondgya) Hoǵ az egy Iſtent ha-

Az mi hitũnc Iſten felől. *In Simb.*

rom-

romſagban, es â haromságot, egyſégben, tiſztelyűc. Sem â ſzemelyeket egybe nem ólgyetuén, ſem â termeſzetet el nem valaſztuan. Az az, valyűc, hogý egy az Iſten, termeſzet ſzerent valo allattyaban, es harom ſzemelyiben, atya, fiu, ſzent Içlec. Mely harom ſzemelyt vgy valaſztyuc meg egymaſtul, hogý kűlómb kűlómb ſzemelynec mondgyuc lenni mindeniket, es nem azon egy ſzemelt harom neuel neueztetni. Mint Sabellius aletotta. De mind az altal allattyokat, es termeſzeteket tagadgyuc auagy kűlómbózónec, auagý haromnac lenni, hanem â harom meg valaſztatot ſzemelybe, egy meg valaſztathatatlan, es oſzolhatatlan Iſteni termeſzetet imadűnc.

Hogy az Iſten egy.

Hogý az Iſten egy legén, oly igen nyiluan vagón hogý azt még â torókóc ſ- â Sidokis vallyac: Aeretnekec peniglen, kic az Iſten fia, es lelke ellen fel emeltec feieket, tellyes torokcal kialtyac. Nem ſzűkſeg azert abban ſokat faradnunc, à mibe ſemmi ketſég ninchen. Moyſes errűl imigyen ſzolá. Hallyad Iſrael. A mi vrunc Iſtenűnc egy Iſten, ű magais az Iſten, laſsatoc vgy mond, hogy

Deut: 6. 32.

én chac egédól vagyoc, es nallamnal tób ISTEN ninchen. Megint maſut. En vagyoc à te vrad Iſtened, idegen Iſtenid ne legyenec én elóttem. Es ha ki mind elő akarnaia ſzamlalni à ſzent iraſnac helyeit, mellyec bizonettyac az Iſtenſegnec egy voltát egeſz koñuet irhatna felóle. De

Exod: 20.

De moſt annac beket haǵuan arrul tudakoz-
zunc, mint kel ezt ertenűnc, hoǵ az Iſten egynec
mondatic. Ved eſzedben azert, hoǵ valahol az
Iſtenrűl azt oluaſod hoǵ eǵ, az eǵſeg, à teremtet al-
latoknac ellene vettetic. Vǵ hoǵ ez à kis ige, EGY,
à hamis Iſteneket rekeſzti ki, es tagadgya azokat
Iſteneknec lenni, mellyeket à baluanyozo pogà-
noc Iſtenec gyanánt imadtanac. Valami allatoc
vannac azert, azoc kőzőt, chac egy Iſten vagyon,
à tőbi mind nem Iſten, hanem teremtet allat, es an-
nac az egy Iſtennec kezeinec alkomànya. Hoǵ ez
igǵ legyen, à ſzent iraſnac vgyan azon helyei meg
bizonettyac, mellyeket az Iſtennec egyſegérűl ho-
zanc moſtan elő.

Mint kel azt erteni, hogy egy az Iſten.

Az egyſeg à hamis Iſteneket rekeſzti ki.

Mert minec vtanna Moyſes imezt mondot-
ta volna, Hallyad Iſrael, à mi vrunc Iſtennűnc egy
Iſten. Es az egy Iſtennec ſzerelmére, es felelmére
intette volna à népet, à tőb beſzédi kőzőt imez-
tis beſzélli. A te vradat Iſtenedet fellyed, es chac
ű neki ſzolgaly, es az ű neuére eskűdgyel. Ne
meńetec az ti kőrűletec valo pogan nemzetſegek-
nec idegen Iſteníhez. Im hallod mint magyarazza
meg magàt Moyſes. A mit az egy Iſtenrűl mon-
dot vala, chac hamar meg ielenti, hogy aual az
idegen, pogan hamis Iſteneket rekeſzti ki. Holot
kedig az Iſten imigyen ſzolla maga felől. Laſsà-
toc hoǵ én chac eǵedűl vagyoc, es nallamnal tőb

Deut. 6.

Deut. 32.

ninchen, hogy ottis az Istennec egysége à teremtet allatoknac es à kezel chenaltatot Isteneknec ellene vetetsèc, à mit ez elõt mondà, azt igen szepen meg mutattya. Hol vannac, vgy mond, az ũ Istenec, kikben bizodalmokat vetettec valac? Kellyenec fel es segetsenec, es szũksegtekben oltalmazzanac titeket. Lassàtoc hogy en chac egyedũl vagyoc es nallamnal tõb Isten ninchen. En õlõc es eleuenètec, verec es gyogyettoc, es senki ninchen, ki az èn kezembõl szabadethatna. Nẽ kilõmb mintha két szoual imezt mondanaia. Annac egyic sem Isten, à mellyeket èn kiuũlem Istennec mondanac, hanem chac egyedũl èn vagyoc Isten.

Imez peniglen hogy az Isten igyen beszèl: Exod. 20. En vagyoc à te vrad Istened ki tegedet Aegiptusbol, az rabsagnac hazabol ki hoztalac. Idegen Istenid ne legyenec èn elõttem. Ne chenaly faragot kèpet magadnac, sem valami hasonlatossàgot, à ki vagy az ègbe vagyon otsèn, vagy à fõldõn it alat, sem azoknac hasonlatossàgàt mellyec à vizbe vannac è fõld alat. Ne imadazokat se tiszteld: oly nyluan bizonettya azt à mit mondèc hogy nyluabban sem lehetne annal.

Egynec miert mondatic Isten. Errũl azert emlekezèm hogy meg erchètec: Hogy az Isten, kit Moyses prædicallot, kit à Prophetac hirdettenec, ki az õ tõruenyb eli szent atyakcal szol-

cal ſzollot, egynec azert mondatic, hogy az embereknec ſziuokbol, ki rekeſzteſsec az Iſteneknec ſokaſagárul valo velekedés, es hogy ſemmi teremtet allatoknac, Iſteni tiſzteſséget ne tulaidonechunc, es nem à vegre hogy az egy Iſtenſegben à ſzemelyeknec haromſagat tagadgyuc.

Az Maſodikrul.

MErt midon az Iſten unnen magába, à teremtet allatokhoz valo tekéntet nelkul gondolatatic: Vgyan azon Iſten az ki egy allattyaban, harom egy maſtul meg valaſztatot ſzemelyekben imadtatic. A ſzemelyec ezec. Elſo atya. Maſodic fiu, Harmadic ſzent lelec Iſten. Az atya oroktul fogua nemzi az u fiat. A fiu oroktul fogua nemzettetic az atyatul. A ſzent lelec oroktul fogua ſzarmazic az atyatul, es az fiutul, es vellec egut imadtatic. Es hogy meg érched, ezekcel az tulaidonſagokcal valaſztatnac meg egymaſtul, hogy az atya nemzo. A fiu nemzettetet, az ſzent lelec ſzarmazo. Mert chac az atya tulaidonsága ez, hogy nemz, chac az fiue hogy nemzettetic, chac az ſz: lelekė hogy ſzarmazic. Sem à fiu, ſem à ſz: lelec nem nemz, hanem az atya: Sem az atya ſem à ſz: lelec, nem nēzettetic, hanem à fiu: Sem az atya ſem à fiu nem ſzarmazic, hanem à ſzent lelec. Nem

Az Iſten u magaba harom ſzemely.

A ſzemelyeknec tulaidonſagoc.

harom Iſten, hanem harom ſzemely az egy Iſtenségben. Es oly harom hoǵ egyenlő, egy allatu, egy termeſzetű, egy arant őrőkce valo egy Iſtenség vagyon à haromban. A ſzent irás adgya ezt előnkbe, es annac okaert hiſzűc hoǵ igaz, de mint leheſſen okoſságunkal es ertelműnkel ſemmiképpen, hanem chac hittel foghattyuc meg.

A ſzemelyeknec haromſága bizonyettatic.

Bizonyettatic peniglen à ſzemelyeknec harom volta, előſzőr, az angyalnac beſzedeből, ki ſzűz Marianac imezt mondá. Szent Lélec ſzal te reiad, es à felſégeſnec ereie arnyekoz meg tegedet. Annac okaert, azis à ſzent, mely tűled ſzűletic, Iſten fiánac hiuattatic. Emlekezic mind à harom ſzemelyrűl. A felséges Atyarul, az Iſten fiárul, ki â ſzűztűl è vilagra ſzűletéc, es à ſzent Lelekrűl. Touabba â Chriſtus kereſztelkedéſenec ideien, igen ńiluan valo ieleneſſel ielente magat à ſzent haromság. Midőn az Atya meńből kialt mõduán, ez az én ſzerelmes fiám: A Fiu az Iordã vizeben Ianoſtul kereſzteltetic, à ſzent Lélec galamb képben ſzal à Chriſtus feięre. Vrunkis kedig azt paranchola az apoſtoloknac, hoǵ Atyanac Fiunac, es ſzent Léleknec neueben kereſztellyenec Es egybűtis egy nehany helyen, mind à harom ſzemelyt meg neuezé. Mint mikoron àz ſzent Lélket igęre monduàn. A ſzent Lélec, kit Atyam kűld én neuembe, Midőn el iőuend à vigaſzta-

Luc: 1.

Matth: 3.

Matth. 28.

Ioan: 14.

Ioan: 15.

gaſztalo kit én kûldôc nektec Atyamtul. De talam ezennis nẽkel igen ſokat kéſnûnc, mert à ſzent haromſág ellen tamadot eretnekeknekis az okoſsa, be veſzi à ſzent haromſágnac neuezetit, es vallya hoǵ vagyon à harom ſzemely, ki Atya, Fiu, es ſzent Lélec. Mellyet talam azért miuelnec, hoǵ mutogatuán mintha az añaſzenteǵhaznac tudomañat magyaraznaiac, es nem az ellen ſzollañanac, kônñeben meg chalhaſſac az egyigyñeket. De maga ha touab meñec à dologba, vǵ ſzolnac à ſzemelyec felôl, hoǵ meg teczic az ũ alnokſágoc, es ollyakat beſzelnec, mellyec tellyeſséggel ellenkednec az igaz kereſztyeni tudomãnyal.

Az eretnekekis uallyac à harom ſzemely.

Az Harmadikrul.

SEruetus azt mondgya à Chriſtus felôl, hogy puſzta chac à ſzûztûl ſzûletet ember. Es akcor kezdetet Iſten fiánac neueztetni, midôn annánac mehêben à ſzent Lélektûl meg kenetet. Es hogy ſem Iſten fia nem volt, ſem hipoſtaſia extantiaia, az az, valoba valo lętele, nem volt neki foganatáſa elôt. Vgyan ezen teuelygesben voltanac amaz régi eretnekekis. Ebion, Photinus, Paulus Samoſatenus. Kiknec hazugſágoc ellen leg elôſzôr azt bizonyettom meg à ſzent irásbol, hoǵ à Chriſtus nem chac ember, hanem ISTEN es ember.

Seruetusnac eretnecſége.

Chriſtus Iſten es ember.

Két Abrazat uagion Christusban.

Szent Pál Apostol, két format esmer à Christusban. Istenit es emberit. (Mi mondgyuc abrazatnac azt à mit ũ formanac mond. Mert szemelynec azert nem akarom mondani, hogy à personanac, es à formanac, mindeniknec magának valo magar neue adassec, es à magar nęueknec hasonlatos volta, esz ueszteſt ne szerezzen é ket deác igęnec iegyzeseben.) Mellyekrũl igy ir à Philippisbelieknec. Azon lelki indulat legyen ti bennetec mint à Christus Iesusban. Ki midõn Isteni abrazatban volna, nem ragadomannac aléta, az Istennel valo egyenlõ voltat: hanem meg alaza magát, rabotas szolgának abrazattyat fel võuen, hasonlatos leuen az emberekhez, es képe szerent vgy talaltatot mint ember. It szent Palnac, à szolgának formaian auagy abrazattyan, nem chac à szent Doctoroc, de még azokis à teuelygõc, á kic ellen most tusakodunc az emberi termeszetnec, mely à szũz Marianac meheben fogantatec tulaidon allattyat ertic. Mire nem akariac tahat ezec, vgyan ottan az Istennec abrazattyanis az Isteni termeszetet erteni, à mint ertettec à régi iambor iras magyarazoc? Tekenche meg chac akarkies à szent Pal mondásat, meg esmeri hogy Isteni termeszetet tulaidonet vrunknac, es vallya hogy à szolgai abrazatnac fel vetelenec elõtteis Isten volt.

Phil: 2.

Chrisost: Hie: Primas: Theoph: Tomas in hũc locum. Aug: Enchir: cap: 32. Basil: con: Sabel: & ar: &c.

Vgyan

Vgyan azon ſzent Pal, maſut imigyen ir. 1. Tim. 3.
Ketsègnelkûl nagy à kereſztyeni tudomannac titkia. Az Iſten emberi teſtben meg ielent. Ittes két termeſzetet uall à kôzbe iaroban. Mert azt mond gya hogy az Iſten, ki Iſteni termeſzetében lathatatlan, lathatandoua lôt az emberi termeſzetben. *Iſten, emberi teſtben ielent.*

A Sidokhoz irt leuelében, azt mondgya megint felôle: Hogy az Iſten dichôſégenec feneſsége, es allattyanac ki abrazo abrazattya. Ki altal è vilag teremtetet, az angyaloknal annèual fellyeb valo, meniuel azoknal ielesb neuet vôt ôrôksègûl. Es hogy û, kiert, es ki altal mindenec vannac, reſzeſsült à teſtben, es vérben, es fel vôtte az Abrahamnac maguat, hogy az attyafiaihoz mindenekbe haſonlattatnçiec. Hallod ha fûled vagô, es erted ha Istẽ eſzel ſzeretet tegedet, hogy két terméſzetet mond Chriſtusban lenni. Egy terméſzet az, à ki Abrahamnac maguat fel vôtte, más à fel vetetet magnac terméſzete. Egic terméſzet, teſt es vér nelkûl valo. Az maſic, teſtnec, es vérnec terméſzete. Es ha igaz hogy mi hozzanc atyafiakhoz haſonlatoſsa lôt, tahat más terméſzeteis vagyon, mely nem haſonlatos volt à mienkhez, A mienket kedig fel vôuén haſonlatoſsá lôt mi hozzanc. *Heb. 1. Chriſtus Iſteni dichôſegnec fenyeſsége.* *Heb: 2.*

Mikor à Phariſeuſokat kerdette volna vrunc ki fia à Meſsias, azt felelec, hogy Dauid fia. *Matth: 22.*

Kerdi azert megint tűlőc, mint mondanaiac azt Dauid fianac lenni, kit Dauid vránac hiná? Enis azt kerdem ezektűl. Ha chac à Dauidnac leaña-tul, ſzűz Mariatul ſzűletet puſzta ember à mi vorunc, mint lehetet vra vgán azon Dauidnac, holot Chriſtus ſzűletéſe előt tőbbel holt meg Dauid ezer eſztendőuel? Bizony el nem mehetnec előtte, hanem keſzerettetnec meg vallani, hoģ valami oly terméſzet vagón Chriſtusban, mely terméſzet ſzerent, nem à ſzűznec mehében kezdetet, hanem volt akcoronis midőn Dauid űtet vranac neuezé.

Pſal: 109 Chriſtus Dauidnac ura.

Annac főlőtte, vgyan azon egy terméſzetről, két ellenkedő dolog egyſzerſmind igazan nem mondathatic. A Chriſtuſrul peniglen egy nehany helyen oly dolgokat mond az iras, mellyec ellenkednec egymaſsal, tahat nyiluan nem chac eģ puſzta emberi terméſzet vagón ű beñe. Szent Lukach azt iria, hoģ Auguſtus Chaſzar idején ſzületet Betlehembe. ůnnen maga máſt beſzel maga felől, tudni illic, hoģ Abrahamnakis előtte volna. Tudgyuc azt kedig hoģ Abraham 1888. eſztendőuel holt meg az előt, midőn Chriſtus Auguſtus birodalma alat ſzületéc. Sőt nagobat mond ennel maſut, azt beſzelli, hoģ è vilagnac kezdeti előttis volt. Dichőech meg, vgymond, atyam engemet à dichőſeggel mely nekem volt te nalad, minec előtte ez vilag teremtetneiec. Ezec ellenkedő beſzedec,

Chriſtuſrul ellenkődő dolgoc mondatnac

Luc. 2.

Iohan. 8.

Iohan. 17.

ſzedec, hogy Auguſtus ideiében ſzületet, es hogy Abrahamnac auag ez vilagnakis elötte volt. Touabba azt mondga eggyut Nicodemuſnac hogy meńből iöt ala, es meńbe vagon. Ha chac embernec fia, es az emberi terméſzetnel egéb ninchen ü benne, hogy iöt meńből ala? Auagy à puſzta ember hogy lehet egyſzerſmind meńbe es è földön, à hol Nicodemuſſal beſzel vala? Töbetis talalunc effelet. Szent Marknal azt oluaſom, hogy az embernec fia, az az, Chriſtus ſem tudga az itelet napiat. Szēt Palnal kedig kilömbet talaloc ennel, mert azt iria, hogy ü benne el vannac reitétuén à bölcheſegnec, es eſmeretnec mindē kenchei. A tanetuańokis imezt mondgac vala ü neki. Moſt lattyuc hogy mindenket tudcz. Mint illic è kettö egy mashoz, ha chac ember à Chriſtus, hogy valamit nem tud, vgymint az itelet napiat, es hogy mindent tud? mint engeſzte lic egbe ezeket ez ellenkedö mondaſokat, à kic tagadgac vrunkban az Iſteni termeſzetet? Mi können egbe engeſztelhettyüc, monduan, hogy Iſtenſege ſzerent mindent tud, de emberſege ſzerēt nē: Szinten azonkeppen hozzuc egbe vrūknac amaz más fele egmaſsal viſzalkodo mondaſitis. En ſ-az én atyam egec vagunc. Az en atyam nagob nalamnal. Mert vg mint Iſten, eg attyaual: vgmint ember kiſseb attyánal. De azon eg emberi terme ſzetben mind à kettö meg nem igazodneiec, ha Iſtenis nem volna.

Iohan. 3.

Mar. 13.

Col. 2.

Iohan. 16.

Vegezetre, az ember Chriſtuſnac nemzetſéget ſzent Mate Abrahamtul, ſzent Lukach mind Adamtul fogua elő ſzamlallya. Eſaias kedig azt mondgya, hogy à Meſsianac nemzetſéget ſenki meg nem mondhattya. Nyiluan tahat nem chac ember, hanem egyebis annal. Kezdet nelkűl valo Iſten, kinec ſemmi teremtet allat nemzetét meg nē gondolhattya nem hogy meg mondhatnaia. Meg teczic azert ezekből, hogy à Chriſtuſnac ſzemelyeben Iſteni, es emberi termeſzet vagyon. Es hogy hamis az Seruetuſnac velekedéſe, ki chac puſzta embernec mondgya à mi vrunkat.

Matth: 1. Luc: 3. Eſa. 56.

A Chriſtus ſzemelyebe, Iſten, es ember vagyon.

Az Negyedikről.

KOuetkezic immar, hogy azt bizonéchuc meg, hogy az Iſtennec fia, volt az előttis, midőn emberi teſtet vőt fel à ſzűznec meheben, es nem chac akcor kezdetet Iſten fianac mondatni, hogy fogantataſakor à ſzent lelektűl meg kenetéc. Holot legelőſzőr azt kel meg ertenűnc, hogy az Iſtennec fiat hiia igénec ſzent Ianos. Es az ige ki kezdetben volt nem egyeb, hanem az Iſten fia. Tudom aztis hogy kűlembet ſzól arrul Seruetus, de mi à ſzent irasbol igy tanultuc. ű azt beſzelli, hogy az ige, az Iſtennec decretoma, az az, vegezéſe, melybe el vegezte volt magába, hogy az ű akaratyanac

Chriſtus uolt fogantatáſa előttis.

Ioan. 1. Az Iſten fia ige.

Seruetuſnac teuelygéſe az ige felől.

tyanac titkiat nekünc meg nyilatkoztasa. Auagy az Istennec elmeiebe valo idea, az az, kép, forma, auagy abrázat. A minemü szokot lenni à miues embereknec elmeiekbe, kic gondolattyokba formallyac meg elöször azt, à mit miuelni akarnac, ahoz à gondolathoz szabiac oszton à miuet, es mintha az à gondolat iüne vilagra, es à lenne azza à mit miuelnec. Szinten igy akaria Seruetus eztis erteni, mikor szent Ianos azt mondgya, hogy kezdetben vala az ige, es az ige Istennel vala. Hogy az Istennec vegezeserül, es elmeiebe valo formàrul szollana, mely testé lött volna, midön à test az szüznec meheben az Istennec regen el vegezet akarattya, es meg gondolt gondolattya szerent fogantatéc. De hamis mondas ez, es idegen à szíraftul. Mert szent Ianos az iget, Istennec, es Istenfiànac neuezi. Az ige, vgymond, Isten vala. Es lattuc az ü dichöséget, vgymint Istennec egyetlenénec dichöséget. A testé lött ige azert, az Istennec fia volt, à testé letelnec elötteis. Hypostasia extantiaia, az az, valoba valo volta, volt ü neki, kit meg bizonyetoc mind az ö, s-mind az vij töruenyböl.

Hamis à Seruetus mondàsa.

A Bölchnél imillyen iras vagyon. Ki ment fel az égbe, auagy ki szállot ala? Ki tartoztatta meg kezeiben à szelet? Ki kötötte egybe à vizeket mint egy ruhaba? Ki tamasztotta fel è földnec *Prouer: 30.*

minden határit? Kichoda annac neue? es kichoda az ũ fianac neue ha tudod? It à bõlch ſzol à teremtéſrũl, es à teremtet allatoknac meg tartaſarul, nem à ſzũztũl valo ſzũletéſrũl, es egy altallyà ba à teremtõnec fiat, Iſten fianac mondgya. Mondom altallyába, az emberi termeſzetben valo ſzũletéſnec tekenteti nelkũl, vgy mint melyrũl chac emlekezetet ſem teſzen. Touabba mikeppen az Iſtennec neuêt meg mondhatatlannac ielenti, azonképpen fiánac neuétis. Kibõl è kõuetkezic, hogy nem chac az ember Chriſtus mondatic Iſten fianac, mert az teremtet allat, es azert annac néue nem meg ielenthetetlen, ſem meg mondhatatlan, hanem az õrõc Iſteni termeſzettũl ki ũ benne volt à ſzũleteſnec elõtteis.

A teremtõnec fia, Iſten.

Az Iſten fia neue, meg mondhatatlan.

Midõn máſut vgyan ezen bõlch, hoſzu beſzeddel intette volna az embereket à menńei tudomannac (mely az embereknec elmęiekbe teremtetet vilagoſsag, es bõlcheſeg) kereſeſére, vegezetre, teréti beſzedet az Iſtenſegnec maſodic ſzemelyere, az Iſten fiara, (kitũl adatic es gerieſztetic ez à teremtet bõlcheſegnec vilagoſsága az mi ſziueinkbe.) Es ſzoluan ũ rulla à teremtes nelkũl valo õrõc bõlcheſegnec neuezeti alat, azt mondgya ſelõle, hogy minden teremtet allatoknac, nem chac ſzũz Marianac, elõtte volt, es hogy mindenec ũ altala teremtettenec. Ezt peniglen oly núluan mondgya,

Az Iſten fia minden teremtet allatoknac elõtte uolt.

gya, hogy meg amaz hitetlen Arius sem tagadhatta, hogy it az Istenfiarul szollana. Sot ũis innet akarta bizonetani, hogy minden teremtet allatoknac elotte teremtetet à Christus, es ũ altala oszton az egeb terẽtet allatoc. De abbã hazudot hogy az ige teremtet allat volna, à mint ez vtan meg hallyatoc.

Es vgan ezen helyt az Istenfiarul magarazzac à regi sz: Doctorokis. *Athanasius, Nazianzenus, Tertullianus, Basilius, Hilarius, Augustinus, Ambrosius, Epiphanius, Cyrillus, Clemens Alexandrinus*, es tobben sokan.

Micheas Prophetanal imez igeket oluasuc. Te is Bethleem Effrata, kisded vagy Iudanac soc varasi kozot. Te belöled iũ ki ennekem, à ki vralkodo leszen Israelben, es az ũ ki iouetele, kezdettũl, es oroktũl fogua volt. Hogy ezt à Propheta mondasat, Christusrul kellyen erteni, abban semmi ketseg, mert meg az papi feiedelmec, es iras tudokis ũ rulla ertec. Melybe két ki iouetel tulaidonettatic Christusnac. Egy ido szerent valo Betleembol, mely lon mikorõ Betleembe születec, más kezdettũl es orok tũl fogua valo, ki illeti az ũ kezdet nelkũl valo Istenseget. *Mich. 5.* *Matth: 2.* *Két ki iouetele Christusnac.*

A Soltar konyuben, à fiu Isten, igy szól maga felol. Az vr ezt mondotta nekem, en fiam vagy te, en ma nemzettelec tegedet. Mert ũ rulla magarazzac ezeket ez igeket, Ambrosius, Chrysostomus, Athana- *Psal: 2.*

Athanasius, Cyrillus, Cyprianus, Gregorius, Nazianzenus. Szent Palis ezen Psalmusbol bizonetya hog Christus fellyeb valo volna az angyaloknal, mert Isten fia, es ma, az az, ôrôktûl fogua nemzettetet volna Attyatul Istensege szerent. Mely Istenség végre az Abrahamnac maguat fel vôuen, aztis reszesse tôtte volna az û dichôsségebe.

Heb: 1.

Ma, az az, ôrôktûl fogua.

Nem akarom à Psalmusnac ama helyet illetnem, holot az Atya igy szól à Fiunac. Mehembôl Lucifer elôt szûltelec tegedet. Miuel hog à de ac nyelure valo fordetâsnac, à Sido bôtûtûl valo kilômbôzéset, igen meuetic à Christus ôrôc Istensegenec ellenségi. Maga à kic à Sido nyelube bôlchec, à Sidobolis meg mutattyac, es meg bizonetyac, hog szent Dauid ot à fiu Istennec kezdet nel kûl valo voltarul emlekezic.

Psal. 109.

A fiunac kezdet nelkûl ualo uolta.

Mennyûnc immar az vij tôrueńre, es keressûc abbanis bizonságot ez mi vallasunknac. Sent Ianos imigyen szól à Christusrul. Valamenin vôttec ûtet, hatalmot adot nekic arra, hog Istennec fiaiua leheśenec. Szent Palis igy. Minden atyaságnac, auagy rokonságnac neuezeti Christustul vagyon mind menyekbe, s-mind fôldôn. Megint, Istennec fiai vattoc à hit altal, à Christus Iesusban. Ezekbôl es à szent iràsnac egyeb effele helyeibôl, azt ertyûc, hog mindenec valakic Isten nec fiai

Ioan. 1.

Ephes. 3.

Gal. 3.

Christus altal Isten fiai az emberec.

nec fiai, à Chriſtuſtul võttéc azt, hogy azoc. Mert miuel hogy Iſteñec terméſzet ſzerent valo fia, à fiua valo fogadtatáſnac igaſságat ũ altala adta nekũnc az Atya.

De tudni valo dolog ez, hogy vilag kezdetitũl fogua, mindaha vgy hittac ſegetſegũl Iſtent à hiuec, mint Attyokat, es az Iſtennec mindenkoron fiai voltanac. Mert Eſaiaſnal Iſten imezt beſzélli. Bizony en népem azoc à fiac, à kic nem hazudnac. Es vgyan ottan à hiuekis imigyen ſzólnac Iſtennec, te mi attyanc vagy. Kõuetkezic ennec okaert, hogy vilag kezdetibenis volt à Chriſtus, nem chac attul fogua, hogy fogantatot, mert kilõmben Iſtennec fiai ſem voltanac ſem leſznec, hanem chac ũ altala. Sõt vgyan ſzokaſoc volt à Sidoknac, hogy Iſtent attyoknac hittac. Mely dolog meg teczic, Malachias Prophetabol, kinel feddi Iſten à Sidokat, hogy ũtet attyoknac hinaiac, es ſemmi tiſzteſséget neki nem tõnnénec. De talam azt mondanaia valaki, hogy à Sidoc Atyánac mondatot Iſten, chac à teremtéſert, miuel hogy ũ tũlle teremtettenec volna. Nem chac azert. Mert vgy ſemmi kiualképpen valo dolgot nem erthetnénc az atyaságon, ſem à Sidoknac, à pogan nępec felõl valo bõchũleteket, holot à teremtes ſzerent à póganoknakis Attyoc az Iſten, ũkis viſzontag fiai az Iſtennec, Ez ńluan vagyon kedig, hogy

Eſa. 36.

E uilag kezdetibenis uolt Chriſtus.

A Sidoc Attyoknac hittac Iſtent.

Mal: 1.

hogy à Sidoc, vgy hantac ezt magoc felől, es vgy dichekettenec beñe hogy ũc Isteñec fiai voltanac, hogy euel à mondasàl, ki akartac à tõb nemzetec kõzzũl magokat valasztani, es nagyot akartac magoknac tulaidonetani. Mikeppen nagy keuélyen mondgyac eggyũt hogy egy attyoc vagyon nekic az Isten. Igazis, hogy à Sidoc kõzõt valo hiuec, az ô tõrueñ alattis valasztot fiai voltanac Istennec, mindeneknec vrai es õrõkõsõc, (noha egy ideig tõrueñnec vgy mint tanetónac es vezerlõnec keze ala vettettenec vala) à Christus altal peniglen, kitũl, mint ez elõt meg halloc szent Paltul, minden atyasag, auagy rokonsag neueztetet. Honnet à kõuetkezic, hogy akoronis volt à Christus.

Iohan. 8.
Gal. 4.
Gal. 3.
Ephes. 3.

Touabba imillyen mondásokat talalunc idõzetõnc felõl az Euangeliomban. Hogy az atyatul kũldetet. Hogy è vilagra, testbe, es felõl iõt. Hogy meñbõl szallot alá, hogy felũl valo, hogy az Atyatul iõt ki. Ezekbõlis à kõuetkezhetic, hogy à kũldes elõt, ez vilagra, testbe, es fõlũl valo iõuetel elõttis volt. Hogy minec elõtte à szũznec mehebe fogantatot volna, ot sen meñbe attyaual volt. mert kilõmben sem kũldettethetet, sem iõhetet, sem meñbõl ala nem szalhatot, sem fõlõl valo nem lehetét, nem Atyatul ki nem iũhetet volna.

Ioh. 1.
1. Ioh. 4.
Ioan: 3. 6. 8. 16.
Ez vilagra iõ uetele elõt uolt Christus.

Szent Ianosnal ig szól Iesus à Sidoknac. Abraham

Ioan: 8.

braham az ti atyatoc ŏruendezet hoǵ latta volna az en napomat, latta es ŏrůlt. Mondanac azert neki à Sidoc. ŏtuen eztendŏd még ninchen, es Abrahamot lattad? Monda nekic Iesus. Bizony bizony mondom tinektec, minec elŏtte Abraham volna, vagyoc én. Figyelmez reia michoda beszed legyen ez. Minec vtanna CHRISTVS à fel vŏt emberségben è vilagra valo iŏuetelérůl, mellyet Abraham kęuant latni, latotis à hit altal, szollot volna: A Sidoc azt vetéc szemere, hogy Abrahamnac ideieben ů nem volt volna, miuel hogy még chac ŏtuen ezstendŏs sem lehetne. Erre ů feleletet teszen, az ů valoba valo voltánac letelérůl, es azt mondgya hogy nem chac Abrahãnac ideieben, de az elŏttis volt. Mely mondast oda nem vońhatnac, hoǵ chac az Istennec eleitůl fogua valo el tekellese szerent lŏt volna Abraham elŏt, miuel hoǵ el tekellette volt Isten, hoǵ idŏ iartaban neki fia legyen, mert à szerent, sem Abraham, sem vrunc nem volt eǵic à masic elŏt. Miert hoǵ az Isten szinten vgy ŏrŏktůl fogua tekéllette el magaban az Abraham iůuendŏ letelét, mint à CHRISTVSET. Annac oka ert, nem à prædestinatioert, hanem az ŏrŏc ISTENI termeszetért mondatic à Iesus Abraham elŏt lenni.

Abraham elŏt uolt urunc.

Annac

Annac felőtte, vgyan azon ſzent Ianos azt mondgya, hogy à fiu Iſten altal teremtettenec mindenec, hogy è vilagis ű altala lőt. Szent Palis azt iria, Hogy à fiu, lathatatlan Iſtennec abrazattya, minden terẽtet allatoknac előtte elſő ſzülőt. Mert ű altala, es ű hozza kepeſt mindenec teremtettenec, mind azoc mellyec mennyekbe vannac, es mind azoc, mellyec è főldőn vannac, mind à lathatando, mind à lathatatlanoc. Es ő mindeneknec előtte vagyon, es mindenec ű altala allando alapatba vannac. Megint maſut. ű altala teremtette ez vilagotis. Ezec è mondaſoc, hogy leſznec igazac, ha az Ieſus à ſzűz Marianac előtte nem volt? Hogy teremtettenec volna mindenec Chriſtus altal, ha ű à teremtéſnec előtte nem volna? Len ni kel annac, à mi altal egyebec leſznec.

Iohan. 1.

Col: 1. *Chriſtus altal teremtettenec mindenec.*

Heb. 1.

Es hogy ezt immar el végezzem, aztis iria ſzent Pal Chriſtus felől, hogy ű hordozta à puſztaban az Iſrael fiait, es ű lattatot Moyſeſtűl. Ez ſem volna igaz, ha chac à ſzűznec meheben kezdetet volna lenni. Senki ne ketelkedgyec azert benne, hogy volt à mi vrunc Ieſus Chriſtus Iſtenſege ſzerent, az ű emberi termeſzetének teremtetéſe, es fogantataſa előttis.

1. Cor. 10. *Chriſtus hordozta à puſztaban az Iſrael fiait.*

De nem nyukſzic nem à hamiſzag, es mind enni ſoc bizonſagokon ſem allanac meg az őrdőg

nec

nec tagiai, es az Iſten fiának ellenſegi, hanem mégis igyekeznec azt bizonyetani, hogy à Chriſtus nem volt az ô tôruembe, es nem ôrôc Iſten. Hallyad azert mint ſzollanac errûl, Azt mondgyac, hogy nem adatot hanem chac igertetet az ô tôrueńbe, tahat nem volt. Touabba, hogy ember Chriſtus, nem Iſten igertetet. Es ezt imillyen tano bizonſaggal tamaſztyac. Iſten mondaſa ez, hogy aſzoniallatnac magua rontya meg à kigyonac feiet. Ezis, hogy Dauidnac maguabol kellet tamadni à Meſsiaſnac. Es ſoc ezen ertelmû iraſokat ſzamlalnac elô. Kiknec én imezt felelem. Hogy à Meſsiásba két termeſzet vagyon, ember es Iſten, Ha az emberi termeſzetrûl ſzollanac, meg engedem hogy az nem volt az ô tôrueńbe, ha az Iſtenirûl, nem engedem. Mert immaron meg bizonyetottuc hogy az volt à teremteskoris. Hogy kedig azt mondgyac hogy chac ember Chriſtus igertetet volna, à nem igaz. Mert az igeretec oly dolgokatis tulaidonetnac à Meſsiaſnac, mellyec az emberi terméſzetet nem illetic. Vgymint à kigyo feienec meg rontáſat; ôrôkce valo orſzaglaſt. Vallyon à puſzta ember meg ronthatta volnae az ôrdôgnec hatalmaſsagat? Vallyon az ôrôc birodalom illetie az embert? bizony nem. Az Eſaias altal lôt igeretben, à Meſsias, chodalatoſnac hiuattatic, erôs Iſtennec, ôrôkce valo letelnec attyanac.

Eretnec mondás, Hogy Chriſtus nem uolt az ô tôruenybe.

Gene. 3.

Pſam 131.

Felelet, Iſtenſege ſzerent uolt az ô tôruenybe.

Nem chac ember Chriſtus igertetet.

Eſa. 9.

Vgyan azon Esaiasnal, à néprûl ki ollyan Messiast vârt, à minemû igertetet volt neki, imillyen irast oluasunc. Azt fogia akcor az egesz nép mondani. Ime à mi Istenünc, ez az, vartuc ûtet, es meg szabadêt minket. Latode hogy Istent vartanac az ô tôrueníben, De mi szûkseg errûl socszot szaporetanunc, ha immaron meg mutattuc az ô tôrueni bôlis, hogy volt à Christus szûz Maria elôt, hogy Isten volt es annac hiuattatot.

Esa. 25.

Touabba abbolis mondgyac az eretnekec, meg tetzeni hogy fogantatâsa elôt nem volt volna à Iesus, Mert az vy testamentomis, chac à Maria tul szûletet Christusrul szollana. FELELET. A szent irasban, chac az egy teremtô Isten Prædicaltatic, mind az altal abbol nem kôuetkezic, hogy Isten à teremtese elôt nem lôt volna. Azonkeppen, bator vgy legyenis, hogy egyeb Christusrul nem emlekezic az Euangeliom, hanem chac arrul, à ki szûletet, abbol azt nem vehettyûc, hogy az elôt nem volt volna. Iollehet ha à Christusnac egesz szemelyerûl szollanânac, à ki Isten es ember, meg engednêm hogy è ket termeszetbôl valo egy szemely, nem volt à fogantatasnac elôtte. De nem engedem hogy Isteni termeszete nem volt. Mert hogy volt, elegge meg hallottad oda fel.

Minemû Christusrul szol az uy testamentom.

Amazis igen heiaba valo szó, hogy azert mondgyac hiuattatni Istenfianac, hogy szent lelektûl

tűl fogantatéc. Mert noha azt monda az angál, hog annac okaert hiuattatic Iſten fianac, mierthog az annára ſzent lelec ſzal, es à fölſegeſnec ereie arńekozza meg ũtet, mind az altal, nem mondá hog chac azert, hanem inkab hog azertis, à mint Epiphanius meg magyarázza. Es gyebet abbol à mondasbol nem bizońethathac, hanem ezt, hog az emberi termeſzetis, mely à ſzűznec meheben teremtetéc, abban à ſzemelyben à ki Chriſtus, Iſten fianac hiuattatic, az Iſtenſéggel való egygyeſűléſert, mely à ſzent lęleknec chelekedeti altal lőn. Miert hog noha à Chriſtus Iſten es ember, mind az altal nem két Chriſtus, hanem chac egy vagón, Athanaſius vallaſa ſzerent, ki mind Iſtennec embernec igazan neueztetic.

Nem chac azert Iſten fia, hogy ſzlelektűl fogantatot.

Meuetſégre meltób hog ſem mint feleletre, à mit mégis vgyan azon angyalnac mondaſabol vonſznac az ũ teuelygeſegnec oltalmára. Azt monda az angyal, hog hiuattatic (erched iőuendőre) Iſten fianac, tahat (ig chachognac à teuelygőc) az előt à nem volt, ha akor kezdet hiuattatni midőn fogantatot es ſzűletet. Halláde, nem io kőuet kezes ez hog ha hiuatttatni fog, az előt nem volt, hanem hog az előt nem hiuattatot. Mert őrőkce mindenkoron Iſten fia volt, es à ſzerent annakis

Mint kezdet hiuattatni Iſten fianac.

neueztetet, de idő ſzerent ielent meg à teſtbe, es az egéſz ſzemelybe, mely Iſtenből es emberből vagyon, vgy kezdetet Iſten fianac hiuattatni.

Aztis kerdic tűllűnc, hoǵ ha az őrőc Iſten egy ſzemely volt az Marianac fiaual, miert mondǵa az Euangeliſta hoǵ be tőlt ſzent Lélekcel, hogy neuekedet, es őregbődőt bőlcheségben, annac főlőtte, hoǵ halala előt, az angyaltul vigaſztaltatot. Mert az őrőc Iſtẽhez, à ki tekelletes allat, effele dolgoc, mellyec à tőkelletlẽſegnec meg tőkelléſet ieǵzic, nem illenec. FELELET Az Iſtenség vǵ lakozot Chriſtusban, hoǵ az emberi termeſzetnec tulaidonságat el nem vőtte, ſem el nem veſztette. Azert miképpen az emberi teſt, mellyet eǵ ſzem pillantasba őreggé tehetet volna à benne lakozo Iſtenség, az ű ideięnec mi volta ſzerent neuekedet, azon képpen az emberi lélekis még touab touab, annal inkab tellyeſedet, malaſztal, tudomanńal, es bőlcheſséggel, auagy inkab, az teſtnec neue dekensegéhez képeſt, iobban es iobban ki ielentette, es meg mutatta, à malaſztot, tudomant, es bőlcheseget, mellyel meg volt fogantatáſatul fogua ękeſęttetuen. Az angyal kedig az emberséget vigaztalta. Mert az Iſtenség nem mindenkoron, es nem minden dologba egy arant ielentette magat, attul fogua hoǵ az emberségben őltőzőt.

Luc. 2.

Luc. 22.

Az Iſtenſég el nem uőtte az emberſégnec tulaidonſágat.

Mégis tőbbet talalnac, à mit, az mi vallaſunc ellen

ellen veſſenec. Azt mongyac hogy ũnnen magais Chriſtus, mindenũt chac embernec, auagy ember fiánac hija magat, es ſohol nem ỏrỏc Iſtennec. Sỏt midỏn à Sidoc azt vetettec volna ſzemére hogy Iſtenne tỏnneie magát, ũ chac anniebol monda hogy Iſten fia volna, miuel hogy az atya ũtet meg ſzenteltè, maga ſzinten ot, es akcoron volt volna ideie, ſzollani az ũ ỏrỏktũl fogua valo nemzeteſérũl, ha ỏrỏc Iſten lỏt volna. Tiſztes bỏlchelkedes. Balgatagoc, nẽ veſziteke eſzetekbe, hogy ńiluan mõdgya Iſten fianac lenni magat? Hiſzem igy ſzolla à Sidoknac. Ti azt mondgyatoc hogy karomlàſt ſzólloc, midỏn azt mondom, hogy Iſtennec fia vagyoc. A Sidoc iobban értic vala ezeknel vrunknac mondáſat, mert azt beſzellic, hogy azert akartac ũtet meg kỏuezni, hogy egyenlỏue tỏtte magát Iſtenhez. Tỏbbet latánac még az iregy, es vac Sidokis hogy nem mint ezec, vgy mint kic eſzekbe vỏuec azt, à mit ũc nem vehetnec eſzekbe, tudni illic, hogy iduỏzetỏnc az ũ attyához egyenlỏ ỏrỏc, es hatalmas Iſtennec ielentette magat lenni. Miert mondatic tahat ſzenteltetni az atyatul? az emberségert. Nem Iſtensége hanem embersége ſzerent. Ha penig mégis azt akariac vitatni, hogy chac ez oka, hogy à Chriſtus Iſten fia, hogy meg ſzenteltetet, im lasd mely nagy ektelenség kỏuetkezic abbol. Vgy ũnnen maganakis fia leſzen.

Ioan. 10.

Chriſtus nyiluan mondgya Iſtennec magat.

Miert mondatic ſzenteltetni

Ioan. 17. Mert latode mit mond eǵgyůt. En ů erettec meg ſzentelem magamat. Szenteli ůtet az atya, ſzenteli ůnen magais magat. Tahat két apia vagyon. Egy az atya Iſten, más ů maga. De ezt mòdani, ki nẽ erti hoǵ bolonság? Azis ektelen balgatagság azert, à meg ſzenteleſt vetni Iſtenſegénec okánac. Szent Iſten volt ů ŏrŏkcé, es idŏ ſzerent chac embersége ſzenteltetet.

Matth: 21. Matth: 9. 12. 15. 20. Nagyot tulaidonetnac ennec, es azt alettyac hoǵ ſzinten ů melleiec ſzollanac à ſeregéc, es egy nehań kiualtképpen valo ſzemelyekis, kic à Chriſtust è fŏldŏn iartában mindenůt Dauid fianac kialtottac. Szent Palis, à meg feſzůlt Ieſuſnal tŏb Chriſtuſt nẽ eſmer. Tudom enis, hoǵ Dauid fiánac hiuattatic az mi vrunc, az Dauidnac tetetet igeretekért. De ebbŏl nem kŏuetkezic, hoǵ chac ember volna. Mert uǵan azon Dauid à kinec fia, vranac hija ůtet. Sz: Pal meg magyarazza, mint legyen Dauid fia monduán. Lŏt Dauidnac maguábol teſt ſzerent. Nem mindeneſtůl fogua bizonettya, ůtet Dauidnac maguábol lenni, hanem chac teſt ſzerent, az az, embersége ſzerent. Touabba, mies nem eſmerůnc tŏb Meſsiaſt, az egy meg feſzůlt Ieſuſnal, de ebben à meg feſzůlt Ieſusban két terméſzetet vallũc, es az eǵic terméſzetet, az emberséget, nem Iſtenséget mondǵuc meg fezůltnec lenni. Mint az emberbe, hoǵ à teſt ſebhetic meg nem à lélec.

1. Cor. 1. 2.

Miert hiuattatic Dauid fianac.

Rom. 1.

Hi-

Hitůnknec agazatiualis bizonyetnac, mond uàn, hoǵ azokban chac egy teremtőrůl, tudni illic, az Atyarul vagyon emlekezet. Christusrul nem vgy mint teremtőrůl, hanem fogantatotrul, szůletetrůl, szenuedetrůl, meg holtrul. Mintha ebből azt kellene ertenůnc, hoǵ fogantatasa előt nẽ volt volna. Maga az mi hitůnknec agazatiban, eleggé meg bizońettatic à Christusnac őrőkce valo voltais, midőn az Atya Istennec egyetlen eǵ fianac neueztetic, mert aual ki vétetic à tőb fiác kőzzůl kic idő szerent valo fogadot fiác: Es mikoron azt vallyuc hoǵ hiszůnc az atyaban es à Iesusban, es à szent Lélekben. Mert egy à hit, egy az Isten egy à keresztség. Holot azert azon egy hittel vallyuc az Atyat, à fiut, es à szent Lélket, mind az harom szemelynec egyenlő őrőkce valo voltat ielentyůc. Mert ha à fiu egyenlő nem volna az atyahoz, azon hittel nem hinnenc ů benne, mellyel az atyaban hiszůnc, hanem más hitůnc volna az atya felől, más à fiu felől. Es vgy nem igaz uolna à szent Pal mondasá, ki azt mondgya, hoǵ egy à hit.

A Credo bizonettya Christusnac őrőc Istenséget.

Ephes. 4.

Vegezetre, imez mondàsokat forgattyac à mi kőzzůlůnc ki szakadot hamissac. Christus ůnnen maga imiǵen szól. Adatot eñekẽ minden hatalõ. Sz: Peter kedig azt mondǵa felőle, hoǵ prædestinatus, az az, az Istẽtůl el tőkelletet é uilágnac fõ-

Math. 28.

1. Pet. 1.

Act. 2.

damentomi elôt. Hogy fel magaſztaltatot. Szent Pâlis azt beſzélli, hogy oly neu adatot neki, mely minden neunec fölôtte vagyon. Azt akariac el hitetni velünc, hogy ez illyen mondáſoc, nem illenénec vrunkhoz ha örôcIſten volna. Mert ſem hatalom, ſem dichôſeg, ſem neu nem adatot volna vgy neki, hanem örokkûl fogua nálla volt volna, nemis tôkelletet volna è vilag kezdeti elôt, ha kezdet nelkûl volna. De röuid valaſzt teſzünc mi erre nekiec. A mi Chriſtuſunkrul mondatnac mind ezec vgy mint emberrûl nem vgy mint Iſtenrûl. Valaki iol meg akaria á Meſsias felôl valo iraſokat érteni, mindenkoron ſzemei elôt legyen ez è regula. Hogy meg valaſza egéc mondaſt á maſiktul, es iol reia figyelmezzen, mellyc mirûl ſzol lyon. Mert neha ſzol az irás az egeſz ſzemelyrûl, mely Iſten ſ-ember: neha az Iſtenſégrûl, neha az emberſégrûl. A ki ezekben valaſztaſt tud tenni, ſoha á Chriſtus felôl valo teuelygeſekbe nem eſic.

Szep regula á Meſsias felôl ualo Iraſokrul.

Imhol azert á Seruetuſnac es az ü köuetôinec, az mi hitünc ellen tuſakodo fô bizonétaſira mellyekcel azt akariac bizonétani, hogy fogantatáſa elôt nem volt á Chriſtus, röuid beſzeddel meg feleltünc. A mit egyebet errûl mondanac, aztis ezen feleletekcel könnyen megfeitheti minden kereſztyen.

Az

Az Oetődikrul.

MAs teuelygesis vagyon az Isten fia felől, Ariusnac es Eunomiusnac teuelygése, kiket kő uetet mi időnkbe Ochinus. Ezec azt mondgyac hogy à Christus minden teremtet allatoknac előtte teremtetet, es oszton ű altala vgy mint teremtő, eszkőz altal, teremtet Isten egyeb allatokat. Es hogy Istennec hiuattatic reszeltetesképpen es az Istennec benne valo aiandekitul. Ezec ellen mi meg bizonettyuc à szent irasbol, hogy à Christus nem teremtet allat, es nem chac neuezet szerent auagy reszeltetesből, hanem termeszet szerent valo, es az atyahoz egyenlő őrőc Isten.

Ariusnac teuelygése.

Christus nem teremtet allat, hanem őrőc Isten.

Az Istennec neue két keppen vetetic à szent irasban. Neha az ű tulaidon iegyzeseben, neha chac hasonlatosag képpen. Tulaidon iegyzesebẽ akcor, midőn az iras az Istenrűl szől. Hasonlatosság keppen, mikor valami teremtet allatot neuez Istennec. Valamikoron az iras à termeszet szerent valo Istenrűl szól, ezt è neuet Isten, egy altalyaba neuezi, mint imit, kezdetben teremte Isten az eget, es à földet. De valameniszer teremtet allatot neuez Istennec, mindenszer valamit ollyat teszen az Istennec neue melle, kiből meg ertheti az ember, hogy azt à neuet, ot nem tulaidon iegyzese szerent kel erteni. Mint imez mondasba.

Az istennec neue két keppen uetetic à szent irasban.

Mint neueztetic az igaz Istenistenneẽ, es mint à teremtet allatoc.

Ioan: 1.

Psal. 95. Exod. 20. A pogánoknac Isteni ŏrdŏgŏc. Idegen Istenid ne legyenec. Latode az ŏrdŏgŏket nem absolute egy altallyaba, hanem hozza tetellel mondgya Isteneknec. Ezt teszi hozza, hoǵ poganoké. Azonképpen à baluanyokat, idegen Isteneknec mondgya. A Christust peniglen soc helyen oluassuc hoǵ absolute, altallyaba neuezi, Istennec az irás.

Ioh. 1. Iohan. 20. 1. Ioh. 5. Mert szent Ianos azt iria felŏle, hoǵ az ige Isten vala. Szent Tamasis igy szolla neki, en vram s-en Istenem. Szent Ianos megint masut azt beszelli, hoǵ igaz Isten s-ŏrŏc ęlet.

1. Tim. 3. Azonképpen szent Palis azt mondǵa, hoǵ mindeneknec fŏlŏtte dichirēdŏ Isten: hoǵ Isten ielēt à testben. Tahat nē puszta teremtet allat, hanem természet szerēt valo Isten.

Istennec mellyc neuei mondatnac à teremtet allatrul. Touabba à Sidoknal egy néhań neue vaǵon az Istennec, mellyec kŏzzŭl chac imez kettŏ, Eloim, es Adonai, tulaidonettatic neha neha teremtet allatoknac, à tŏbi nem. Kiualtképpen kedig az Iehoua mely az Istennec természet szerent valo tulaidon voltat ieǵzi, vgy mint azt, à ki ualoba vagyon, es mindeneknec letelt ád.

Iehouanac neuezi Christust az iras. Holot azert ez az ŏrŏc Istennec tulaidon neue à prophetaknal mondatic à Christusrul, es ŭtet Iehouanac neuezi az iras, mely neuel nem szoktac neueztetni à teremtet allatoc, altalā fogua chac abbolis meg teczic, hoǵ igaz es allattya szerent valo Isten.

Esa. 25. A hol Esaias igy szolla ŭ felŏle, El veszti ŏ-

ti ŏrŏkce à halált, es az vr Isten à kŏńhullatasokat minden orcharul el tŏrli, es el veszti az ŭ népenec szidalmát ez egesz fŏldrŭl, mert az vr mondotta ezt: Ot à Sidó bŏtŭbe Iehoua vagon. Masut megint vgán azon Esaias midŏn imezt mondgya, à pusztaban kialto szó, keszechetec az vrnac vtat, igazechátoc à pusztában, az mi vrunknac Istenŭnknec ŏsueńit, ottis Iehoua talaltatic à Sidoul iratot bŏtŭbē. Azonképpē soc egéb helyekenis. Esa. 4.

Annac fŏlŏtte, valami tulaidonsági vannac à teremtŏ ŏrŏc Istenségnec, azoc à Christusnakis mind tulaidonęttatnac à szent irásban. Hat bizoń, ŭis ŏrŏc igaz es termeszet szerent valo Isten. ŏrŏkcé valoság az Istennec egic tulaidonsága. Kit bizońet szent Pal monduán hog az ŭ ŏrŏc hatalma es Istensége à teremtet allatokbol esmertetic. Vgyan ezen ŏrŏkce valoság, vagon à Christusban, vgy mint ki ig szól, magárul à bŏlchnél. Kezdettŭl fogua, es è vilag clŏt lŏttem, es à más vilagig sem szŭnŏm meg. De Micheas propheta ńiluabbā mōdga, hog az ŭ ki iŏuetele ŏrŏktŭl fogua vagyon. A szent Ianosnac az ŭ neki tętetet iele nesérŭl valo kŏńuébenis, imillyen szauát oluassuc vrunknac. En vagyoc az alpha, es az omega, az elsŏ es az vtolso.

Az Istennec minden tulaidonsági meg uannac Christusban.

Rom. 1.

ŏrŏkce ualo Christus.

Eccles. 24.

Mich. 5.

Apoc. 1.

Masodic tulaidonsága az ŏrŏc Istennec ez hog mindenŭt vagyon, à mint Dauid mondgya, Psal: 138.

hog

Mindenůt uagyon Christus Iohan. 3. Matth: 18. hoǵ oly helyre nem mehetne előtte, ahol ů ielen nem volna. A Christusis azon forman mindenůt vagyon. Mert Nicodemussal szoluán è főldőn, azt monda hoǵ meńbeis volna. Szent Matenális azt igeri, hoǵ valahol ketten vagy harman egybe gyůlnec az ů neuében, kőztőc vagyon. Es hogy menybe menetele vtańnis à tellyes ańaszenteghazzal velle leszen, mind vilag vegezetiglen. Matth: 28.

Mindenhato à Christus. Iohan. 5. Matth. 28. Harmadic tulaidonsága mindenhatoság, az az, hoǵ Isten mindent tehet. Melyrůl szantalan bizonság vagyon mind az ô, s-mind az vy testamentomban. A Christusis kedig mindent tehet. Valamit vgy mond szent Ianosnal, miuel az atya, azt à fiuis egyetembe miueli. Megint szent Matenal. Nekem adatot minden hatalom, meńben es è főldőn.

Heb: 4. Psal: 32. A Christus mindent tud. Col. 2. Negyedic, hoǵ mindent tud. Szent Palnac imillyen irása szerent. Sem̃i teremtet allat ninchen ů előtte lathatatlan, mert mindenec mezetelenec, es nyiluan vannac az ů szemei előt. Azert mõdǵa sz: Dauidis, hoǵ à ki teremtette az ů sziueket, érti ů nekiec minden chelekedeteket. A fiuis ezenképpen mindent tud, kit meg ielente midőn egy nehan szor meg láta az em̀bereknec gondolattyokat. Szent Pális azt beszélli felőle, hoǵ ů benne vannac el reitetuén minden bőlcheségnec, es tudoman

nac

nac kenchei. A tanetuaṅokis igy ſzolnac neki, Ioan. 16.
Moſt eſmertűc meg hoǵ mindent tudcz.

Oetődic tulaidonsága az Iſtennec, hoǵ á mint ű akaria es neki teczic, ſzabadon chelekedic. Mindeneket, vgy mond ſzent Dauid, valamit akar meg miuel az vr, az égen es è főldőn, à tengerben es minden mélyſegekben, Nem kűlőmben à Chriſtuſis mindent ſzabad akaratbol chelekedic. Azert mondgya vala imezt, Szabad vagyoc vele hoǵ le tegyem az én lelkemet, es megint fel vegyem. Azonkeppen az Iſtennec egyeb fele tulaidonſagi, es minden chelekedeti meg vannac az ű fiaba, à mi vrunkba Ieſus Chriſtusba.

Pſalm. 134.

Mindent ſzabadon chelekedic Chriſtus Iohan. 10.

De tekenchűc meg ű neki chelekedetites, meg eſmerűc chac azokbolis, hoǵ igaz, es valo Iſten. Azt bizonettyac egyeb chelekedeti kőzőt, előſzőr, oly chodateteli, mellyec Iſteni hatalom nelkűl nem lehettenec. Kikről hallyad mit mond ű maga. Ha nekem nem hiſztec, higgyetec chelekedetimnec, hoǵ meg eſmeriętec, hoǵ én az attyaba, es az atya én bennem vagyon. Azt bizonéttya az őrdőgőn, es é vilagon vőt gyozedelme. Melyről vannac imez mondaſoc. Az aſzony embernec magua meg rontya à kigyonac feięt. Azert ielent meg az embernec fia, hoǵ el roncha az őrdőgnec alkomaṅat. Bizakodgyatoc, én meg gyoztem è vilagot.

Chriſtuſnac chelekedeti bizonettyac őrőc Iſtenſeget.

Iohan. 10.

Gene. 3.

1. Ioh. 3.

Az

Az emberi nemzetnec megvaltaſais, à bűnnec bochanattyaual egyetembe Iſteni chelekedet, mert azt mondgya Dauid, hogy Iſten valtya meg Iſraelt minden alnakſagibol. ũ magais az Iſten igy ſzol, En vagyoc ki el veſzem à te bűneidet. De maga eztis mind à kettőt meg chelekedte Chriſtus. Mert imigyen beſzel ſzent Pal ũ felőle. ũ benne vagyon valtſagunc az ũ vére altal, es bűneinknec bochanattya az ũ malaſztyanac gazdagsági ſzerent. Szent Ianoſis azt iria, hogy à Ieſus Chriſtuſnac vére meg tiſztét minket minden bűntűl. Vrunkis kedig niluan beſzélli, hogy hatalma vagyon az ember fianac reia, hogy bűnt bochaſson. Vegezetre, őrőc eletetis ád az őueinéc. En vgy mond őrőc eletet adoc nekiec. Bizonyara ha tőb bizonſagunc arrul nem volnais, chac ezec az ũ chelekedetiés elégge meg bizoñetanaiac az ũ Iſteni termeſzetét.

Ephe. 1.

1. Iohan. 1. Matth. 9.

Iohan. 10.

Vegezetre, Iſten mondaſa ez, hogy az ũ tiſzteſeget ſenkinec nem adgya. ũ parancholattya ezis, hogy chac Iſtent imadgyunc. De vgy talalom hogy à Chriſtuſis imadtatic, tahat vgyan Iſten, nem chac annac neueztetic. Hiſzem azt mondgya ſz: Pal, hogy az ũ neuében minden térd meg haiol. A vakon ſzűletet ember gyogyulaſa vtan, terdre eſec es imada ũtet. Az Apoſtolokis hitet kerénec tűlle. Szent Iſtuan halála oraian ũtet hiua ſegetſégűl.

A Chriſtus imadtatic. Phil: 2. Iohan. 9.

gűl. Mi lehet ennel nagób bizonsága az ű igáz Is- Luc. 17.
tensegénec? Meg bizonétottuc à mi vallasunkat,
immar az Arianusoknac teuelygő bizonétasokra
kel meg felelnünc.

Imigyen beszelgetnec leg előszőr. Sz Pal űtet Az Arianus-
minden teremtet allatoc közöt első szűlőtnec neue soc bizonetas.
zi, Ha azert első à teremtet allatoc közöt, tahat te- Col. 1.
remtet allat, es à teremtet allatoc közibe szamlalta-
tic. Regen meg felelt erre aran szaiu sz: Ianos, nem Super hunc
szükseg nekünc sokat faradnunc azon tudakoz- locum.
uán mit kellene reia felelni. Há azert, hogy első
szűlőtnec mondatic, à teremtet allatoc közze vet- Hogy első
tetic, tahat ű neki, vtanna valo attyafiaies vannac, szülöt Chri-
mert az az első szűlőt, à ki vtán tobenis szűlette- stus, azert
nec. Touabba azokcal az ű attyafiaiual, à kic nem teremtet
közöt első, egy termeszetűnec kel lenni. Mert allat.
nem lehetnec azoc atyafiac à kic külömb terme-
szetűec egy mastul, mint az ember es à ló. Es igy
à kouetközic, hogy à kouekcelis egy termeszetű à
CHRISTVS, mert azokis teremtet allatoc, ű pe-
nig minden teremtet allatoc közöt neueztetic el-
ső szűlőtnec. De ezt mondani oktalansag, tahat
amaztis, hogy az első szűlőtnec neuezeti, à te-
remtet allatoknac rendibe allatnaia űtet. Nem
ollyan gorombaul kel annac okaert az első szű-
löttet erteni. Hanem imigyen, Hogy minden terem
tet allatoknac elötte első szűlöt, az az eleitűl fog-
ua, sőt

ua, ſőt őrőkce az atyatul nemzett etet, midőn még ſemmi teremtet allàt nem volt. Ezt ez értelmet erőſeti az iraſnac más helyeis, holot imigyen
Eccl. 24. ſzólla à bőlch altal az Iſten fia. En à felſégeſnec ſzaiabol ſzarmaztam, elſő ſzűlőt, minden teremtet allat előt. Hogy meg erched, nem rendeli ſzent Pal à teremtet allatoc kőzze à Chriſtuſt, hanem eleibe veti, es vgyan ottan meg mutattya okàt miert miueli azt. Ezert hogy ű altala teremtettenec mindenec, ű tűlle igazgattatnac, es ű mindeneknec előtte vagyon. Auagy chac egy igyűen erched à ſzent Pal mondaſat, à mint ſzent Hieronymus magyarazza, à Chriſtuſnac emberſeger űl. Hogy vgy mint ember, minden teremtet allatoc kőzőt elſő ſzűlőt, nem idő ſzerent, mert vgy eleb valo teremtet alatoc vannac nallanal, hanem tiſzteſsegében. Mert minden teremtet allatoc kőzőt leg
Pſal: 8. nagyob tiſzteſséggel illette az ember Chriſtuſt az
Phil. 2. atya, egyeb teremtet allatokat labai ala vetuén, es űtet mindeneknec főlőtte magaſztaluán.

Touabba, vgy mondnac hogy, à kinec valaki paranchol, az alab valo annal, à ki ű neki paranchol. De à Chriſtuſnac paranchol az atya, mert imigyen ſzól maga felől. A mint ennekem paran
Iohan, 14. cholta atyam, vgy chelekedem, tahat alab valo az
Mint paranchol az atya à fiunac. atyanal. Igaz énis reia hagyom, paranchol az atya à Chriſtuſnac, es vgy ã mint paranchol, nagób

az atya

az atya ũ nallanál. Paranchol neki, à menből à fiu, nem ragadomannac alétuan az Istennel valo egénlő voltat, meg hiuetotta magat, rabotas szolgánac szemelyet fel vőuen, hasonlatos lőuen az emberekhez, es képe szerent vgy talaltatec mint egy ember. Az emberre lőt Isten fianac, à kőzbe iaronac paranchol. De nem az embersegtől kűlőn ertetet Istennec. Nem az ũ benne lakozo Isteni termeszetnec.

Annac fölőtte, imillyentis beszélnec. Let à Christus azt adgya előnkbe az iras, ha let, tahat teremtetet. Erreis rőuideden felelec. LENNI mondatic neha az, à mi az előt nem volt. Igy lőttenec minden teremtet allatoc, igy let, az az, teremtetet à Christusis à menyből ember, es Dauidnac magua: De à menyből Isten, nem lőt. Neha penigen lenni mondatnac valamiue azoc, à kic voltanac, oly allatta, à minemũec az előt nem voltanac. Igy mondgyuc az Isten fia felől, hogy emberre lőt. Illyen azert az ũ léte, mely az Istenségenec termeszetit meg nem rontya, mert vgy let emberre, hogy à mi volt az vgyan meg maradot. Ittes meg emlekezzel ama regularul, mellyet è Prædicationac őtődic reszénec à vegén előbe adéc, à Christus felől valo iraſoknac meg valaſztasárul. Es vgy kőnnyen megfelelhecz, nẽ chac ezekre mellyeket elő szamlálec, hanem egyeb ellen mondaſokrais mindenekre az Arianuſoknac.

Rom. 1.

Lenni, mit iegez.

Mint lőt à Christus.

Az Hatodikrul.

PInkősd napian eleget szollanc à szent Lelec Istenrűl, annac okaert, á mit akcoron meg mondottunc, azt mostan vionnán elő nem hozzuc hanem ahoz teszűnc tőb bizonyetast, à szent lęlecnec bizony, es valo Istenségérűl. Igy bizonyetom azert, hogý az atyahoz, es à fiuhoz egyenlő igaz Isten.

Az sz. lelec Istenségenec bizonyetasi.

A szent lęlec az atyatul es fiutul szarmazic (ezt meg bizonyetottuc, à Pinkősdi Prædicatioban) tahat azon egy Isten à ki az atya, es à fiu. Kűuetkezic ez ketseg nelkűl, mert az Istentűl à mi szarmazic, az ű velle egy allat, es egy természet. Es à mi nem egy termeszetű velle, az nem ű belőlle szarmazic, hanem kiűle vagyon.

Minden allatnac lelke, egy termeszetű ű uelle.
Rom. 8. Gal. 4.

Touabba. Minden allatnac, az ű tulaidon lelke, egy termeszetű ű velle: (mint az embernec ertő lelke, nem egyeb hanem emberi termeszet, az oktalan allatoknac érző lelkec, oktalan lęlec, az fáknac es fiueknec taplalo lelkec, azis az ű termeszetekhez valo lęlec) de à szent lęlec az atyanac, es à fiunac tulaidon lelke, Ennec okaert, kűuetkezic hogý egy Isteni termezetű az atyaual es à fiuual.

I. Cor. 2.

Megint. Szent Pal azt beszeli, hogý az Istennec lelke szinten vgy vagyon, es ollyan az Istenhez, mint az embernec lelke az emberhez. Mert azt

azt iria egyűt, Hogy mikeppen azokat mellyec az emberbe vannac ſenki egéb nem tudhattya, hanẽ chac az embernec lelke, azonkeppen azokat ſem tudgya ſenki, mellyec az Iſtenbe vannac, hanem chac az Iſtennec lélke. Az emberi lęlec kędig egy termeſzetű, es allatu az emberrel, tahat az Iſten lelkeis az Iſtennel. Annac fölötte. Ha à ſzent lęlec, Iſten nẽm volna, è kőuetkezneiec belőle, hogy à ſzent iras nem Iſten igeie volna. Mert à ſzent lelleknec ihleſeből ſzollották, es irtác az Iſtennec ſzolgai à ſz: iráſt. Kiknec vrũkis imezt monda. Nem ti vattoc à kic ſzollotoc, hanẽ à ti atyatoknac lelke ſzól ti bennetec. De ez hamis hogy az iras Iſtẽ igeie nem volna, tahat amazis hogy à ſz: lęlec nem Iſten. 2. Pet: 1. Matth. 10.

Vegezetre, ſzinten vgy hiſzűnc à ſzent lelekbenis, mint az atyaban es à fiuban. Tahat ſzinten ollyan Iſten mint az atya es à fiu. Mert egy à hit arra tanet ſzent Pal. Nem volna kedig egy ha à ſzent lelec, Iſten nem volna, mert vgy azon, hittel nem hihetnenc ű benne mint az atyaban, es à fiuban, hanem máſsal kellene hinnűnc. Simb: Apoſt:

Mit mondanac ezec ellen az eretnekec? Azt mondgyac, hogy à ſz: iras, ſohol à ſz: lelket Iſteñec nem neuezi. De hazudnac, mert ſz: Peter midőn azt mondotta volna Ananiáſnac, hogy à ſz: lęlecnec hazudot, ottan vtanna vete, hogy az à ſz: lęlec, Iſten. Az eretnekec ellen mondaſoc. Actor. 5.

Masodszor, azt mondgyac, hoǵ szent lęlec Istennec aiandeka tahat nem Isten. No leǵen aiandéc bator, de nem chac aiandéc. Christus á menibŏl nekŭnc adatot az atya Istentŭl, aiandeknac mondattathatic, de azert vgyan fia az Istennec. Szent Pal effele aiandekoc kŏzzŭl, mellyec nem egy allatuac, es nem egy termeszetŭec Istennel, ki valasztya à szent lelket, es nem chac hogy azoc kŏzze nem szamlallya, de még inkab azt iria hoǵ ŭ tŭlle vgy mint Istennec lelkétŭl adatnac, es osztogattatnac azoc az embereknec.

A szent lelec Istennec nem chac aiandoka

1. Cor. 12.

Vtolszor, azt uitattyac, hoǵ à szent iras szerent kel szollanunc az Isten felŏl. De à szent irasba ninchen à haromságnac neue, azert vgyan velle sem kel elni. Hoǵ à szent iras szerent szollyunc Isten felŏl igen io, io ertelemmel. Az az, hoǵ ã mit à szent irasnac vŏlgé, béli, lelke ád elŏnkbe azt mondgyuc. Mert nem à tentaual iratot bŏtu à sz: iras, hanem annac à belsŏ ertelme. A szent irasba oluasom az Istenségnec harom szemelyet, az attyat, à fiut, es à szent lelket. Keresztellyetec azt mondgya Christus, atyanac es fiunac, es szent lęleknec neuęben. Ha harom személt talaloc, tahat haromsagot talaloc. Hiszem à szent lęleknec eǵic aiandéka, az Isten igeienec magyarazása? Ez az aiandéc hasogattya ki à bŏtŭbŏl à haromságnac neuet.

Mint kel à szent iras szerent szollani.

A szent irasba meg talaltatic à szent haromsag.

1. Cor: 12.

neuet. Mert ketſég nelkûl, à hol harom vagyon, ot haromſag talaltatic. Es ezeket akartam ez mai Prædicatioban az Iſtenrûl, ki az harom ſzemelybe egy ôrôc Iſten, tinektec elôtökbe adnom. Ha eg̃ keueſsé, ſzokaſomnac kiuûle tôb beſzedet ſzaporetottam, azt à dolognac tulaidonechatoc, melyet cha c ennéreis à menire meg magaraztunc, keueſseb bezeddel meg nem magyarazhattuc. Tarchon meg titeket Iſten ebben az ũ eſmeretiben, Amen.

VR NAPIA.

Ez mai ſzent Euangeliomot, ſzent Ianos irta meg, az ũ Euangeliomianac VI. réſzeben.

AZ idôben, monda Ieſus à ũ tanetuanyinac, es â Sidoknac ſereginec. Az en teſtem bizonnyára eledel. Es az én uerem bizonyára ittal. A ki az en teſtemet eſzi, es az en Véremet iſzſza, en bennem marad, es en ũ benne.

Mikeppen el kûldôt engemet az elô atya, Iſ-enis elec à z atya altal. Azonkeppen à ki engemet eſzen, el azis

en altalam. Ez az à kenyer, mely menyből szàlot ala. Nem à mikeppen à ti atyaitoc à Mannat ôtec, es meg holtac. A ki ezt à kenyeret eszi ôrôkce el.

Ez maiinnep nec oka.

EZ mai szent innepet, à végre szerzettec à mi eleinc, hogy az oltari szentségnec eleibe, es az mi vrunknac Iesus Christusnac hozzanc valo nagy szerelmérül, mely ũtet arra indetotta, hogy ũnnen magat ętelül es italül adnaia nekünc, az mi lelkünknec taplalasàra emlekeznęnc es halat adnanc.

Miert hallasztatot mára ez innep.

Senki ne chodallya peniglen, hogy ennec à szentsegnec tiszteseghre, nem akcoron midõn szereztetec, tudni illic nagy chôtôrtôkõn, hanem io falka idõuel az vtan, az az, ma szentelünc innepet. Mert alkolmatosb idõben közönséges emlekezetet errül nem tehetnęnc, mint oly korban, mikoron à hiuektül gyakorlatni kezdetet, es à kereszteynec közönséggel kezdettenec vélle elni. Ez kedig nyiluan vagyon, mert szent Lukach iria, hogy à kereszteynec vrunknac menbe menetelénec, es à szent lęleknec el iõuetele vtan (vgyan azon szent lęleknec ihlesebõl) valoba meg ertuęn ereiet, es haszndt, gyakorlottac elõszõr ennec à szentsegnec vętelét.

Acto: 2.

Az Euangeliomban mellyet bõtũ szerent meg magá-

magárazanc, ſzól Chriſtus az ũ ſzent teſténec, es verénec etelér ũl es italárul, es añac neminem ũ haſznait ſzamlallya elő. Vgy mint ezeket. Hogy az ũ teſte bizonyara eledel, es az ũ vére bizonyara ital. Az az, nem kilőmben ęlteti, taplallya, gyonőrkőd teti, erőſséti belől à mi lelkünket, mint kiu ũl eltettetic taplaltatic, gyonőrkodtetic, es erőſsettetic teſtunc az eledeltul, es italtul. Hogy à ki ęſzi az ũ teſtét, es iſza véret ũ benne lakozic, es ũ abban. Az az, be oltatic à Chriſtusba, egy teſt egy vér ũ vele, réſzes minden erdemibe, es őrőkős tarſa leſzen neki az őrőc eletnec dichőſségében. Ez okaert feiezi imillyen mondáſsal be ezt ez Euangeliomot. Valaki eſzi ezt à kenyeret, őrőkce el. De miert hogy az oltari ſzentſegrűl elég béuen ſzollottunc az nagy héti harom Prædicatioban, moſtan ſzollyunc chac azokrul à dolgokrul, mellyec kiualtkeppen ez mai ſzent innepet illetic.

Leg előſzőr azert, ez innepnec mélto voltárul adoc tanulſagot előtőkben.

Maſodſzor, azt bizonyetom meg, hogy iol miuelic à kereſztyenec, hogy mind ma, ſ-mind egyebkor imadgyac az oltari ſzentſéget.

Harmadſzor, ſzolloc az mai proceſsiorul, es az mi vrunc ſzent teſténec, à proceſsioban valo hordoztatasárul.

Az Elsőrűl.

Az anyaſzẽt egyhaznac ſzokaſarul.

BIzonyara mélto dicheretre, à kereſztyèn anya, Szentegyhaznac anyai ſzorgalmatoſsàga, ki az mi hitũnknec titkiainac elmelkedeſére, kilõmb ſzép draga innepeket ſzerzet, mellyeken egyeb fèle dolgoktul ũreſsec leuen, az Iſtennec chodalatos chelekedetirũl emlekeznẽnc, Viſzontag minden ſzidalomra mélto azoknac vakmerõſségec, kic az mieleinknec aietatoſſagokat ſzidalmazzac, az ũ tũllõc rendeltetet ſzent napokat, meg vtallyac, es à tõb kõzõnſèges napokhoz egyenlõkce teſzic. Ez mai innepet kiualtképpen, mellyet tellyeſséggel vgyan ki akarnac ſiuõltetni à kereſztyenec kõzzũl, à Chriſtusnac es az ũ iegyeſenec boſzuſagàra. Maga bizony ſemmi igaz okat, nem adhattyac, miert kellene nekic azt miuelniec.

Mire int ez mai innep.

Mert ha az Euangeliom io, nem ertem miert nem volna io ez mai ſzent innep, miuel hog ezis vgyan azon dolgokra int minket, mellyekre az Euangeliom, azon dolgokat adgya elõnkbe, es keuannya mi tũllũnc, mellyeket az Euangeliſtaknac iràſa. Az vr Iſtennec aiandekit bõchũlteti, es magaſztaltattya, es ũ ſzent felſegènec io tetemenirũl adat halat velũnc. Ez oka è mai innepléſnec. Ha azert mélto bõchũlni, es magaſztalni Iſtenũnknec draga aiandékit, ha kereſztyeni dolog az ũ io tetemenirũl valo hala adàs, nem tudom miert kelle-

ne err ũl

ne errűl è ſzentſéges naprul panaſz olkodni, mely az oltari ſzentſégrűl, ki à mi vrunknac nagy draga aiandeka, teſzen emlekezetet, arra tanet, hogy azt nagy bőchűletbe tarchuc, es tiſztelly űc, Vegezetre hogy halatis adgunc à leſuſnac nagy buzgo ſzerelmérűl, mely űtet arra keſzeretettè, hogy ſzent Tamas Doctornac mondáſa ſzerent, E vilagra ſzuletuen tarſul: Vendegſéget tartuán, eledelűl: meg haluan árrul: mennekben orſzagoluán, iutalmul adta magat minekűnc. *In Hymno huius feſti.*

Az Maſodikrul.

TVdő hogy à kic ez mai innepet hatra vetic, azt mondgyac hogy azert miuelic azt, miuel hogy à minemű dolgokat ma à kőzőnſéges proceſsioban mi miuelűnc, azokcal à Chriſtus nem tiſzteltetneiec, hanem inkab karomlattatnęiec, vgymint nyiluan valo baluanyozaſsal, es Iſten ellen ſzerezetet gonoſz emberi ſzerzeſekcel. Baluanyozaſnac mondgyac peniglen azt, hogy az oltari ſzentſéget imadgyuc, es imadtattyuc: gonoſz emberi ſzerzéſnec à proceſsiot, es à Chriſtus teſtęnec ſzellyel valo hordozáſat. Laſsuc azert ha vgy vagyone à mint űc mondgyac à uagy kűlőmben annal. *Miert uetic hatra ez innepet à tenuelygőc.*

Szokáſoc az hanis tudomanyu mi ellenűnc fel tamadot eretnekeknec, hogy minket baluanyozoknac *Miert hinac minket baluanyozoknac az eretnekec.*

zoknachinac. Kit azert miuelnec, hoǵ à baluańo-
zaſnac neuezeti altal, vtalatoſsá teǵenec à kereſz-
tyenec kőzőt. Tudǵac mely igen iſzońu vtalatoſ-
ságnac tartaſſęc az Iſten népetűl à baluańozas, ezt
talaltac azert raita, hoǵ azt hiteſséc el az emberek-
cel, hoǵ mi baluańozoc vagyunc, gondoluán, hoǵ
Baluanyozoc mi nem uagyunc. è képpen kőnnyen meg vtaltathatnac minket es
az mi tudomańunkcat mindenekcel. De mi bal-
uańozoc nem vagyunc. Mert vgy volnanc azoc
ha az Iſtennec tiſzteſséget, teremtet allatnac tulai-
donetanoioc, kit miert hoǵ nem chelekedűnc, mel-
tatlanul illetnec minket illyen tiſzteletlenséggel.

Kenyeret nẽ imadunc. Az beſzellic hoǵ keńeret imadunc midőn è
ſzentséget imadgyuc, es à keńer teremtet allat. Oh
vr Iſtẽ te tudod hoǵ hamiſſan fogtác ezt mi reiãc.
Mert hoǵ imadunc kenyeret, ha azt vallyuc hoǵ
ot kenyer ninchen, hanem à keńernec allattya à te
ſzent fiadnac teſtéue valtozot, es tellyeſséggel meg
ſzűnt lenni, az igęnec reia mondasánac vtaña? Nẽ
imadhattyuc azt, à mi ninchen, auaǵ chac nẽ imad-
gyuc, miuel hoǵ à mi hitűnc azt tartya hoǵ nin-
Chriſtuſt imadgyuc. chen. Hanem imadgyuc à Chriſtuſt, az az, Iſten-
nec emberre lőt ſzent fiat, à ki à kenyernec ſzéne
alat, ebben é ſzentségben, valoba es igazan ielen
vagyon. Hiſzem ha az Iſtent mindenűt kel imad-
ni, ot leg inkab, à hol az ű ielen valo voltat, ńiluab-
ban ielenti. A Chriſtus teſtében hoǵ Iſtenſeg lako-
zec, es

zęc,es az ũ teſte mind Iſtenſegéuel egyetembe az oltari ſzentségben talaltaſséc, níluan vagyon à kereſztieneknel,miert nẽ imadnoioc tahat ottis ũttet?

Nem azert vagyon ot azt kialtyac, es nem à végre ſzerzette az oltari ſzentséget hoǵ imádǵuc, hanẽ hoǵ eǵũc. Vegyetec es egétec vgymond nem imadgyatoc. O balgatag emberec. Vallyon miert iõue ez vílagra vrunc, azertè hoǵ imadtaſſec? nẽ à vala az ũ iõuetelénec oka,hanem hoǵ el arultaſséc,meg põkdõſteſséc,oſtoroſztaſséc,es fezetteſséc mi erettũnc. Hallodé mit mond ũnnen maga. Nẽ arra iõt az embernec fia hoǵ neki ſzolgallyanac ha nem hoǵ ũ ſzolgallyon. Mind az altal mentũl naǵobban meg alazza vala magat, mẽtũl kõzelb iar vala az emberekhez,es mẽtũl inkab foglallya vala magat abban, à miert emberre lõt vala,annéual naǵob bõchũletben tartatot,nagyob tíſzteſséggel illettetet es imadtatot azoktul,à kic ertettec es hittéc az ũ Iſtenséget. Nag alazatoſság vala, hoǵ vr Luc. 1. 4. lęuen ſzolgaiahoz mene, ſzent Ianoshoz, mikoron még mind ketten annyoknac meheben valanac. De Ianos es az ũ annya Erſebet aſzoń, erezuẽ vroknac teremtõiõknec ielen voltat, tíſztelec ũtet. Annac vtannais, vgan azon ſzent Ianos, latuàn Matth. 3. hoǵ Chriſtus ũ hozza iũne kereſztelkedni, vrã vǵ mond,en nekẽ kellene tũlled kereſzteltetnẽ, es te iũſze en hozzà? Latode hoǵ ittes noha vrũc az ũ

Azert uagyo ne à ſzentſég be,hogy imadtaſséc.

Math. 20. Imadtac éſ ól dõnis.

ſzol-

ſzolgaianac keze ala adgya vala magát, azert vgyan reia tartya vala ũtet à ſzolga à tiſzteſségre, mellyet erti vala hóg mint Iſten erdemlene. Azon képpen ſzent Peteris, meny ki vgymond vram én tũllẽ, mert bũnõs ember vagyoc. Megint, te moſnáde meg vram en nekẽ labaimatſ, oha òrökce az en labaimat meg nẽ moſod. A ſzaz uitez elõt iaro fõ legeńis, nem alettya meltonac magat, hóg Chriſtus az ũhazába be menne. Ezec ęrtuen az ũ dragalatos es bõchũletes voltat, à ſzolgánac ſzemelyebenis tiſztelic ũtet, es nem tartyac meltatlan dolognac lenni ſzolgainac vallani magokat, noha azert iõt vala hóg ũ ſzolgalna. Touabba, à bõlchec à chillagtul vezerletuen midõn à iaſzolba talàltac volna, le boruluán imadac ũtet. A kic à haioba valanac, azokis latuã hóg à tenger, es à ſzelec engednęnec neki imadac ũtet. Az vakon ſzũletet emberis imada. Az aſzoń népekis kedig, es az apoſtoloc, bizonnyal meg eſmeruén hóg fel tamadot volna, imadàc. Tahat én ne imadgyame, midõn hallom es bizonyos vagyoc benne hóg à kenyernec ſzène alat en hozzam iũ? Ha ſzemimuel latnam ſenki nem on naia hóg ne imadgyam, midõn hitemme ſogom meg, mire nem iſmadnam?

Luc: 5.

Matth. 8.

Matth: 2.

Matth: 14.
Iohan. 9. 20.
Matth: 28.

Ha parancholat ninchenis rulla, ugyan imadni kelà Iszentséget.

Azert, vgy mondanac, mert nem parancholta hóg imadgyuc. Vallyon mikor parancholta volt

ta volt azoknakis, mellyekrűl most szollanc hogy imadnaiac űtet? soha nem. Mind az altal vgyan nem mondhattyuc hogy baluanozoc voltanac volna, miuel hogy parãcholat nelkűl imadtác. Meg vagon kőzőnséggel parancholtatuan az irásbâ hogy Istent imadgyuc. Eleg az minekűnc, valahol azert tudgűc hogy Isten vagyon, mindenűt imadgűc, nẽ varuan arrul kiualtképpen valo parancholatot, hogy imittis amottis tartozunc imadni.

Eleg à kőzőnséges parancholat, az imadásrul.

Es mint hogy kőzőnseges parancholatot vőttűnc errűl, hogy szűleinket tisztellyűc, anac okaert mihelt tudom en kic legenec az en szűleim, ottan tartozom űket tisztelni. Mert à szűleknec neueze ti űketis magaba foglallya noha kiualtképpen az minchen parancholua hogy ezeket tisztellyem: szinten vgy ertuén az Istennec meg ielentetet kőzőnséges akarattyat, hogy imadtatni akaria fiat en tűlem, valahol ertem űtet ielen lenni, akar holis illic hogy imadgyam, es nem szűkség azt varnom hogy vioñan parancholtassec ennekem hogy it, az az, az oltari szentségbe auagy egebűt imadtasec en tűllẽ.

A Luterec kőzőttis nemellyec uallyac hogy imadni kel.

Ezt ertuén à Luter tanituani kőzzűlis nemellyec, à kic à tőbbinel tudosbac, vallyac hogy mélto imadni vrunkat az oltari szentségben. Mint am Ioachimus Vueſtphalus, ki imigen ir eggyűt errűl: Miert nem kellene az oltari szentségbẽ ielen valo Chriſtuſt imadni? Auagy hol parancholtatot az

Cont: Valer: Polon:

anya-

ańaſzẽteǵhaznac, hoǵ egyebůt ne imadǵa à Chriſtuſt, hanem chac az égnec bizońos helyen? Maſutis Caluinus ellen tuſakoduán, meg bizońettya uǵan ezen dolgot, es aztis hoǵ terdet haitani, terdre eſni, le borulni, mellyůnket verni è ſzẽtség °előt mélto. Martinus Kemnicius kedig halgaſsacza mit mond. Nyiluán vagyon hoǵ az Iſtennec imadáſa, ſem időhőz, ſem helyhez nem kőteleſztetet azert mindenůt, es mindenkoron imadni kel à Chriſtůſt. Kit ha az oltari ſzentségben vgy hiſzůnc ielen lenni, hoǵ igazan, es allattya ſzerent adgya azoknac à kíc élnec velle az ů teſtet es véret, nem lehet hoǵ à mi hitůnc ot ůtet ne tiſztellye, es ne imadgya. Miképpen Iacob, Moyſes, Illyes nẽ kiualtképpẽ valo parancholatbol, hanẽ amaz kőzőnségesből, melybe parancholtatic hoǵ mindenůt imadtaſséc, meg eſmeruén hoǵ á kilſő ielec alat Iſten bizońńal ielen volna, es magat ů nekic meg ielentençie, à kit hiſznec vala. Hallod hiſzem, hoǵ ezec imadtatni akariac à Chriſtuſt á ſzentségben, ha ſzinten arrul kiualtképpen valo parancholat nem adatottis.

In Apollogia.

Par: 2 exam: cont: concil: Trident: in Seſs: de Eucharistia.

De maga talam azt ſem tellyeſséggel mondhattyuc hoǵ vgyan ſemmi parancholat nem volna errůl. Mert ſzẽt Pal erőſsén parancholly a, hoǵ az vr teſtét meg valaſzuc eǵeb eleségtůl, az az, meg gondollyuc meniuel legyen naǵob es meltoságosb

Vagyon parancholat é ſzentſégnec imadaſárul.

ságosb à kőzőnséges eleségnel, es azt meg gondol uán, hozza illendő tiſzteſséggel, es bőchűlettel illeſsűc. Enniuel ielesb az vr vachoraia à teſti eleſégeknel, hoǵ ezekbe chac keńeret auagy egyeb è vilagi allatot eſzűnc, de az vr vachoraiaban à Chriſtuſt Iſtent es embert veſzűc. Ketségnelkűl tahat azzal à tiſztelettel ſzűkség tiſztelnűnc, mellyet erdeml à mi Chriſtuſunc. Erdemli hoǵ imadǵuc űtet, tahat imadnunc kel az oltari ſzentségetis. Nem heiaba iria azert ſzent Agoſton, hogy ſenki kilőmben ne egye, hanem ha előſzőr imadgya. *In Pſal: 79.*

Ezent bizonettyac Origenes. Hom: 13 in exodo. Arnobius ſz: Hieronimus, Baſilius, Teodoretus in Pſ: 21. es ugyan azon ſz: Agoſton, Epiſt: 120. cap: 24. ſz: Amburus lib. 3. de ſpiritu, cap: 12. Cyrillus, Cathech: S. Myſtag: Euſeb: Emiſſenus Hom: 5. paſchal. Arany ſzaiu ſzent Ianos, Hom: 61. ad pop: Antiochenum: Hom: 3. ad Epheſ: Hom: 7. in Matth: Hom 24. & 41. 1. ad Cor: & Hom: de ſancto Philagon.

De nem choda ha à Sacramentariuſoc nem imadgyac az vr vachoraiat, vgy mint kic nem hiſzic ot ielen leñi allattya ſzerẽt az vr Ieſus Chriſtuſt. Hanẽ chudalkozõ à Lutheranuſokon, kic eſmeruén hoǵ Iſtẽt veſznec è ſzentſégbẽ, nẽ dichőitic uǵ mint Iſtẽt, hanẽ meg chalattatnac az ű okos kodaſokbã, es meg ſőtetedet az ű eſztelẽ ſziuőc. Es añac okaert, ſokcal inkab erdẽlic mi nallunknal à baluańozoknac neuet. Akarodé ęrteni miert mõdõ ezt? erched ha akarod. Azert hoǵ nẽ ẽgedicmeg à keńernec el valtozáſat, ſőt à keńeret mõdgyac Chri-

A Sacramentariuſoc miert nem imadgyac.

Rom 1.

A Lutterec baluanyozoc.

Christus testenec lenni, auag̃ à keñerrel, auag̃ megis à keñerben vallyac ielen lenni à Christust. Midõn azert imadgyac az vr vachoraiat, oly teremtet allatot imadnac à Christusal eggyũt, mellyet baluañozasnac vetke nelkũl nem imadhatnac, az az, à keñeret. Touabba, chac akcor akariac imadni è szentséget, mikor osztogattatic, à kiuũl nem akariac. Sõt azt beszellic, hog̃ ha meg marad auag̃ meg tartatic valami benne, az ottan nem Christus teste az osztogatásnac ideie vtan, es azert nem illic többe imadni. Es è szerent meg foztyac vrunkat az ũ Isteni tiszteségétũl, azt miuelni peniglen, nem alab valo baluañozas, mint à teremtet allatnac imadása.

In usu.

Nem chac akcor Christus teste mikor osztogattatic

Mi ezeknec akaruán meg felelni az ũ balgatag okoskodasokra, elõszõr azt keuanñuc tũllõc, hog̃ meg bizonẽchac à mit mondanac. Tudni illic, hog̃ chac az osztogatáskoron Christus teste è szentség, mert arrul valo bizoñsagot eddig még nem talaltunc à szent iràsban. Tudom hog̃ à kereszтségnec hasonlatosságábol akariac azt bizoñetani, monduán, hog̃ miképpen à viz nem kereszтség kilõmben, hanem midõn kereszтelnec bẽne, azonképpen az oltari szentségis chac olykor mondathatic Christus testénec lenni, mikor vẽtetic. De nem illic az ide. Mert à viszrũl sohul nem mondotta Christus hog̃ à viz kereszтség, hanem

chac

chac hogy à vizben kel vionnan ſzuletni, es azert nem à víz ſzentſég, hanem à vizben valo moſódas. It kedig à mit eledelűl ád, azt mondgya ű teſténec. Ez mai Euángeliombanis az ű teſtét igazan eleſégnec neuezi, az eleſég peniglen noha chac akcor éltet minket, midőn eſzűc űtet, de mind az altal, ha mi meg marad beñe es masſzerre taratíc akar kenyér legyen akar valami egyeb, az vtanis nem ſzűnic meg à lenni à mi volt.

Im las ſzép dolgot. Neha ſzazan auagy tőbbenis vannac, à kic az vr vachoraiat akariac venni. Azoknac ſzamos voltokhoz képeſt ſzamos oſtyat ſzételűnc meg. De egſzerſmind nekic nem adhattyuc űc ſem vehetic hanem egyenkent. Es neha alkolmas idő telic benne még az vtolſo veſzi az elſő vtan. Az azert, à mit az leg vtolſo veſzen, miuel hogy nem volt in vſu, az az nem éltenec velle, nem oſztogattatot mind addiges, még nem vetetet, nem volte vallyon Chriſtus teſte az oſztogatas, es vétel elot? Ha nem volt, tahat nem az ige mely regen reia mondatot, hanem à vétel teſzi Chriſtus teſtéue. Ha kedig az igénec reia mondatasátul fogua az volt mind veteleiglen, es neha abban, ã veuőknec ſokaſága miat telhetic egy ora auagy tőbbis annal, miert nem volna Chriſtus teſte à maradekiais, mellyet más napra, auagy touab valo időre tartűnc? Hiſzem az Iſten ige-

ienec ereie nem kŏteleztetet az egy orahoz. Hiſzem azert tartyuc meg à tŏb reſzeites à ſzentſegnec, mellyec moſtan el nem kŏltenec, hogy ez vtan ellyűnc velle, es oſztogaſsuc. Vallyon michoda kilŏmbſeg vagyon benne, mindiaraſte hogy az ige altal meg ſzenteltetic, auagy egy oráual, auagy tiz nappal vetetic az vtan? Nem ertic az Iſten igeienec hatalmas voltat, à kic annac ereiet ebben è ſzentſegben, egy orahoz, auagy egy ſzent pillantaſig valo idŏhŏz kŏtelezic. Mi mind addig hiſzűc ielen lenni az ige miat, es mind addig imadgyuc Chriſtuſt, még à kenyernec ſzene (mely alat fedeztetic) meg marad.

Nem rekeſztyűc urunkat kalitkaba.

Igen balgatagoc auagy inkab az ŏrdŏgnec tragar ſzolgai azoc, à kic chuſſagos beſzeddel iletic è dragalatos ſzentséget. Monduan hogy mi kalitkaba rekeſztyuc az Iſtent, midŏn à Chriſtuſt à kenyernec ſzene alat, ezűſt auagy egyeb edenbe tartyuc, es imadgyuc. Nem rekeſztyűc ſem kalitkaba ſem valami bizonyos helyhez nem kŏtelezzűc à mi vrunkat. Hanem azt mondgyuc, hogy az oltari ſzentſegben ielen vagyon. Az oltari ſzentſeget bizonyos helyen tartyuc, es abban imadgyuc vrunkat. Moyſeſis azt beſzelli hogy az Iſten à frigynec ſzekrenyeben, es à cherubinoc kŏzŏt vagyon, de maga vgyan nem rekeſzti aual ŭtet ſem à ſzekrenybe, ſem à cherubinoc kŏzzę, hanem

Exod. 40.

hanem ot mondgya lenni, miert hogy ot ielentette magat. Mies azonképpen, az oltari szentség ahol vagyon, azon helyen vallyuc lenni, es imadgyuc à mi vrunkat, hiuçn az ũ beszedénec, kiben bizonyossa tõt minket, hogy è szentségben magát adgya minekünc. Még Luter Martonis vallya hogy hamissan fogtac ezt mi reianc à Sacramentariusoc, es azert mondga egygyût, hogy sem à papistac sem ũ, soha arra senkit nem tanetottanac, hogy à Christus valamely helyhez kõteleztetneiec. Azoc akariac à Christust be rekeszteni, es bizonyos helyhez kõtelezni, à kic vgy vallyac à menyorszagnac valamely helyen, az atyanac iobia felõl ũlni, hogy az oltari szentségben ielen nem lehet. Hogy azert à kenyernec es bornac szene alat Christust imadgyuc azert senki minket baluanyozoknac méltan nem mondhat.

In confess: de hoc Sacram: Anno 1544.

Az Harmadikrul.

AZ sem Isten ellen valo gonosz emberi szerzes, hogy az oltari szentséget, egyebkoris, de mi kiualképpen, nagy tiszteséggel, szellyel hordozzuc à processioban. Sõtaual à Christus tiszteltetic, es magaszraltatic, midõn az ũ testénec, es verénec szentsege, à kõsegnec szemei eleibe vettetic, hogy imadtassec kõzõnseges dichere-

A szentsegnec hordozasa nem gonosz.

Aaz tekeel

tekcel dichertesséc, es minden fele tisztesseg-
gel tiszteltesséc. Io neuen vo̊ue á seregektůl
hoǵ mikoron az halando testben, Hierusalembe
Matth. 21. be menne, Palmaknac, es olaifáknac agait viseluen
kezekben eleibe menénec, es dicheretet mondánac
ů neki. Keduele aztis, hoǵ à szamarnac, mellyen
ůl vala, labai ala ruhaiokat, es zo̊ld agakat tereté-
nec. Bizony io neuen veszi aztis, ha az ů dicho̊-
ult szent testét, effele kilso̊ tisztelettel tisztellyůc.
Es mikeppen az ô to̊rueńbe, hoǵ iol lehet ielen va-
la az ů nepeuel, es imadsagokat akarhol egyebůtis
meg halgattya vala, de fo̊ keppen à frigynec sze-
krenyénel: Szokasis vala à szekrént à kossegnec
szůksegiert az Isten satorabol ki vinni, es vǵ mint
neminemů processioban az ellenség ellen, es sza-
badulasnac nyereseiert viselni, azonkeppen mosta-
nis mélto à Christus szent testét, à ko̊nyo̊rgo̊ pro
Miert hordozzuc á szentséget. cessiokban hordozni, es az atya Istennec kegyes
szemei elo̊t mutogatni, hoǵ arra à mi vrunknac
halalára tekentuén, melynec emlekezetire è szent-
ség szereztetet, meltoztassec el tauoztatni mi tů-
lůnc minden nyaualyat, es meg adni nekůnc min-
den iot, à mit ů tůlle keuanunc. Vegezetre, à ko̊s-
segis mintha vgyan ingerletneiec è szentségnec ve-
telére annac mutogattatasaual, es arrul valo ha-
la adasra, hoǵ illyen draga eledelt adot az mi lel-
kůnknec

kũnknec taplalasára, az Iſtennec ſzent fia. Tudom hogy meuetic az eretnekec az mi egigyũ ſzolgalatũkat, mellyel è mai napon ſzolgalunc vrunknac. Bannyac hogy illyen nagy tiſztelſéggel viſeltetic mi tũlũnc az à ſzentség, mellyet ũc nem tiſztelnec, es meg nem valaſztnac az egyeb eleségtũl, hogy mindenec terdre eſnec még az vczannis elõtte, es imadgac vrokat, de ezeknec ſem meueteſekcel ſem banattyokcal ſemmit mi ne gondollyunc. Sõt mentũl inkab ellenec vagyon à mi chelekedetũnc, annal gorſabbac, es buzgobbac legyũnc dolgunkban. Kõueſsũc ſzent Dauidot, kit midõn meg chuſolt volna az ũ keuely felesége Michol, Saulnac leanya, azert hogy à frigynec ſekrenye elõt à proceſsioban tanchol vala, dichiruen az Iſtent, nem ſzũnec meg, hanem imezt monda. El az Iſten hogy tancholoc az en vram elõt, ki inkab valaſzta engemet hogy nem mint à te atyadat, es az ũ tellyes hazat, es az ũ nepénec vezeréue tõn engemet: tancholoc, es ennelis inkab meg alazom magamat. Mies azt mondgyuc az eretnekeknec, hogy ſoha vgy nem chufolhatnac, es vgy nem meuethetnec minket hogy ez alazatos ſzolgalattul meg ſzũnnyũnc. Mert minket valaſztot à mi vrunc Iſtenũnc, hogy kiualtképpẽ valo népe legyũnc ũ neki, minden nemzetségec kõzzũl, mellyec é földõn vañac, es ſzeretet minket, annakokaert mies ſzol-

Az eretnekeknec mentéſec.

2. Reg. 6.

galni akarunc ũ ſzent Iſtẽſegénec, tiſztelni es imadni akariuc ũtet, nem chac meńorságba, hanem egyebũtis mindenũt, valahol tudgyuc es ertyũc ielen lenni.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN ELSŐ VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach irta meg, az ũ Euangeliomianac XVI. réſzeben.

AZ időben, monda Jeſus az ũ tanetuanyinac. Vala egy kazdag ember, ki ôltőzic uala bárſonyba es biborba, es minden nap kedue ſzerent friſſen lakic uala. Vala kedig egy Lazar neuő koldús, ki fekſzic uala az ũ aytaia előt, fekelyekcel rakua, keuanuán meg elegettetni à morſalekokbol mellyec à kazdagnac aſztalárol lehullanac uala. De az ebekis eliőuen az ũ fekelyit nyallyác uala. Lőn kedig hogy meg halna à koldús, es uitettetnec az angyaloktol Abra-

Abrahamnac kôbelébe. Meg hala kedig à kazdagis, es temettetec pokolban. Es midôn uolna à gyôtrelembe, fel emeluen ſzemeit, láta Abrahamot tauul, es Lazart az ù kôbeleben. es fel kialta monduan: Atyam Abraham, kô nyôrùly raitam, es kùld el Lázart, hogy az ù uia ueget marcha à uizbe, es meg hiueſseche az en nyeluemet, mert kenlodom è langba. Monda kedig Abraham, fiam emlekezzel meg, hogy el uetted à te iouaidat eletedbe, es Lazar azonkeppen az ù gonoſzit: Moſt kedig ù uigaztaltatic, te kedig kenlodol. Es ezeknec felôtte mi kôſztùnc es ti kôztetec nagy haſadéc uagyon erôſsettetue, hogy azoc, à kic akarnac innet hozzatoc altal menni, ne mehe ſsenec, ſe onnet ide altal ne iôhe ſsenec. Az kedig monda, kerlec azokaert tegedet atyam, hogy kùlgyed ùtet az en atyamnac hazahoz: Mert uagyon ôt atyam fia, hogy tanubizonſagot tegyen nekiec ne iôienec azokis è kennac heliere. Monda neki Abraham: Vagyon Moyſeſec es Prophetaiôc: Halgaſsac azokat. Az kedig monda: Nem ugy atyam Abraham, hanem ha ualaki halottaibol hozzáioc menend, meg ternec. Abraham kedig monda neki: Ha Moyſeſt es à Prophetakat nem halgattyac. Ha ſzinte ualáki halottaibol fel tamadandis, nem hiſznec.

Az Euangeliomoknac rendelése.

AZ első Aduent vasarnaptul fogua mind eddig előnkbe adatot minekűnc, à keresztyen hitnec agazatirul valo tudomań. Mostan immaron mátul fogua Aduentig, oly Euangeliomokat szoktuc magyarazni, mellyekben tanulság vagyon à Christus choda tetelirűl, es à hitnec gyűmölchirűl: Hoǵ à choda tetelekrűl valo tudomań altal erőssettesséc, es bizońettassec az Euangeliomnac igassága, à hitrűl kedig es à hitnec gyűmölchirűl valo tanulság indechon minket az io chelekedetnec gyakorlasára. De nem egképpen hanem kilőmb kilőmb módon tanet minket Christus az io chelekedetekre. Neha pelda beszed altal, mint mikoron à Safárrul, es à tiz szűzekrűl beszél, mert azoknac peldaiokban, izgat hoǵ iot chelekedgyűnc, még it ez vilagon vagyunc. Neha űnnen magat veti peldaul, es arra int, hoǵ az ű ioságos chelekedetit kőuessűc. Tanullyatoc vǵ mond eǵgyűt, én tűlem mert szelęd es alazatos sziuű vagyoc. Neha chac pusztan, es minden peldazo beszed nelkűl adgya előnkbe az io chelekedetekre valo intést. Legyetec irgalmasoc mint az én menńei szent Atyamis irgalmas. Pœnitentiat tarchatoc, el kőzelget Istennec országa. Neha feńeget, hoǵ meg bűntet ha iot nem chelekedűnc.

Soc képpen tanet Christus az io chelekedetekre.

Luc. 16. 25

Math. 11.

Luc. 6.

Matth. 4.

Ha

Ha pœnitentiat nem tartotoc egyetemben mind-
nyaian el veſztec. Ha fellyeb nem beuelkedic à ti igaſságtoc az iras tudoknac, es Phariſeuſoknac igaſſagánal, be nem mentec menńeknec orſzagába. Neha előnkbe vetuen bizońos ſzemelyeknec peldaiokban, à ioknac iutalmokat, es à gonoſzoknac bűntetéſeket, eǵ felől retteget, más felől ędesget minket, hoǵ fellyűc az Iſtennec à bűn ellen valo haragiat, es kereſsűc az ioſagos chelekedetekért igirtetet iutalmokat. Mint ez mai Euangeliőban.

Luc. 13.
Matth. 5.

Melynec ſommaia ez, hoǵ Chriſtus két emberrűl emlekezic, egyrűl kazdagrul, de Iſtentelenrűl, maſrul ſzegeń nyomorultrul, ki Iſten felő vala, es mind à kettőnec meg mutatuán minemű vége, es iutalma tőrtent legyen, int minket hoǵ el tauoztaſſuc à bűnt, es gonoſz eletet, mely karhozatra, es kőueſsűc az io ckelekedeteket mellyec őrőc életre viſzic az embert.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Harom réſze vagyon ez Euangeliomnac.

Elſő reſzeben meg ielenti mind az Iſten fiainac, ſ-mind ez vilagi Iſtentelen embereknec è vilag ſzerent valo allapattyokat.

Maſodikban azt mondgya meg mint tőrtenńec dolgoc halaloknac oraian:

Harmadikban minemű iutalom adaſſec mind à két felęnec halaloknac vtánna.

Az Elsőrűl.

Ez két ember necè uilagi allapattyoc.

EZ vilag ſzerent valo allapattyoc imillyen. Két ſzemely vettetic ſzemeinknec eleibe, kic kőzőt nagy kilőmbség vagyon. Egíknec tulaidonſagi ezec. Kazdag, ruhas, friſsen öltőzic, es vigan lakozic naponkent. A maſic peniglen nem chac ſzegeny, hanem annera ſzegeny hoǵ koldus. Annac fölőtte teſtebenis nyomoruit, beteges, es on doc varas. Mert azt mondgya vrunc, *hogy fekſzic uala à kazdagnac aitaia előt, tellies leuen fekelyekcel, es keuanuan meg elegettetni á morſalekokbol, mellyec à kazdagnac aſztalarul le hullottanac.*

E uilagnac itileti.

Immar ezt è vilag: az Iſtennec iteletire ſzokta vonni, es innét az Iſtennec kedue felől, gonoſzul kezd okoskodni, imigyen gondolkoduán felőle. Az Iſten azokcal teſzen iot, à kiket ſzeret, es azokat veri, à kiket gyűlől. Tahat bizoń à kazdagoc kellemeteſec, es à ſzegeńec el vetettec ű előtte, mert lattyuc hoǵ azoknac minden dolgoc keduec ſzerent vaǵon, imezeknec peniglen ſemmibe keduec nem telic. De az Iſtennec itileti más, vgy mint mely nem é kilſő ſzém ſzerent iar.

Mint teſzen iot Iſten az ő-ueiuel.

Hogy az Iſten iot teſzen azokcal, à kiket ſzeret, igaz io ertelemmel. Tudni illic imillyennel. Vagy lęlek ſzerent, vagy teſt ſzerent, vaǵ mind két keppen. Mind az altal, ǵakorta ű ſzent felsége haboruſa-

ruſagot es nyaualyat bochat az ȯueire, vitezked-
teti ůket à ſzent kereſzt alat, tuduan hogy tȯbbet
haſznal az ů nekiec ez vilagi iokban valo beuel-
kedéſnel. Ez oka, hoǵ oſtorozza azokat, à kiket
ſzeret. Viſzontag el tůri hoǵ az Iſtentelenec min-
den ez vilagi kazdagságokban, es iokban beuel-
kedgyenec, de az ů lelki iouaiban ůket reſzeſſe
nem teſzi. Annac okaert ez ielen valo eletnec al-
lapattiabol ſenkit ſe igazechunc ſe karhoztaſſunc,
es ne neſzůc ſenkiben azt ha kazdage vaǵ ſzegeń,
hanẽ hiuę auaǵ hitetlẽ, iambore auaǵ gonoſz eletů

Miert oſtorozza Iſten az ȯueit.
Prouer: 3.

Mert meg talalliuc az ſzent irasban, hoǵ nem
vtallya hanẽ ſzereti Iſten à ſzegeńeket. Azert ſzol
imiǵen à prophetanal. Hattã en magãnac, ſzůkȯl-
kȯdȯ es ſzegeń népet, ollyat à ki az en neuembe
bizic. Az apoſtolokis ſzegeńec valánac, es añac fȯ
lȯtte vrunkis azt akara hoǵ azoc leǵenec, paran-
choluã nekic, hoǵ taſsolit es ſachkot ne viſellienec.
Az Euangeliomis à ſzegeńeknec hirdettetic. Kit
mind az altal nẽ uǵ erch, mintha chac á puſzta ſze-
geńségert fogattatnánac ůc Iſteñec keduebe hanem
hogy Iſten az embert à ſzegenségert meg nem
vtallia hatra ſem veti, chac hoǵ Iſten felȯ leǵen
à hitnec altala meg ǵȯzze, es bekeuel ſzenuedgye
á ſzegenſeget. Peldanc errůl Lazar, ki noha nyo-
morult es vtalatos volt è vilag ſzerent, mind
az altal ISTENNEC keduebe vala, eſmerte ůtet,

Iſten ſzereti à ſzegenieket
Soph: 3.
Leu: 11.
Matth: 11.

es ne-

es neuętis tutta neki az Iſten. Nem kilőmben mint Moyſesét, kinec az ur imigen ſzolla. Neuedrűl eſmerlec tegedet, mert keduet talaltal en előttem.

Exod. 33.

Iſten à kazdagokat nem inkab ſzereti. Matth: 19. Leu: 8.

Más felől megint ne alecha ſenki hogy à kazdagokat inkab keduellie Iſten à ſzegeńeknel. Mert Iſtennec à kazdagságra ſemmi tekenteti ninchen. Sőt azt mondgya Chriſtus, hogy nehez à kazdagnac iduőzűlni. Es az kazdagokat haſonlettya à tűűſsekhez, mellyec meg foity ac az Iſteńec igęnec maguat. Rettenetes dolog à mit az őrdőg monda vrunknac, Hogy őue è vilagnac minden orſzági minden kazdagsága es minden dichőſege. Az az, hogy è vilagi orſzaglasért, kazdagságért, dichőségert, az embereknec nagy réſze az őrdőgnec birtoka ala veti magat, nem igazan kereſuén ezeket, es nem iol eluén vellec.

Matth. 3.

Mint legyen io à kazdagſág.

Ezt ſe vgy erched azert, mintha à kazdagság, ůnnen magaban gonoſz volna, hanem hogy à kazdagságbol ne tegűnc iteletet valaki felől, mintha à volna iele hogy az Iſten ſzereti ůtet, miuel hogy kazdag. Io Bizon az Iſten aldomáſa az à kazdagság, mellyet ember igazanis keres, iolis él velle.

Ki kereſi iol à kazdagſagot.

A kereſi kedid igazan, à ki tiſzteſſeges es az ů hiuatallya ſzerēt valo munkaual, hamiſság es chalardság nelkůl kereſi. De ki él iol velle? Ez à kazdag, melyről è mai Euangeliom emlekezic, az emberi itelet ſzerent vgy tehenetec hogy nem élt uolna gonoſzul

gonoſzul az ũ kazdagſagáual. Mert arra kõltõtte, à miert kiualtképpen ſzoktac az emberec ũzni à kazdagságnac kereſeſet, es à miből dichiretet veſz nec magoknac é vilagi emberektũl à kazdagoc. Miuel hogy à kit latunc hogy io lakozo ember, es ſzèp ruhaban iar, azt vgy mint beu kezũt dichirſiũc. Es innet vagon, hogy még azokis à kic halalra ſzeretic à penzt, neha neha, aſztaloc tartaſaban es ruhazattyokban, beu kõlchegũeknec mutattyac magokat, akaruan effele kilsõ mutogatàſnac altala azt halàſzni à kõſség kõzõt, hogy beu kezũeknec tartaſsánac. De kilõmben tanit minket az Iſtennec igeie, hogy kellyen élnũnc à kazdagsággal.

Mint kel iol elni à kazdagſággal.

Leg elõſzõr, az él iol velle, à ki ioſzagánac es iõuedelmének reſzet az Iſteñec tiſzteſségére fordetya, az Iſteñec igeiénec folyáſat, es à ſzentſegeknec ſzolgaltatáſat eppiti vélle. Mint à regi ſzent kiralyoc es iambor vrac chelekedtenec, kic ſzentegházakat rakattanac, es iõuedelmekel meg kazdagetotac, à végre, hogy legen az eghazi ſzolgaknac miuel elniec, es ez vilagi ſzũkségekre ne legen gongyoc, hanẽ beuelkeduen ezekbe, chac az Iſteni dologra fordethaſsác mindẽ gond uiſeleseket, es ſzorgalmatoſſagokat.

Segetni kel az egyhazakat, es egyhazi ſzolgakat.

Más felõl kedig gonoſzul él à kazdagsággal à ki ſemit ſem ád az eghazaknac es eghazi ſzolgaknac, aztis el veſzi, es el ragadozza à mit egébec attanac auagy adnac. Ma-

Maſodſzor, vgy élſz iol kazdag, ſagoddal, ha ha zádnac ekeſsegére, oltalmára, es meg maradaſára adcz valamit beñe. De ha adódat meg nem adod, á mit hazadba gűtőttel á midőn á ſzükſeg kęuan ná hazádert el nem kőltőd, ſemire kellőűl élſz vélle

2. Hazankat kelſegetenünc á kazdagſágbol.

Harmadſzor illic hog á kinec Iſten kazdagságot adot, az ű rendi ſzerent tiſzteſsegére io modon éllyen belőlle. Se rendi főlőt, es á ſzükſegnec fölőtte ne dobzodgec, es ne czifrazza mint é mai Euangeliombeli kazdag, ſe ſobrákul ne viſellye magat.

3. Magunkat kel taplalnunc á kazdagſágbol.

Negyedſzer, iol élnec az Iſtentűl adatot kazdagsággal á kic á ſzükölkődő ſzegenyeknec réſzt teſznec benne: gonoſzul á kic az ehezőknec meg nem ſzegic kenyereket, nem könyőrűlnec á ſzegenyeken. Illyen vala ezis á kazdag, melyrűl mostan ſzollunc, ki á ſzegeny Lazarnac még chac az aſztalrul le hullo morſalekokat ſem adgya vala.

4. A Szegenyeknec adni kel.

De tekenchűc mégis iobban meg, mind á kazdagot ſmind Lazart, es laſsuc belső auagy lelki dolgokbanis mint kilőmbőztenec egy maſtul. A kazdag, beuelkedęc vgyan minden ez vilagi iohan, de lélec ſzerent, fölőtte igen ſzegeny volt. Mert Iſteni felelem nem volt ű benne vakmerőſegre vetette magát, nem halgatta az Iſten igeiet, nem tartot pœnitenciat. Meg teczic ez Abrahamnac beſzedéből, ki attyafiai felől ezt mondá á kazdagnac:

Lelki dolgokban mint kilőmbőztenec ím kőſztőc.

dagnac: Moyſeſec es Prophetaioc vagyon, azokat halgaſsác. Mintha imigyen ſollot volna. Te azert karhoztal hóg nem halgattad, ha úc azt a karíac hóg ne karhozzanac, halgaſsác. Vaiki ſokan vannac moſtis effele kazdagoc, kiknec nagób gondóc vagón á morha kereſésre, hóg ſem mint az Iſten igeiénec halgatasára, auagy á meſorſzágra. Touabba azertis ſzegeńnec mondhatyuc ezt á kazdagot, hóg nem beuelkedet á lelki iokban, úres volt minden irgalmaſságtul, es egyeb io chelekedettúl. Chac teſtének ſzolgalt, lelkere nem viſelt gondot. Bizony vgy teczic ennékem hóg ez moſtani idóbeli kazdagoc ſem iobbac ennél. Mert nem latom hóg igen gyakorlanaiac magokat ſem az irgalmaſságban, ſem egéb io chelekedetekben. Vizontag, Lazar ſzegeny nyomorult teſt ſzerent, de lelkében kazdag. Bekeuel ſzenuedi, es zugodas nelkúl víſeli az ú reia bochattatot kereſztet. Sem Iſten ellen nem zugodic, hóg illyen nagy nyomoruſagra iuttatta ú neki igyet, ſem á kegyetlen kazdagot nem atkozza. Nemis keuanna igen ſokat, chac á morſalekokcalis meg elegedńciec. Talam azt gondolta ſzegeny, á mit ſzent Dauidis monda, hóg ſoc az igazaknac nyomoruságoc. de az vr Iſten mind meg ſzabadettya abbol úket. Hóg iob az igaznac á keués á kazdagóknac ſoc kazdagſagóknal. Vallyon illyencke á mi koldu-

Emoſtani kazdagokrul.

Pſalm. 34.

ſnic?

ſinc: ſęlec reita, hog ritka kőztőc, kiben ezec à lelki ioc meg talaltaſsanac, mellyec Lazarban voltanac.

Az Maſodikrul.

Halaloknac oraian ualo allapattyoc.

LOen kedig hogy meg halna á koldus. Halaloknac oraian, es az vtan, más keppen fordula é két ſzemelynec allapattya, mert akcoron eleibe vettetec à ſzegeny koldus à dőlyfős gazdagnac, noha è vilag ſzerint à gazdag iár vala elől. Meg hala Lazar, éhel talam: meg hala à gazdagis, en hiſzem à bor, es à dobzodas miat. Kőz lőn mind kettőnec á halal, Mert egy arant mind á ioknac ſmind à gonoſzoknac meg kel halni, miuel hogy à halal à bűnnec ſoldgya, es à ſzentekbenis talaltatic à bűnnec maradékia. De kilőmbèn tőrténec dolga Lazarnac midőn meg hala hog ſem mint à gazdagnac. Vgy mint ki az angyaloktul Abrahamnac kebelébe vitetéc. Nem ſokan kőuetéc az

Michoda az Abraham kebele.

ű teſtet à ſirhoz, demaga az angyaloknac ſeregi fogadác az ű lelkét, es Abrahamnac kebelébe helyheztetéc. Az az, à nyugodalomnac helyere viuéc, holot Abrahã, mindẽ hiueknec attya nukſzic vala, es à houá mindenec mẽtenec valakichittenec, az igeretnec, mellyet Iſten tőn Abrahãnac. Neuez

Paradichom

tetic peniglen az á hely Paradichomnakis, miuel hog à paradichomnac el veſzet iauai, ot meg adat

nac

nac minekűnc. Ma velem lęsz, vgy mond Christus à latornac, paradichomba. Isten kezęnekis, à bőlchnec imillyen mondáſa kęnt. Az igazaknac Lelkec Isten kezében vannac. Az Isten kiralyi ſzeke eleinekis. Mint ám ſzent Ianos mondgya, hogá ſzentec, az Isten ſzeke előt vannac, es çiel nappal ſzolgalnac neki. Rőuid beſzéddel, mind ezeken kel ertenűnc, à bodog es dichőſęges eletet, mely à más vilagon meg adatot Abrahamnac, es Lazarnac, meg adatic minden egyeb hiueknekis.

Luc. 23. Isten kezek. Sap. 3. Isten kiraly ſzeke elei. Apoc. 7.

Meg hala kedig à kazdagis, es el temettetec. A mint éle, ſzinten vgy hala megis. Pœnitencia nelkűl, gonoſz lelki eſmerettel, Istennec haragiában, es az őrőc élet felől valo remenſęg nelkűl. Vgy tőrtęnec dolga, mint amannac, à ki midőn imigen ſzollana magánac, Lelkem, ſoc eſztendőre el tőt beuſęges iauaid vannac, nyugodgyal, egyel, igyal, őruendez: Az Isten monda neki. Te bolond ez éiel meg keric à te lelkedet tűled, es à mit győitőtél kire marad? Mert meg hala ezis, es el marada tűle minden ioſzága, ſzép ruhai, kénche kazdagsága. Sokan vannac kic nagy munkáual, faradsággal, buual, magoc tőreſęuel igékeznec ſzaporętani marhaiokat. Győitnec, takarnac, hazakat eppętnec, es ha latod, akcor dűlnec ki mindenekből, mikoron akarnánac velle élni. Ekeppen

Mint hala meg à kazdag. Luc. 12.

leſzen dolga, azt mondgya vrunc, valaki kénchet gyůit magánac, es nem kazdag Iſtenben. *Es el temettetec.* Azt hiſzem, hoǵ ſoc fő népec voltanac à kazdagnac temetéſen, es nagy tiſzteſséggel temettéc el az ů teſtet, de nem voltanac ot az angyaloc hoǵ lelkét Abrahamnac kebelébe vittéc volna, hanem az őrdőgőc forgodtanac kőrůle, es pokolba, à karhozatnac helyęre hurczoltac ůtet. Haluán ezeket, vegyůc eſzůnkbe è vilagi kazdagságnac, es dichőſégnec el mulando, es veſzedelmes voltat, es tarchuc à Chriſtuſnac inteſęhez magunkat, ki arra tanet minket, hoǵ ne gyůichůnc kénchet è főldőn magunknac, holot à moly es à rosda meg ęſzi, es holot az oruoc ki aſsàc, es el orozzàc. Hanem meny orſzagban gyůichůnc kęnchet magunknac, holot ſem à moly ſem à rosda meg nem ęſzi, ſem az oruoc ki nẽ aſsàc, es el nem orozzàc. Ha kiknec peniglen az Vr Iſten kazdagſagot adot ęllyenec vgy velle à mint kel, es ſzerezzenec baratokat magoknac, az alnakságnac mammonábol, hoǵ mikor meǵ fogyatkozandnac, be fogadgyac ůket, az őrőkcé valo hailekokban. El mulic è vilag minden kazdagſagiual, de meg marad à ioſzágos chelekedeteknec gyůmőlche. Azokba foglallyuc tahat magunkat, ha az őrőkcé meg maradando ęletben akarunc ęlni.

Mint temettetec el à kazdag.

Matth:

Az

Az Harmadikrul.

POkolba kedig fel emelven ſzemeit, midőn uolnà à gyotrelembe, &c. Meg vagyon mind kettőnec az ű iuralma, Lazarnac az őrőc ęletnec dichőſége, à kazdagnac à pokolnac veghetetlen kęnńa. Azt mondgya arany ſzaiu ſzent Ianos, hogy à kazdagſág, es ſzegenſég, ollyatan mint az àl orcza. Mely alat è vilagon nemellyec bodogoknac, es nemellyec bodogtalanoknac ſzemęlyet viſelic. De midőn az emberec è vilagbol ki mulnac, es à halal le vonſza rulloc az àl orczàt, akcoron meg teczic oſz on, ki minemű, es mi dolgos legyen. Es miképpen az àl orczàba neha ollyac teczenec kiralyoknac, es kazdagoknac lenni, à kic ala valo, es el vetet kolduſoc, azonképpen à kic moſtan bodogoknac lattatnac lenni, holtoc vtan meg ielenic azoknac bodogtalan voltoc, mint ėm è kazdagnac lőn dolga. *Halaloc u'an ualo iutalmoc*

Latà Abrahamot tàuol, es Lazart az ű kebeleben. Meg teczic Salamonbol, hogy à karhoztac lattyac az iduőzűlteknec bodogsàgat. Es hogy abbol őregbűl az ű keſerűſegec. Mert à meni gőtrelmec vagyon à pokol tuzénecegeteſéből, anni az őrőc eletnecel ueſzteſéből. Szűntelen valo faidalom furdallya az ű lelkeket, latuan mely nagy dichőſeget, es bodogsàgot veſztettenecel. Mi keppen *E uilagi àl orcza.*

kedig ez à iol lako kazdag, midőn rettenetes kenokat ſzenuedne pokolba, latà tauol Abrahamnac kebelében azt à Lazàrt, kit ű ez vilag ſzerent meg vtalt vala, Azonkeppen minden kegetlenec, duloc, foſztoc, ſzegeny embereknec nyomorgatoi, keſerues ſzemmel fogiac még iőuendőre nezni azoknac bodogſagokat, mellyeket űc meg nyomoretottanac, auagy chac azoktul à kic űket nyomorgattac nem óltalmaztac. Es annéual nagyob leſzen az ű kęnnyoc, meniuel nagyob bodogſagban lattyac imezeket. Vaiha ezt meg gondolnaiac az hatalmaſoc, bizony kilőmben tartanaiac à ſzegeny nephez magokat.

Es fel kialta monduan Atyam Abraham, &c.

Minemű uolt à Lazdagnac kialtáſa.

Ninchen ſem ſzàra ſem nyelue à teſtűl el vàlt lelknec, annacokaert, nem teſti kialtaſt erch it, Hanem lelkit. Ezec mind à kazdagnac lelki eſmeretiben tőrtentenec. Ot erzette mi nelkűl ſzűkőlkődneiec, keuanta az hiuőſeteſt, es az ű tulaidon lelki eſmerete meg felelt, es meg ielentette neki, hogy el eſet attul, hogy ſoha az ű kennyànac kőnnyebſége nem leſzen, meniuel inkab nem vége. Keuannaia azert főlőtte igen, ha kőnnyebbűléſe lehetne győtrelmènec, de nem lehet. Mert hallode mit mond neki Abraham. *Fiam emlekezzel meg, hogy el uőtted à te iauaidat eltèdben.* Nem lehetſeges az, hogy ez vilago-

Mint it, es mind à más

vilagonis mindenben kedue tellyec embernec à más vilagonis. Igen veszedelmes dolog tahát embernec ez vilagon győnőrűséges eletet viselni, de hasznos szenuedni, es keresztet viselni. Azért ir imigyen szent Iakab Apostol. Atyamfiai, igen nagy őrőmnec alechátoc, midőn kűlőmb kűlőmb kesertetekben esendetec. Tuduán azt, hoǵ à ti hiteteknec meg probalása, bekeséggel valo tűrest nemz à bekeséggel valo tűrésnec kedig tőkelletes chelekedete legyen, hoǵ tőkelletesec, es ęppec leǵetec, es semmibe meg ne fogyatkozzatoc. Azert mondgya Christusis, hoǵ bodogoc à kic mast sirnac, mert ez vtan meg vigasztaltatnac. Be telęc è kazdagban, Dauidnac amaz mondása. Ne gondoly velle, mikoron az ember meg kazdagul, es az ű hazánac dichősége meg sokasodic. Mert midőn meg haland nem viszen el mident magáual, sem az ű dichősége velle egyetembe el nem meǵen. Lazarban visontag be telęc imez illyen mondás. Vr Isten, őruendezęnc mi azokert à napokert, mellyekben minket meg alazál, az esztendőkert, kikben nyaualyakat szenuedénc.

uilagon, kedued nem telis

Iac. 1.

Matth 5.

Luc. 6.

Psal: 48.

Psal: 89.

Es ezeknec fölőtte, mi kőztűnc es ti kőztetec nagy hasadec auagy hezagság, erősettetet. Az az, Istennec meg valtoztathatatlan vegezéseből, vgy valasztattanac el egy mastul à bodogoc, es à karhozottac,

Michodi à hezagság.

tac, hoǵ ha valakic à bodogoc kőzzűl keuannánakis valami terméſzet ſzerent valo kegyeſségből ſegetséggel lenni à karhozattaknac, nem lehetnęnec. *Kerlec atyam kűlgyed űtet az en atyamnac hazahoz.* Ezt nem az ű attyafiaihoz valo ſzeretetből keuannya, hanem à kénnac mellyet ſzenued vala, naǵ keſerues voltaert. Erzi vala, hogy azertis kenlodnęiec, miuel hoǵ gonoſz peldaiaual attyafiait meg, botrankoztatta, es gonoſza tőtte volna, alętya vala, hoǵ valami kőnnyebbűléſe lenne belőlle, ha attyafiai meg ternęnec. De ebben ſem halgattatec meg, hanem *Monda neki Abraham. Vagyon Moyſeſec es prophetaioc, halgaſſac azokat.* Az ű ſzent igeieben ielentette meg Iſten nekűnc, mind magát mind akarattyát. Onnet kel azert eſmérnűnc es nem ſzűkſeg annal egyeb bizonsàgot kereſnűnc felőlle. Valaki azert az őrdőgtűl pokolba nem akar vitetni, hanem az őrőc ęletet keuannya, halgaſſa Moyſeſt, á Prophetákat, apoſtolokat es Euangeliſtakat, erche azoktul mit keuan Iſten ű tűlle, es tarcha ahoz magat.

Iſten az igeben ielenti magat es akarattyat.

Ezeket mind à ſzegenyekert, ſ-mind à kazdagokért eǵ arant ſzollotta à mi vrunc. A ſzegeńekert, hoǵ ne tőrięc azon magokat, hoǵ ſzegeńec hanē ez ielen valo ſzegeńségert, őrőkce valo kazdagsàgot varianac Iſtentűl. Imhol miuel vigaſztallya ſzent Iacab űket. En ſzerető atyamfia, vgy mond,

Ez Euangeliom egy arant illeti à ſzegenyeket es kazdagokat.

Iac. 2.

mond hallyatoc meg. Az Iſten vallyon nem ez vilagnac ſzegenit valaſztottae? hogy à hitben kazdagoc lennénec, es az orſzágnac örökösi, mellyet igert azoknac kic ötet ſzeretic. A kazdagokért, hogy ne halaſzác az vtolſo itiletre igyeket, hanem tanullyac meg à ſzent irásbol mint kellyen à kazdagságbol elni. Mely dologrul Szent Palnac chac imez egy mondasábolis eleget tanulhatnac. Meg hadgyad azoknac, kic è vilagon kazdagoc, hogy keuely ſziuüc ne legyenec, bizodalmokat ſe veſséc à bizontalan marhakban, hanem az elö Iſtenben, (ki mindeneket bęuen ád minekünc életünkre) hogy iol tegyenec, hogy kazdagoc legyenec io chelekedetekcel, hogy örömeſt oſztogaſsanac, nem nehez erkölczüuec leuen. Hogy magoknac io fondamentomot es iövendöre ſzükségeſt rakianac, hogy meg kaphaſsac az öröc eletet. 1. Timot. 6.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
MASIC VASARNAP.

Szent Lukachnal talalod ez mai Euangeliomot, XIIII. *réſzeben.*

AZ időben, monda Jesus à Phariseusoknac. Egy neminemù ember nagy uachorat szersze, es sokakat hiua. Es el kùlde szolgaiat, à uachoranac oraian, hogy mondana à hiuatalosoknac: Iőuetec el: Mert immar mindenec el keszùltenec. De mindnyaian, kezdec egyenlő akaratbol magokat menteni. Az első monda neki: szanto főldet uőttem, ki kel mennem, es meg latnom azt: Kerlec tegedet, mench meg engemet. Es à masic monda: őt iga barmot uőttem, el megyec azoknac probalasára: Kerlec tegedet mench meg engemet. Es más monda. Meg házasottam, es azert nem mehetec el. Midőn az okaert à szolga ezektùl meg tert uolna, meg beszelle ezeket az ù uránac: akkoron meg haraguán à cheledes ember, monda az ù szolgaianac: Meny à uarasnac uchaiara es szerire, es hozd be ide à szegenyeket, chonkákat, santakat es à uakokat. Es monda à szolga: Vram meg lőt, à mikeppen parancholtad: De még ùres hely uagyon. Akcorón monda az ur à szolgánac: Mennyel az utakra, es à sőuenyec melle, kenszeridched be iőni ùket, hogy meg rakodgyec az en hazam. Mert mondom tinektec, hogy senki azoc à ferfiac kőzzùl kic hiuatalosoc ualanac, meg nem kostollya az en uachoramat.

Ebben

EBben è pelda beſzedben, feddi Chriſtus fö képpen à Sido nemzetséget, de vellec egyetembe egyeb minden idöbeli embereketis, kic az Iſtent es az Euangeliomot meg vtalliac es hatra vetic: Nagyob gondot viſelnec ez vilagi dolgokra, hogy nem mint idueſſegekre. Nem halgattyac es nem veſzic az Iſtennec igeiet, mely altal az öröc dichöségnec vachoraiara hiuattatnánac.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Es leg elöſzör, meg ielenti az Iſtennec nagy irgalmaſságat, ki az Euangeliomnac Prædicaltatáſa altal minden embereket hi, az öröc ęletnec uachoraiara.

Maſodſzor panaſzolkodic az Iſten igeięnec meg vtaltatasárul, es az emberi nemzetnec nagob réſzenec hala adatlanſagárul, kic nem akarnac az menney vachorara el iüni.

Harmadſzor, meg mutattya, hog az Iſten igeięnec hirdettetese, nem gyümölchtelen, mert ha ſzinten azoc nem veſzikis à kic fö képpen lattatnánac hiuataloſoknac lenni az vachorara, mind az altal egebec talalkoznac, kic nem chac hiuattatnac, de vgan kęſzerettetnekis be iüni à vachorara.

Az Elsörül.

EGy neminemü ember ſzerze nagy uachorat. Egy Phariſeus hitta vala vrunkat ebedre, es midön

Honnen uen okot urunc, ez pelda beszednec mondasára.

ot feddenęie à Phariseusokat à keuelységrůl es irgalmatlanságrul, es á meńországnac iutalmat igęrneie az irgalmasoknac, egy kőzzůlőc, ne talan à tőbinel szentebnec es bolchebnec alętuan magat, monda. Bodog à ki kenyeret eszic Istennec országában. Melynec feleluén Christus, ezt é pelda beszedet adá eleibe, kiben arra tanettya ůtet, es ů vtan na minketis, hoǵ Isten mindeneket hi az meńeknec orszagába, de sokan meg vtallyac az ů hiuasat, es è földi dolgokban foglalatosoc lęuen, nem akarnac be menni.

Kichoda az ember.

Ioan: 14.

A uachora. Esai. 64. 1. Cor. 2.

Hoǵ peniglen iobban meg erthessétec è peldā beszędet, reszenkent szolloc rulla, es meg mondom minden czikceliből minem ů tanulságot kellyen vennetec. Az ember, à ki à vachorat keszetette, az Atya Fiu es szent Lelec eǵ Isten. Ki mindenkoron ielen vaǵon az ů vendegiuel, Christus vrunknac imez mondása szerent. ů hozza megyůnc, es lakodalmat szerszůnc ů nalla. A vochoran erched azokat az iokat, mellyekrůl az iras mondǵa, hoǵ sem szem nem látta, sem fůl nem hallotta, sem embernec sziueben nem volt, à minem ů dolgokat Istē azoknac készetet, à kic ůtet szeretic. Az az, az iduőséget es az őrőc ęletet. Mely azert neueztetic vachoránac, miuel hoǵ à Christus vére hulasánac, halalánac altala, ez vilagnac vęge fele keszettetet es ez ielen ualo eletnec soc ńomorusagi-

Az iduesség miert neueztetic uachoránac

nac,

nac, es faradságinac vtaña adatic meg à hiueknec, miképpẽ è testi vachora szokot estue à napnac uegen keszettetni, es à napi munkanac el vegezese vtan adatni az embereknec. Mely menńei vachora, naǵnakis mondattatic, az hiuatalosoknac soc voltaęrt. Mert nẽ eǵgyet auaǵ kettőt, nem chac à kiralyokat, hatalmasokat es bőlcheket, hija Isten az ű vachoraiára, hanẽ az egesz uilágot. Nẽ veti hatra sem à szegeńeket sẽ à kazdagokat, nẽ rekeszti ki sẽ à nemesseket sem à nẽteleneket, nẽ vtallia meg sem az vrakat sem à porokat, nẽ ǵűlőli sem á naǵokat sem à kichineket, hanẽ eǵ arant mindeneket mindẽ rendbelieket es időbelieket hiuattia à naǵ vachorára. Añac okaert mindenkoron uaǵon es soha meg nẽ szűnic leñi az à ǵűlekezet, mely ańaszenteǵhaz nac nęueztetic. Es azert szol vala Istẽ imiǵen à Prophetanal ű neki. A heǵec meg indulnac, es az halmoc meg reműlnec, de az én irgalmassagomat el nẽ veszem te tűlled es az én bekesegemnec friǵe soha meg nẽ bomol. Christus sz: Mathenal. Ime én ueletec uaǵoc mindẽ napokõ è uilagnac uegeiglẽ.

Nagynac miert mondatic

Az aniaszent egyhaz mindenkor uagyon.

Esa. 54.

Matth. 28.

Az Istennec uendégi kic à vachorat meg észic à valasztottac. Mert uǵ mond szent Pal, hoǵ à kiket ualasztot, azokat hitta. A szolga, mely al tal hiuattatnac à uendégec, minden propheta, Apostol es Prædicator. Rőuid beszeddél erched à szolgán mind azokat à tanetokat, kic uoltanac uilag kezdetitűl fogua, es mind itelet

A uendegec kichodac.

Rom 8.

napig leſznec. Egy ſzolgánac mondatnac peniglen, à leleknec, es à tudomannac egy voltaert, Mert à kic viſza vonyaſokat, es botrankozaſokat hintnec, azt beſzeli ſz: Pal, hog azoc nem à Chriſtuſnac, hanem az ũ haſoknac ſzolgalnac, nem hiac az embereket az Iſtennec orſzagába, hanem ſzép beſzedeknec, es hizelkedęſeknec altala, el chalyac az egyigyũeknec ſziuõket. Az hiuatal az Euangeliomnac Prædicallàſa altal leſzen. Mert vgy mond vgyan azon ſzent Pal, hog minec vtanna è vilag az Iſtent bõlcheſeg altal meg nem eſmerte volna, teczęc Iſtennec, hog à Prædicallaſnac balgatagsàga altal iduõzęche az hiuket. A kõuetſeg, mellyet ſzolgàia altal izene Iſten az hiuataloſoknac, imillyen vala iõuetec el mert immar mindenec kéſzen vannac. Az az, az Iſtennec igeięben minden elõnkbe adatic, valami ſzũkſeges volna iduoſsegũnkre. Az eleſeg es az ital, Chriſtus ũnnen maga, kit valaki ęſzic, es iſzic az igęben, es à ſzentſegekben, az meg nem hal, hanem be telic lelki gyõnyõrũſeggel, es õrõkce él, mikeppen ſoc beſzęddel elõnkbe adà ſzent Ianoſnal.

Miert mondatnac egy ſzolganac à tanctoc. Rom 16.

A hiuatal mint eſzen. 1. Cor: 1.

Az eleſeg mitsoda.

Iohan. 6.

Somma ſzerent, az Iſtennec igeięnec hirdetętęſe altal mindnyaian hiuattatunc az meñnei bodogſàgra, es bizonyoſsa tetetunc benne, hogy ha Chriſtusban hiſztũnc, es az ũ ioſzaginac peldaiat kouettyũc iduõzũlũnc.

Az

Az Masodikrul.

ES kezdec egyetembe mindnyaian magokat mentení. Mikeppen à dizno inkab ſzereti à ſárt, hogy ſem mint à barſon ruhát, azonképpen à bűnbe el merült emberec, nem keuannyac ennec à nagy vachorának gyönörűſéges voltat. Mindnyaian, az az, nagyob reſze az emberi nemzetnec nem kőueti az Iſtennec hiuatalát, nem megyen az vachorara, mentſéget keres magának. Es harom rendbelieket ſzamlal it elő vrunc, kic mentéc magokat. Holot lás ſzép dolgot. A mit Iſten à végre adot az embereknec, hogy iduősſegekre élnénec velle, ſzinten azt fordettyac karhozattyokra. *Harom rendbeli magoc mentöc.*

Az elſő monda: Szanto főldet uőttem, kikel mennem es meg latnom azt. Mintha imezt mondanaia, ſzantofoldemre valo gond víſeleſem miat nem ér kezem hozza, hogy az vrnac vachoraiara mennie. Ezen érched az egyhazi nepeket, kiknec à tiſztec, hogy miuellyec az Iſtennec ſzőleiet auagy ſzanto főldet, mely az anyaſszentegházc. Es azert neueztetnec oly ſzőlő miueſegnec auagy ſzanto embereknec, kiknec Iſten ſzegődſegben atta az ű ſzőleiet. *Az ſzanto föld ueuő, az egyhazi nép.* *Matth. 21.*

Sokan vannac az egyhazi emberec közzűl, kic nem chac hogy az ű hiuataloknac munkaiat nem chelekedic, de még annac főlötte aual mentic magoc tiſztiben. *Nem minden egyhazi emberár el tiſztiben.*

magokat, hoǵ az ů tiſzteknec terhe miat nem miuelhetic azt, à mi által iduőzůlniec kellene. Ki azt mondǵa kőzůlőc hoǵ ů erſec, ki azt, hoǵ piſpőc, es anni ſoc gondba foglalatos, hoǵ nem ęrkezhetic à Prędicallashoz, auaǵ à paſztorságnac eǵeb dolgaihoz, añac okaert, azokat vicariuſokra auaǵ más kepekbeli ſzemelyekre bizzac, ſőt nemellyec magoc ſem miuelic, egyebekcel ſem miueltetic. De azon kőzbe vreſsége vagyon mindeniknec à ioue dèlem be ſzedéshez, à tiſztartoktul valo ſzam vetelhez. Szeretic az erſekſéget, piſpokſéget, es eǵeb afféle tiſzteket, noha à terhet nem ſzeretic. Ha valaki à dęzmat meg nem akaria adni, auagy iőuedelmekhez nyul, tudnac aual pőrőlni, es ellene tuſakodni. Ha á farkas à Chriſtuſnac iuhait ragadozza, az ellen mint nema ębec, nem tudnac vgatni. Bizony azert heiába mentic magokat, vǵ mint kiknec hozza kellene ęrkezniec à munkahozis, ha à munkaert rendeltetet iouedelmet el veſsic.

Az egy hazi nepec mentſege.

Eſa. 56.

A máſic monda, őt iga barmot uőttem, el megyec azoknac probalaſára. E vilagi kiralyoknac biraknac, feiedelmeknec, es tiſztartoknac (kic őkrőknec auagy bikáknac neueztetnec à ſzent irasban) peldaiat viſeli ez. Azt ielenti vrunc, hoǵ ſokaknac akadékul vaǵon az ů kiralyſágoc feiedelemſégec, biroságoc, es tiſztartáſoc. Nem halgattyac az

E uilagi kiralyoc, feiedelmec tiſztartoc, az őt iga baromueuőc.

Pſal. 21.

Iſtenne

Istennec igęiet, nem viselnec gondot iduőssegekre. Az anyaszentegyházat nem oltalmazzác. Aual mentic magokat, hoǵ orszagokra, tartomanyokra, varasokra, es az alattoc valo kősségre kel gondot viselniec. Mely gond viseles, soc foglalatosságot hoz magaual, es anni időt kęuan, hoǵ semmikeppen nem ęrkeznec à Prædicatio halgatashoz, es egyeb lelki dolgokhoz: Ez az ű mentségec. Mintha azt akarnaiac mondani, hogy ha effele foglalatossagoktul meg nem bantatnanac, nagy őrőmestel iarnanac abban, à mi az Isteni, es iduősségnec dolgai volnanac. Nem gondollyac meg hoǵ igen haszontalan Isten nelkűl az emberi gond viselés, es soha egy fő ember sem igazgathattya io mondon, az ű reia bisztatot kősseget, sem igassagot nem szolgaltathat, ha az Isten nem ad erőt, es bőlcheséget hozza neki. Moyses azt mondgya vala, hoǵ ű nem akarna kilőmben vezere lenni az Israel nepénec, hanem ha Isten ű velle lenne. Ha ez mostani feiedelmekis, biràc, es tisztartoc, azon igyekeznénec hoǵ Isten hireuęl volna minden dolgoc, sokcal szerenchesben, es iob modon iarnanacel az ű tisztekben. Mert à bőlchnec mondasa ként, Hoǵ à szem lasson, es à fűl hallyon, Isten miueli mind à kettőt. Az az, Istennec aiandéka à io tanachis à feiedelmekben, az engedelmességis à kősségben.

Ezeknec mentsegec.

Az emberi gond uiseles. Isten nelkűl haszontalan.

Exod. 34.

Prouer. 20.

Miuel

A régi feiedelmeknec aietatossagoc.

Miuel hogá regiec minden tanachkozasokat az Isteni szolgalaton, es aietatos imadságon keszdettęc el, noha rouid tanachoc volt mind az altal, vgan io vęget lattac tanachoknac, es hasznos volt az ű gond viselésec, mostan gyakorta mind nap estig à tanachba ülnec, azert vgyan keués auagy semmi hasznat lattyuc à soc hoszű tanachkozásnac. Oka ez, mert nem keresic elősző̃r az Istennec orszàgat, annac okaert az Istenis meg vonta tűllőc az ű segetsęget. Vgyanis mint iarhatna el valamely feiedelem auagy akarki egyebis, tiszti-ben, az Isten igeie nelkűl, ha szent Dauid kiralyis ki Propheta vala, azt beszelli maga felől, hogá az Isten igęie volt ű neki vezére, es attul igazgattatot minden vtaiban? Bizonyara azert heiaba valo mentsęg ez, akar michoda feiedelemsegre, es tiszre fel emelteret emberekbe, hogá soc gond mia nem mehetnénec az vr vachoraiara.

Az Isten igeie nelkül, nem iarhatni à tiszben.

Psam 118.

A Harmadic monda, meg hazasultam, es azert nem mehetec el. A többi mégis arra kéric vala à szolgát, hogy meg menteneie ütet, de ez arra sem kéri, hanem vgyan chac azt mondgya, hogy el nem mehet. A kic meg hazasodnac, ketsegnekül à chelędes emberec közze szamlaltatnac. Ezec az ű felesęgekre, gyermekekre, chelędekre, valo gond viselest hannyac vetic, à miat beszęllic, hogá nem ęrkeznec

A kic meg hazasodnac, chelędes emberec Ezeknec mentségec.

keznec az Istennec orszaganac keresesehez. Miuel hogy Isten parancholta, hogy ember az ũ orchaianac veretekeuel egye kenyeret. Hogy á szũlec magzattyoknac tartasára es neueleserе gondot viselyenec. Es ezt oly mèlto es elegendõ mentségnec alęttyac lenni, hogy ha feddem valamelliket rulla, hogy ritkan latom ũtet à misen es prædication, ottan keszen vagyon nalla mit fellellyen. Vallyon, vgymond, ha en mind vntalan, à szenteghazban forgodom, ki ád magamnakis, felesegemnekis, germekemnekis kenyeret? Kõnyũtinektec papoknac à templomba dęlelnetec, mert eleg iõuedelmetec vagyon, de senki semmit nem ád ennekem, ha nem munkalkodom.

Genes. 3. Psal: 127. Epheſ. 6.

O Balgatag ember. Vallyon nem az vr aldomása tezie kazdagga az embert? Salomon az vtan magaſztaltatęc fel kazdagságban es bõlchességben, minden kiralyoc fõlõt, hogy Istennec templomot eppéte. Dauid mikor az cheledes embernec bodogságat elõ akaria beszelleni, leg elõszõr imezt mondgya. Bodogoc à kic fęlic az vrat, à kic az ũ vtain iárnac. Es az vtan szamlallya oszton az Istennec aldomasit, mellyekcel meg aldatic az Isten fęlõ gazda. A vegétis kedig annac à Psalmusnac imigen feiezi be. Ime ig aldatic meg az ember, à ki fęli az vrat. Az Isteni fęlelmet veti à bodogságnac okaul. A mi eleinc, minec elõtte

Az ur aldomasa kazdagét. Prouerb: 10. 3. Reg: 10.

Psal: 127.

Az mi eleink necaietatoſságoc.

vagy ſzőlőiőkbe, vagy egébűe valami munkara a/ uagy akar mi dologra mentenec volna, io reguel, à templomba tęrtenec, ot miſét haluán imadkoztanac, az Iſtenis meg halgatta imadſagokat, es meg aldotta munkaiokat. Moſtan nem kel ſem à templom, ſem à Miſe, ſem az imadság. Annac okaert gyakorta feiűnkre telic, Aggeus prophetanac imil lyen feńegeteſe. Sokat vettőc, keueſet hordotoc be, ſokra néztec, es keues leſzen, miert azt mondgya à ſeregeknec Iſtene? Mert az én hazam puſzta, es kiki mind az ű tulaidon hazahoz ſiet. Azert tiltattanac meg az égec hogy harmatot ne adgyanac, es meg tiltatot à föld hogy ne teremien. Gyakorlanaiac chac à prædicatio halgataſt, es az Iſteni ſzolgálatot à cheledes emberec, meg latnaiac hogy beuebben folyna reiaioc az vrnac aldomáſa. Immaron azert ertitec minemű mentségekcel élnec az emberec, es miképpen fedezic magokban az Iſtennec igeięnec meg vtalaſat. De hazuda magánac az alnokság. Mert egyeb okokbol maradnac ki az Iſten vachoraiabol. Mellyeket vgan ezen ű mentségekből meg erthetűnc, ha le vonſzuc rulla à palaſztot, melliel fedezni akariac az ű alnakságokat.

A moſtaniak necaietatoſságoc.

Ag: 1.

Pſal: 26.

Igaz okai, miert nem mennec az vachorara.

A keuelység, főſuenség, es teſti keuanság veſzti el nagy reſzet az emberi nemzetnec. Melliekről mi/ gen ſzolla ſzent Ianoſis eggyűt. Fiachkaim ne

ſzereſsé-

ſzereſsetec è vilagot, ſe azokat mellyec è vilagon vannac. Mert minden valamí è vilagon vagyon vagý teſtnec vagý ſzemeknec keuansàga, vagý eletnec keuelysége. Eñec ez harõ bűnnec ondoksàga miat nem meñec el à vachorára az hiuataloſoc. A keuelysèg abban ielentetic, à ki imezt mõda. *Szanto fõldet uettem.* Mert kőzőnſeggel azoc ſzoktanac keuelyec lenni, kicnec ſoc ſzanto fõldőc es őrőksègec vagyon. Ezec el hiuen magokat, ſem az Iſten igeiuel ſem az igaſsaggal, ſem egéb fele io chelekedettel nem gondolnac ſemmit. Es azert nẽ mehetnec el az vachorara. Mert valamely emberbe be ferkezic à keuelyſeg, annera el foglallya élmeiet, hogý ſemmiképpen az Iſtennec keze ala nem vetheti magat, ſ-az Iſtenis nem ferhet ű hozza. Latode mit mond vala Chriſtus à Phariſeuſoknac. Ti azert nẽ hihettec, mert egýmaſtul veſztec dichőſèget, es azt à dichőſèget, mely Iſtentűl vagyon nem kereſitec. Veſzedé eſzedbe, hogý à keuelyſèg az emberi dicheretnec keuansàga vala oka, hogý à hitnec altala Iſtent nẽ eſmerhetic vala à Phariſeuſoc? A bőlchis azt beſzelli, hogý minden bűñec eredeti à keuelyſèg. Annac okaert ellenec al Iſten à keuelyek nec, es alazatoſoknac ád malaſztot. Szeműnkel lat tyucpeniglen azt, hogý à keuelyec es tiſzteſsèg keuanoc, vgy űzic è vilagi tiſzteſsegnec kereſesèt, hogy mind Iſtent ſ-mind fele barattyokat keſzec

1. Keuelyſèg.

Iohan. 5.

Eccle: 10.

azert meg tagadni. Nem ſokat gondolnac az ő-
rőc dichőſeggel, chac è vilag ſzerent tiſzteltesse-
nec.

2. *főſuenſeg* A főſuenſeg, az maſodic maga mento ember ben teczic meg, ki imigyen ſzólla. *Oet iga barmot uőttem.* A főſuenyec è vilagi haſzonert, es nyere-
ſegert, à veghetetlen bodogságot nem kereſic.
Chac leheſsenec è főldőn kazdagoc, eleg bodo-
Pſalm 143. goknac alettyac magokat. Mikeppen ſzent Da-
uidis mondgya, hogy azt alettyac bodognac lenni
az emberec, à ki beuelkedic ez ielen valo ioſza-
Eccleſ. 10. gokban. Es ennec okaert eſzekbe ſem iut à más
vilag. Meltan iria azert egy bőlch, hogy à főſueny
Epheſ. 5. embernel ſemmi gonozb nem lehet, es ſemmi al-
1. Tim. 6. nakb dolog, mint à penzt ſzeretni. Mert à főſue-
nynec el ado lelke vagyon. Szent Palis nem óc
nelkűl hna baluany imadáſnac à főſuenſeget. Es
maſut azt beſzelli, hogy minden alnakſagnac gyo-
A főſuenſeg ſoc gonoſsag-nac oka. kere à főſuenſeg. Vay meni ſoc embert, minden
gonoſságra reia vonſzon à főſuenſeg? Vſuralko-
dáſra, orzáſra, toluailáſra, őldőkleſre, hamiſsan
valo eskűeſre. Sőt hitetlenſegreis, holot lattyuc
hogy ſokan meg tagadgyac hiteket, es tőrőkce leſz-
nec, hogy è vilag ſzerent kazdagoc leheſsenec.

3. *Teſti keuanſag.* A teſti keuanſagnac peldaia à harmadic, ki azt mondgya hogy meg hazaſodot, es azert nem

mehet

mehet el à meńekőzőbe, Meg hazaſodni nem gonoſz, de mind az altal még à hazaſságis nemelyekbe az iduőſségnec el mulataſanac oka, miđőn gonoſzul élnec à hazaſsággal. Mint amaz hét ferfiakrul oluaſsuc, kiken hatalmat vőn ad őrdőg, es meg őle űket, miert hogy nem io végre hazaſodnac vala meg. Annac okaert, à meg hazaſulaſon, erched it à tiſztátalan életet, mely el ſzakaſztya embert az Iſtentűl. A bolch mondáſa ez, hogy az aſzony embernec ſzepſége el veſzi ſziuet embernec, es à bőlcheket hitec ſzegettékcé teſzi. De nem ſzűkſég ſoc ſzoual beſzellenűnc it ezekrűl ez vetkekrűl, miuel hogy eſztendő altal, ſokſzor ſzollűnc hol egiknec, hol maſiknac veſzedelmes voltárul. Eleg innet meg ertenűnc, hogy az ember űnnen maga oka, ha nem iduőzűl, mert à keuelyſeget, főſuenſeget, fertelmes életet, es egyeb affele gonoſsagokat kőueti, mellyeket tilrya az Iſtennec igeie. Tob. 6. Tiſztatalan élet. Eccl. 19.

Es meg teruen à ſzolga, megielente ezeket az ű uránac. Velede hogy nem panaſzolkodnac à Prædicatoroc az vrnac, midőn lattyac az Iſten igeiénec meg vtaltatáſat? Vay bizony panaſzolkodnac, es keſerues fohaſzkodaſsal vadollyac az Iſten beſzédénec hatra vetőit. Halhacza, mint panaſzolkodic vala egyic Propheta. Vram, vgymond, kichoda hit à mi beſzedűnknec? Mintha azt A Prædicatorolnac panaſzolkodáſoc. Eſa. 53.

mõdanáia. Lam ſenki nẽ hiſzi az mi ſzonkat, ſenki nem veſzi tanetaſunkat. ũnnen magais Chriſtus boſzonkoduan mondgya vala à Sidoknac, hogh haſonlatoſoc volnanac à piaczon ũlõ gérmekekhez, kic kialtuán imezt mondgyac az ũ taſoknac. Enekeltũnc tinektec es nem tanczolátoc, ſirtunc es nem kõnüezétec. Az az, ſem ſzép vigaſztalo beſzedim, ſem feńegeteſim nẽ fognac raitatoc. Megis halgattya az vriſten, az ũ ſzolgainac fohaſzkodáſat, es idõuel, erõſsen meg bũnteti azokat, à kic nem halgattyac ũket es nem kõuetec az ũ hiuaſokat.

Math. 11.

Az Harmadikrul.

Az anyaſzẽt egyhaznac al lapattya.

MEny ki hamar az uczakrá. Ved eſzedbe it leg elõſzõr az ańaſzenteghaznac abrazattyat es è vilag ſzerent valo allapattyát. Miképpen regenten à Sidokat hatra vetuen, az nemtelén pogán népeket hiua Iſten, azon képpẽ moſtis é vilagnac ielesb reſzeit el haguan, hija az vakokat, ſantakat, ſzegeńeket, erõtleneket. Az az, egígyũcket, gorõbákat, tudatlanokat es è vilagnac vtalatoſit. Ez ielen valo idõben ſoc nemzetségec mellyeket az apoſtoloc meg teretettenec vala, à Chrũs hitit meg tagaduán, az Mahumetnec hazukságat kõuetic. Nemellyec peniglen, noha kereſztyeneknec ualliac magokat, de mind az altal à Chriſtus iegyesétũl az aña-

1. Cor. 1.

Soc kereſztyen nemzetségbõl Tõrõkcé, es eretnekcé.

az ańaſzenteǵhaztul el ſzakaduán eretnekségek-ben eſtenec. Mellyec helyębe, oly tartomańokban gyůt maganac vrunc vy nepet es Iſten felő igaz gyůlekezetet, à hol ez előt, nem hallatot volt, az Euangeliomnac igaſsága. Vgy mint Indiaba es az vy vilagba. It mi nallunkis à kő varas vrac, ſőt à fő nemes népec, aros emberec, es polgarokis, chac az Iſten tudnaia meg mondani hany felę ſzaka-doztanac, es meńi ſoc rendbeli teuelygęſeket vet-tenec elő. Mind az altal az ſzegeń Por kőſseg kőz zůl talaltatnac ſokac, kic igaz vton iarnac, es nem kőuetic à chalard hamis Prophetákat, hanem az régi igaſságnac hirdetőit halgattyac. Meg tartya Iſten mindenkoron az ů eǵhazat, es ſoha meg nẽ ſzůnic valakiket az ů aklaba be hini. Sőt meg őr-zi bennůnc az ů maguát hoǵ ollyatanoc ne leǵunc mint Sodoma es Gomorra.

Vij tartomanyoc térnec à hitre.

Az urac es ſő népec, ſzakattac el à hittůl.

Meg marad az Iſten egyháza. Eſa. 1.

Keſzerech be iůni. A keſzeretesben győńőrů-ség es vigaztalas adatic előnkbe. Azt ielenti, hoǵ Chriſtus valoba keuannya az mi iduőſségůnket, minden modon igyekezic minket iduőzeteni. Es miképpen az atya, nẽ chac ſzép édes inteſiuel, hanẽ kemeny parancholatiual es feńegeteſiuelis erőlteti reia fiat, hoǵ iot chelekedgyec, azonképpen che-lekedic az Iſtenis mi velůnc. Touabba azis e-lőnkbe adatic it, hogy az Euangeliomnac præ-

A keſzerétes mi legyen.

Az Euangeliomnac prædicallàsa, nem gyûmölchtelen

dicallàsa, nem gyûmölchtelen, hanem minden idökben gûmölchözic. Mert it oly keszeretteſrûl szól vrunc, mely az Euangeliom hirdetése altal leszen, miuel hog az Euangeliomban nem chac igeretec, hanem parancholatoc, idö szerent es örök bûntetésekcel valo fenegetésekis vannac, mellyec erôltetic es keszeretic az embert, az iudôsségnec kereſesére. Hog à kit nem indet à vachoranac gönyörusége rettenche à bûntetésnec nagy volta, mellyel bûntettetnec azoc, à kic meg vtallyac az Istennec igeiet. Mint im ittis fenyegeti ûket Christus az Istennec reiaioc kôuetkezendô haragiaual monduán. *Meg haraguan à cheledes ember.* Rettenetes dolog peniglen az Istennec haragiat erzeni, es az û kezeben akadni. Mint à viz özönbôl, Sodománac Gomorranac el sûllyedeséből, Ieruſalemnec el rontasábol, è mi szerelmes hazanknac el puſztulasábol meg teczic. Fenyegeti touabba àual, hog el vettetnec. Mert à kic az igasagot nem veszic, hamis ertelemre bochattatnac, el veri ûket Isten mint à Sidokat. Fenyegeti vegezetre az örök életnec el veszteséuel. *Senki ugymond azoc közzûl meg nem koſtollya az en uachoramat.* Meg higgyed azt, hog valaki it ez vilagon az Euangeliomot nem halgattya, es az Euangeliomi prædicallásnac nem enged, ki rekeſztetic az örök életbôl. Bodog ember tahat à ki haluán ezeket è fenyegetéseket.

Christusnac fenyegetési.

Heb: 10.

Rom. 1.

tęſeket, meg remůl, es feleluen az Iſtennec haragiatul meg tér, pœnitentiat tart, es meg iobbittya çletet. Hogy peniglen eztis meg mongyam, azokon, à kiket à varáſnac vchairul, es ſzerirůl hozata be az vr, erched à kőzönséges ſidoc kőzzůl meg térteket, kikrůl az magoc mentő dőlfős fő es bőlch Sidokis mondgyac vala eggyůt, hogy chac à tudatlan ſokaſág hinne Chriſtusban. A varas kiuůl vtakrul es ſőuenyec mellől be keſzeretettec, à tőruenyelkůl valo pogan nemzetſegec voltanac, kiket az ſoc baluanyozáſnac teuelygő vtairul hiuata be vrunc az ů vachoraiara. Adgyunc halat Iſtennec, hogy az ů ſzent fia altal meg ielentette nekůnc az ů akarattyat, be hit minket à Prophetac, Apoſtoloc, es egyeb io tanetoc altal az ů vachoraiara. Oltalmazzuc magunkat, hogy ſemmi mentſéget ne kereſsůnc, ki miat az vrnac vachoraiat el mulatnoioc.

Kichodae az uczakrul hiuattac.

Ioan: 7.

Az ősuenyek růl be keſzeretettec.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, Szent Lukachnal XV. réſzeben talaltatic meg.

AZ időben, közelgetnec uala Iesushoz á Publicanusoc, es bűnösöc, hogy ùtet halgatnác. Es zugolodnac uala á Phariseusoc, es az irástudoc, monduán, Ez á bűnösöket hoz za fogadgya, es ù uellec észic. ù kedig beszelle nekic ezt á pelda beszedet, monduán: Kicsoda az ember ti közzülletec, kinec száz iuha uagyon, Es ha el ueszti azoc közzül egyiket, el nem hadgya á kilenczuen kilenczet á pusztába, es el megyen meglen meg talallya azt, á mely el ueszet uolt? Es midőn meg találta, fel ueszi uálaira örömmel. Es haza iöuen összue hiya barátit, es szomszedit, monduán nekic: Oruendgyetec ennekem, Mert meg leltem az en el ueszet iuhomat. Mondom tinektec, hogy ezenkeppen örőm leszen mennyben egy meg terő bűnösön, inkab hogy nem mint á kilenczuen kilencz igazon, kic nem szűkölkednec meg teresnelkül. Mely az aszonnyiálat, kinec tiz Garasa uagyon, hogy ha el ueszti az egyic garast, nem de gyerttyát gyuyte, es meg söpri á házat, es meg keresi szorgalmattoson, meglen meg találllya? Es midőn meg talallya, összue hya aszon barátit, es szomszedit, monduán: Oeruendgyetec ennekem. Mert meg leltem az el ueszтet garast. Azzonkeppen mondom ti nektec örem leszen lstennec angyali elöt, egy meg terő bűnösön.

Asoc

ASoc egyeb rendbeliec kőzőt mellyek rűl ez előt monda az Euangeliſta, hog vrunkhoz folytanac, es űtet kő uettęc, azt iclenti è mai Euangeliomban, hog voltanac à Publicanuſokis, es egyeb neuezetes bűnőſőc. Kiket midőn Chriſtus nag ſzeretettèl hozza fogadna, es vèllec nyaiaskodnęiec, A Phariſæuſoc, es iras tudoc zugodnac vala, es vrunknac irgalmaſságat, mellyet dicherni es magaſztalni kellet volna, ſzidalmazác. Ennec okaert iduőzetőnc hog az ű io chelekedetęt meg mentenęie, harom pelda beſzędet ſzolla egymas vtan, (De moſt chac à ketteirűl leſzen beſzedűnc) mellyekben à kőzőnſęges emberi ſzokásbol meg mutatá, mely nag ſzorgalmatoſsággal kellyen à bűnős embereket à meg tereſre inteni, es midőn meg ternec fogadni, es hog nem illic űket meg vtálni, hanem inkab mélto őrűlni meg teręſeken, Ez ſom maia az Euangeliomnac. *Az Euangeliomnac Som maia.*

Harom réſze vagyon peniglen.

Elſő à bűnőſőknec meg terésekrűl, es Chriſtushoz valo fogadtatáſokrul.

Maſodic à Phariſæuſoknac zugodáſokrul.

Harmadic, vrunknac feleletirűl, ki igen ſzép pelda beſzédec altal menti, es oltalmazza az ű chelekedetit, à Phariſæuſoknac, es iras tudoknac zugodáſoc ellen.

Elsó Reſze. Kőze-

Kőzelgetnec uala leſushoz à publicanuſoc, &c.

A Publicanuſoc kic uoltanac.

A publicanuſoc oly emberec voltanac kic valami kőzőnſéges iőuedelmet, bőchbe meg vőttenec nyereſegre, le tőttec arrát, es oſzton űnnen magok nac ſzedtéc be, gákorta talám, tőruentelen ſatczol tataſsalis, tőbbet vőuén annal az embereken, à miuel tartoztanac volna. Es ennec okáért vtalatoſoc valanac à Sidoknál. Annira, hogy midőn valakit igen gonoſz embernec akartanac mondani, Publicanuſnac mondottac. Mint meg teczic vrunknac mondasábolis, ki à gonoſzba meg kemęnkedet bűnőſőket, à Publicanuſokhoz haſonléta. Mind az altal, haluán ezec iduőzetőnknec Prædicatioiat, melyben azoknac à kic űtet kőuetic vala, prædicalla, attyoknac annyoknac, feleſegeknec gyermekeknec, attyokfioknac barattyoknac, es ünnen magoknac meg vtalasárul, vonattatuán az ű irgal maſsagátul, es az ű beſzedénec edeſsegétul meg fogattatuán, kezdęnec hozza kőzelgetni, es halgatni az ű ſzent igęiet. Keſzec lęuen el hadni mind azokat, mellyec miat az elől tauul eſtenec vala lſtentűl, es még ęleteketis meg vtalni az mennęknec orſzagáert.

Matth. 18.

Hozza iarulánac azert vgymint betegec oruoshoz, Chriſtuſis nē chac be fogadga vala űket, hanem vellekis ęſzic vala. Hogy miesertuen à bűnőſőkhoz valo io voltat igékezzűnc ű hozza kőzel-

zelgetni. Iol lehet peniglen, az Iſten mindenůt ie-
len, es mindenekhez kőzel uagon, mind az altal az
mi ſziuůnknec, es lelkůnknec kilőmbőző indulat-
tya ſzerent, mi neha mondatunc ů tůlle el tauoz-
ni, neha hozza kőzelgetni. El tauozunc Iſtentůl,
midőn bůnre adgyuc akaratunkat, bůnt cheleke-
důnc. Arrul mondgya imezt minekůnc Eſaias.
A ti alnakſagitoc tőttenec oſzlaſt ti kőſztetec, es à
ti Iſtenetec kőzőt, es à ti bůneitec reitettec el előlle-
tecaz ů orczáiat hog meg ne halgaſsõ. Iſtenhez kő
zelgetůnc, mikoron eſmeriůc, es vallyuc bůnős
voltunkat, meg terůnc, es pœnitenciat tartunc.
Keuannyuc es halgattyuc az Iſtennec igęiet, halgat-
uán nem kilőmben be veſzůc à mi ſziuůnkbe, mi-
keppen à ſzáraz főld be iſza az alkolmatos időbe-
li eſőt. Efféle kőzelgetéſre int minket az Iſten
monduan. Tery én hozzám, mert meg valtotta-
lac tegedet. Teriętec en hozzam, es meg ſzaba-
dultoc.

Az Iſten mindenůt kőzel uagyon.

Neha el tauozunc, neha Iſtenhez kőzelgetünc.

Eſa. 59.

Eſa. 44.45.

Mely igen ſzůkſéges dolog legyen kedig, è
képpen Iſtenhez térni, kőnyů meg ertenůnc, ha
meg gondollyuc, hog mindnáian betegec vagunc,
es ſzůkőlkődůnc oruoſság nelkůl, mellyet egébůt
ſohol meg nem talalhatunc hanem chac Iſtennel,
kinec imigyen ſzól à bőlch. Sem fů ſem flauſtrom
meg nem gyogyetotta ůket vram, hanem à te be-
ſzéded, mely mindeneket gyogyet, Mely haſznos
legen,

Szůkſeges Iſtenhez kőzelgetni.

Sap. 16.

Haſznoſis Iſtenhez kőzelgetni.

Iohan. 6. legén, azt ſzent Peter meg ielenti monduan iduő-zetőnknec. Houa mennęnc te tűlled, az örök ęletnec igei vannac te nállad. Az az, örök ęletet ád azoknac, à kic hozza kőzelgetuén, halgattyac az

Pſal: 33. ű ſzent igeięt. Nem heiaba int azert minket Dauid, hogy hozza kőzelgeſsűnc mő duán. Iarullyatoc hozza, es meg vilagoſettattoc, es à ti orczaitoc meg nem ſzegyenűlnec. Miert reſtelkedűnc tahat męgis? miert nem ſietűnc az mi vrunkhoz Iſtenűnkhoz? Immaron akar chac az oſtoroc, es ſoc nyaualyac, mellyeket bűneinc ſzerent ſzenuedűnc ſerkentenęnec fel minket, es keſzeretenęnec à Ieſushoz kőzelgetni. Vgy lenne meg, hogy űis malaſztyaual, es irgalmaſsagával mi hozzanc kőzelget-

Iac. 4. ne. A mint ſzent Iakabis ir felőle monduán. Kőzelgeſsetec Iſtenhez ſ-ű̃is hozzatoc kőzelget. Sőt vgy tőrtenneiec dolgunc mint azoknac à Publicanuſoknac es bűnőſőknec, mellyekről è mai Euãgeliomban ſzol ſzent Lukach. Hogy velűnc enneiec. Be tőltenęie igeretęt, mellyet ſzent Ianoſnal így re imigyen ſzoluan. En az aiton alloc es ſzőrgetec, ha ki hallandgya az ęn ſzómat, es meg nittya nekem azaitot, be megyec hozzá, velle vachoralom, ſ-ű̃iſén velem, az az, Az ű iauait velűnc kőzli, es à mi ígyűnket magára vęſzi.

Maſodic réſze.

Miko-

MIkoron azert Iesus hozza fogadnaia à bůnŏ sŏket, es vellec nyaiaskodnęiec. *A Pharisæusoc es iras tudoc, zugodnac uala monduan. Ez à bůnŏsŏket hozzá fogadgya es uellec eszic.* Kŏz dolog ez, hoǵ embernec erkŏlchęrůl, azoknac erkŏlchŏkbŏl teszůnc iteletet, à kikcel tarsaságat, es baratságat tartya, es ollyannac itellyůc ůtet lenni, minemůec az ů tarsai, es barati. Mert'à bŏlchnec mondása szeręnt, minden ember magához hasonlóual tarsalkodic. Es à gonoszoknac tarsaságа miat, gyakorta még azokis gonoszokca lesnec, à kic magokba ioc volnanac, mint hoǵy à ki à szurkot tapogattya, meg mochkosodic tůlle, es à ki keuęllyel kŏzŏskŏdic, keuęllye leszen. Latuan azert à Pharisæusoc, es iras tudoc, hogy vrunc nem chac tauol baratkoznęiec, hanem egygyůtis ennęiec à Publicanusokcal, es bůnŏsŏkcel, azt itęlic vala magokba, nyeluekcelis zugoloduán azt ielentic vala, hoǵ ůis ollyatán volna mint azoc. De hamis vala az ů iteletic, es nem à bůnnec ǵůlolsegebŏl, hanem Christus ellen valo iregysegbŏl szarmazic vala.

A kiuel ualaki tarsalkodic, ahoz hasonlo.

Eccl. 13.

Ibidem.

A zugodásnac oka.

Gyakrabban vgy szokot vgyan lenni, hogy ember magához hasonlóual tarsalkodic. De mind az altal nem mindenkor vǵ vaǵon. Mint hogy az oruosnac tarsalkodása à betegekcel vaǵon, maga ů nem beteg: A tudos embernec azokcal à tudatla nokcal, mellyeket tanét, maga ů nem tudatlan. Ha

Nem minden ollyan mint az, à kiuel tarsalkodic.

azert

Exo: 23.34. azert igaz iteletet akartanac volna tenni vrunc felöl, ſzůkség volt volna, meg tekęnteni es meg erteni, mikeppen es minemů okokbol kel, es paranchollya az iràs el tauoztatni à gonoſzoknac tarſaságokat. Ezt meg ęrtuen ezekbe vehettęc volna aztis, hogy nem gonoſzul hanem iol miuelte, hogy hozza fogatta à bůnöſöket, es ött ů vellec. Tanullyatoc meg ti azert, hogy nem minden rend beli ember tartozic tellyeſséggel meg vonni magat à gonoſzoknac tarſaſagatul, es nem akar mely bůnös embertůlis kel futnunc nekůnc.

Az erötlenec el tauöſztaſsac á gonoſzokat.

Az erötlenec, tudatlanoc es eǵigyůec kic hamar el hitettetnec, es meg botrankoznac, afféle bůnös emberekcel, kic tellyeſséggel el merůltenec à bůnbe, es nem chac ůnnen magoc nem akarnac meg terni, de még egyebeketis gonoſzra ſzoktanac kiſztetni, ſemmiképpen ne tarſalkodgyanac.

Gen. 8. Mert holot az emberi elme, es termeſzet igen hailando à gonoſzra, fęlö hoǵ à gonoſzoktul meg

Az hamis prophetakat, el kel tauoztatni.

dögletnec, es ůkis gonoſzá leſznec. Fö képpen kedig, à teuelygöktůl es hamis prophetaktul oltalmazzac magokat: Kiknec nyaiaskodaſoknal, es véllec valo tarſalkodáſnal, ſemmi artalmasb nem lehet az eǵigyůeknec. Miuel hoǵ az ů beſzędec,

2. Tim. 2. Rom. 16. mint à farkas ſeb, à képpen touab touab chuſz, es az edes beſzedeknec, es hizelkedeſeknec altala, meg challyac az eǵigyů embereknec ſziuöket. A chele-

chelędes embereknec, feiedemeknec, biraknac, tisztartoknac, es lelki pasztoroknac tisztipeniglen az, hoǵ à kőſség kőzőt oly teuelygőket fertelmes, es faitalan eletű embereket el ne tűrienec, mellyektűl gonosz példat vehetnęnec, es gonoszt tanulhatnánac az erőtlenec.

Minden chelédes ember tartozic annac okaert gondot viselni reia, hoǵ senki haza népe kőzőt ne talaltaſséc, kitul az ű gyermeki, es haza népe gonoszt hallana auagy látna. A feiedelmeknec, biraknac, tisztartoknac, azert adatot kezekbe à feǵuer, hoǵ bűnteſsęc, tőrueny szerent, es igaſság szerent, megis őllyec à hamis Prophetakat, es azokat à kic botrankoztato ęletet viselnec, hoǵ az ű gonosz tudomanyoknac, es ęleteknec kouásza, à tellyes tęsztat meg ne poshasza, az az, à tőb soc iambort se meg ne botrankoztaſsa, se gonoszra ne vezérlye. A lelki pasztorokis kőtelesec reia, hoǵ à ńiluan valo bűnősőket, előszer meg fedgyec, es ha à feddes raitoc nem fog, meg atkozzác, ki rekezęc à keresztyeneknec gyűlekezetiből, es mindeneket arra inchenec, hoǵ à gonoſságba meg kemeńkedet emberektűl, meg vonnyac magokat. Mert hoǵ effeléket el kellyen tauoztatni, szent Pálnac chac imezegy mondásais elęgge meg bizonettya. Paranchollyuc tinektec atyamfiai, à mi vrunc Iesus Christusnac neue altal, hoǵ meg vonnyatoc

A cheledes ember, ne tarchon gonoszokat chelede kőzőt.

A feiedelmec bűnteſsec à gonoszokat.

A lelki pasztoroc fedgyec es atkozzác à bűnősőket.

2. Teſſ: 3.

magatokat, minden atyafiual, à kiſzertelenül iar, es nem à tanętas ſzerent, mellyet mi tűllűnc vőttetec. Chriſtuſis azt hatta, hogy az vakmerő es engedetlen bűnőſt, vgy tarchuc mint egy Publicanuſt es pogant. Dauid peniglen vgyan dichekedic vélle, hogy à keuely ſzemű, es telhetetlen ſziuű emberrel ingyen chac ęnni ſem akart. Es eddig az erőtlenekről ſzollottunc.

Matth. 18.

Pſal: 100.

A kic peniglen vaſtagbac es tudoſoc, kiualtképpen à prædicatoroc, es egyhazi népec, kiknec tiſztekis mutattya hogy az el teuelyedet iuhot meg kereſsęc, es à Chriſtus aklába be vigyec, nyaiaskodhatnac, ſőt vgyan tartoznakis nyaiaskodni à gonoſzokcal, vgy à mint az oruos nyaiaskodic à betegekcel. Tudni illic, hogy oktaſsac es tanechac az tudatlan el teuelyetteket, meg teręchec à bűnőſőket. Es mind addig ſem kel tűlőc meg von ni magokat, még valameni remenség lehet meg teresec felől. De ha oſzton latandgyac hogy tellyeſséggel annira meg rőgzőttencc à gonoſzban, hogy ſemmiképpen nem remelhetic iobbetaſokat, űkis hadgyanac beket nekiec, tauoſztaſsac el tűllőc űket, hogy ne lattaſsanac az ű véllec valo nyaiaskodaſokal ioua hadni es dichęrni gonoſsagokat. Illyen tanulſagot ád vala ſzent Palis Titus piſpőknec, ig iruán neki az eretnekec felől. Az eretnec embert, egy es más intes vtan el tauozſtasd, tudua hogy az à ki ollyatán, el fordult tellyeſséggel. De

Kichodac es mint nyaiaskodhatnac á gonoſzokcal.

Tit: 3.

De teriůnc megint Christus vrunkra, es az okbol mellyeket eddig szollánc, erchůc meg, ha tartozot volnaę ůis à Publicanusoknac es egéb bůnősöknec tarsasagátul magat oltalmazni. Nem tartozot. Tudode miert? Azert hoǵ ů sem oly gyarlo auaǵ erőtlen nẽ volt, hoǵ meg botrankozhatot es elteuelyedhetet uolna. Touabba à mint ingen maid à pelda beszedekben meg ielenti, pasztor volt, es tiszti keszeretette reia, hoǵ kereste volna az teuelyédteket. Ezekis peniglẽ à Publicanusoc es bůnősöc, kic ů hozza iarultanac, nẽ olliac voltanac, hoǵ urunkat meg akartac uolna botrankoztatni, auaǵ az ů gonossagokra vonni, hanẽ azert siettenec ů hozza, azt iria sz: Lukach, *Hogy ůtet halgatnaiac.* Hoǵ az ů igeięnec hallomasabol hitet ńernęnec es meg ternęnec. Meg bizonyula ez szent Matéban ki ragadozo vamos vala midőn Christushoz iarula, es hiuęn ů benne, tanetuanńa, végre apostolla es Euangelistaua lőn. Meg bizonyula à Publicanusoc feiedelmeben Zachæusban, ki mihelyen à Christussal kezde nyaiaskodni, ottan más emberrę valtozęc. Valakit valamiben meg chalt vala, azert nęǵ annit ada, es az ů saiat marhaiánac felét, szegenyeknec osztogata. Meg bizonyula Maria Magdolnabanis, mert ez oly igen bůnős leuęn, hogy à tellyes varasban mindeneknec tuttokra volt az ů fertelmessege, à Christusnac labainal,

Christus nem tartozot eltanoztatni à bůnősöket.

Miert kőzelgéttenec urůk hoz à bůnősöo.

Math. 9.

Luc. 19.

Luc. 7.

Meltatlan à Pharisæusoc zugodasa.

bůneinec bochanattyat talála, es az ůduoſ́ség-nec ŏrŏkŏſi kŏzibe ſzamlaltatęc. Miuel hog az-ert, vrunknac à Publicanuſokcal, es bůnŏſŏkcel valo nyaiaskodáſa, neki ſemmit nem arthatot, az-oknac kedig iduŏſ́séges volt, Annac fŏlŏtte, tiſz-ties vezerlette arra, hog ůket hozza fogadta vol-na, meltatlan zugolodtanac ů ellene az iregy Pha-riſæuſoc, es iras tudoc, es à mit ů io végre miuele, hamiſſan magyarázac gonoſzra.

Harmadic Reſze.

Nagy gondgya uagyon Chriſtusnac à bůnŏſŏkre.

KIchoda kŏzůlletec, kinec ſzaz iuha uagyon, &c. Vrunc Chriſtus, abbol à mit è vilag ſzerent akarkies meg miuelne, es à mi kŏzŏnſéggel ſzokot az emberec kŏzŏt tŏrtenni, meg mutattya, hoǵ ſenkinec nem illenęiec azon chodalkozni, ha ů á bůnŏſŏket hozzá fogadna, es vellec ennęiec. Mert ů neki ſzinten ollyan auaǵ annalis nagyob gond-gyanac kellene lenni, az el teuelyedet embereknec meg kereſeſére, mely nagy gondgya vagyon à iu-hos embernec, az ů el veſzet iuhara, es az aſzoni-allatnac, az el veſztŏt garaſra. Holot tanullyuc meg, mely igen keſerůli Iſten à bůnŏs embert, es mely nagy ſzorgalmatos gondot viſel meg tereſé-re, es iduŏſ́ségere. Touabba tanullyuc meg aztis hoǵ akar mely bůnŏs embert ſem kel meg vtalni, ſŏt mentůl meſzeb ſzakat, es teuelyedet valaki, az

Iſten-

Iſtennec engedelmes iuhai kőzzűl, annal inkab illic ű raita kőnyőrűlni, es ſzeledſégnec lelkében fedeni, es oktatni űtet. De reſzenkent laſsuc, es magyarazzuc meg è példa beſzédeket. Gal. 6.

Az elſőben okát adgya Chriſtus miert iőt è vilagra es miert nyaiaskodot à bűnőſőkcel. Azert iőt, hogy mint à iuhos ember kereſi az el veſzet iuhot, ſzinten vgy űis meg kereſse azt à mi el veſzet vala, az az. Az embereket, kic à bűn miat el veſztetęc, es karhozat alá vetettęc volt magokat. Kit hogy alkomatosban, es kőnnyebben miuelhetet volna meg, tarſul atta magát à publicanuſoknac, es bűnőſőknec, hogy ſzeledſegéuel, es vellec valo nyaiaskodasáual inkab hozza vonhatta volna űket.

Az első Példa beſzednec Sommaia. Miert iőt Chriſtus è vilagra. Luc. 19. Miert atta Chriſtus tarſul magat à bűnőſőknec.

A iuhos ember annac okaert, kinec ſzaz iuha vagyon à mi vrunc, à io Paſztor kire az attya Iſten, az ű okos iuhait biſzta, es ki az ű lelkęt à iuhokert atta. A ſzaz iuhon, à valaſztottaknac bizonyos, es tőkelletes ſzamát kel ęrtenűnc. Az egy el teuelyedet iuh, minden bűnős ember, à ki eſmeri, es vallya magat bűnőſnec lenni, kęuán meg terni, es Iſtenhez kőzelgetni. Minemű vala ſzent Dauid mikoron imigén ſzólla. El teuelyettem mint az el veſzet iuh. Mineműec mind azoc, az Iſtennec bűnős fiai, mellyeknec kepében Eſaias imezt mondgá. Mi mindnyaian mint à iuhoc el

A Iuhos ember. Ioan: 10.

A ſzaz iuh. Az egy el ueſzet iuh.

Pſam 118. Eſai. 53.

teuelyettůnc. Mert miképpen az el teuelyedet iuh, minden oktalan allatoknál nyaualyasb, vgy mint ki az ů eǵigyůsége miat, ſem az vtat mellyen az akolba kellene tęrni, meg nem eſmerheti, mint az ębec es machkac meg ſzoktac eſmerni, ſem à ſene vadaktul vagy kőrmeiuel, vagy fogaiual, vagy ſaruaiual magat nem oltalmazhattya, azonképpen az ember, minec vtanna az igaſságnac vtatul el tauozot, ſemminemů okoſsagáual meg nem tudta talalni, es tulaidon ereięuel meg nem talalhatta az el veſzet igaſságnac vtat. Azert mondgya ſzent Dauid, hoǵ ninchen à ki értene auaǵ kereſnęie az Iſtent. Mindenec el tauoztanac, eǵetembe haſzontalanoc lőttenec, ninchen ki iot chelekednęiec ninchen eǵetlen eǵǵig. Hogy kedig à kilenczuen kilenczet à puſztaban haǵuan, el mene à iuhos ember az eǵgyet meg kereſni, azon azt erched, hogy oly igen keuanńa Chriſtus à bůnős embereknec meg teręſeket, es oly nagy gondot viſel reiaioc, mintha chac tiſztan azokra volna gondgya, es à kic à malaſztnac allapattyaba, es az vr Iſtennec ked uében vannac, azokat eǵ ideig nemi képpen el hadnaia ęrettec.

Pſal: 13.

A kilenczuen kilencz iuhnac el hagyaſa.

Mert latuán hoǵ el teuelyedet volna à ſzegeń iuhochka, el iőue, hogy ůtet meg kereſnęie. Iőue előſzőr lélekbe, à ſzent patriarchakban es Prophetakban, mikoron ůket à végre tamaſzta, hoǵ

Mintiő Chriſtus à iuhot kereſni.

hoǵ az embereknec, az iduoſſégnec vtat mutatnáiac. Iöue az vtan, àfel vöt emberi teſtben az ů öröc Iſtenſégénec hazabol ala ſzaluán, midon nem ragadomannac alęta lenni, hoǵ ů egyenlö volna az atyahoz, hanem magat meg hęuéta à ſzolgánac ſzemelyet fel vöuęn, az emberekhez haſonlatoſsà lęuen, es kepe ſzerent vǵ talaltatęc mint ember. Phil. 2.

Meg aláza magat ęngedelmes lęuen mińd halaliglan, à kereſztnec kedig halaláig. Iöue à teuelygö iuhoz, ſöt vǵ lattatęc mintha à teuelygökcel ůis teuelyget volna, holot oly baratſagoſſan nyaiaskodec vellec, hoǵ à Phariſæuſoktul, es iras tudoktul, haſonlatoſnac iteltetec lenni hozzaioc, es vegreis à gonoſzoc közibe ſzamlaltatuán, két lator közöt feſzettetet meg. Be kerůle az emberi teuelygéſnec minden öſueńit, nem reuogata haragos beſzedekcel à bůnöſöket, hanem ſzép gyönyörůſeges ſzôual hiua ůket hozzaia monduán. Iůietec én hozzam mindnyaian, kic munkalkodtoc, es meg vattoc terheltetuen, es én meg nyugot lac titeket. Ne fellyetec kisded nyaiachka, mert teczet à ti atyatoknac hogy orſzagot adgyon tinektec. Meg kereſę az Euangeliomnac Prædicalláſa altal az el veſzet iuhot, es meg talaluán vallaira vöue, mert az mi nyaualyainkat ů vötte magára, es à mi bůneinket ů viſelte el. Es az ů kęnnyanac halalánac erdeme altal,

Matth. 11.

Luc. 12.

Mint kereſe Chriſtus à iuhot.

Eſa. 53.

az aṅaſzenteġhaznac aklaba be viuẹn ot az ů ſz: igeiẹnec, es à ſzentſegeknec eledelẹuel legelteti ůtet. Vegezetre, nem chac ůnnen maga ỏruendeze à meg talaltatot iuhnac iduỏſſégen, hanem az aṅgálokatis (kiket azert hi baratínac, hoġ az ů a karattyat ſoha ſemmibe meg nem ſzegtẹc, ſzomzedínac, miuel hoġ ů tůlle ſoha el nem ſzakadtanac) ỏrỏmre inti. Ezec à io paſztornac az el veſzet iuhoz valo io tetemẹńi.

Az angyaloc miert barati es ſzomſzedi Iſtennec.

A maſodic pelda beſzédben, egy aſzoniallathoz haſonlettya magat iduỏzetỏnc (kiaz attya Iſtennec bỏlcheſége) melynec tíz garaſsa vaġyon. Holot à tíz garaſon, vgyan azont érched, à mit à ſzaz iuhon, tudni illic, à vaſaſztottaknac bizoṅos es tokelletes ſzámat. Es méltan neueztetic az ember garaſnac auaġ penznec. Miuel hogy mint az penzen à feiedelemnec bẹlege, kẹpe, auaġ czimere vaġon, azon fórman, az emberis az Iſtennec kepére, es abrazattyara teremtetéc. Mert midỏn ůtet akaria vala Iſten teremteni, Teremchůnc, azt mỏda, embert az mi kepẽnkre, es haſonlatoſsagũkra. Az el veſzet garaſis vġan azont ieġzi à mit az el teuelyedet iuh. Vġanis bizony valoba el veſzet garas à bůnỏs ember, ki midỏn tiſzteſségbe volna, nem ertette, es naġ rẹſzre el veſztuẹn az Iſtennec haſonlatoſságat, haſonlatoſsa lỏn az oktalan allatokhoz: ſỏt az ỏrdỏgnec kepében ỏltỏzec.

A tiz Garas.

Az ember, miert neueztetic garaſnac

Gene. 1.

El ueſzet garas, à bůnỏs ember.

De

De az Istennec bölchesége, az emberi termeszetben, mellyet az ů Istensegénec vilagossagáual betölte, è világnac (mely ů haza) sötetséget meg sö-pre, ki tisztęta, es varasokrul varasokra, falukrul falukra iaruán, tanetuańitis ez egész világra el külduęn, egénkent minden teuelygö valasztot bů-nösöket meg kerese, es iduössegeken az ů szent Angáliual egétembe öruendeze.

Mondom tinektec, hogy ezenkeppen öröm leszen mennyekben Istennec angyali elöt, egy meg terö bůnöson. Harom oka vagyon, hog az Angáloc örůlnec à bůnös embernec meg terésen. Elsö mert az emberec véllec egétembe az Istennec dicheretére teremtettenec. A kic peniglen meg nem térnec, azoc nem dicheric, hanem karomlyac, es meg tagadgac az Istent. Masod, mert lattyac öregbedni az Istennec országat, à meg terö bůnösöknec szamáual. Harmad, mert ů nekiec annál keduesb dolog nem törtenhetic, mint mikor az ördögnec birodalma romol.

Miert örůlic az angyaloc à bůnösnec meg tereset.

De miert mondgya Christus: *Hogy inkab öröm leszen mennyekben, az egy meg terö bůnösön, hogy nem mint az kilenczuen kilencz igazakon, kic nem szůkölködnec meg teres nelkůl?* Lam azt mondgya à bölch, hog senki ninchen igaz à ki bůnt nem tenne. Dauid kedig azt beszélli, hog minden szent imad kozic à bůnnec bochanattyaert. Söt ůnnen ma-

Kerdes.

Eccl. 7.

Psalm. 31.

gais Chriſtus, mindeneket arra tanét, hog imigen imadkozzanac. Bochaſd meg nekünc à mi vetkeinket, mikeppen mies meg bochatunc ellenünc vetetteknec.

Matth. 6.

Kichodac tahat ezec az igazac? Touabba, hog lehet nagob örömm, eg meg teró bünösön, hog ſem mint kilenczuen kilencz igazon, holot nagob io, à kilenczuen kilencznec igaſsága, es artatlanſága, hog nem mint az egenec meg tereſec? Erre én imigyen felelec meg. Midön vrunc à kilenczuen kilencz igazakrul ſzól, oly igazakat erch raita, à minem ünec az irasban neueztetnec, es tartatnac igazaknac lenni, az az, à kic meg igazettattanac à hitnec altala. Ollyanoc valanac Zacharias es Erſebet, kikrül azt iria ſzent Lukach, hog mind ketten igazac valánac Iſten elöt. Ollyan vala Simeonis, kirül azt oluaſſuc, hog igaz, es Iſten felö vala, es ſzent lelec vala ü benne. Effelec, azokhoz képeſt à kic à teuelygéſnec vtan vannac, à menire it á földön lehet, tökelleteſec, es nem ſzükölködnec az ü allapattyoknac valoztatáſa nelkül, hog az igaſságnac allapattyabol, más allapatra valtozzanac, mikeppen à bünösöc, à bünnec allapattyabol, ſzükölködnec igaſságnac allapattyara valtozni. Es azert mondattatnac nem ſzükölködni pœenitencia nelkül. A nagyob örömet peniglen, vgy kel yennünc, à mint ſzokot az atya örülni vala mely fiánac,

Felelet.

Minemü igazakrul ſzol Chriſtus.

Luc. 1.

Mint nem ſzükölködnec pœnitencia nelkül.

Nagyob öröm.

fiának, ki igen beteg volt meg gyogyulásan. Szereti vgyan ũ à tõb gyermekitis, õrùli hogy azoc betegec nem voltanac. De mind az altal miert hogy imennec meg gyogyulása, két iot hozot, eggyet à betegségtũl valo meg menekedeſt, másſt az egeſſeget, az õrõmis kettõs, es felũl halladgya à tõb gyermekinec egeſsen valo õrõmet. Az angyalokis azon modon, õrnendeznec ketség nelkũl, az igazaknac tõkelleteſségében, de az el veſzet bũnõſ nec meg terésen, mintha inkab õruendeznec. Mert à veſzedembõlis ki menekedet à melybe volt, az igaſsagrais tért, melytũl el tauozot vala. Es è ſzerent, à két keppen valo io, kettõzteti az angyaloc õrõmétis. Ezec mind à mi vigaſztalaſunkra iratanac meg, hogy ertugn az vr Iſtennec à bũnõſõkhõz valo nagy io akarattyac, es az angyaloknac à megterõ bũnõſõkõn valo õrõmõket, ſieſsünc mies meg térni, tuduan hogy nitua vagon nekünkis, az irgalmaſságnac kapuia, tellyes remenſéggel variuc à mi bũneinknec bochanattyat, es à meg igazulást.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
III. VASARNAP.

E mai Euangeliomot, Szent Lukach irta meg, az ũ Euangeliomiának VI. részeben. Az

AZ időben, monda Jesus az ũ tanetuanyinac. Legyetec irgalmasoc, mikeppen à ti Atyatokis irgalmas. Ne itellyetec, es meg nem iteltettec. Ne karhosztaſsatoc, es nem karhosztattoc. Meg bochaſsatoc, es meg bochattatic tinektec. Adgyatoc, es adatic ti nektec. Io, teli, razat es ki folyo mérteket adnac à ti kebeletekben. Mert à minemũ mertekcel ti mertec ugyan azzonnal mernec ti nektec egyebec. Monda kedig haſonlattoſságot nekic: Vallyon à uac uezethettie à uakot? Nem de mind ketten à ueremben eſnek? A tanetuany nem fellyeb ualo az ũ meſterenel. Minden tanetuany ha ollyan leſzen, mint az ũ meſtere, tökelletes leſzen. Miert nezed kedig à ſzalkat à te atyadfianac ſzemeben, es à gerendat à te tulaidon ſzemedben nem ueſzed eſzedbe? Auagy mikeppen mondhatod à te felebaratodnac, atyamfia, had uegyem ki à ſzálkat à te ſzemedből te kedig az te ſemedben nem latod à gerendat? Te kepmutato, ueſd ki elöſzör à gerendat az ſzemedből, es akcoron laſd meg, hog à ſzalkat ki ueſsed az te felebaratodnac ſzemeből.

Sommaia ez Euangeliomnac.

EMai ſzent Euangeliombã, tanét minket vrunc, neminemũ io chelekedetekre, mellyeket keuán mi tũllũnc Iſten à maſodic tablan valo parancholatokban.

tokban. Es mindenic melle igeretit veti, azt fogaduán, hogy ha ollyanoc leszünc fele baratinkhoz à mint illic lennünc, beuseggel meg fizettetic nekünc mind it s-mind à más vilagon. Int kiualtképpen az irgalmasságra, hogy kötuetuen à mi mennei szent atyankat, irgalmasoc legyünc egymashoz, megis mondgya miuel kel meg bizonyettanunc, hogy irgalmasság vagyon mi bennünc. Tudni illic, euel, hogy ne itillyünc es ne kazhoztasuc egymást. örömest meg bochasunc, es adgyunc egymasnac.

E negy dologrul vegyünc azert tanulságot ez Euangeliombol.

Elöször ugy mint közönséges képpen, az irgalmasságrul.

Masodszor, az vakmerö itiletnec el tauoztatasárul.

Harmadszor à meg bochatásrul;

Negyedszer, az adakozásrul.

Elsö Tanulsag.

LEgyetec *Irgàlmasoc, mikeppen à ti Atyatoc irgalmas*. Mikoron à mi vrunc Iesus Christus inti az ü tanetuanit az irgalmasságra, meg mutattya aztis, minemü akarattal kel egymashoz lennünc, aztis hogy è vilag szerent nem lehetünc egymás nelkül.

Az irgalmaſságban kőueſsűc Iſtent.

nelkűl. Azt parancholly a hogy irgalmaſoc legyűnc. Es hoǵ az irgalmaſságban, kőueſsűc az Atya Iſtent. Mert ha Iſtennec fiai, es őrőkőſi akarunc lenni, bizonyara az ű termeſzetibenis reſzeſűlnűnc kel. ű peniglen termeſzet ſzerent kőnyőrűlő es irgalmas vr, azt mondgya felőle ſzent Dauid, vgymint kinec irgalmaſsagáual tele è főld, es az ű kőńőrűleteſségi minden egyeb chelekedetinec főlőtte vadnac. Tahat mélto hoǵ mies kőuetuęn minden irgalmaſságnac kut feiet, az vr Iſtent, irgalmaſságban foglallyuc magunkat. Kőńőrűllyűnc felebaratinkon, erezzűc egymaſnac nyaualyáiat, es à hol lehet kőnńebbechűkis.

Pſal: 144.
Pſal: 32.

Előſzőr, Az Iſtennec parancholattya indéchon az irgalmaſſágra.
Matth: 18.

Indéchon minket az irgalmaſságnac chelekedetire, előſzőr az Iſtennec parancholattya. Mert im hallod, hoǵ parancholua mondgya az Iſtennec fia, *Irgalmaſoc legyetec.* Es ſzent Matenal aual fenyeget, hoǵ az atya Iſtenis meg vonſza mi tűlűnc az ű irgalmaſságat, ha mi eǵmashoz irgalmaſoc nem leiendűnc. Engedni tartozunc Iſtennec, ű parancholattya, meg meuelyuc tahat. Vaiha azoc, à kic kereſztyeneknec mondgyac magokat, ezt è parancholatot meg tartanáiac, nem uolna enni ſoc viſza vonyas es kegyetlenség kőſztűnc. A ſzolgac engednec az ű vroknac, à ſzolgalo leanyoc reia figyelmeznec az ű aſzonyoknac akarattyok-

rattyokra, chac mi nem engedůnc annac à mi v- Phil: 2.
runc Iesus Christusnac, ki halalig engede attyanac,
es à keresztfan figge mi erettůnc.

Vegyůc eszůnkbe magunkat, es masodszor 2. Az Atya
indechon minket az irgalmasságra, à mi atyank- Istennec peldaia.
nac peldaia, ki nem chac à iokhoz, de még à gono-
szokhozis irgalmas. Az ů napiat fel tamasztya Matth: 5.
mind à iokra s-mind à gonoszokra, esőt ád az i-
gazakra, es hamissakra. Mies kőuetuen ůtet, ne
nezzůc se mélto se méltatlan voltat à mi felebara-
tunknac, hanem eleg oka legyen annac hogy iot
tegyůnc velle, ha lattyuc hoǵ szůkőlkődic nal-
lunc nelkůl. Soc képpen meg mutatta, es napon-
ként mutattya Isten mi hozzanc valo irgalmassa- Az Isten irgalmassagánac bizonsági.
gat. Nem elegendő ieleie az ů irgalmassagánac,
hoǵ az ů tulaidon abrazattyara, es hasonlatossa-
gára teremtet minket? Touabba, hogy az ů egét- Gen. 1.
len egy fiat mi erettůnc halalra atta. Hoǵ valasz- Ioan: 3.
tot minket, vilag kezdetinec előtte. Hoǵ az ů Ephes. 1.
szent igeieben meg ielentette nekůnc akarattyat, Psalm. 147.
kit nem minden nemzetséggel miuelt. Hoǵ mint Psal: 103.
atya fiain, vgy kőnyőrůluen mi raitunc, egességet,
ętelt italt, es minden iot, ád nekůnc, oltalmaz be-
tegségtůl mindẽ gonosztul es ńaualyatul. Hoǵ el
tauoztattya mi tůllůnc es meg engedi à bůntetése-
ket, mellyeket erdẽlenenc à mi soc szamtalã gonos-
saginkért, es mellyec miat meg kellene tellyeséggel

emesz-

Tren: 3. emeſztetnünc, ha az Iſtennec irgalmaſsága nem tartana minket. Erre nezzünc mies az Iſtennec irgalmaſsagára es köueſsüc à mi atyankat.

3. Annac meg bizonyetása hogy Iſten fiai uagyunc. Matth. 5. Harmadſzor, ſzükſeg azertis hogy irgalmaſoc legyünc, hogy aual bizonechuc meg magunkat, Iſten fiainac lenni. Mert Chriſtuſis midőn irgalmaſságra inte minket, ezt ada okaul az ü intesénec, hogy az irgalmaſságnac altala, à mi atyanknac ki menbe vagyon fiai legyünc. Valakiben latod az irgalmaſságot beuelkedni, ottan tudgyad bátor, hogy ketségnelkül Iſtennec fia az.

4. Hogy mies irgalmaſságot talallyunc. Eſa. 58. Vegezetre, legyünc irgalmaſoc, hogy mies irgalmaſságot talallyunc magunknac. Miuel hogy valaminemü mertękkel merünc egyebeknec, ſzinten ollyannal fognac nekünkis hátra mérni.

Másodic Tanulság.

Mibe kellyen az irgalmaſságot ielentenünc. Mlnec vtáña kőzönséggel ſzollot uolna Chriſtus az irgalmaſságrul, moſt immaron, az irgalmaſságnac egy nehan réſzeirül ſzól, ielentuen, miben kel meg mutatnunc felębaratinkhoz az irgalmaſságot. Előſzör ebben, hogy ne itillyünc. Kőzönséges vętec az emberekben hogy ünnen magoknac akar mely nagy bűnöketis mentic es fedezic, egyebekben aztis meg itęlic à mi io: es azt à mi oly, hogy mind iora, ſ-mind gonoſzra magyaraztat-

Ember itéles.

raztathatic, bator io végre lőt legyenis, gonoſzra magárazzác: A mi peniglen vgyan nem io, azt ő regbétic, nagobra víſzic annális à mint volna, es ſzellyel hordozzác. Mely vétec azt akaria vrunc, hogy tauul legyen mi tűllűnc, monduán.

Ne itellyetec es nem iteltettec, ne karhoztaſſatoc es nem karhoztattoc. Mely mondáſt, hogy io modon ertheſsetec, vegyétec eſzetekbe, hogy it nem tellyeſséggel minden itélet, es nem minden karhoztatas tiltatic. Nem tiltya azt vrunc, hogy az eghazi feiedelmec auagy birac itéllyec, es fedgec à gonoſzokat. Holot ſz: Pál meg itelte à Corínthusbeli paráznat, es imezt mondotta. Mi ſzűkſég ennekẽ à kiuűl valokat itelnem? Nem de à belől valokat iteletike ties? Vrunkis az iras tudokat, es Phariſæusokat, egy nehaní helyẽ meg itele, es karhoztata monduán. Iai tinektec iras tudoc, es Phariſæuſoc A Prophetanakis imigen parancholа Iſten. Hirdeſsec az en nepemnec az ű bűnőket. Szent Pal azonképpen, azt hadgya Tituſnac, hogy az eſz veſztőket erőſsen meg fedgye. Nem tiltya è vilagi feiedelmektűl biraktulis, hogy az ű tiſztekhez illendő iteletet gyakorlyác à vétkes emberec ellen. Sőt parancholla az iras, hogy ki tőrőllyec à gonoſzt à kőſseg kőzzűl, minden kőnyőrűleteſség nelkűl. Nem tiltya añac főlőtte à chelédes emberektűl hogy cheledeket, à ſzűlektűl hogy gyermekeket, à taneto

Tiltya az itelet es karhoztatáſt. *De nem mindent.* *Minemű itelet nem tilt urunc.* 1. Cor. 5. Mat. 23. Luc: 11. Eſa. 58. Tit. 1. Deut: 19.

meſterektûl hogy tanetuaṅokat, meg itellyec, es bûnteſséc à bûnert. Hanem inkab, azt hadgya az ſzûléknec ſzent Pál altal, hogy neuellyec gyermekeket tanetásban, es az vrnac pancholatiban. Salomon kedig aztis hozza teſzi, hogy megis verięcûket. Es Heli pap azert bûntettetec Iſtentûl, miuel hogy fiait atyai itelettel meg nem itele ſem meg nem feddé, Vegezetre, akar mely kôz ember tûl ſem minden itelet tiltatic it meg. Mert chac hamar ez vtan arra tanéta vrunc tanetuaṅit, hoġ el tauoztaſsac, es az û gyûmôlchôkrûl eſmerięc meg à hamis Prophetakat. Szent Ianoſis imigyen inti à kereſztyeneket, Ne hidgyetec minden lęleknec, hanem meg proballyátoc à lelkeket ha Iſtentûl vannac. Ezec kedig valami itelet nelkûl nem lehet nec, mert mint à hamis Prophetaknac meg valaſztáſa, mind à lelkeknec probalaſa itelettel leſzen.

Ephes. 6.

Prouer: 13. 23.

1. Reg: 2. 4.

Matth: 7.

1. Iohan. 4.

Tahat michoda iteletet tilt? Leg elôſzôr tilt affele vakmerô iteletet, mellyel valaki màſnac dolgait, beſzedit, es chelekedetit viſgallya, aztis gonoſzra magyaràzza, à mi io, auaġ chac io vegreis vętettethetic. Hoġ ez illyen itelet tiltua legyen, méġ teczic ſzent Pálbolis, holot igy ſzôl. Idô elôt ne itellyetec valamit, méglen el iû az vr, es ki ńilat koztattya à ſziueknec tanachit. Maſutis erôſsen tiltya vgyan azon ſzent Pál, hoġ ſenki iteletet ne tegyen oly dolgokrul, mellyeket nem tudhat mine

Michoda itelet tilt? Vakmerô itelet.

Rom. 14.

mû

mű igekezetből leſznec. Touabba tilt vrunc, oly ragalmazo iteletet, mellyel felebaratodnac valami bűnet itéled, hordozod, es ragalmazod, nem à végre hogy űtet meg iobbętanád, hanem hogy hirébe neuébe meg kiſsebbétened, es gyalaznád, tennen magádat kedig annéual fellyeb magaſztalnád, es iamborbnac mutatnád lenni, meniuel máſt vtalatosba tehetnél emberec előt. Effele ragalmazo itélet egyebűtis ſoc helyen tiltatic à ſzent irasban. Halgathacza mit mond ſzent Iacab. Ne ragalmazzátoc egy máſt atyamfiai, valaki atyafiát ragalmazza, auagy atyafiat itéli, à tőruent ragalmazza, es à tőruent itéli. A bölch kedig azt akaria, hogy ha valamit hallottalis fele baratod felől benned temetteſséc az el, tuduan hogy nem fakaſzt meg tegedet. Vtolſzor tiltya azt à karhoztato itéletet, mellyel latuan valaki, valamely embernec gonoſz electęt, mindiaráſt karhoztattya űtet, es vgy tartya mintha immar ſoha ſemmi remenſég nem lehetne annac meg teréſe felől. Mely itęlet ellen, imigyen ir ſzent Pál Apoſtol. Ki vagy te, à ki más ſzolgaiat itelед? Az ű vranac ál auagy eſic. Alni fog kedig, mert hatalmas az Iſten űtet fel allatni. Rőuid beſzéddel, tiltatic à vakmerő, ragalmazo, es karhoztato itelet, mely iregyſégből, gyűlolſégből, es kenelyſegből ſzarmazic, nem atyafiui ſzeretetből. Eſſele iteletet azert el kel à kereſztyeneknec tauoſztatni, harom okbol.

Ragalmazo itélet.

Iac. 4.

Eccle: 19.

Karhoztato itélet.

Rom. 14.

Harom okbol kel el tauoztatni, á meg tiltatot itelet.

Előszőr, mert minden embernec magára illic fiǵelmezni, az ű tulaidon életet rostálni, foǵatkoszásit, es vętkeit kerdezni. Kit ha meg miuel ńiluan elég dolgot talal magánac, maga kőrűlis, es beket haǵ ã más eleténec.

Masodszor, mert az atyafiui szeretet azt keuannya mi tűlűnc, hoǵ felebaratinknac bűneit fedezzűc, mint Sem es Iafet hoǵ fedezéc attyoknac szemermet, el tűriűc foǵatkozasokat, iora maǵarazzuc chelekedeteket.

Ha iot akarunc mastul hallani mies iot szollyűnc masrűl.

Harmadszor, mert atyankfiainac szolga tarsai vaǵunc nem birai, es Istenę az itelet nem mienc. Naǵ dolog ez, hoǵ mindentűl iot akarunc mi hallani, es senki felől nem iǵekezűnc iot szollani. De meg hidgyed, hoǵ vǵ nem iteltetűnc mies, ha mást nem itelűnc, mert ǵakorta tőrtenic, hoǵ à ki mindeneket ragalmaz, mindenektűl szidalmaztatic, à ki peniglen eǵebeknec chelekedetit iora maǵarázza, az ű chelekedeties eǵebektűl iora maǵaraztatnac. Sőt az Istenis méltan itęli, es karhoztattya azt, à ki egyebeket itel es karhoztat. Megis erdemli à szent Iacab mondása ként à kemeny itelet valaki másal irgalmassá got nem chelekedic.

Iac. 2.

Harmadic Tanulsag.

Bochas-

BOcháſsatoc meg, es meg bochattatic tinektec. Maſodic dologgal euel kel meg bizońetanunc hoǵirgalmaſság vagyon bennůnc, hoǵ azoknac à kic mi ellenůnc valamit vętettenec, meg bochaſſuc vętkeket. Es hoǵ azt miuellyůc, nem chac it paranchola Chriſtus, hanem az imadſagnac modǵabais előnkbe adá, midőn arra tanéta, hogy imigyen imadkozzunc. Bochaſd meg nekůnc mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatunc ellenůnc vetetteknec. Latode mire aianlyuc ot magunkat, hoǵ kőnnyen, es őrőmeſt meg bochattyuc felebaratinknac vętkeket. Annac főlőtte, peldaiaualis vgyan ezen dologra vezęrle, mert az ů meg feſze tőinec bochanatot kére attyatul. A régi ſzentec azonkeppen, ůkis peldat attánac à meg bochatáſra. Mint ſzent Iſtuan, ki kéri vala Iſtent hoǵ meg bochatnaia azoknac bůnőket, kic ůtet meg kőuezéc Moyſes peniglen ſzeledſéges embernec neueztetéc, miuel hoǵ az ů ellene zugolodóknac chac kőnńen meg bocháta, Iſtentůlis bochanatot nyere. Es mely igen ſzůkſéges dolog legyen, meg bochátni azoknac, à kic nękůnc valamit vętnec, chac abbolis meg teczic, hoǵ ha meg nem bochatunc à menńei atya Iſten ſem bochat meg minekůnc. Mikeppen ama gonoſz ſzolganac peldaiabol meg teczic, kit alnac ſzolgánac neueze az vr, es őrőc tőmlőczre vete ęrette, hoǵ kőnyőrgő ſzolga tarſan nem kőńő

2. Bizonyetáſa az irgalmaſságnac, meg bochátas

Paranchola Chriſtus, hogy meg bochaſſunc.

Matth. 6.

Példat ád Chriſtusà, meg bochatáſra.

Luc: 23.

Actor. 7.

Num. 12.

Szůkſeges meg bochatni

Matth. 18.

rűle, es à keués adoſságot neki meg nem engede:

Haſznos. Mely haſznos legyen kedig, è mai Euangeliom meg mutattya, kiben imigyen ſzól vrunc. Bochaſſatoc meg, es meg bochattatic tinektec. Az az, ha, mi felebaratinkhoz kegyeſec leſzűnc, Iſtenis kegés leſzen, ha egmaſnac meg bochatunc, űis meg bochat nekűnc.

Kerdes. Szabade tőruenkedni? De mondanad. Nem ſzabade tahat ennekem panaſzolnom arra, auagy tőruént kérnem felőle, à ki en ellenem vętet, mert im hallom hogy Chriſtus egy altallyaba azt parancholya hogy meg bochaſſac neki? Erre én azt felelem, hogy valaſztaſt kel tennűnc azoc kőzőt, à kic mi ellenűnc vętnec. Ha à ki te ellened vętet, meg esmeruén magát, tęgedet meg kőuet, à mit tűlled el vőt auagy à mi kart tőt, azt meg teręti, azt keuannya tűlled à Chriſtuſnac parancholattya, azt keuannya az atyafiui ſzeretetis, hogy meg bochás neki: es ſe reia ne panaſzoly, ſe vélle ne toruenkedgyel. Ha kedig ſem meg nem akar tegedet engeſztelni, ſem morhadat mellyet hamiſsan tart nem akaria meg adni, meg ſem ſzűnic boſzusággal illetni, ſzabad reia panaſzolnod, es toruenńel kereſned űtet. Meg bizonyul ez ſzent Pálbol, ki meg engedi hogy bírac, es tőrueńec legenec à kereſztyenec kőzőt. De ittes meg emlekezzel az atyafiui ſzeretetrűl, es meg elegedgyel velle hogy à te tiſzteſséged, es morhad meg adaſéc, boſzu

1. Cor. 16.

ſzu allaſt ſemmikeppen ne ůz es ne keuany. Eſzedbe iuſson ama mondas. Hogá fólótteb valo nag tóruenkedes, nag hamiſsag. Kerg tanachot chac az atyafiui ſzeretettůl, meg mondgya az, mikor es mint kel tóruenkedned.

Negyedic Tanulſag.

ADgyatoc, es nektekis adatic. Ezis az irgalmaſsag nac tiſzti, hog felebaratunknac midón ſzükólkedic nallunc nelkůl, ſegetſeggel legyünc mind tanachunkal mind adakozaſunkal. Tanachunkal, hog igyeiben oktaſsuc ůtet, ha el teuelyedic, iora veſzerlyůc, ha tudatlan tanechuc. Adakozáſsal, hog alamoſnát béuen, kólchónt vigan adgunc neki. Adgyuncha ſzintén ſemmit nem varhatunkis tůlle. Mert annac adni, à kitůl mies varunc, nem nagy dolog. A poganokis meg miuelic azt. Gyakorlatos parancholattya kedig Iſtennec az adakozas. Eſaiaſnal imigyen monda. Szegd meg à te kenyeredet az ehezónec. Szent Palis imezt beſzelle. A ſzenteknec reſzeltetóc legyetec. Megint. A io tetemenyrůl, es alamoſnanac oſztogatasárul el ne feletkezzetec, mert az ollyan aldozatokban gyónyórkódic Iſten. Midón az ů kezeit meg nituan be tólt minden allatot aldomáſsal, akcoronis azt adga elónkbe mit kellyẽnekünkis miuelnünc, tudni illic, hog nitua legenec

3. Bizonyetáſa az irgalmaſságnac. Adakozás.

Paranchollya Iſten az adakozáſt. Eſa. 58. Rom. 12. Heb. 13.

Peldat ád Iſten az adakozáſra.

à mi kezeinc à ſzũkõlkõdõknec ſegetségekre. De à termeſzetnec tõrueńeis, arra int minket, hogy à mit magunknac keuanunc egyebektũl, mies azt miuellyũc máſsal. Mi peniglen io tẹtement varunc es ſegetséget baratinktul, tahat tegyũnc iot mindenekcel. Auagy ha egyeb nem, ottan chac à haſzna, keſzerechén minket adakozáſra. *Adgyatoc ugy mond Chriſtus, es adatic tinektec.* Azt ígeri, hogy nem veſz el tũllũnc az, à mit Iſten neuebe adunc, mert tõbbet ád ũ nekũnc erette. *Io, telé, razot, es ki folyo merteket ádnac á ti kebeletekbe.* Az az, beusègel megfizeti Iſten à mi felebaratunkhoz valo irgalmaſságot. Azert mondgya à bõlch, hogy vſurára, auagy nyereségre ád Iſtennec, valaki kõnõrũl à ſzegenyen. Mert ſoc kèppen fizeti meg az vr Iſten azt minekũnc. Meg fizeti è vilagi iauaiual. Hogy ez igaz legyen, meg bizonettya vgán azon bõlch monduán. Tiſztellyed à te vradat ioſzagodbol, es à te gabnádnac eleibõl ag à ſzegenyeknec, es be telnec à te chũrid eleſséggel, es bẹuelkednec borral à te ſotuid. Meg fizeti az ũ ſzent malaſztyanac iauaiual. Mellyekrũl imigyen ſzólla Eſaias. Ha meg mutatod az ehezõknec à te ſziuedet, es à nyomorodot lélket meg elegéted, fel tamad à te vilagoſságod à ſõtetségbe, es à te ſõtetséged ollyan leſzen mint à dél. Es mindenkor az vr vezérl tegedet, ès à te lelkedet meg elegeti

Az Adakozaſnac haſzna.

Prouer: 19. Soc képpen ualo fizeté.

Ez uilagnac iouaiual.

Prouer: 3.

Malaſztnac iouaiual. Eſai. 58.

az

az aſzályba, à tetetemidet meg eröſséti, es ollyã léſz mint à meg öttözöt kert, es mint à viz forras, melynec vize ſoha el nem fog. Az az, az ũ ſzent Lelkenec malaſztyanac minden iauaiual meg aiandékoz Iſten. Meg fizeti az örök dicheöſségnek is iauaiual. Mert itilet napian azokat allattya iob kéz felöl, es azokat viſzi be, meńorſzágba, à kic ehezöket etettenec, ſzomnyuhozokat itattanac &c. Es azt mondgya hogy à ſzegenyec, mellyeket baratinka teſz ũnc az adakozáſsal, be fogadnac minket, az örökce valo hailekokba.

Az örök dicheöſségnec iauaiual.

Matth. 25.

Luc. 16.

Mert à minemũ mértekcel ti mertec, ugyan azonal mernec ti nektec. Az az, ha iot chelekedtec egyebekcel, iot veſztec ẹrette, es mentũl irgalmasbac leſztec felebaratitokhoz, attul beuebben fizettetic meg tinektec. Szent Palnac mondáſa ſzerent. A ki ſzũkön uét, ſzũkönis arat, es à ki io kęduel vét io keduelis arat, meg teheti kedig Iſten, hogy à io keduetekből valo adakozáſnac minden beuſége ti reiatoc aradgyon.

A mertéknec egyenlő uolna

1. Cor. 9.

Vallyon à uac uezethetie à uakot? &c. Ez haſonlatoſsagoknac altala, azoknac felel Chriſtus, à kic mentséget kereſnec magoknac, ielentuén miert nem gyakorlanáiac az irgalmaſságnac chelekedetit az ũ attyokfiokhoz. Imezt mondgya nemely ember. Hogy ne itillyem, hogy ne karhoztaſsam, ha mind é vilag lattya hogy ſemmire kellök? Hiſzem

Vac uakot nem uezethet

à gonoſzt nem mondhatom ionac. Meg felel Chriſtus ennec monduan. *Ha à uac uakot uezet, nem de mind à kettő â uerembe eſike?* Az az ſzinten vg nem méltan itelheted te meg felebaratodat, mint à vac nem vezethet vakot. Es ha meg iteled, tennenmagadat karhoztatod, mert teis azt miueled, à mit másban itelſz es karhoztacz, te ſem vagy iob máſnal, holot à te lelkedis ſoc kilőmb kilőmb fele bűnőkcel meghomalyoſęttatot. A *tanetuany nem fellyeb ualo â meſternel.* az az, ha à végre mondanád hog itéled, hog tanechad es meg iobbechad űtet, à ſem lehet. Mert à kőzőnſęges mondas ſzerent, nem fellyeb valo, nem tokelletesb à tanetuań az ű meſterénel. Nehez azert máſt tanetanod iora, ha te gonoſz vagy. *Miert nèzed â ſzálkat â te atyadfia ſzemebe? &c.* A ſzalkan erched à kiſseb bűnt, à gerendan à nagyobbat. Feddi tahat Chriſtus azokat, à kic akarmi kichin bűntis latnac, itelnec es karhoztatnac egębekbe, ű magokba à nagot ſem lattyac, auag latuan fedezic, kęp mutatoc, mert gonóſzoc lęuen, nem chac ioknac mutattyac magokat, hanem oly tőkelletes ioknac, hog egyebeket méltan fedhetnec es itelhetnec.

Bűnös bűnőſt nem itelhet.

Rom 2.

A ſzálka es á gerenda mi legyen.

Azonképpen, ha ki azt mondana hog nem bochathattya meg felebarattyanac vętket, mert nagy, igen meg bantotta űtet. Nem adhat imez vagy amaz kolduſnac, mert gonoſz, reſzeges, ſem-

mire

mire kellő. Ennekis vgyan azon pelda beſzédec altal felel meg Chriſtus. Nem chac az vac, az az, vétkes à ki te ellened vétet, hanem teis, à ki ſzűntelen véteſz Iſten ellen, Tahat ha te űtet meltatlannac iteled bochanatra, tennenmagadis meltatlan vagy, es mind ketten à veſzedelemnec vermébe eſtec. Ha nem erdemli tűlled az alamoſnát, te ſem erdemled Iſtentűl hogy adgyon neked. Ennec okaert, mikoron nem adez à bűnős ſzűkölködőnec, magadnakis vermet aſz, tanétuan Iſtent hogy ű ſe adgyon neked. *Kep mutato ueſd ki elől ſzór â gerendat â te ſzemedből &c.* Valamit felebaratunc véthet mi ellenűnc, ha azt ahoz haſonlétod, à mit mi vetűnc Iſten ellen, chac ollyan az, ehez képeſt, mint egy kis ſzalka à gerendahoz. Bizon tahat ſem karhoztathatunc mi máſt, ſem bochanatra auagy alamoſna vetelre meltatlannac nem itelhetűnc, vgy mint kic egy haioba euezűnc, es egy veſzedelembe forgűnc egyebekcel. Annac okaert legyűnc irgalmaſoc, ne itellyűnc, ne karkoztaſsunc ſenkit, őrőmeſt meg bochaſsunc, es adgyunc mindennec.

Felebaratunknac ellenűnc ualo uetke, Kichin.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN V. VASARNAP.

Szent Lukachnal talalod meg è mai Euangeliomot, V. réſzeben. Az

AZ idôben, lôn hogy mikoron à nep ù reia tudulna, hogy hallana az Iſtennec igeiet, es ù ál uala à Genezareth tô mellet, es lata hogy ket haio allana à to partya mellet. A halaſzoc kedig kiſzallottac uala belôlôc, es moſsac uala báloiokat. Be menuen kedig egyic haioba, mely Simone uala, kere ùtet hogy à fôldtùl egy keueſse bellyeb uinne, es le ùluen tanettya uala à nepet à haiobol. Midôn kedig megſzùnt uolna à ſzoláſtul. Monda Simonnac: Vid be à melyre, es ueſsetec meg à ti halotokat hal fogáſra Es Simon feleluen monda neki: Meſter, mind eten etczaka munkálkottunc, es ſemmit nem fogtunc, mind azon altal à te mondaſodra meg uetem à hálot. Es mikor ezt miueltec uolna nagy fokaſágu halat rekeſztenec be à háloba. Meg ſzakad uala kedig az ù haloioc. Es intenec azù tarſoknac, kic à maſic háioba ualanac, hogy el iônenec, es ùket meg ſegetteneiec. Es el iôuenec es mind à ket háiot meg tôltec, ugy annyera hogy el merùlnenec. Midôn ezt latna Simon Peter, leſuſnac terdebôz eſsec es monda: Vram, menny ki en tùl lem. Mert en bûnôs ember uagyoc. Mert meg remûlt uala mind ù, ſ-mind azoc, kic ù uelle ualanac, à hal fogáſon, mellyet fogtac uala: Azonkeppen Iacabis, es Ianos, Zebedeuſnac fiai kic Simonnac tarſai ualánac. Es monda leſus Simonnac. Ne fely, ennec utanna embereket fogſz. Es à haiokat à partra uiuen el hagyuan mindeneket, kôuetec ùtet.

Emai

Ez Euangeliomnac ſommaia.

BMai Euangeliom egy hertelen tekentésbŏl olynac lattatic lenni, mintha chac valami lŏt dolgot adna elŏnkben, aztis kedig ollyat, mely chac az apoſtolokat illetnçie, es nekŭnc ſemmi kŏzŭnc hozza nem volna. De ha ki iobbadon eſzébe veſzi mirŭl ſzól, meg ęrtheti, hogy ſoc ieles dolgoc vannac benne, mellyeket minden hiu, es kŏuetkezendŏ ioknac remenségebe iaro kereſztyennec illic tudni. Mert ezt è hiſtoriat, nem chac vgy irta meg ſzent Lukach, mint egŷſzer tŏrtent choda dolgot, hanem vgy mint aztis, à mi iŏuendŏre valamit peldázot. Vgyanis ſzokaſa az iráſnac, hogy gyakorta à lŏt dolgokban, lelki ertelem ſzerent, kŏuetkezendŏ dolgokat ielenchen. Mint hogy midŏn azt oluaſod, hogy Eua az aluo Adamnac oldalabol formaltatot, abbol azt kel ertened, hogy az anáſzenteghàznac, à kereſztſan meg holt Chriſtusnac oldalabol kellet tamadni. A Noe Barkaia (melyben à kic valanac, meg menekedenec à víz ŏzŏnnec veſzedelmétŭl) Szent Peternec magyarazattya kęnt, à mi kereſztségŭnket iegŷzette, (mellyet à kic fel veſznec, azoc menekednec meg à karhozattul). Abrahamnac két fia, à két teſtamentomot peldaſzta, azt mondgya ſzent Pal apoſtol. Azonképpen ebben ez Euangeliomban meg iratot, es egŷſzer meg lŏt hiſtorianakis lèlki ertelme vagyon.

Azirásban, à lŏt dolgoc kŏuetkezendŏ dolgokat peldàznac.

1. Pet: 3

Gal. 4.

Mert

Mert leg előszőr, az Isten igeiénec ereie es hatalma adatic előnkbe, es minemű buzgosággal kellyen azt halgatnunc. Masodszor, à prædicatoroknac è világ szerent valo allapattyoc. Harmad szor, à kőzőnséges keresztyen ańaszenteghaznac méltosága, es veszedelmi, mellyec kőzőt forog, még it vitezkedic.

Az Elsőrűl.

Psal: 44. Heb: 4. A Christus szaiába kedues uolt az Istennec igeie.

IOl mondotta Dauid Christus felől, hoǵ minden embereknec magzati kőzőt leg szeb, es igẽ kedues beszedű volt. Mert noha űnnen magabanis élő es erős az Istennec beszéde, es akar mely két elű tőrnelis be hathatosb, mind az altal à mi vrunknac orchaiánac szepsége es beszedénec gőńőrűseges volta, annalis keduesbe tőtte az emberec kőzőt. Annac főlőtte, Istennec bőlchesége leuen ű, tanettasában hatalmas volt, nem vgy mint az iras tudoc es Pharisæusoc, Annac okaert, altal hattya es el ragadgya vala, az embereknec sziuőket, vgy annéra, hog vgyan reia bodulnac vala à seregec, es kőuetic vala űtet, hoǵ hallanáiac tűlle az Istennec igeiet. Kit még regenten meg mondot vala Esaias hoǵ vǵ fogna lenni, imigyen szoluan. ű hozza folynac soc népec monduán. Ier mennyűnc fel az vrnac heǵere, es à Iacob Istenenec hazahoz (az az, Christushoz kit az atya Isten fel emelt es fel magasztalt, es kibe az Istenség test szerentis lakozic) hoǵ

Christus hatalmas uolt tanetasában. Matth. 7.

Esa. 2.

Phil: 2.

hog tanéchon minket az ũ vtára, es iariunc az ũ oſuęnin. Nem chac ũnnen magaba mutatta kedig Chriſtus ezt, az ũ igeienec ereiçt, hanem az ũ ſzolgaibanis, kiknec hatalmat adot reia, hogy az ige hirdeteſsénec altala, meg mozdęthaſsác az embereknec ſziuõket, es minden ertelmet az Iſtennec ſzolgalattyára foglalhaſsanac. Mert vg mond Dauid, hogy az vr igét ád, az nagy erõbe prædicaloknac. Szent Palis azt beſzelli maga felõl, hogy az ũ beſzéde es prædicallása, nem volt emberi bõl cheſęgnec hitetõ beſzedében, hanem á leleknec, es annac ereięnec meg mutatasában.

Col: 2. Az Iſten igeienec ereie, az ũ ſzolgaibanis. 2. Cor. 10. Pſal: 67. 1. Cor: 2.

Soha nem erõtlen es nem gũmõlchtelen az Iſtẽnec igeie. Ha kedig latod hog ſokaknac ſziuõkbe, ſemi gũmõlchõt nem teremt, tudgad hog az ũ vétkec miat vagyon az, miuel hog nem õrõmeſt halgattyac azokat, à kic igazat prædicálnac. Nem kõuetic à ſeregeknec bũzgoságat, mellyec nem chac mennec vala, hanem budulnac auag rohañac vala vrunkhoz. Mintha meg koſtoltac volna iñaron, ſzent Dauidnac amaz mondasánac igaz voltat. Mely ędeſec vram az én ęnemnec à te beſzédid, à mezneliſędesbec az én ſzámnac, A ſzeregec azert rohannac vala vrunkhoz, *hogy halgatnáiac az Iſten nec igeiet*, de è moſtani emberec kõzzũl ſokan nem Iſtenęt, hanem az igaz prædicatoroknal emberét, à hamis prophetaknal kedig az õrdõg igeiet kereſic.

Miert gyũmõlchtelen ne mellyekben az ige. Pſal: 118.

Ha

Ha kęrded mint keresic az ańaszentegyhazban tanéto igaz Prædicatoroknal az ember igęiet? meg mondom. Mikor à prædicatiora mennec, azt szoktac mondani. Ier hallyuc meg mit mond à pap, auagy à barat. Nem mondgyac azt à mit Dauid mond vala. Meg hallom mit szól en bennem az vr. Oly késen indulnac el, oly resten mennec, hoǵ fele el vegeződőt immar à Prædicationac mikor oda iutnac. Oly igen sietnec onnet haza, hoǵ nem varhattyac à véget, hanem idő előt ki szaladnac az egyhazbol. No bizoń à ki Istentűl vagyon, halgattya az Isten igęiet, es á ki nem halgattya, auagy, mint ember beszédet, es resten halgattya, az nem Istentűl vagyon. A Prædicatornac szaiábol, nem vgy kel hallani à mit hallasz mint embernec, hanem mint Istennec szauat, mert vǵanis az. Es à prædicatort, nem vgy kel fogadni mint embert, hanem mint Istennec angyalat, sőt mint űnnen magat Christus Iesust. Vgyanis micho da bőchűleti leszen az Isten igeięnec, ha azt, à Prædicatornac szemelyeből bőchűlőd? Nem onnét kel az iget bochűlni, hanem az igeből à prædicatort. Nemellyec hoǵ à mi prædicationkra nem iarnac, annac okat mi reanc akariac vetni. De hazudnac. Nem mi vagyunc oka, hanem az űhamis es gonosz keuansagoc. Mert nem keuannyac sem keresic az Isten igeięt, hanem az őrdőgét, kit miert hogy

Mint keresic nemellyec az ember igeiet.

Psam 48.

Iohan. 8.

A Prædicator szaua, Isten szaua.

1. Tessa. 2. Gal. 4.

Nem Prædicator szemelyeből kel bőchűlni az igét

Miert nem iarnac nemellyec à mi Prædicationkra.

hogy nallunc nem találnac, azert nem halgatnac minket. Keduec szerent akarnaiac hogy szollananc, mint az ördöc, hogy kedue szerent szolla Euánac, es kedue szerent szollata Achab kiralnac, à hamis Prophetaual Sedechiassal. Mi azt nem miuelhet tyűc nemis miuellyűc, ez oka hogy nem akarnac halgatni minket, miképpen vgyan azon Achab kiraly gyűlöle, es nem halgata Micheas prophetát

Az Masodikrul.

ES ű ál uala, Genezareth tó mellet. Ez sem lón valami szép lelki ertelem nelkűl. Hanem azt ielente à viz mellet valo allasaual Christus, hogy à prædicatoroc è vilag szerent, soc haboruságoc, es náualyac ala vettetnec. Mert à viznec neue, gyakorta à szent irasban, haboruságot, es náuallyat iegez Mint ám Dauidnal, ki panaszolkoduan az ű soc omorusagi felől, ig szól az Istennec: Szabadech meg Isten engemet, mert be hatottac lelkemig à vizec. A bizoń dolog, hogy à tó auag viz mellet ál minden Prædicator. Tele ez à tiszt veszedelmekcel, tele nyomorusagokcal. Ha halgatűnc iai nekűnc. Mert talam mi kepűnkbe mondanaia ollyãkor imeztEsaias. Iai nekem hogy halgattam, Szent Palis ig szol maga felől. Iai nekem, ha nem prædicalloc, Az Isten kedig Ezechiel Prophetanac imi-

A prædicatoroc allapatya é vilag szérent.

A uiz, haborusagot iegyez. Psal: 68.

A prædicatoroknac soc fele ueszedelmec. Esai. 6.

Iaiha halgatunc. 1. Cor: 9. Ezech: 3.

gyen ſzolla. Ha midőn én azt mondom az Iſtentelen embernec meg halſz, te nem hirdetet azt neki, es nem ſzollaſz hogy meg terien az ű gonoſz vtarul es éllyen: Az Iſtentelen vgyan meg hal az ű alnakſagaban, de az ű véret à te kezedből keresem meg. Igaz tahat, hogy veſzedelmes nem ſzollanűc.

Iai ha nem ugy ſzollunc à mint kel.

Eſa. 5.

Iai ha nem iol elűnc.

Matth. 5.

De ha ſzollunkis, es nem vgy ſzollunc, à mint kellene, hanem à mint az emberec keuanyac, vgy hizelkedűnc nekiec, ottis veſzedelem kőuetkőzic reiaňc. Mert azt mondgya à Propheta, Hog iai azoknac, à kic à gonoſzt ionac mondgyac, es à iot gonoſznac. Megint, bator ha ſzinten igazat mondunkis, es nem iol élűnc, azis iai, azis veſzedelmes, miuel hogy à mit tanetaſunkal eppetenenc, azt gonoſz peldankal el rontyuc. Es Chriſtus affele tanetót, à ki az ű Parancholatit meg nem tartuan, egébeket tanét, leg kiſsebnec mondgya lenni mennyek nec orſzagaba.

E uilagtul ueſzedelmet nariunc.

1. Cor. 11.

Ioan: 16.

Moſt leg ueſzedelmesb á Prædicatorſág nac tiſzti.

Vegezetre, bator mind tanetaſàba, ſ-mind io példa adaſàban iol iarionis él tiſztiben à Prædicator, mégis veſzedelmet varion è gonoſz vilagtul. Miképpen ſzent Pal panaſzolkodic azokrul mellyeket űis, à tőb Apoſtolokis ſzenuedtenec. Chriſtus vrunckedig, miuan monda à tanetuaňoknac, hogy è vilagon nyomoruſagoc leſzen. Es ha valamikoron veſzedelmes volt à Prædicatorſagnac tiſzti, ſoha nem inkab mint moſtan, midőn hamareb akarnac à halgatoc, vakmerő itelőc lenni, hogy

hoǵ ſem mint engedelmes tanetuanyoc. Bizony bé telíc moſt az, à mit vrunc iõuendõ képpẽ mondot vala az Apoſtoli rendnec. Ha à chelédes embert, vgy mond, Belzebubnac hittác, meniuel inkab az ũ haza nepét? Matth. 10.

Ninchen más oly rend, mely anni ſzidalmat hallyon, mint az igaz Prædicatoroknac rendi, kikben, leg kiſséb vetketis meg iegzenec, es vtolſo bũntetéſre karhoztatnac az emberec. Azonkõzbe peniglen, akarmely el vetet, ondoc, ſemmire kellõ tudatlan vargais, à ki Prædicatorra tõtte magat, tiſzteltetíc es bõchũltetíc, miert hoǵ az anyaſzentegyhaz ellen vgat. Dicheric à papa ſzidalmazokat, valaminemũc, es tudoſoknac mondgác, batór ſzinten tõkéc legyenekis, magaſztallyác még ha ſzõrnyũ eletet víſelnekis. De minket, kic Papaual tartyuc, ſzidalmaznac. Legyen oly tiſzta, es ſzent çletũ bator valaki mint kereſztelõ lanos volt, es prædiccallya azt à tudomant, mellyet Papa prædical, ottan vtalatos. Legyen oly fertelmes más: hoǵ nallanal fertelmesb ſe talaltaſséc, chac tamadgyon Papa ellen, azonnal iambor. Mi oka ennec? Mert Chriſtus az õueiuel à tengeren iár. Az az feddi è vilagnac hiuſagat, es gonoſsagat, es azert elſenzetic è vilagtul. A kic peniglen è vilagiac, à vilag ſzereti azokat. Igaz azert, hoǵ veſzedelmes é világon, à prædicatoroknac allapattyoc.

Az igaz prædicatoroc ſzidalmaztatnac az hamiſsac dichertetnec.

Ioan: 15.

A halaſzoc kedig ki ſzallottac uála belőle. Hogy à halaſzokon, à Prædicatorokat kellyen érteni, abba ſemmi ketſég nem lehet. Vgymint kikrűl, à Prophetanal imigyen ſzolla az Iſten. Ime én ſoc halaſzokat kűldők, es ki halaſzac űket. Chriſtuſis azoknac, kiket à Prædicatorságra valaſzta, es hiua ezt mondá. Iertec vtannam, es embereknec halaſziua teſzlec titeket. A halo az ű tanetaſoc, mely à tőruenből, es az Euangeliombol vagyon, mint az halo à fonálbol. Szűkſég peniglen à halaſzoknac, ki, auagy le, ſzallanioc, az az, magokat meg alaznioc, hogy fellyeb ne bőlchelkedgenec annal, à menire ſzűkſég, es többet ne tulaidonechanac az ű feieknec, hogy nem mint à közönſeges anaſzentegyhaz ertelmének. Szűkſég à halotis meg moſni, az az, à ű tudomanyokat minden hamis ertelemtűl, es gonoſz botrankoztato elettűl tiſztan tartani.

A Halaſzoc, à prædicatoroc.

Ier. 16.

Matth: 4.

Ki ſzallani.

A halot moſni.

Az Harmadikrul.

IMmar ſzollyunc az anyaſzentegyházнac meltoſagárul, es veſzedelmirűl, mellyec közöt mind addig forog, még itt é vilagon vitezkedic. Es hogy mindenec nyiluabban legyenec, minden igéknec iegyzéſit egyenként magyarazzug meg.

A tá

A tó auag̃ à tenger, è vilagot, ã haio, az aṅaſzenteg̃házat, à haláſzoc, az Apoſtolokat es præ-dicatorokat, à halo, az Iſten igęiet, à halac, az em-bereket, à fȯld auagy à tengernec parttya, az ȯrȯc ęletet ieg̃zi. Ezec igen ſzép, es à kereſztyenſegnec allapattyanac ielenteſére alkolmatos haſonlatoſsá-goc. E vilag az habos es veſzedelmes tengerhez, méltan mondatic haſonlatoſnac lenni. Mert mi-képpen hog̃ gyakrabban mindenkoron hab, es ſzél veſz vagyon à tengeren, ha kedig valamikor chendeſzis, de mind az altal orankent félnec à ha-ioſoc à kȯuetkezendô haborutul, Azonképpen è vilagis haboruſaggal, tudatlansággal, vaksággal, teuelygéſsel, es minden gonoſsággal rákua. Vgy annira, hog̃ ſokan el merůlnec, es el veſznec benne, azoc, kic à mint ſzent Pal mondgya az ů ęleteket viſelic az ů elmęieknec heuságos voltaban, kik-nec gondolattyoc meg ſȯtetůlt, es kic el idegenet-tenec az Iſteni ęlettůl, à tudatlanságnac miatta, mely ů bennec vagyon, az ů ſziuȯknec kemenſe-geiert. Kic minec vtanna teſti batorságban eſte-nec, ů magokat attac faitalanságra, minden tiſzta-talan chelekedetre, mellyeket telhetetlenůl ůzic.

Ez Euangeli-ombeli igek-nec iegyzéſe.

E uilag ten-ger.

Ephe. 4.

A Haiochka, az aṅaſzenteg̃haz, mely é vi-lághoz kępeſt, chac egy kichin, es mindenkoron à tengeren, az az, à veſzedelmec kȯzȯt hanyattatic. Midȯn kezdetéc akcoron chac kiſded vala, minec

Az anyaſzẽt egyhaz Haio

Luc: 2. okaert, vrunkis kiſded ſeregnec hiua ũtet. Az vtan meg neuekedęc, mert è ſzeles vilagon ki teriede, Im moſtan vilag vegezeti felę, megint be kezdet ſzorulni. Mint az haiochkanac hog̀ az orra, es az vtollya keskeń ſzokot lenni, à kõzepi ſzéles.

Az anyaſzẽt egyhaznac méltoſága es batorſágos ſolta. Midõn peniglen azt hallod, hog̀ à Chriſtus à haiochkaba be mene, akcoron gondolkodgyal az aṅaſzenteg̀haznac méltoſagárul es à veſzedelmec

Veſzedelmi. kõzõt valo batorságos voltarul. Széllyel haṅattatic vgyan è vilagnac habíaitul, de azert ſoha el

Gen. 4. nem merũl, ſem meg nem romol. Nag̀ haboc tamattanac vala ellene, mikor Cayn meg õle Abelt:

Gene. 19. A Sodomabeliec haborgatàc Lottot: Abraham

Gen: 12. & ſeq: az ũ ſzarandoksagàban ſoc boſzuságot ſzenue-

Exo: 1. 2. &c de: Az Iſrael fiai Aegiptusban nyomorgattata-

2. Reg. 19. nac: Rabságra Babilloniaba vitetènec: A prophe-

4. Reg: 25. tac Iezabel miat meg õletènec. Es minden idõben kilõmb kilõmb felę õldõzéſec ala volt vettetuęn. Moſtanis eleg ſoc, ſõt ſzantalan habot tamaſztot az õrdõg̀ è kis gyũlekezet ellen, mert egy felõl à pogan tõrõkeel ellenzteti, más felõl az eretnekekcel. Mit nem keſertnec meg à Caluiniſtac es egeb felę Sacramentariuſoc, mit nem az Anabaptiſtàc, mit nem à Pikhardoc, mit nem à Luterec, mit nem az Arianuſoc es egyeb effelę õrdõgnec eſzkõzi, à ſzent Peternec haioia ellen, hog̀ ũtet el merichec

es

es meg ronchac̃ de azert vgyan ſemmit nem tehetnec neki. Es noha ſokakat (à kic nem igaz ſzinel voltac az elõttis mi velünc) ki ſzõktetnec belõle, de azert à haio, es à haioban à valaſztottac, mind enni dihõskõdes kõzõttis meg maradnac, es ſenki nekic nem árthat. Mert à Chriſtus tartya ennec à haiochkánac kormanyat, ũ vigyaz ẽrette, ũ õrzi, oltalmazza, es igazgatrya, ſoha el sẽ tauozic tülle, hanẽ igereti ſzerent, vilag vegezetiglen minden napon vélle marad. Onnét az aſzentegházbol tanét, es tanettat az ũ tülle küldetet prædicatorokcal. Valaki azert kiuül vagón ennec à ſzent Peter haioiánac, nem à Chriſtus tanetuanya, hanẽ az Antichriſtus prophetáia.

Az eretnekec ſemmit nem tehetnec az anyaſzentegyházhaznac.

Matth. 28.

Kõuetkezic az Euangeliomba, hog̃ Chriſtus *keré Petert, hogy à fõldtül bellyeb uinnie.* Ezis az aſzentegházhaznac tõkelleteſséget ielenti. Mert valami ũ benne chelekedtetic à mind à végre valo, hog̃ è fõldiektül el tauozuán, elmẽnkel mennékbẽ forgodgunc, meg gondollyuc hog̃ ninchen it meg maradando varaſunc, hanem iõuendõt keresünc. Kettõ vala à haio, azt beſzelli az Euangeliſta. Mellyeknec egyc à Sinagógat, az ô tõruenbeli gyülekezetet iegzette, maſic à ki Petere vala, az Euangeliom alat valo aſzentegházat. A Sinagogaba

A fõldtül bellyeb uinnie.

A két haiomit iegyez.

Psalm 47. ũl vala regenten vrunc, hirdetuẹn az ũ igẹiet Iakobnac, es iteletit Israelnec. De moſtan immar, az ſzent Peter haioiaban ũl, es onnẹt tanét. Azert ſzôl vala imigyen egy à halaſzoc kôzzũl. Bizonſàgat keuannatoke, az en bennem ſzollo Chriſtuſ nac: mert ha ũ nem oktatna, es nem tanetana minket az ũ ſzent lelke altal, heiaba valo volna minden Prædicallaſunc. Mint hoġ az Apoſtolokis, Chriſtus parancholattya nelkũl egeſz eiczaka haláſzuan, ſemmit nem foganac, de midõn ũ hagya hoġ meg veſsèc à halot, ſzantalan halat vonanac ki. Innet vagyon, hoġ minden prædicationkat imadsàgon kezdgyũc el.

A prædicatoroc halaſzoc. Mondam hoġ à halàſzoc à prædikatoroc: Mert mikeppen à halaſzoc à víz fenekérũl à partra kivonſzác à haloual à halakat, azonkeppen ezekis. Adámnac ńaualyas fiait, à teuelygésnec sõtetſegébõl, az gonoſz ẹletnec hamis el mulando gyonyorũſegébõl, es à karhozatnac melyſegébõl, az Iſten igeiẹnec altala, az õrõc ẹletre víſzic. Azt hirdettũc tinektec, vgymond ſzent Pál, hoġ ez heiaba valo dolgokbol tẹrietec az élõ Iſtenhez ki menet fõldet teremtet. Az Iſten igẹie peniglen, mihez haſonlettatnẹiec iobban, mint à halohoz? Mert à tõruenbõl, es az Euangeliombol kõttetet, melyekben ſoc fele fonál vagyon. Tanetàſnac, intéſ-

Acto: 14.

Az Iſten igeie hàlo.

nec

nec, feddésnec, igeretnec, vigasztalásnac, es io pel-
daknac fonala. Azert inti szent Pál az ů tanetua-
nát Timotheust, hoǵ prædicallya az Istennec igę-
iet ęrette legyen alkolmatos, es alkolmatlan idő- 2. Tim: 4.
ben, fedgyen, oktasson, inchen minden engedel-
mességgel, es tanetással. Touabba mint à halo à
vizben, azonkeppen az ige è vilagon, széllyel ki
teriesztetic. Szent Pál ůnnen maga el kezduen,
Hierusalemtůl, Tot orszagig teriészte ki. Es ingẽ Rom. 15.
sem velnęie az ember mikor ůtet meg fogia mint
szent Pált. A kit meg fog azt erősen tartya mint Actor. 9.
szent Petert, ki nem valhatic vala meg Christus-
tul, miuel hoǵ az őrőc ęletnec igęiet talalta vala Iohan. 6.
nalla. Annac fölőtte, minden féle halakat, az az,
minden rendbeli, es minden nemzetségből valo
embereket be fóg, mert nem szemely valogato az Act. 10.
Isten, hanem akar mely nemzetbenis à ki féli ůtet,
es igassagot chelekedic, kedues ů neki. Vegezet-
re mint à halo hoǵ valamig à vizbe vagyon mind
addig más halakat foghat, azon forman, valamig
az Euangeliom prædicaltatic è vilagon, soha egy
bůnős ember sem rekesztetic ki Istennec irgalmassa
gabol chac meg térien. Senki felől tahat ketségbe
nem kel esni, mert à kit ma meg nẽ fogot az Isten-
nec igeięnec haloïa, azt holnap meg fogia.

A Halac, meg mondam imént, hoǵ az embe- Az Emberec Halac.
rec. Vgyanis michoda egyeb à maganac hagyatot

ember, ha nem à viszben vszo hal? Ki à bůnnec melysegében, egy gonosságrul másra, egy vetekrůl szazra haiol es usz, es kőueti az ů soc gonosságit. Miképpen szent Pal bizonságot teszen rulla, imigyen iruan az Ephesusbelieknec. Meg holtatoc vala à vétkeknec es bůnőknec miatta, mellyekben forgottatoc ez előt, é vilagi ęletnec mi volta szerent, à feiedelmeknec akarattya szerent, kineç birtoka az égben vagyon, annac à lęleknec, ki mostan hordozza az engedetlen embereket, kic kőzőt ez előt mies forgunc vala, à mi testůnknec gonosz keuanságiban, azokat chelekeduęn, mellyec testůnknec, es keduůnknec kellenec vala, es természet szerent, haragnac valánc fiai, mint à tőbbies. Latode meni soc dolgot foglal magában ez Euangeliom?

Ephes. 2.

Mint kezdetet neuekedet, es mint fog uegre iárni az anyaszentegy haz.

Sőt ebben az Euangeliomban mind meg ielentetic, mi modon kezdetet, es neuekedet à keresztyenség, végreis mint leszen neki dolga. IESVS Christus az atya Istennec fia első eppettőie es feiedelme ennec ez eppůletnec. Az vtan oszton neuekedni kezde, es annéra neuekedéc, hog à haio meg telic vala halakcal, midőn az apostoloc è szeles vilagon el oszoluán, mindenůt meg vetic vala à halot. Vgy hogy immar nem valánac ůnnen magoc elegec à soc halaknac ki vonasára, hanem *intenec tarsoknac, hogy segettenelec ůket*. Az az, varosonkent

Tarsoknac intenec.

pispő-

piſpőkőket, es azoc egéb eghazi emberket ſzer- Tit. 1.
zénec, kic à prædicallásban es à ſzentſegeknec ſzol galtatasában, ſegettői lénec az apoſtoloknac, es ű vtannoc az anyaſzenteghaznac igazgatoi. Nem chac meg fogac peniglen à halakat, hanem kies vonac à partra: az az: az ű ſzép inteſekcel es tanettaſokcal iora vezerlec űket, es őrőc eletre igazgatac.

Meg ſzakad uala penig az ű haloioc. A halónac meg ſzakadozáſa, az igénec hamis ertelemre valo magarazattyat iegzi, mely az eretnekektűl ſzarmazic es ſokaknac vtat ńit, az ańaſzenteghazbol valo ki menéſre. Mert mindiaraſt, még midon à halo az apoſtoloc kezében vala, tamadánac, alnac munkaſoc, kic à Chriſtuſnac apoſtoliua valtoztatuán magokat, hamiſsac voltanac, hamiſsan hirdetec az Euangeliomot, ſzakadaſt tőttenec à halon. Teuelyeguen es egyebeketis teuelyegtetuén. Azon igyekezuén hog mi modon à tanetuańokat vtannoc vonhattac volna. De moſtan immar è vilagnac vége féle, tőbben tamadtanac tamadnakis naponkent. Es bizonyara ebből teczic ki, hog immaron hamar el fog vegeztetni è vilag hog meg ſokaſodnac à teuelygőc. Miuel hogy Chriſtuſis azt mondotta, hog akcoron, itelet napia fele, ſoc hamis prophetac tamadnac.

Az eretnekec ſzakaſztyac meg à hálot.

De még más tanulſagotis vehetűnc ez Euangeli ombol. Tudni illic imezt. Hog miképpẽ Peternec

akcor

akcor lőn ſzerencheie à halaſzashoz, midőn à Chriſtuſnac ſzallaſt ada, es az ű haioiabol prædicaltatec az Euangeliom, Azonkeppen, valamely feiedelmec, vrac tartományoc, varaſoc, cheledes emberec, helt adnac à Chriſtuſnac igaz tudomanyànac, es annac hirdetteteſénec, azoknac à ſzallaſért, mind è vilagi, ſmind mennyei iokcal meg fizet ű ſzent felſége. Regenten valamely népec kőzőt ſzarandokolnac vala à Patriarchac, mindenec meg aldatnac vala, es ſoc iot veſznec vala Iſtentűl. Obednec hazais, mikoron à frigynęc ſzekrenie ot lőn, Iſtennec beuſéges aldomáſat erze. Conſtantinus Chaſzar, ſzallaſt ada Chriſtuſnac. Sylueſter papat tiſztelę, es bőchűle, halgata es vőue tűlle az Euangeliomot, egy hazakat rakata, à papat es egéb egy hazi nepeket meg kazdagéta, Az vr Iſten minden io ſzerenchéuel ſzerete ű̃tet erette, minden teſti es lelki iauaiual meg aiandékoza.

A hol Chriſtuſnac es az Euangeliomnac hely adatic, ot minden io uagyon

1. Par. 13.

Moſtanis à mely orſzagokban, herczekſęgekben, tartomanyokban, es varaſokban à Romai egéhaznac tudomanya hirdettetic, ot latunc iob rendet, es el̃ menetelt minden dolgokban, ot latunc tőb aietatoſsagot, es atyafiui ſzeretetet az emberec kőzőt. Chac è mi hazankbanis, az à réſz még valamenire bekeſegesb, melyben à régi hit, es tudomań tartatic. Valamég peniglen kőzőnſeggel val

lyuç

lyuc vala azt, nem vehete hatalmat az ellenſég mi raitunc. De minec vtanna ſokan el hagyac az ſz: Iſtuan kiralytul reianc maradot hitet, es egy hazug bőreből ki but barát vtan indulánac, az vr Iſtennec melto haragia, es kemeń iteleti ottan raitűc lőn. Ezeket ertuęn es latuan, mindeneket arra intec, hoǵ halgaſsac az Iſtennec igeiet az anyaſzentegyhazban. Holot ha eddig meg marattanac, ez vtannis maradgyanac meg, à kic onnét ki teuelyedtenec, terienec megint oda. Vgy leſzen hoǵ az Iſtenis mi hozzanc terien irgalmaſsagáual, es idővel az ęlőknec főldere iuthaſsunc è vilagnac habos tengeréből. Luter.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN HATODIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, az ſzent Mate Euangeliomianac ötödic réſzeből vetetet.

AZ időben, monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Mondom tinektec hogy ha fellyeb nem beuelkedic â ti igaſſágtoc az iras tudokenal, es â phariſeuſokenal, be nem

be nem mehettec mennyeknec orſzagaban. Hallottatoc, hogy à regieknec mondattatot legyen: Ne ölly: Valaki kedig ölend: iteletre köteles. De en mondom tinektec, hogy minden ualaki meg harakſzic az ü attyafiara, köteles iteletre. Valaki kedig attyafianac eſzt mondandgya, Racha, köteles tanachra, Valaki kedig ezt mondgya, Te bolond, ez köteles â pokolbelitüzre. Annac okaert mikor à te aiandekodat az oltarra uiſzed, es ot meg emlekezel, hogy â te attyadfianac ualami nehezſège uagyon te ellened, had ot aiàndekodat az oltar elöt, es menyel, elöſzer bekellyel meg á te attyadfiaual, es akcor tér meg, es uid fel aiandekodat. Bekellyel meg à te ellenſegeddel hamar, meglen az uton uagy ü uele, hogy ualaha ne adgyon á te ellenſeged à bironac kezebe, es à biro à poroſzlonac kezebe, adgyon tegedet, es â tömlöczbe uettetteſsel. Bizony mondom teneked, hogy ſemmikeppen ki nem megy onnan, meglen mind az utolſo fullyeriglen megfizetz.

Az Euangeliomnac Som maiá.

EMai Euangeliom, à kereſztyeni igaſságrul ſzòl, mely nem kiuül vagyon à iamborságnac kilſö mutogatasában, hanem belöl à ſziunec, es az igyekezetnec io modon valo igazgatasában, hogy nem chac lattaſsunc, hanem valoba iamboroc legyünc. Nem ſzereti Iſten à kép mutatokat, kic ollyanoc, mint à meg feieręttetet koporſôc, kilſö ſzęnnel azt mutogatuan, hoǵ meg tartyac az Iſten-

Matth. 23.

tennec parancholatit, belől kedig tellyesec leuen minden alnokſaggal. Minemüec valanac à Phariſæuſoc es iras tudoc.

Leg elöſzör peniglen, tanet minket Chriſtus ez Euangeliomban, az igaſságnac tökelleteſségére.

Maſodſzor, elö hozza az Iſtennec parancholattyat, melyben tiltya az öldöklęſt, es azt meg magyarazuan, meg mutattya, hogá parancholatoknac meg tartáſa, nem chac à kilſö chelekedetekbe ſig, hanem leg inkab à gondolatoknac meg męrtekleſébe.

Harmadſzór, à meg bekelléſrül, es az atyaſiui meg engeſzteléſrül emlékezic.

Az Elsörül.

HA *fellyeb nem beuelkedic à ti igaſſagtoc, &c.* Igaſſágnac neuez it, minden ioſzágos chelekedetet, es iamborſagot. Es midön fellyeb akaria beuelkedni à mi igaſsagunkat, à Phariſæuſoc, es iras tudoknac igaſsagánal, azt keuannya, hogy igasbac, es iamborbac legyünc azoknal, Mert ha nem, tahat mennyeknec orſzagaba be nem megyünc. A Phariſæuſoc iamborſaga imillyen vala. Kilſö çleteket igyekeznec vala az Iſten törueuenyehez ſzabni, es vgy viſelic vala magokat, hogá

Igaſſag, à iamborſag.

Az igaſſagnac beuelkedeſe mi legyen.

A Phariſæuſoc iamborſaga minemü.

hogy eleget tennénec az emberec ſzemöknec, es oly nyiluan valo gonoſsagokban, magokat nem foglallyac vala, kiert az emberi törueñöket meg büntethette volna. Ezt kedig chac azert miueltec, hogy az emberektül dichertettenec, es magoknac böchületet talaltanac volna, Eleg nyiluan meg beſzelli Chriſtus ſzent Matenal minemü volt az ü chelekedetec. Midön alamoſnát akartanac adni, trombitaltattanac elöttöc, hogy haluan az emberec, bochültéc volna üket ţrette. Midön imadkoztanac à Sinagogakban aluan imadkoztanac, es az vczaknac ſzegletin, hogy lattattanac volna az emberektül. Midön böitöltenec, meg komorettac orczaiokat, hogy teczenénec egybeknec böitölni. Az az, mindent chac emberi latara, es ez vilagi dichöſségert miueltenec. Vgy hogy, ſem alamoſnal kodtanac, ſem imadkoztanac, ſem böitöltenec volna, ha ez vilag ſzerent nem vartanac volna tiſztetet es dicheretet belöle. Es azt aletottac hogy effele ſzem ſeñ veſzto chelekedetekcel, eleget töttenec az Iſten parancholatinac, es Iſtennec keduét talaltac.

Matth. 6.

De mint vagyunc mi benne? iobbac vagunk ezeknél? fellyeb hallaggyae à mi igaſsagunc ezeknec igaſságat? fellyeb halladgya, de nem igaſsagunc hanem gonoſságunc. Hogy lehet az? Megmondom, vard meg chac, Azoc à io chelekedet-

Miſem uagyunc iobbac à Phariſeuſoknal.

böl

bol̊ keresnec vala haszontalan el mulando emberi dicheretet, mi kedig à gonossagbol. ůc adakozuan, akarnac vala dichertetni, mi nem adakozūc, hanem ragadozunc, es azert vgyan iamboroknac akarunc hiuattatni. ůc imadkoznac vala, mi szidkozodunc atkozodunc, fertelmes ondoc beszedeket szollunc, megis io keresztyeneknec mondǵuc magunkat. ůc bo̊itolésbol̊ testeknec szenuedtetesébol̊ keresnec vala tisztességet magoknac, mi reszegségbol̊, es dobzodásbol keresůnc, ńiluan vad nac mind ezec, vgy annira hoǵ senki ko̊zzůlůnc meg nem tagadhattya. Illyeten à mi igassagūknac beuelkedése. Szidalmazzuc à Pharisæusoknac kép mutatasokat, es nem veszůc eszůnkbe, hoǵ mi inǵen nē kép mutatoc, hanē tellyességgel Istentelenec vagyunc: Vgy hoǵ bator ne inchen immaron senki arra minket, hoǵ igassagunc beuelkedgyec, hanem hoǵ ollyanac ne leǵůnc, mint à lo, es az o̊suér, mellyekben ninchen okossag. Mert annéra el merůltůnc à gonosságba, hoǵ nem mesze vaǵunc az oktalan allatoktul à soc oktalan bůno̊knec miatta. Akar chac az iutna immar eszůnkbe à mit másut monda CHRISTVS hoǵ ha pœnitentiat nem tartunc, egyetembe mindnyaian el veszůnc. Es ha à menyországnac el vesztése nē féltethet, ottan chac à karhozat rettentene meg, es térnenc istenůnkhoz valaha:

A mi Istentelenségůnc.

Psal: 31.

Luc. 13.

Mit keuan Chriſtus tũlũnc.

Azt akaria altalan fogua Chriſtus vrunc, hogh ha be akarunc meńorſzagban menni, nagób legyen à mi igaſsagunc, nem kiſseb à Phariſæuſoc igaſságanal. Mi kedig eddiglen chac az ũ igaſságokat ſem ęrtũc fel, nem hogh, meg haladtuc uolna. azt akaria, hogh nem chac kilsõ chelekedetũnket ſzabiuc az Iſtennec tõruenyehez, hanem ſziuũnket es gondolatunkatis. Azt akaria, hogh hitbõl Iſtenert nem emberekért miuellyũc az mit miuelũnc. Sõt à meńire lehet az mi io chelekedetũnknec minden kilsõ mutogataſat el tauoſztaſsuc, es chac annéra láſsac emberec azt à mit miuelũnc, à menibõl keuannya az Iſten neuęnec dicsirete. Erre tanet minket iduõzetõnc midõn à Phariſæuſoknac dõlfõs maga hańo imadkozaſokat, alamoſsnalkodaſokat, es bõitõleſeket hatra vetuęn; à mienket oda be, à ſziube rekeſzte vgyan, de azert azt monda hogh vgy vilagoskodgyec à mi vilagoſságunc

Math. 6.

Math. 5.

az emberec elõt, hogy láſsac à mi io chekedetinket, es dicsõechec à mi atyankat ki menńekbe vagyon. Eleg minekũnc az mi lelki eſmeretũnknec bizonság tetele, ha ſenki nem leſzenis egyeb à ki minket iamboretana. Azt beſzelli ſzent Pal, hogh ez à mi dicsõségũnc, à mi lelki eſmeretũnknec bizonság tętele. Es azert int, hogh ne legyũnc à heu dicsõségnec keuanoi, hanem kiki mind proballya meg az ũ chelekedetęt, es vgh ũnnen magábã legén

2. Cor. 1.

Gal. 6.

dicsõ-

dichősége nem másban. Bolondság ez idő szerent valo keués dichiretert es tiszteletert el veszteni az őrőkce valot. Vrunc kedig ńiluan beszélli, hoǵ az emberi dicheretnec keresői el vőttec az ű bęreket, es semmit à más világon nem varhatnac az ű chelekedetekert. *Math. 6.*

Az Masodikrul.

Mi uégre hozza elő urunc, à parancholatot.

HAllottátoc, *hogy à regieknec meg mondattatot legyen. Ne őly &c.* Hoǵ iobban meg ertheſsűc, mint kellyen à mi igaſságunknac nagyobnac lenni, az iras tudoknac, es Phariſæuſoknac igaſsagánal, à tőruent maǵarazza Chriſtus, es meg mutattya, hog à tőrueń nem chac à kilső io erkőlchőt es io chelekedetet keuanńa, hanem à ſziunec indulatites, annac főlőtte, hoǵ nem chac à kilső gonoſz chelekedetért karhozic el az ember, hanem à gonoſz gondolatértis, es à belső gonoſsagokert, vǵ mint, haragert, gyűlőlségert, ireǵségert, boſzu allaſnac keuanságaért, es egyeb ſziubeli vetkekęrt. *Ne őly: Valaki kedig őlend, itiletre kőteles.* A kép mutato igaſság, elegnec alęttya, embert kézzel meg nem őlni. Mint Saul kiraly, hoǵ ǵűlőluen Dauidot, nẽ akar ia vala eǵ olykor, tulaidon kezeiuel űtet meg őlni,

hanem veſzedelmekre kűldi vala monduan. Le-
1. Reg. 18. gen à Philiſtinuſoc keze raita. De Chriſtus vrunc,
Negy keppen ſzegetic meg è parancholat ki nem kezét hanem ſziuét nézi az embernec, fel-
lyeb valo igaſsagot keres ebben à parancholatban:
Négy keppen ielenti, hogy meg ſzegettetic ez è pa-
rancholat.

1. Meltatlan haraggal. Előſzőr oly meltatlan haraggal mely gyűlől-
ſéget, es gonoſz akaratot foglal magában. Mert
ſzent Ianoſis azt mondgya, hogy minden à ki meg
haragſzic fele barattyara, gyilkos. Bizony nagy
1. Ioh. 3. vétec, felebaratunkra haragodni, es űtet gyűlőlni,
mert hogy ſzerétſsűc azt parancholta Iſten, nem
hogy gyűlőllyűc. Szolloc peniglen oly haragrul,
mely az embernec gonoſzt kéuan, es boſzu allàſ-
Gene. 4. ra igyekezic. Mint à Cayn haragia vala, ki igen
meg haraguec, es le eſéc az ű orczaia. Es alnakul
ki hítetuen Abelt à mezőre meg őle űtet. Effele
Iac. 1. harag, az Iſtennec igaſsagat nem chelekedi.

Io haragis uagyon. Vagyon más fele haragis, mely à ſziunec ſze
retetiből, az Iſten tiſzteſségénec, es felebaratunc id
uőſségénec buzgo kęuanſagabol ſzarmazic. Il-
lyen haraggal haraguéc meg Phines, mikor à pa-
Num. 25. razna Sidot, à fertelmes Madian nemzetſegeből
valo aſzony emberrel egyetembe meg őle. Illyen
harag vala Dauidbanis, midőn fianac Salomoñac,
3. Reg. 2. teſtamentomba meg hagya, hogy Ioabat, es Se-
meit

meit meg ôletnçie. Moyſeſis vgyan ezẽ ſele haragbol vagata le egy napon, harom ezert az Iſrael fiai kôzzûl, Igy mondatic az Iſtenis meg haragodni, mikoron à bûnert bûnteti az embereket. Minden è vilagi feiedelem azonképpen, midôn az oruot fel akaſztattya, à toluait kerekbe tôreti, es egéb gonoſz teuôket más bûnteteſsel bûntet. A ſzûlekis, valamikor gyermekeket, es à io meſterec ha tanetuanokat meg veric. Mely harag nem chac nem tiltatic, hanem igen ſzûkſéges, es haſznoſis. Kirûl azt mondgya ſzent Agoſton, hogy ſele baratodra haragonni à végre, hogy meg iobbecha magat, egy eſzes ember ſem mondgya gonoſznac. Mert effele indulatoc az iónac ſzerelméből, es à veteknec gyûlôlſegéből ſzarmaznac.

Exod. 31.

Szûkſéges az io harag.

Sôt ha az, à kinec tiſzti mutatnaia hogy meg bûnteſse, à gonoſságot, megnem bûnteti, nçha az Iſten egéſz varaſokat, es kôſségeket meg bûntet çrette. Miuel hogy à Beniamin fiai meg nem bûntetéc az Leuita feleſegénec meg ſzeplôſetôiet, chac nem az egeſz nemzetſeg ki tôrletec çrette. Eli à fô pap, el halgatuan fiainac gonoſsagokat, velec egyetembe, ſzôrnyû halallal hala meg. Miert hogy è moſtani idôben ſemmi fegyelem ninchen, Bûntetęs nelkûl karomlattatic Iſten, az Iſtennec igeie, se à ſzentſegec à hitetlen eretnekektûl. Bûntetęs

Veſzedelmes dolog, el ſzenuedni à gonoſſágot. Iud. 19. 1. Reg: 4.

E moſtani idô beli ſoc gonoſſágoc.

nelkûl ſzabadon vſoralkodnac, es chalarkodnac az emberec, hamiſsat itilnec à birac, rontyac, dullyac, foztyac à ſzegeń nepet à hatalmaſoc, koborlo hadnagyoc, Iſtentelen katonac es haiduc, A fertelmes ęlet, reſzegség, hasárt gilkoſság es minden gonoſság el aradot kôztûnc, az vr Iſten feguerrel, chséggel, dôg halallal bûntet bennûnket. De ezekcel meg nem elegedic, hanem ha à feicdelmec az ISTENNEC boſzuia meg allasára fel nem ſerkennec, à kôſség meg nem iobbetya magat, ez idô ſzerent valo vtan, ôrôc bûntetéſec kôuetkeznec. *Valaki azert meltatlan meg haragzic attyafiará kôteles itiletre.* Az az, bûnteteſre mélto vetket miuelt. Oly bûnôs az Iſtennec itęlô ſzéki elôt, mint, à gilkos, az embereknec iteletec ſzerent.

Az Iſtennec ielen ualo oſtori.

2. Haragnac ielentéſeuel.

Maſodſzór, vetkezic ê parancholat ellen, *ne ôly*, à ki magaual nem biruán, inteséuel, gunyolasáual auagy egyeb ielekcel, meg ielenti felebaratya ellen valo haragiat es dihôſséget. Kirûl imezt mondga vrunc. *Valaki attyafianac ezt mondandgya, Racha, kôteles tanachra.* A Racha, mint ſzent Hieronimus magarázza, harag es boſzu ielentô ige, annit teſzen kedig, mintha azt mondanád: te agyas. Auagy te roſzas. Auagy te ſzegeny ember. Mely mondás, noha vg teczic hog nem igen gonoſz, mind az altal, miert hog meg haragut ſziubûl ſzar

Mîlegyen à Racha,

mazic,

mazic, es felébaratunknac meg vtalasat mutattya, valaki azt mondangya, tanachra kôteles. Az az, meg erdemli hoǵ à biro, valami bizonyos bũntetést szabion ũ neki.

Harmadszor, meg szegi vgyan azon parancholatot minden, valaki felebarattyat, nıluan valo szitokcal illeti. Mintha ũtet bolondnac mondǵa. Mely mondasért, kôteles à pokolbeli tũzre. Mert holot à parancholatokat á szeretet tôlti be, es ezec mind ellenkednec à szeretettel, tudni illic, à harag, gyũlôlség, haragnac ielentése, à szitkozodás, ki nem lattya hoǵ az ôldôkles tilto parancholat, ezekcel mind meg szegetic? Ha kedig à ki azt mondgya màsnac, te bolond, kôteles à pokolbeli tũzre, kerlec gondold meg mit erdemlenec azoc, à kic bestyenec, bestye lęleknec, bestye szũletnec szidgyac attyokfiait? Oh atkozot nęluũ emberec. Bizoń ezekhez illic szent Dauidnac amaz mondàsa. Rakua szaioc atokcal es mereggel. A nęlu, azert adatot volna embernec, hogy lstent dicherie velle es felebarattyàt eppęche, nem hogy eb modra vgason.

3. Szitokcal szegetic meg é parancholat.

Psal: 13. Mire udlo à nyelu.

Negyedszer, vetkezic è parancholat ellen, à ki kilsô gyilkosságot chelekędic, kezęuel embert ôl.

4. Kilsô gyilkossaggal. Luc: 24.

Leu. 14. ôl. Kiről imigyen szól à tôrueń. Valaki meg ûtendi, es meg ôlendi az embert, hálallal hallyon meg.

Exod. 22. Erched ha toruentelen miueli. Mert máſut az vagyon parancholua hogá gonoſz teuôket ne engedgyec élni. Annac okaert, ha à biro à gonoſzokat tôrueń ſzerent meg nem ôli, vetkezic benne. Miképpen vetkezéc Saul, hogá Agágot, az Amalechitac kirallyat meg nem ôle, es azert veſztéé el orſzágat. Achabnakis az Iſrael kiralyának imezt monda Iſten. Miuel hogá el bochátad az embert, ki halalt erdeml vala, à te lelked leſzen az ű lelkeiert. A ki peniglen az ű hiuatallyanac tiſzti ſzerent à gonoſzokat meg ôli, nem chac bűnt nem val benne, hanem még érdemes chelekedetetis chelekedic. Mint mikoron, à Leui nemzetſége, huſzon harom ezer táian leuágtanac volna à Sidokban, à baluany imadaſert, monda nekic Moyſes. Meg ſzenteltétec ma à ti kezeiteket, kiki mind az ű fiaban, es attyafiaban, hogá aldomas adaſséc tinek tec. Oly ember ôldôkles tiltatic azert az ôtôdic parancholatban, mely nem tôrueńből ſzarmazic, hanem dôllyes haragbol.

A gonoſzokat tartozic meg ôlni à biro.

1. Reg. 15.

3. Reg. 20.

Erdelmes á gonoſzoknac meg ôleſe.

Exod. 32.

Es immar lattyatoc meniuel kellyen, ez egy parancholatnac meg tartaſaban, à mi igaſsagunknac fellyeb halladni à Pharisæuſoknac igaſságat.

Az igaſſágnac beuelkedeſe.

Vgyan

Vgyan ezent erchétec à tőruénnec tőb reſzerrűlis. Chriſtus vrunc az egeſz toruénnec meg tartaſat, à ſziunec indulatiba rendeli. Moyſes à fanac agaira vete à feiſzet, midőn azt monda, hogá ki ölend, kőteles leſzen iteletre, de iduőzetőnc à gyo kerére. Valaki vgymond meg harakſzic attyafiára kőteles iteletre. Mert à harag, à gyilkoſságnac győkere.

De talam nem ok nelkűl miuelem, ha it aztis meg mondom, miert neuezi Chriſtus, à pokolnac kęnnyat, Gehennánac. Mert à hol mi magyarul pokol tűzét mondanc, ot Chriſtus Gehenna tűzét monda. Hieruſalem mellet à Moria hegy alat, egy ki folyo kutakcal, es igen ſzép ſzőld fakcal meg ekeſsettetet győnyőruſęges Gehinnom auagy Gebehinnom neuű vőlgy vala, mellyet magyarul, Hinnom auagy, Hinnom fia vőlgyenec mondhatnanc. A Sidoc győnyőrkődués à helynec ſzepſegében, midőn az őrőc Iſtennec tiſzteletit hatra vetuén, baluanyoknac kezdettenec volna ſzolgalni, à Moloch baluannac ot à vőlgyben ſzoktac vala aldozni, es meg egetni az ű gęrmekeket. Az aldozatnac ideięn peniglen, dobokat verettenec, hogá azoknac zőrgeſetűl, ne hallatnęiec à gyermekeknec reuáſoc. Es innet neueztetęc vgyan azon hely más neuuel Tophetnec. Mert à Dobnac Sidoul Toph neue. Azt à helt, az Iſten félo loſias ki

A Pokolnac kennya: mert hiuattatic gehennanac.

Hinnom uőlgye.

A moloch aldozattya.

Tophet. 4. Reg: 23.

raly, hoǵ ſenki ot tőbbe ſe fiat ſe leannyat ne ſzen-
telneię, vtalatoſsa tőue, dőgőket vonatuan oda.
Hier. 7.19. Mikeppen az Iſtenis feńegeti vala à Sidokat, à Pro
pheta altal, hoǵ oly idő lenne, melyben az à balua
nyozo aldozatnac helye, nem fogua Tophetnec
auagy Gebehinnomnac, az az, à Hinnom fia vől-
gyenec hiuattatni, hanem őldőklés vőlgyenec, es
hoǵ ot halottac temettetnénec.

A gehenna ne uénec okai. Ket oka lőn azert hoǵ à pokolnac tuze, es az
őrőc karhozat, attul à vőlgytűl venne neuet.

Elſő mert immar az à hely, Ioſiaſtul fogua,
iſzonyu vtalatos vala, à ſoc dőgtűl es egyeb on-
dogſagtul, miuel hoǵ Hieruſalemből oda hord-
gyac vala ki à dőgőket, es akar mi ondoc allatoka-
tis.

Maſodic, miert hoǵ ot ſzoktanac uala à ǵer-
mechkéc egettetni es aldoztatni, es à naǵ faidalom-
nac miatta, mellyet à tűztűl ſzenuettenec, ſiraſt rę-
uáſt tenni. Akaruan azert Chriſtus à pokol kęnńa
iſzonyuſagat, es kegyetlen ǵőtrelmét ielenteni, an-
nac az iſzonyu ondokſagos, es kénzo helynec ne-
uét tulaidonéta neki.

Az Harmadikrul.

MIkor à te aiandekodat az oltarra ůiſzed, &c. Mi-
nec vtanna meg tanetot volna reia Chri-
ſtus,

ſtus, hoǵ nem chac ember ôlêſtûl, hanem haragtul es felebaratunknac leg kiſseb meg bantaſatulis oltalmaznunc kel magunkat, immaron aztis meg mondgya mit kellyen annac miuelni à ki vagy gyarloſagbol, vagy hertelenſegbôl vagy akar mintis, attyafiat auagy barattyat meg bantotta volna. Iol eſzébe vegye kedig minden kereſztyén, mely igen erôltet minket vrunc, hoǵ felebaratinkal meg bekellyûnc, es meg egyeneſsedgûnc. Azt ielenti, hoǵ igen ellene vagon lſtennec az mi kôſztûnc valo egyenetlenſeg, es annira meg bantatic ûis velle, midôn atyankfiainac vetûnc, hogy ſemminemû aldozattal meg nem engeſzteltethetic kilômben, hanemha meg bekellûnc egymáſsal. Es ha meg tekénted à mit beſzél, meg látod, hoǵ nem akar ſemmi hallaſztaſt tetetni, à meg bekelésben, hanem arra int, hoǵ minden dolgaidat hatra veſsed érette, es azonnal meg legyen, mihelyen eſzedbe iut, hoǵ valami viſza vonyas auagy harag vagyon kôzôttetec. Mert ha az aldozatotis mely kezedbe vagyon, el kel hadnod érette, ſockal inkab akarmit egyebet: es illic hamar el vetned lelki eſmeretedrûl azt, à mi nem engedi, hogy kellemetes lehes ſem tennen magad, ſem ſzolgalatod à te lſtened elôt:

Igen erôltet Chriſtus, à meg bekelléſre.

Nem kel halaſztani à meg bekélleſt

Nem chac añac parãchollya kedig ezt Chriſtus

azt

Mind annac à ki máſt meg bantot, mind á ki meg bantatot, parancholtatic á meg bekélleſ-

azt mondǵa arań ſzaiu ſzent Ianos, à ki máſt meg bantot, hanem annakis à ki meg bantatot, es azert nehezel arra à ki meg bantotta ůtet. Akar imiǵ, akar amugy, ualamint ſ-ualahoǵ vagyon valakinec maſsal eǵyenetlensége, meg kel bekelleni. Ha azt mondanad. Hoǵ kőueſsem en meg azt, à ki en ellenem vétet? Hiſzem ů tartoznęiec inkab engemet meg kőuetni? Igaz, enis mondom hoǵ vǵ vagyon. De azt gondold meg, hoǵ vrunc fellyeb akaria bęuelkedni à mi igaſsagunkat, à Phariſæuſoc igaſsagánal. Euel bęuelkedic peniglē fellyeb, ha à ki tegedet meg bantot, aztis te találod es te engezſteled meg. Azt parãchollya ſz: Pal, hoǵ á gonoſztul meg ne ǵőzetteſsůnc, hanē inkab ǵőzzůc meg ioual à gonoſzt. Minē artaſz hanē haſználſz magadnac vélle, ha még ellenségedhezis iol tartod magadat. Ha ů gonoſz te hozzad, es te io vagy ů hozza, nem à tiedre, hanem az ů feiére gyůiteſz tůzet. Es ha az ô tőrueńbeli aldozatoc előt (mert midőn ezeket ſzolla vrunc akcor még azoc valánac) illyen igen ſzůkséges volt à meg bekelles, mineuel inkab mikor az vy tőrueńbeli aldozatok hoz akarunc iarulni? Aldozunc mind anniſzer, meniſzer à mi vrunknac ſzent teſtet ſzent véret hozzanc veſzůc: Aldozunc midőn imadkozunc, alamoſnálkodunc, es eǵeb iot chelekedůnc. De ezec nem kilőmben eſnec Iſtennec kedue ſzerent, hanem

Rom. 12.

Ibidem.

Az uy tőruenbeli aldozatoc előt, ſzůkſegesb, á meg bekelles.

hanemha bekeségbe es ſzeretetbe leſzűnc feleba-
ratinkal. Ennec okaert im hallyad mit mond meg-
gis iduőzetőnc. *Bekellyel meg á te ellenſegeddel ha-
mar, meglen az uton uagy ű uelle.* Pelda beſzéd ſze-
rent valo ſzollás ez: Melyben meg ielenti vrunc, Pelda beſzéd.
mely igen nagy ſzorgalmatoſsággal kellyen azon
igékeznűnc, hogy bekeſegeſsec legyűnc min kőſz-
tűnc, es ha egbe veſztűnc, meg bekellyűnc. E vila-
gon igy ſzokot à dolog lenni, hogy ha adoſoc va-
gyunc valakinec, ha minket à biro eleibe idéz, es
bizonyoſoc leſzűnc benne, hogy ha tőruenére bo-
chattyuc igűnket, el fogiuc veſzteni, iobbat nem
tehetűnc magunkal, mintha mikor à birohoz mẽ-
tűnkbe vton vagyunc, meg ſzerződűnc pőrőſun-
kel. Mert ha azt nem miuellyűc, es tőruenńel me-
gyen veghez à dolog, tiſztí ſzerent tartozic à biro
igazat tenni mi felőlűnc, es azert à tőmlőchbe vét,
ſ-ki ſem bochat onnét meglen fillelrűl fillérig meg
nem fizettyűc, az adoſsagot. Es ekèppen két kart
fogunc vallani. Eggyet hogy à tőmlőcznec bűzit
es à fogságnac kuſsebséget el kel tűrnűnc, máſt,
hogy à mit az adoſsagba el engedet volnais à pő-
rős, ha ideien ſzerzőttűnc volna vélle azt ſem en-
gedi immar hanem éppen mind meg veſzi azt, à
miuel neki tartozunc.

Ezenképpen ha valakit meg bantottunc va- A pelda be-
lami modon, azon legyűnc, hogy még az vton va- ſzednec értel-
me.

gyunc

gyunc é fȯldȯn, es ã mi biranknac az Iſtennec itęlȯ ſzéki eleibe nem iutottunc, addig bekellyůnc meg vélle, es vgy meg engeſzteltetic az Iſtenis, ſ-meg bochat mi nekůnc. De ha azt nem miuellyůc midȯn az itiletnec ideie el iů, akcor oſztan nem leſzenhelye az irgalmaſságnac, hanem igazat itél, es azokat à kic felebarattyokcal gyůlȯlkȯttenec, à ſzolgaknac, az ȯrdȯgȯknec kezekbẽ adgya à pokolnac tȯmlȯczebe vetteti. Honnet addig ki nem mennec, még mind az vtolſo filleriglen meg fizetnec az az, ȯrȯc kazhozattal veghetetlen kénnal fizetic meg, az ů ſziuȯknec kemenséget. Annac okaert, forogion elȯttůnc mindenkoron, à mi vrunknac tanetáſa, igyekezzůnc tȯkelletesbec lenni az iras tudoknal es Phariſæuſoknal, felebaratinkat ſe gyůlȯllyůc, ſe ſzidalmazzuc ſe meg ne vtallyuc, legyůnc kéſzec azoknac à kic ellenůnc vétettenec meg bochátni, à kiknec kedig mi vetettůnc azokat engeſztellyůc meg. Vǵ tauoſztathattyuc el az Iſteñec kemeń es engeſztelhetetlen haragiat, vgy menekedhetůnc meg, az ȯrȯc karhozatnac tůzetůlis.

Szent

SZENTHA-ROMSAG NAP VTAN HETEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, ſzent Marc Euangeliſtanal vagyon meg irua VIII réſzeben.

AZ időben, mikoron nagy ſoc nep eggyűt uolna, es nem uolna mit enniec, Ieſus hozzaia hiuan az ű tanetuanyit, monda nekic: kőnyőrűlőc è nepē: Mert immar harmad napig maradnac en nalam, es ninchen mit enniec: Es ha eben bochatō haza űket, el ſzakaſzkodnac az uton. Mert nemellyec ű kőzzűlőc táuol iőttenec. Es felelenec ű nekvi z ű tanetuanyi: Honnet elegetheti meg űket ualak iit è puſztában kenyerrel? Es meg kerde űket: Hany kenyeretec uagyon? űc kedig mondanac. Het. Es paranchola â nepnec, hogy à főldre le telepednenec. Es uőuen à het kenyeret, minec utánna hálat adot uolna meg ſzege, es ada az ű tanetuanyi nac, hogy eleikben tennec. Es eleikben tőuec à nepnec. Vala egy keues halachkaiokis, es minec utánna halat adot uolna, paranchola, hogy ezeketis eleikben tennec. őnec kedig,

dig, es meg elegedenec. Es az el maradot morſálekokat het koſárral ſzedec fel. Azoc kedig, à kic ôttec uala, ugy mint negy ezeren ualánac. Es el bochatta ùket.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Nnec ez Euangeliomnac ſommaia imez, hoǵ à kic Chriſtuſt tiſzta ſzibôl kereſic, es az ũ hiuatallyokban ſzorgalmatoſsággal el iarnac, azoc ſoha meg nem fogátkoznac è vilagi eletekre valo ſzũkſegékben. Mellyet azert oluaſunc è korban, midõn az arataſnac ideie vagyon, hoǵ ne nézzũnc à gabnanac ſe beuſegére, ſe keues voltara, hanem az Iſtenre, ki az ũ benne bizokat, chac keueſ eledellelis el tudgya tartani es taplalni. Mert ha ęnni ſoc embereknec, kerésèknelkũl, ſõt méǵ az apoſtoloknac remenségec kiuũlis à puſztaban eledelt ada, miuel hoǵ az ũ ſzent igeiǵt halgattya vala, ketſęgnelkũl moſtanis, minden hiueket, kic ũ benne vetic remenſęgeket, el tart es el taplal. Meg bizonettya it vrunc, hoǵ igaz ſzent Dauidnac imillyen mondáſa. A kic Iſtent kereſic, ſemminem ũ ioban meg nem fogyatkoznac, Ifiu voltam, im meg aggottam, de ſoha nem láttam hoǵ az igaz el hagyatot volna, ſem hogy az ũ maguánac koldulàſra iutot volna iǵe. Rõuideden, chelekedetiuel meg mutatá vrunc, hoǵ à mint maſut mondá, à kic Iſtennec orſzágat mindenek-

Miert oluaſſuc ma ez Euangeliomot.

Pſal: 33.

Pſal: 36.

deneknec elõtte kereſic, azoknac meg adattatnac mindenec valami nelkûl ſzûkõlkõdnec az û teſti ęleteknec taplalasára.

Mi ebben é prædicatioban, leg elõſzõr azon tudakozzunc, minemũ ſzûkſęg keſzęrete vrunkat, erre è choda tętelre.

Maſodſzor, ſzollyunc à choda tętelrûl.

Harmadſzor, lelki ęrtelmet mondgyuc meg, vgyan azon choda tętelnec.

Az Elsõrûl.

Mikoron nagy ſoc nep eggyût uolna, es nem uolna mit ennie. Abban ſemmi ketség ninchen, hogy è vilagi io tetemeñertis kõuettec Chriſtuſt à ſeregec. Mellyet ſzent Mate níluan ielent monduán, hogy ſoc betegeket hoztanac vęllec, es Chriſtuſnac labaihoz vetettec, kiket Chriſtus mind meg gyogyetot. Mind az altal hogy fõképpen az û igeięnec halgatasáert gyûltenec legyen û hozza, meg techic abbol, hogy el feletkezuęn à teſti eledelrûl, harmad napig maradtanac vala vrunkal, az û beſzedénec edeſségetûl meg fogattatuán, es tartoſztatuã. Holot akarnám hogy mindẽ ember eſzébe veñçie az Iſten igęienec erõs es hatalmas voltát. Mellyet valakic buzgo ſziuel halgatnac, oly igẽ nagy gõnõrûſéget veſznec belõle, hogy maid vgán el feletkez-

Miert kõuette Chriſtuſt à nép. Matth. 15.

Az Iſten igęienec erõs es hatalmas voltá

nec ẽ vilagi dolgokrul, es ſzũkſegekrũl. Azert
Pſal. 118. ſzól vala imigyen felõle ſzent Dauid. Mely ędeſsec Iſtenem, az en ęnemnec à te beſzedid, à męznelis edesbec az ẽn ſzamnac. A kic peniglen még ſem ſietnec halgatni az Iſtennec igęiet, hanem azt hatra vetuen, az ũ teſteknec ſzolgàlnac è vilagi gondba, es ſzorgàlmatoſsągba foglallyac magokat, azoc nem ertic, es nem veſzic eſzekbe, ſem ereięt ſem gyõnyõrũſęges voltat. Mert ha ertenęiec, miden az õrdõg imillyen gondolatot tamaſztana ſzi uõkben, hog nem mehetnęnec à prædicatiora, miuel hog ſzamot kellene vetniec, hazoknal ſoc dolgoc, maiorſagokra kereskedeſekre ſoc gondgoc volna, azonnal azt vennęiec elõ, es ellene vetneiec
Deut: 8. à keſertetnec, à mit Moyſes az Iſrael fiainac, es Chriſtus monda à Satannac. Hog nem chac kenyerrel
Math. 4. él az ember, hanem minden igęuel, mely Iſtennec ſzaiabol ſzarmazic. Es ezt meg gondoluàn, inkab varnàiac az Iſten igęiebol, hog ſem mint az ũ ſzorgalmatoſsagokbol mindẽ ſzũkſegeket. Mert noha az Iſten igęie kiualtkeppen à lęleknec eleſęge, mind az altal à teſtnec taplalasàrais ſzolgal, vg mint melyben, mind teſti ſ-mind lelki iòc igertetnec Iſten tũl minekũnc. Es à hol az emberi okoſsàg modot nem talal benne, honnęt leheſsen meg, à mi teſtünk nec eleſege, es ruhazattya, ottis biztat minket az ige, hog mindenec beuſęggel meg adatnac Iſtentũl,

chac

chac iariunc el hiuen az mi hiuatalunkban. Miképpen elégge meg bizonńettatic az è mai Euangeliom ban. Mert latuan vrunc azt à ſokaſágot, mely im maron harmad napig maradot vala ű velle à puſztában, eledel nelkűl ſzűkolkódni, meg eſec ſziue, es kőnőrűle raitoc. *Hozzaia hiuán azert tanetuanyit monda nekic. Kőnyörűlöc è nepen, mert immar harmad napig maradnac en nallam, es nincben mit enniec. Es ha eben bochatom haza űket, el ſzakaſzkodnac az űton, mert nemellyec kőzzűlőc tauul iőttenec.*

Az Apoſtolokcal valo beſzelgetes, nem egyebre valo, hanem hogy az ű beſzedekből meg teſsęc, hogy az emberi okoſság ſzerent, nem vala mondgya honnet lehetne anni ſoc nepnec eleſége à puſztaban, es annéual tekentetesb, es bőchűletesb lenne à Chriſtuſnac ſegétő choda tętele, meniuel nagyob vala à ſzűkſég. Mert azt mondgya egy bőlch, hogy oly çkes az Iſtennec irgalmaſsága az haboruſagnac ideien, mint à ſzép eső az aſzaly idő ben. A ſeregeknec eledelre valo ſzűkſegec, es à Chriſtuſnac azokon valo kőnyőrűléſe keſzerete azert űtet erre à choda tetelre. Mellyet mi eretűnc írt meg az Euangeliſta, hogy imez két dolgot tanullyuc meg belőle. Első, minemű legyen è vilagon, az Iſten igeięnec buzgo halgatoinac allapatyoc. Máſt, hogy minden ſzűkſeginkben, batorſagos bizodalmunkat veſtűc à mi vrunknac io voltában.

Az Apoſtolokcal valo beſzelgetes mire valo.

Eccl. 39.

Mi keſzerete Chriſtuſt à choda tetelre

Mit kel tanulnunc it.

Az Isten igeie h. lgatoinac allapattyoc.

Ez à ſokaſág, melyrůl é mai Euangeliom emlekezetet teſzen, à puſztába mene Chriſtus vtan, holot nem keńer, hanem ehség vagyon, es ſoc veſzedelem ſzokot tőrtenni. Vgyan azon ſzerenchęt kel meg keſerteni mindeneknec, à kic vrunkat kőuetuęn, az ů igęiet halgattyac. Azert parancholly a, hoǵ à ki ů tanetuana akar lenni, es ů vtanna menni, meg tagadgya magát es fel vegye kéreſztit.

Matth: 16. Luc. 9.

Azert mondgya ſzent Pális, hoǵ mindenec à kit Chriſtusban iol akarnac ęlni, haboruſagot ſzenuednec. De mind az áltál, halá leǵen Iſtennec, iob à mi allapatunc azoknac allapattyoknal, kic è vilagon bodogoknac lattatnac lenni, miuel hoǵ az Iſtennec gondgya vagyon mi reiánc. Annac okaert, ſoha ſe ehség, ſe ſzegeńség ſe egyebnemů ſzůkség oly ne leheſsen, ki minket ketelkedésben eithetne, hanem à mi ſzemeinc mindenkoron arra leǵenec figęlmeteſec ki minden allatoknac eleséget ád. Ki az apro hollo fiakatis el tartya. Kirůl nag biſzuaſt vallya ſzent Dauid, hoǵ ſzorgalmatos gondot viſel ů reia. Es à mint ſzent Peter int, minden gondainkat Iſtenre veſsůc, mert ů neki gondǵa vagon mi rullunc. Tudǵa à mi menńei ſzent atyanc mi nelkůl ſzůkőlkődůnc, tuduán megis adgya azt minekůnc.

2. Tim. 3. Pſalm: 144. Pſalm. 135. 100. 39. 1. Pet: 5. Matth. 6.

A ketelkedés ſoc gonoſságnac oka.

Nem oc nelkůl akaria peniglen, à ketelkedéſt ki rekeſzteni à mi ſziuůnkből az Iſtennec igęie, hanem

hanem azért, hoǵ ſoc gonoſság ſzokot belőle tamadni à houa be ferkezhetic. Tudni illic, fertelmes ęlet, orzás, toluaílás, mindenfele chalardság. Mert vallyon mi viſzi à fertelmes ſzemelyeket, teſtekcel valo kereskedéſre, hanem à ketelkedés, hoǵ nem remellic az Iſtennec ſegetséget, es azon felnec hoǵ kílőmben el nem elhetnec? Michoda kiſzteti orzáſra, toluailáſra, alnac chalardkodásra az embereket? à ketségben esés. Azt alęttyac, hoǵ ha nem orzanánac, toluailanánac, es chalardkodnánac, ſemmi elő menetec nem lehetne, es nem volna modgyoc benne, mint taplalnáiac magokat. hoǵ azert à ſoc gonoſsagoknac oka, à ketelkedés tauul legyen mi tűllűnc, tanullyuc meg ebből ez Euangeliombol, hoǵ ſegéthetis, akaris minket ſegeteni à mi vrunc, chac kőueſsűc űtet, halgaſsuc az ű ſzent igęiet, legyűnc ſzorgalmatoſoc az mi hiuatalunknac tiſztinec viſelesében.

Az Maſodikrul.

ES *meg kerde űket. Hany kenyeretec uągyon.* Ved eſzedbe, hoǵ it Chriſtus nem akara vy keńeret teremteni, hanem à keueſet à ki vala, azt ſokaſéta meg. Szokot modǵa vgyan à mi taplalaſunknac ez, hoǵ munkalkodgyunc, es ki ki az ű hiuatallya hoz illendő munkaual kereſse keńeret. Mely mo-

Szokot modgyá az mi taplalaſunknac.

Gene. 2. dot akcoron ſzerze es rendele Iſten, midőn imígẽ ſzolla Adamnac, munkaual eſzed à földnec gyümölchet. A te orczadnac veretekeuel eſzed à te kenéredet. De mind az altal ha valamikor à mi munkanc nem foganatoſis, vadnac ű ſzent felſegénec egéb modgyai az mi el tartaſunkba. Mert ottis à hol az előt nẽ volt, vy eleséget teremthet es adhat az őueinec. Mint hogy à puſztában, az Iſrael fiainac menből ada mannát, es à kőziklabol vízet, Samſomnakis kedig à ſzamar alla kapczaiabol. Touabba à keueſet ſokca teheti. Mint az Sareptabeli őzuegnec keues liſztét, mellyet annéra meg ſzaporeta, hogy mind az ű chelédet, ſ-mind Illyes Prophetat ki tarthata vélle à dragaságbol: Megint egy más őzuegnec keues olaiát, oly ígen meg ſokaséta, hogy el aduán, à ſoc adoſságot mind meg fizeté az arrabol, es maradekiával gérmekestűl el éle. Eliſæus propheta altalis chac keues kenérrel, ſzaz embert elegéte meg. Annac földőte, aztis meg miuelheti, hogy valamely allat à ki embernec eletére io nem volna, ioua legén, es elheſsenec vélle az emberec. Miképpen oluaſsuc, hogy à Marathnac keſeru vizet, mellyet à nagy keſerűségtűl ſenki meg nẽ ihatic vala, oly édeſsé tőue, hogy meg ihatac az Iſrael fiai. Es az ſemmire kellő vad pareit, kit midőn à Prophetac fiai meg koſtoltac volna, kialtani kezdenec Eliſeus prophetara monduán.

Sóképpen el tarthat Iſten minket.

Exod. 16.
Exo: 17.
Iud: 15.
3. Reg. 17.
4. Reg: 4.
Ibidem.
Exo: 15.
4. Reg: 4.

Halal

Halal vagyon atyanc è fazekba, eǵ kis lisztet vǵan azon propheta bele bochatuan, oly io izůe tőué, hoǵ io keduel meg ehetéc, maga az előt szaiok ba sem vehetic vala. Eledel nelkůlis el tarthat pęniglẽ, à kit el akar tartani, mint Moysest tarta nęǵuen napig, es Illyest. Eñec okaęrt, bizoń mélto hoǵ mindenkoron es mindenůt bizzunc à mi Istenůnk ben, dichiriůc ůtet, ki nẽ chac lelkůnkre visel gondot, hanem testůnketis enni soc képpen taplallya. Mélto hoǵ halat aduã neki, az ů meg mondhatatlan naǵ io voltárul, imigyen szollyunc Dauiddal. Halat adunc teneked Isten halat adunc, es segetségůl hijuc az te neuedet, hirdettyůc mindẽ choda tetelidet. Mert à mi vrũk is arra tanéta minket, midőn *uőuen à het kenyeret halát ada.* Peldat aduán nekůnc hoǵ soha az Isteñec aiandekihoz halá adás nelkůl ne ńullyunc, hanẽ minden időben aldǵuc az Istẽt, es az ů dichirete koronkent szankban forogion.

Exod: 34. 3. Reg. 19.

Psalm. 74.

Oeuenec kedig, à hét keńerbe, es à keuęs halachkakbã, *es meg elegedenec. Es az maradot morsalekokat, het kosárral szedec fel. Azoc kedig à kic őttenec negy ezeren ualanac.* Ezec à Christusnac Isteni hatalmát bizonettyac, es à choda tetelnec nagy voltát. Es eǵetembe aianlyac nekůnc, az mi Istenůnknec beuséges io tetemeńit. Vǵ mint ki sokcal tőbbet ád annál à meni eleg volna. Nem azert hoǵ el vesztegessůc, sem hogy el reichůc, hanem hogy à mi

A Christus Isteni hatalma

Miert ád sokat nekunc az Isten.

Luc. 11. fólótte vagyon à mi szükségünknec, aual tapla lyuc à szükólkódóket. Christusnac imillyen intese szerent. A mi meg marad, adgyatoc alamosnába. Eskóuetuén az apostoloknac peldaiat, kic à keueset sem tartac meg, hanem órómest à seregekcel kózléc. Meg halloc à chodát, hallyuc immar annac iegzeset es lelki ertelmet.

Az Harmadikrul.

KEtszer oluasuc hog Christus meg elegetette à sokasagot. Egyszer ót arpa kenerrel, Massor héttel, mely hét kenerrül nem mondgya az Euangelista hogy arpa kener lót volna, es azert velem hog buza kenyer volt. Az ót arpa kenéren, à Moyses ót konueit ertem, mellyekben az ó tórueń irattatot meg, es az Isteni tudomany à soc példac es hasonlatosságoc alat, nem kilómben, el reitettetet es be fedeztetet volt, mint az arpa mag hog kemeń polyuaba vagyon be rekesztetuén. A hét buza kenyer peniglen fó képpen azokat, az Euangeliomban, níluan, es homaly nelkül ki prædicaltatot dolgokat iegzi mellyekcel à tekozlo fiat, az az, à tellyes emberi nemzetet, meg szabadéta Christus à testi ehség ból, es minden naualyakbol, mellyekbe eset vala gonoszul, el tekozoluán az ú attyanac ioszágat. Mert az irasban kenernec neueztetnec az Istennec aiandeki es mi hozzanc valo

Az ót arpa kenyer, mit iegyzet.

A hét kenyer mit iegyez.

Az Isten aiandéki kenyernec mondatnac.

valo oly io teteméńi, mellyec altal à mi meg romlot termeſzetůnket Iſten fel eppéti helyere allattya es taplallya. Miuel hoǵ vagy teſtůnknec, vaǵ lelkůnknec, vagy mind à kettőnec eltetesére es taplalasára adatnac minekůnc.

Hét kiualtképpen valo nyaualyaba eſet vala kedig az emberi nemzet, à mi elſő ſzůleinknec vetkec miat. Mellyekből hét keńernec etele altal ſzabadet meg Iſten minket. *Az emberi nemzetnec hét nyaualyai*

Elſő nyaualya ez lőn, hoǵ el veſztettůc volt, à paradichomnac ǵőnyőrůséges ǵůmölchit, mellyeket Iſten az mi teſti eletůnknec meg tartasára teremtet vala, ki rekeſztetęnc paradichombol, nē engedtetec hoǵ tőbe az ot valo draga ſzép gyůmölchőkcel elhetnęnc. Meg kel vala azert ehel hal nunc, ha az mi kegyelmes vrunc, más modot nem mutat vala eletůnkben, de kőńőrůluen raitunc, modǵat mutata mint kellyen eletůnkre gondot viſelnůnc. A te orczadnac veretekeuel egyed, vgy mond, à te kenyeredet. Azt paranchola, hoǵ munkalodgyunc, ſanchunc, kapallyunc, es vǵ kereſsůc keńerůnket. Kit ſzent Dauidis bizońet, imigyen ſzoluán. A te kezeidnec munkaiat eǵed. Es ez az eǵic à hét keńernec tudni illic à ſzokot teſti keńer, mellyet Iſten à végre ada minekůnc, hoǵ à paradichombeli eleségnec el veſztéſe vtan euel ellyůnc.

1. A paradichombeli gyůmölchnec el ueſztéſe.

Gen. 2. Mint kellyen kenyerůnket kereſnůnc.

Pſal: 127. Az első kenyer é teſti kenyer.

2. Nyaualya nem tudni az Isten akarattyat. Amos: 8.

Masodic ńaualyaia az emberi nemzetnec imez volt, hoǵ az Istennec akarattyat nem tuǵuc vala. Naǵ ehség tamada azert è fôldôn azt mondǵa à propheta, nem keńernec, hanem az Isten igeięnec ehsége. Mely ehségbôl hoǵ minket meg mentene, az ů szent igęiet lelki keńerůl adá minekunc, hoǵ abbol ertenôiôc az ů akarattyat, ertuęn meg chelekednôiôc, es à paradichomnac el vesztet bodogsagára iutnãc. Ez à masodic keńer mellyet hoǵ szůntelen kernenc, hagya vrunc szent Maténal. Es Melynec meg utalásat feddi vala á Sidokbã mond uán. Miert kôltitec à ti penzeteket heiaba, es nem keńerre? Bizońara aldot keńęr, vǵ mint kiuel eltettetic taplaltatic es hizlaltatic az embernec lelke, es azert neueztetic az irásban eletnec igeięnec.

2. Kenyer, az Isten igeie. Math. 6. Esa. 55. Ioan. 6.

3. Nyaualya, ertelemtůl, es bôlchesegtůl ualo meg fosztatás.

Harmadic foǵatkozásoc az embereknec ebben volt, hoǵ annéra meg fosztattattunc vala minden ertelemtůl es bôlcheségtůl, hoǵ nem erthetnôiôc az Istennec es iduôsségnec dolgait, es à testi ember, à szent Lęleknec chelekedetit meg nem foghat náia, sôt az Isten igęie balgatagságnac lattatnęiec ů elôtte. Ezis keserů naǵ ehség vala, melynec el tauoztatasára harmad keńeret ada Isten minekůnc, az ertelemnec es bôlcheségnec keńeret. Azert szól vala imiǵen Salomonnal az Istennec bôlchesége. Iertec egyętec az en keńeremet, es igyatoc à bort, mellyet ôlgyetettem tinektec. Es az igaz emberrůl

3. Kenyer, az ertelemnec es bôlcheségnec kenyere. Prouer: 9.

azt

azt beſzelli eg̃ bőch, hog̃ ęlteti Iſten, az ęletnec es ertelẽnec kenereuel, es az iduőſseges bőlcheſségnec vizęuel itattya űtet. Eccle: 15.

Negédſzer igen el tauozot vala az emberi nẽzet, az igaſsągtul. Vg̃ hog̃ nem chac nem kęuanna ia, hanem vtalnais azt. Innet uag̃on, hog̃ ſz: Dauid vtan, ſzent Palis panaſzolkoduan, azt mondgya, hog̃ eg̃ ertelmes es eg̃ igazis ninchen, ſem ki Iſtent kereſnęie. Tellyeſec valanc mindńaian alnaksággal bűnnel es főrtelmeſséggel, űreſsec mindennem ű iotul. Azt latuan, aianla nekűnc à mi vrunc, negédiket à pœnitenciánac es kőń hullatáſnac kenęret, mely altal tiſztulnanc à bűntűl, alkolmatoſsa lennęnc az igaſsągnac keuanasára es kereſesére. Errűl è kenęrrűl ſoc helyen emlekezic ſzent Dauid. Mint mikoron imigen ſzolla Iſtennel. Eltecz engemet vram Iſten kőń hullataſoknac kenęreuel. Eiel nappal kenęreim voltanac nekem az en kőń hullataſim. Vaiha gakorta ęlnenc euel è kenęrrel, bizońara è moſtani eletnec keſerűſegénec vtaña, veghetetlen őrőm kőuetkezięiec mi reianc, miuel hog̃ bodogoc à kic ſirnac, mert űc meg vigaſztaltatnac. 4. Nyaualya, az igaſsagtul ualo el tauozás. Pſal: 13. 52. Rom. 13. 4. A kőny hullatáſnac kenyere. Pſal: 79. Pſal: 47. Matth. 5.

Otődic nyaualyaba, ebbe eſtűnc vala, midőn à mi első ſzűleinc az ISTENNEC parancholattyat meg ſzegęc, hog̃ eſz veſzes es egyenetlenseg tamada kőſztűnc, vgy annéra, hog̃ nem chac eggikűnc az maſikunkal meg nem alkhatic vala, de eggénkęntis mindenikűnc űnnen 5. Nyaualya, az egyenetlenség.

maga

magaba viſzauoňaſt erez vala à teſtes à lęlec kő-
zőt. Vgymint à kőſztűnc valo ellenkedéſt akarki
és meg ertheti, chac azt gondollya meg, mely tauul
voltanac egymaſtul, à Sidoc es à poganoc, mely
Epheſ. 2. Ioan: 4. nag gűlőlſég volt vgan azon Sidoc es à Sammari-
Ioſeph: ant: tanuſoc kőzőt. Sőt chac az eg Sido nemzetſégis,
lib. 13. ca. 8. meni fele ſzakadozot volt, holot nemellyec Phari
ſeusoc, nemellyec Eſſeuſoc, nemellyec Saduceusoc
voltanac. Az bennűnc valo viſza vonyaſrul pe-
Rom 7. niglen eleg bizonſonſagot teſzen ſzent Pal, midőn
azt mondgya maga felől: Hog à belső ember ſze-
rent győnőrkődic az Iſtennec toruenyebe, de ma-
ga más tőruent lát az ű tagiaiba, ollyat à ki ellen-
kedig elmeięnec tőrueńeuel, es à ű tagiaiba lakozo
Gal. 5. bűnec tőrueńebe foglyà teſzi űtet. Megint maſut azt
iria, hog à teſt à lelec ellen kęuán, es viſzontag à lę-
lec à teſt ellen. Ebből à gonoſz eſz veſzésből, es e-
gyenetlenſégből hog minket meg ſzabadetana az
mi Iſtenűnc, meg halgatuan az ű ſzent fianac eret-
tűnc, valo kőnyőrőſet, az Euangeliomnac alta-
5. Kenyer à hitnec egy- la, à hitnec egygéſsegére hoza minket, es à két nem
gyeſsege. zetſégből egy anaſzentegyhazat ſzerze. Mely e-
2. Cor: 10. gygyeſséget ſzent Pal kęnyernec neuez monduan.
Egy kenyęr es egy teſt ſokan vagyunc. Az ű ſzent
lelkętis adà minek űnc, hog à teſtnec gonoſz keuan
ſagìt annac ſegetſegéuel meg győzheſsűc, es à lelek-
nec birtoka ala vetheſsűc űtet. Es ez az ötődic ke-
nyęr,

nyer, à kőſztűnc es bennűnc valo egygyesſég. Melyből minemű nagy győnyőrűſéget vegénec à kereſztyenec, meg ielenti ſzent Dauid, mikoron imigyen ſzôl. Ime mely io es mely gyonyorűſéges eggyűt lakni az atyafiaknac. Pſal: 132.

Hatodic féle ehſeg, az Iſtentelenſég vala. Mert à bűn miat el veſztette vala ember az Iſtent, ki nelkűl valahol valami vagyon, ſemmi nem egyeb, hanem męreg es keſerűſég. Hieremias Prophetánac imillyen mondáſa kęnt. Tud meg es láſſad, mely gonoſz es keſerű, hoǵ el hattad à te vradat Iſtęnedet, es hoǵ az ű fęlelme ninchen te nállad. Erti vala ezt ſzent Dauidis, ki Iſtennec az ű bűnei ellen valo haragia miat meg keſereduén imigẽ panaſzolkodęc. Ninchẽ egéſseg teſtemben à te haragod előt, ninchen bekęſégec az én tetemimnec az én buneimnec előtte. Ez illyen nyaualyas ehſégnec el tauoſztataſára, az Iſten fia, hatodic kenyeret ada minekűnc. Tudni illic űnnen magát, hoǵ ennőiőc űtet à hitnec altala, lęlec ſzerent, (azert neuezi egynehanſzer magát menyből ala ſzallot keńernec) ennőiőc az oltari ſzentſęgbenis az ű ſzent teſtet, es innőiőc ſzent véret, à kenyernec es bornac ſzéne alat, es à keppen eǵgye lennenc mindnyaian à kic az egy kenyerrel elűnc.

6. Nyaualya Iſtentelenſeg.

Hier. 2.

Pſal: 37.

6. Kenyer. à Chriſtus. Iohan. 6.

Hetedſzer, el veſztettűc vala az Iſten ſzenęnec lataſatis, es az őrőc eletnec dichőſegénec meg ele-

7. Nyaualya az Iſten ſzene lataſánac el ueſztéſe.

Pſal: 16. elegetŏ kenyeret. Kirŭl ſzent Dauid egy olykor imigyen ſzolla. Meg elegedem, midŏn meg ielenic, Iſten, à te dichŏſéged. Es mely nelkŭl, ſoha az Iſtennec abrazattyara teremtetet okos lęlec ſem meg nem elegedhetic, ſem nyugodalmat nem talal magánac. Bizony ezis nagy ehſeg vala es nagy nyomoruſag, ki rekeſztetni abbol az ŏrŏc dichŏſégbŏl, melyre leg elŏſzŏris teremtetet volt az emberi nemzet. De ebben ſem hagya el veſznŭnc az mi vrunc Iſtennŭnc, è vilagra kŭlde az ŭ ſzent fiat çrettŭnc, hogy ŭ altala è vilagbol, az ŭ ſzent orſzaganac bodogſagaba minket be vinne. Ennec okaert mondgya vala imezeket Chriſtus. En keſzęçtec nektec, mikeppen az én atyam keſzétet én nękem orſzagot, hogy egyetec, es igyatoc az én aſztalomon, az en orſzagomban. Ha el menendec es helyt keſzetendec tinektec, iſmet el iŏuŏc, es hozzam veſzlec titeket, hogy à hol én vagyoc tiés ot legyetec. Ne fellyetec kisded nyaiachka, mert kellemetes volt à ti atyatoc elŏt hogy orſzagot ſzerezzen nektec. Ezis az ŏrŏc bodogſag kenyernec neueztetic à ſzent irasban, es meltan ęrtettetic az hetedic kenyęrén. Egy valakinec imillyen mondaſa kent. Bodog à ki kenyeret ęſzic Iſtennec orſzagaban.

7. Kenyer, az mennyei bodogſag. Luc. 22.

Ioan: 14.

Luc. 12.

Luc. 14.

Miker oſztogattatnac è kenyerec. Ezeket ez hęt kenęreket ſzegdeli Chriſtus, es az Apoſtoloc altal à nępnec oſztogattya, midŏn

Præ-

Prædicaltattya az Euangeliomot è ſzéles vilagon, es az ũ ſzent igeiçben igéri, megis adgya az ũ benne hiuõknec minden iauait, mellyec nelkũl ſzũkõlkõdnec mind teſteknec, ſmind lelkeknec çlteteſére es taplalasára.

De ã nép à fõldõn ũl mert az emberi nemzetnec nagób réſze inkab ſzereti è foldieket hogy nem mint az mennyeieket. Nem emelic fel lelkeket Iſten hez, nem kçuannyac tellyes elmçiekcel Iſtent es az ũ iauait. Sõt vannac ſokan ollyac, kic az Iſtennec aiandekit, chac anniból ahçttyac, meniból az ũ keuanſagokra vonhattyac. Azokrul mondga ſzent Pal, hogy az vr Chriſtuſnac nem ſzolgálnac, h a nem az ũ haſoknac. Hogy haſoc Iſtenec. Hogy az ũ bolcheſégec teſti Chriſtuſis, Hogy nem az Iſten igaſſagat ſzomnyuhozzac, hanem az õuéket mutogattyac. Hogy az Iſten igeiçnec maguat, nem io fõldbe, ſõt inkab, az vt fölen, à tũis kõzze, es à kũ ſziklára hadgac eſni. Ezec à fõldõn eſzic à keńeret, mert vagy chac è fõldi haſzonért kõuetic Iſtẽt, es az Euangeliomot, vagy teſti keuanſagoktul meg fõrtõſztetuen iarulnac az vr vachoraiahoz, es nẽ iduõſsegekre, hanẽ karhozatokra vçſzic Chriſtusnac ſz: teſtet es ſz: véret. Hogy ingén ſe ſzollyac azokrul, kic vgy ragaſzkottanac è vilaghoz, es è világnac ſzorgalmatoſsagitul annera el foglaltattanac, hogy ingyen chac eſzekbe ſem iut az Iſten, es az iduõſség. Kikrul vagyon Dauidnac amaz panaſzolkodáſa. Emberek-

A fõldõn ũlni legyen. Rom. 16. Phil. 3. 1. Cor. 2. Math. 2, 25. Iohan. 6. 1. Cor. 11. Pſal. 5.

bereknec fiai, még leſztec illyen nehez ſziuűec? Miert ſzeretitec à heuſagot es kereſitec à hazukſagot?

A keués halachkákon, erthettyuc az Iſtennec igeretit es fenyegetęſit, mellyekcel ólgyeti az ű igęiet. Mert mikeppen è teſti kenyęr iob izű, es konnyebben el kél, egyeb eleſegec mellet, azonképpen az Iſtennec igęiet kellemetesbe teſzic az igeretec, es à fenyegetéſec. Haluán az emberec, meni ſoc iot iger Iſten azoknac, kic halgattyac az ű beſzedet, es meg tartyac, inkab kapnac raita, hogy ſem mint ha chac puſztán adatnęiec elókbe. Nemellyec peniglen, talam az meg igert iutalmokcal ſem ſokat gondolnánac, ha az feńegeteſektűl nem felnénec, de értuen hogy kemęńen meg bűntettetnec mindenec, valakic az vrnac vachoraiara el nem mennec, indulnac egy elóſzór felelemból. Annac vtanna à ſzeretet ki kergeti belólóc à felelmet, halgattyac, ſzeretic, es kóuetic az Euangeliomot, eſznec az vr Iſten kenyeręben.

A maradékoknac iegyzeſe.

A maradékoc. mellyeket hét koſarral ſzedtenec fel, aiánlyac az Iſten aiandekinac nagy beuſęget. Soha annit ki nem ád benne, hogy azert eleg nem maradna az ű kezében. Nem fogy el órókce à hét kenyęr, mindenkoron meg talallya, es ęlhet velle à ki akaria. Chac eſmeriűc à mi vrunknac

mi

mi hozzanc valo io akarattyát mely keſzeréti ů-
tet, hoǵ kőńőrůllyőn à mi fogyatkozaſinkon, hal-
gaſsuc az ů ſzent igęiet, eppechůc hitůnket choda
teteliből, tellyes remenſéggel ragaſzkodgyunc ů
hozza, es iariunc az mi hiuatalunkban, ketſég
nelkůl nekůnkis meg ſzegdeli, es kőzink-
be oſztogattya à hét keńeret.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
NYOLCZADIC VASARNAP.

*Ez mai Euangeliomot, ſzent Ma-
te irta meg, az ů Euangeliomia-
nac VII. réſzeben.*

*AZ időben, monda Ieſus, az ů tanetuanyinac. Meg oiátoc maga-
tokat à hamis Prophetaktol, kic iuhok-
nác őltezetiben iőnec ti hozzátoc, be-
lől kedig rágadozo farkaſoc. Az ů
gůmőlchőkről eſmeritec meg ůket. Vallyon ſzednekė à
tůuůſekről ſzőlőt? Auágy à boytoriánokrol fůgeket?
Azonkeppen minden io fa, io gyůmőlchőt teremt de à
gonoſz fa gonoſz gyůmőlchőt teremt. A io fa nem terem
thet gonoſz gyůmőlchőt: ſem à gonoſz fa io gyůmől-*

chôt nem teremthet. Minden fa, à mely io gyümôlchôt nem terem, ki uágattatic, es à tüzre uettetic. Ezokáért az ü gyümôlchôkrôl iſmeritec meg üket. Nem minden megyen be mennyeknec orſzágába, á ki mondgya ennekem, uram, urã, De az, à ki akarattyat teſzi azen mennyei atyãnac.

Az Euangeliomnac Sommaia.

ENnec ez Euangeliomnac, chac ez ſommaia. Int minket Chriſtus, hog el tauoztaſsuc az hamis Prophetakat, kiket az ü gümôlchôkbôl meg eſmerhetünc. Mely intés, ha valamikor, ſzükſeges volt, moſt fôlôtte igen, midôn anni ſoc viſzauonyo es egmáſsal ellẽkedô tudomanu Doctoroc, es tanetoc tamattanac hog à ſzegeń kôſség aleg tud houa lenni kôzôttôc Sôt még azok banis, à kic bôlcheknec tartyac magokat, ſokan panaſzolkodnac hog nem tudnac valaſztáſt tenni à prædicatoroc kôzôt, nem eſmerhetic meg mellyic legyen à Chriſtuſnac ſzolgáia mellyic nem. De nem ſzükſeg volna azon panaſzolkodni, chac tanulnaiác es tartanaiác meg à mit vrunc è mái Euangeliomban beſzél, kônnen eſzek be vehetneiec, ki honnet iüiôn, ki igaz ſki hamis propheta legen, kit kellene veñi es kit el tauoztatni

Mert it legelôſzôr, úluan valo beſzéddel int id uôzetônc, hog meg óiuc magunkat àz hamis Prophetaktul.

Maſodſzor, meg mondga honnet kellyen az hamis prophetakat meg eſmerni. Har-

Harmadſzor, mind az igaz, ſ-mind az hamis Prophetaknac mi legyen iutalmoc, meg ielenti.

Az Elsőrűl.

MEg olatoc magatokat az hamis Prophetaktul. Vallyon mit akar mondaniczt, hogy io reia figelmezzűnc, es el tauoſztaſſuc, hogy meg ne chalaſsunc, es el ne hitetteſsűnc az hamis prophetaktul. Prophetaknac neuezi peniglen az iras magarazo Doctorokat, es à prædicatorokat. Mellyec két feléc. Igazac es hamiſsac. Igazac azoc, kic az Iſtẽ igeiet igazan, es hiuẽ magarazzac, ioles mindẽ teuelyges nelkűl hirdetic à Euangeliomot, io vtra veſzerlic à ſzegen kőſseget. Kic kőzzűl eg vala ſz: Pal, ki imigen ſzól maga felől. Nem iarunc alnakſaggal, meg ſem hamiſsettyuc az Iſten igeiet, hanem az igaſsag nac ki ielenteſeuel aianlyuc magunkat minden embernec lelki eſmeretinec, az Iſtennec ſzene előt. Illyenec valanac à régi prophetac, Apoſtoloc, es az anaſzentegháznac elein valo piſpőkőc, ſz: Doctoroc. Illyenec moſtanis à toruén ſzerent valo lelki paſztoroc es prædicatoroc, kic az anaſzentegházban lakoznac, es à kőzőnſeges ertelmet kőuetic, nem az ű feieknec teczéſet

Meg oni magunkat mi legyen.

A prophetac kic legyenec.

Igaz prophetac.

2. Cor. 4.

Hamis Prophetac kedig azoc, kic à Prophetaknac es Apoſtoloknac iraſokat, hamis ertelẽre vonſzac, nẽ iarnac à mi eleinknec igaz vtokő, hanẽ à teuelygeſnec őſueniire ſzakadoznac. Teuelygő tudo-

Hamis prophetac.

mant hintnec à kőſség kőzőt, mellyet ſzép tapoga to beſzedekcel meg ekeſétuen, az igaſsagnac neue alat arulnac. Ki hitetic az eg̃ igyűeket az Iſtennec
3. Reg. 19. orſzagábol, à kőzőnséges kereſztyen anáſzentegházbol, es az őrdőgnec birtoka ala eitic. Effelęc
3. Reg. 22. voltanac regenten, à Baal prophetai, kic Illyes prophetaual ellenkedénec. Effele vala Sedechiaſis, ki Michæaſt archul chapa, miuel hog̃ az Iſtennec lelke altal igazat ſzolla Achabnac. Effelęc valanac az Euangeliomi tőruennec ki nílatkozáſa vtan, à Nicolaitac, Neſtorianuſoc, Hebionitac, Manichæuſoc, Arrianuſoc. Effelec è moſtani időbenis à Luterec, Zinnglianuſoc, Caluiniſtac, Pikardoc, Anabaptiſtac, à ſzent haromság ellen vgatoc, es eg̃eb ſoc eretnekec. Ezektűl es mindẽ hamiſsaktul paranchollya Chriſtus hog̃ meg óiuc magunkat.

Kiknec kel óni magokat. De talam kerdęie valaki, michoda rendbeli embereket illeſsen ez, à mi vrunknac intéſe: chac à lelki paſztorokate, auagy vellec egyetembe minden egyeb hiueketis? Mert vannac ollyac, kic ſemmi valogatáſt nem teſznec à prædicatoroc kőzőt, mindeneket egy arant halgatnac. Alęttuan, hog̃ ha el teuelyednekis, az nem ű nekiec, hanem azoknac árt, à kic űket teuelygeſre viſzic, es elegendő mentségnec tartyac ezt magoknac, hogy tudatlanságbol, eg̃igyűſegből, es egyebeknec chalardságoc miat hitettenec el az igazrul, es vezerlettetenec az hamiſsagra. Maga ha meg tekentyűc à mit

Eze-

Ezechielnel mond Iſten, kilőmben talallyuc à dolgot. Mert ot imigyen ſzolla à prophetanac. őr alloua tőttelec tegedet. Ha midőn én azt mondom az Iſtentelennec, hallálal kel meg halnod, te nem hirdeted es nem mondod ű neki hoǵ meg tęrien az ű Iſtentelen vtárul es ellyen, az Iſtentelen vǵan, meg hal az ű Iſtentelenſegében, de az ű veret à te kezedből kereſem meg. Latode hoǵ nem ment az meg tegedet, ha à propheta, az az, à prædicator nem vgy hirdeti az Iſtennec akarattyat, es nem vǵ tanét à mint kellene: hanem mind ű ſ-mind te el veſztec, ha űis gonoſzul tanét teis gonoſz léſz. Mert ha meg mentene, tahat à Sidokis, mentſeget talalnanac magoknac, mert űkis à hamis prophetaktul vezerletnec abba à temerdec ſőtetségbe à kibe vannac.

Nem menti meg à halgatòt à prædicator.

Ezeꝛ 3.

Tudgyad azert hogy akarkinekis óni kel magát az hamis prophetaktul. Es miképpen hogy nem őrőmeſt ńaiaskodunc azokcal, à kic valami ragado betegségbęn eſtenec, hogy meg ne dőglettesſűnc tűllőc, azonképpen illic meg vonnunc magunkat à hamis prophetaktul, vgy mint à lelek nec dőgitűl. Mert, vgy mond ſzent Pal, hogy az ű beſzédec mint à farkas ſeb touab touab foly. Ezt ſzoktac nemellyec mondani. Mit árt, ha egyſzer vagy kétſzer meg hallom mit beſzellenec azokis? A mi iot mõdanac el veſzem tűllőc, à mi gonoſzt

Mindennec kel magat óni az hamis prophetáktul.

2. Timꝛ 2.

Art chac egyſzeris halgatni az eretneket,

azt fűlem mellől bochátom. Vai nem azt mondgya Christus hoǵ halgaſsad, hanem hoǵ el tauoſz taſsad űket, es meg óiad tulloc magadat. Maſut kedig azt paranchollya, hoǵ ki ſe meny hozzaioc. Vallyon bőlcheb vagye te Salomonnal? Ha Salomont à baluańozo aſzoniallatoknac tarſaſága, az igaz Iſtennec tiſzteletitul el ſzakaſzta, es baluań imadoua tőue, felec raita hoǵ hamareb el ſzakaſzt nac tegedet az igaz hittűl à hamis Prophetac, hoǵ ha tellyſséggel meg nem vonſzod magadat tűlőc, es tauul nem kerűlőd űket. Nem tudode, hoǵ az egyigy űeknec ſziuőc, hamar el hitettetnec ezek tűl, az edes beſzedec, es hizelkedeſec altal? Halgaſſacza mit mond ſzent Ianos. Ha valaki iőuend ti hozzatoc à ki ezt è tudomant nem hozza, ne fogadgyatoc űtet hazatokba, ingyen ſe kőſzőnńetec neki. Mert à ki kőzőn neki, kőzőskődic az ű gonoſz chelekedetiben. Im ideién meg mondottam tinektec, hoǵ az vrnac napian meg ne ſzegyenűlyetec. Iol ertette ſzent Ianos, nem chac halgatni à teuőlygőket, de akar mely keueſetis vęllec tarſalkodni menire veſzedelmes legyen, es azert nem akaria hoǵ hazunkba fogadgyuc űket auagy kőſzőnńűnc nekiec.

Math. 24.

Rom. 16.

Epiſt: 2.

Honnet es houa iűnec az hamis prophetac.

A *kic iuboknac őltőzetekbe iűnec.* Kerlec, honnet es houa iűnec az hamis prophetac? Rőuideden felelec. Az őrdőgtűl iűnec az ańaſzentegyhazba. Meg bizonűl ez, à Satannac imilyen beſzedéből.

Ki

Ki megyec, azt mondgya egygyűt, es hazug lelec leſzec à prophetaknac ſzaiokban, es meg chalom Achab kiralyt. Még mikoron kichin valaís az aña ſzentegyhaz, mert Adam, Eua, es Abel chac harman valanac benne, el iőue az őrdőgtűl bochattatot hamis propheta Caym, ki hamis tiſztelettel tiſztelè Iſtent, es az Abelt, miuel hogy ű velle egyetem be nem kőuete az őrdőgi tudomant, kegyetlenűl meg őle. Attul fogua ſoha meg nem ſzűnic à dogleletes lelec, hamis prophetakat ki bochatani, es azoc altal az igaz tudomañtul az embereket el ſzakaſztuan, veſzedelemnec teuelygeſire vinni. Gen. 4.

Vallyon mint iűnec? Azt mondga urűc, hogy iu hoknac őltőzetekben. Nẽ mutattyac ollyanoknac magokat à mineműec, hogy meg ne eſmerteſsenec, hanem igaz es io Prophetaknac. Sőt ſenki ninchẽ, ki inkab dichekedgyec à paſztornac, tanetonac, prædicatornac neuezetiben mint ezec. Vgy annera hogy à plebanoſnac, caplannac, papnac, eghazi embernec régi neue, tellyeſseggel vtalatos es el vettetet nalloc, es ha ki effele alazatos neuuel neuezi, nẽ ſokcal tartyac kilőmbnec, mint ha meg ſzidnàia ű ket. Nem heiaba mondga azert ſz: Pál, hogy az hamis Apoſtoloc, alnoc munkáſoc, Chriſtusnac apoſtoliua valtoſztattyac magokat, mikeppen hogy az őrdőgis Iſtennec angyalaua ſzokta magat valtoztatni. Es è ſzép neu mellet igen mutogattyac vgyan ſzenèt az Iſtenes eletnec, de maga annac

Mint iűnec az hamis prophetac?

Az iuhoknac őltőzeti.

2. Cor. 11.

ereiȩt meg tagattác, Añacokaert, mikeppen à maimot, nẽ mõdhattyuc hoǵ ember, noha valamenibe haſonlatos az emberhez, es mindẽbe az embert igé kezic kõuetni, azonkeppen az eretnekec, es az hamis Prophetac, nem iuhoc, noha iuhoknac õltõzetekben iũnec: az az, akar mint mutogaſsakis az Iſtenes eletnec ſzenȩt, akarmint kialchakis hogy à Chriſtuſt vallyac, az Euangeliomot prædicallyac, mind az altal vgyan nem igaz paſztoroc, hanem az õrdõgnec ſzolgai. Sõt ragadozo farkaſoc. Mert vgy chelekednec à hiuekcel, mint à farkas az iuhokcal. A farkas azon igyekezic, hoǵ ki ragadgya à iuhokat az akolbol, az erdõbe vigye, meg õllye es meg egye. Vgyan ezen vton iarnac à hamis Prophetakis. A kereſztyeneket alnokſagokcal, es hamis tanetaſokcal, ki hitegetic az anyaſzentegyhaznac aklábol. A teuelygéſnec puſztaiaban auagy erdeiȩbe viſzic, holot ninchen az Iſtẽ igeiȩnec eledèle, hanem az õrdõgnec merges tudomanya. Es vegezetre meg õlic lelkekben, mert az õrõc halalnac vtara igazȩttyac. Ennec okaert, miuel hoǵ illyen artalmaſoc, méltan parancholya vrunc, hoǵ meg óiuc magunkat az hamis Prophetaktul.

2. Tim: 3.

Miert mondatnac ragadozo farkaſoknac.

Az Masodikrul.

Mond-

MOndhatnaia valaki. Hoǵ eſmerhetem meg én enni ſoc fele egymaſtul kilőmbőző prędicatoroc kőzőt, kic legyenec igazac, es kic hamis Prophetac? Meg felel erre Chriſtus monduán. *Az ů gyůmőlchőkrul eſmeritec meg ůket.* Mikeppen à io fa, io gyůmőlchőt, es à gonoſz, gonoſzt terẽ, azonkeppen az igaz Prophetaknac io, es à hamiſſaknac gonoſz az ů gyůmőlchőc. Azt akaria vrunc, hoǵ minden Prophetánac gyůmőlchit teken chůc meg, es abbol tegyůnc iteletet ů felőle, minemů legyen. Midőn az Apoſtoloknac imigyen ſzolla vrunc. En valaſztottalac titeket, hoǵ el mennyetec, es gyůmőlchőt hozzatoc, valaminemů gyůmőlchrůl akcor ſzollot, az à gyůmőlch iele, melyrůl meg kel eſmerni az igaz Prophetat, es valaki azt à gyůmőlchőt nem teremti, nem igaz propheta az.

Honnet eſmertetic meg az hamis Propheta.

Ioan: 15.

Azt alettyac nemellyec, hoǵ à tanetoknac ęleteket kellene meg tekenteni, es à ki tiſzteſséges es io eletet viſelne, azt igaznac, à ki gonoſzt, azt hamis Prophetanac itelni. De én inkab dicherem, es őrőmesben kőuetem arany ſzaiu ſzent Ianoſnac ertelmét Ki azt mondgya, hoǵ ha à kereſztyen tanetoc bůnőſőc, à teſtnec ſzolgai vgyan, de azert nem farkaſoc ſem hamis Prophetac, miuel hoǵ ninchen arra iǵekezetec hoǵ el veſzeſséc à kereſztyeneket. Mint Iudas hogy gonoſz, lopo es arulo vala, de

Nem az ů eletekből kel à Prophetakat meg eſmerni.

nem hamis Propheta. Mert ha az volt volna, vgy Chriſtus apoſtol gyanant, tudua es akarua, hamis Prophetát kűldőt volna, kit altalanfogua nem miuelt. Añacokaert, ez ſz: Doctornac mondaſa kent, à gonoſz ęletből, ſenkit nem itelhetűnc hamis Prophetanac lenni. Sem az iobol igaznac: Mert az hamis tudomañu emberec kőzzűlis válnac ollyac, à kic affele ńiluã ualo gonoſsagoktul meg tartoztattyac es meg oltalmazzac magokat, mellyeket az emberi ſzem lathat es meg itelhet, mind az altal vgyan hamiſsat prædicalnac.

Az igaz Prophetaknac gyűmőlchőc az halgatoknac eppűletec 1. Cor: 14.

Más tahat az à gűmőlch, melyrűl meg kel eſmernűnc, kic legénec igaz prophetac. Tudni illic az halgatoknac eppűletec. Szẽt Pál ńiluan mondgya, hogy az Apoſtoloc, prophetac, Euangeliſtac, à Chriſtus teſtenec, eppűletire adattanac iſtentűl. Es hogy à ki prophetal az añaſzentegyhaznac eppűletire inteſére, es uigaſztalaſára ſzól. Viſzontag, az

Az hamis Prophetaknac gyűmőlchőc, az halgatoknac romláſoc.

hamis Prophetaknac gyűmőlchőc, à halgatoknac romlaſoc. Annac okaert minden prophetaban auagy prædicatorban, azt kel meg tekenteni, eppűletet ſzereze auagy romlaſt à kőſseg kőzőt, az űta netaſaual, es vgy tehetűnc iteletet felőle igaze auagy hamis.

Ez moſtani időbeli két fele prophetac kőzzűl melleo hamiſsac.

Ez moſtani időben, két fele prophetakat latũc. Egy felęc azoc, kic az Romai eghazbã vañac. Más felęc, à kic nem chac benne ninchenec, hanem még

ellen-

ellenkednekis vélle. Az immar à kerdés mellyc fe-
lęc legyenec az hamis prophetac? Ha eleteket te-
kęnted, mind imezec ſmind amazoc bűnőſőc, es ne
hez meg mődani, mellyekbe talaltaſsęc tőb io, auag
tőb gonoſz, mert bizoń minden rendbeli emberek
ben igen el aradot à gonoſság. De ha azokat à gű-
mőlchőket kereſed nálloc, mellyekrűl im chac mo-
ſtan ſzollánc, kőnyű meg valaſztanod űket egy-
maſtul. Szent Pál arra int hog eſzűnkbe vegyűc,
azokat, es el tauozzűc tűllőc, à kic viſzauońaſt es Rom. 16.
botrankozáſt ſzerzenec. Es mikeppen à ſzeretetet, Gal. 5.
es bekeſeget à lęlec gűmőlchi kőzze ſzamlallya a-
zonképpen à verſengęſt, viſzauońaſt, part űteſt, à
teſtnec chelekedeti kőzze. Aztis beſzélli, hog az
Iſten, nem viſzauońaſnac, hanem bekeſęgnec Iſte-
ne. Mutaſsa cmeg azert à kic mi kőzzűlűnc ki ſza
kattanac, az Romai eghaznac ellenſegi, hol vagon
kőztőc à ſzeretetnec es bekeſegnec io gűmőlchec?
Mert en ſzeretetet es bekeſęget ſoha még az ű gű-
lekezetekbe nem talaltam, hanem rettenetes eg-
netlenſęget es ellenkedęſt. Chac ebben ęrtenec eg-
gyet, hog mindenic à Romai egyhaznac ellene v-
gat, de egęb dolgokban, meg nem alkhatnac egy-
máſsal. A ki oluaſsa mint irnac egymas ellen Calui
nus es Vueſtphalus, es mi módőn rutettyac egy-
maſt. Vigandus mint ragalmazza, Máiort: A nem
ſz:atya Luter Marton, az ű fiat Zinngliuſt mint gű
lőli,

A Romai egy haz ellenſegi, egyenetlenec esellenkędec.

lŏli, es ſzidalmazza, tudgya hogy igaz à mit en mondoc. Az ũ tanetuanyokbanis vgyan ezen gyũmŏlchŏt teremtíc. Mert nemellyec Caluinuſt, nemellyec Lutert, nemellyec Máiort, nemellyec tudgya mind kit kŏuetnec. Es meni fęle ſzakadoztanac à Prædicatoroc, anni fele oſzlottanac az halgatokis. A kic ennec elŏtte míg mi velũnc egźget ęrtettenec az Iſtennec nępe valanac, ollyanna lŏttenec mint az el veſzet ńay, az ũ paſztori el hítettec ũket, es te ſ-toua budoſtattác. Vallyõ ha chac azokatis kícebben è varasban laknac, iol meg vilgalnoioc, hań fele velekedeſt talalnanc ũ kŏſztŏc? Ez am egíc gũmŏlch, mely meg mutattya hogy hamis prophetac azoc.

Tanetuanyok is uiſzauonyoc.

Hier. 5.

Touabbá, vgyan azon ſzent Pal, à ſzenuedeteſsegetis à lęlec gyũmŏlchénec, es à reſzegséget dobzodáſt à teſt chelekedetinec neuezi. Ezeknec michoda ſzenuedeteſség vagyon, ha meuetíc es chufollyac à bŏytŏt, bolondságnac ítelic lenni à teſtnec eńhetéſet. Valogatas nelkũl peniglen, minden napon, de kiualtképpen akcoron, midŏn à regiec ſzenuedni ſzoktanac volt, torkokat tŏlteni à kereſztyeni ſzabadság tiſztinec mondgyac lenni.

Gal. 5.

Szenuedeteſség nelkũl uaſloc.

A tiſztaság ſem vtolſo à lęlec gũmŏlchi kŏzŏt, de ez oly igen nem kellemetes ũ nalloc, hogy à ſzũzeſéget tellyeſséggel lehetetlẽ es haſzontalan dolognac ítelic. Luter Marton mondáſa ez, hogy ſzínten

A tiſztaſág, nem tęczic nekiec.

ſzinten vgy ninchen az embernec hatalmaba hoǵ fertelmeſség nelkůl ęllyen, miképpẽ nem ů raita ál, hoǵ ferfi legyen auaǵ aſzoń ember. Simon Pauli, à Luter tanetuańi kőzzůl eǵ, azt iria hoǵ mindeneſtůl fogua haſzontalan à ſzůzeſség. Mind à kettő az Iſtennec ńiluan valo igęie ellen ſzól peniglen. Mert Chriſtus vrunc nem azt mondǵa hoǵ ſenki meg nem foghattya, hanẽ hoǵ nẽ mindenec fogiac meg à ſzůzeſségrůl valo beſzédet. Es vallya hoǵ vañac nemellyec, à kic meg herélic magokat, az az, ſzůzeséget viſelnec, az Iſtennec orſzagáert. Szent Pal megint bizońságot teſzen rulla, hoǵ iob à ſzůzeſség à hazaſságnal. Bizoń tahat ſem lehetetlẽ ſem haſzontalan. Touabba meg engedic az ů tanetuańoknac à hazaſság tőreſt, maga ſzent Pal aual feńeget, hoǵ valakic effélet chelekednec, Iſtennec orſzágat nem veſzic. Nem magamtul ſzólloc, ſem hamiſsan nem kőltőm reiaioc azt à mit mondoc, hanem az ů iraſokba talalom. Mert holot ſzent Pal oly erőſnec mondgya lenni à hazaſságnac kőtelet hoǵ kilőmben meg nem oldoztathatic, hanẽ chac à halalnac altala, es paranchollya hoǵ à mely hazas emberec eǵmaſtul el valnac, vagy à képpen, az az, hazaſság nelkůl maradgyanac, vaǵ meg bekellyenec, ezec máſt talaltanac raita. El ſzenuedic es ioua hadǵac, hoǵ az ſzemely, mely okot nem adot az el valáſra, az ů el hagyatot tarſanac holte alőttis, más

Mat. 19.

1. Cor. 7.

Meg engedic à hazaſság tőréſt.

Gal. 5.

tarſot

tarſot valaſzthaſson magánac. Michoda hanem hazaſság tőrő paraznaság? Effele gyűmölchőt beuen talalűc az vy Euangeliomnac halgatoi kőzőt.

A hit ſzegés dicheretes nal loc.

Az hit ſzegés es hamiſsan valo eskűes, mind Iſteni ſ-mind emberi törueńbe tiltua vagyon de à Romai eghaz ellenségi kőzőt, nem chac nem tilalmas hanem dicheretelis. Vgmint kic őrűlnec raita, midőn valakit latnac hog meg ſzegi hitet, es hatra haguã eskűeſet, mellyel reia kőteleſzte volt magát, hog holtig, hazaſság nelkűl tiſzta eletet viſel meg nőſzic. Maga ſzent Pal, karhozattra iteli meltőnac lenni az őzueget, mely fel fogaduan egſzer hog őzuegſegben maradna, meg akar hazaſodni.

1. Tim. 5.

Szűz Mariat à bűnőſőc kőzze ſzamlallyac.

Ezis à hamis prophetáknac gyűmölche. Az angyal es Erſebet aſzoń minden aſzońallatoc kőzőt aldotnac kialtyac ſzűz Mariat, Luter, Brentius, es Caluinus az ű hozzaioc tartozokcal, à kőzőnsèges bűnőſőc kőzze ſzamlallyac űtet, es gyakorta hallunc az ű tanetuańoktul oly karomlaſt, hogy az Iſten fianac anńa haſonlatos volna à tőb aſzoń embérekhez. Maga ſoha nem talaltatot ſem aſzoń ember, ſem egyeb teremtet allat más kit illyen nag meltoságra emelt uolna fel Iſtẽ mint ezt è ſzűzet.

A hazukság, igen kőz nalloc.

A hazukság, mely kőz legyen mind à tanetoc ſ-mind à tanuloc kőzőt ű nalloc, chac ebből is meg techic, hogy oly dolgokat fognac mi reiánc mellyeket mi ſoha meg ſem gondoltűc, Mint hog

à fa

à fa képeket imadnoioc, hoǵ à Christus erdeme nel kůl, à mi chelekedetinkből uarnoioc az iduőſseget

Az irgalmaſságot hoǵ midenekhez kel gyakorlanūc, à kic nallunc nelkůl ſzůkőlkődnec még ha más hiten volnanakis hoǵ ſem mi, à Samaritanuſrul valo pelda beſzédből meg tanultuc. De è minap tamadot hamis prophetaktul nem azt tanultac azoc, à kic ůket halgattyac: hanem hogy ha valamely ſzegeń koldus barat hozzaioc megyen, nem chac ſemmit ne adgyanac neki, hanem ki taſzigallyac hazokbol, es még az vczanis hurogaſsác, es farkaſnac kialchac ůtet. Ha à barat farkas, hát az ęb á ki reia vgat, mert az eb ſzokta à farkáſt vgatni. *Irgalmatlanoc,*

Ha ſoc ſzót akarnec ſzaporetani, meg mutathatnam, hoǵ á mit ſzent Pal az vtolſo időkben iőuendő teuelgőkrůl beſzél, azis mind meg talaltatic ezekben de rőuidségnec okaert nem hozom mindeneſtůl fogua elő az ů beſzédet. Hanē, hoǵ keuelyec legyenec, meg mutattya az ů chelekedetec. Miuel hoǵ tőbbet tulaidonetnac magoknac hoǵ nem mint à regi ſzent doctoroknac, es az egeſz kőzőnséges ertelemnekis: ſőt eǵetlenegis ninchen azoc kőzőt, à kic ez előt valaha valamit irtanac à kereſztyeni dologrul, kiuel mindenbe eǵgyet ęrtenenec, hanem ki ki mind az ů feie gondolattyat kőueti. Hoǵ touabba, az Iſtenes eletnec e- *2. Tim: 3.* *Keuelyec.*

reięt

Az Istenes eletnec ereiet meg tagadgyac.

reiȩt meg tagadgac ázis ńiluan vagon. Mert meg foſztyac à io chelekedeteket az ũ erdemektũl, es az iduoſſeg talalo erotũl.

Romnac nem eppenec.

De ki gyozneie mind elo ſzamlalni è moſtani hamis prophetaknac gyũmolchoket, mellyeket mind magokba ſ-mind az ũ tanetuańokba latũc? A bizoń dolog, hogy nẽ eppũletekre hanẽ romlaſokra vañac, à halgatoknac. Es añac okaert tagathatatlan, hogy iuhoknac oltozetekben iot farkaſoc. Igękeznec vgan ũkis raita, hogy mi reianc keñyec, à hamis prophetàknac neuęt. De nẽ ragad ide. Mert holot eletũnket ſzidalmazzác, nẽ tudo miuel uolnànac ũkis iamborbac nallunknal, es ha azt mond gyac hogy bũnoc ninchen, meg challyac magokat, es igaſsàg ninchen bennec, az Iſtentis hazuttollyac. A mint kedig Arany ſzaiu ſzent Ianosbol meg halloc, vgyan nem tehetni iteletet ęletokbol à prophetakrul. Touabba hogy à mit ſzent Pàl à hittũl ſzakattakrul mond, hogy tiltyac à hazaſsàgot, es nem engednec ęlni az eleſegekcel, mellyeket Iſten teremtet, mi reianc fogtac, mintha mi miuelnoioc azt, nyiluan valo hazugsàg, ſoha nem tiltottuc mi ſenkitũl à hazaſsagot. Hanem à ki ſzabad akarattya ſzerent oly rendbe oltozot, melybe hazaſsàg nelkũl ſzoktunc ęlni, annac nem hagyunc hazudni, es azt keuannyuc tũlle, hogy meg tarcha fogadàſat. Kirũl tob beſzeddel ſzollottunc, è poſtil-

Nem illet minket, az hamis Prophetaknac neue, 1. Iohan. 1.

1. Timoz 4.

Nem tiltyuc à hazaſsagot.

è postillanac elsõ reszeben, az viz kereszt vtan valo masodic vasarnapi Prædicatioban. Azoc sem mi vagyunc, à kic vgy nem engednec çlni az Isten teremtet allatiual, à mint szent Pál ót mondgya. Mert ollyakrul szól, mellyec vg̃ mint nem iôt, gonoszt, auagy tisztatalan allatot tiltottac az eleséget. Ki meg teczic abbol à mit ellenec ir az vtan, mondua̋n. Az Istennec minden teremtet allattya io. Mi kedig nem monduncsem mit gonosznac lenni, nemis vgy tartoztattyuc magunkat bõit nap hus eteltũl mint gonosztũl, hanem testũnknec kõnnieb enheteséiert. Miképpen errũlis beueb szoual irtam à bõit elõ vasarnapi prædicatioban.

Az eleſegeket ſem tiltyuc, ugy à mint ſz: Pal mondgya.

Az Harmadikrul.

Minden fa à ki io gyũmõlchõt nem teremt ki uagattatic, es à tũzre uettetic. E iutalma à hamis prophetanac, hog̃ mint à fa, mely io gyũmolchõt nem teremt, ki vagattatic, es à tũzre vettetic. Ki vagattatic elõszõr è fõldõn viteszkedõ hiu kereszтyenec kõzzũl, mert óiac mindenec magokat tũle, el tauosztattyac, es tauol kerũlic ũtet. Szent Palnac intesét halgatuán, ki azt akaria, hog̃ az eretnec embert eg̃ auagy más meg feddes vtan el tauosztassuc. Touabba ki vagattatic, az az, ki rekeszтetic az õrõc dichõségbõl. Igen kialtya hog̃ ũ Chriſtuſt

A hamis prophetanac iutalma.

Honnet uagattatic ki.

Tit. 3.

hirdeti, es à Chriſtuſt prædicallya, igen mondgya hogy à Chriſtus ſzolgàia, de nem eleg à hozza. *Mert nem minden megyen be mennyeknec orſzagàbà, à ki mondgya, uram, uram.* Nem ſzoual leſzen valaki az vrnac igaz ſzolgàiaua, hanem az ũ akarattyanac chelekedetiuel. Nem aual kel meg bizonyetani, hogy igaz Propheta legyen, miuel hogy az vrnac neuét prædicallya. Iuhoknac ruhaia az, mely alat farkas lappanghat. Nem beſzedre fizet az Iſten hanem munkara. Gyũmõlchõs munkara peniglen. Miert hogy azert à hamis propheta, àlnoc munkas, nem teremt io gyũmõlchõt à halgatokban, nem megyen bé, hanem ki vettetic az Iſten orſzagàbol. Ha kerded houa vettetic? à tũzre, à karhozatra. Holot az õrdõg, es à hamis Propheta kenzattatnac çiel nappal õrõkcõn õrõkcé, azt mondgya ſzent Ianos.

Miuel lehet ember, Chriſtus ſzolgaiaua.

Houa uettetic.

t

Apoc. 20.

Nem minden megyen be mennyeknec orſzagaba à ki mondgya ennekem, uram, uram. Ez è mondas nem chac à prophetakat illeti, hanem à kõzõnſeges kereſztyeneketis. Tanullya meg minden ember, hogy à ki hiſzen à Chriſtusban, ſzũkſeg hogy az ũ hitet, chelekedetiuelis meg bizonyecha. Kialthattya vgyan valaki, hogy hiti vagyon, de ha azonkõzbe, az vr Iſtennec akarattyat nem chelekedi, hanem haſanac è vilagnac, keuelyſégnec, telhetetlenſégnec,

A hit, nem idõzet Chelekedet nelkũl.

nec,

nec, es egyeb gonoſz keuanſagoknac ſzolgal, be nem megyen az mennyeknec orſzagaba. Heiaba mutogattya az hit vallaſanac ſzep ſzõld leuelit, à ki az io chelekedetnec gyũmõlchẽt nem mutathattya. Szent Iakab mondaſa ez, hogy à hit meg holt az chelekedetec nelkũl. Szent Palis azt iria, hogy ſem à kõrnyũlmetelkedes, ſem à poganſág ſemmit nem haſznal, hanem az à hit, mely à ſzeretet altal chelekedic. A ki az atya Iſtennec akarattyat chelekedi, à megyen be mennyeknec orſzagaba. Az mely prædicator à Chriſtusnac parancholattya ſzerent, az ũ prædicallaſaual, gyũmõlchõt teremt az halgatokba, añac az ũ iutalma à mennéknec orſzaga: Azonkeppen az halgatoknakis, kic nem chac halgattyac hanem megis míuelic az Iſtennec parancholatit. Igyekezzũnc azon tahat, mind mi, kic hirdettyuc, ſ-mind ti à kic halgattyatoc az Iſtennec iggiet, hogy minden kép mutatas tauul legyen tullũnc. Legyunc valoba azoc, kiknec mutattyuc magunkat lenni. Azokat peniglen à kic à barany bõr alat, farkaſt viſelnec lelkekben, tauozſ taſsuc el, ha vellec egyetembe ki nem akarunc menórſzagbol rekeſztetni.

Iacob. 2. Gal. 5.

Az igaz Prophetanac iutalma.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
IX. VASARNAP.

Az mai Euangeliomot, ſzent Lukách-nal talalod meg, XVI. *reſzében.*

AZ időben, monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Vala egy neminemũ kazdag ember, kinec ſafara uala, ki ũ nála be uadoltatec, ugy mint ki el tekoz-lotta uolna az ũ marhaiat. Elő hiua ũ-tet annac okaert es monda nekí: Mit halloc te felőled? Adgy ſzamot á te ſafarſagodrul: Mert ennec utanna nem ſafarkodhatol: Monda kedig á ſafar ũ magába: Med-gyec, miuel bogy az uram el ueſzi en tũllem á ſafarſa-got? Nem kapálbatoc: á kolduláſt ſzegyenlem. Tudom mit miuelec, bogy mikor á ſafarſágot el ueſzic tũllem, be fogadgyanac engemet az ũ házokban. őſzue hiuán an-nac okaert az ũ uranac minden adóſit, monda az elſőnec, menyiuel tartozol az en uramnac? Az kedig monda: Száz tonna olaial. Es ũ monda nekí: Ved elő á te ados le ueledet, es ũl le hamar, es iry ötuent. Annac utannà mon-daá maſiknac: Te kedig menyiuel tartozol? Es az monda:

Száz

Szaz kôbôl buzáual. ũ kedig monda neki: Ved à te ados leueledet es iry nyolczuant. Es dichire az ur az alnac ſafart, hogy eſzeſen chelekedet uolna. Mert ez uilagnac fiai eſzesbec à uilagoſságnac fiainál az ũ nemekben. Enis mondom ti nektec: ſzerezzetec magatoknac baratokat az alnakſágnac mammonabol, hogy mikor meg fogyatkozandotoc, be fogadgyanac titeket az ôrôkce ualo hailekokban.

MI végre ſzollotta legyen Chriſtus ezt è pelda beſzedet, ũnnen maga meg ielenti, midôn imillyen mondáſt vét vtanna. Szerezzetec magatoknac barátokat, az alnokságnac Mammonábol. Hogy mikor meg fogyatkozandotoc, be fogadgyanac titeket, az ôrôkce valo háilekokba. Azt akaria, hogy meg gondoluán, hogy ki kelletic ez vilagbol menntũnc, még it vagyunc, addig ſzerezzũnc helyt magunknac à más világon. Ez vilagi kazdagságon valchuc meg az ôrôkce valo haylekokat. Es miképpẽ kellyen azt miuelnũnc, eg alnoc ſafarnac peldaiabol tanét meg reia. Mely ertuen hog az ũ vra ſzamot akarna tũlle venni, es à ſafarságbol ki akanáia ũtet vetni, idęien gondot viſele magara. Vra ioſzagábol baratokat ſzerſze magánac, hog midôn à ſafarságot tũlle el vennęiec, lenne houa fogni fe-

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Feienként ſafaroc uagyũc. ięt. Iǵ illic minekůnkis chelekednůnc, feienkent chac ſafaroc vagyunc à mi ioſzaginkba. A ſafarkodás mienc, de az ioſzágnac tulaidonsága Iſtene. El marad tůlůnc à ioſzág, es chac à ſafarkodáſnac iutalma kőuet minket. Vǵ ſafarkodgyunc tahat à mint kel. Még kezůnkbe vagyon vrunknac marhaia, vegyůc haſznat. Gondollyuc meg, hoǵ bodogoc az irgalmaſoc, mert ůc irgalmaſságot ńernec magoknac. Legyůnc irgalmaſoc ſzůkőlkődő felebaratinkhoz. Adgyunc nekiec, az minekůnc adatot ioſzágbol. Vǵ leſzen, hoǵ ez idő ſzerent valo adakozásert, be fogattaſsunc az őrőc ęletnec hailekiba, es ot beuséges iutalmát vegyůc az mi io modon lőt ſafarkodaſinknac. Ez ſommaia ennec ez Euangeliomnac. Melynec harom réſze vagyon.

Matth. 5.

Elſő reſzében bizońoſsa teſzen minket Chriſtus, hogy mindennec ſzámot kel adni az ů ſafarſagárul.

Maſodikban int, hoǵ ha az emberec è vilag ſzerent, iőuendő dolgokra ſzorgalmatos gondot viſelnec, ſokcal inkab meg miuellyůc mi azt lęlec ſzerẽt, es à mi lelkůnknec iduőſsegénec gond viſeléſe, ſzůntenlen elmenkben forogion.

Harmadikban meg tanét, mint es mi végre kel ęlnůnc è földi ioſzáginkcal.

Elſő

Elsô Reſze.

EGy *neminemû kazdag ember uala.* A kazdag ember Iſten. Mert ôue à fôld es minden à mi benne vagyon, A fôldnec kereksége, es mind azoc à kic abban lakoznac. Ki az û bôlch tanachabol vg̃ oſztogatta mi kôzinkbe az û aiandekit, hog̃ nemelynec eg̃ felęt, nemelynec más felęt, kinec tôbbet kinec keueſebbet adot. Miképpen iduôzetônc ielenti eggyût, holot azt mondgya, hog̃ eg̃ic ſzolgaianac ôt girat, maſiknac kettôt, es harmadiknac eggyet adot. Mindnyaiunkat peniglen, chac ſafarokcà tôtte az û iauaiban. Latom hog̃ ki kiraly kôſztûnc, ki feiedelem, ki piſpôc, ki prædicator, ki nemes, ki nemtelen, ki vr, ki ſzolga, ki kazdag, ki ſzegen̄. De mind ezec Iſtentûl vannac. Es ſzent Pal mondaſa kent, Iſten kegyelmebôl vagyunc à mic vagyunc. Ez oka, hog̃ à feiedelmekis imig̃en ſzoktác irni magokat. Mi Rudolphus, Iſteñec kegyelmeſsegébôl Romai Chaſzar, Magyar orſzagi kiraly &c. Es à kit kirallya tôt û ſzent felsége, azt pórra, à kit kolduſsá, azt feiedelemẽ tehette volna: De ig̃ teczic az û irgalmaſsagânac, à mint lattyuc hog̃ rendelt minket, es à mint kôzinkbe oſztogatta az û aiandekit. Az ñiluan ualo dolog kedig, hog̃ à kire nag̃obat es tôbbet biſzot, attul nag̃ob es tôb ſzámot ueſzen. Hog̃ ſenki ne dichekedg̃ec

Iſten á kazdag ember. Pſal: 23.

Mint oſztogattya Iſten az û aiandékit. Matth. 25.

Safaroc uagyunc az Iſtẽ iauaiban.

I. Cor. 15.

A kire tôbbet biſztac attul nagyob ſzámot ueſznec.

Phil. 2. ſe bőlcheſegében, ſe hatalmaſagában, ſe kazdagſagaban, hanem minden ember felelemmel es rettegéſsel kereſse iuőſséget, keſzűluen mindenkoron az Iſtennec itelő ſzeki eleibe, à ſzam adáſra.

Safar à tellyes emberi nemzet. *Kinec ſafara uala.* A ſafár à tellyes emberi nemzet, mert à mint meg mondóc, feienként Iſten ſafari vagúnc. A piſpőkőc es egyeb egházi emberec ſafarkodnac az egházakban, à lelkekre ualo gond viſelesben. A Kiralyoc, feiedelmec, az ű orſzágokban es tartomańokban. A birac polgaroc varoſokban. A kereskedő emberec, az ű kereskedeſekben. Es ki ki mind az ű hiuatallyaban. Mindennec ki kel é vilagbol menni es ſzamot kel adni Iſtennec. Minem à piſpőke, egházi nepeke az ańa ſzenteghaz. Nem à kiralyoke, feiedelmeke az orſzágoc es tartomańoc. Nem birake polgaroke à varoſoc, à kazdagság nem az kazdáge, akar mi egyebis nem mienc hanem Iſtene. Chac egy keueſs ideig biſzta mind ezeket reianc à mi vrunc, hog az mi hiuatalunknac tiſztiben, hiuen el iariunc, es mikor ideie leſzen, ſzamot adgyunc rulla. Erre emlekeztet minket è mai ſzent Euangeliom. Es az tőbbi kőzőt Chriſtuſnac amaz mondaſais. Val-

Luc. 12. lyon kichoda à hiu es okos ſafár kit az vr, az ű cheleden főue teſzen?

Ki ű nalla be uadoltatèc, ugymint ki el tekozlotta uolna az ű marhaiat. Bizonyara valamit adot Iſten mi-

minekůnc, mind à végre atta, hoǵ haſznunkra es iduoſ̊ſégůnkre ellyůnc véle. De oly az embe- ri ſziunec gonoſsága, hoǵ még aualis gonoſzul, es magánac veſzedelmre ſzokot elni, à mi iauára a- datot volna ů neki: es à miuel iduoſ̊ſegénec meg ta lalasába kellene magát ſegeteni, azt karhozattya- ra fordettya: El tekozoluan az ů vranac marha- iat. A tekozollya el kedig, à ki kilo̊mben ko̊lti, hoǵ ſem mint az ů Iſtene es iduoſ̊ſege keuannaia. Mel- lyet be uadol Iſten elo̊t à to̊rueń, meg mutatuán az ů vetkét, be vadol az embereknec imillyen pana- ſzolkodaſokis. Vriſten, mely naǵ feiedelemséget, vraságot, bo̊lcheséget, hatalmaſságot, kazdagsá- got tudomant, meńi ſoc iot attal ennec ez ember- nec: Es ime mely gonoſzul él à te aiandekiddal. Soc nehez panaſzokcal terheltetnec Iſtennél az a- ńaſzenteǵhaznac lęlki paſztori, kic tunyac az ů dolgokban, nem iarnac el hiuatallyokban, nẽ vetic magokat az igaſság haborgatoi ellen, à Chriſtus halaláual meg valtatot lelkekęrt. Nẽ azt à mi Chri ſtusé, hanem az ů haſznokat kereſic. Rettenetes képpen panaſzolkodic à koſség, è vilagi kiralyoc feiedelmec es birac ellen, hoǵ chac roiac, birſagol- lyac, es nem oltalmazzac ůket. Igaſságot nem ſzol- galtatnac, az aruánac nem teſznec iteletet, es az o̊z- ueǵnecíǵe nem megyen be eleikbe. Inǵen meg ſem mondhatom, à ſzegeń paraſzt nép, meńi ſoc mel-

Mindent ionkra ádot Iſten de mi gonoſzul élůnc uele.

A tekozlo kichoda.

A uádolo ki legyen.

A lelki paſztoroc ellen ualo panaſz.

A feiedelmec es birac ellen ualo panaſz.

Eſa. 1.

A fo̊ldes urac ellen.

to panaſzal ſiruan adgyac Iſtennec eleibe, mely nagy meltatlanſagot ſzenuednec az ű fődes vraiktul, kic à ſzantalan ſzolgalattal, annera el faraztottac, tőruentelen ſarczoltatáſsal, vgy fogyatkoztattac el ſzegeńeket, hog̀ à mindennapi keńerbeis alég ehetnec miattoc. A ſzolgalo vraimnac, Iſtentelen katonaknac keg̀etlenſegeket, dulaſokat, foſztaſokat, verekedeſeket, őldőkleſeket azonképpen. Az őzueg̀eknec, aruaknac, g̀amoltalanoknac fohaſzkodaſoc, ſzűntelẽ vadollyac à varaſokbeli birakat polgarokat, miuel hog̀ ſokbã hamiſsat teſznec nekic, es nem takargattyac azoc elől, à kiktűl bantaſoc vagyon. Mit mondgyac à ſoc ehezőkrűl, ſzomnyuhozokrul, mezetelenekrűl ſzantalan nyomorultakrul, kiknec nyualyaioc, fog̀atkozaſoc, ſzűkőlkődéſec fel kialt az égbe az irgalmatlan kazdagoc ellen? Mind ezeknec panaſzolkodaſoc be hatnac az Iſten eleibe.

A ſzolgalonep ellen.

Az naraſi birac polgaroc ellen.

A kazdagoc ellen.

Vallyon mit miuel az Iſten mikor ezeket hallya? Nem vtallya meg, ha à bolch igazat mond, az aruanac kőńörgeſet, ſem az őzueg̀et ha fohaſzkoduan ſzól. Az őzueg̀nec kőńhullataſi az ű orczaiára folynac es onnet az égbe fel mennec, es az Iſten meg halgattya. *Elő biua ùtet.* Elő hi minket az Iſten ſoc képpen.

Ecc. 35.

Soc képpen elő hiu Iſten.

Előſzőr, midőn az űſzent ihleſenec altala, ű felőle es eletűnknec meg iobbetáſa felől valo gondolato

1. Ihleſeuel.

dolatokat ſzallet ſziuůnkbe, eſzůnkbe iuttattya, hoǵ ideie volna meg ternůnc, es pœnitenciat tartanunc.

Maſodſzor, az ů ſzent igeięnec altala. Hirdet teti minekůnc à tőruent, es az Euangeliomot. A tőrueny retteget minket à bůnert, az Euangeliom vigaztal, es igéri bůneinknec bochanatyat à Chriſtul altal, hoǵ eſzůnkbe veuén magunkat, el hadgyuc à gonoſságot, es à pœnitencianac melto gyůmőlchit teremchyuc. Ha pœnitenciat nem tartotoc, vgymond, mindńaian el veſztec. Tarchatoc pœnitenciat es el kőzelget Iſtennec orſzaga. Nem akorom à bůnőſnec halalat, hanem hoǵ meg térien es ellyen. Nem iőttem hini az igazakat, hanem à bůnőſőket. Bizońos beſzed, es minden módon melto be vetelre, hoǵ à Chriſtus Ieſus iőt legyen ē vilagra, à bůnőſőket iduőzeteni. Mind hi az Iſten, valamikor ezéket mondgya es mondattya minekůnc, mert arra int, hoǵ az mi lelkůnc eſmeretinec regiſtromat vgy formallyuc, es vgy igazéchuc meg, hoǵ ſzamot adhaſsunc.

2. Igeie altal.

Luc. 13. Mat. 3. Eze: 33. Matth. 9.

1. Tim. 1.

Harmadſzor hi, betegségec, hadac, ehſeg, dőg halal es eǵeb fele nyomoruſagoc altal. Azokis arra valoc, hoǵ eſmerteſséc bůneinket, es meg gondoltaſsác velůnc hoǵ mindē ńauallyaknac oka à bůn.

3. Nymoruſagoc altal.

Hoǵ

Hogy azert vér az Isten, miuel hogy nem iol élünc az ũ aiandekiual, tekozlo szolgac vagyunc, es azt meg esmertetuçn, keszerechenec Istenünkhez terni. Szent Dauidnac imillyen mondasa szerent. Pſal: 82. Tõlchbe vriſten az ũ orchaiokat szegẽnnel, es keresic à te neuedet. Mikoron õlõd vala ũket meg Pſal: 77. térnec vala. Effele hiuatali mind it è vilagon leszI. Cor. 11. nec, es azt adgyac elõnkbe, hogy ha ũ tũlle nem akarũc iteltetni, mi magunc itellyuc magunkat. De Prouer: 1. panaszolkodic felõlünc, hogy hit minket es nem akartunc menni, ki teriésztette kezeit es nem lattuc, sõt minden tanachit meg vtaltuc, es az ũ feddésit semminec aletottuc. Annac okaert, elõ hi vegezetre, à halalnac altala es ezt mondgya nekünc. *Mit* 4. halalnac altala. *halloc felõlled? Adgy szamot à te safarságodrul, mert immar ennec utanna nem safarkodhatol.* Minden rendRom. 14. beli embereknec az Istennec itelõ szeki eleibe kel2. Cor. 5. letic menni, es szamot kel adni magárul. Mindennec szamot kel adni.

Leg elõszõr az eghazi feiedelmeknec, es feienAz egyhazi népeknec szám adasoc, kent mi nekünc, kikre az ũ hiueinec lelkeket biszta, fogia Isten mondani. *Adgy szamot à te safarsagodrul.* Mondhadcza meg, mint legeltetted az én iuhaimat, mint tanettottad az te pasztorsàgod ala vettetet embereket, mint hirdetted, auagy hirdettede inkab az Euangeliomot. Mint szolgaltattad az szentségeket. Eppetettedę az anya-

szent-

ſzentegyhazat tudomanyoddal, es ío pelda adaſoddal. Tudod mit mondottam volt neked à Propheta altal, hogy à te kezedből keresem meg à bűnös embernec veret. Tudod ſzent Pális mit mondot legyen az egyhazi feiedelmekről. Hogy vgy illic vigyazníoc, mint kic ſzamot adandoc az hiueknec lelkekről, Most vagón az idő mikoron az ſzam adaſnac kel lenni. Adgy ſzamot, Mert ennec vtanna nem ſafarkodhatol. Meg kel halnod máſra marad immaron à te tiſzted. Exe: 33. Heb. 13.

Azonkeppen ſzol è vilagi feiedelmeknec, es tiſztartoknakis. Hallode te Chaſzar, kiraly, Herczeg, Iſpan, Biro es akarki légy. El iőt à te orad, Adgy ſzamot à te ſafarſagodrul. Hiuen iartale el à te tiſztedben? Oltalmazoia voltale az anyaſzentegyhaznac? Igaz iteletet tőttele? Voltale ſegetſeggel az aruanac, oltalmaztade az őzuegyet? Meg tartodtade azt, à mit egy bőlch mondot vala neked. Apia helyet legy az aruánac, es az ű annánac ſerie helyet. A fegyuerrel mint ęltél: nem rontottale igazat es artatlant vęlle, bűntettedę à gonoſzokat? Le tętetic akcoron à kiralyokcal à coronat, ki veſzic à feiedelmeknec es biraknac keſzekből à fegyuert, es à kic az elől egybeket iteltenec, űc fognac immar iteltetni. *Euilagi feiedelmeknec es tiſztartoknac ſzám adaſoc.* Eccl. 4.

Nem kilőmben leſzen dolgoc à kalmaroknakis, miues es paraſzt nepeknec, vraknac, ſzolgaknac ſa, *A kőz nepnec ſzam ada*

nac es minden embereknec. ũkis vgyan ezen ſzót fogiac hallani. *Adgy ſzámot à te ſafarſagodrul.* Te kalmár, igaz mertékcel, fontal, ſingel mertede à te morhadat? nem attade fellyeb valo arran? Te miues ember, igazan miueltele? nem chaltade meg azt à ki teueled miueltetet? Rõuid beſzeddel, meg kerdeznec mindent, mi módon iárt el hiuatallyaba, mint tõt eleget az ũ tiſztinec.

Minden ſzámotád lelkerũl, teſterũl, ioſzagarul.

Senki hatra nem marad, mindennec ſzam adaſa leſzen lelkerũl, teſtérũl, es ez vilagi ioſzagárul. Lelkérũl tiſztan tartottae auagy fõrtõztetteie meg, à Chriſtus vére hullàſa altal meg valtatot lelket? Teſterũl, ki Iſtennec temploma, ſzeplõſetõtteie meg fertelmes ęlettel, reſzekſęggel dobzodaſſal? mert el veſzti az Iſten valaki az ũ templomat meg fõrtõzteti. Ioſzagarul, mint kereſte legyen, uſu rauale, ragadozaſsale, orzaſsale, chalardſaggale, auagy igaz munkaiaual? Mint tartotta legen, adotte à ſzegeńeknec benne, meg teretetteię à mit maſtul gonoſzul el võt auagy el chalt? Mint kõltõtte, dobzodaſrae, verfelyere, kartyárae, reſzekſęgree? Meg kerdic minden ember meg higygye ezeket ũ tũlle à ſzam adaſnac ideięn. Mit kel tahat miuelnũnc, mihez kel magunkat tartanunc? A mit az alnac ſafar miuele, azt miuellyũc mies.

1. Cor. 6.

Maſodic réſze.

Mon-

MOnda kedig â ſafar ũnnen magaba. Medgyec mi-uel bogy uram el ueſzi tũlem à ſafarſágot. Ez alnoc ſafarnac peldaiat, nem à végre adęya elõnkbe vrunc, hog̃ az ũ alnoc lopáſat, melly az hetedic parancholat ellen vagyon kõueſsũc, hanem hog̃ az ũ gonoſz es hamis magara valo gond viſeleſebõl tanulyuc meg, melly ſzorgalmatoſoknac kellene lennũnc à ioban, es mely nag̃ gondot mélto volna viſelnũnc à mi iduõſsegũnkre. Ertuen à ſafár, hog̃ nem ſokaig maradhatna à tiſztben, iol meg hanya vete magaban, miuel ęlne az vtan es feięt houa haſtanaia. Azonképpen kellene minekũnkis ſzũntelen à ſzam adáſrul, halalunkrul, es az iteletrũl gondolkodnũc, lutna eſzũnkbe, à mit à bõlcs mond. Emlekezzel meg à te vtolſo dolgaidrul es õrõkcé nem vetkezel. De talam ſemmirũl ritkabban nem gondolkodunc mint ezekrũl.

Mit tanullyũc à ſafártul.

Mit miuele à ſafár.

Eccle: 7.

O*e ſue biuan annac okaert az ũ uranac minden adoſit, &c.* Modot kereſe es talala dolgaban. Vranac karaual barátokat ſzerze maganac. Egyic adoſnac haſon felęt, maſiknac õtõd réſzet meg engede az adoſsagnac, remeluen, hog̃ iouendõre azoc ſem feletkeznęnec el rulla, es ſzũkſegénec ideięnhazok ba fogadnaiac es taplalnaiac ũtet. Illetęn è vilagi ẽbereknec ſzorgalmatoſsagoc, vag̃ imig̃ẽ vag̃ amugyan gondot viſelnec haſokra, hog̃ abban à mi az ũteſte

Minemũ gondot uiſele magara.

E uilagi ſzorgalmatoſság.

ũ teſteknec taplalasára ſzũkſég, meg ne fogyatkozzanac. A kic valami feiedelemſegben es tiſztben vannac, ſzũntelen azon igyekezznec, hogy az ũ alattoc valoknac karokcalis õregbechec iõuedelmeket. A kõſség ſem hagy abban ſemmit hatra, à miuel tudgya ioſzágat, es morhaiat ſzaporetani: Nyughatatlánoc vagyunc mind ęiel ſ-mind nappal vgy kereſsũc è fõldieket. Gyakorta meg tekentyũc regiſtromunkat, es ſzámot vetũnc felõlle, honnèt mi iõhetne es ki miuel volna nekũnc ados. De kichoda az, à ki arrul gondolkodnęiec, miuel tartozic Iſtennec, es mint adhaſson ſzamot ũ ſzent felſegénec? O atkozot világ, mely eńues, es mely ragado, hogy illyen igen hozza vonſza az emberi elmęt. Mely igen tunyac vagyunc kedig mi az iora, hogy nem ſietũnc à ſzamadashoz keſzũlni, nem kereſsũc iduõſseg ũnket, es az õrõc eletet. Vai ebrednènc fel valaha, es iutna eſzũnkbe, hogy nem è fõldiekért teremtet minket az Iſten, hanẽ azert hogy ũ neki ſzolgalnanc ũtet dicherne iõc, es az menńei dichõſeget kereſnõiõc. Meg teczic ez chac abbolis, hogy à mi orczankat es ſzemeinket fel emelte az ég felę, nem fordetotta ala à fõldre, mint az oktalan allatoket. Mint ha euelis arra intene minket, hogy oda fel legyen gondunc, à fen valo dolgokat kereſsũc, holot à Chriſtus vagyon, az Iſtennec iobiàn ũluęn, à menńei dolgokra vi-

Tunyac vagyunc az iora

Mire teremtettũnc.

Col. 3.

ra viſellyűc gondot nem à fődiekre. Iutna eſzűnk be touabba, hogy à Chriſtus regulàia azt tartya, hogy mindeneknec előtte az Iſten orſzagat es az ű igaſságat kereſsűc. Kit ha meg miuelnęnc, à mi nelkűl è vilagon nem lehetűnc, azis meg adatnęiec nekűnc. Emlekeznęnc meg arrulis, hogy nagy kàr embernec lelkere gondot nem viſelni. Mert őrők cé valo bodogſagot veſzt el, es veghetetlen karhozatot talal maganac vele. Vegezetre, vetnőiőc egȳbe è vilagiakat à menńeiekcel, bőchűlnőiőc meg ezeketis amazokatis, itelnęiőc meg ezec meniuel dragabbac es iobbac amazoknal. Kit ha meg miuelnęnc, ottan meg ertenőiőc hogy ha ſenki ninchē, ki è vilagi eletére gondot nem viſelne, ſokcal inkab ſzükſeg volna arra gondot viſelnűnc hogy az őrőc eletből ki ne rekeſztetnęnc. De mi ollyanoc vagűnc mint à baglyoc, kic à ſötétben làtnac, es à nap vilagànal nem latnac. Chac arra valo eſzűnc vagyon mint kazdagulhaſsunc meg, es mint beuelkedheſsűnc ez vilagi gőńőrűſegekben, azon kedig nem tudunc okoskodni, hogy ertheſsűc Iſtēnec akarattyat az ű ſzent igeięből, ertuęn meg tarthaſsuc, es à veghetetlen bodogſagnac helyere iuthaſsunc.

Chriſtus Regulaia. Math. 6.

Kar lelkunkre gondot nem uiſelni.

Iduőſsegűnkre kellene leg nagyob gondot uiſelnűnc

Haſonlatoſoc uagyűc à baglyokhoz.

Es dichére azur az álnac ſafárt, hogy eſzeſsen chelekedec. Chac eſzét dichére, nem alnaksàgat auagy lopàſat. Mert midőn valamely gonoſz embert la-

Mit dicher az ur, à ſafarban

tunc hogy igen okos à gonoſságban, bannyuc hogy gonoſz, de mind az altal dicheriüc okoſságat, es ezt ſzoktuc mondani. Ha iambor volna, ieles ẽber volna ez, ſokaknac haſznalhatna eſzẽuel. *Mert è uilagnac fiai eſzesbec â uilagoſsagnac fiainal az ũ nemzet ſegekben*, az az, à kic è vilagnac attac magokat, na gyob gondot viſelnec è vilagi dolgokra, hogy ſem mint mi, kic az Euangeliomnac vilagoſsagara hiuattattunc, iduoſsegũnkre.

Harmadic Reſze.

Miuẽgre ualo è pelda beſzed.

ENts mondom tinektec, *ſzerezzetec baratokat magatoknac az alnokſágnac mammonábol* Imhol mi végre ſzollotta Chriſtus è példa beſzédet, meg ieſlenti it, mit akart legyen vele. Azert adà elõnk be ez alnac ſafarnac okos chelekedetit, hogy tanulnãc tũlle. Mit tanulnanc? azt, hogy ha nem tõb, akar chac anni gondunc lenne az õrõc eletnec meg talalasára, menyi gondgyoc vagyon embereknec az ũ haſokra. Im lás choda dolgot: A béres napot nap eſtig mind verétezic: A viraſzto ẽten ẽt altal mind vigyaz: A miues, ember hetetczaka meg nem nyukſzic: A kalmar, ár vizen, hegyen völgyõn egy arant futos. Miert kẽrlec? Hogy az ũ maid meg rothadando haſokat legyen miuel tõlteni. A kereſztyeneknec peniglẽ, alẽg iut chac eſzekbenis az

A kereſztyeneknec gond uiſeletlenſẽgec.

az iduoſség. Szegyen dolog ez atyamfiai, hogy teſtůnkre ſzorgalmatos gondot viſelůnc, lelkůnkre ſemmit nem. Egy nehań oraig haſzontalanul el trechelůnc neha egmaſsal, az Iſtennel chac fél oraigis reſtellůnc imadkozuan ſzollani. Nap eſtig meg nem vnnyuc halgatni, valamely ondoc beſzédů es heuolkodo hazugnac chachogaſat, az Iſtē igęiet akar mely keuęs ideigis nem halgathattyuc. Miczoda ez, hanem à mi vrunc marhaianac tekozlaſa? Hiſzem azert adot nekůnc ńeluet hogy ůtet dicheriůc es ſegetſégůl hijuc véle. Azert adot fůlet, hoǵ halgaſsuc az ů ſzent igęiet: miuellyůc azt tahat, es ne fordechuc egyebre annál az Iſtentůl adatot tagokat à mire adattanac.

De kiualtkeppen arra tanet minket Chriſtus è pelda beſzedben, mint kellyen élnůnc é uilagi ioſzagunkal. Azt akaria, hoǵ az ŏrŏkcé valo hailekokat, az ŏrŏc eletet vegyůc meg raita. Lam az vſuras kazdagoc ŏrŏmeſt adǵac oda penzeket, à honnét remellic hoǵ ńereſéggel tér meg. Errůl è ſafarulis azt beſzelli iduŏzetŏnc, hoǵ vra adoſsagánac io ręſzet meg engede az adoſoknac, gondoluán hoǵ iŏuendŏre haſznokat uehetneie nekic. Miert nem kŏltenŏiŏc el tahat mies penzůnket, es minden ioſzagunkat meńorſzágert. Michoda ńereſeg, es michoda haſzon lehet nagyob, mint az

Fŏ keppen mit kel ê pelda beſzedbŏl tanulnunc.

veghetetlen bodogſagot meg venni? Hallyad mit beſzel à mi vrunc. *Szerezzetec baratokat magatoknac az alnakſagnac Mammonabol.* A Mammona Sido auaǵ inkab Syriai nyeluen, beuſeges gazdag ſagot iegez. Mellyet alnakſagnac neuez ez okaert, miuel hoǵ ritka az, à ki vagy igazan kazdagulna meg, vagy igazan kazdagultnac ŏrŏkŏſe volna. Ritka à ki iol élne à kazdagſaggal. Ellyŭnc iol mi velle. Szerezzŭnc baratokat belŏle. Kiket? A ſzegeńeket, alamoſnát beuſéggel aduán nekic, hoǵ mi koron it è fŏldŏn haǵuan minden ioſzagũkat, meg fogyatkozunc, mezételen meǵŭnc ki è vilagbol, be fogadgyanac minket az ŏrŏc hailekokba. Tanullyuc meg it, hoǵ ſemmi annal tŏb nekŭnc nem marad à mi marhankban, à mit à ſzegeńeknec oſz togatunc. A ſzegenyec keze à meg rothatatlan ſachko, mellyet vrũc paranchola hoǵ chenallyunc magunknac. Az alamoſna à mennyei el fogyhatatlan kénch, kit ſem à roſda meg nem emęſzt, ſem à mŏly meg nem éſzic, ſem az oruoc ki nem aſnac, es el nem lopnac. Az alamoſnát nem chac è vilalagi, hanem az iduŏſségnec iouaiualis meg fizeti nekŭnc à mi Iſtenŭnc. Es azert mondgya vrunc, hoǵ à ſzegéńec be fogadnac minket az ŏrŏc hailekokba, miuel hoǵ ŭ erettec be fogadtatunc, ha ſziuŭnc ſzerent kŏńŏrŭluen raitoc ŭket ſegétyŭc.

Michoda à Mammona.

Miert monda datic alnokſagnac kazdagſaganac.

Mint kel elni à kazdagſaggal.

Chac à mienc à mit ſzegenyeknec adunc.

Luc. 12. Matth. 5.

Mint fogadnac az ŏrŏc hailekokba.

Mert

Mert à mi iót à ſzegenékcel miuelűnc, ſzínten vgy véſzi tűlűnc iduőzetőnc, mintha ű magáual miuel nőſtőc. Ide néz vala ſzent Pálís, midőn imígyen íra à Corintusbelieknec. Ez időben à ti beuelkedéſtec ſegetſégűl legén az ű fogátkozaſoknac, hogy az ű beuelkedeſékis meg ſegétche à ti fogátkozaſtokat. Math. 25. 2. Cor: 8.

Ertette à vén Tobiaſis az alamoſnalkodáſnac haſznát, es azert intette fiát ifiu Tobiáſt annac gákorlaſara, monduan. A te ioſzagodbol alamoſnat adgy, es egy ſzegentűl ſe fordech el orczádat. Mert vgy leſzen hogy az Iſteñec orczáia ſe fordullyon el te tűled. A mint lehet, vgy légy irgalmas. Ha neked ſoc leſzen, beuſéggel adgy, ha neked keues leend, à keuesbőlis réſzt igekezzel tenni. Io iutalmat kencheſz magadnac ſzűkſegednec napiára, mert az alamoſna mindē bűntűl es halaltul meg ſzabadét, es nem hadgá ſőtetſégre menni à te lelkedet. Ertette ſzent Dauidis, azert beſzelget imígen felőle. Bodóg à ki kőnőrűl à ſzűkőlkődőn es ā ſzegeñen, à gonoſz napon meg ſzabadettya ūtet az vr. Az vr meg tartya es nem adgya ellenſegi-nec kezekbe. Az vr meg ſegéti ūtet betegſegénec agyan. *Az alamoſnalkodáſnac haſzna.* Tob. 4. Pſal: 40.

Mondanád, ha azert kel iot tennem à ſzegeñekcel, hogy be fogadgánac engemet az őrőc hailekokba, tahat chac à ſzent ſzegeñekcel teſzec iót. Mert à kic gonoſzoc, reſzegeſec, zugodoc, mor- *Chac az iambor ſzegeñyekcel kelle iot tenni?*

godoc, ũnnen magoc ſem mennec, nem hogy máſt fogadhatnánac be. Vgy teczic peniglen, hogy à bölchis arra int engemet, midőn imezt mondgya.

Eccl. 12. Ha iot chelekedel meg lasd kiuel chelekedel. Az igazzal tégy iót es nagy fizeteſt talalſz, ha ũ tũle nemis de bizoń Iſtentũl. Hallode? Vgy vagyon hogy fő keppen azokat nem kel hadnunc, kic az ańaſzentegházban egy hituec mi velũnc, es kiknec

Gal. 6. hiteknec tokelleteſsége es eleteknec iamborſaga ńil uan vagyon nallunc. De mind az altal egyebeketis minden ſzegeńeket tartozunc ſegetení, Arra tanęt minket à Samaritanuſrul valo pelda beſzed

Math. 10. Chriſtuſis kedig bizonyoſsa teſzen felőle, hogy ha igazat, igaz gánánt, es prophetat, propheta gánánt be fogadunc, hanem ſzinten, ollyanac volnanakis à minemũeknec mi velnęioc lenni, vgyan nem veſztyũc el iutalmat. Ne gondoly te aual, vagy megyen meńorſzagba az à kit ſegéteſz vagy nem, elég neked, hogy tegedet oda viſzen az Iſten à ki neueiert miueled à mit miuelſz.

A Gonoſzul kereſet iorſzagbol ualo alamoſna, kedueſe Iſtennel? Alnoc kazdagſag á mi faiat marhankis.

Mégis kerdhetnéd en tũllem. Im Chriſtus azt parancholly a, hogy az alnokſagnac kazdagſagabol ſzerezzunc baratokat magunknac: keduęç talat Iſtennel az alnokſaggal, orzaſsal, ragadozáſsal, vſuraual gőtőt penzből valo alamoſnalkodas? Nem kedues. Az alnokſagnac kazdagſagan, auagy inkab alnoc kazdagſagon, it ez arant nem à

gono-

gonoſztul kereſet marhat erti vrunc, hanem á mi 535
ſaiat igaz ioſzagunkat. Mely mind az altal, mel-
tan mondatic alnoknac, mert alnokul ſokakat meg
chal, azokat à kic hozza ragaſzkodnac, es nem iol
élnec vele. Ez hogy igaz legyen, meg teczic ebből,
hogy az Iſten ſafarinac ſzol. Iſten kedig nem tőt min
ket ſafarokca abba à mit maſnac, hanem à mit ne-
künc adot. Es nem ű atta, hanem mi vettűc ma-
gunknac az hamiſsan kereſettet. Touabba mely
igen vtalatos legyen Iſtennél, à nem igaz marha-
bol lőt alamoſnalkodás meg tanulhattyuc attul, à
ki imigyen ſzolla felőle. Valaki à ſzegeńeknec io-
ſzagábol aldozic, nem kilőmb mintha fiat aldoz-
naia az ű attya előt. Nem io ſzemmel nęzned te,
ha előtted vagnaiac le es aldoznaiac à te fiadat, az
Iſtē ſem io ſzemmel nezi, à ragadomańbol valo a-
dakozáſt. Ezec mind ig léuęn emlekezzűnc meg
rulla, hog Iſtennec ſafári vagyunc, ſafarkodgyunc
hiuen az mi nekűnc adatot iokbol, vegyűnc pel-
dat è vilagi alnoc ſafaroktul, tanullyunc iot à go-
noſzoktul, az ű ſzorgalmatoſsagokat mellyet go-
noſzban helyheztetnec, mi kőueſsűc, es helyhez-
teſsűc ióban. Tegyűnc iot mi magunkal iduőſse-
gűnkre gondot viſelugn, tegyűnc iot egébekcelis,
alamoſnalkoduán, es ſzűkőlkődő felebaratinkat
ſegetuęn. Hogy midőn à mi lelkűnc teſtűnktűl el
valic, nugodalmat talallyon maganac, az Abraham
nac kebeleben.

vtalatos à nem igaz marha-bol ualo alamoſnalkodas.

Eccl. 34.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Lukach irâſa ſzerent valo Euangeliomnac XIX. *réſzebŏl vetetet.*

AZ idŏben, mikoron kŏzelgetet uolna leſus leruſalembez, latuán à uâraſt, ſira raita, monduán: ô ha tetudnád, auagy chac à te napodon, mellyec à te bekeſegedre uadnac: De moſt el uadnac reitetuen à te ſzemeid elŏt. Mert el iŭ te reiád àz idŏ, mikoron à te ellenſegid palankot chenalnac kŏrnyŭled, es à te fiaid kŏrnyŭl, kic te benned uadnac, meg ſzálanac tegedet, es meg ſzorongatnac minden felŏl, egyeneſsé teſznec à fŏld ſzenehez, es nem hadnac te benned egy kŏuet à maſic kŏuŏn, annac okaert, hogy meg nem eſmerted à te meg latogataſodnac ideiet. Es be menuen à templomba, kezde ki ŭzni azokat, kic abban arulnac es ueſznec uala, monduan nekic: Meg uagyon irua: Az en hazam imadſágnac haza, ti kedig azt toluaioknac barlangiaua tŏttetec. Es minden nap tanet uala à templomba.

Ez

EZ Euangeliom, eǵ réſze annac az hiſtorianac, mely virag vaſarnapon tőrténec, midőn Chriſtus Zacharias prophetanac, iőuēdő mondáſa ſzerent, ſzamaron be mene Hieruſalembe, es à ſokaſagtul nagy tiſzteſséggel es dichirettel fogadtatec. Mert akcoron kőzelgetuęn à varoshoz, es azt nem chac vgy mint egyeb koron kőzőnséges ſzokot latáſsal, hanem kiualtképpen az ű kőnőrületęſsegének ſzemeiuel megtekęntuen el ſakada ſirua, es keſeruesen ſira. Es hoǵ ne lattatneięc oc nelkűl ſirni, meg mondgya ſiraſanac okát. Mely nem egyeb vala, hanem Hieruſalemnec rettenetes es vtolſo veſzedelme, ki ű reia kőuetkezendő vala, miuel hoǵ az Iſtennec latogatásának ideięt meg nem eſmeruen, nem chac pœnitentiat nem akarának tartani à Sidoc, hanem inkab naprul napra minden hitetlenségbe es gonoſságba el merűlenec. Nyiluan ualo iele volt az ű Iſtentelenségeknec, chac à templomnac meg főrtőzteteſeis, mellyet kereskedő es vaſarlo hellye, ſőt latroknac barlangáua tőttenec vala. El feletkezuē arrul, à mit regen az Iſten ſzólla, felőle, hoǵ ű házа, es imadſágnac helye volna az. Vara Iſten űket ſoc ideig hoǵ meg ternénec, de űc az Iſten kegélmeſsegének, tűreſenec es engedelmeſsegének gaz-

Sommaia ez Euangeliomnac.

Chriſtus ſiraſanac oka.

Eſai. 56. Hier. 7.

Rom: 2.

dagsàgat meg vtalac, es az ũ kemenſegec, es meg térni nem tudo ſziuõc ſzerent, magoknac haragot gũitènec. Mely harag egſzerſmind ki õntetec reiaioc, az Iſten igaz iteletinec meg ielenéſe napian. Ezekrũl emlekeztet minket è mai Euangeliom.

Mi uegre uallo ez Euangeliom.

Avegére, hogy haluan à Sidoknac rettenetes veſzedelmeket, mies meg ne kemenéchũc ſziueinket, ha azt akariuc hogy vgy ne iariunc mint ũc iartanac.

Pſal: 94.

Mert níluan ha à termęſzet ſzerent valo agaknac nem keduezet Iſten, nekũnc ſem keduez, kic az vad poganſagbol oltattunc be az Iſten fiai kõzze.

Rom. 11.

Harom reſzre oſztom ez Euangeliomot.

Elſõ reſzében à mi vrunc leſus Chriſtus ſiruan ſzól az Hieruſalemre kõuetkezendõ veſzedelemrũl.

Maſodikban, meg mondgya mi legyen annac oka hogy à nemes varaſt, ollyan nagy rettenetes bũnteteſsel bũntetè az Iſten.

Harmadikban, meg mutattya az ũ buzgo ſzerelmet az Iſtennec templomához, ki ũzuén onnat, az aroſokat es veuõket.

Elsõ Reſze.

Ioan: 11.

Mikoron kõzelgetet uolna Hieruſalembez, latuan à uaraſt, ſira raita. Sira Chriſtus ez elõtis mikoron Lazár meg holt vala. De hogy moſt ſir, midõn

dőn kiralyi meltoſagat mutattya, tanetuańitul, es à ſeregektűl, mint kiraly vgy fogattatic es tiſzteltetic, ez nagy choda. Es bizoń naǵ okanac kel lenni az ű ſiraſanac. Keſérgi es ſirattya vala Hieruſalem nec lelki es teſti nyomoruſagat. Latuan minemű naǵ veſzedelem kőuetkezendő volna à Sido nem zetſégre. Mely ſiras bizonſaga à mi Iſtenűnknec mi hozzanc valo io akarattyanac. Hoǵ nem akarnaia ű ſzent felſége à bűnőſőknec veſzedelmeket auaǵ halalokat, hanem hoǵ meg ternénec es ęlnénec. Sőt hoǵ igen bannya az embereknec veſzedelmeket. Vgyanis ha chac egy meg terő bűnőſőnis őrőm vagyon menybe, meg gondolhattyuc vgyan ottan mely naǵ bánat legyen enni ſoc ſzantalan meg nem térő, es el veſző bűnőſőkőn. Bizońara mikeppen à Sidoknác iouendő veſzedelmeket, nem nézhete vrunc nagy keſerűſeg es kőńhul latas nelkűl, azonkeppen moſtanis, bankodua nezi à mi ſoc nyaualyainkat mellyec ala bunűnc ſzerent vettettűnc, es az emberi nemzetnec nagyob reſzénec őrőkcé valo karhozattyat. Kit akcoronis meg ielent midőn à Prophetanal az hamiſsakat bűnteteſsel feńegeti. Holot keſergi es iaigattya, hoǵ nem tehet egyebet benne, hanem meg kel bűntetni űket az ű ſoc tőruentelen hamiſsagokert, monduã. lai még vigaztalom magamat az én ellenſégim altal, es boſzut alloc, az én ellenkődőim altal.

Chriſtus Siralmanac oka

Iſtennec hozzanc ualo io akarattya.

Eze: 33.

Luc. 15.

Bankodic nyaualyankon az Iſten.

Eſa. 1.

Adgyunc

Adgyunc helt ſzerelmes atyamfiai, az Iſten fia ſirasánac, indechon ſiráſra, az az, pœnitentiara es meg teréſre minket az ů kőń hullatáſa. Halgaſſuc es vegyůc az ő imillyen inteſet. Terietec én hozzam à ti gonoſz vtaitokrul. Miert haltoc meg Iſraelnec háza, az az, Iſtennec valaſztot népe? Iertec en hozzam mindenec à kic munkalkodtoc es meg terheltettetec, es en meg ńugotlac titeket.

Ezech: 33.

Matth: 11.

Chriſtus az Hieruſalembelieknec uakmerőſegeket feddi.

O ha te tudnád, auagy chac è te napodon, mellyec à te bekeſegedre uannac. Feddi az Hieruſalembeli népeknec vakmerőſegéket es meg nem tereséket. Hoǵ nem akarnac élni az iduőſsegekre adatot időuel, nem kereſic bekeſegéket. Nem veſzic eſzekben hoǵ el iőt volna immaron à Meſsias, ki nekic bekeségekre adatot vala, vgy hoǵ ha hinnénec ů benne es bůnőkből meg ternénec, bekéuel maradhatnánac. *De moſt el uadnac reitettetuen à te ſzemeid előt.* Eleget iarata à Sidoc vtan az Iſten. Hozzaioc kůlde à prophetákat, kereſztelő ſzent Ianoſt, Chriſtus vrunkat, es az apoſtolokat, mind ezec altal inte ůket à meg tereſre, fenyegete hoǵ ha meg nem ternénec meg bůntetnénec, ſemmit nem foga raitoc. Latuán azert az Iſten hoǵ à ńiluan valo uilagoſságnal ſem akarnánac latni, el hagya ůket meg vona malaſztyat tůlőc, ſzaiokra bochata, meg kemenyette ſziuőket, meg nehezete fůlőket, meg vaketa ſzemeket, (az az, engede kemeńedni

Mint reitetet el előttőc.

Eſa. 6.

ńedni, nehezedni, vaketatni) hoǵ az ů ſzemekcel ne laſsanac, fůlőkcel ne hallyanac, ſziuőkcel ne erchenec, hoǵ meg ne terienec es ne iduőzůllyenec. Es ez lőn à rettenetes naǵ lelki ńaualya, mellyel Iſtē tůl à Sidoc meg veretének, az ů ſzent lelkęnec tůlőc el vetele, malaſztyanac meg vonyáſa. El veſztęc az Iſtennec hozzaioc valo io akarattyat, ki eſęnec kedueből. Ki rekeſztetenec az Iſten fiai kőzzůl, es à menńei bodogságnac őrőkſegéből. Es ů helyekbe, valaſztatánac à pogan nemzetségec. Euel fenyegeti vala Chriſtus ůket ſzent Maténal monduán. El uętetic tůlletec Iſtennec orſzága, es oly nemzetségnec adatic, mely annac gyůmőlchit teremti.

A Sidoknac lelki nyaualya ioc.

Matth. 21.

El iů te reiad az idő. Immaron à teſti nyaualyakrul, es veſzedelmekrůl kezd ſzollani. Neǵ dolgot mond peniglen.

Teſti nyaualyaioc.

Elſőt, hoǵ nem mindiaraſt, hanem az vtan, bizońos el vegezet időben kellet ezeknec tőrtenni. Mert nem ſzokot Iſten à bůnteteſsel ſietni, hanem pœnitentiara valo alkolmatos időt enged à bůnőſőknec. Mint az Niniuebelieknec engede, kiket nem akara mindiaraſt el ſůllyeſzteni, hanem neǵuen napig monda hoǵ meg varna ůket. A viz ezőn előttis ſzaz eſztendeig prædicaltata Noeual, es latuan hoǵ ſemmi képpen nem akarnanac meg terni az emberec, vǵ hoza oſzton reiáioc az áruizet.

Vária Iſten à bůnőſőket.

Ionæ. 3.

Gen. 6.

1. Pet. 2.

uizet. Masodic dolgot azt monda, hog meg szallatnęiec à varas. Harmadikat, hog halhatatlan nyaualyac, es szorongatasoc kouetkeznénec az benne valokra. Negyediket, hog tellyességgel tűből kirontatnęiec Hierusalem, es soha többe meg nem eppűlne.

Nemis esec à földre chac eg ponktis à Christus iouendő mondasába, hanem az ű kén szenuedesénec, halalánac, es menbe menetelinec vtanna, negúen esztendőuel ezec mind meg történénec.

Az haboruságnac indulattya.

A haborusagnac indulattya imigen lőn. Nero Chaszar ideięben, à Romabeliektűl, kiknec birtokoc alat io falka időtűl fogua voltanac, el szakadanac à Sidoc, nem akaruán többe idegen feiedelemnec engedni. El kűlde azert Chaszar Vespasianust nag haddal, hog űket meg büntetnęie, es vionnan meg hodoltatnáia. Az Romai sereg őt esztendeig lakozec Sidoságban, minec előtte Hierusalemet meg szallanaia. Ez idő alat, soc ver ontas lőn, szantalan soc ember vagatęc le. Soc varosoc meg veteténec es megint az Romabeli birodalom ala vettetęnec. Vg hog à Hierusalemi népnec, naponként előtte forogna à kőrűl valoknac veszedelmec, es szomszed varasoknac romlásoc. Mind az altal vgyan még sem veszic vala eszekbe magokat.

Vespasianus.

Rette-

Rettenetes ielec es chudakis tőrtennec vala, mellyec nẽ chac Hieruſalemnec, hanem az egeſz Sido nemzetnec vtolſo veſzedelmet hirdetnec ualala. Eg̃ ũſtőkős Chillag, eſztendőnel touab lattatęc az égen. Eg̃ ũſzős, mellyet à pap meg akar vala aldozni, barant ellec à templomba. A belső templomnac nap kelet felől ualo rez kapuia, mellyet az ũ nag̃ es nehez voltaert, alég tehet uala be, es ńithat vala meg huſz ember, eiſelikor, magatul meg ńilec. Pinkősd hauanac huzon eggyedic napian, eg̃ igen nag̃ váſz, auagy őrdőgi abrazat lattatéc. A papoc Pinkősd ęiel à templomban be menuén, ezt è ſzót hallác. Kőltőzzũnc el innét. Eg̃ Ieſus neuũ paraſzt ember, neg̃ eſztendőuel à varaſnac meg ſzallaſa elől, à ſatoros innepre Hieruſalembe iőuęn imigen kezde kialtani. Szozat nap kelet felől, ſzozat nap eńeſzet felől, ſzozat à neg̃ ſzelec felől, ſzozat Hieruſalyemre es à templomra, ſzozat à tellyes népre. Es midőn neg̃ egeſz eſztendeig, kiualtképpen kedig ieles innepeken, ſzũntelen ig̃ kialtana, à ſzaua ſemmibe meg nem fogyatkozec: Mind vntalan veric es oſtorozzác vala ũtet hog̃ meg ſzũnneięc, de ſem̃it velle nẽ gondol vala, ſem kőńueſz ſem azon nẽ kőńőrőg uala hog̃ ne verneiec, hanẽ mindẽ chapaſra imezt mondga uala. Iay à uaraſnac, iay à templõnac, iay à népnec. Es holot imaron à varas meg ſzallatot uolna, utolſo ſzaua è lőn.

A chodac es ielec, mellyec Hieruſalem ueſzéſe elől tőrtentenec. Ioſ: lib: 7. de bel: Iud: cap: 12. Egeſip: lib: 5. cap: 44.

Egi embernec kialtaſa.

lőn. Iay eñekemis. Es leg ottan az ellensegtűl aǵon űttetuęn meg hala. Az égben eǵnehanſzor tűzes feǵuer, ſzekerec, es feǵueres vitezec ielenénec. De heiaba lőnec mind ezec, mert vgyan nem vőuec eſzekbe magokat à varasbeliec. Es ſem Iſtenhez nem terénec ſem à Romabeli Chaſzarhoz meg nem hodolánac. Igaz ám à ſalamon mondaſa. Hoǵ mikor oſzton az ember, à bűnnec melyſegére iut, mindent meg vtal. Sem ſzép inteſsél, ſem fenyegetéſsel, ſem ielekcel es chodakcal ſemmit nem gondol.

Prouer: 18.

Miuel biſztattac magokat à Sidoc.

Aual hizelkendnec vala magoknac, hoǵ az vr iſten az ű ielen valo uoltat, es oltalmat igerte uolna annac à varoſnac es à templomnac. Biznac vala à kű falnac erőſsegebenis, mellyec oly erőſsec valánac, hoǵ mikoron Titus Veſpaſianuſnac fia latnaia azokat, azt mondgya vala, hoǵ chac Iſten vehetneie meg azt à varaſt? Mind az altal ſzerenchęt akara keſerteni, es à ſzent Gőrgy hauanac tizen neǵedic napian, az az, huſuet innepén, meg ſzalla Hieruſalemet. Vgy hoǵ à mely napon neǵuen eſztendőuel az előt, Chriſtuſt à Sidoc meg fezetettec vala, vgyan azon napon ſzallata meg Iſten űket,

Az Hieruſalembeli népnec ſokaſága.

Szantalan ſoc nép ſzorult vala à varasba. Mert ű magabais naǵ leuęn, ſzamos emberec lakoznac vala benne. Az innepértis kedig feleſen gyűl-

gyűltenec volt oda,es vegezetre az ellenſég előt nem kichin ſokaſág takarodot vala bé marhaſtul az egeſz orſzágbol. Nemellyec tizenegſzer, nemellyec harmincſzer valo ſzaz ezer embert mondanac hog ot lepet volna az Romai ſereg. Az nyaualyáknac mellyec à varasba rekeſztetet népen eſęnec nag esrettenetes voltat ſenki meg nem mõd hattya. De kiualtképpen harom fele veſzelybe forga igyec nyaualyaſoknac.

Az megſzal lot népnec,ha rom féle nyaualyaia.

Elſő, à belſő haboruſag, víſzauonyas, őldőkles lőn. Mert harom fő lator tamada à varasban, Ianos, Simon, es Eleazar, kic űn köztöc à feiedelemſegről viaskoduán, à népet harom fele ſzakaſztác, ki ki mind egy réſzet melleię vonuán. Ezec oly erős es kegetlen harczot gyakorlottanac egymas ellen, hog neha nyolcz,neha tiz ezer emberis el eſet eg napõ. Senkinec, es ſemi rendbelieknec nẽ kedueztenec, ſem ű magoc ſem az ű partolkodo tarſoc. Es nem chac azokon díhőskődtenec, à kic ű ellenec voltanac, hanem mindeneken valakit elől es vtol ęrtenec. A papokat neha vgyan azon oltaron le vagtac. A templomba,anni vér ontas volt egnehanſzer, hog az meg őletteknec alut vére toual allot. O kegyetlenſegnec nagygyat. A vitezec akaruan fegyuereknec ęles voltat keſergetni, kinec labát, kinec kariát, kinec egyeb tagiat vagtac el az vczákon.

1: *A belső haboruſag. Ioſ. bel: Iud. lib. 6. ca. 1.*

Ioſ. lib. 6. ca. 1. bel. Iud.

2. Nyaualya az ehség.

Masodic nyaualya, à nagy ehség vala. Anni soc szantalan ember kőzőt, chac hamar meg fogyatkozęc az ęlés, es à miat megint vy őldőklés tamada. Mert à kic hatalmasbac valanac, à hazakra űtuęn, kenozzac vala az embereket, es vgy veszic vala ki tűlőc, ha valahon valami el reitet elesség volt nalloc. A szűkseg arra keszerete űket, hogy egy előszőr az ebeket es à machkakat, az vtan à paisokrul le vonatot bőrt, à régi el vettetet sarukat, à félig meg rothadot szęna palyuatis meg ennęiec. Vegezetre az azzu tehęn es galamb ganait dragā meg veszic vala, es azis el kél vala nálloc. Ha vala ki szerenchére vetuęn feiçt, à varasbol ki lappant, es fűuet szedet maganac, aleg ért be iűni vele, ottan raita voltanac à toluaioc es ki vontac torkabol. Kőnőrőgheret hoģ akar mi keueset hadtanac volna neki benne de abban semmi nem kőlt.

Egesip: lib. 5. cap. 39.
Ios: lib. 6. ca. 11. 16. & lib: 7. ca. 7.

Egy Maria neuű nemes aszony, ki à Iordan vizęn tűl futot vala à varasba az ellenség előt, egyetlen egy chechőmős gyermekét elő ragaduán, chokolgatni kezde es monda neki. Szegeny nyaualyas, artatlan gyermec, kinec tartlac tegedet ez ehségben, es hadban? Ha elsz, az Romabeliec rabia lész, de tudom hoģ meg kellene ehelis halnod. Legy elesęgem azert ennekem, à partosoknac dihőskődesec, es az emberi ęletnec pelda beszęde.

Ios: lib. 7. bel Iud: cap. 8. Egesi: lib. 5. cap. 40.

Ezeket

Ezeket monduan meg ôle ũtet es fel konczola. Mi koron kedig meg fôzte es egy reſzet meg ôtte, à tôbit maſzerre tötte volna, meg erzęc ſzagat à toluaioc, es à hazba be rohanuán, foitogattyac va la ũtet hogy elô adnáia à mit fôzôt volna. Monda azert nekic. Meg tartottam à ti reſzeteket, es leg ottan elô hoza nekic à maradekiat. Mellyet amazoc látuan el almulánac, es meg hidegülénec. Az aſzony peniglen, mit féltec vgy mond? hiſzem én magzatom volt: egyetec énis ôttem benne. Nem akarom hogy engedelmesbec auagy irgalmasbac legyetec nallamnál, ki anya vagyoc. Auagy ha ti nem eſztec ezis nekem marad. Ezeket haluán à partoſoc ki fordulánac à hazbol, es à mi tôrtent vala, annac hirèuel, chac hamar meg telęc à varás.

Harmadic nyomoruſag, à dôg halal miat tamada. Mert ſzent Gôrgy hauanac tizen negyedic napiatul fogua, ſzent Iakab hauánac elſô napiaig, ſzaz tizẽ ôt ezer ember hala meg dôggel. Illyẽ nagy naualyaba valánac à Sidoc, à meg ſzallot varasban Feiekre telèc bizoń, à mit Moyſes mondot vala, hogy ha el hadnaiac az ũ vrokat Iſteneket, meg ſzallatnánac kapuiokon belôl à fôldôn, mellyet az vr Iſten adna nekiec, meg ennéięc az ũ meheknec gümolchęt, fioknac es leanyoknac huſokat, à

3. Nyomoruſag à dôg hal. Deut. 28.

meg ſzorulasban es puſztaſagban, mellyel meg ńaualyetanaia ůket az ů ellenſęgec. De mind enni veſzély ſem keſzerethete reia à Sidokat hoģ meg adnáiac à varaſt. Mégis az Iſtennec igereti ſorognac vala ſzemec elŏt, es azt remęllic vala, hoģ meg ſzabadetanáia ůket. Nem gondoluan, hoģ az Iſten illyen óc alat fogatta vala hoģ oltalmoc lenne, ha az ů parãcholatit meg tartanáiac, mellyeknec ůc ſzůntelen ellene iarnac vala.

A Sidoknac uakmerŏſegec. Deut 28.

Latuan az ů vakmerŏſęgeket Titus vgyan valoba kezde à vàraſt vitatni es oſtromlatni, es kis aſzoń hauanac tiſzedic napian, tůzet veténec à templomba az Romai vitezec honnet à varaſis meg gyulada, es az ęgęſ ſzent Mihaly hauanac nyolczadic napiaig tarta, akcor oſzton meg vŏuec Hieruſalemet, es oly nagý vér ontas lŏn, hogy à vér ſoc helyen meg oltya vala à tůzet. Maid nem hiendŏ dolognac teczeneiec meni ſoc nép veſze ot. A raboc annin valánac, hoģ egy ezůſt penzen harmincz Sidot vŏttenec. Es nem tuduan houa tenni à ſoc rabot nemellyeket az vadakcal ſzaggattatnac vala meg, nemellyeket ůnnen magokcal vagatnac vala le bennec à vitezec. Es holot eſzkbe vŏttec volna, hoģ volnanac ollyac kŏzŏttŏc, kic aranyat nyeltenec vala el (remeluen, hoģ vgy meg tarthatnáiac, es oſzton midŏn ki menne belŏlŏc

Egeſ: lib. 5. cap: 42. A templomnac es uaraſnac meg gyuladaſa. Ioſ. lib. 7. ca. 18. de bel. Iud. Hieruſalem meg uetetec.

Egeſip. lib. 5. cap. 24.

lőc fel ſzedhetnęiec) egy eiel, az aráńhoz valo ſze
retetekbe, két ezernel tőbet haſogatanac meg. Me-
ly dolgot eſzebe vőuen Titus, meg tilta, hogy tőbet
ne haſogatnanac. A uáras annera el rontatec, hogy
Chriſtus mondaſa kęnt, egy kű az maſikon nem *A uáras el rontatec.*
marada, ſoha tőbbe meg ſem eppűle. Mikeppen *Hiere: 26.*
à Prophetakis meg mondottac vala, hogy kő ha- *Mich. 3.*
lomma tęéndő volna Iſten Hieruſalemet.

Oluaſsuc hiſtoriaban, hogy à hitehagot Iulia- *Ruf. lib. 4.*
nus Chaſzár, meg engette volt à Sidoknac, hogy *cap. 37. 38.*
eppeteneięc, es immar è vilagnac minden reſzei- *39.*
rűl oda ſietuęn, nagy kőlchéggel keſzűlnec vala az *Hieruſalem*
eppűlethez, Cyrillus kedig, ki akcorő ot valo piſ- *meg nem ep-*
pők volt, mondotta nekic hogy nem ſogna veg- *pethetic.*
hez menni à dolog, es lehetetlen volna hogy chac
egy kűis maſra tetethetnéiec. Vgis lőn à mint mon-
da. Mert à mely napon el akartac à miuet kezde-
ni, az előt valo ęiel, nagy főld indulás tamada, ki
miat ſemmikeppen fondamentomot nem vethetę-
nec, ſőt à fondamentom kőuekis ſzellyel hańatta-
tánac. Annac főlőtte tűz es láng iőue ki à főldből,
mely à Sidokat pőrſőli es egeti vala, es nem enge-
de az eppęteſt el kezdeniec. Igy telęc be à Chri-
ſtuſnac iőuendő mondaſa, es igy bűntetenec meg
à Sidoc az ű lſtentelenſegekert. Mikeppen régen *Deut. 26.*
meg mondotta vala Iſten, hogy illetyen es egęb ſoc

felę bůntetesékcel illetnęie azokat, à kic el tauoznánac az ů parancholatinac vtairul.

Masod része.

Az Hierusalem ueszedelménec oka.

ANnac okaert, hogy meg nem esmerted, à te latogátasodnac ideiet. Enni soc nag̃ es rettenetes nyaualyaknac, es vtolso veszedelemnec ez volt oka, miuel hogy à Sidoc meg nem esmertec, az ů latogatasoknac ideięt. Két féle latogatasa vagyon Istẽnec. Eg̃ic keg̃elmességenec es malasztyánac. Masodic haragianac, es kemeń iteletinec latogatasa. A ki az elsö latogatást nem akaria esmérni, azt latogattya meg Isten à masodikcál, meg bůntetuęn ůtet hala adatlansagáert, es egyeb gonossagáert. Mi képpen Moysesnél monda. En vagyoc vr, te Istened, hatalmas boszu allo, ki meg bůntetem az attyoknac gonossagokat az ů g̃ermekiben, harmad es negyed izig. Az elsöröl szol it.

Istennec ket féle latogatása.

Exo: 20.

Mint latogatta Isten a Sidokat.

A Sidokat, kiualtképpen maganac valasztotta uala Isten, minden nemzetségec közzůl, à uegre, hog̃ ů közzůlöc szůletneiec à Messias. Es azert töt vala anni soc iot ů vellec. Nekic ielentette vala meg magát, nalloc eppetetet uala az ů neuénec dicheretire templomot, hozzaioc bochatta vala à prophetákat. Soc képpen fel magasztalta, es minden è vilagi dichösséggel es birodalommal meg ekesetétte vala ůket, Vegezetre az ů szent fiatis kö-

zikbe

zikbe kűlde, ki az ű verekből vőn emberi testet magára, kőztőc prædicalla es chodakat tőn. Ez vala à nemes meg latogatas mellyet igęrt vala nekic à propheta altal monduán. Miképpen à paſztor meg latogattya az ű chordaiat, midőn az ű el oſzlot iuhai kőzőt leend, azonképpen meg latogatom énis az en iuhaimat, es meg ſzabadetom ű̃ket, minden helyekről, mellyekre el oſzlottanac uolt. Ezt à Chriſtus altal lőt meg latogatáſt eſzébe vőtte es meg eſmerte vala Zacharias, es halat ád vala rulla Iſtennec monduán. Aldot az Iſraelnec vra Iſtene, mert meg latogatot, es valtságot ſzerzet az ű nepénec. Meg eſmertéc vala azokis, à kic ímezt mondgyac vala. Nagy propheta tamadot kőztűnc, es meg latogatta Iſten az ű̃népet.

Eze: 34.

Kic eſmertec az Iſten latogatáſat.

Luc. 1.

Luc: 7.

De à Sidoc nem eſmérec, es à Meſsiaſt, kiert ollyan nagy tiſzteſségre emeltettenec vala fel, ſem midőn ſzűletec, ſem midőn prædicalla, ſem midőn chodakat tőn, nem vőuec: ſőt ragalmazac, es ſzidalmazac űtet, azt monduán hogy őrdőngős chalárd, es gonoſz teuő volna. Es vegezetre meg fogac, meg kęnzatac, meg őletec, es holta vtan bepechétlec, es vitezekcel őrzetec koporsoiát, hogy fel ne tamadhatna. De még mínec vtanna fel tamadot es menbe ment volnais meg ueretuęn az apoſtolokat, erőſsen meg parancholac nekic, hogy az ű neuebe ne prædicalnánac. Ezec à bűnőc mellyekert

A Sidoc nem eſmerec meg à latogatáſt.

Ioan. 8.

Luc. 22.

Ioan: 18.

Matth. 27.

Act. 5.

el veſzte Iſten à Sidokat. Effele gonoſsagokcal ingerlęc feiekre az Iſtennec nagy haragiat es boſzu allaſat.

Mint illet minket, à Sidoknac ueſzedelmec.

De mi gondunc à Sidokra, auagy mi kőzűnc vagyon minekűnc az ű veſzedelmekhez, hogy mind vntalan azt oluaſtattyac auagy halgattatyac velűnc, mint uerte es mint bűntette Iſten űket? Azt kerdede mi gondunc es mi kőzűnc legyen hozza? Sokis vagyon. Tudode hogy midőn ſzent Pal az Sidoknac bűnteteſekrűl ſzól, imezt veti vtana. Ezec mind peldazatban eſnec vala ű raitoc, meg iratnac kedig à mi inteſűnkre, kikre az idők en cvegei iutottanac. Megint maſut. Mondanád annakokaert: Le tőrdeltettenec az ágac hogy én be oltatnám. Iol mondod. Az hitetlenség miat tőrettenec le: Te kedig hit altal allottal helyekbe. Fel ne ſualkodgyal hanem fély. Mert ha Iſten à termeſzet ſzerent valo agaknac nem keduezet, egyűld teneked ſem fog keduezni.

1. Cor. 10.

Rom. 11.

Minketis meg latogat Iſten.

Meg latogatot az Iſten minketis, mikoron az ű eſmeretire hozot az ű ſzent igeięnec altala, es meg ielentette minekűnc akarattyat az Euangeliomban. De ha nem eſmériűc az ű mi hozzanc valo io voltat, ha à bűnből meg nem terűnc, vgyan azon bűntetéſeket kel varnunc, mellyekcel à Sidokat meg bűntete. Mert vgyan azon Iſten vagyon moſtanis à ki akcoron volt, es ſzinten vgyan

gyan gyűlöli ez ielen valo időbenis à gonoſságot mint regenten gyűlölte. Ezt iutattya eſzűnkbe, es erre emlekeztet minket à Sidoktul iratot hiſtoria.

A Sidoc hiſtoriaia, mire emlekeztet minket.

Haluán Chriſtus Pilatuſnac kegyetlenséget, ki eg nehan Galilæabelieknec uereket, az ű aldozatokcal ölgyetötte vala, monda. Azt alettyatoke hog azoc minden Galilæabelicknel bűnösbec voltánac? Nem, de mondom tinektec, hog ha pœnitentiat nem tartotoc, egetembe mind el veſztec. Azoknac veſzedelmekből akará, hogy egyebec tanulnánac es meg ternénec. Nekűnkis azt kel miuelnűnc, hallyuc miert es mi modon bűntettenec meg à Sidoc. Gondolkodgyunc elöſzör à bűntetéſnec okairul, az vtan à bűntetéſről. Mert ha okait bennűnc talallyuc, à bűntetéſtűlis fellyunc.

Luc. 13.

A Sidoknac ueſzedelmekből tanulliunc.

Nem vagyoc ollyan propheta mint Eſaias, Oſeas, Ieremias voltanac, mind az altal, à mit ſzemeimmel látoc, abbol iöuendöt tudoc ertenis, es mérem mondani hogy mi tűllűnc ſem tauul iár az volſo veſzedelem. Mert mi ſem eſmeriűc az mi meg latogataſunknac ideiét. A mi bűneinket veſſűc à Sidoknac bűnöc melle, es meg lattyuc hogy nem kiſsebbec hanem nagyobbac azoknál. A Sidoc egyſzer feſzętec meg à Chriſtuſt: Mi kic meg vilagoſettattunc volt, meg koſtoltuc az menńei

Nem tauul iár tűllűnc à ueſzedelem.

Nem eſmerűc Iſtennec latogatáſat.

Heb: 6.

aiandékot, reſzesültünc à ſzent lelekcel, meg koſtoltuc az Iſtennec io igeiçt, es az iövendö vilagnac ioſzágit, mind anneſzor feſzettyuc es chufollyuc ütet, meniſzer meg hanyatlunc, vagy teuelygéſnec, vagy gonoſz förtelmes eletnec miátta el ſzakaduan ü tülle. ük netalán tudatlaságbol miueltéc (meg botrankozuan Chriſtuſnac kilsö alazatos ſzemelyében, miuel hog az ü velekedéſec ſzerent à Meſsiaſnac è vilagi dichöséges es hatalmas feiedelemnec kellet volna lenni) mint ſzent
1. Cor. 11. Palis mondgya, hog ha eſmértec volna: ſoha à dichöségnec vrat meg nem feſzetettéc volna: mi nē tudatlanságbol, hanem ſzanſzandékbol es vak-
Rom: 1. meröségböl, tudua miuellyük. Mert eſmerük es vallyuc ütet Meſsiaſnac es Iſten fianac lenni, de eſ-
1. Cor: 6. meruen nem vgy dichöittyük, mint Iſtent kellene viselnünc es dichöitenünc à mi teſtünkbe.

A gonoſz chelekedetbe ualo dichekedés.

Azon közbe lás ſzép dolgot. Nem chac nē vallyuc hog bünöſöc volnánc, es okot adnanc ueſzedelmünkre, nem chac meg nem terünc, de még dichekedünkis à gonoſz chelekedetekbe. A kic à Mannat meg vtaluán, az Aegiptombeli eleségeket keuannác, az az, Az anyaſzenteghaznac igaz tudomanyat hatra vetuén, à teuelygöknec hamis velekedéſeket köuetic, vgy örülnec vgy vigadnac, Mint ha igen iol iartananac volna. Azt beſzéllic hog

Az eretnekeknec dichekedéſec.

hoǵ most talaltac meg az igaſságot, most tamadot fel az regtůl fogua el reitetet Euangeliomi vilagoſság. Maga Chriſtus vrunc kilõmbet mond annal. Tudni illic nem hoǵ oly prophetác iůnenec è vilag vegezeti felę, kic az ů tanetaſokcal az Euangeliomi tudománt vilagoſsetanáiac, hanem inkab ollyac, à kic ki hitegetic az embereket, àkereſztyeneknec ǵůlekezetiből, es ſokakat meg chalnac. Aztis meg mondgya kedig, hoǵ midőn à leſzen, ſoc veſzedelem had, haboruság, ehség, dőg halal, föld indulat kőuetkezic vtánna. Még ſem adnake tahat ezec okot veſzedelmůnkre?

Matth. 24.

Mi kőſztůnkis el arradot à bůn, meg ſokaſodot minden gonoſság. Kit mindńaian latunc, de azert vǵan ſenki nem iobbettya magat. Sőt uǵ tartyuc, magunkat, hoǵ ſzintẽ mi hozzanc ilic amaz uakmerő beſzéd, mellyet Eſaiáſnal mondanac uala à chufoloc. Kőtéſt tettůnc à halállal, es à pokollal ſzerzeſůnc vagyon: Mikor à ki árado veſzedelem el iőuend, nem er mi reianc: Mert à hazukságba vettettůc à mi bizodalmunkat, es à kép mutatásba à mi oltalmunkat. Semmit nem felůnc es ſemmit nem tartunc az Iſtennec oſtorozo haragiatul, es chac eſzůnkbe ſem veſzůc, mint ingerlyůc vrunkat à mi el veſzteſůnkre. De halgathatcza mint feńeget Iſten uǵan ottã à Propheta altal. Mikor az el árado ueſzedelem el iů, el ńomod titeket,

A bůn el aradot kőſztůnc.

Eſai. 28.

Nem fellyůc Iſtennec haragiát.

Iſtennec fenye geteſi.

mihelt

miheltel iõuend,leg ottan el ragad titeket.Ha reggel iũ,reggel leſzen, azonképpen akar çiel iũiõn a-

Hier. 8. kar nappal. Hieremiaſnalis ehez haſonlatoſt oluaſoc. Ezt mondgya az vr: Senki ninchen ki bankodgyec az ũ gonoſságan, es ezt mondanáia: Mit miuelec? Mindnáian az ũ futaſokban futnac, mint az ũtkõzetbe meg ſzeleſedet ló. Az õlyu az égbe tudgya az ũ ideiẽt,à gõrlicze,fechke, es eſztrag,meg õrzõttẽc az idõt, melybe meg kellet nekic iũniec,de az én nepem nem akaria meg eſmerni az vrnac itiletet. Ez okaert,az ũ feleségeket az idegeneknec adom, es az ũ ſzanto fõldõket, az ũ el puſztetoinac. Meg ſzegyenũlnec, noha nem akarnac meg ſzegyenũlni, meg ſem akarnac pirulni. Egmáſra hulnac es el eſnec. Es à mit ũ nekic ad-

Hie: 13. tam vala,el vetetic tũllõc. Nem keduezec es nem engedec, es nem kõnõrũlõc raitoc, hanem el veſztem ũket. Vgy teczic,nekũnc ſzól ám it az Iſten, mert à miuel feneget, annac izit keſztũc erzeni.

Raitunc immar ſoc eſztendõtũl fogua az Iſtennec belſõ es kilſõ oſtora. Belſõ oſtora ez, hogy

Iſtennec belſõ oſtora. ém naprul napra tõb teuelyges tamad kõſztũnc, es laſsan laſsan el vétetic tũlũnc az ũ orſzága,meg fogyatkozic az igaz tudomań. Es felõ hoģ vgy ne iariunc mint az Aſiabeliec. Kic kõzõt à hol regenten à ſzẽt Pal prædicallasánac trombitaia ſzõn gõt,moſt az Mahometnec hazugsága orſzágol.

Nemis

Nemis meſze iarũnc tũle, holot az egy Hallat keſztéc im̃ar nemellyec vallani, es à ſzent Haromſágot tagadgyac. Kilſõ oſtora Iſtennec imez, hogy à tõrõc orankẹnt feiũnkõn vagyon, kit õl, kit rabbá teſzen bennũnc, es ha meg nem térũnc, nem ſoc idõ mulua, hazánknac è keués maradekiatis tellyeſséggel õueue teſzi. *Iſtennec kilſõ oſtora.*

Meg kellene remũlnũnc ezeket latuán, es ideie volna eſzũnkbe vennũnc magunkat, ha tellyeſseggel el nem akarnanc veſzni. Kit ha nem miuelũnc, nem elegſzic meg Iſten ezekcel è bũnteteſekcel, mellyeket moſtan erzũnc, hanem vtannoc veti ezeknec, az õrõc karhozatnac tũzetis. Es kõnnebben leſzen dolgoc à Sodoma es Gomorrabelieknec ítelet napian, hogy ſem mint nekũnc, ha vgyan ezen kemenſégbe maradunc meg. *Matth: 11.*

Harmadic Reſze.

ES be menuen à templomba, kezde ki ũzni azokat, kic abban arulnac es ueſznec uala. Mit arultanac legyenec à templomban, meg teczic az Euangeliomnac egyeb helyeibõl. Szent Ianoſnal vgy vagyon irua, Hogy midõn egykorban fel ment volna Ieſus Hieruſalembe, talala à templomba azokat, kic õkrõket es iuhokat, es galambokat arulnac vala, es à pénz valtokat. Es ki haita ũket onnat, à iuhokcal *Mit arultac à templomba.* *Iohan. 2.*

hokcal, es az okrokcel egyetembe, es à penz valtoknac penzeket ki ôntę es aſztalokat fel fordęta.

Mar. 11. Kereskedeſnec helyeue tôttec uolt à templomot.

Szent Márc aztis hozzà tôue, hogy nem engede hogy valaki valami edęnt altal viñe à templomon. Ezekbôl meg teczic, hogy à Sidoc à templomot kereskedęſnec helyeue tôttec vala, mellyet az vr Iſten imadſagnac helyeue valaſztot vala. Kit nem ſzenuedhete Chriſtus, hanem ket isbeis ki kergetę ûket oñat az û aruiokcal. Es meg fedde erette, hogy az Iſtennec hazát toluaioknac barlangiaua tôttec vala. Vgyan teſt ſzerentis toluaiolnac vala ûc ot, penz valtasban ſoc chalardſagot, es hamiſsagot gyakorluàn. De ſokcal inkab lęlec ſzerent. Mert hamis tudomanñal es hamis tiſztelettel rakua vala à templom, mellyec miat à lelkec ki ragattatnac vala az Iſtennec aklábol, es az ôrôc halálra bochattatnac vala. Vallyon nincheneke ezeknec valami maradéki moſtan è vilagon? Vannac bizoñ, mert mind azoc, valakic ſetálo, trechélô, es mulato hellye tôttec à ſzentegyházat. Sokcal inkab, à kic hamis tudomant prædicalnac ot, à hol regenten az Iſtennec igaz tôrueñe prædicaltatot. Hogy azokrul ingyen ſe ſzollyac, mellyec el tôric es el rontyac, iôuedelmitûl megfoſztyac, iſtalloua teſzic az egy házakat.

A Sidoknac maradeki.

Adnáia Iſten, hogy talaltatnánac valakic ez vilagon, kic moſtanis effeléket, kergetnénec ki

kôzzû-

kőzzűlűnc. Meg mutata Chriſtus mire valo volna à templom, midőn imezt monda. Az én házam, imadságnac haza. Es midőn naponkent à templomban tanet vala. De maſut leſzen errűl tőb beſzédűnc. Moſtan teriűnc azokra, mellyekrűl ez előt ſzollánc, igyekezzűnc meg eſmęrni ã mi meg latogataſunknac ideięt, hog az vr Iſten más fele latogatasáual ne nullyon mi hozzanc. Minden ember tekęnche meg magát, es ã mibe vętet Iſtene ellen, abban iobécha életet.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENEGGYEDIC VASARNAP.

Ez mai ſzent Euangeliomot, ſzent Lukach irta meg, az ű Euangeliomianac XVIII. réſzeben.

AZ időben, monda Ieſus nemellyeknec, kic magokban biznac uala ugymint igazac, es egébeket meg utalnac uala, illyen peldá beſzedet. Ket ember megyen uala fel à Templomba imád-

imádkozni, Egyic Phariſæus, Maſic Publicanus. A Phariſæus fel áluan ekeppen kőnyőrőg uala ű magaba: Iſten, Halat adoc teneked, hogy nem uagyoc ollyan mint á tőb emberec, kic ragadozoc, hamiſsac, paráznac, auagy illyen ſem, mint e Publicanus. Ketſzer bőytőlőc egy hetben. Minden ioſzagombol dezmat adoc. A Publicanus kedig táuul aluán, nem akaria uala chac ſzemeitis menybe fel emelni: Hanem ueri uala mellyet, monduán: Iſten légy kegyelmes en hozzám bűnőshőz. Mondom tinektec, ez haza mene házába igasb leuen ámánnál: Mert ualaki magát fel magaſztallya, meg aláſztatic. Es ualaki magát meg alazza, fel magaſztaltatic.

Sommaia ez Euangeliomnac.

OLy ſzokáſa vagyon Chriſtuſnac, hogy az mennei tudomant, nem chac beſzeddel, hanem bizonios ſzemelyeknec peldaiokbanis ſzokta nekűnc előnkbe adni. Vgy chelekedic ez mai Euangeliombanis, melyben két kilőmbőző allapatu ſzemelyt allat előnkben: Egy Phariſæuſt, es egy Publicanuſt. Es azoknac chelekedetekből meg mutattya mint igazullyon meg Iſten előt á bűnős ember. Mellyet igen ſzűkſeg tudnunc, hogy erchűc honnet es miből kellyen var nunc az mi meg igazulaſunkat. Mert erről ſoc kilőmb kilőmb fele velekedéſec vannac az emberec kőzőt. Nemellyec á chelekedetnec, nemellyec chac

chac à puſzta hitnec, es nemellyec à hitnec es à chelekedetnec egyetembe tulaidonettyac à meg igazulaſt. Kiről én chac annit akaroc moſt ſzollanom, à meni eleg ennec ez Euangeliomnac ertelmére.

Harom réſze vagón peniglen, ez Euangeliomnac.

Elſő reſzében meg ielenti ſzent Lukàch, honnet indettatot legyen Chriſtus è pelda beſzédnec mondaſara.

Maſodikban, à Phariſæuſnac es à Publicanuſnac à templomba menetelec, és imadkozaſoc adatic előnkbe.

Harmadikban Chriſtuſnac mind az kettő felől valo ſententciaia.

Elsó Reſze.

OKot adànac vrũknac, è pelda beſzednec ſzolàsára nemellyec, à kic akcoron ot valànac es mintha igazac volnanac magokba bizuan, egébeket ũ hozzaioc kepeſt ſemminec alétnac vala. Ezec ketſeg nelkül affélęc voltanac, mint amazoc, kikről ſzent Pàl mondgya, hogy az Iſten igaſságat nem tuduàn, es az ũ tulaidon igaſsagokat fel akaruàn allatni, az Iſten igaſsága ala nem vettettenec. Kinel nagyob bũn ninchen è vilagon. Mert holot az emberi terméſzet oly igen meg romlot, hogy mind-

Kic adanac okot è pelda beſzedre.

Rom. 10.

Nagy bűn à magaba bizas Eſa. 64.

mindńaian tiſztatalanokcá lőttűnc, es annera főrtel mes à mi igaſságűc, hogý à mint Iob mődgá, ha igazętani akarom magamat, az en ſzam karhoztat, ha artatlannac mutatom magamat, gonoſznac bizońet engemet lenni: Es bator ſemmi vétkemet ne tudgyamis abbol meg nem igázultattam. Michoda vagyon auagý mi lehet oly dolog emberbe, à mibe bizhatnęiec?

Iob: 19.

1. Cor. 4.

Iob: 31.

Azt beſzelli Iob eggyűt, hogý az embernec magaban bizni, ſzinten ollyan bűn mint az Iſtent meg tagadni. Méltan tanet annakokaert minket ſzent Agoſton, hogý ne bizzunc à mi chelekedetűnkbe, hanem iot remellyűnc felőle, es nem kel à mi chelekedetűnkrűl ſzollanunc, hanem bűneinket karhoztatnunc. Bizoń iob hogý à prophetaual imigyen ſzollunc Iſtennec. Ne meń ítéletbe à te ſzolgaddal vram, mert ſenki te előtted igaznac nem talaltatic, hogý nem mint igaſságunkat, es iamborságunkat hannoioc vetnőiőc.

In. Pſal: 31.

Pſalm: 142.

Egyebeknec meg utalaſais nagy bűn.

Es egyebeket meg utalnac uala. Ez ſem ala valo bűn: Mert holot az Iſten, mindnyaiunkat azon egý főldből teremtette, es à mint à bőlch ſzól, ű alkotta à kichint, es az nagyot, es mindenekre gondgá vagyon: Nemis tudgya az ember, ki eletre es ki halalra rendeltetet legyen. Bizońara Iſtent vtallya meg az ű teremtet allatıyában, à ki felebarattyat vtallya. Főlőtte igen tiltya kedig az ſzent iras az

Sap. 1.

Tiltatic à ſzēt irasban.

mi

mi atyankfiainac meg vtalâſat. Malachias prophe ta imigyen ſzól rulla. Vallyon nem mindnáiunk nac azon eg̃ atyanc vagyone? Vallyon nem azon eg̃ Iſten teremtette minket? Miert vtallya meg ta hat kiki mind az ũ attyafiat? Talam azt alettya valaki más felől, hog̃ alab valo nallánal? Soha nẽ lehet oly ala valo, es è vilag ſzerent oly el vettetet ember, kinec Iſten elõt anni bõchũlete nem volna, hog̃ ſzent Angálaual nem ſzolgaltatna neki. Meg laſsátoc vg̃mond Chriſtus, hog̃ à kiſdedec kõz zũl eggyet ſe vtallyatoc meg, mert az ũ Angáloc mindenkoron lattyac az en mennei ſzent Atyam nac orczaiat. Hallode mit beſzél? azt beſzélli, hog̃ à kisdedeknec, mindeniknec Angála vagyon, à ki õrzi ũtet es ſzolgal neki. Nemis ſzenuedi el Iſten az atyafiaknac meg vtalâſat. Hanem à mint maſut monda, hog̃ valamely mertékcel mérũnc, nekũn kis aual merettetic, az ittis be telic raitunc. Iai ne ked vg̃mond à propheta, à ki egyebet meg vtalſz mert teis meg vtaltatol. Iſtenis meg vtallya, es el ve ti ſzeme elõl azt, à ki az ũfelebaratit ſem̃inec alet tya. Effele magokba bizoc, es eg̃ebeknec meg vta loiocellen mõda azert Chriſtus è pelda beſzedet.

Mal: 2.

Matth. 8.

Nem ſzenue di el Iſten á meg utalaſt. Luc. 6. Eſa. 33.

Maſodic reſze.

KEt ember megyen uala fel à templómba imadkozni. Vg̃anis arra valo à tẽplom, hog̃ ot imadkoz zũc, az Iſtẽ igeiet halgaſsuc es à ſzentſegeket ueg̃ũc.

Mire ualo à templom.

Azert monda vrunc, à Prophetakat kőuetuęn ez el mult vaſarnapi Euangeliomban; hoǵ az ů háza imadſagnac háza. Azert prædical vala ůis naponkent à templomban. Es oly igen nem akará, hoǵ egyeb végre ęlnénec emberec á templommal, hoǵ még chac valami edent ſem hágy vala altal vinni raita.

Mar. 11.

Az ô tőruenbeli templom mibe kůlőmbőz à mienktůl.

Az kedig à templom, mi volt à mi templominkhoz kępeſt? Ot az ô torueń, es az iőuendő iduőſségrůl ſzolló Prophetaknac iraſoc prædicaltatot, à mi templomunkban, az vy Euangeliomi torueń, mely az meg adatot iduőzetőrůl es iduőſſégrul teſzen bizońságot, prædicaltatic. Az Hieruſálemi templombã, őkrőc, iuhoc, bakoc, es egéb oktalan allatoc aldoztattanac, it az artatlan barán à Chriſtus, ki el veſzi è vilagnac bůneit aldoztatic. Ot mindenec arnyekban, homalyban voltanac, á mi egyhazunkban, ńiluan valo vilagoſságban vannac. Ha azert az ó tőrueńbeli templomot oly nagy bőchůletben akará vrunc tartatni, hoǵ ſemmi ez vilagi dolgot nem ſzenuede abban gyakorlatni, ſ-még azokatis ki kergeté onnat, à kic aldozatra valo allatokat arulnac vala, meniuel inkab, bőchůletbe kel à miénket tartani, es minden egyeb dolgoktul ůreſseknec kel à templomban lennůnc, hanem chac az lelki es menńei dolgokban kel ot magunkat foglalnunc? Iol int ſzent Agoſton, hoǵ az

Nagy bőchůletbe kel tartani à templomot.

Mit kel à templomba miuelni.

az imadságnac helyen egébet ſenki ne cheleked-
gec, hanem chac azt, à mire eppettetet. Az Iſten
templomaban, vgy mond ſzent Dauid, mindenec
dicheretet mondanac. Az Iſtennec tiſzteletire, ne- Pſal: 28.
uénec dicheretire, lelkünknec iudoſsegére valo dol
gokat chelekedgyünc à templomban. Egyeb fog-
lalatoſsaginknac maſut valaſzunc helyt.

Ezec tudgac vala mire valo valna à templom,
mert mind ketten imadkozni menénec oda. De
nem egárant imadkozánac. A *Phariſæus fel aluán,* A Phariſæus-
ekeppen könyörög uala. Iſten halát adoc teneked, &c. nac imadſaga
Mint teczic ennec imadkozaſa? Nem iol imadko- nem io.
zike inkab? Nem iol azt mondgá Chriſtus. Miert?
hiſzem io Iſtennec halat adni? Io volna halat adni.
De à ki tudgá mi legén az hala adas, könnyen eſze-
be veheti, hogy nem halat ád vala ez, hanem hazud
vala. Az ád halat Iſtennec, à ki minden iót ü ſzent
felſegénec tulaidonét. A Phariſæus azt nem miue-
li, hanem meg foſztya Iſtent az ü iauaitul, es azo-
kat magánac tulaidonettya, meg foſztya dicheſe-
gétul, nem Iſtennec hanem magánac kereſuén di-
cheretet az ü io chelekedetiből. Imadkozni mene
fel, es nem akara Iſtennec könörgeni, hanem ma-
gat dicherę. Nem gondoluán meg Salomonnac Prouer: 27.
imez mondaſat. Más dicherien tegedet es ne à te-
ſzád, idegen ember es ne à te aiakid.

Es hogy iobban meg ęrched, négy okbol nem *Négy okbol*
volt io à Phariſæuſnac imadſaga. Nn 3 Elſő *nem io à Pha-*
riſæus imadſa-
ga.

1. Oka. Elsõ, hogy nem tartotta meg az imadkozásnac modgyat, mellyet Christus vrunc ada elõnkbe

Math. 6. szent Matenal, monduán. Midõn imadkoztoc ne legyetec ollyanoc mint à kép mutatoc kic à Synagogakban es az vczaknac szegletin aluan szoktac imadkozni, hogy lattassanac az emberektûl. Minden magunc mutogatasátul ûresnec kellene lenni az imadságnac. Ez kedig à Pharisæus kiualt képpen chac magat es az û szentséget hanyà es mutogatà az û imadságában.

2. Oka. Masodic oka. Mert iduõzetõnknec imillyẽ

Luc. 16. parancholattya ellen vala, Ne itellyetec es nem itéltettec. *Nem uagyoc*, vgmond, *ollyan mint à többi emberec*. Chac ûnnen magat tartya iambornac es igaznac, egyebeket mindeneket ragadozoknac, hamissaknac paraznaknac itél lenni. Es nem elegeszic vele, hogy közönséggel à tellyes emberi nemzetet karhosztattya, hanem à szegeñ Publicanust à többi közzûl ki valasztuán, vgymint igen el vetettet vial mutattya, monduán. *Illyen sem uagyoc mint imez Publicanus*. Az Isten szolgaiat itéli, mely ha állis

Rom. 14. Istennec àl, ha esikes Istennec esic.

3. Oka. Harmadic oka ez, hogy az ûnnen maga itéletibõl igazettya magát. Nem kõueti à szent Palnac mondasat ki imigyen szolla maga felõl. En nẽ itelem magamat. Mert ha szinten semmi gonoszt

1. Cor. 4. nem esmernékis magamban, azert abbol vgyan meg

meg nem igazettatnam. Nagi dichiretet teſzen az iras Iob felöl, hogi egigy ũ, igaz Iſten felõ, es gonoſz tul el tauozo ember volt, mind az altal még ſem igazetotta magat. Sõt imigyen beſzellet magárul. Ha igazetani akarom magamat, az en ſzám karhoztat engemet. Méltan int azert minket à bõlch, hogi ſem miképpen Iſten elõt ne igazechuc magũkat, mert eſmeri ũ az mi ſziuũnket. Eſméri bizoń akarmint fedezzũkis alnokságinkat. Iol mondga ſzent Ianoſis, hogi ha azt mondangúc hogi bũnũnc ninchen, meg challyuc magunkat, es igaſsag ninchen bennũnc. Annac okaert, à ki meg akar igazulni, ne igazécha idõ nap elõt magat, hanẽ uaria az Iſtennec iteletét. Es akcoron kinec kinec, mind dichireti leſzen Iſtentũl. Iob. 1. Iob. 9. Eccle: 7. 1. Ioh. 1. 1. Cor. 4.

Negédic es fõ oka, hogi à Phariſæus imadságat ioua nem hagia Chriſtus, imez, hogi az igaſsagot chac à kilſõ chelekedetekben helyhezteté, es à mi leg ſzũkségesb volna az igaſságnac meg talalasára, az nem vala ũ benne. A hit, mely à ſzeretet altal chelekedic. ũres vala hittũl, vgi mint ki az Abraham maguarul kiben meg aldatnac minden nẽzetségec ingen ſem emlekézet. Nem kérte Iſtent hogi arra valo tekentetbe venęie az ũ kõnõrgéſet: ũres vala ſzeretettũlis, mert ha ſzerette volna fele baratit, nem vadolta volna Iſten elõt. Nem choda tahat hogi Chriſtuſnac nem techéc az ũ imadsága. 4. Es fõ oka. Gal. 5.

Mibe dicheke dic à Pharisæus.

De lassuc eǵgyenkęnt mibe dichekedic, es minemů dolgokba mutogattya szentes voltát. *Nem uagyoc, ugymond ollyan mint egyeb emberec, ragadozoc hamißac, paraznac.* Io ez ů magaban, mert azt keuanńa az Istennec toruenyeis mi tůlůnc hoǵ effele gonoságtul, es fertelmeségtůl el tauozzůnc. Dauid imigyen tanet arra minket. Tauozzál el à gonosztul. Es à Moysesnec masodic tablaia oly parancholatokat foglal magába mellyekben ezec mind tiltattatnac. Szent Pális azt hirdeti hoǵ à kic illyeneket miuelnec, Istennec országat nem vęszic. *Minden heten ketzer bőitőlőc.* A bőitis io, à vegre hoǵ ember testęt enhéche es szeledeche velle. Es mind à tőrueń, mind à Prophetac, mind az Euangeliom dicheri s-ioua hadǵa à bőitelést. *Dezmát adoc mindenekből à mit biroc.* Ennekis igy kellet lenni. Mert Isten rendelése, hoǵ à kőseg az egyhazi nepnec tizedet adgyon az ů ioszagábol, hoǵ legyen miuel ęlniec es szabadban szolgalhassanac à lelki dolgokban, midőn è vilagi taplalásokra valo szůkségec bęuen meg vagyon. Hoǵ azert à gonosztul el tauozuan, effele io chelekedetekbe foglalta magat à Pharisęus, dicheretes volna, ha azoc à foǵat kozasoc nem talaltatnanac ů benne, mellyekrůl im chac most szòllanc, de hoǵ az ionac chac szénet es kilső modǵat fitogattya, es à tőrueńnec belső vőlgęt nem tapogattya, az teszi ůtet Isten előt vta latossa.

Psal: 36.

3. Reg. 21.
Ioel. 1.
Matth: 6.

Exod. 22.
Leu. 27.
Num. 18.
Deut. 14.
Mal. 3.

Es

Es à Publicanus tauul aluán &c. Ide tekénchen immar minden bűnős ember, es à Publicanustul tanullya meg à meg teresnec es Pœnitencia tartasnac ío modgyat.

Negy dolgot talaloc kedig ebben ẽ Publicanusban, melynec minden meg térő bűnősben meg kel talaltatni. *Negy dologhae kel talaltatni à megterő bűnősbe*

Első az ű bűnos es meltatlan voltánac alazatos esmereti, mellyet aual bizoneta, *bogy tauul aluan chac szemeit sem akaria uala menybe fel emelni.* Meg gondola menit vétet volna Isten ellen. Meg pirula magaban, es annera meg alaza sziuçt, hogy à nag alazatosságnac miatta, chac arra sem alettya vala meltonac lenni magat, hog az éget latnaia szemeiuel. Szinten vgy chelekedéc mint Esdras, ki imezt monda maga felől. En Istenem, meg piruloc magamba, es chac orchamatis szegénlem te hozzád fel emelnem, mert az mi alnaksaginc feiűnkre meg sokasottanac, es az mi bűneinc mind az égig fel neuekedtenec. A ki Istenhez akar térni, ezẽ kezdge el à meg terést. Esmerie es alazza meg magát. Es vg leszen, hog miképpen à hegrűl à völgyre foly es szauárkodic az esső viz, azonkep pen az Istennec malasztyanac tiszteto vize, az ű alazatos lelkere szarmazzic, s-meg mosogattya, es meg tisztettya űtet, az ű bűneinec fertelmesség étűl. Szereti Isten à szemérmes alazatosságat, de

1. *Maganac esmereti.*

I. *Esdr. 9.*

gűlőli à ſzemtelen fel fuualkodaſt: Azert feddí va la à Prophetánal à Sido nemzetſéget, hogy ollyatán volt az ű homlokoc mint à fértelmes aſzoniallatnac orczaia, es nem akartanac meg pirulni. Viſzontag dícheri, ſzent Pál az Romabelieket, miuel hogy ſzegénlenęiec az ű régi bűnöket.

Hiere: 3.

Rom. 6.

2. A bűnön ualo bankodas.

Maſodic dolog, mellyet à Publicanusban latoc, az ű bűnein valo keſerues bankodas. Kit abban ielente, mellyet ueri vala. Banà hogy az ű ſziuéből gonoſz gondolatoc, gílkoſságoc, paraznaſagoc, orzaſoc, hamis tano bizonságoc, karomlaſoc ſzarmaztanac es vtet meg fórtóztettec. Banuán mellyet veri vala ęrette, míntha magat bűntetnęie, es boſzut allana teſtén, hogy az ű Iſtene ellen vetkezet volna. Ig kel chelekednünc minekünkis ha valoba meg akarunc térni. A tóredelmes es meg alaztatot ſziuet Iſten meg nem vtallya. Hozza fogad es meg nem itel minket, ha mi magunc meg itélly űc magunkat.

3. A bűnnec uallaſa. Prouer: 18.

Harmadic, az ű ſzaiánac vallaſa. Nem chac eſmerę, hanem vallais bűneit. Nem vadol egyebeket hanem chac ünnen magat. Mert vgyanis az igaz ember leg elóſzór ű maganac vadoloia, azt iria à bólch.

4. A bizodalom.

Negyedic az Iſtennec kegyelmeſségébe va-

lo

lo bizodalom. Eſmeri vgyan es vallya bűnős volt, de nem eſic ketſégbe, hanem bizakodic, es tellyes remenſéggel eſedezic Iſtennec, monduan. Iſten, *legy kegyelmes en hozzam bűnoshőz.* Mintha imigyen ſzollana à bőlchel. Mindeneken kőnyőrűlſz te vr Iſten, es el halgatod à Pœnitencia tarto embereknec bűnőket. Es mintha fogadaſara emlekeztetneie Iſtent, midőn à Prophetánal azt fogada, hogy nem akaria à bűnőſnec halalat, hanē hogy meg terien, es ęllyen. Effele bizakodas nelkűl, nem chac nem haſznos, hanem veſzedelmeſis à bűnnec eſmereti. Mert ha chac mi magunkat, es à mi bűneinket nezzűc, vgy iarunc mint Iudas, ki imigyen ſzolla à papi feiedelmeknec. Vętkeſztem el aruluan az artatlan vért, es ketſégben eſuęn fel akaſzta magát. Szűkſeg azert nē chac meg rettennűnc à bűntűl, es à bűnnec iutalmatul, à karhozattul, hanem más felől biztatnűnc magunkat, az vrnac irgalmaſsagaual, ki azert kűlte è vilagra az ű egygyetlen egy ſzent fiat, hogy ű altala es ű benne, minden bűnős emberec meg igazullyanac, es à karhozatbol, melyre kőteleſec volnanac az ű bűnőkert, meg menekeduęn, iduőzűllyenec. Ezt è bizodalmat kedig az Iſtennec kegyes igeretiuel kel magunkba tapſalnunc. Mellyec kőzzűl nem alà valoc imezec.

Sap. 11.

Ezec. 18.

Bizodalom nelkűl ueſzedelmes à bűnnec eſmereti.

A bizodalom az igeretekcel taplalta tic.

Terien

Hier. 18. 25. 36. Matth. 4. 1. Timo: 1. Terien meg minden az ũ gonoſz vtaitul, es irgalmas leſzec az ũ alnakſágoknac es bũnõknec. Pœnitentiat tarchatoc, es el kõzelget az Iſteñec orſzága. Hiu es be vętelre minden képpen melto beſzęd ez, hogy Chriſtus Ieſus à vęgre iõt legyen è vilagra, hogy à bũnõſõket iduõzeche. Ezeket, es egyeb fele igereteket, ſzũntelen ſzemeinc elõt kel hordoznunc, hogy midõn à mi bũneinknec eſmeretibõl, ketségben eséſre kiſztet minket az õrdõg, legyen mit ellene vetnũnc az ũ alnoc keſertetinec.

Rõuid de haſznos, à Publicanus imadsága. Pſal: 32. Sokcal rõuideb à Publicanuſnac imadsága à Pharisæus imadſagánal, de haſznosb lõn, es tõbbet foglala annal magaba. Mert az Iſtennec irgalmaſságat, mellyel rakua è vilag, hozza kapchola, es õuéue téue. Meg bochattatánac neki bũnei, es meg igazula. A Pharisæus kedig bũnre imadkozęc es nem chac nem bochanattyat, hanem inkab õregbũleſet talála az ũ bũneinec. Miképpen ingyen maid meg ertitec Chriſtuſnac mind az kettõ felõl valo ſententciaiábol.

Harmadic Reſze.

A Chriſtuſnac ſententciaia. *MOndom tinektec, ez házà mene házába, igazb leuen amannal.* Igaz ſentencia. Mert à Pharisæus chac emberec elõt, es az ũ tulaidon itileti ſzerent

rent vala igaz, de à Publicanus Iſten előt. Vǵ mint kinec dichireti nem emberektűl vaǵon hanem Iſtentűl. Ebből à mi vrunknac ſentenciaiábol előſzőr tanullyuc meg, mely naǵ legyen az Iſtennec kegyelmeſsége. Ki illyen rőuid imadsággal meg engeſzteltetuęn, es à bűnős Publicanuſnac keuęs ideig valo pœnitenciaiátul meg győzettetuęn, űtet hozza fogada bűneitűl meg tiſztęta es meg igazęta. Touabba mely nagy ereie legyen Iſten előt az alazatoſságnac, es mely igen veſzedelmes leǵen à keuelség. Az alazatos kőńőrgeſnec miatta, à Publicanus bűnősből igazza lőn. A keuely maga hańasánac altala, à Phariſæus, haſzontalanná tőue, minden io chelekedetit.

Rom. 2. Iſtennec nagy kegyelmeſsége. Az alazatoſságnac nagy ereie.

Mert, ugy mond Chriſtus, ualaki magat fel magaſztallya meg aláztatic, es ualaki magat meg alázza fel magaſztaltatic. Haſonlatos ehez, Iobnac amaz mondáſa. A ki meg alaztatic, dichőségben leſzen, es à ki le haitya ſzemeit meg ſzabadul. A keuelyt kőueti à meg alazas, es az alazatos ſziuűt à dichőség. Megint à mit mind ſzent Iacab ſ-mind ſzent Peter elő hoz à bőlchnec iraſabol. Hoǵ ellenec ál Iſten à keuelyeknec, es az alazatoſoknac malaſztot ád. Meltan int azert minden kereſztyent az alazatoſságra, vgyan azon ſzent Peter monduán. Alazzatoc meg magatokat, az Iſtennec hatalmas kezei alá, hoǵ az vtolſo napon titeket fel magaſztallyon.

Iob. 22. Prouer: 29. Iaco: 4. 1. Pet. 5. Ibidem.

De uerbo Domini. Math. 11.

tallyon. Chriſtus vrunkis, miképpen ſzent Agoſton, nemeſsen es igen ſzépen emlekezic rulla, nem azt paranchola nekűnc, hogy teremteni, hogy chodakat tenni, hogy halottakat tamaſztani, hanem hogy ſzeledſéget es alazatoſsagot tanullyunc ű tűle.

Alazatoſságnac haſna. Eccleſ. 35.

Az alazatoſsagnac haſznos voltat ielenti à bőlch, midőn azt mondga, hogy à magat meg alazo embernec imadſaga, altal hattya à kődőket.

Pſalm. 101. Pſal: 112.

Megint ſzent Dauid, mikoron imigyen ſzól. Reia tekentet Iſtent az alazatoſoknac imadſagokra. Felemeli à ganaibol à ſzegeńeket, es az ű nepénec feiedelmi

Pſal: 17.

kőzze helyhezteti. Az alazatos nepet meg ſzabadettya, es à keuelyeknec ſzemeket meg alazza.

Keuelyſegnec ueſzedelmes uolta. Eſa. 14. Gen. 3.

Viſzontag à keuelyſégnec veſzedelmes voltat bizonettya, Lucipernec az ű tarſaiual egyetembe, es à tellyes emberi nemzetnec eſeti. Vgy hogy minden lelki eppűletnec fondamentoma az alazatoſſag, es romlaſa à keuelyſeg.

De egy bűtis ſoc helyen emlekezűnc az alazatoſsagnac ioſzagarul, es à keuelyſegnec vetkerűl, azert ne ſzollyunc moſtan tőbbet ezec felől. Hanem miert hogy à Publicanuſnac meg igazulaſarul teſzen it emlekezettet Chriſtus, ertekezzűnc arrul honnet tőrtennyec embernec meg igazulaſa? Chac az hitből e auagy à chelekedetekből is?

Valſz-

Valaſztaſt kel benne tennűnc, minemű meg igazulaſrul ſzollunc. Mert két féle meg igazulas vagón. Egíc az à kit elſőnec, más à kit maſodic meg igazulaſnac hiuunc. *Két féle à meg igazulas.*

Az elſő az, midőn az Iſtentelen emberből Iſtenes ember leſzen, az az, à ki hitetlen, gonoſz, haragnac es karhozatnac fia es ollyan volt, à minemű è vilagra ſzokot ſzűletni meg igazettatic auagy igazza, es Iſtennec barattyaua leſzen. Effele meg igazulasIſtentűl adatic embernec aiandekon, minden elől iaro chelekedeteknec erdeme nelkűl, mi tűlűnc kedig meg fogattatic, es mienke tetetic, chac à hitnec altala. Es egy ſem pillantasba leſzen azontul es egétembe, mihelyt az ember hitten, hogy Iſten az ű fiat à végre kűlte è vilagra, hogy vgmint artatlan barań kent halalt ſzenueduen, à tellyes emberi nemzetnec bűneit el vegé, vtalni fogia az régi bűnős életet, es keuannya az igaſsagot. Ebben à meg igazulasban ſemmi tekenteti ninchen Iſtennec arra, mi voltal es mint éltel az előt, hanem tiſztan chac azt nezi minemű hittel es az igaſsaghoz minemű keuanſaggal vagy, aztis kedig à hitet, es keuanſagot ű őnti beléd. Errűl à meg igazulaſrul ſzól ſzent Pál Apoſtol, valamikor azt mondgya, hogy az ember nem az ű chelekedetiből es erdemíbol igazul es iduőzűl, hanem à *Elſő meg igazulas.* *A mi erdemünc nelkűl leſzen.* *Michoda igazulaſrul ſzol ſzent Pal.*

Chri-

Chriſtusban valo hitből. Kiualtképpen kedig az Romabeliekhez irt leueleben, holot meg muttattya, hogy az Iſtentelennec igazuláſat, ſem à termeſzetnec ereiéből ſzarmazo ioſzagoc, ſem az ő tőruennec chelekedeti nem erdemlettec. Es annac okaert, abban à mi à meg igazulaſt illeti, egyenlőue téſzi à poganokat, es à Sidokat. Mert ſem azoc nem mondhattyac, hogy à tiſzteſseges elet, mellyet à terméſzet vilagoſsaganac vezerleſéből viſeltenec, ſem imezec hogy à tőruen ſzerent valo chelekedetec erdemlettec volna à meg igazulaſt, hanem chac à Chriſtuſnac erdeme, mellyet hozzaiockapcholtanac à hittel.

Maſodic igazulas.

A Maſodic meg igazulas, az igaſsagban valo őregbedés es neuekedés. Midőn az, à ki egyſzer meg igazult, es Iſtennec barattyaua lőt, naponként nagyob tokelleteſségre megyen. Errűl ertem ſz: Ianoſnac imez mondaſat. A ki igaz, mégis igazullyon, es à ki ſz: megis ſzenteltetſsec. Mert mégis igazulni es mégis ſzenteltetni ſemmi nem egyeb, hanem igazba, es ſzentebbé lenni. A bőlchis haſonlatoſt ſzól ehez monduan. Ne altaly mind holtodig igazulni. Ez à maſodic meg igazulas, nem chac à hit altal, hanem à hittel egygyűt à chelekedetec altalis leſzen. Mellyet meg bizoñet ſzent Iakab, mikoron imigyen ſzól Abraham Patriarcha felől, Abraham az mi atyanc, nemde chelekedetek-

Apoc 22.

Eccl. 18.

A chelekedet altalis leſzen.

Iac. 2.

detekből igazulàe meg, az oltarra viuen az ũ fiat Iſaakot? Latode hoǵ à hit egyetembe chelekedic vala az ũ chelekedetiuel, es à hit à chelekedetekből tökelletęc meg, es be telęc az iras à ki azt monda, Hoǵ hin Abraham Iſtennec, es igaſsagra tulaidonettatec ũ neki, es Iſtennec barattyanac neuezetęc. Lattyatokę, hoǵ chelekedetekből igazul az ember es nem chac hitből? Ez à ſzent lakabnac mondaſa, ńiluan bizonettya, hoǵ à meg igazulaſra, mellyet az igaſsagban valo ő regbűleſnec mondanc, ſzűkſegeſec az io chelekedetekis. Es mentűl tőb iot chelekedic ember, attul igazb leſzen. Gen: 15.

Nem ellenkedig peniglen ſemmiben ſz: Iakkabbal ſzent Pal Apoſtol, holot ũ azt mondgya hoǵ Abraham nem à chelekedetekbol, hanem à hitbol igazult meg. Mert ſzent Pal à Chriſtus hitire tért Sidoknac teuelygeſec ellen ir, kic azt aletoltat, hoǵ az ô toruennec chelekedeſeből erdemlettęc volna űc azt, hoǵ az Euangeliomnac igaſſagara iutuan, meg igazultànac vala. Es annac okaert à baluańozo poganokat, kic à Moyſes tőrueńebe nem munkalodtanac, meltatlanoknac itelic vala lenni az Euangeliomnac malaſztyara, nemis ő rőmeſt lattyac vala, hoǵ az Apoſtoloktul be fogadtatnànac à kereſztyenſęgbe. Meg feddi azert ſz: Pal ezeknec balgatag velekedeſeket, es mindeneket arra tanet, hoǵ à Chriſtusban valo hit előt

Sz: Pales Iakab nem ellenkednec. Rom. 4.

A Sidoknac teuelygeſe.

chelekedtetet chelekedetekbôl, ſem à Sidoc, ſem à poganoc nem erdemlettec à meg igazeto hitet, es Iſtennec malaſztyát, hanem chac aiandékon adatic az embernec Iſtentûl minden elôl iaro erdeme nelkûl. Szent Iakab kedig azoknac ſzól à kic netalantán à ſzent Pal iraſat nem iol ertuęn, azt gondoltác, hogy minec vtanna hittenec à Chriſtusban, es meg kereſztelkedtenec, immar ſemmi gondgyoc nem volna, hanem meg ernęiec-aual idôſsegekre. Nem gondoluán azt, à mit vgyan azon ſzent Pál maſut monda, hogy az à hit haſznos, à ki à ſzeretet altal chelekedic. Ezeknec beſzél ſi azert ſzent Iakab, hogy àhit, meg holt à chelekedet nelkûl, es hogy nem chac à puſzta hitbôl igazul meg az ember.

Kiknec ſzol ſz: Iakab.

Gal. 5.

Es hogy ez à maſodic meg igazulas az io chelekedetekbôl is kôuetkezzéc, meg teczic chac à ſz: Lukach iraſabolis, midôn azt iria Zacharias es Erſebet felôl, hogy mind ketten igazac valánac Iſten elôt, iaruan az Iſtennec parancholatiban, es igaſsagaban panaſz nelkûl. Meg teczic à Chriſtus tanetaſabolis, mikor az harom fele fô io chelekedeteket à bôitôt, imadſagot, es alamoſnalkodáſt, igaſsagnac neuezi. Es à ki tôkelletesben foglallya à ioban magát à Phariſæuſoknal, es iras tudok-

Luc. 1.

Math. 6. Matth: 5.

tudoknal, annac igaſságat beuőlkődni mondgya azoknac igaſsagoc főlőt.

Sőt nem chac à meg igazuláshoz, hanem az iduőſségnec meg talalaſahozis hozza ſegetic embert az io chelekedetec. Nem az ű tulaidon termeſzetekből auagy meltoſagokbol, hanem à Chriſtus Ieſus vere hullaſanac mellyel meg hintettenec erdeméből, es az Iſten igeretinec ereieből. Miuel hog igaz Iſten minden beſzediben, es à mit mondot, annac meg kel lenni. ű mondotta kedig hogy à kiciot chelekednec őrőc eletre mennec. A ki el hadgya az ű neueiert hazát, attyafiait, attyat, annyat, ſzaz annit veſzen, es az őrőc eletet biria.

Iduőſseget talal az io chelekedet.

Honnet uagyon ereie à chelekedetnec

Math. 10.

Nem teczic ez à vallas valakinec es igen dichőskődic ellenem, miert hogy maſut, beuebben ſzollotam az mi io chelekedetinknec erdemirűl. De meg felel ű neki az Iſten igęie en erettem, ha en ſemmit nem ſzollanekis, mely Iſten igeięuel vgy eroſsetettem meg azt à mit mondottam, hogy à pokolnac kapui hatalmat nem vehetnec ellene. Szitokcal, atokcal, ondokſagos boſzu, es rutalmazo beſzeddel, valtig oſtromlya az meg győzhetetlen igaſságot, miképpen Goliat, es Rapſanes oſtromlyac vala rettenetes karomlaſokcal az ISTENNEC népet, de vgy iar mint azoc iaránac. A auagy inkab vgy iart. Mert

Matth. 16.

1. Reg. 17.

4. Reg: 18.

nem chac az igaz hiu kereſztyenec, de az ũ tulaidon tarſaies, es azoc à kiknec kiualtképpen hizelkedic, ertic es vallyac, hoǵ igen ektelenũl es erôtlenũl tuſakodic ellenẽ. Es minec elôtte vagó én vagó más valaſzt tennenc az ũ irasára, valaki oluaſta mind azt à mit ũ ir, ſ-mind az én iraſomat à mellyet ſzidalmaz immar regẽ iteletet tôttenec felôlle, hoǵ iob volt volna halgatni hoǵ ſem mint affele balgatagſagot irni.

A Luterec mondaſa.

Vǵ mondanac azoc, à kic nem akarnac velũnc eǵgyet erteni, hoǵ nem azert kel iot chelekednünc, hoǵ á mi io chelekedetinkbôl igazulaſt, auagy iduoſséget varnanc, hanem az Iſtennec akarattyaert.

Az Iſten akarattya.

De én viſzontag azt kerdem ũ tũlôc, michoda az, az Iſten akarattya, mellyert ſzũkſég io chelekedetekbe foglalnunc magunkat? Vallyon nem Iſten akarattyae ez, hogy à ki az ôrôc eletre be akarmenni meg tarcha à parancholatokat? Hoǵ ha ũ barati akarunc lenni, azt chelekedgũc à mit ũ parancholt minekunc? Hoǵ minden az ũ tulaidon erdemet, munkaia ſzerent el vegye? Nem kel tahat az Iſtennec akarattyatul el ſzakaſztani az io chelekedeteknec erdemit, mert ũ akaria hoǵ legyen, es ũ igerte hoǵ leſzen iutalma az mi munkainknac. Es akarmint chauarogionis à teuelygô, ſoha ũ meg nem hamiſsettya ſz: Pálnac imez mondaſat. A tôruennec nem halgatoi, igazac Iſtennél, hanem

Math. 19. Iohan. 15. 1. Cor. 3. 2. Cor. 5.

Rom. 1.

à tôr-

à tőruennec chelekődői igazettatnac meg. Mikep pen haſzőtalanoc mindẽ chelekedetec az elſő meg igazulas előt, azonképpen à meg igazultakba min denec haſznoſoc es erdemeſec. Ki oly igaz, hogy az igaſsagnac ellenſegi kőzőtis, azoc à kic tudosbac, nem tellyeſseggel tagadgac igaznac lenni. Mint Melanthon es Kemnicius. Mert ezec őrőmeſt veſzic az erdemnec neuezetit, es az őrőc ęletet erdemnec auagy bérnec mondgac hiuattatni, vgy mint mellyel tartozic Iſten à meg igazultaknac az ű igeretinec ereięből.

A meg igazultaknac erdemes chelekedeſec.

Melanthon In Apol: conf: Aug: Kemni exami: con: Trident.

Nem akaroc errűl tőb beſzeddel ſzollanom, mert à ki à meg igazulaſrul valo tudomãt egeſzen meg akarnaia magarazni, nem egy prædicatiot, hanem egeſz kőnüet kellene arrul irni. Vegetec eleg neuen moſtan én tűlem, hogy kőzőnſeges képpen, es rőuideden meg ielentettem honnet legen az embernec meg igazulaſa. Tauoztaſsatoc el tűlletec à magatokba valo veſzedelmes bizodalmat, es fele baratitoknac meg vtalaſat, ſiraſsatoc bűnőtőket, es Iſtentűl kęrietec bochanatot. Ne hannyatoc à ti io chelekedetteket, ſe iamborſagtokba ne bizzatoc. Miuellyetec meg à miuel tartoztoc, es hadgyatoc Iſtenre à tőbbit. Semmit nem ketelkeduęn benne, hogy ű meg fizet mindennec, kinec kinec mind az ű chelekedeti ſzerent.

Apoc. 2, 22.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN TIZENKETTŐDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Márc Euangeliſta irta meg, VII. reſzében.

AZ időben, iſmet ki menuen Tiruſnac es Sidonnac határibol, iőue à Galileanac tengere mellé, à tiz uaraſoknac határinac kőzepin, es hozánac ũ neki egy ſiket némát, es kerec ũtet, hogy kezet reia tenné. Es mikoron felfele uitte uolna à neptul, bochata az ũ uiait fũleibe, es pőkuen illete az ũ nyeluet, es menybe tekentuen fel fohaſzkodec, es monda neki, Ephpheta, mely annyit teſzen, nyilyal meg. Es legottan meg nyilatkozánac az ũ fũlei, es meg ôdéc az ũ nyeluenec kőtele, es iol ſzôl uala. Es meg hadgya nekic, hogy ualakinec ne mondanác. De mentûl inkab ũ meg tilttya uala ũket, annyeual inkáb hirdetic uala, Es fôlőtte igen almelkodnac uala, monduan: Mindeneket iol tőt, à ſiketeket halloua tőtte, es à nemakat ſzolőua.

Ez

EZ mai Euangeliomban, egy adatic előnkbe az Christus choda teteli kőzzűl, mellyekben ielentette hatalmaſságat, akarattyat, es tiſztit. Hatalmaſságat aual, hogy parancholt néha à tengernec, néha à ſzeleknec, néha az őrdőgőknec, néha à betegſégeknec, mint it, es néha egéb teremtet allatoknac. Akarattyat, midőn kéſz volt az embereket minden ſzűkſegekben ſegéteni, es ſegetſéggel volt mindeneknec, valakic ű hozza folyamtanac. Tiſztités elęgge meg mutatta mi legyen, tudni illic, hogy nem chac neue, hanem vgyan űnnen magais lętel ſzerent iduőzető, es ſzabadęto. Vgymint ki arra iőt è vilagra hogy meg roncha az őrdőgnec chelekedetit, es meg ſzabadécha az embereket azoktul à chapaſoktul, mellyekbe eitette volt űket à pokolbeli ſatan.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Mit ielent urunc az choda tetelekbe.

Nem óc nelkűl adatnac peniglen ezec előnkbe, hanem hoǵ à Christus hatalmaſsága, biſztaſſon minket, è vilagnac, es az őrdőgnec orſzaganac kegyetlenſége ellen, meg emlekezzűnc rulla hogy à mi vrunc mind ezeknęl hatalmasb, meg győzte ezeket, es immar nem arthatnac minekűnc. Azert batoręt vala egygyűt monduan. Bizakodgyatoc, en meg győztem è vilagot.

Miert adatnac ezec előnkbe.

Iohan, 16.

Iohan. 16. Az ũ mi hozzanc valo io akarattyanac ertelmęt ellene veſsũc nem chac à teſtnec gonoſz akarattyanac, hanem à ketségben eſeſnekis. Hog̃ ne leheſſen oly nagy ńaualia, es ellenunc fel tamadot ellenkedés, melyben meg fogyatkoznanc, tudvan hog̃ kęſzen vagyon az Iſtennec kegyes akarattya az mi meg ſzabadetaſunkra. Vegezetre, az ũ tiſztinec ſzũntelen valo emlekezetiuel, tamogaſsuc magunkat à keſertetec ellen, mindenkoron elmęnkben forgatuan, hog̃ ũ Ieſus, az az, ſzabadęto, nem hag̃ minket fellyeb keſertetni annal à menire el ſzenuedhetty ũc, hanem â keſertettel eg̃e-
1. Cor: 10. tembe, ki ſzabadulaſtis ad hog̃ el viſelheſsũc. Ezt è harom dolgot nem chac ez mai Euangeliomban hanem vrunknac ſoc egyeb choda tetelibenis mint eg̃ tũkõrben, ńiluan nezhetí à ki akaria nézni. De moſtan à tõbbinec beket hagyuán ſzollyunc ez Euangeliomrul.

Mely leg elõſzõr, elõnkben adgya à hitnec eg̃ nemes peldaiat azokban, à kic à ſiketet es némat à Chriſtushoz viſzic.

Maſodſzor è ńomorult emberben meg ieleníi, à tellyes emberi nemzetnec belſõ es kilſõ ńomoruságat.

Vtolſzor az mi vrunknac nag̃ keg̃elmeſsęget mutattya. Vgy mint ki kõnõrũle à ńaualyas emberen, es ũtet keg̃eſen meg oruosla.

Az

Az Elsőrűl.

KI menuen *Tiruſnac es Sidonnac hataribol*, holot eg̃ aſzonialatnac leanyat az ördögtűl meg ſzabadetotta vala, *iőue Galilæanac tengere melle*. Mert ot gyakorta ſzokot vala forogni, es ſoc chodakat chelekedni. *Es hozanac ű neki egy ſiket nemát*. Latod it à ſzeretet altal chelekedő igaz hitnec peldaiat. Mely hit leg előſzőr el hiteté ezekcel ez emberekcel, hog̃ oly nagy hatalom uolna Chriſtusban, hog̃ ha kezęuel illetnęie ez embert, ottan két nyaualyatul, ſiketségtűl es nemaságtul ſzabadethatnaia meg ũtet. Azert *keric uala hogy kezet reia tenneie*.

Az ſzeretett altal chelekedő hitnec peldaia.

Ket képpen ſzollunc à hitről.

Ket képpen ſzolhatunc kedig à hitről.

Előſzőr vgy mint Iſtentűl emberbe őntetet aiandékrul, mellyet Iſten az ű malaſztyaual gerieſzt az mi ſziueinkben.

Maſodſzor, vgy mint az igénec halgatasából tamadot ioſzagos chelekedetről. Hog̃ à hit Iſtentűl őnteſsęc az emberbe, bizonęttya ſzent Ianos, monduan, hog̃ Chriſtus vilagoſet, minden è vilagra iővő embert. Es ſzent Pal, ki eg̃ nehan helyen teſzen errűl bizonságot. Eggyűt azt mődgya. Hog̃ Iſtennec kedueből iduőzültűnc à hit altal, es az, nem magunktul vagyon, hanem Iſtennec aiandéka. Maſut megiut, hog̃ mindenikűnknec

Iſtentűl adatic à hit.

1oan: 1.

Epheſ. 2.

Rom. 12. oſztogatta Iſten à hitnec mertéket. Szent Agoſton es aran̄ ſzaiu ſzent Ianos, Chriſtuſnakis imez

Iohan. 6. mondáſat, ſenki nem iőhet en hozzam, hanem ha az en atyam vonandgya ũtet, à hitrűl magyarazzàc, hog̀ az atya Iſten őnti emberbe, es az altal vo, nattatic Chriſtushoz, es ſenki egyeb Chriſtusban nem hihet, hanem chac az, à kinec az atya Iſten àd hitet.

Miert kel ertẽni, hogy Iſtẽ adgya à hitet. Mi ſzűkség ezt ertenem? Igenis ſzűkség. Hog̀ haluan Iſtentűl adatni, ſzűntelen kőnőrőgy

Luc. 17. ű neki, hogy őregbeche te benned à hitet, hog̀ ſegellye à te hitetlenségedet. Mert ha vgyan azon

Mar. 9. Iſten nem taplallya es meg nem tartya mi bennűnc à ki nekűnc adgya, bizon̄ chac kőnnyen meg botrankozunc es hatra terűnc, mint azoc, à kic halúan, hog̀ vrunc az ű ſzent teſtének etelerűl prædicallana, meg tantorodanac es el hag̀ac ũtet.

Iohan: 6.

A hit az ige hallomaſábol. Hog̀ peniglen az igẽnec halgatasàbol, hit tamadgyon es neuekedgyec emberbe, ſzent Pal azt is elegge meg ielenti monduan. Hog̀ à hit hallo-

Rom. 10. màsbol, az hallomàs kedig Iſtẽ igeiẽből vag̀on. Az ige az eſzkőſz, mely altal Iſten minket az iduőſsẽ gre hi. De hogy az igénec hiheſsűnc, azis az Iſtennec belső chelekedetitűl leſzen. Mint àm Philippis

Acto. 16. varasba tőrtenec à dolog, hog̀ midőn egy barſon̄ aros Lyda neuű aſzoniallat halgatnàia ſzent Pal-

nac

nac prædicatioiat, az vr ñita meg ſziuet, hogy figyelmezne azokra, mellyeket Pal mond vala. Tahat bizony nagy bőchűletbe illic tartanunc, es figélmeteſsen kel halgatnunc az Iſtennec igeiét, mely ből meg igazuláſra valo hit adatic minekűnc.

Ezekbenis à kic à ſiket némat Chriſtushoz vittęc, minden ketség nelkűl Iſten aiandéka es alkomanña vala à hit, ki el hitete vellec, à mit à Chriſtus felől hallottanac vala. Hog hatalmas es irgalmas volna, iot tehetne, iotis ſzokot volna tenni azokcal, à kic űtet ſegetségűl hináiac. Azert ſietnec ű hozza, es azert kéric tellyes bizodalommal, hog kezęt reiaia tennçie. Nemis vala gyűmőlchtelen az ű hitec. Sőt harom féle gyűmőlchőt teremte ű bennec.

Ezekben à kic à ſiket nemat oda uiuec, à hitnec.

Elſő gyűmőlch vala à vallas: Mert mind beſzedekcel ſ-mind chelekedetekcel vallyac vrunkat ſzabadetonac lenni, midőn hozza viſzic à ñomorultat, es à ñaualyatul valo ſzabaduláſt kernec neki tűlle.

1. gyűmőlche

Maſodic az imadság, auag ſegetségre valo hiuas. *Keric uala ùtet* azt mondgya az Euangeliſta. Vgyanis à hit es à kőnőrges oly igen eggyűt ſzokot iarni, hog könnieb volna à tűztűl à meleget, hog nem mint ezeket eg maſtul el valaſztani. Annac okaert valakiben az imadkozo aietatoſsag nẽ talaltatic, higgyed hogy holt es nem eleuen hit vagyon abban.

2. gyűmőlche A hit az imadſággal eggyűt iar.

Har-

3. Gyůmölche.

Harmadic az atyafiui ſzeretet, mely arra keſzeréte ůket hoǵ kőńőrůluen ńaualyaian, iduőzitőnkhőz vinneiec à ſiket nęmát.

Mi uégre ualo ezeknec chelekedetec.

De mi vegre irta meg ſzent Marc ezeknec chelekedeteket? à végre, hoǵ az elő es igaz hitnec peldaiat tanullyuc ů tůlőc. Es meg erchůc minemů hit leǵen az, à mely embert meg igazettya, es Iſten előt keduesſé teſzi. Bizoń nem à heuolkodo, mert azt ſzent Iacab holt hitnec neuezi, hanẽ à ſzorgalmatos es chelekedő hit. Touabba hoǵ meg erchůc aztis, mi legyen tiſzti minden kereſztyennec, à ki nem chac neuęt, hanem allattyatis akaria à kereſztyenségnec viſelni. Tudni illic az, hoǵ attyafiainac ńaualyaiokon meg eſsęc ſziue, kőńőrůllyőn raitoc ſegetséggel legyen nekiec, kiualtképpen kedig azon igyekezzéc, hoǵ az ů imadsága altal à Chriſtushoz vigye es neki aianlya ůket.

Minemů hit igazettya embert.

Iac: 2.

Kereſztyeni tiſzt.

Az Maſodikrul.

Nagy nyaualya à ſiketſég

AZt mondgya az Euangeliſta, hoǵ ſiket volt az, à kit vrunkhoz viuęnec. Nagy ńaualya. Nem hallya vala ſzegeń, nem chac az embereknec è vilagi dologrul valo kőzőnséges beſzędeket, de ki nagyob annál, az Iſten igeiętis. Es annac okaęrt ſemmit nem tudot, es ſemmit nem ertet Iſten felől, es az iduőſség felől. Touabba, aztis beſzelli felőle,

hogy

hoǵ néma volt volna. Az az, nem tudot ſzollani, nem ertekezhetet es nem tudakozhatot ſem teſti ſem lelki dolgokrul, nem ſzolhatot ſenkiuel Iſtenrůl es az meńorſzágrul. *A némaſág.*

A kiket az vriſten egeſz erzekenséggel ſzeretet, nem veſzic eſzekbe mely nagý ńomoruság ala vettetet volt ez ember, de à kic chac réſz ſzerent foztattanakis meg erzekenſegektůl, vgy hoǵ uagý egic fůlőc meg ſiketůlt, vagy ńeluec valami tőrtenetből rebegőue es akadozoua lőt, meg tudgyac gondolni, mely nehez dolog legyen à nemaság, es à ſiketség.

Ebben kedig ez egy ſiket es nema emberben, à tellyes emberi nemzetnec teſti es lelki ńomorusagának peldaia adatic előnkbe, hogy ů benne nézzůc, meni ſoc ńaualyac ala uettett ůnc mindńaian, es azoknac à ńaualyaknac okairulis gődolkodǵunc. Mert leg előſzőr ha meg tekentyůc meni ſoc teſti fogyatkozaſoc, betegségec es egyeb veſzedelmec ala vettetet à mi ez vilagi eletůnc, bizonyara meg ertyůc, hogy embernel nyomorultab allat nem talaltatic è földőn. Nemellyec vakon, nemellyec ſantan, nemellyec chonkán ſzůletnec è vilagra. A kic ép tagokcal iůnec ki anńoknac meheből, azoknakis ſoc felę fogyatkozaſoc ſzokot eletekben tőrtenni, es ſzantalan ſoc ńaualyaioc, vgy annera hoǵ ſokakat latůc, kiknec tagokat haſzontalaña teſzi, es teſteket tellyeſséggel meg rontya à ſoc betegség. *Az emberi nemzet nyauallyainac peldái.* *Teſti nyauallyác.*

A betegſegek nec.

1. Oka. Gene. 2. 3.

Honnet vannac mind ezec? Az mi elſõ ſzũleinknec vetke citę az emberi nemzetet enni ſoc nyauallyába. Tudode mit monda Adamnac Iſten? Valamely napon eiendel à gyũmõlchbe, melyrũl azt parancholtam teneked, hoǵ ne eǵel benne, halallal halſz meg. Nem gondola Adam az Iſtennec parancholattyáual, es feńegeteſéuel, meg ęue à tiltot gyũmõlchõt, es mind à halált, ſ-mind egyeb ńaualyat be hoza è vilagra. Euanakis Halhacza mit beſzélle az vr, à bũnnec meg miueléſe vtan. Faidalomba ſzũlſz vgymond. Ha az elſõ ſzũlec az vr Iſtennec parancholatit meg õrizuęn, az õrdõg kiſztetesénec nem engedtenec volna, ket ſegnelkũl mindenkoron egeſseges volt volna à mi teſtũnc, es ſemmi betegſég nem vralkodot volna raitunc. Touabba kinec kinec mind az ũ tulaidon bũneis oka nyaualyaiánac. Sokan vannac, kic gonoſzul élnec az ũ tagokcal, es azert bochattya Iſten reiaioc à betegſéget. A paráznac meg franczuſodnac. A reſzegeſeknec feiec, es kezec reſz ketõue, ſzemec pechenéſse, es chipaſsa leſzen. A dobzodas gyakorta kõſzuenyeſse teſzi az embereket. Hallottunc nemellyeket à kic nyeluekcel gonoſzul kereskedtenec, hamis põrt patuart forgattanac, hogy halaloknac oraian nyelucket ki ragtác. A karomloc, es à kic egeſséges korokban nem ǵunnac, es az vr vachoráiat nem gyakorlyac, az Iſtennec

2. Oka à nyaualyaknac.

nec chodalatos iteletiből meg nemulnac vtolſo be tegſegeknec agyaban. Vegezetre, à pokolbeli ördögnec kegyetlenſegeis öregbeti à mi nyaualyainkat. Szüntelen olalkodic ü mi vtannunc, es minden igyekezetiuel azon vagyon, hogy ha lelkünkhöz nem feris, teſtünkbe minket meg ſerchen, es meg nyomorgaſson. Kiről nyiluan valo peldanc minekünc az Iobnac nyaualyaia. 3. Oka.

Eſmeriüc meg azert à mi nomorult voltunkat, vegyüc eſzünkbe hogy ollyanoc vagyunc mint à ferges olma mellyet ſzüntelen rág belől à fereg, es mint à mezei virag mely ingyen maid el hul. Tanullyunc iól es Iſteni felelemmel élni az mi teſtünknec tagiaiual, mellyec az elő Iſtennec Iako templomi. Ne vralkodgyec à bün à mi halando teſtükbe, hogy engednénc neki az ü keuanſagiban, ſe ne adgüc à mi tagainkat à hamiſsag nac fegyuerül à bünnec. De adgyuc mi magunkat az Iſtennec vgmint halottainkbol fel eletteket. Es à mi tagainkat igaſsagnac fegüereül Iſtennec. A teſti betegſegeket, es nyaualyakat, ollyanoknac tarchuc, mint az pœnitentiára intő prædicatorokat. Szüntelen eſzünkbe forgaſsuc, hogy azert bochattya ezeket Iſten mi reanc, hogy meg emlekezzünc okairul, meg teriünc es el hadgyuc à bünt, minden nyomoruſagoknac okat. Intés, magunknac eſmeretire. Pſal. 103. 1. Cor. 3. Rom. 6.

De

Lelki fogyatkozasoknak is tűkőre, á siket néma.

De nem chac à testi nyomorusagoknac, melyektűl meg kornyekeztettűnc feienkent, hanem neminemű lelki fogyatkozasoknakis, kiktűl még azoc sem űresec à kic testekben eppec, es egességesec, tűkőre è nema es siket ember. Az ielentetic, az ű testi siketségében, es nemasagában, hogy

Minden ember, lelki siket es néma.

természet szerent minden ember siket az Isten igeigenec io modon valo hallasara, néma az Isten neuénec segetségűl valo hiuasara, es az ű tulaidon bűnős voltanac meg vallasara.

Nem értí á természetből ember, az iget.

Mert à mi az hallomást illeti, vgy vagyon hogy à kinec ép fülei vannac, halhattya test szerent az Istennec igeiet, de lelec szerent vgy hallani hogy erchec, es meg fogia, ninchen az emberi erőnec hatalmába. Kirűl tanulsagot vehetűnc à Sidokbol, es eretnekekből. Ezec oluasác es halgattyac mind az ô s-mind az vy tőruent, de nem ertic, igaz ertelmet meg nẽ foghattyac. A Candaces neuű Szerechen kiralyne aszonkomornikiais, oluasa vala Esaiasnac 53. reszét mind az altal ũnen maga meg valla szent phűlőpnec hogy semmit nem ert vala benne. Azert mondga szent Pál, hogy az okossag szerent valo ember, vgy à mint è vilagra szűletet, nem fogia meg az Isten lelkénec dolgait, sőt bolondsag gyanánt vannac ű előtte, meg sem ertheti, miert hogy lélec szerent iteltetnec meg. Vaiha meg gondolnóioc ezeket, nem tulaidonetanánc ennit

Actor. 8.

1. Cor. 2.

ennit à mi okoſsagunknac, es nem kőuetnęie ſenki az ű feięnec tulaidon talalmanyat, hanem ki ki mind alazatoſsan, az Iſtentűl az anyſzenteghaznac meg ielentetet igaſságban meg nyugodnęiec.

Szinten vgyan ig vagyon kedig nyeluűnkelis dolgunc. Feienkęnt mind nemac vagyunc lélec ſzerent, noha è vilagi es teſti dolgokrul eleget tudunc chachogni. Vallyon hani vagyon kőzöttűnc ki valoba es gyakorta meg ńitnáia ſzaiát, az Iſten neuénec dicheretire, es ſegetſégűl valo hiuaſara, hala adaſra, es felebarattyanac eppűletire? Még azokis à kic tiſztec ſzerent à kőſséget tartoznanac tanetani, es à bűnrűl feddeni ollyanoc, azon panaſzolkodic à Propheta, mint à nema ębec, mellyec nem tudnac vgatni, es nem vgathatnac. Azon kőzbe karomlaſra, ragalmazaſra, ſzitkozodaſra, atkozodaſra, ſzűntelen meg tudgyuc ereſzteni nyeluűnket. Meltan iria azert ſzent Pál hogy mindnyaiunkat illeti Dauidnac amaz monádſa. Ki ńilt koporſo az ű torkoc, az ű nyeluekcel chalardſagra ęltenec, Aſpis kigyonac mérge aiakoc alat. Kiknec ſzaioc atokcal, es boſzu beſzeddel rakua, az ű laboc gyorſac à vér ontáſra. Erezzűc tahat atyamfiai vgyan valoba az mi lelki betegſeginknec faidalmat, tudgyunc oruoſt, es oruoſságot magunknac kereſni. Az oruos à Chriſtus, ű kezebe vagyon az oruoſságis, iarulyunc

Nem tudunc lelec ſzerent ſzollani.

Eſa. 56.

Rom 3.

Pſal: 5. 139. 9.

Intés.

Chriſtus az oruos.

hozza chac, ſzinten ollyan ŏrŏmeſt, es ollyan kŏn ńen meg ǵoǵet minket mint à ſiketet es némat meg ǵogyeta.

Az Harmadikrul.

A Chriſtusnac ſzeretetti es irgalmaſſaga.

ES *mikoron fel fele uitte uolna à neptůl, &c.* Nagy ſzeretetnec es irgalmaſságnac bizońos iele ez, hoǵ mihelyen kęretéc, azonnal keſz lŏn ůtet meg ǵogyetani. Nem vtala meg à nyomorultat, nem reuogata ſem el nem ůze elŏle azokat à kic oda hozac, hanem keſedelem nelkůl hozza kezde az ǵŏǵetashoz. Es ém laſd mi modon, es minemů ſzertartaſsal ǵoǵettya meg ůtet. Vgy gyogyeta bizoń hoǵ vǵan azon teſti gyogyetásban meg ielentę mint kellyen nekůnkis à lelki nyaualyakbol meg ǵogyulnunc. Leg elŏſzŏr, *fel fele uiue á nep kŏzzůl.* lelentuęn, hoǵ à ki lelkében meg akar ǵogyulni, annac fél féle kel menni, es el kel tauozni à gonoſzoknac tarſaſagátul. Mert miképpen nehez annac tiſzta kezęnec lenni, à ki mind vntalan ſzurkot fogdos es tapogat kezéuel, azonképpen nehez meg iobbetani magat embernec, még azok tul el nem valic, à kic à gonoſzba voltanac ů neki tarſai auagy pelda adoi.

A gyogyetaſban ualo ſzertaſoc, es azoknac lelki ertelmec.

A fel fele ualo uitel.

Eccle: 13.

A Chriſtus uia, à ſz: Lelec.

Luc. 11.

Touabba, viait bochata fůleibe. Mert ſoha à mi fůleinc az Iſtennec igęiet haſznoſon nem halgathattyac, ha nem ha az ů viaitul, az az, ſzent lelkętůl

ketůl ńilatkoztatnac meg. Miképpen à két tanętuań, kic Emausba mennec vala, mind addig ſem erthetec meg, mint lehetne hogy az à ki meg holt vala, Meſsias volna, még nem vrunc ńilatkoztata meg elmęieket, hoǵ ertenęiec az iraſokat. *Es pőkuen, illete az ů nyeluet.* Pőke à Chriſtus, mikoron az Euangeliomot es à ſzentſégeket ada à mi lelkeinknec oruoslasára, es az anyaſzentegyhaznac eǵbe gyůiteſére. Az ů ſzaiábol ſzarmazic az ige, mellyel lelkůnc nem kilőmben él es taplaltatic, mint teſtůnc è vilagi kenyerrel.

Luc. 24.

A Chriſtus Pőkéſe, az Euangeliom, es ſzentſegec Matth: 4.

Annac főlőtte, *menybe tekente*, hoǵ meg mutatnáia honnet kellyen kereſnůnc, es varnunc mind teſtůnknec ſ- mind lelkůnknec oruosláſat, es ſzabadulaſat. Tudni illic az meńbeli Iſtentůl. Fel emelęm, vǵ mond vala Dauidis, az en ſzemeimet à heǵekre, hoǵ latnám hoñet iůne ſegetſegem ennekẽ. Az én ſegetſegem Iſtentůl à ki à meńnyet, es à főldet teremtette. Vǵanis à mint ſz: Iakab mondgya, minden io adomań, es minden tőkelletes aiandec főlůl ſzal ala à vilagoſságnac attyatul.

Menyből kel uarnunc ſeget ſeget. Pſal: 120.

Iac. 1.

Fohaſzkodec. Meg bizońetuan, hoǵ érzi es keſerůli az mi ńomoruſaginkat, es nyaualyainkat, fohaſzkodęc à nyeluen, kiſded de ńukhatatlan es oly tagon, mely tellyes halalos mereggel, fohaſzkodec, latuan iőuendőre meńit artando volna az anyaſzentęgyhaznac az eretnekeknec nyelue. Kiknec

Miert fohazkodec.

Heb: 4.

Iac. 3.

2. Tim: 2. 3. beſzedec ki teried mint à farkas ſęb, teuelyegueṇ es teuelygéſre viuen egyebeketis, fohazkodęc à à fűlőkőnis. Tuduan hogy az emberec őrőmesben halgatnáiac à veſzedelemre viuő őrdőgi tudománt, hogy nem mint az Apoſtoli tanetáſt. Mely dologrul à prophetanalis panaſzolkodic vala Iſten

Eſa. 42. monduán. Vallyon kichoda az vac hanem az én ſzolgam, es à ſiket, hanem az, à kihez kőueteket kűltem? Szent Palis arrul ſzólla, imigyen iruan

2. Timo: 4. Timotheuſnac. Oly idő leſzen, midőn az iduőſséges tanulságot nem ſzenuedic, hanem fűlőc viſzketueṇ, űnnen magoc, az ű keuanságoc ſzerent gyuitnec magoknac tanetokat, es az igaſságrul vgyan el fordettyac fűlőket, fordulnac kedig hamis haſzontalan beſzedekre. Szűkség uolna bizony, hogy à Chriſtuſnac keſerues fohazkodáſa minketis fohaſzkodáſra es ſiralomra indetana, hogy ſiratnoiocez ielen valo időnec gonoſz es veſzedelmes allapattyat. Sirata ſzent Pal azokat, à kic minec vtaña vetkeſztenec volna nem tartánac pœnitenciat, à tiſztatalāságrul es fertelmeſségről, mellyet chelekedtenec vala. Sirata à Chriſtus kereſztinec ellensegétis. De bizoń volna nekűnkis kiket ſiratnunc. Affeléket mondom, kiknec be dugta az őrdőg fűlőket, es meg kőtőtte ńelueket, hogy ſem halhattyac, ſem ſzolhattyac az igazat. Oh mely igen ſokan vannac moſtan à kiknec vgy vagyon dolgoc.

Nekűnkis, fohaſzkodnunc, es ſirnunc kellene.

Phil. 2.

Es

Es monda neki. Ephphetá, az az, nyilatkozzal meg. Meg ielente az ű Iſteni hatalmat, parancholuán, es parancholattyaual à ſiket nemat meg gyogyetuán. Meg mutata, hogy ű volna az, kirűl Dauid imigyen ſzólla. ű mondotta es meg lőt à mit mondot. Meg bizoñetta aztis, hogy à bőlchnec mondáſaként, az ű igeie mideneket meg gógyethatna. Nẽ choda kedig, ha à Chriſtus parancholattya à ſiket fűleket meg ñithatá, es à nemá ñeluet meg oldozhatá, mert maſut à halottatis fel tamaſztá. Azt monda à meg holt leianzonac. Tabitha Cumi, az az, leianzo, mondom neked kely fel, es leg ottan fel tamada. Hatalmas es minden tehető, az Iſten fianac beſzede. Touabba, midőn annac à kit meg akara gyogyetani ígſzólla. Nyilatkozzal meg: Arrais taneta minket, hogy az iduőſségnec dolgaban az emberi akaratnakis chelekedni kel. Nem hogy addig még Iſtentűl meg nem viettatic, az mi akaratunc valami iot akarhatna auagy miuelhetne, hanem hogy, midőn az Iſtennec malaſztyatul indettatic, engedgyen neki es ne ellenkedgyec à ſzẽt Lélekcel.

Chriſtusnac Iſteni hatalma.

Pſal: 148.

Sap. 16.

Matth. 5.

Azmi akaratunknakis kel chelekedni, az iduőſség dolgaba.

Es leg ottan meg nyilatkozánac az ű fűlei, es meg odec az ű nyeluenec kőtele es iol ſzól uala. Ez lőn à choda tętel, hogy egyſzerſmind meg ñilatkozanac fűlei, es meg oldoztatec nyelue, vgy hogy nem rebegue auagy akadozua, hanem vgyan iol ſzól

Az ige es szèt sêgec á lelki oruosságoc.

vala. Miképpen kedig ezt ez embert vianac illeteséuel, nyalaual es parancholo beszedéuel gyogyeta meg test szerent az mi vrunc, azonképpen naponkent sokakat meg gyogyet lelkekben az ů szent igeięnec es à szentségeknec oruossagáual.

Miert éle à kilsö szertartasokcal.

Nem azert éle kedig vrunc ennec meg gyogyetasában, è kilsö szertartasokcal, mintha azoc nelkůl ůtet meg nem vigasztalhatta volna, hanem hoǵ aianlanáia nękůnc à szentségekbe az iduösséges eszközöket, es az ańaszenteǵhaznac szokot szertartasit. Igen közönséges dolog à viz, mind az altal oly szůkséges az keresztségben, hogy valaki azt meg vtaluán, viztůl, szent Lélektůl vionnan nem szůletic, nem lathattya Istennec országat. Esiket néma, egyebektůlis vitetęc Christushoz, es miuel hoǵ ůnnen maga nem szolhat vala, egyebec köńörgénec vrunknac ů erette. Azon forman az vionnan è vilagra lőt kis ǵermekekis à tatáktul vitetnec az eǵhazhoz, azoc vallyac à hitet ů erettec azoc nyernec az pappal egyetembe hitből szarmazot köńörgésec altal tisztéto malasztotis Istententůl ů nekiec. Nyalal, viánac illeteséuel pepechele è ńaualyas ember körůl iduozetönc, ezekhez hasonlatos szertartasokcal ęlůnc mies à keresztelésben. Kezůnket eǵnehanszer vettyůc à keresztelkedö szemelyre, ńallal meg kenńůc orrát es fůlet. Meg gondoluán hoǵ Isten à mit eǵ akarattya-

A kis gyermekec keresztségerůl.

A keresztségben ualo szertartasoc.

rattyaual meg miuelhetne, azt effele kilſő eſzkő-
zőc altal ſzokta miuelni. Mely dolog à mint ſzent Ambrus bizonsągot teſzen rulla, eleitűl fogua valo regi ſzokás à kereſztyenec kőzőt. Tudom hogy meuetic ezeket az eretnekec, de am meueſséc, leſzen oly idő hogy ſirni fognac. En azt hiſzem, hogy ha akcoron ot lettenec volna, vrunkatis meg chu foltac volna, midőn à vakon ſzűletet embernec ſzemeit, nyalaual chenalt ſarral kenę meg, es ezt è ſiket nematis meg nyalaza. Mi őrőmeſt kőuettyűc az mi eleinknec eğigyűségeket, hogy az Iſtentűl va laſztatot ez vilagnac balgatagiual maradhaſsunc vegreis eğgyűt, de teriűnc az hiſtoriara. 599

Lib: 1. cap: 1. de Sacr:

Meg hagya nekic, hogy ualakinec ne mondáiac. Akaruan el tauoſztatni à heu dichőséget, es minketis arra tanetuân, hogy ſoha dichiretet ne kereſsűnc az ioſzagos chelekedetekből magunknac, hanẽ arra igekezzűnc, hogy az Iſtennec neue dichirteſséc minden dolgainkbol. De mentűl inkab tiltya nala añal inkab hirdetic vala. Mit mondğac ezec felől? vetetteke benne hogy vrunknac parancholattyat meg nẽ tartottac? Nem uetettec ſemit. Mert mikép pen az io teuő emberhez nẽ illic, hogy az ű io tetemenyeből neuet kereſsen magánac, azonképpen tartozic az vele, à kiuel iot teſzen, hogy dichirie es magaſztallya az ű io teuőięt, es hala adatlan ne legyen ű neki. Ezekis azert, noha vrunc tűlőc nem

Hirdetni kel az Iſtennec io tetemenyit.

keuanta, mind az altal azt miueltęc à miuel tartoztanac neki. Chodalkoztanac naǵ hatalmaſságan, dichertec es magaſztaltac ůtet io tetemenyeiert, monduan. *Mindeneket iol tőt. A ſiketeketis halloua, à nemakatis ſzolloua tőtte.* Mely dicheret, chac Iſtent illeti, miuel hoǵ chac ů, à ki mindeneket iol chelekedic. A bőlchnec imillyen mondaſa ként. Az vrnac minden chelekedeti igen ioc. Az emberec kőzzůl kedig ſenki ninchen kinec minden chelekedeti ióc volnanac: Miuel hoǵ mindenec el hailottanac haſzontalanna lőttenec, es ninchen: A ki iot chelekedneiec chac eǵetlen eǵis ninchen.

Chac Iſten chelekedic minden iot.

Eccleſ. 39.

Pſal: 13.

Hoǵ egy Sommaba ſzedgyůc mind azokat, mellyeket è prædicatioban ſzollottunc, kőuetuen azoknac peldaiokat, kic è ſiket nemat vrunc eleibẽ viuec, erőſsen higǵůc hoǵ à Chriſtus minden ńaualyainkban, es nyomoruſaginkban ſegethet, es meg ſzabadethat minket. Es tellyes remenſéggel, nem chac mi magunkért, hanem eǵebekertis (azt keuannya az atyafiui ſzeretet tůllůnc) kőnyőrőgiůnc ů neki. Tuduan, à mint ſzent Pális mondgya, hogy az ů benne valo remenſég ſenkit meg nem chalatkoztat, őrizzůc meg mind fůleinket ſ-mind nyeluůnket, hoǵ ſemminemů teuelygeſtůl meg ne főrtőzteſsenec. Fogadgyunc meg à bőlchnec tanáchat, ki imillyen modon int minket. Kerteld be tůiſsel à te fůleidet, es az alnoc nyeluet ne halgaſ-

Sommaia à Prædikationac.

Rom. 5.

Eccl. 28.

halgaſsad, es aitot chenaly â te ſzádra, es fuleidre zauárt. Es vegezetre, algyuc az mi Iſtenünket, es magaſztallyuc az ũ io tetemeniert, es adgyunc halat neki erette, hogy mind teſti ſ- mind lelki nyomoruſaginkbol ſzũntelen oruoſol es ſzabadet minket.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN TIZENHARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Lukach Enangeliomianac tizedic reſzében találod meg.

AZ idõben, monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Bodogoc â ſzemec mellyec azokat lattyac, mellyeket ti lattoc. Mert mondom tinektec, hogy ſoc Prophetac, es kiralyoc akartac latni azokat mellyeket ti lattoc, es nem lattac: Es hallani, mellyeket ti hallotoc, es nem hallottac. Es imè egi tõruen tudo fel kele, keſertuen õtet, es monduan: Mit cheleked-gyem, hogy az õrõc eletet birhaſsám? ũ kedig monda neki: A tõruenybe mi uagyon meg irua? Mint oluaſod?

Az felele es monda: Szereſsed à te uradat Iſtenedet, tellyes ſziuedbôl, es tellyes lelkedbôl, es tellyes erôdbôl, es tellyes elmedbôl, es felebaratodat mint tennen magadat. Et monda neki: Igazan felelel: Azt mùueld, es elſz. Az kedig akaruán magat meg igazetani, monda Ieſuſnac: Es kichoda az en felebaratom? Feleluen kedig Ieſus monda. Egy neminemù ember ala megyen uala Ieruſalembôl Iericheba, es à toluaioc kôziben eſec, kic megis foztác ùtet ruhaiatul, meg ſebeſitec, es holt ſzamba hagyuán el menenec. Tôrtenet ſzerent kedig egy pap iôue ala azon uton, es azt latuán el mulec mellôle. Azonkeppen egy Leuitais, midôn â helyre iutot uolna hozza menuen es latuán ùtet, el mulec mellôle. Egy Samaritanus kedig uton iaruán, hozza mene, es azt meg latuan, kônyôrùle raitta, es hozza iaruluán, be kôte az ù ſebeit, olait es bort tôlt uen bele. Es mikoron az ù barmara tôtte uolna, uiue az ſzálláſra, es gondgyat uiſele. Es maſod nap utra indluán, ket pezнt uôn elô, es ada à gazdanac, monduán neki: Viſeld gongyat: es ualamit è fôlôt reia kôltez, en mikor aiſza terec meg adom teneked. Kichoda lattatic azokaert teneked è harom kôzzùl, hogy felebarattya uolt annac, à ki à toluaioc kôziben eſet uolt? Es az monda: A ki irgalmaſságot chelekedet uele. Monda ezokaert IESVS ù neki: Mennyel, es teis azonkeppen chelekedgyel.

Ebben

EBben ez Euangeliomban, két féle emberekkel, szól es beszél à mi vrunc, az idvösségnec es örök eletnec dolgairul. Elöször az apostolokcal, kiknec megielenti, mibe figien az igaz bodogság, tudni illic az ű esmeretiben. Annac vtanna eg̃ törueń tudo Sido doctorral, ki vetelkedic Christussál az örök eletnec vtarul, az Isten törueńerul, Istennec es felebaratunknac szeretetirül. Mely vetelkedést, eg̃ igen szép pelda beszeddel ekeseti meg idözitönc, kiben fő képpen azt ielenti kit kellyen nekünc felebaratunknac tartanunc. Ez Euangeliomnac sommaia.

Harom része vagyon azert ez Euangeliomnac.

Az elsőben arrul ád nekünc tanulságot Christus, mibe figien az embernec igaz bodogsága.

A Masodikban, à törueń tudo doctornac kerdéset, es Christusnac feleletit, az örök eletnec megtalalasánac modgyarul, iria meg az Euangelista.

Az Harmadikban, az meg foztatot es sebhetet emberrül, es à Samaritanusrul valo pelda beszed altal, meg ielentetic menire teriedgyen ki, az atyafiui szeretetrül valo parancholat.

Elsö

Elsö Resze.

BOdogoc à szemec, mellyec azokat lattyac, mellyeket ti lattoc. Im hol mibe figien az embernec bodogsaga, es miböl köuetkezzéc ü neki, igaz, valoba valo, es meg maradando öröme. A Christusnac latasabol. De iol meg kel ertenünc minemü latasabol. Mert nem minden latasa bodogét meg minket. Miképpen hoǵ à Sidoc nem bodogoc, noha lattac ükis à Nazarethbeli Iesust. Nem szollunc mostan arrul à latasrul, mellyel à más vilagon fogiuc ütet latni, hanem olyrul, kiuel it è földön lattyuc. Holot harom képpen lattatot az Istennec fia.

Mibe fig à bodogsag.

E földon ualo latasrul szollunc it.

Elöször, test szerent. Masodszor, lélec szerent. Harmadszor mind test szerent s-mind lélec szerent.

Harom keppen lattatic Christus.

Test szerent lattac ütet azoc, à kic chac testi szemekcel neztéc, semmit egyebet ü benne nem ertettenec, es nem esmertenec, hanem chac azt, à mi szemec alá vettetet. Embert, à szüz Marianac fiat. A mi peniglen az emberség alat volt az Istenség, azt nem ertettec: à mire az atya Istentül valasztatot vala, hoǵ Messias, az az, anyaszentegyhaznac feie, es kirallya lenne, azt sem hittec ü fölele. Mint Herodes, Pilatus, Cayphas, es az hitetlen Sidoc. Kiknec ueszedelmec meg mutattya, hoǵ

Test szerent ualo latas.

vrun-

vrunknac effele lataſa ſenkit meg nem bodoget. Sȯt azoknac à kic kilȯmben nẽ akariac ůtet latni, nagyob karhozattyokra vagyon. Amaz mondaſa ſzerent. Ha el nem iȯttem volna, es nekic nem ſzollottam volna, bůnȯſȯc nem volnánac. De miuel hoǵ lattanac, es gyůlȯltenec engemetis az én atyamatis, ninchen mentſégec az ů bůnȯkrůl.

A teſti latas nem bodoget.

Ioan: 16.

Lélec ſzerent peniglen, azoc lattyac, à kic teſti ſzemekcel nem latuan ůtet, hiſznec ů benne. Vǵ lata Abel az aldozatba, mellyet Iſtennec aldozéc. Vgy lata Abrahamis, kirůl Chriſtus imiǵen ſzól la, Abraham à ti atyatoc ȯruendezet hoǵ latnáia az én idȯmet, latta es vigadot raita. Vgy lattyuc mies à mivrunkat, hiuęn hoǵ ů à Chriſtus élȯ Iſtennec ſzent fia. Mely lataſsal à kic lattyac ůtet, hoǵ bodogoc legyenec, bizonettya ůnnen maga monduan Tamaſnac. Bodogoc à kic nem lattanac es hitenec. Bizonńettya ſzent Peteris imiǵen ſzoluan. Mely Ieſus Chriſtuſt noha nem lattatoc, ſzeretitec, kire noha moſtan nem néztec, mind az altal hiuec leuęn, oruendeztec meg mondhatatlan, es dichȯſéges ȯrȯm̃el, hiteteknec iutalmat veuęn, à ti lelketeknec iduȯſséget. Mert noha orchaiat nem ſzemléllyůc, mind az altal, ſzénrůl ſzénre lattyuc ůtet az Euangeliomban, Melybȯl nem chac à teczic meg, ki, es minemů legyen ůnnen magá, hanem

Lelec ſzerent ualo latas.

Gen. 4.

Ioan: 8.

Mat: 16.

A lelki latas bodoget.

Ioan: 20.

1. Pet: 1.

Az Euangeliomban lattyuc Chriſtuſt

hanem azis, mikeppen ôltôzheſſünc mies az û abrazattyaban.

Teſt ſzerent es lelec ſzerent'üaló latas.

Teſt ſzerent es lélec ſzerent egétembe, azoc lattyac à leſuſt, kic vgy nęztéc az û emberi ſzemęlyet, hogy hittęc à lathatando emberbe à lathatatlan lſtent. Hittęc aztis, hogy û az emberi nemzetnec iduôſségére, es valtſagára adatot Meſsias, hogy az bűntűl, es az ôrôc karhozattul minket meg ſzabadetana. Es ezeket hiuęn, tellyes ſziuôkcel û hozza ragazkodtanac.

Teſti es lelki latafrul ſzol it Chriſtus.

Illyenec valanac, ſzűz Maria, Simeon, Anna, Zachæus, Magdolna, az Apoſtoloc, es à tôb tanetuañoc. Errűl è latáſrul ſzól kiualtképpen it Chriſtus midőn imezt mondgya. *Soc Prophetac es kiralyoc akartac latni azokat, mellyeket ti lattoc, es nem lattac, es hallani mellyeket ti hallotoc, es nem hallotác.* Mely mondasban, nem chac à hitetlen Sidoknac veti eleikben az Apoſtolokat, hanem minden egyeb idôbeli hiueknélis bodogbaknac ielenti űket lenni, annéual, hogy mind két képpen lattác az vrat.

Mint ſzol Chriſtus az û latafarul.

De kerlec ved eſzedbe mely bôlchen ſzól az Chriſtus az û latafarul auagy eſmeretirűl, es mindē felôl oltalmaz minket, hogy à latáſnac valami hamis ſzenétűl, es teczeſetűl meg ne chalaſsunc, es onnat variuc à bodogſagot, à hol ſemmi bodogſag ninchen. Nem azt mondgya, Bodogoc à ſzemęc

mellyęc

mellyec engemet latnac, hanem, *mellyec azokat lattyac mellyeket ti lattoc.* Ti, én Apoſtolim, én tanetuaſim. Ti Catholicuſoc, igaz kereſztyenec, kic à kő zőnſéges igaz ertelem ſzerent értetec engemet. Mert nem elég, akar hogy érteni es hinni azokat, mellyec Chriſtus felől meg vannac irattatuán az Euangeliomban, hanem vgy kel érteni, mint az Apoſtoloc, es az Apoſtoloktul ſzarmazot aña ſzenteghazbeli iambor kereſztyénec értic. Sokan vannac à kic oluaſsác, es halgattyat az Euangeliomot, de à teuelygő eretnekeknec magárazattyoc ſzerent, es annac okaert, nem lſteñec igéiet hanem az őrdőgét oluaſsác es halgattyác. Nem lattyác azokat, es nem hallyac, mellyeket az Apoſtoloc lattanac es hallottanac, es annac okaert, héiaba dichekednec à Chriſtuſnac eſmeretiben.

Mint kel érteni Chriſtus felől.

Maſodic reſze.

ES *ime egy tőrueny tudo fel kele keſertuen ůtet.* Hallotta vala ez gyakorta, hogy vrunc ſokat ſzollot vala az őrőc eletrůl. Hozza mene azert, nem à vegre hogy tanulna tůle, hanem hogy meg keſertenéie ůtet, mit felelne kerdeſére. Mondanac vala mit ollyat ſzůkſegeſnec lenni az őrőc életnec megtalalaſara, ki à torueńnec ellene volna. Kerde annac okaert ůtet monduan. *Mit chelekedgyem hogy az*

Minem ůigezkezettel kerde Chriſtuſt á tőrueny tudo.

A *Tőrueny tudo kerdeſe.*

az ôrôc eletet birhaſsam? Chriſtus vrunc kedig à tôrueńre igazettya ũtet, melynec tudomańaba es ertelmébe dichekedic vala. A *tôruenybe ugymond, mi vagyon meg irua, mint oluaſod?* Mintha imezt mondana. Mit kerded én tũlem, hiſzem neked kel tudnod, es egébeketis tanetanod, ki à tôruent oluaſod, es tôrueny tudo doctornac tartod magadat? Ezt haluan à tôrueny tudo, azt felele reia, à mit oluaſot es meg nem tartot vala. *Szereſsed à te uradat Iſtenedet &c. Es felebaratodat, mint tennen magadat.* Chriſtus kedig iouà hagya feleletit, es à Doctor kerdeſére ũis meg feleluçn imigyen ſzólla neki. Igazan felelél, azt miueld es élſz. Az az, vgy veſzed, es birod az ôrôc çletet, ha azt chelekeded, à mit tennen magad mondál hogy à tôrueń kçuan te tũlled.

Deut. 6. Leu. 19.

Ez moſtani idôbenis, vgyan ezen kerdés forog az emberec kôzôt, es nem mindenec egy képpen felelnec reia. Nemellyec azt alçttyac, hogy az ôrôc çletnec meg talalaſara igaz elég à hit. Nemellyec azt tarttyac, hogy az ũi chelekedeteknec tulaidon erdeme altal nyeric meg az ôrôc çletet. Amazoc tellyeſseggel erôtlenne, es haſzontalanna teſzic à Chriſtusban meg viult hiueknec io chelekedeteket. Imezec tôbbet tulaidonetnac chelekedeteknec annal, à mint kellene. Mi tudgyuc hogy minden kereſztyennec az liſten parancholati ſzerent

A bodogſagnac meg talalaſarul ualo moſtani uelekedeſec.

Az mi uallaſunc.

rent iot kel chelekedni, de è mellet aztis ertyűc, hogy à hit nelkűl semmic à mi io chelkedetinc. Okosoknac kel lenni it ez arant az embereknec, hogy ennec é kerdésnec meg feitesébe, vala hogy meg ne chalattasanac. Iol lehet à ki figyelmetelsen oluassa auagy halgattya azt, à mit Christus ebben ez Euangeliomban beszél, az kőnnyen meg ohattya magat, hogy se egy felę, se más felę el ne teueledgec. Mert à kic azt alettyac, hogy éleg hinni, es annal egyeb semmi nem kel hozza, hogy iduőzűlhessenec, azoknac be dugia szaiokat midőn imillyen valá szt teszen à tőrueń tudonac. Azt miueld, es élsz, Meńel es teis azonképpen chelekedgyel. Más felől megint azoknac à kic tőbbet tulaidonętnac az ű chelekedeteknec annal à mit erdemlenénec, eleibe veti az meg sebhetet embert, mellyen ertetic à tellyes emberi nemzet, mely az első szűleknec eseti miat annéra meg romlot es meg erőtlenűlt, hogy senki az ű tulaidon ereieuel az őrőc eletet meg nẽ ńerheti. Sőt ingen sem gondolhat magátul semmi iot, nem hogy chelekedneiec. Mert azt mondgya szent Pal, hogy nem vagyunc elegec valamit mi magunktul, vgy mint tulaidon magunktul gődolni. Ninchenis senki chac eggis à ki iot chelekedneiec. Mit mondgyunc tahat? Mert aztis hallyuc, hogy Christus azt kęuanńa hogy à ki iduőzűlni akar, chelekedgyec, aztis ertyűc hogy nin-

Nem eleg hinni.

Elegtelen magába, á mi chelekedetinc.

2. Cor. 2.

Psal: 13.

chen erőnc hozza, hoǵ chelekedheſsűnc? Hallode? Mikoron à tőrueń tudo kerdette volna Chriſtus-tul, mit kellene chelekedni, hoǵ az őrőc eletet birhatnáia, Chriſtus űtet à tőrueńre vezerlé. Es minec vtanna, à tőruennec ſommaiat elő ſzamlalta volna, monda neki, azt miueld, es élſz. Keuanńa peniglen Iſten à tőrueńbe, hoǵ űtet ſzereſsűc es felebaratinkat. Az az, nem chac à kilſő engedelmeſséget az mi erkőlchűnknec igazgatasában, hanem hoǵ mind à két tablaban parancholtatot io chelekedeteket, nem keſzeretesből, hanem ſzeretetből, es ſzabad akaratunkbol, őrőmeſt, chelekedgyűc. Es az Iſtent, tellyes ſziűből, tellyes lélekből, tellyes erőből es elmeből ſzereſsűc. Az az, mindeneknec főlőtte, es mindenekbe ſzereſsűc. Ne zugodgyunc ellene midőn vagy betegséggel vagy egyeb ńaualyáual latogat minket. Szereſsűc nem chac mikoron aiandekoz, hanem mikoron bűntet es oſtorozis minket, tuduán, hoǵ mindeneket ionkra es iduőſsegűnkre miuel. Szereſsűc vgy, hogy vallyuc űtet es az ű hitit, nem chac bekeségnec hanem haboruságnac ideienis. Inkab ſzereſsűc hogy ſem mint penzűnket, marhankat, ioſzagunkat, ſzűleinket, atyankfiait, baratinkat. Inkab legyunc mind ezec nelkűl, hoǵ nem mint Iſtenűnket ezekert meg bantanoioc, es az ű parancholatit meg ſzegnőiőc, Meg gõdoluán, à mit eǵgyűt ſzol

A tőruenyre igazet Chriſtus.

Mit keuán Iſtē à tőruenybe.

Mint kel Iſtent ſzeretni.

la ta-

la tanetuańinac monduán. Ha ki én hozzam iů,es attyát ańńat,feleséget ǵermekit,attyafiait, még ęletetis nem gyůlőli,nem lehet én tanetuańom.

Felebaratunkatis kedig,nem chac beszéddel, hanem sziůből szeressůc,nem kilőmben mint tulaidon testůnket. Vgy hoǵ nem chac meg ne sérchůc es meg ne banchuc, hanem segellyůkis ůtet. Nem chac ne ragalmazzuc es szidalmazzuc, hanem oktassuc, vigasztallyuc es dichériůc. Nem chac az őuet ne keuańńuc,hamissan,vsuraual, chalardsággal alnaksággal es erőuel el ne vegyůc, hanem à mienkbőlis adgyunc neki. Ez ęrtelme à szeretetrůl valo parancholatnac,mely à tőruennec sommaiat foglallya magaban.

Felebaratinkat mint kel szeretnůnc.

De imez igeket kel iol meg ertenůnc. *Tellyes sziuedből, tellyes lelkedből, tellyes erődből,es tellyes elmedből.* Mellyec vgy techic,az ISTEN tőruenyenec oly tőkelletes meg tartásat keuannyac mi tőllůnc, hogy semmibe, chac egy mác szemnibeis ellene ne vętchůnc. Kerdhetnęie azert valaki én tůllem,meg tarthattyae az ember è parancholatot oly meg tartással, mellyet Isten kęuan ů tůle? Kinec én azt felelem, hoǵ à Christusban vioñan szůletet ember,meg tarthattya.Mert vǵan azon meg sebhetet Samaritanusrul ualo pelda beszed,melybe à mi ereinknec elęgtelen volta ielentetic, Azt ke-

Meg tarthattyae ember à szeretetnec parancholatyát.

uannya, hogy nem azt gondollyuc meg, mit ueſztet legyen el mi tűlűnc az elſő ſzűleknec bűne, hanem aztis, mit nyert, es mint eppetet legyen fel minket à Chriſtus. Igaz hogy annéra el veſztűnc vala, hogy nem chac mi magunc, de à tőruenis (mely à papon es à Leuitan ertetic) ſemmi iot nem tehet vala mi velűnc, es nem ſegethet vala minket. De az mi Samaritanuſunc, az Iſtennec fia, ez vilagnac vtàt iaruán, kőzelgetuén es haſonlatoſsá lőuen mi hozzanc à fel vőt emberi termezetben, be kőte à mi ſebeinket, olait es bort tőlte bele, az az, à tőruennec es Euangeliomnac oruoſsagàual oruoslà. Meg ſzoreta bennűnc à gonoſz keuansàgot, es vgy gyogyeta meg minket az mi reianc vettetet chapaſokbol, hogy immar azt keuannya tűlűnc hogy kemenyen lépiűnc es iariunc. Mert imezt mondga mindenikűnknec, kőues engemet. Ha be akarſz az ęletre menni, tarch meg à parancholatokat. Es iol lehet, marat még valami reſze bennűnc az erőtlenségnec, mind az altal, azert hat ta nekűnc à ſzentségeket, hogy à ki azokat gyakorlya, malaſzt adatic neki, hogy akarhaſsa megis miuelheſse à iot.

A mi termeſzetűnknec romlaſa.

Mit eppétte fel à Chriſtus.

Matth. 19.

A ſzentségec malàſztnac elémi.

Nem minden elegséget tagad mi bennűnc leñi ſzent Pal apoſtol, hanem azt à ki mi magunktul, az mi termeſzet ſzerent valo erőnkből volna. Azonkőzbe peniglen níluan mondgya, hogy à mi

Iſtenben uagyon elegségűnc.

2. Cor. 2.

eleg-

elegségünc Istentül vagyon. Es midőn ünnen maga felől imigyen ira. Istennec malasztyábol vagóc á mi vagyoc, meg ielentę, hogy az ember, ki ünnen magátul semmit nem miuelhet, Isten segetségeuel sokat miuelhet. Kit masut añalis níluabban ielent, monduán. Mindent miuelhetec abban, á ki engemet erősét. Vgy techic az apostolokis aual díchekednec, hogy mindent el hattanac, es Christust kőuettéc volna: Magdolna felőlis azt mondgá Christus hogy ütet igen szerette, es azért bochattatánac meg neki soc bünei. Ezec mind azt bizonettyac á mit ez előt mondanc, hogy az vionnan szűletet ember chelekedheti es meg tarthattya az Istennec parancholattyat. 1. Cor. 15. Phil: 4. Math. 19. Luc. 7.

Mellyet hogy níluabban es tőkeletesben meg ertheſsünc, imezt kel eſzünkbe vennünc, hogy midőn á parancholatban azt mondgya á tőrueny, hogy ſzereſsüc az mi vrunkat Istenünket tellyes szívből, tellyes lélekből &c.

A tellyeſséget, két képpen erthettyüc.

Totalitas. á tellyeſség két féle.

Előſzőr, imigyen, hogy az Isten ugy ſzeretteſsec mi tülünc, hogy ü nallánal egyebet semmit ne ſzereſsünc chac tiſztan ütet, es annéra ſzereſsüc, á menire mélto ſzeretetre. Soha semmibe neki keduęt ne ſzegiüc, es az ü parancholati ellen ne vetchünc, Illyen ertelemmel á parancholat, még it ez vilá-

Mint nem tarthattyuc meg á parancholatot.

gon vagunc, mi tůlůnc meg nem tartathatic, mert gyarloc vagyunc, es ſzůntelen vetkezůnc à mi v-runknac parancholati ellẽ. Sőt azt mondgya ſzẽt Agoſton, hogy è képpen ingyen ſem parancholta Iſten nekůnc az ů ſzerelmęt. Hanem chac vgy vetette előnkbe, mint egy czélt, hogy tudgůc mely ſęle kel futnunc. Mert iol nem futhatnanc, ha nem tudnoioc houà ſzůkség futni. Oda fuſsunc azert, à tőkelletes ſzeretet felę, es mentůl kőzelb mehetůnc hozza attul iob. A más vilagon oſzton el eriůc azt à mit it nem erhetůnc.

De perfectione iuſticiæ.

Maſodſzor à tellyeséget ęrthettyůc, kőzőnséges képpen: Vgy à mint à kőzőnséges beſzédnec folyasában ſzókot vętetni. Miképpen mondgyuc valaki felől, hogy tellyeſséggel tanulságnac, auagy kereskedéſnec, auagy reſzegségnec adta magat. Nem hogy ſemmit annal egyebet nem miuelne, hanẽ vagy chac tanulna, vagy chac kereskedęiec vagy chac reſzegeskedęiec, mert lehetetlen dolog hogy neha neha kőzősleg, egyebenis nem foglalnàia magat, De hogy nagyob reſzre, gyakrabban es fő képpen ezekbe volna foglalatos. Ig azert, be tőltheti ember azt à parãcholatot, à melyrůl it vagyon beſzedůnc. Es mondatic tellyes ſziueből, tellyes lelkeből, tellyes ereieből, es tellyes elmeieből, ſzeretni ISTENT, midőn vgy mint tőkelletes iot, min-

Mint tarthattyuc meg à parancholatot.

mindenkoron ſzemei elŏt viſeli, mindeneknec e-
leibe veti, mindeneknec fŏlŏtte ſzereti, inkab a-
kar minden teremtet allátoc nelkŭl, hogy ſem mint
Iſten nelkŭl lenni. Fŏ képpen abban gyakorlya
magat à mi az Iſtené, leg inkab igyekezic ŭ neki
keduęben leñi, es vgy farad az Iſtẽ chelekedesében,
hogy ha valamikoron es valami modon, gyarlo-
ságbol auagy tudatlanságbol, azoc ellen vetkezic,
ſziue ſzerent banńa, es igyekezic minden tehet-
ſegéuel magat meg iobbettani.

Hogy peniglen ez maſodic ęrtelem ſzerent keuantaſséc tŭlŭnc à parancholatban, az Iſtennec ſzerelme, à ſzent iráſnac egy nehany oly helyeből meg teczic, mellyekben oluaſſuc nemellyec feſŏl, hogy valamit tellyes ſziuŏkbŏl es tellyes lelkekből miueltenec. Szent Dauidrul imigyen ſzolla Iſten Ieroboannac. Nem voltál ollyan mint az én ſzolgam Dauid, ki meg ŏrzŏtte az én parancholatimat, es kŏuetet engemet tellyes ſziueben. Es vgyan azon Dauid batorsággal azt méri magárul mondani, hogy tellyes ſziueben kereſte az ISTENT: Tellyes ſziueben miuelte az ŭ parancholatit. Ioſiaſrulis az vagyon irua, Hogy az VR ISTENHEZ tért volt tellyes ſziueben, tellyes lélkeben, es tellyes ereieben,

Annac bizonyetása, hogy igy parancholya Iſten à ſzeretetet.

3. Reg: 14.

Pſalm. 118.

4. Reg: 23.

Moyſesnec minden tőruenye ſzerent. Vallyon nem tellyes ſziuőkből ſzeretteke ezec az Iſtent, à kikről azt beſzelli az iras, hogy tellyes lelekcel kereſtęc es kőuettec űtet, tellyes ſziuőkből őrzőttec, es tartottac parancholatit, ezeknec főlőtte, tellyes ereiekből tertenec Iſtenekhez? Vagy hamiſsac azert ezec ez iraſoc, vagy keſzerettetűnc vallani, hogy az vionnan ſzűletet ember, á ki Iſtennec fia meg tarthattya à ſzeretetnec parancholattyat. De bizony dolog hogy ollyan tőkelletes képpen nem tarthattya à mint à tellyeſségnec első értelme iegzi: Tahat chac vgy, à mint az maſodic értelem mutattya. Es vgy hogy mindenkoron ſzent Pallal imezt kel mondani, nem én miuelem, hanem az Iſten malaſztya én velem. Es ę ſzerent ſem az mi ereinknec tőbbet nem tulaidonetunc annal, à mi illendő, ſem ã Samaritanuſnac mi kőrűlűnc valo munkaiat, haſzontalanná nem teſzűc. Sőt eſmerűc es vallyuc az Iſtennec io voltat, ki engette ezeket latnunc es hallanunc, es oly időt adot érnűnc melybe kęſz oruoſságot talalunc az mi erőtlenſegűnc, es termeſzetűnknec megromlaſa ellen.

2. Cor. 15. *Mertekletes értelem az mi értelműnc*

Az Harmadikrul.

AZ *kedig akaruan magát igazetani.* Az az, iambornac mutatni, vgymint ki mindaha az vr Iſten

Iſten tõruenyebe forgatnáia elmeiet, es annac ertelmerũl õrõmeſt tudakoznęiec. *Monda leſusnac, Es kichoda az en felebaratom? Feleluen kedig Ieſus monda. Egy neminemù ember, &c.* Azokbol, mellyeket eddig ſzollottam, meg erthettętet, hogy ez è pelda beſzed az emberi nemzetnec nyaualyas voltat, melybe az elſõ ſzũleknec vetke miat eſet, es à Chriſtus nac, ki minket viſzontag fel eppéte, irgalmaſságat adgya elõnkbe.

E pelda beſzednec ſomaia.

Mert minec vtanna az emberi nemzet az elſõ ſzũlekben, paradichombol, holot bodog es nũgodalmas ęletet ęl vala ki eſet volna: à latroknac, az az, õrdõgõknec kezekben akada, kic meg foſztac ũtet, az artatlanſagnac, es ioſzagos chelekedeteknec ruhaiatul, es ſoc ſebekcel meg ſebhetęc. Vgy mint à ſzantalan bũnõknec, tudatlanſagnac, erõtlenſegnec es gyarloſagnac ſebeiuel: Es holt ſzamba hagyac, auagy fel eleuenen. Miuel hogy ũnnen magaban ſemmi ſegetſéget nem talal vala maganac, ha nem chac az meg igertetet Chriſtusban vala neki fel tamadaſanac remenſége.

Az emberi nemzetnec eſeti.

Holot azert igy fetrengene az halalos ſebekben, ſem à Pap ſem à Leuita, az az, ſem à tõruény ſem à Prophetac ũtet fel nem emelhetęc, hanem el mulánac melõle vgy an azon veſzedelembe hagyuan nyaualyáſt.

A Samaritanus à Christus.

De egy Samaritanus vton iaruan, Az az, idözetönc emberre lçuen es az menéi Hierusalemböl Hierikoba, ez vilagra iüuçn, es latuã az mi esetünket, nem mene el mellöl ünc, hanem az ü közönseges es à töb emberekhez hasonlo nyaiaskodasaual hozzanc iaruluan, könörüle raitunc. Be köte es meg szoreta sebéinket az ü tudomanyaual, olait es bort tölte bele, egy felöl vigasztaluan minket hog ketségben ne esnenc, más felöl feduçn es fenyegetuçn à bünert. Annac feltte, fel tön az ü barmara, midön magára vöue az mi büneinket, az ü artatlan testet verete meg mi erettünc, es à miuel mi tartozunc vala azt ü fizete meg. A szalaszra, ki az anaszteghaz vin, tulaidon nepéue foglala, es gondunkat viselc meg oruoscluan az miseinket. Es miert hog menbe kel vala menni, es nem maradhata lathatando szemelybe mi köztünc, Masod napon, az az, fel tamadása vtan, à gazdaknac, kic az Apostoloc, es egyeb egyhazi népec, aianla minket. Ket penzt az ô es vy törüent aduán ü kezekbe, hog azt reianc költeneiec, abbol tanetanánac meg minket mint kellene à bün böl meg ternünc, es az mi lelki esetünk böl fel kelnünc. Aztis fogada nekiec, hog ha miuel többet koltenenec reianc, meg fizetnçie, midön meg iüne az iteletre. Akcoron költenec kedig az anaszteghaznac pasztori többet az öuekböl, midön az

Mint eppete fel Christus az embert.

Esa. 53. Psal: 68.

A ket penz.

Micboda az föllül reianc költes.

Istentül

Iſtentűl nekic adatot igaz ertelemmel, feitegetic es magárazzac az iraſt, az időknec mi volta ſzerent, kilőmb kilőmb rendeleſeket rendelnec, mellyekcel az io ſzertartás, es egéneſség à kereſztyenec kőzőt meg tartaſséc, es meg őrizteſséc. Mely munkaiokert meg fizet nekic Chriſtus az iteletre meg téruén. Akcoron elő aluán minden iambor lelki paſztor, ki az ű reia bizatot lelkekre io gondot viſelt, batorſaggal mondhattya vrunknac. Vram, ket penzt attal vala ennekem, es ime az eſembőlis ket tőt kőltőttem à ſebes emberre. Kinec meg felel az vr monduan. őrűly io es hiu ſzolga, miuel hogy à keuęsben hiu voltal, ſokakon bizlac tegedet, ier bé à te vradnac őrőmébe. *Mat: 25.*

Illyen lelki ertelmęt adgac è pelda beſzednec, Sz: Hieronymus, Agoſton, Amburus, egębekis egnehanyan. Enis hiſzem kedig, hogy midőn Chriſtus ezeket ſzolla, elmeiębe forgot, az emberi nem zetnec mind eſeti, ſ-mind az ű vére hullaſanac erdeme altal valo fel eppetéſe.

De fő keppen, az tőruentudónac kerdeſére feleluęn Chriſtus, azt ielenti es magyarazza meg, az atya fiui ſzeretetrűl valo parancholat, menire teried gen ki, es kiket kel nekűnc felebaratinknac tartanunc. A tőrueny magyarazo Sído Doctoroc, ehac azokat tartottac felebarattyoknac, à kic ű vellec *Fő keppen mire ualo à Samaritanus peldaia.*

vellec eg̃ nemzetſegbõl valoc voltanac, es â Moyſes tõruenye ſzerent ẹltenec. Chriſtus kilõmb ertelembe vagyon. Mert azt paranchola eggyũt, hog̃ ellenſeginketis ſzereſsũc. Ebben kedig è pelda beſzédben, vgy meg fogà, az ũ velle vetelkedõ Doctort, hog̃ keſzerettetec meg vallani, hog̃ az meg ſebhetet embernec az idegen nemzetbõl valo, es màs tõruenyben elõ Samaritanus volt feleba rattya. Kõuetkezic tahat, hog̃ minden ember fe-

Minden ember felebaratunc.

lebaratunc, es mindent tartozunc ſzeretni. Annac fõlõtte, kõteleſec vagyunc reia, hog̃ mindenekcel iõt tegyunc, valakic ſzũkõlkõdnec az mi ſegetſegũnc nelkũl.

Ezec igy leuẹn vegyũc eſzũnkbe az mi bodogſagunkat, hog̃ bodogoc vagyunc mi, miuel hog̃ eſmeriũc à Chriſtuſt. De vg̃ dichekedg̃unc az ũ eſmeretiben, hog̃ megis bizonechuc azt chele kedetũncel, hogy eſmeriũc ũtet. Mert im hallatoc, hog̃ nem az à ki chac hiſzen, hanem à ki ſzereties Iſtenèt es felebarattyat, biria az õrõc eletet.

SZENTHA-

ROMSAG NAP VTAN TIZENNEGYEDIC VASARNAP.

Ez

Ez mai Euangeliom, à ſzent Lukach Enangeliomianac XVII. reſzéből vetetet.

AZ időben, hogy mikor Ieſus Hieruſalembe menne, megyen uala Samaria es Galilea altal. Es mikoron be menne egy faluba, eleibe iőuénec tiz poklos ferfiac, kic tauul meg allanac. Es fel emelec ſzauokat, monduan: Ieſus, Meſterűnc, kőnyőrűly mi raitunc. Kiket mikoron látot uolna, monda nekic: Mennyetec el, mutaſsatoc meg magatokat à papoknac. Es lőn hogy à menesben meg tiſztulanac. Egy kedig azoc kőzzül latuan hogy meg tiſztult uolna, meg tere dichőituen, az Iſtent nagy ſzoual. Es orczaiara borula labaihoz, halakat aduan ű nekiz es ez Samariabeli uala. Feleluen kedig Ieſus monda: Nemde tizen tiſztulanaké meg? Hol uadnac kedig amà kilencze? Nem talaltattac, á kic meg tertec uolna, hogy dichőitenec az Iſtent, hanem chac az idegen? Es monda neki: Kely fel, menny el, â te hited meg gyogyetot tegedet.

CHriſtuſnac eg ieles choda tetelérul vagyon ez Euangeliom. Mellyel mint valami menńei pechettel meg pechétli es

Ez Euangeliomnac ſommaia.

es meg erősseti az ű tudomanny anac igasságat, es meg bizonettya, hogy à végre iőt volna è vilagra, hogy meg tisztetana minket à mi bűneinknec ondokságábol, es à honnet ki estűnc vala be vinne az menyorszagbeli szent angyaloknac tarsaságokba. Mert mikeppen à poklosoc ki űzettetnec vala à kősseg kőzzűl az ű ragado betegségekert, azonképpen mies à bűn miat ki rekesztettűnc volt paradichombol, es menőrszágbol. De Christus vrunc meg tisztéta minket à mi bűneinktűl, es meg nita nekűnc az őrőc bodogságnac kapuiat. Mely bodogság mindeneknec meg adatic, valakic hiszнec ű benne, vallyac űtet, segetségűl hyác, engednec az ű parancholatinac, halat adnac io tetemenirűl, es ezekbe mind vegig meg maradnac. Erre tanet minket è mai Euangeliom. Melynec harom része vagyon.

Első, à poklosoknac nyaualyas allapatokrul, mely keszerétę űket à Christushoz folyamni, es űtet segetségűl hini.

Masodic, à Christusnac à poklosokhoz valo kegyelmeségerűl, es mint gyogyeta meg űket, az ű ondoc betegségekből.

Harmadic az egynec hala adasarul, es à kilencznec hala adatlanságárul.

Első Resze.

Lőn

Lón mikor Hieruſalembe menne, &c. Elibe idúénec tiz poklos ferſiac. Allyunc meg it, es laſsuc meg minem ũec, es mely nyaualyaſoc voltanac ezec à poklosoc. Nem chac az ũ teſteknec ondokſagarul ſzolloc, hanem lelkeknekis tiſztatalan, es nyomorult voltárul. Mert à poklosság oly betegség, mely nem chac teſtét gyõtri embernec, hanem nehezeti lelkétis, es lelki eſmeretit. Miuel hoǵ à bũnnec iutalma es az Iſten haragianac iele. Kit à ſzent iraſnac egynehañ helye bizonyét.

A poklosoknac nyaualyas ueltor.

A poklosság lelketis nehezeti embernec, es Iſten haragianac iele.

Maria Moyſesnec huga zugodéc, es morgodéc az ũ battya ellen, es az Iſten az ũ vakmerõſegeert, meg poklosèta ũtet. Dauid ſzoluan loabnac gyilkoſsagarul, azt monda felõle, hoǵ az ũ házàbol ſoha ki nem fogyna à vér korſág, es à poklosſag. Giezies Eliſeusnac ſzolgaiá, miert hoǵ az ũ vra hire nelkũl, az Siriabeli Naamantul aiandékot võn es hazuda, meg poklosodéc. Azonképpen ozias kiraly, ki az papi tiſztet magánac tulaidonèta, eſſele ondoc betegſeggel veretec meg Iſtentũl, es à templombol ki ũzettetéc. Hiſzem lattyatoc hoǵ az Iſtennec níluan valo haragiánac iele à poklosſag, vg hoǵ valakin vagón, az ſzabadon azt gondolhattya hog haragſzic iſten ũ reia. Touabba, az ô toruenbe meg volt parancholuán, hoǵ à poklosoc ſzentelt allatot ne ennénec, es à taborbol ki rekeſztet-

Num: 12.

2. Reg. 3.

4. Reg. 5. 2. Par: 26.

A poklos Iſten haragiarul godolkodhatic.

Leu. 22. Leu. 13.

keſztetnęnec, mely dolog, azt iuttathatta nekic eſzekbe, hogy à bűn miat ki rekeſztetnenec az Iſten nec orſzagábol.

A tiz poklosoc lelkekbenis nyomorultac uoltanac.

Ezec igy léuen, kűuetkezic hogy è tiz poklos ferſiac, nem chac teſt ſzerent, hanem lelkekbenis fölötte igen nyomorultac lehettenec. Mert ha nem ſzintęn balgatagoc voltanac, meg gondolhattac hogy nem chac emberec elől à poklosſagert, hanem Iſten elöttis à bűnért, mely bűnnec iutalma vala à poklosſág, vtalatoſoc valanac. A mit peniglen à poklosokrul mondoc, vgyan azon történhetic nekűnkis minden teſti betegſeginkbę, holot mind à halal ſ-mind à betegſégec, à bűn miat iőttenec be è vilagra. Annac okáert az mi betegſeginc, nem chac teſtűnket failallyac, hanem az Iſten haragiának emlekezetites ſzoktac fűleinkbe ſugni. Bűnos vagy, vgymond, azert vér tegedet az Iſten. Es nem chac ezt erdemlened, hanę aztis, hogy tellyeſſéggel el vettetnel Iſtentűl, es az örőc eletnec örőg ſegetűlis meg foſztatnál. Nagy keſerues prædicatio ez à mi lelki eſmeretűnkbe, ki nemely embereket ketſégbennis ſzokot eiteni.

A betegſég retteget az Iſten haragiaual.

Mit miuellyűnc tahat, midőn igy retteget minket à mi gondolatunc? ketſégben eſsűnke? tauul legyen az mi tűlűnc. Vegyűnc peldat ezektűl à poklosoktul. Kic *à Ieſus eleibe menenec, tauul meg*

A poklosoc peldaiat kęueſsűc.

meg allanac, es fel emelec ſzauokat monduan. Ieſus Meſterünc, kőnyőrüly mi raitunc. Nem eſénec ezec ketſégbe, hanem haluan vrunknac minden nyomorultakhoz valo io akarattyat, es irgalmaſságat, es hiuęn hoǵ ůket ſem vtalnáia meg, hozza iarulánac. Azt miuellyűc mies, remellyűc es hiǵgyűc hoǵ ſegéthet, akaris minket ſegeteni, es meg ſzabadetani à Ieſus, es tellyes bizodalommal iarullyűc hozza à hitnec altala.

Touabba, tauul allánac teſtekcel à pokloſoc Chriſtuſtul, magá lelkekcel hozza kőzelgetnec vala. Męrt kőzel vagyon Iſten mindenekhez à kic űtet igaſságban ſegetſégűl hyiac. A tauul allás kedig alazatoſságnac iele, à betegſégnec es annac okánac, á bűnnec vtalatoſsagaért, nem alettyac vala méltoknac magokat á kőzelgeteſre. El vetic azert ſzinten es gyalazatoſoknac itelic magokat, eſmeruęn az ű nyaualyaiokat. Vgy kel minekűnkis chelekednűnc, ha meg akariuc talalni az el veſztet bodogſagot. Az alazatoſság à dichőſégre valo űt, es à keuelyſég à ſzegeny vallaſra. Minden vǵmond Chriſtus, à ki fel magaſztallya magát, meg alaztatic, es á ki meg alazza magat fel magaſztaltatic. Annac főlőtte, *fel emelec ſzauokat monduan, Ieſus Meſterünc, kőnyőrüly mi raitunc.* Ez à hitnec fő gyűmőlche, à kőnyőrgés. Rőuid de igen ſzép es haſznos imadság. Harom dolgot mondanac.

Pſal: 144. A tauul allás alazatoſságnac iele.

Luc. 14.

Szép es haſznos à pokloſoc imadſaga.

Elŏſzŏr vrunkat Ieſuſnac neuizic. Meg mutatuán, hoǵ hiſzic ũtet eǵgyetlẽ eǵ oly ſzabadetonac lenni, kinec mind az életen, ſ-mind az halalon hatalma volna. Maſodſzor, meſternec mondǵac ũtet, ielentuen hoǵ keſzec ũ neki, vǵ mint minden meſterec kŏzŏt leg fŏbnec es ielesbnec engedni. Vǵanis valamely beteg meg akar ǵogyulni, ſzũkſeg hoǵ meg fogadgya az oruoſnac beſzedet, es engedgyen parancholattyanac. Vtolſzor, azon kéric iduŏzetŏnket, hoǵ kŏnŏrũllyon ũ raitoc. Latuan hoǵ ſemmi iot es ſemmi ſegetſeget nem talalhatnánac, magokban az Iſtennec irgalmaſságat keuannyác. A mi dolgunkis ez, hoǵ midŏn valami akar teſti ſ- akar lelki nyaualya alá vettetũnc, ne zugolodgyunc, hanem gondollyuc meg, hoǵ Iſten az ũ irgalmaſsagabol azert latogat es bũntet minket bũneinkert, hoǵ á bũnnec eſmeretire ũ benne valo bizodalomra, es aietatos kŏnyŏrgeſre fel ſerkennyũnc. Kit ha meg miuelũnc, ketſeg nelkũl bũneinket meg bochattya es ha latandǵa hoǵ iduŏſsegũnkre leſzen, á teſti ńaualyakbolis meg ſzabadet minket.

Miert bũntet Iſten minket.

Maſodic reſze.

Kiket mikoron latot uolna, monda nekiec. Mennyetec el, mutaſsatoc meg magatokat á papoknac. Es lŏn hogy á menesbe, meg tiſztulanac. Imhol mely kŏnnyen

nyen es mely hamar meg nyerec, à mit keuanánac. Mert engedénec à Chriſtus parancholattyanac, es à houa ůket kůlde el menénec, noha még akcor meg nem tiſztultanac vala, es az emberi okoſság ſzerent, bolondſagnac itélhettęc volna, addig à papokhoz menni, még tiſztac nem valanac, miuel hogy à papoc nem tiſztettyac vala à poklosokat, hanem chac iteletet teſznec vala à meg tiſztultac felől, hogy ſzabad lénne nekic megint à kősseg közöt forgodniok, vgmint tiſztaknac, es kiktůl immar nem volna félő hogy egébec meg dogletnęnec. *Miuel nyerec meg tiſztulasokat.*

Akaruán hogy innét mindenec eſzekbe venneiec mint iutánac ezec à meg tiſztulàshoz. El hiuęc Chriſtus felől hogy meg gógyethatnaia ůket. Azert emelęc fel ſzauokat monduan. *Ieſus meſterůnc, kőnyörůly mi raitunc.* Vrunc kedig többet keuana annal ů tůlőc, tudni illic engedelmeſséget, es hogy az ů parancholattya ſzerent à papokhoz mennénec. Meg miuelec aztis, es vgy nyerec meg à kęuánt egeſséget. Bizony tahat, nem chac à hit teſzi kedueſse embert Iſtennel, es nem chac à hit nyeri meg azt à mi nelkul ſzůkőlkődůnc, hanem à hitnec gyümőlchies. *Többet keuana urunc à hitnel à poklosoktul.*

De talam nem leſzen haſzontalan iobban vegére mennůnc miert igazeta à papokhoz, à mi vrunc à poklosokat. Annac kedig egy nehany okat adhattyuc. *Miert igazeta à papokhoz à poklosokat.*

1. Oka, az ũ hiteknec probaláſa.

Előſzőr azert kũlde el mindiaraſt ũket, mẽg minec előtte meg tíſztultanac volna, hogy az ũ hitec meg probaltatnẏiec. Mert ha nem engettenec volna beſzedénec aual meg bizonyetottac volna, hogy nem hinnénec az ũ igeretinec. De miuel hogy menten menénec, abbol meg teczéc hogy hittenec à Chriſtus mondaſanac, es hiuẽn tellyeſſeggel kezébe biztac magokat.

2. Oka, az io ſzer tartaſnac erőſetesſe.

Maſodſzor, hogy helyẽn hadnàia ſőt meg erősetenẏie, az Iſtentűl rendeltetet ſzer tartàſt. Ennec okaert, noha az akorbeli papoc foſuenyec, kẽ mutatoc es mindenképpẽ ſemmire kellőc valanac, mind az altal miert hogy az Iſtennec ſzerzeſe ſzerent valo papſagnac tíſztit viſelic vala, vrunkis nem foſzta meg ũket az nekic adatot hatalomtul, es meltoſagtul, hanem ittis maſutis hozzaioc kũlde à poklosokat mellyeket meg tíſztet vala.

3. Oka, à papoknac iduőſſegeknec. kereſeſe.

Harmadſzor, à papoc haſznàra miueli vala azt. Hogy latuan es iteletetet teuen felőlőc, hogy igazan es valoba meg tíſztultanac volna à poklosoc, es ertuẽn tűlőc, hogy à Ieſus tíſztetotta volna meg ũket, eſmernẏiec meg abbol hogy ũ volna az Meſsias. Hinnénec benne, es ũ altala nyernẏiec bũnőknec bochanattyat, es az őrőc iduőſséget. Mert à Meſsiaſt az choda tetelekből kellet meg eſmerni mellyec kőzőt nem vtolſo volt, à poklosoknac tíſztetaſa.

Negyed-

Negyedſzer, azert akara az ũ tũle meg tiſztettatot poklosokat, à papoc itelete ala vettetni, hog̃ midõn azokis noha vrunknac ellenſegi voltanac, bizonſagot tennénec rulla, hog̃ fogyatkozas nelkũl volna az ũ tiſztulaſoc, à meg tiſztultac gárapodnanac à hitben, ertençiec vgyan valoba, az ũ Iſteni hatalmat, es ſenkinec egyebnec, hanem ũ neki tulaidonetuan meg gyogyulaſokat, lennénec hala adoc az ũ oruoſoknac.

4. Oka à Poklosoc hitinec gyarapodáſa.

Mind ezeknec vtanna, mégis egy ieles es fõ okat mondgyac à ſzent iras magárazo Doctoroc, annac, hog̃ à poklosokat à papoc eleibe bochata à mi vrunc. Tudni illic, hog̃ aianlanáia minekũnkis az vy tõruenẽbeli papſagnac meltoſagat es hatalmaſsagat, melynec arnyeka es peldaia volt az ô tõruenẽbeli papſag, es modot mutatna benne, mint kellyen minekũnkis az lelki poklosſágbol meg tiſztulnunc es meg ſzabadulnunc.

Fõ Oka, melyert à poklosokat, à papokhoz kũlte vrunc.

A lelki poklosſág kedig à bũn. Mert miképpen à teſti poklosſag à termeſzet kiuũl valo meg rothat neduesſégbõl tamad à teſtben, azonképpẽ à bũnis, termeſzet kiuũl iõt be è vilagra. Lata Iſten à mit teremtet vala, es mindenec igen ioc valanac. Nem teremtette tahat à termeſzetben az bũnt, hanem az vtan az õrdõgnec alnakſaga altal dõgletęc meg ember à bũntũl. Azert modgya

A lelki Poklosſag à bũn

A Poklosſág es à bũn kõzõt ualo haſonlatoſsag. Gene. 1. Gen. 3. 1. Iohan. 3.

Szent Ianos, hoǵ à ki bůnt chelekedic, nem Isten-
tůl, hanem ŏrdŏgtůl vagyon. Touabba, mint à
poklosság hoǵ embernec minden tagiait el follya,
es tellyes testęt meg rutettya, szinten vgy à bůn,
mindenestůl fogua el terůl az emberen. Lelkét
sziuét, gondolattyat, akarattyat, beszedet es chele-
kedetit mind meg ondokettya. Mint amazis ielen
ti, à ki az bůn alat nyeguęn, imezt mondgya vala.
Psalm. 38. Ninchen semmi egésseg az én testembe. Megint,
à poklosság vtalatossa teszi az embert. A bůnis
azt miueli. Mert vtalatos Isten elŏt, mind à bůnŏs
Sap. 14. s-mind az ů bůne. Annac fŏlŏtte, rekedezŏue te-
szi szauatis embernec, es szaiat bůdŏsse à testi go-
nosz fekely, nem kilŏmbē chelekedic velůnc à lelki
fertelmességis. Mert annera be reked torkoc attul
az embereknec, hogy à meg kemenyedet bůnŏsŏ-
Ioan: 9. ket Isten nem hallya. Es gonosz ondoc beszedek-
nec dohossága szarmazic az ů szaiokbol, szent
Dauidnac imillyen mondasa kęnt. Meg ńilt ko-
Psal: 5. porso az ů torkoc, ńeluekcel alnakul chelekednec
Psal: 9, 13. vala. Rakua szaioc atokcal. A poklosoknac ned-
ues es homalyos szemec vagyon, à bůnŏsŏknekis
ollyan az ů lelkeknec szemei, miuel hoǵ vgy va-
ketotta meg ůket à gonosság hoǵ nem vehetic
eszékbe, mely nagy veszedelembe forgodnac, kit
ha ertenénec, bizonyara meg tęrnenec es nem men
nęnec sem latomást, az ŏrŏc karhozatnac ver-
mebe.

Raga-

Ragado betegſeg à pokloſsàg, à bűnis tellyeſ-
ſéggel ollyan. Annac okaert parancholla ſzent I. Cor. 5.
Pál, hogy affele atyafiual, à ki parazna, fősuény, at-
kozódo, baluanyozo, semmi kőzősűleſtűnc ne le-
gyen, hogy mint à kouasz meg poshaztya az egesz
kouaſzt, azon modon mies à gonoſzoknac tarſa-
ſaga miat gonoſzokca ne legyűnc. Vegezetre, mi-
képpen azoc, à kic teſt ſzerent meg poklosottanac,
ki rekeſztettenec à ſokasag kőzzűl, hogy egyebe-
ket meg ne dőglettenec volna, azonkeppen Ada-
mis, minden maradekiual egyetembe ki rekeſzte-
téc à bűn miat paradichombol. Moſtis à kic ke-
meń nyaku es tellyeſseggel engedetlen bűnősőc,
meg atkoztatnac, es ki vettetnec az anaſzentegy-
hazbol mely à kereſztyeneknec gyűlekőzete. En-
nec vtanna kedig à menyorſzagbeli ſzenteknec
tarſasagabolis ki rekeſztetnec, mint amaz iol lako Luc. 16.
es friſsen őltőző gazdag ki rekeſztetéc. Es immar
ertitec minemű haſonlatoſsag legyen à pokloſsag,
es à bűn kőzőt. Szollyunc mind à kettőnec meg
győgyetása felől.

A teſti pokloſsagnac meg gogulasaban illyẽ ſzer A pokloſoc
tartas vala azIſrael fiai kőzőt. Hogy bator tellyeſség meg gyogyu-
gel es minden fogatkozás nelkűl meg tiſztult vol- lasaban ualo
nais valaki, az ondoc betegſegből, mind az altal ſzer tartas.
vgan nem tartottac tiſztánac, es à kőſseg kőzze ki Leu. 14.

lőmben, be nem fogadtatot, hanem ha à papoc tettec itiletet felőle, es ùc mondottac hogy meg vagon tiſztulua. Vgy vagyon dolgunc à lélki poklosságbol valo meg gyogyulasbanis. Iſten bochattya meg à bűnt az ű ſzent fiáért, de à meg bochatásban, az eghazi embereknec ſzolgalattyaual él. ű reiaioc es ű kezekben bizà à bűn bochatàſnac hatalmat monduán. Valakiknec meg bochatangyatoc bűnőket, meg bochattatnac nekic. Nemis akaria Iſten hogy bizonyos lehesén ember bűneinec meg bochatasában, ha meg vtaluan à papi meltoságot, az eghazi embereknec meg nem muttattya, es az ű itiletec ala nem veti magat, es ű tűlőc nem akar meg odoztatnac itelteti. De maga nagyob az vy tőrueńbeli papoknac hatalmoc, az ô tőrueńbeli papoc hatalmánal. Mert ot nem tiſztettyàc vala à poklosságtul az embereket, hanem chac iteletet teſznec vala felőlőc, ha meg tiſztultanac volte vagy nem. It peniglen tiſztettyàc. Az az, nem chac mondgyac hogy meg bochattatot bűnőc, hanem vgyan bochattyac à bűnt, à Chriſtuſtul nekic adatot hatalommal. Mert nem azt beſzélli vrunc, hogy à kiknec hirdetic bűnőknec bochanattyat, hanem à kiknec meg bochattyac, azoknac bochatattnac meg, es à mit meg oldoznac, az leſzen meg oldozua. Bochattyac nem az ű tulaidon ereiekcel, mert vgy chac Iſten bochattya, hanem

A bűnből vallo meg gyogyulaſnac modgya.

Ioan: 20.

Bochattyac à bűnt, az uy tőruenybeli papoc.

Minemű hatalommal bochattyác.

hanem à Chriſtus erdemének ereiçuel, melynec ũc
ſafari es oſztogatoi. Bochattyac nem vgy mint a-
zoc, kiknec tulaidonoc volna à bũn bochattaſra
valo hatalom, hanem vgy mint hiu ſzolgác, kiket
az vr Iſten az ũ cheleden fõue tõt. Az ũ bochatá-
ſoknac minden ereiç à Chriſtuſnac adomanyabol Luc: 12.
es rendeleſébõl fig, ki mindenkoron ielen vagyon
az ũ rendeleſe mellet, es chelekedõ erõt ád, az ũ
tũlle rendeltetet iduõſséges eſzközöknec. Ha az
Iſtenfia nẽ mondanàia hogy bochattyac, en ſem hin
nem hogy hochathatnáiac az emberec à bũnt. De
hogy ũ mondgya, nem tehetec egyebet benne el kel
hinnem. Miuel hogy ũ nálla mondani es miuelni
mind egy, es à mit mond azt megis chelekedi.

Touabba nem tõt az Aaron rendi ſzerent
valo pap iteletet addig à poklos felõl, még nem Leu. 13.
ſzorgalmatoſsággal meg latta michoda féle pok-
loſság volt raita, meg valaſztotta egíc pokloſsá-
got az maſiktul, meg nézte à betegségnec min-
den tulaidonságit: Vegezetre à ieleketis, mellyek-
bõl meg kellet eſmerni ha meg tiſztulte uagy nem,
io modon meg aranzotta. Es ha eſzebe võtte, hogy
valamibõl à tiſztulàſt meg kellet eſmerni, az mind
meg talaltatot ũ benne, vgy mondot oſzton ſen-
tenciat felõle, vgy tõtte mind ũtet, mind egyebe-
ket bizonyoſsa meg tiſztulàſa felõl. Ezis azt pel-
dazta, à minec az vy tõrueńbe kel lenni. A papoc

A gyonaſnac ſzükséges uolta.

dolga, hogy à kit meg kel oldozni meg oldozzac, es à kit meg kel kötözni meg kötözzec. Itelet kel ehez, hogy iol meg itellyec, oldozatot erdemle az ember uagy kötözéſt. Vgy itelhetic meg kedig, ha ertic à bünnec mi voltat, es à bunöſnec ſziue allàſat. Kit kilömben meg nem erthetnec, hanem ha ünnen maga elö ſzamlallya à bünös az ü bünеit, es ſziuet meg nilatkoztattya à gonasban, mint à poklos hogy meg mutogatta az ü fekelyit. Errül töb beſzéddel ſzollottunc az Huſuét vtan valo elſö vaſarnapi prædicatiobã, holot à regi ſz: attyak nakis, es közönſéges cöciliomoknaceg nehany helyeket hoztuc elö à gyonaſrul. Moſtan azert nem ſzolloc többet felöle, hanem chac okait ſzamlalom elö, miert legyen ſzükséges es haſznos az egyenként valo es titkos gyonas,

Hemingius.

Eg à Luter tanetuani közzül eg nehany okat ſzamlallya ennec. Kit azert emlétec, hogy laſsàc à magyar orſzàgi hamis prophetac, mely gonoſzul tęſzic, hogy tellyeſséggel ki ſiuöltic à kereſztyenec közzül à gonaſnac oly modgat, mellyet még azo kis nem mindeneſtül fogua itelnec hatra vetéſre meltonac lenni, à kic az Romai eghaztul el ſzakaduán, az Auguſtana confeſsiot köuetic.

Elſö okà az titkon ualo gyonaſnac.

Elſö okàt imezt mondgya, Hogy à tudatlanoc tanettaſsanac az eghazi ſzolgàtul. A Prædicatioban, közönséggel ſzól mindeneknec à prædicator

de à

de à ǵunasba, meg ertuęn mit tud es mit nem tud, az, à ki gyunic, à mi nelkůl ſzůkőlkődic, ſzinten azt beſzelli neki, es arra tanettya ůtet. Gyakorta tőrtenic kedig, hoǵ egy gyunasbol tőbbet tanul es tőbbet eppůl à bůnős ember, hogy ſem mint egy nehany prædicatiobol,

Maſodic oka, hogy meg eſmęrie es vegére men ńen à lelki paſztor, ki mit tanult, es meńire ment elő à kereſztyeni tudomańba, es à kit lát, hogy nem heiaba halgatta à prædicatiot, inche hoǵ meg ne ſzůnnyęc, hanem naponkęnt nagyob tőkelle teſségre erolkődgyec. A kit peniglen eſzébe veſzen hoǵ tunya, fedgye pirongaſsa, es erőlteſse hoǵ à tunyaſagot el hagyuan, fel ſerkennyen es tanullyon. Chriſtus mondaſa hogy à io paſztornac eſmerni kel, es neueken kel hini az ů iuhait. De hoǵ eſmęrheti kilőmben, hanem ha egyenként mindeniknec meg roſtallya lelki eſmeretit, es meg kerdezi ůket, mit tanultanac es mit fogtanac meg abban, à mit kőzőnſeges prædicatioban hallotanac? E végre ſzoktac à gyunto atyac, à gyuno kereſztyenektůl el kerdeni à kereſztyeni tudomannac ſommaiat. Vgy mint az imadſagot, à hitnec agazatit, es à tiz parancholatot. Maſodic oka. Ioan: 10.

Harmadic oka imez: Hoǵ à kic felől nem ſzinte bizonyos az ů paſztora, mely arant legyenec à hit dolgaban, tőkelleteſekę, auaǵ valami reſzéből ketelkedőc, azoknac hiteknec es vallaſoknac vegere 3. Oka.

mennyen,

menn̄en, es à ketelkedőket az Iſtennec igeiből tanecha, az igaz hitűeket az ű vallaſokba erősſeche.

4. oka. Negyedic, hog̀ à meg rettent es à ketſegben eſeshez kőzel iaro lelki eſmeretec meg vigaſztataſſanac, es biſztattaſsánac. oly mardosàſa vagyon neha, à bűn miat, nemely embernec lelki eſmeretiben, hog̀ ſ̄innen maga ſoha magát ki nem tudgya à nag̀ rettegesből menteni. Szűkſeg azert hog̀ az eg̀hazi ſzolgahoz menn̄en, mondga meg neki az ű ſerelmet es nyaualyaiat, es varion ű tűle vigaſz talàſt.

5. oka à gyunaſnac. Ötődic okát à gyunaſnac, azt ſzamlallya az, à kirűl emlekezenc, hog̀ hallya à bűnős ember az egyhazi ſzolgatul az Euangeliomot, melyben hirdettetic azoknac à kic hiſznec, à bűnnec bochanattya. De mi többet teſzűnc ehez. Es azt mondgyuc, hog̀ meg kel gyunni nem chac azert, hogy hallya, hanem hog̀ vegyeis bűnénec bochanattyat az egyhazi ember oldozaſanac altala, minden valaki töredelmes ſziuel gyunic, es valoba vtaluan à bűnt mellyet az előt chelekedet, io ig̀ekezeti vagyon, akaria magat iőuendőre Iſtennec ſegetſeg̀uel gonoſz elettűl oltalmazni. Es ezt nem magunktul gondoltuc, hanem az Euangeliombol vettűc, mely bizonſagot teſzen rulla, hog̀ Chriſtus az Apoſtoloknac, es ű vtannoc valo lelki paſztoroknac hatalmat adot à bűn bochataſra.

A gyuno embernec, bűnet bochattya à pap.

Ki

Ki tudnaia, azt kérdic mi tűlűnc, minden bűneit elő ſzamlalni? Hallode, erzem én hol fai nekem az én lelki eſmeretem. Lehetetlen hogy teis nem erzened. Ottapogasd à hol fai. Nem oly elő ſzamlalaſat keuanom à te bűneidnec, à ki nem lehetſèges, hanem à ki könnyen meg lehet. Igaz elég, aſſele vetkeidet meg mondanod, mellyec à te lelki eſmeretednec ſzorgalmatos meg roſtaláſa vtan eſzedbe iutnac. A mellyekrul nem emlekezel azokrul meg çred à io akarattal, hogy kéſz volnal azokatis meg mondanod, ha eſzedbe iutnánac. De meg laſsad hogy akaratod ſzerent ſemmit el ne titkoly, es ſemmit meg ne tagad benne. Mert azt mondgya à bolch, hogy à ki el reiti bűneit nem iol leſzen dolga, de à ki meg vallya es el hadgya, irgal maſsagot talal magánac. *Prouer: 28.*

Harmadic Reſze.

EZ Euangeliomnac vtolſo reſzeben, az hala adaſrul, es hala adatlanſagrul adatic tanulſag minekűnc. Az hala adaſnac nemes peldáia vagon az egíc poklosban, ki meg tiſztuluán, es à papok iteletec ſzerentis meg tiſztultnac talaltatuan, *Meg tere Chriſtushoz, dichőetuen az Iſtent nagy ſzoual. Es orczaiara borula lábaihoz, halakat aduan ű neki.* Ezeket à végre iratta meg à ſzent lélec, hogy mies kő- *Az hala adaſnac peldáia.*

ueſsűc,

veſsüc. Mert à mit ez miuele, mi tűlünkis vgyan azont keuanńa à mi Iſtenünc. Tanullyuc meg azert it ez arànt, elöſzör hogy tartozunc Iſtennec hala adàſsal: Touabba mirül kel hàlat adnunc, Vegezetre mi módon, es minemü dolgokban kel meg ielentenünc hala adaſunkat.

Mit kel az hala adáſrul tanulnunc.

Tartozunc hala adaſſal.

Hogy tartozzunc hala adàſsal, az Iſtennec parancholattya kötelez reia. Nem oly dolog à hala adas, mellyet ember megis miuelhetne, elis hagyhatna bün nelkül, hanem à kire vgyan kötéles. Azt irta Moyſes à maſodic parancholatba, hogy Iſtennec neuet heiaba ne vèd. Heiaba veſzed kedig, ha nem dichered, es nem magaſztalod az ü io tetemeńiert. Szent Pàlis arra int, hogy mindenekrül halat adgyunc. Touabba, az Iſtennec io tetemeńies, vgyan ezenre kiztetnec minket. Azert teſzen enni ſoc ſzantalan iót mi velünc az Iſten, hogy meg bizonecha, es meg mutaſsa mely igen ſzeret, es viſzontag az ü ſzerelmére indechon minket. Kit meg bizońet Moyſes monduan. Azt monda nekem az Iſten. Meńel, iary elotte az én nepemnec, hogy menńen be, es biria à földet, mellyrül meg eskütem az ü attyoknac hogy nekiec adom. Es moſtan mit keuan ó Iſrael à te vrad Iſtened te tülled egyebet, hanem chac azt, hogy félyed es ſzereſsed ütet, &c. Latode midön az Iſtēnec io tetemeńerül emlekezic, hogy à meg igert földre be uiſzi az ü nepet, ottan vtaña veti aztis, hogy ſzeretetet keuan tülöc erette. A hol kedig az Iſten

Iſten parancholta az hala adáſt. 1. Teſ: 5.

Miert teſzen iot uellünc Iſten.

hez valo ſzeretet talaltatic, ot vagón ketſég nelkűl az hala adáſis. Mert lehetetlén, hogá ki ſzereti, az ne dicherie es ne magaſztallya Iſtenét. Annac fölőtte, az hala adáſnac nagy bőchűletes volta, es melto ſagais, arra vonſzon, hogy gyakorlyuc ezt az io chelekedetet, mely oly nagy meltoſagos es bőchűletes Iſtennec előtte, hogá aldozátnac neueztetic az ſzent irásban. Aldozzál, vgymond ſzent Dauid Iſtennec, dicheretnec aldozattyat. Megint maſut, dicheretnec aldozattyat aldozoc teneked, es az vr nac neuét ſegetſégűl hiuom. A Chriſtuſnac es az ſzenteknec peldaiais arra tanet, hogy hala adoc legyűnc. Valamikor iduőzetőnc vagy űnnen magaőt, vagá ſeregeket elegetette mindenkoron halat adot attyanac. Arrulis vallást tén, es hala adaſsal dichére attyat, hogáz Euangeliomi igaſságot, á ből chektűl el reitugn, á kisdedeknec meg ielentette. Sz: Pál kedig, inkab minden leueleibe halát ád az ű tanetuaniirul, hogá neuekedtenec á hitben, es az Apoſtoli tudomanban. Azonképpen ſz: Dauid eá nehaní Pſalmuſt irt, mellyekben ingyen ſemmi egyeb ninchen hala adaſnal. Ieles okai ezec á hala adáſnac, es ollyac hogá meltan indethatnac es gerieſzthetnec reia minket, hogá hala adásba foglallyuc magunkat

Bochűletes az hala adás.

Pſal: 49. Pſal. 115.

Chriſtus es á ſzentec halat adtanac. Mat: 26. Ioan: 6. Mar. 8. Math. 11. Rom. 1. 1. Cor. 1.

De miert auagy mirűl kel Iſteñec halát adnűc? Teſti es lelki io tetemeniirűl. Teſti io tetemení, hogáép tagainc vannac, hogá Iſten egeſséggel ſzeretet. Hogá napot, holdot, chillagokat, es az eget vgá terē tette,

Mirűl kel halat adni. Iſtennec teſti io tetemenyirűl.

tette, hoǵ ſzolgalnac à mi eletűnknec. Hoǵ alkolmatos időben eſőt es mikor annac ideie tiſzta időt ád. Hoǵ à főldből gábnát, es ſoc kilőmb kilőmb fele gűmőlchőt teremt teſtűnknec taplalaſara. Hoǵ minden oktalan allatokcal ſzolgaltat minekűnc. Hoǵ munkankat haſznoſsa, es gyűmőlchőſse teſzi. Hoǵ betegſegekből es ſoc egéb nyaualyakbol gyakorta minket meg ment. Hoǵ tiſzteſséggel ioſzággal es ſzerenchéuel mindenikűnket az ű hiuattallya es allapattya ſzerent meg latogattya. Egyeb ſoc ez vilagi aiandekiualis erdeműnc főlőt meg aiandekoz.

Lelki io tetemenirűlis.

Lelki io tetemenyi, hoǵ kereſztyen ſzűlec altal hozot è vilagra. Mert ha pogan ſzűlektűl ſzulettűnc volna, hiendo dolog, hogy mies poganoc volnanc. Hoǵ à tellyes emberi nemzetet, az ű ſzent fianac vére hullasaual meg valtotta. Hoǵ à kéreſztſegnec miatta minket vionnan nemzet. Hoǵ az ű ſzent lelket atta nekűnc, es az ű ſzent igeiebe magat es akarattyat beuſéggel meg ielentette. Hoǵ az anyaſzentegyhazat à pokolnac kapui ellen oltalmazza, es nem haǵ az őrdőgnec raitunc hatalmat venni. Hoǵ à mi teſtűnknec fel tamadaſt, es mind teſtűnknec lelkűnknec az őrőc bodogſagot igerte. Es ezeknec főlőtte, ſzűntelen kilőmb kilőmb lelki io tetemenit kőzli mi velűnc. Mind ezekért bizoń mélto hoǵ ǵiel nappal, minden

den időkben dicheriűc es tiſztellyűc à mi vrunkat, es ſziuűnc ſzerent halákat adgúnc ű neki.

Azt kel immar meg mondanunc, mint es mi- *Mint kel ha-*
nemű dolgokban ſzűkség az hala adáſt gyakor- *lat adnunc.*
lanunc. Előſzőr hitből ſzarmazo imadsággban. *Imadsággal.*
Mert nem chac kernűnc kel valamit Iſtentűl mi-
kor imadkozunc, hanem à mit el vettűnc arrulis
illic halat adnunc. Annac okaert, az iras, egbe fog-
lallya à kőnőrgeſsél az hala adáſt. Szűntelen im- *1. Teſs: 5.*
adkozzatoc vgymond ſzent Pal, es Iſtennec min-
denekrűl halat adgyatoc. Touabba à mi hitűnk- *Vallaſsal.*
nec vallasában: Hog mindenec előt, es minden i-
dőkben batorsággal vallyuc hitűnket. Vilagos- *Matth. 5.*
kodgyec hitűnc à vallasban es dichirteſsec embe-
rektűl à mi menniei ſzent atyanc, az mi bennűnc
beuelkedő aiandekiert. Annac fölőtte az engedel- *Engedelmeſ-*
meſsegben, engedgyűnc Iſtenűnknec mindenben, *ſeggel.*
őrőmeſt vegyűc tűle, valamit mi velűnc cheleke-
dic. Bekéuel ſzenduedgyűc az mi reianc bochata-
tot kereſztet. Mint ſzent Iob, ki minden haboru- *Iob. 1.*
ságí, nyomoruságí es kar vallasi vtan, aldgya va-
la az Iſtent monduán. Az vr atta az vr uőtte el.
A mint az vrnac teczet vgy lőt. Aldot legyen az
vrnac neue. Vegezetre, az mi felebaratinkhoz ua- *Attyafiui ſze-*
lo ſzeretetben es io tetemenyekben. Legyetec ir- *retettel.*
galmaſoc azt mondgya Chriſtus, mint à ti atya-
toc irgalmas. Amaz ſzolganakis, kinec az ű vra *Matth. 18.*

tiz eſzer girát engedet vala meg, azt monda, hogy aual kellet volna haladatoſságat meg mutatni, hogy ũis meg engette volna ſzolga tarſanac à ſzaz penzt. Annac okaert, imigẽ ſzolla neki. Alnoc ſzolga, mindẽ adoſsagodat meg ẽgedém teneked, nem illet volnae azert, hogy teis kõnyõrũltel volna à te ſzolga tarſodon, miképpen enis kõnyõrultem te raitad? Es ez, eleg legyen az hala adaſrul.

Az hala adatlanſagnac peldaia.

Ket fele hala adatlanoc.

Az hala adatlanság, à kilenczben ielentetic, kic nem terénec meg, hogy halakat adtanac volna vrũknac meg tiſztulaſokrul. Két fele hala adatlanoc vãnac è vilagon. Nemellyec vgan ſemi halát nem adnac Iſteñec, chac ſzaiokat ſem nittyac meg az ũ voroknac neue dicheretire. Nemellyec halat adnac, de nem vgy à mint kellene, mert az Iſten aiandékit magoknac tulaidonettyac, es magokat akariac belõle bõchũltetni, mint à Phariſæus, ki imigẽ imadkozic vala. Iſten hálat adoc teneked, hogy nem vagoc ollyã mint egébec, ragadozoc, paraznac, hamiſsac. Ketſzer bõtõlõc minden heten, dezmat adoc minden ioſzagombol. Ez à kép mutato, vgy ſzól mintha magatul lõt volna minden io, es nem tulaidonettya annac à kie, az az, Iſtennec.

Luc. 18.

Nagy bũnaz hala adatlanſag.

Mely nagy bũn legen kedig az hala adatlanság, chac abbolis meg erthetty ũc, hogy ellenkedig az elſõ es maſodic parancholattal. Mert meg foſztya Iſtent az ũ tiſzteletitũl, es az ũ neuét meito dicherettel nem illeti. Meg teczic à Chriſtus panaſzolkoda

kodaſabolis, ki keſerues panaſzt tőn, à kilencz hala adatlan meg tiſztult poklosoc felől, mondván: *Nem de tiſzen tiſztulanake meg? Hol uadnac ama kilenczen? Nem talaltattac à kic meg tertec uolna, hogy dichoetenec az Iſtent, hanem chac ez idegen.* Meg teczic annac fő-lőtte, à bűnteteſekből mellyekcel fenyegeti Iſten azokat, à kic hala adatlanoc, tudni illic, hogy el veſzi tűlőc az ű aiandékit es azoc helyet teſti es lelki nya ualyakat bochat reiaioc. Halgaſsacze mit mond à Prophetanal. Nem tudta, hogy én attam neki à gab- *Oſeæ. 2.*
nat, à bort, az olait, es meg ſokaſetottam neki az ezüſtöt es aranyat. Annac okaert el veſzem az én gabnamat es boromat, &c. Maſut megint. Ime el *Amoz 8.*
iűnec à napoc azt mondgya az vr, es ehſeget bocha-toc à földre. Nem kenyernec ehſeget ſem viznec ſzomńuſagat, hanem az Iſten igeie hallaſanac ehſe-get, es ſzomnyuſagat. Az az, el veſzem à hala adat lanoktul, mind è vilagi, ſ-mind lelki iauaimat, es az oknac ſzűkſegéuel bűntetem űket. Ezekhez illic Salomonnakis imez mondaſa. Az hala adatlañac *Prouer: 17.*
hazatul el nem tauozic à gonoſz. Lattunc oly em-bereket, kic minden ioban beuelkedtenec, es vé-gre nagy ſzűkſegre iutottanac. Miert? az hala adat-lanſagert. Mikor valami ńomoruſagban eſűnc, ak-cor igen kialtunc Iſtenhez, es igen kőnyőrgűnc neki. Ha meg ſzabadulunc ottan, el feletkezűnc rulla. Maga bizoń ſoha nem vagyunc tellyeſség- *Mindenkor uagyon mert könörgeni.*

gel oly ũreſsec akar teſti ſ-akar lelki náualyaktul, hogy mindenkoron oka nem volna miert kellene ſzũntelen kõnyõrgenũnc, es à pokloſokcal eġtembe vrunkat kernũnc, hogy kõnyõrũlne raitunc. Holot azert â hala adas kedues Iſtennel, keriũc ũ ſzent felſeget, mint Dauidis keri vala, hogy náſsa meg à mi ſzankat, az ũ dicheretinec hirdeteſere.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN TIZENÕTÕDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, à ſzent Máte Euangeliomianac vagyon meg iratua VI. reſzében.

AZ idõben, Monda Ieſus az ũ tanetuanyinac. Senki nem ſzolgalhât ket urnac. Mert auagy egyiket gyũlõli, es à maſikat ſzereti auagy egikhez ragazkodic, es maſikat meg utállya. Nem ſzolgalhattoc Iſtennec es à Mammonnac. Azokaert mondóm titnektec: Ne legyetec ſzorgalmatoſoc à ti eletetekrũl, mit egyetec, es mit igyatoc. Se teſtetekrũl, miuel ruhaſztaſsatoc. Nem de nagyobbé az elet az eledelnel: es à teſt à ruházatnál, Tekenchetec meg az égi madarakat: Mert

Mert ſem uetnec, ſem aratnac, chůrbe ſem gyůtnec: de azert á ti menyei atyátoc el elteti ůket: Nem de ſokcal iobbac uattoke ti azoknal? Kichoda kedig kőzzůletec, ki ſzorgalmatoſsan gondokoduán magaſságat egy ſengel meg őregbithetneie? Es mire uattoc ſzorgalmatoſoc á rubaſzatrul? Nezzetec mikeppen neuekednec á mezei uirágoc: Nem munkalkodnac, ſem ſonnac: maga mondom tinektec, hogy meg Salomon ſem uolt minden ů dichőſegebe igy meg ruházatua mint ennec egyic. Há kedig az Iſten á mezei fůuet, mely ha má uagyon, holnap á kemenczebe uettetic, ekeppen ruházza. Nem de inkáb miueli ezt ti ucletec? ő kisdet hitůec. Azokaért, ne legyetec ſzorgálmatoſoc, ezt monduan: Mit eſzůnc, auagy mit izunc? auagy miuel ruhazzuc magunkat? (Mert mind ezekrůl á poganoc ſzorgalmatoskodnac) Mert á ti mennyei atyatoc tudgya, hogy mind ezec nelkůl ſzůkőlkőttőc. De kereſſetec előſzőr az Iſternec orſzágat, es annac igaſságat es mind ezec meg adattatnac tinektec.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

EZnec ez Euangeliomnac ſommaia, Chriſtuſnac amaz ſzép mondasábã foglaltatic be, mellyel az ů beſzédet vtolſzor be feiezi monduán. Kereſſétec előſzőr az Iſtennec orſzágat, es az ů igaſságat, es ezec mind meg adatnac tinektec. Szůkſég volna peniglen, hog tellyes eletűnket, ennec è mondáſnac regulaiahoz ſzabnőioc,

hoǵ az Iſtennec orſzágat es az iduoͤſséget kereſ-
noͤioͤc mindeneknec eloͤtte, ſzolgalnanc à mi vrũk-
nac, miuel hoǵ vgyanis az ů ſzolgalattyara terem-
tettůnc: Es vtolſo gondunc lenne è vilagi es teſti
dolgainkra. Kit ha meg miuelnęnc, bizonyoſsa te-
ſzen minket Chriſtus, hoǵ nem igen naǵ gond
viſeleſůnc vtanis, meg adnaia nekůnc, ez ielen va-
lo eletůnknec ſzůkséges taplalaſat.
Harom réſze vagyon kedig ez Euangeliomnac.

Elſoͤben int minket iduoͤzetoͤnc, hoǵ ne le-
gyůnc foͤloͤtteb ſzorgalmatoſoc à teſti eledelrůl,
es ruhazatrul.

Maſodikban, eǵ nehany bizonságokcal bi-
zonettya, hoǵ az Iſten el taplalhat es el taplal min-
ket, chac bizzuc reia magunkat, ha ſzinten nem
leſzůnkis foͤloͤtteb ſzorgalmatoſoc.

Harmadikban, regulaiat ſzabia à mi eletůnk-
nec, meg tanętuan reia, mit eloͤſzoͤr, es mit vtolſzor
kellyen kereſnůnc.

Elſoͤ Reſze.

Nem kel è foͤl doͤn kenchet gyůiteni.

ARra intet vala Chriſtus è mai Euangeliom e-
loͤt, hoǵ ne ǵůytenenc kenchet è foͤldoͤn ma-
gũknac, holot à roſda es moly meg emeſzthetnęie,
es az oruoc ki ashatnaiac ſ-el oroſzhatnaiac. Hanẽ
hoǵ kenchet ǵůitenenc magunknac meńbe, holot
ſem

ſem à rosda, es moly el nem veſzthetnęie, ſem az oruoc ki nem ashatnaiac es el nẽ lophatnáiac. Mert valahol, vgy mond, à te kenched vagyon, ot vagyon à teſziuedis. Mely inteſre, imigyen felelhetet volna valaki ů neki. Miert nẽ gůitenec è fŏldŏn kẽchet, hiſzẽ meg lehet hog ittis gůichec meńorſzágbais? è fŏldi kazdagſagnac kereſesébenis az iduoſſégnec dolgabanis ſzorgalmatos legyec? Mit art azert, ha mind à kettŏbe foglalom magamat?

Effele hamis velekedes ellen ſzól Chriſtus ez Euangeliomban, es arra tanęt, hog minden fŏſuenségtůl, es è vilagi fŏlŏtteb valo ſzorgalmatoſsagtul ůres legyen à mi ſziuůnc. Mert *ſenki nem ſzolgalhat, ugymond, ket urnac.* Mely mondas è vilag ſzerent oly igaz, hog bator vgyan igen egenes erkŏlchůc volnanakis, két vrnac eg ſzolga nem ſzolgalhatna, meniuel inkab ollyaknac, mellyeknec erkŏlchŏc kilŏmbŏzŏ volna egmaſtul? Mert vgy ha egiknec keduebe akarna lenni, à maſikat meg kellene bantani, auag talam gyůlŏlnies.

Nem ſzolgalhatni két urnac.

Azon modon vagyon nekůnc dolgunc az Iſtenelis. Azt alettyac ſokan, hog egſzerſmind ſzolgalhatnac Iſteńekis, ez vilagi kazdagsagnakis. De nem lehet azt mondgya iduozetŏnc. Mert az Iſten nem ſzokta ſenkinec adni, ſŏt ſenkiuel kŏzleni az ů tiſzteſséget, es azt à ki neki akar ſzolgalni, eppen es egeſzen maganac keuanńa. Azert mond

Iſtennekis, à kazdagságnakis nem ſzolgalhatnac.

Deut. 6. gya Moyſes altal. Szereſsed à te vradat Iſtenedet, tellyes ſziuedbŏl,tellyes lelkedbŏl,es tellyes elmedbŏl,es minden tehetségedbŏl. Nem akaria hogy meg oſzad magadat hanem ha ŭ ſzolgaia akarſz lenni,mindeneſtŭl fogua ŏue leg, azt keuannya tŭled. Esa. 28. Arrul iria Esaiaſis, hog ſzoros agya vagyon Iſtennec, ketten reia nem fernec,es rŏuid leple, ketŏt be nem fedezhet. Vgyanis hog ferhetne ŏſzue az Iſtennec ſzolgalattya, à Mammonnac, az az,à kazdagsagnac ſzolgalattyaual,holot tellyeſséggel ellenkedŏ dolgot keuannac mi tŭlŭnc? Iſten azt parancholla, hog à tiedetis à ſzegenyeknec oſztogasd. Ad el vgymond mindened, es oſztogasd à ſzegenyeknec,es meńorſzagban leſzen kenched teneked. Legyetec irgalmaſoc, miképpen à ti meńei atyatoc irgalmas, adgyatoc es adatic nektekis. A Mammon kedig azt akaria, hog vſuraual,alnoksággal,orzaſsal,toluailaſsal el vegyed es tiedde tegyed à masétis. Es è két vr,oly igen nem fernec egbe, hog valaki é vilagnac barattya akar lenni Iſtennec ellensége leſzen azt beſzelli ſzent Iacab. Méltan mondgya azert vrunc, ſenki nem ſzolgalhat két vrnac, hogy nem ſzolgalhatunc Iſtennekis az Mammonnakis.

Iſten es à Mammon ellenkedic.

Iſten mit parancholl.

Math. 19.

Luc: 6.

A Mammon mit parancholl.

Iaco: 4.

Nagy uakſág à kazdagſágnac ſzolgalni.

Akarnam, hog gondolnáia meg minden ember, mely nag vaksag es balgatagság legyen è vilagi kazdagsagnac ſzolgalni, mely haſonlatos à bal-

baluańhoz, ki ſem magáual ſem maſsal iot nem tehet. A halaltul meg nem ſzabadethat, miképpen meg techic amaz kazdagnac peldaiabol ki mindenekcel beuelkedic vala, mind az altal imigyen ſzollanac ů neki. Bolond, ez ęiel meg keric à te lelkedet, es à mit ǵůytőttel, kie leſzen? A pokoltul ſem menthet meg, ſőt meg ſem kőnńebetheti à pokolnac kenńat, à mint az iol lako es friſsen őltőző kazdagnac veſzedelme meg mutattya. Ki midőn pokolba ęgne, eǵ chőp vizet keuan vala az ů nyeluęnec meg hiuőſsetesére, de az ſem adatéc ů neki. A teſti betegséget ſem veheti el emberrůl, mert az Euangeliomban oluaſsuc, hoǵ eǵ aſzoniallat, ki tizenket egeſz eſztendeig ſzenuette vala à ver korságot, minden kazdagságit el kőltőtte vala az oruoſokra, de mégis ſemmit nem haſznalhattanac vala neki. Nem engedi hoǵ az ember keduere elheſsen è vilag ſzerentis, hanem nyughatatlanna teſzi ůtet, es az ſoc ſzorgalmatoſságnac miatta el fonńaſztya. Vegezetre az kazdagságnac ſzerelme minden vetekre es gonoſsággra reia viſzen. Annac okaert ira ſzent Pal Timotheuſnac, Hoǵ à kic meg akarnac kazdagulni, keſertetbe eſnec, es az őrdőgnec tůribe, es ſoc haſzontalan keuanságokba, mellyec az embert veſzedelemre viſzic. Mert minden gonoſságoknac győkere à telhetetlenség. Sőt à mint maſut mondgya baluań imadaſis.

A kazdagſág halaltul nem ſzabadethat. Luc. 12.

A pokoltul meg nem menthet.

A betegſéget el nem ueheti. Luc. 8.

Nem hagy embernec kedue ſzerent elni.

Bůnőknec oka.

1. Timo: 6.

Epheſ. 5.

Nem tanet Christus reſtſégre.

Ezec mind igazac,es azért int minket Chriſtus hogy ne adgúc magunkat à kazdagságnac ſzorgalmatos kereſesére. Mind az altal nẽ vgy erched az Chriũſnac inteſet,mintha tuńaságra tanetana minket es à reſt heuereſt ioua hadnáia. Nẽ miuéli ſemmiképpen, es meg nem valtoztattya azt, à mit az elſõ ſzũleknec ſzolla monduán. Á te orczadnac veretekeuel eſzed az te kenyeredet. Sem à mit Dauiddal mondata az ũ ſzent lelke. A te kezeidnec munkaiat egyed. Nem tiltya azert ſenkitũl, hogy az ũ hiuatallya ſzerent valo munkat miuellye, es vgy kereſſen életet maganac. Hanem azt akaria hogy ne legyũnc fõlõtteb ſzorgalmatoſoc, ne kereſsũc nyughatatlan elmeuel az kazdagſagokat, Iſtẽt è vilagi ioſzágert hatra ne veſsũc. Nem ſzolgalhattoc vgymond Iſtennekis az kazdagságoknakis. A ſzolgaláſrul ſzól nem az kazdagságnac birasárul, auagy igazan valo kereſeſerũl.

Gen. 3.

Pſal: 127.

A fõlõtteb ualo ſzormatoſságot tiltya.

A tiltaſnac ertẽme.

Mintha imigyen ſzollana. Sziuetec à kazdagſaghoz ne ragadgyon. Inkab ſzereſsetec Iſtent az kazdagságnal. Ez vilagi kazdagságert,à lelki dolgokat, Iſten igẽnec halgataſat,à ſzentségeknec gyakorlaſat,àz ſzũntelen imadkozáſt, az atya fiui ſzeretetet hatra ne hadgyatoc. A kazdagság ha vgyan reiatoc folynais, ſziueteket reia ne veſsétec, Szent Palis illyen ertelemmel ir vala Timotheuſ,

Pſal: 62.

1. Tim: 6.

theuſnac monduán. Paranchold meg ez vilagi kazdagoknac hog ne bizzanac az kazdagságnac bizontalan voltaban, es fel fuualkodot lelkűec ne legyenec.

Mert à regiſzent atyaknac, Abrahamnac Lothnac, Dauidnac Salamonnac hiſtoriaia meg bizonnettya, hog nem tiltatic lſtentűl à marhanac mertekletes es ſzorgalmatoſság nelkűl valo kéreſeſe. Sőt ſzabad ſzükségis embernec az ű hiuatallya ſzerẽt munkalodni es kereskedni, hogy legen miuel taplalni es ruhazni magat, es haza népet, es hog az ű maradekinakis hagyhaſson valamit holta vtan. De mindenkoron, ot kel ennec à mertekleteſségnec lenni, hogy tellyes ſziuet el ne hadgya foglalatni è vilagi gondoktul, es hog lſtenerűl el ne feletkezzéc. Touábba hog ne ragadozáſsal, vſurával, orzáſsal, toluailáſsal, chalardsággal, es ne oly foglalatoſságokcal mellyec az ű hiuatallyahoz nẽ illenec, hanem igaz es oly munkaiaual mely az ű allapattyahoz es tiſztihez illic, gyűichőn marhat maganac. Touabba, hog iol ęllyen aual, à mit lſten ő neki adot. Taplallya tiſzteſsegeſen magat es az őueit belőle, ne legyen ollyan mint à beka, melyrűl azt mődgac, hog még à földbe ſem mer eleget eñi. Segetche az eghazakat, hog miképpẽ az ô tőrueńbe, mindeñec, kellet valamit adni à templomnac ep pűletire, és à papoknac ęletekre, azőképpè moſtanis legyen

A marha kereſes nem tiltatic.

Mint kel kereſni à marhat.

Mint kel á marhaual élnì

legyen honnét eppeteni az eg̃hazakat, es miuel ęl-
niec azoknac à kic prædicalnac, es à ſzentſegeket
ſzolgaltattyac. Adgyon à ſzegenyeknekis, ſzegie
meg az ehezõnec az ũ kenerét, mert ha azt nem
miueli, az Abraham kebelebõl fogiac iõuendõre
Luc: 16. nézni à ſzegeñec, mikor à pokolnac tũzeben ég à
kegyetlen kazdag. Vegezetre valamit ád Iſten azt
io neuen, hala adaſsal vegye, es meg elegedgyec vę
le. Emlekezzéc meg ſzent Pálnac imillyen monda-
1. Tim: 6. sárul. Nagy nyereſeg az Iſtenes ęlet, oly lęlekcel,
mely meg elęgedic az Iſtentũl ũ neki adatot ręſzel.
Mert ſemmit nem hoſztunc be è vilagra, ſemmit
ki ſem uihetũnc: Ha azert ruhazatunc es eledelũnc
Pſal: 36. vagyon, ezekcel meg elegedgyũnc. V gyanis iob,
azt mondgya ſzent Dauid à keues az igaznac, à
bũnoſõknec ſoc kazdagſagoknal. A kic ezekhez
tartyác magokat, azokat illeti imez igeret: Nin-
chen fogyatkozàſoc az Iſten fęlõknec. Ifiu voltam
Pſal: 33. es meg vénhettem, nem lattam hog̃ az igaz el ha-
Pſal: 36. gyatot, ſem hogy az ũ magua kęnyeret koldult
volna. Méltan int tahat minket Chriſtus, hogy
ne legyũnc ſzorgalmatoſoc eletũnkre mit egyũnc,
es mit ig̃unc, ſe teſtũnkre miuel ruhaztaſsunc.

Maſodic réſze.

Ez

EZ Euangeliomnac masodic reszében, arrul teszen minket bizońossa vrunc, hogy Isten el tarthat, elis akar minket tartani, es azert nem illic fölötteb valo szorgalmatossaggal magũkat farasz tanunc. Mellyet igen szůkseg tudnunc. Mert oly erős kesertet, ê testi ęletrůl valo szorgalmatossag, hogy neha még á szenteketis meg botrankoztattya. Midőn á pusztabã azt igerte volna Isten Moysesnec, hogy egy holnapra valo elég hust adna az Israel fiainac, lehetetlen dolognac teczic vala ů neki, hogy be telnęiec az Isten igereti. Ez à nép, vǵmond, hat szaz ezer gyalog, es azt mondod, egy egesz holnapig elég hust adoc nekic. Vallyon iuhoknac es ökröknec sokasaga vagatikę le, hoǵ eleg leǵen etelekre? Auagy à tengernec minden halai egybe gyůlnekę hogy meg elegechęc ůket? Latode hogy még ezis, noha az vrnac szent es hiu szolgaia vala, meg tantorodéc egy keuesse, es ketelkedec benne, hogy elég hust adhatna nekic az Isten. Kinec ketelkedéset meg fedde az vr monduan. Nem de erőtlene inkab az vrnac keze? Maid meg latod hogy az én beszedem letel szerent be telic. Vgyan ezen ketelkedes ellen mondgya ittes Christus. Ne legyetec szorgalmatosoc.

El tarthat, elis tart Isten.

Erős kesertet à szorgalmatosság.

Num: 11.

Két féle à szorgalmatossag. Egyic io, es Isten tůl parancholtatot, à masic gonosz, es oly mellyet meg tiltot az Isten. Io szorgalmatossag az, hogy szůntelen

Két féle à szorgalmatossag.

Io szorgalmatosság.

ſzũntelen el iary à te hiuatalodba, à mit à te hiuatalodnac tiſztí tũled keuán, azt meg miuellyed. A pap prædicallyon, es ſzolgallyon az oltárnac, es vegye haſznat munkaiának, egyec az oltarrul. A vitez, vitezkedgyęc. A ſzanto ember ſzanchon, à miues miuellyen. Egyebis minden munkalkodgyec, hogy eheſsec az ũ munkaianac gũmõlchében.

Gonoſz ſzorgalmatoſság. Gonoſz ſzorgalmatoſság, ketelkedni benne, hogy Iſten el tarthat, es el tart, hogy ęl elhecz igaz munkad vtanís, es annac okaert, tõruentelenũl, es meg tiltatot eſzközõc altal kereſni eletedet. Vgymint v ſuraual, ragadozáſsal, toluailaſsal, koborlaſsal, alnoc hamis kereskedéſsel, kilõmb kilõmb fele chalardſaggal, teſtednec ondokſag ala veteſeuel. Auagy chac hiuatalodtul idegen dolgokcal. Mint mikoron, valamely egyhazi ember kereskedig, az ũ tiſztiben el nem iaruán ez vilagi dolgokban õlgyeti magát, hogy meg kazdagulhaſson. A paraſzt auagy oly valaki, à ki nem mélto es nem elegendõ reia, az eghazi rend közze be tollya magat, hogy à kapatul cheptũl meg menekedheſséc.

Luc. 16. Gonoſz ſzorgalmatoſsaggal viſel vala iouendõ eletére gondot az alnac ſafaris, midõn kárt tõn vranac hogy baratokat ſzerzene maganac, ki ũtet hazokba be fogadnaiac. Hogy mi effele ſzorgalmatoſſagba ne eſsũnc, õt bizonſaggal bizoñetya, hogy el tart es el taplál minket Iſten, chac bizzuc reia magunkat.

Az

Az elsõ imillyen. Nem de nagyobbe az élet az eledelnél, es à test à ruhazatnal. Az az: Ha ele- tet es testet adot Isten, ki nagyob az eledelnel es ruruzatnal, meniuel inkab meg adgya azt à mi kisseb? vgymint az ételt italt es à testi ruhat? A mi gond viseleseünc es szorgalmatosagunc nelkül teremtet es taplalt minket anyanknac mehében. Mihelyt ez vilagra születtünc, azonnal kész eledelt adot szülenknec emleiből. Hogy nem tartana el tahat immáron emberi korunkban, midõn soc modgyat es eszközit mutatta eletünknec? Ne ketelkedgyünc annac okaert az ü atyai gond viselesében, hanem mondgyuc azt, à mit szent Pal mond vala. Hogy á ki az ü tulaidon fianac sem keduezet, hanem mi erettünc adta ütet, hogy lehetne hogy véle egyetembe mindent nem adna minekünc? 1. Bizonyetas hogy el tart Isten. Rom. 8.

Masodic bizonyetas, à madaraknac peldaiabol vetetet. Tekenchétec meg, vgymond, az égi madarakat. Mert sem vetnec sem aratnac, &c. Miképpen hogy soc fele madarac vannac, azonképpen, nem egy féle elettelis élnec. Nemellyec gabnat eznec auagy fü magot: Nemellyec hust: Nemellyec halat, Nemellyec vasat, mint az Sztrucz madar. Es noha sem szantnac, sem kapalnac, sem aratnac, sem à chürbe nem gyüütnec, mind az altal vgyan el tartya üket az Isten. Mi iobbac dra- 2. Bizonyetas.

gabbac

gabbac es bőchűletesbec vagyunc azoknal, mert az Isteñec abrazattyara es hasonlatosságára teremtettűnc, es à teremtőnec parancholattyabol, mindẽ teremtet allatokon vralkodunc. Annac fölőtte, szantunc, vetűnc, chűrbe gyűittűnc. Kereskedűnc, à föld gyomrabol aranyat, ezűstőt asunc. Nem chac bort, kenyeret es vizet adot, à mi vrunc, eletűnkre, hanem vadat, madarat, halat, iuhokat, ökrőket es soc egyeb allatokat. Mit ketelkedűnc azert mégis mintha az ű mi hozzanc valo io akarattyanac, es gond viseleſenec, enni soc ielengetése vtannis, el feletkezneiec rullunc az, à ki az hollo fiaknakis eledelt ád? nem feletkezic bizoń, chac vessűc ű benne minden remenségűnket.

Gene. 1.

Pſal: 146.

Harmadic bizonyetas.

Harmadikcal imeuel akar reia birni minket Christus az Istenbe valo bizodalomra. *Kichoda kedig kőzzűletec, à ki szorgalmatosan gondolkoduán magaságat egy singel meg őregbethetneie?* Mintha azt mondanaia, hogy haszontalan à mi szorgalmatosagunc. Mert miképpen nagyobba nem teheti annal magat az ember, mint à termęszet hoszta, aszon képpen heiaba valo mind gond viseleſűnc es minden szorgalmatosagunc Isten nelkűl. Sűrgőlődhetic es forgolodhatic vgyan az ember, de ha az menyei atya meg nem aldgya munkait, kárba leszen minden faradsága. Mi nem egygyet lattunc ollyat, ki mind ęiet napot egygye teszen, azert vgyan

Haszontalan az emberi szorgalmatosag.

gyan ſemmi elő meneti ninchen dolgaban. Megint nemellyec mintha ſemmit nem miuelnęnec, azert vgyan beuelkednec. Honnet vagyon ez? Mert ha Iſten nem eppéti hazunkat, heiába munkalkodnac azoc à kic azt eppétic. A hol peniglen az Iſten vagyon, ot az ű aldomáſa kazdagga teſzi az emberéket. Veſd Iſtenre tahat à te gondodat es ű el tart tegedet. Pſal. 126. Pſal: 54.

Negyedſzer, à mezei viragokat veti peldaul monduan. *Mire uattoc ſzorgalmatoſoc, à ruhazatrul? Nézzetec mikeppen neuekednec à mezei uiragoc.* A mezei liliomoc, es egyeb fele viragoc, minden gondolat nelkűl vannac. Sem fonnac, ſem ſzűnnec. Az Vr Iſten à földből ſzolgaltat neduesſéget az ű neuedekenſegekre, oly ſzépen fel neueli es megekeſéti kedig űket, hogy még Salomon ſem öltözöt ſoha ollyan ſzepen mint ezec, noha kazdag es dichőſeges kiraly volt. Ha ez egy kis ideig maradando fűueket es viragokat, igy öltözteti fel à teremtő, balgatagſag volna azt alçtani, hogy nekűnc ruhazatot nem adna, kiket nem vg teremtet hogy chac valameni ideig legűnc, hanem hogy örök ce meg maradgűnc, az örőc eletnec dichőſegeben. 4. Bizonytas.

Otődic bizonyetas imez. Hogy vgyan nem illic mi hozzanc kereſztyenekhez, kic az örőc eletre valaſztattunc, ez el mulandokért magunkat faraſztanunc. Mellyekrűl à poganoc ſzorgalmatoskod 5. Bizonyetas.

nac: Kik nem értuęn es nem tuduan az Iſtennec akarattyat, nem choda ha ſzorgalmatoſoc, de miuel hogy tudgyuc mi hoǵ nem kilőmben kőnőrűl raitunc, mint az atya az ű fiàn: Es hoǵ hamareb el feletkezhetnęiec az anya magzattyaŕul hoǵ nem mint Iſten mi rullunc, alkolmatlan dolog ketelkednűnc az ű gond uiſeleſe felől. *Tudgya à ti menyei atyátoc hogy mind ezec nelkűl ſzűkőlkődtőc.* Ha tudgya bizoń megis adgya. Es ha igaz à mit ſzent Pal mond, hogy valaki az őueire gondot nem viſel, meg tagadta hitit, es à hitetlennélis gonoſzb, ſoha magàra nem veſzi azt à mi Iſtenűnc, hoǵ gond viſeletlenſeggiert, ű̃is hitetlennec mondathaſséc. Eleget ád mindeñec ha nẽ mindenkoron añit ádis, à menit az emberi tehetetlenség kęuanna. El tarta Illyeſt à puſztaban, de nem borſos étekcel, hanem hamu alat ſűlt pogachàual es vizzel. Ruhat ada kereſztelő Ianoſnakis, de nem barſońbol, hanem teue ſzőrből. Mert tutta hoǵ elég es io az nekic iduőſſégekre. Nekűnkis annit ád meniuel meg eriűc es à meni iduőſſégűnkre leſzen. Annac okaert, minden ketelkedeſt ki veſsűnc ſziuűnkből, es batorsàggal tamaſzkodgyunc az Iſtennec igeretihez, ki meg igérte nekűnc hogy mind teſtűnkŕe lelkűnkre gondot akar viſelni.

Pſalm. 103. Eſa. 49.

1. Tim. 5.

Eleget ád Iſten.

3. Reg. 19.

Mar. 1.

Harmadic Reſze.

Kereſz-

KEreſsétec elŏſŏr az Iſtennec orſzágat, es annac igaſ-
ságat es mind ezec meg adatnac tinektec. Ez à mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac eg̀ igen ſzèp, es ieles mondáſa, melyben be foglallya es meg tanet minket rea, minemŭ rendnec kel tartatni minden dolgainkban, es tellyeſeletŭnkben. Két felè oſztya à dolgokat, es meg ielenti, mellyiket kel elŏb miuelnŭnc es mellyiket vtolban. Szŭkſèg peniglen minden embernec azt meg tanulni, hog̀ tudg̀a az ŭ cheleketit bizonyos regulahoz ſzabni es az Iſtennec tŏruenye ſzerent viſelni.

A Chriſtus rendet ſzab dolgainkba.

Két féle dologrul ſzól.

Es hog̀ iol meg erchètec ezt à mondáſt. Két fele dolgokrul ſzól ebben Chriſtus. Lelkiekrŭl es teſtiekrŭl. Azt akaria hog̀ elŏſzŏr es fŏ kèppen, à mi à lèleke, arra uiſellyŭnc gondot, az vtan oſzton à teſtiekre. A lelki dolgoc felŏl imezt mondgya. *Elŏſzŏr kereſsetec az Iſtennec orſzágat, es annac igaſságat.* Holot tanullyuc meg mi leg̀en az Iſtennec orſzága es igaſsága, es mint kellyen azt kereſni.

Harom orſzag vag̀on è fŏldŏn. Elſŏ è uilagi. Maſodic az ŏrdŏge. Harmadic az Iſteñec orſzága. E vilagi orſzag Iſtennec kilſŏ orſzága, melyben ez vilagon à feiedelmec es birac altal, biria es igazgattya az emberi nemzetet, à termeſzet tŏruenyenec es az orſzágbeli tŏruenyeknec rendelèſe ſzerent. Mert mindè hatalom, es minden feiedelemsèg Iſtentŭl vagyon, ŭ rendelte es hatta, hog̀

Harom orſzág uagyon è fŏldŏn.

E uilagi orſzág.

Rom. 13.

feiedelmec es birac legyenec, kiknec ſzauokat fogadgyac, tiſzteſséget tegyenec es engedgyenec az emberec. Errůl ez vilagi orſzágrul it nẽ ſzól vrunc. Mert à mit mond az minden kereſztyent illet, è vilagon kedig nem akaria hoģ mindennec orſzága legyen, auagy akarkies orſzagollyon, ha-
Prouer: 8. nem chac azoc, à kiket kiualt képpen rẹia valaſztot az, à ki imigyen ſzól Salomonnal. En altalam orſzagolnac à kiralyoc, es az tőrueń ſzerzőc igazat vegeznec. A feiedelmec en általam paranchol-nac es az hatalmaſoc igaſságot ſzerzenec.

ördögnec orſzága. Maſodic orſzág az ördögnec orſzágà, ki à bűn miat, vralkodic es orſzagol minden embereken, valakic vionnan nem ſzülettenec, auagy az viőnnan ſzületes vtan, ondoc bűnőkcel magokat meg főrtőztetuen, el veſztettec az Iſtennec ma-
Ioan: 8. laſztyat. Azoknac mondģa imezt à Chriſtus. Ti ördög atyatul vattoc. Azokrul iria ſzent Palis,
2. Tim: 2. hogy fogua tartatnac az ördögtůl. Ezt az ördögnec orſzágat mindenůt karhoztattya es rontya à Chriſtus.

Iſtennec lélki orſzága. Harmadic orſzág az Iſtennec lelki orſzága, auagy inkab orſzaglaſa. ki orſzágol az anaſzentegházban, az ű ſzẽt lelkenec, igeiẹnec, es à ſzentségeknec altala. Biria es igazgattya az ű hiueit, hoģ à teſtnec keuansági, es à bűn, ne vralkodģanac ű bennec hanem az ſzent Lélec Iſten, à hit, az Iſteni es atya-

fiui

fiui ſzeretet, es mindenben engedgenec az Iſten akarattyanac, mely ũket iora es ſzentsègre vezérli. Errũl ez orſzágrul ſzol vala ſzent Lukáchnal idõzetõnc monduán. Az Iſtennec orſzága tibennetec vagyon. Errũl kezdę el az ũ prædicallaſatis imigen, tanetuán, pœnitentiat tarchatoc, el kõzelget Iſtennec orſzága. E mai Euangeliombanis ezt parancholya hog mindeneknec elõtte kereſsũc. Laſsuc meg azert, mint kel kereſni. Luc: 12.

Mint kel az Iſten orſzágat kereſni.

Az Iſtennec orſzágat kereſi, à ki az aña ſzent eghazban, melyben az Iſten orſzágol es vralkodic, es melynec kiuũle iduõſség ninchen, meg marad. Hitũnknec egic agazattya ez. Hiſzem à kõzõnséges kereſztyen aña ſzenteghazat. Szũkség azert, hog minden valaki az Iſten népe kõzze akar ſzamlaltatni, ki vallyęc à hitetlenec gyũlekezetibõl, es à hiueknec gũlekezetiben, à Chriſtuſnac paſztorsága alat talaltaſséc. Tudgatoke mit monda az Iſten ſzent Ianoſnal? Iũietec ki én népem à Babilonbol, es az ũ bũneibe reſzeſec ne legetec. Szent Pális arra inti à Corinthusbelieket, hogy à hitetlenekcel eg igat ne vonñanac. Chriſtus megint azt beſzélli hog az ũ iuhai idegent nem kõuetnec, mert nem eſmeric az idegeneknec ſzauat. Szent Dauid kedig, gũlõltem, vgmond, à gonoſzoknac gũlekezetit, es ez eggyet kertem az vrtul, aztis kereſem, hog az vrnac hazába lakozzã

1. *Az anyaſzentegyhazába kel maradni.*

Apoc 18.

2. Cor. 6. Ioan: 10.

Pſal: 25.

Pſal: 26.

az én ęletemnec minden ideięben, laſsam az vrnac akarattyat, es latogaſsam az ũ templomat.

2. Az Iſten igeiet kel halgatni. Mat: 16.

Touabba, azis az Iſten orſzagánac kereſeſehez valo, hog halgaſsuc az ũ ſzent igeięt. Mit haſznal embernec ha az egeſz vilagot meg nyeri es az ũ lelket el veſzti? Mint talalhaſsuc meg peniglen lelkũnknec iduõſséget azt az Iſten igeięből erthetty ũc meg. Az tanęt meg reia, mint kellyen à teſtet õldõklentũnc, es à leleknec birtoka ala vetnũnc. A nilatkoztattya meg, az Iſten orſzagára valo vtat. Bizonságot teſzen errũl ſzent Dauid, mikoron imezt beſzélli, az Iſten igeie felõl. Az én labaimnac égõ ſzõuetneke à te iged, es az én vtaimnac uilagoſsága. Azert ſzerettem à te parancholatidat fellyeb aranal es à draga kõueknel.

Pſal: 118.

3. A ſzentségeket kel gyakorlani.

Annac fõlõtte, gyakorta kel elnũnc à ſzentségekcel, mellyec az Iſten keduęnec es malaſztyanac draga ſzent edęni. Nem keuannya ſem kereſi Iſtennec orſzágat, valaki nem gyakorlya az ũ ſzent fiatul ſzerzettetet ſzẽtségeket, nemis vralkodic auag nem orſzágol abban az Iſten. Mert azt mondgya Chriſtus, hog à ki uioñan nem ſzũletic uiztũl ſzent Lélektũl, be nem mehet Iſtennec orſzagába. Ha nem ęienditec az ember fiánac teſtęt es nem iandgyatoc az ũ veret, nem leſzen ęlet ti bennetec. A ki peniglen ęſzi az én teſtemet es iſza az én veremet én bennem lakozic, énis ũ benne, A ki ęſzi ezt

Ioan: 3.

Iohan. 6.

è ke-

è keńeret, ŏrŏkcé él. Ezekbŏl meg ertheti minden ember mint kellyen az Iſten orſzágat kereſni.

De hozza teſzi Chriſtus, hogy kereſsůc egé-tembe az ů igaſsagátis. Mert valakiket orſzagábã hit Iſten, azokat megis igazetotta, es kilŏmben ſen-ki meg nem nyeri az Iſtennec orſzagat, hanem az igaſság altal. A ki kedig meg nem igazult, ketség nelkůl nẽ az Iſten orſzagaba ualo. Ha kérded mi-choda igaſságrul ſzól, arrul, mellyel Iſten elŏt iga-zac vagyunc es igazaknac tartatunc, à hitnec es à parancholatnac meg tartaſanac altala.

Igaſságotis kel kereſni. Rom. 8.

A teſti dolgokrul auaǵ ſzůkséginkrůl imiǵen ſzolla vrunc. *Es ezec mind meg adatnac tinektec.* Azt igéri, hoǵ ha engedůnc az ů inteſénec elŏſzŏr es fŏ képpen Iſtennec orſzágat es igaſságat kereſsůc, Iſtenbe bizunc, es ů tůle varunc, meg leſzen es meg adatic mi nekůnc azis à miuel ęlnůnc, azis à miuel ruhaznunc kellene magunkat. Meg aldatic à mi kezeinknec mũkaia, es meg halgattatic à mi kŏńŏr geſůnc midŏn imiǵen imadkozunc. A mi minden napi keńerůnket ad meg nekůnc ma: Mõdanaia ua laki ezec ellen. Sz: Pal ketség nelkůl kereſte az Iſ-teñec orſzágat. Kereſte Iacob patriarchais. Mire ta hat hoǵ ſz: Palis ehezet es ſzomiuhozot, Iakobis añera ſzůkŏlkŏdŏt, hoǵ ſzintẽ Aegiptusba keſze-

Igéret ez uilagi ſzůkséginkrůl.

Miert ſzůkŏl kŏdnec neha à ſzentec. 1. Cor. 4.

Gene. 42. 46. tettec gabnaert kűldeni? Sőt végre mind maganac mint haza népenec oda kelletec menni, hogy à nagehségtűl meg menekedhetet volna? Kőnyű erre meg felelni. A Chriſtuſnac igerẹti ſenkit meg nem chal, mert ű igaſság, es ſoha nẽ hazudhat. De ű tud ga mikor mit kel nekűnc adni, es nem à mi eſzűnk tűl, hanem az ű bőlcheségetűl kerd abban tanachot. Valamikor kőzőnséggel è vilagi iokat iger minekűnc, mindenkoron oda kel azt ertenűnc az igerethez. Ha, es à menire iduőſségűnkre leſzen. Mert é vilagi aiandekoc, nem vgy adatnac nekűnc Iſtentűl, hogy akadéki, hanem hogy ſegetségi legénec à mi iduőſségűnknec. Midőn azert latuán, hogy à beuelkedes nem lenne iduőſségűnkre, ſzűkséget bochat reianc Iſten, nem chelekedic az ű igerẹte ellen, hanem vgy viſel gondot reianc, mint az mi iduőſségűnc keuanna. Lam mi magunkis meg koplaltattyuc neha haſunkat, mikorő ners à gomrunc, es valami nehezséget erzűnc teſtűnkben. Vallyon miert miuellyűc azt? Hogy meg emésze à gomor, az benne valo gonoſz neduességet, es iob egeſségűnc legyen. Azonképpen az Iſtenis, ha ſzűkőlkődtet es koplaltat neha minket, tudgyad hogy nem oly igyekezettel miueli, hogy el veſsen előle, auagy ẹhel őllyőn meg, hanem hogy iduőſségűnknec akadekit, mellyec à beuelkedesből kőuetkeznẹnec, el tauoztaſsa tűlűnc. Vagy beuelkedűnc

Mint iger Iſten ez uilagi dolgokat.

dűnc, annakokaert vagy ſzűkölkődűnc, mind io neuen es hala adſsál vegyűc Iſtentűl, vgy mint ki tudgya mi nelkűl ſzűkölkődűnc, es mi legyen io iduőſségűnkre. Szolgallyunc ű neki ne ſzolgallyunc à Mammonnac. Veſsűc ű benne remenségűnket, es ű tűle, nem az mi ſzorgalmatoſságunkbol varıuc az mi taplalaſunkat. Kereſsűc az Iſtennec orſzágat es igaſságat, es chac meg ſem tudnoioc gondolni, honnét meg leſzen à mi teſtűnknec taplaláſa, es ruhazattya. Miképpen Illyeſnec, kinec az hollo kenyeret es huſt, az Angyal pogachat es vizet hoza, midőn ű ingyen ſem varta volna. 3. Reg. 17. 19.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN TIZENHATO DIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach, az ű Euangeliomianac VII. réſzeben irta meg.

AZ időben, megyen vala Iesus, á Naim neuű uárasba, es mennec uala ű uele ſoc tauetuányoc, es nagy nep. Midőn kedig á uaraſnac kapuiaboz kőzelgetne, Ime egy halot uitetic uala ki,

az ũ annyanac egyetlen egy fia, es ez ôzuegy uala, es uarasbeli nep ſoc uala uele. Kit mikor az ur latot uolna, kônyôrüle raita, es monda neki: Ne ſiry. Es oda iaruluan illete à ſzellyet. A kic kedig uiſelic uala, meg allanac. Es mõda: Iſſiu, mondom teneked, kely fel. Es fel üle à halot es kezde ſzolni. Es ada ũtet az ũ annyanac. Mindnyaian kedig meg felemlenec, es dichôetic uala az Iſtent, monduán: Nagy Propheta tamadot mi kôſztũnc, es az Iſten meg latogatta az ũ nepet. Es ez à hir ki ſzarmazec az egeſz Sidoságba ũ felôle, es mind à ſzomſzed batárokba.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

EZis à Chriſtuſnac egé icles choda tẽtele, mely netalam ſoc embereknec velekedeſec ſzerent, chac azt az ôzuegyet illette, kinec fiát Chriſtus fel tamaſztá. De mi el higgyũc hogy feienkẽt mindnáiunkat illeti. Mert azt bizonettya hogy à Chriſtus vgy akaria magat eſmertetni mi velũnc mint eleuenétô, vigaſztalo: es igaz papi feiedelẽ: Ki valoba kôńôrûl mi raitunc, miképpen it kôńôrüle az ũ fiatul meg foſztatot aſzoniallaton: Es mint az ôrdôgnec, bũnnec halalnac meg rontoia. Mert fel tamaſzta, az ôrdôg iregſegébôl es à bũn altal è vilagra be iôt halálbol, az meg holt iſiat. Eſmeriũc tahat ũtet ebbôl, es egyeb choda tetelibôl, es batorsággal iarullyunc à kegelem ſzéknec eleibe, hogy irgalmaſságot nyeriũnc, es kegyelmet talal-

Heb. 4.

talallyunc alkalmas ſegetségre. Ezt kel ſomma ſzerent, ebből ez Euangeliombol tanulnunc. Melyből harom tanulságot vegyünc. Elſő leſzen à halálrul. Maſodic az halottaknac temeteſérül. Harmadic az halál ellen valo vigaſztalaſokrul.

Elſő Tanulſag.

Michoda, es honnét uagyō az halál.

IM egy *halot uitetic uala ki.* Nyiluan valo emlekezet vagyon it à teſti halalrul. Mely nem egyeb, hanem à léleknec à teſtül el valáſa. Kit nem az Iſtē teremtet. Mert Moyſes nem ſzamlallya à halált az Iſtentül teremtetet allatoc közze, Hanem mint à bölch mondgya halhatatlanul teremtette volt Iſten az embert, az ũ haſonlatoſsagánac abrazatyara, de az ördögnec iregsége miat iöt be az halal è vilagra. Bizoń dolog azert, hogy az ember halhatatlan löt volna, ha az ördögnec engeduęn, bũnt nem töt volna. Vgánis az Iſten feńegeteſe ſem kilömben ſzól, hanem hogy ha ęſzic à meg tiltot almába Adam, vgy hal meg honnét à köuetkezic, hogy ha nem ött volna, meg ſem holt volna. Az ördög azert à halalnac alkotóia, es oka à bũn, ezis kedig vgyan azon ördögtül vagon, ki eleitül fogua bũnt teſzen, es az embertis bũnre kiſztetę. Es igáz egy ember altal (Adamrul erched ezt) iöt be à bũn è vilagra, es à bũn altal à halál: Es ekęppen minden emberekre el hatot à halál, miert hogy mindnyaian vetkeztünc.

Sap. 2.

Az ördögtül à bũn miat uagyon az halál.

1. Ioh. 3.

Rom. 5.

Im-

Mindennec meg kel halni
Heb: 9.
Rom. 6.

Immaron, annakokaert, à bůn vtan, el vagon vegezue hog minden ember meg hallyon. Mert à bůnnec meg kel az ů szoldgyanac adatni, az peniglen à halal. Midőn azert valamely halottat lácz gondold meg, hog rőuid napon teis ollyan lesz à minemů az mostan. Es valamikor az regen meg holt embereknec tetemekre tekéntest, mindaha eszedbe iusson, hog nem soc idő mulua arra iut tenekedis igyed, à mire azoknac iutot. Es eszeket à végre szůkség ertenůnc, hog à halalnac emlekezeti, vtaltassa velůnc à bůnt, illyen nagy romlasnac az az, à halalnac raitunc valo vralkodasanac okat.

Mihaszon benne hogy ertyůc halandosagunkat.

Eccle: 7.

Nem ôc nelkůl mondgya imezt à bőlch, Emlekez zél meg à te vtolso dolgaidrul, es őrőkce nem vętkézel. Ketség ńelkůl à kinec szůntelen elmeiębe forog à halál, soc gonosztul meg tartoztattya magat, kitůl azoc nem tartoztattyac, à kiknec nem gyakorta iut eszekbe hog meg kel halńioc. Kiualtképpen ha meg gondollyác, hog semmi bizońosb dolog annál nem lehet, hog meg kel halni, de semmi bizontalanb az halalnac oraiánal. Hań embert lattunc es hallottunc ollyat, hog io egessége volt, még chac feie sem fait, es midőn ingyen sem vęlte volna, akcor kertec meg lelkét tůle. Vgy iara ama kazdagis, ki é vilagnac minden iauaiban beuelked uęn, hoszu eletet igéruen maganac, es kedue szerent akaruán lakni, imillyen szót halla. Bolondez

Luc. 12.

ęiel

ęiel meg keric à te lelkedet. Szűntelen szeműnc előt forogion azert minekűnc à halal, es soha el ne feletkezzűnc rulla, hogy meg kel halnunc valamikoron. Es ki tudgya ha nem ma, auagy ezen oraban auagy inkab ezen szem pillantasbanis?

Masodic Tanulsag.

EGy halot uitetic uala ki &c. Es à uarasbeli nep soc uala uele. Vegyűc eszűnkben it, hogy à regiec nagy tiszteſseggel temettec, es sokan kesertec à koporsohoz az ű halottokat. A leleknec, melynec à test lako helye volt, halhatatlansagaert, es à testnec kőuetkezendő fel tamadasaert. Nem chac à Sidoknal, kic Isten nepe voltanac, tartatot meg kedig à temetésnec tiszteſseges, es pompaual valo modgya, hanem à poganoknalis, kiualtképpen az Romabelieknel. De hadgyunc beket à poganoknac, szollyunc azokrul, à kic Istennec kedues szolgai voltanac. Abraham Patriarcha, hogy tiszteſséges helyen temethette volna Sarat az ű feleſeget, es az vtan maganakis, maradekinakis bizonyos temető koporsoia lőt volna, még szaz sicluſon (mely somma, à mint nemellyec szamlallyac, két szaz forent taian teñe mi nalunc) vőn eg mezőt, az Hethnec fiatul. Iakob az ű szerelmes feleſegenec Rachelnec teſtet, nem chac tiszteſséggel temete, hanem egy

A Regieknec szep modon valo temetésec. Gen: 23. Gen. 35.

kőues-

Gen. 50. kőuetis tőn koporſoiara, őrőc emlekezetert. Ioſeph meſze Aegiptusbol à Chanaan földere nagy ſereg gel hoza ki meg holt attyat, es az ű eleinec kopor-
Gen: ultimo. ſoiaba ſzépen temete űtet. ű magais mikoron meg hala meg parãchola atyafiainac, hoǵ midőn az Iſtẽ meg latogatnáia es Aegiptuſnac inſegéből meg ſza
Eſa. 11. badetanáia űket, ki hoznaiac vellec az ű tetemit.
Ioan: 19. A mi vrunc Ieſus Chriſtus, noha ſzőrnyű halalt ſzenuede, mind az altal á prophetánac mondaſa ſzerent nagy tiſzteſséggel temettetéc, Arimathiai Ioſephtűl, es Nicodemuſtul. Tőbbeketis talalunc effele peldakat à ſz: irásbã, mellyekből meg teczic, hoǵ à regi ſzent iamboroc, egyebeketis ſzępen temettenec, űkis tiſzteſséggel akartanac temettetni.

Kereſztyeni ſzokas à temetesbe. Mely ſzokás à kereſztyenec kőzőttis meg tartatot mind addiglan, még à hitnec eǵgyeſsége, az Iſteni es atyafiui ſzeretet bennec beuelkedet. De ez moſtani időben, minec vtaña mind à hit ſ-mind egyeb io meg fogyatkozot kőſztűnc, arra iutot igyűnc, hoǵ chac nem az Scityabelieknec kegyetlen oktalanságoc ſzerent chelekednec nemellyec az ű halottokcal. Mely Scityabeliec kőzőt, à mint
Az Scitiabelieknec oktalan temeteſec Herodotus, es ſzent Hieronimus iriác, ollyac voltanac, kic az ű ſzűleieket es attyokfiait, meg ſem hattac halni hanem mihelyen meg venhettenec, azonnal meg őltec, es meg őttec űket, azt monduán, hogy iob volna hoǵ űc enneiec meg hogy nem

mint

mint à fergec. A Tibarenuſoc kedig, az meg uẽnhedet embereket fel akaſztottac. Az Hircanuſoc fél eleuenũl, à madaraknac es ebeknec vetettẽc. A Caſpiuſoc, az halottakat, ki hantac à vadaknac.

Az eretnekek nec az tiſztes ſéges temetés ellen ualo mondáſoc.

Illyen gonoſz es iſzonyu erkölchöt akarnac, én azt hiſzem, elö venni, à kic az mi eleinknec io ſzokaſokat meg vtaluan, meg foztyac az tiſztes ſéges temetéſtũl à meg holt kereſztyeneknec teſtet ket. Mit haznál, azt beſzellic, à halotnac, vagy azoknac ſzokaſága, à kic ũtet köuetic, vagy à papoknac enekleſe, vagy à ſoc gyertya, vagy à harangoc zöngeſe, vagy az, hogy à czinterembe temetic ũtet? ũ ebben ſemmit nem hal, ſemmit nem lat, es ſemmit nem tud: De mi ezeket ne halgaſuc es ne köueſsüc. Mert ha à poganoc es à Sidoc böchülletben tartottac, es ſzép modon temettẽc, az ũ attyok fioknac teſteket, es erösſen meg büntettec azokat à kic valamikor az halottaknac koporſoſokat fel bontottac, meniuel inkab illic, hogy az mi atyankfiait, kic à Chriſtus teſtenec, (mely az anyaſzenteghaz) tagiai, es mikoron ẽltenec, az ũ teſtec à ſzent Lélec Iſtennec temploma es lako helye volt, kereſztyeni pompaual es tiſzteſségeſsen temeſsüc? Tuduan hogy itilet napian, vgyan ezen teſtben à ki be el temettetnec, nagy dicheſségben az örök eletre fel tamadnac. Mert ennec à vallaſnac bizonyetasára miuellyüc à kilsö pompat à temetesben.

Mire ualo à temeteſnec pompaia.

Annac

Mit kel miuel ni à temetes-kor.

Annac okaert è Naimbelicknec peldaiokat kőuetuęn, őrőmest el menńűnc à holt testekcel à temetesnec helyere. De meg lassuc, hogy ot se legyűnc heuolkodoc, hanem miuellyűnc valamit. Leg előszőr kedig, ki ki mind miuellye meg azt, à mi űtet illeti à temetésnec szer tartasaban. Mert embernec szűlei, gyermeki, hasas tarsa, attyafia, rokoni, hazanépe gyasz ruhat szokot viselni, es az ű sziuőknec belső szomoruságat, è kilső gyazlással, es à mellet sirassal kőńuezessel mutatni, es bizońetani. Talam azt mondgya valaki hoǵ nem kellene ezeknec lenni, miuel hoǵ vǵ tecznęiec, mintha tellyesseggel tiltanaia Christus az halottakon valo sirást, midőn imigyen szol az őzuegy aszon nac. *Ne Siry.* De nem tilta. Mert űnnen magais, à mint szent Ianos iria sira Lazárnac halalan. Abrahamis sirata az ű feleseget Sarat, Iakobis, Iosephet, alétuan hoǵ à vadac meg szaggattac volna űtet. Iosephis hét egesz napig, mind azokcal àkic vele iőttec vala Aegiptusbol, naǵ sirast tőn attyan es vgy temete el űtet. Dauidis igen kesergę, Absolonnac meg őletęset. A szent iras kedig, nem chac nem tiltya, hanem paranchollyais az halottakat képes szerent valo sirással siratni. Fiam, azt mondgya à bőlch, kőnyuez az halotton, es mintha naǵ nyaualyát szenuettél volna, vgy keszdgy sirni. Szokás szerent fedezd be az ű testét, es meg ne

A gyász ruharul.

Illike siratni az halottakat

Gene. 23.

Gene. 50.

2. Reg. 19.

Parancholtatic az halottaknac siratása.

Eccl. 38.

ne vtallyad temetéſet, ſiraſd ůtet az ů erdeme ſzerent. Szabad azert, mind gyáſzal mind ſirataſsal kőuetni azoknac holt teſteket, kiket midőn ęltenec ſzerettůnc. De meg láſsa minden ember, hoǵ à mint à bőlch int, akarkites az ů erdeme ſzerent, es ne kilőmben ſiraſson. Vgy hoǵ, ha Iſtentelen, gonoſz ember volt az, à ki meg holt, annac lélki halálat, az az, karhozattyat ſiraſsa inkáb, hoǵ ſem mint ez vilagbol valo ki muláſat. Ha kedig Iſten felő ember volt, nem kel annac halalan ſirni, kinec ſzemeirůl Iſten minden kőń hullatáſt el tőrlőt: Nē kel azert fekete ǵaſz ruhat viſelni, kinec lelke ſzép feier ruhaba ál az Iſtennec ſzéki előt, hanem inkab őrůlni kel raita, hoǵ Iſtennec keduébe ment ki ez vilagbol, es minden nyomoruſagoktul meg ſzabaduluan, az őrőc dichőségnec helyere iutot. Mi képpen Chriſtuſis ſzól uala tanetuańinac, midőn az ů kőuetkezendő halalánac emlekezetiert ſzomorkodnánac, monduan. Ha ſzeretnetec engemet, altalan fogua őrůlnétec, mert átyamhoz megyec. Nem azert kel tahat ſirni, hoǵ meg holt ez illyen ſzent iambor, hanem mi magunkęrt. Hogy meg foztattunc ů tůle, hoǵ gond viſelőnktůl el maradtunc, es aruaságra iutot igyůnc. Hoǵ ki vetetet kőzzőlůnc az, à ki ſokaknac haſznalhatot, es az ańaſzenteǵhaznac ſzolgalhatot volna, vagy tanetaſáual, vagy egyeb képpen valahoǵ.

Mint kel az halottakat ſiratni.

Apoc. 7

Ioan: 14.

Magunkért ſiriunc az iamboroc halálan.

Effele ſiras meg engedtetic az emberi termeſzetnec, mely hailando â kőnyőrűleſre, meg indul es haborodic raita, midőn felebarattya el valic tűle, nem chac à halál miat, hanem ha meſze vtra megyenis. De ittis eſzébe vegye akarkies, hogy ez illyen ſiraſnac ſem kel hoſzunac auagy vegheteclennec lenni, hanem meg kel magunkat, az menire lehet merteklenűnc. Miképpen à bőlchis int reia, hogy ne touab, hanē egy auagy két napon ſiriunc à mi halottunkon. A kőuetkezēdő fel tamadaſnac emlekezeti, meg vigaztalhat minket, ha meg gondollyuc, hogy à kic meg halnac, megint fel tamadnac, es â kic moſt el valunc egymáſtul mindnyaian eggyűue gyűlűnc az őrőc bironac ſententciaiat hallani, es egyetembe be megyűnc az ISTENNEC orſzagába. Igy vigaſztal minket ſzent Pál is monduán. Ne ſzomorkodgyatoc vgy mint azoc, à kiknec remenségec ninchen, az az, à kic nem remellic à fel tamadáſt. Mert ha hiſzűc hogy à leſus meg holt es fel tamadot, azonképpen az ISTENIS azokat kic à IESVSBAN el nyugottanac, ű vele egyetembe elő hozza. Illyen értelemmel mondgya vrunkis az őzuegnec, ne ſiry: tiltya az fölőtteb valo es mertektelen ſiráſt. Auagy talam azértis, mert vgyan nem volt oka miert ſirt volna, holot az ű ſia ingyen maid fel tamadando vala.

Merteklétes legyen à ſiras

Eccl. 28.

A fel tamadás rul.

1. Teſſ: 4.

Mi-

Mikor valami fő embert temetűnc, az tőb dolgoc kőzőt, eztis ſzoktuc miuelni, hoǵ czimeręt fel irattyuc es fel teſzűc koporſoiara, mintha azt mutogatnoioc aual, hoǵ ęlteben iol viſelte magat, es io modon iárt el az ű tiſztiben. Mert az czimert, az ioſzágos chelekedetnec bizońſagára ſzoktac adni à feiedelmec. Annac főlőtte, oratiotis ſzoktac mondani à temeteſnec ideięn, az az, valamely tudos ember, az ot valo kőſség előt, ſzól beſzél à meg holt ember felől, dicheruęn űtet, es az ű iamborságat, ſ-ioſzágos chelekedetit elő ſzamlaluán. Hoǵ à halgatokat, vgyan azon iamborságnac es ioſzágos chelekedeteknec kőueteſere indecha, es ennec peldaiabol mutaſsa meg nekic, mint kel az ű hiuataloknac tiſztiben el iarnioc.

Az halottaknac czimerekrűl es dicheretekrűl.

Es miképpen midőn meg kereſztelkedűnc, egő gyertya adatic keſzűnkbe, azonképpen à temetéſnec ſzertartasábanis ſzőuetnekeket es ǵertyakat ſzoktunc az halot előt uiſelni. Añac bizonſagára hoǵ az hitnec vilagoſsága, es az ſzeretetnec tűze, meg nẽ alut hanẽ mind vegig meg marat ű benne. Sem̃inemű teueligeſnec ſőtetsége es alnakságnac arńęka, meg nẽ homalyoſettotta az ű lelkęt. Ezec

Miert uiſelűnc gyertyat az halottac előt.

Az halottakért ualo imadkozasrul mind szent nap utan halottac napian szollunc beuén.

mellet, ot vagyon az mi lélkünknec io indulattyabol es io akarattyabol szarmazo kőńőrgesis, nyu godalmat es iduőséget keuanũc es kerünc Istentül az holt embernec, kit hoǵ miuellyünc vǵã à termeszetis keszeret reia. Innet vaǵon hoǵ még azokis à kic tagadgyac hasznosnac lenni, az halottakért ualo kőńőrgést, nem türhetic, hogy ne kőńőrgenenec. Mert midőn hallyac valakinec halálat, imezt szoktac mondani. Isten irgalmazzon szegénnec. Vgyan akarattyoc ellenis à termeszetnec titkos ereie, iót mondat es imadkoztat ü vélec: Az harangozás arra valo, hogy à kic hallyac, imadkozzanac à meg holt emberért. Hoǵ egybe gyüllyenec à temetésnec ceremoniaiara. Es hogy à harangoknac zőngése, eszekbe iutassa az Istennec trombitaiat, mely midőn zőngeni fog, fel tamadnac az halottac az itiletre.

A harangozas mire ualo

Mi időtül fogua ualoc ezec é Ceremoniac. Eccl: Hier:

Ezecpeniglen à keresztyen modra valo temetésnec Ceremoniai, oly igen regiec, hogy nem ketelkedhetem benne, hoǵ még az Apostoloknac ideięnis lőttenec volna. Mert Dionisius, Areopagita, szent Pál Apostolnac tanetuanya naǵ reszet elő szamlallya, es azt iria, hoǵ ü ideięben, à halottat à templomba vittec, es ot le teuęn, soltart enekeltenec es imadtanac ęrrette. Annac vtanna dicherte ütet valaki, à testet olaial meg kentęc es vǵ

temet-

temettec el tiſzteſseges helyen,ot à hol azon rendbeli embereket ſzoktanac volt temetni. Mert abbanis valogatas volt,eskinec kinec mind az ũ rendi ſzerent adatot temetõ hely. Attul fogua mind eddiglen çltenec à kereſztyenec, elnekis ez illyen ſzep aietatos ceremoniakcal. Mellyeket à kic meg vtalnac, akarmint dichekedgenekis benne,hog̃ Euangelicuſoc,bizony tauul vannac az Iſtenes es atyafiui ſzeretettel meg ekeſettet çlettũl. El ſzakadtanac à régi Patriarchaknac: kiralyoknac,es egyeb ſzent iamboroknac peldaioknac kõueteſétũl. Kic mindnyaian magoknakis egyebeknekis tiſzteſéges temeteſekre gondot viſeltenec,es az ũ eleiknec koporſoiokban temettettenec. Azoktul meg válua, à kic valami kiualtképpen valo Iſtentelenſégel eleteket meg fõrtõztettçc, mert azokat aual fenyegeti Iſten,hog̃ nem leſzen attyoc koporſoiokban temetéſec.Miképpẽ Hieremiaſnal feniegeti vala az ũ tũle el tauozot es az õrdõg vtan indult baluanyozokat. Es effele temeteſt, mely az régi temetõ hely kiuũl lõt, ſzamar temetéſnec neuezi az iras. Mellyel temettetéc Ioachim kiralys az ũ Iſtentelenſegéiert, à mint Hieremias meg prophetalta volt ũ felõle.

A gonoſzoc nem temettetenec attyoc koporſoiaban

Hiere: 19.

Szamar temetés.

Hier: 22.

Mikoron peniglen à temetésben, effele ceremoniac leſznec, az minem ũekrul moſt ſzollanc,

A temetéskor mirũl kel gondolkodni.

ſzűkség hogy à kic ot vannac gondolkodgyanac ez ielen valo eletnec rőuid voltárul. Es vgy tarchac magokat, mintha az halot, imigyen ſzollana nekic. Ma nekem, holnap tinektec. Szűkség hogy emlekezuen az halandoságrul, io ideign keſzűllyenec halalokhoz, à pœnitencia tartaſnac altala. Halgaſsac es vegyec à bőlchnec imillyen intéſet. Ne hallazd à te pœnitenciadat halalodig. Vgy kőuetic haſznoſon à koporſohoz az halottakat, es vgy leſzen iauokra nekic à temeteſéknec gyakorlatos nezéſe.

Eccle: 38.

Eccl. 18.

Harmadic Tanulſag.

Mikeppen vrunc vigaſztallya vala az őzuegyet, mely az ű egyetlen egy fianac halálat ſirattya vala, monduán. *Ne ſiry.* Azonképpen ſzűkség hogy mies mindenkoron keſzen tarchuc az halal ellen valo vigaſztalaſokat, ſe az halalnac felelme minket meg ne rettenchen, ſe az mieinknec halalokon, főlőtteb ne bankodgyunc.

Az halál ellen valo vigaſztalás.

Meg mondőc ez előt, hogy az emberi nemzetnec ellensége, az őrdőg oka az halálnac. ű hoſzta be azt è vilagra, à bűnnec altala. Ennec à kegyet-

gyetlen ellenségnec, ellene allata, az ũ titkos ôrôc tanachabol az ISTEN azt à ki erôsb annal, az ũ szerelmes szent fiat, hogy az mérges kigyonac feiét, az ôrdôgnec hatalmasságat, à bũnt es az halált meg rontanaia. Kit choda képpen miuele meg. Tudni illic imigyen, hogy ũ à ki bũnt nem tôt vala, mi erettũnc bũnne lõn, az az, à bũnért valo aldozatta, es vgy tôrle el à bũnt, es à bũnrũl ellenũnc iratot kéz iráſt. Touabba, az mi halalunkat meg haluán meg ôle, es eletũnket fel tamaduán meg ada: Midõn az ũ fel tamadasában, az halal el nyelettetéc gyôzedelemmé. Vgy hogynoha à teſti halallal moſtanis meg kel halnunc, de immar à léleknec az teſtũl valo el valáſa, nem annera halal, mint az halalon valo gyôzedelem. Mert mihelyen à mi lelkeinc teſtũnkbôl ki ſzabadulnac azonnal az ISTEN ſzéki, es az artatlan baránnac eleibe mennec. Holot feier ruhakcal, (mellyec az veghetetlen ôrômet es halhatatlanſagot ielentic) be fedeztetuẹn, es palma agát az halalon es minden nyaualyan valo gyôzedelemnec ielẹt) kezekbe viſeluẹn, vígaságos ẹneket ẹnekelnec az Vr ISTENNEC monduan. Dicheret à mi Iſtenũnknec es à baránnac.

Az ôrdôg elen, Chriſtus allattatot. Luc. 11.

2. Cor. 5.

Col: 2.

1. Cor: 15.

A teſti halál, gyôzedelem.

Apoc. 7.

Nem chac lelkeinc maradnac peniglen meg mind ŏrŏkcé, hanem teſteinkis fel tamadnac à fŏld nec porabol, es lelkeinkhez eǵgyeſůluęn veghetet len bodog ęletet ęlnec meńorſzágban. Errůl ſoc bizonſagunc vagyon à ſzent irasban, de mi à ſoc kŏzzůl, chac keueſet hozzunc moſt elŏ. Chriſtus imigyen ſzolla ſzent lanoſnál. Bizony modom titinektec, el iů az ora, midŏn az halottac hallyac az Iſten fiánac ſzauat, es à kic hallyac, meg eleuenednec. Marthais vallya vala, hoǵ Lazar ha nem elŏb, az vtolſo napon fel tamadando volna. Iob kedig, la mely batorſaggal varia, az ů teſtenec fel tamadáſat. Tudom, vgymond, hogy az én meg váltom él es az vtolſo napon à fŏldbŏl fel tamadoc. Es megint meg kŏrnyekeztetem az én bŏrŏmtůl, es az én teſtembe meg latom az Iſtent. Es hogy errůl à teſtnec fel tamadaſarul bizonyoſsa tenne minket à mi vrunc, eltébe harmat, halala es fel tamadaſa koron ſoc halottakat oluaſsuc hogy fel tamaſzta. Es az halalt, à fel tamadaſnac bizonyos voltaert, alomnac neueze.

Teſt°nc fel tamad.

Ioan: 5.

Ioan: 11.

Iob: 19.

Matth. 9.
Luc. 7
Iohan. 11.
Matth. 27.

Nem illic azert az halaltul igen félnůnc, miuel hoǵ chac ideig leſzůnc à fŏldnec gyomraba, es egy keues idŏ muluán, ketſeg nelkůl fel tamadunc, es ez el mulando helyert, ŏrŏc ęlet, è vilagiakert, men

Nem kel à halaltul félni.

mennyei ioc adatnac minekünc. Auagy talam az nehez hogy midön meg halfzel hagod baratidat es es el ualol ü tülöc? Sot akoron mégy à te igaz baratidhoz, à fzent angyalokhoz, patriarchakhoz, prophetakhoz, es mind azokhoz, kic az Iftennec fzene lataſaban gyönyörköduen, bodog életet élnec. E földön valo baratidtul fem vgy tauozol el, mintha ſoha nem volnal üket latando, mert meg latod itelet napian, es az Iſteñec menyei orſzagaban.

A halalkor megyünc igaz baratinkhoz.

Az mi fzüleinknec, atyankfiainac baratinknac halalan ſem kel földötteb kéſergenünc, hanem imigyen vigaſztallyuc magunkat, midön à termeſzet hoſzu ſiràſra es bankodaſra indetana minket. Leg elöfzör gondollyuc meg az Iſtennec akaratyat, hogy ü fzent felſegénec akarattyabol löt es történt annac halala à kin ſirunc es keſergünc. Mert ha igaz hogy még az feiünkön valo haiunkis mind ſzamlalua vagyon Iſtennel, es hogy chac egy fzör ſzal ſem eſic el feiünkrül az mi menyei fzent atyanknac engedelme nelkül (igazis kedig mert Chriſtus mondaſa) meniuel inkab nem hal meg ſenki az ü akarattya kiuül? Lam az imadſagban azon keriüc vrunkat, hogy mikeppen menyben, azonképpen è földönis az ü akarattya legyen, ne ha zudgyunc tahàt, hanem ſzabiuc az ü akarattya-

Egyebeknec halalan ne keſeregiünc.

1. Vigaſztalas az mieinknec halalan.

Luc. 12.

Luc. 21.

Iſten akaratya nelkül ſenki meg nem hal.

hoz magunkat, es ſzenuedgyůc bekeſéges ſziuel azt, à mit tudunc hoǵ az ů keduéböl es io akarattyabol tőrtenic. Kiualtképpen miuel hoǵ tudǵuc, hoǵ ů érti mi legyen embernec iduőſsegére ſ- mi nem, es azert, ſokakat auégre veſzen ki io ideięn è

Sap. 4. uilagbol, hoǵ gonoſza ne leheſsenec, es à mint az bőlch mondgya hoǵ à gonoſság el ne valtoztaſsa az ů ſziuőket. Kit ha meg gondolnánc, nem chac kęſerů banatra nem adnoioc magunkat, azoknac à kiket ſzeretůnc halalokęrt, hanem inkab halat ad nanc rulla, hoǵ è ǵarlo világbol, oly helyre vitettetnec, holot ſoha nem eshetnec es ſemmi gonoſságot nem miuelhetnec.

2. Vigaſztalás. Touabba ezis vigaſztalhat minket ha meg gondollyuc, hoǵ à mi atyankfiai io hitben, pœnitencia tartáſsal, io keſzůlettel, es Iſtennec malaſztyában holtanac meg, es annac okaert meg haluán ez vilagnac, ęlnec az Iſtennec. Oly helyen vannac, à hol iol vaǵon nekic dolgoc. Chriſtuſnac imillyen mõdaſa kent. A ki en bennem hiſzen, ha meg halis él.

Ioh: 11. Inteni kel à beteget, à halalhoz ualo keſzůletre Hoǵ kedig ebben é vigaſztalásban reſzůnc leheſſen midőn lattyuc hogy valaki à mieinc kőzzůl à betegſég miat meg kezd foǵatkozni, minden ſzép inteſinkel, es ha ſzůkſég feddeſůnkelis arra keſzerechůc ůtet, hoǵ io es kereſztyen modon keſzůllyon halalához. Fel feǵuerkezteſse lelket hittel es Iſtenben valo bizodalommal, à pokolbeli őrdőgnec

nec keſerteti ellen Iſtenẹhez terien pœniteciat tarchon, meg gőnec, es az vr vachoraiat hozza uegẹ.

Annac főlőtte, talam az ſem haſzontalan leſzen à mi vigaztalaſunkra, ha eſzűnkbe iut, hogy akar mint ſiriunc, akar mint iaigaſunkis, aual hatra nem hozzuc azt, à ki mi tűlünc el vitetet. Mi megyünc ű vtaña, de ű mi hozzanc nem tér. Midőn Dauidnac kis fiachkaia, mellyet Vriaſnac feleſege ſzűlt vala neki, meg betegedet volna, kőnőrge Iſtẽnec ẹrette hogy meg gogulna, es à főldre vetuẹn magat bőitőle. De haluán hogy meg holt volna, fel keluẹn à főldről, ſzẹp ruhába őltőzec, meg moſdẹc es ẹuec. Mellyet latuán, mondanac neki az ű ſzolgai. Mi dolog ez à mit miuelel? A gẹrmekert még éle bőitőlẹl es ſiral, midőn kedig meg hala, fel kelél es őuél? Monda nekic Dauid. Azert miuelem azt, mert ezt mondom vala magamba, mẹg el vala: ki tudgya, talam az vr Iſten meg adgya ütet nekem, es élni fog. De moſtã immar hogy meg holt, miert bőitőlnec? Vallyon víſza hihatome ütet? En megyec inkab hozzá es ű meg nem tér. Lato de hogy à Prophetais illyen vigaſztaláſt talala magánac, ſia halalábol kőuetkezendő bánattya ellen.

3. Vigaſztalás. Nem hozhatyuc uiſza az halottakat. 2. Reg. 12.

Ezeknec vtanna, amazzalis olthattyuc magunkban à ſzomoruságot, ha elmẹnkbe forgattyuc, hogy à holt embernec ſemmit nem haſználüc, es

4. Vigaſztalas.

Magunknac artunc à banattal. esmagunknac ſokat ártunc à ſiráſsal es banattal. A ſzomoru lélec, meg ſzaraſztya embernec tetemit, azt oluaſsuc à bolchnęl. Es ſzemeinkel laty ũc mely igenmeg fogyatkoztattya embert, à nag keſer ũſeg. *Prouer: 17.* Iob azert kivetnũnc ſziuũnkbòl à banatot, es à mi be eg̃eb nẽ lehet azt bekéuel ſzenuednũnc. A fel ta madaſrũl, es annac emlekezetibòl ſzarmazo vigaz talaſrul ez elòt ſzollanc, annakokaert nem ſzũkſeg vionnan ſzollanunc. Hanem tekenchũc az hiſtoríanac ſzerit, es mi modon lõn ennec ez iſiunac fel tamaſztáſa.

Mind tamaſztatec fel az iſiu. O*da iaruluan, illete Ieſus à ſzellyet.* Az az, azt à mibe à teſt fekſzic vala, kit à kòſeg ſzent Mihaly louanakis hi. Az ũ illeteſeuel, azt bizonettya, hog̃ az ũ emberi teſte volt az eſzkòz, mely altal mind teſtũnknec lelkũnknec ęletet es fel tamadaſt ſzerzet. *Es monda.* *Iſiu mondom teneked kely fel*, Es fel kele az halot. Tanuld meg innet, hog̃ Chriſtus

Chriſtus erõsb az halalnal. erõsb es hatalmasb az halalnal, es hog̃ az ũ beſzede, ęletnec igęie. Es kezde ſzolni. Hog̃ níluan lenne az ũ fel tamadáſa, es mindenec meg eſmernęiec, mozgodaſabol, fel ũleſébòl, es ſzollaſabol hog̃ valoba ęlne.

A choda tetelnec haſznai. *Mindnyaian kedig meg felemlenec, &c.* Ez arant, az Euangeliſta, à choda tętelnec két haſznat iria meg. Eg̃ic haſzna azokat illeti, à kic ot ielen valanac, A maſic ollyakat, kic chac hirrel hallottac azt,

à mi

à mi tőrtęnec. A kic az choda tetelnec nęzői vol tanac, hitet fogadánac lelkekbe, hiuęnec az Meſsiasba, dichęrec az Iſtent, es halat adanac rulla, hogy amaz nagy Prophetat, mellyet Moyſes altal igert vala, è vilagra bochatta volna. A ki tauul leuęn egyebektűl hallác azokis meg erthettec ez halotnac fel tamaſztasábol, hogy à leſus Meſsias. Mellyec kőzzűl vagyunc mies, mert noha ſzemeinkel nem lattyuc az ű choda tętelit, mind az altal azokbol eſmeriűc es vallyuc ętet Meſsiaſnac, az ęletnec es halalnac vranac lenni. Es ű tűle variuc bűneinknec bochanattyac à meg igazulaſt, è teſti halal vtan à fel tamadáſt es az őrőc dichőſęget. Mellyeket hogy meg adgyon minekűnc ſzűntelen kőnyőrőgiunc ű neki.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENHETEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliom, ſzent Lukach Euangeliomianac XIIII. *reſzében vagyon.*

Az

AZ idôben, lôn hogy mikoron, à Phariſæuſoknac, egy neminemû feiedelmeknec házába, be ment uolna ſzombaton, hogy enneiec, ùc leſelkednec uala û utanna. Es ime egy uizkorſágos uala elôtte. Akcoron feleluen Iesus, ſzola à tôrt uenytudoknac, es à Phariſæuſoknac, monduan: Szabadè ſzombaton gyogyetani? ùc kedig ueſzteg halgatanac. Akcoron û hozzaia nyuluán, meg gyogyeta azt, es el bocsatà. Es feleluen nekic monda: Kichoda ti kôzzûletec, kinec ha ſzamara, auagy ôkre à kutban eſic, nemde mindgyárast ki uonſzae azt ſzombat napon? Es ezekre nem felelhetnec uala neki û ellene. Monda kedig egy peldabéſzedet à uendegeknec, eſzebe uôuen, mikeppen à fô helyeket uálaztanac, monduán û nekiec. Mikoron hiuattatol ualakitûl à menyekezôben, ne ûly à fô helyre, hogy ualamikeppen tiſzteſsegesb te náladnal hiuattatot ne legyen attul, Es el iûuen az, à ki tegedet es azt hitta, mondgya teneked, ad ennec à helyt, es akcoron kezdgy ſzemeremmel àz utolſo helyre ûlni. De mikor hiuattatol, menyel ûly az utolſo helyre, hogy mikor el iôuend az, à ki tegedet hit, mondgya teneked. Baratom uly fellyeb. Akcoron tiſzteſséged leſzen teneked azoc elôt, kìc ueled egyetembe az aſztalnal ûlnec. Mert minden à ki magát fel magaſztallya, meg alázſztatic: es ki magát meg àlazza, fel magaſztaltatic.

Arra

ARra teremtet minket az Iſten, hoǵ ůtet eſmeriůc es dicheriůc, es noha ſoc képpen vezerl az ů eſmeretire, de főképpen ſzent igęie altal tanet, mint kellyen eſmernůnkis dicernůnkis ů ſzent felſéget. Hoǵ peniglen ez vilagi ſoc ſzorgalmatoſsaginc kőzőt ů rulla el ne feletkeznęnc, az eſztendőből bizońos napokat valaſztot ki, mellyeken egyeb dolgainktul vreſsec leuęn, az menńei tudomañac halgatasára, es az ů dicheretire eǵbe ǵuluęn, halgatnoioc az ůſzaiabol ſzarmazot iget, eſmernőiőc ůtet belőle, ertenőiőc akarattyat, eǵetembe magaſztalnoioc ſzent neuęt, es adnánc, halát neki mindẽ io tetemenirůl. E vegre adta volt az Iſrael fiainac, à ſzombatnac meg ſzenteleſerůl valo parancholatot. De miképpẽ à tőrueńnec eǵeb reſzeit, azonképpẽ aztis hamis ertelemre vonſzac vala à phariſæuſoc. Es vǵ ragaſzkodnac vala à parancholatnac bőtůięhez, hoǵ akarmely haſznos es ſzůk ſéges mũkát ſem iteltenec illendő dolognac lẽni ſzombat napõ meg chelekedni. Añac okaert eǵ nehańſzer midőn Chriſtus vrũc valamely innepen betegeket ǵoǵętot, vakmerő iteletet tőttenec ů felő le mintha az Iſten tőrueńe ellẽ chelekedet volna. Ez mai euangeliõbanis kedig eǵ uiz korságos beteget vetènec eleibe, kęſergetuęn, ha ſzombatõ meg ǵoǵetanáia, hoǵ ha azt miuelnęie, ragalmaznáiac es feddeneiec ůtet, uǵ mint az iñepnec meg ſzegőięt.

Mire teremtettůnc.

Az innepeknec oka.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

De

De Chriſtus, mind beſzédéuel mind chelekedetéuel meg tanettya ũket reia, mi legyen igaz ertelme à ſzombat ſzenteleſérũl valo parancholatnac. E Summaia ez Euangeliomnac.

Melyből mi harom tanulſagot vegyũnc. Elſőt, à Szombatnac eredetyrũl es ſzenteleſérũl. Maſodikat azokrul à chelekedetekrũl mellyeket paranchol, es mellyeket tilt Iſten ſzombat napon miuelni. Harmadikat azoknac iutalmokrul az kic meg ſzentelic, es azoknac bũnteteſekrũl à kic meg ſzegic à ſzombatot.

Elsõ Tanulſag.

Mit iegyez à ſzombatnac neue es mire ualo.

AZ Sabbatum, az az, à ſzombatnac neuezeti, nyugodalmat iegyez. Mert à ſzombat nap, nem arra valo, hogy kézi munkat tegyen, es meg faraſza magát raita az ember, hanem hogy nugodgyec. ũres legyen teſti munkatul, es lelki dolgokban, az Iſtennec igaz tiſzteletiben foglallya magát.

Kiſzerzette à ſzombatot. Gene. 2.

Eredeti auagy ſzerzetęſe à ſzombatnac, Iſtentũl vagyon. Melyrũl imigén ir Moyſes. El vegeſztetęnec, vgymond, az ęgec es à fõld es azoknac minden ekeſségec. Es el vegeze Iſten hatód napon az ũ dolgat, mellyet chelekedet vala, es meg nyuguéc hetet napon minden munkaiatul mellyet munkalo

dot

dot vala,es meg álda az heted napot, es meg ſzentelé azt,mert azon meg ſzűnt vala minden dolgá-tul. Mely beſzedből azt tanullyuc, hogy az heted nap,az Iſtennec tiſzteſségére,es tiſzteletire foglalta tot, es ez vilagi dolgoknac munkalodasátul meg ſzabadettatot. Mert meg ſzenteltetnec à monda- *Mi mondatic meg ſzentel-*
tic az irasban, à mi Iſteñec tulaidonettatot, es min- *tetnec.*
den oly foglalatoſsagoktul ki mentetet, mellyec à teſtet auagy akarmi teſti dolgot nézic.Es meg ſzen telni valamit, ſemmi nem egéb,hanem Iſteñec fog- lalni, es tulaidonetani. Illyen ertelemmel monda- tot ſzentnec à templom. Mondattanac ſzenteknec à templombeli kenyerec es edęnec. Azon ertelem- mel ſzolla imigyen Hieremiaſnalis az Iſten. Meg *Pſal: 5.*
ſzenteltelec tęgedet,minec előtte ki iűnel anyádnac *1. Reg: 21.*
mehéből, az az, magamnac, az én ſzolgalatomra *1. Par. 22.*
valaſztottalac, hogy Prophetam légy ennekem. *Hiere: 1.*
Miđőn azert à hetedic naprul azt oluaſsuc, hogy *Maganac uaſ-*
meg ſzentelte az Iſten,azt erchűc raita, hoģ magá- *laſzta Iſten*
nac valaſztotta es foglalta,azt akaria hoģ chac ne- *az hetedic na-*
ki ſzolgallyanac, es az ű tiſzteletibe ģakorlyac ma *pot.*
gokat à hetedic napon az emberec.

Hoģ peniglen ſz: Mátéual Chriſtus azt mond- *Miuegre uaſ-*
ģa,hoģ à ſzombat az emberęrt ſzerzettetet, aual *lo áſzombat.*
azt ielenti meg,mire es mi végre valo.Mert minec vtanna az ember,kit Iſten az ű eſmeretire es tiſzte- letire teremtet volt, el veſztette volna à bűn miat

az Istennec esmeretit, nem akara az Isten, hog tellyesseggel à vaksagban es tudatlansagban maradna, hanem helyen hagya es meg viçta à szombat szenteleserûl valo parancholatot, hog à napon fog lalnaiac magokat mindenec az igénec halgatasaban, tanulnaiac az mennei tudomant, szolgalnanac Istenec, es à szerêt iutnanac megint az û esmeretire

Mikor szerzettetet.

Nyiluan vagyon azert, hogy à szombatnac megtartasa, mindiaraft szerzettetet volt Istentûl, hog è vilag teremtetet, es annac vtanna, az Moysesnec tôrueńebenis parancholtatot, holot imigen szol az vr Isten selôle. Meg emlekezzel rulla, hog à szombat napot meg szentellyed. Hat napon munkalodgyal es meg miueld minden dolgodat, à heted napon peniglen à te vrad Istenednec szombattya vagon. Semmi munkat raita ne tégy, te es à te fiad, es à te leanyod, à te szolgad es szolgalo leańod, à te barmod es az iôueuen mely à te kapudon belôl vagyon. Mert hat napon teremtette Isten az éget es à fôldet, à tengert es mindeneket, mellyec ezekben vannac, es heted napon meg nyugut. Annac okaert meg aldotta es meg szentelte az heted napot. Az vy tôrueńben kedig, noha ez à ceremonia auag szer tartas, hog kiualtképpen à heted nap volt az iñeplô es nugodo nap, meg szûnt, de mind az altal, à kôzônseges parancholat, melyben innepleses nyugodalom parancholtatic, meg maradot,

Exod. 20.

Az uy tôrueńybeis uannac innepec.

es

es vilag vegezetiglen meg marad. Vg hog mindẽ időkben kel arra valo bizonos innep napoknac lenni, hog egbe gűllyűnc az Isteñec igeiẽnec halgatasára es szolgalattyára. A szombat helyet, mi keresztyenec à hétnec első napiat szentellyűc, mellyet magarul vasarnapnac hiuűc, es mellyet ha szintẽ azonnguel akarnoioc neuezni, mellyel à regi Doctoroc neueztéc, es mostanis neuezic, à deakoc, vr napia volna neue. De nem akarunc ebben haszontalan vietást tenni, hanem meg elegedűnc az mi eleinktűl talaltatot magyar iggel. Miert kezdettec legénec peniglen az Apostoloc à Vasarnapot illeni à szombatert, azt igen szepen meg iria szent Agoston monduan. A vasarnapot az Apostoloc es Apostoli ferfiac, azert vegesztec es parancholtac innepnec tartatni, mert akcoron tamadot fel halottaibol à mi meg valtonc, tiszteluen azt à napot àmi fel tamadasunknac remenseggert, mellyet varunc az vrnac fel tamadasabol. Mert mikeppen à mi vrunc IESVS CHRISTVS halottaibol fel tamadot, azonképpen remellyűc, hogy mies fel tamadunc az vtolso napon. Meg tezic peniglen hogy à szent irasbanis ieles napnac tartatot à vasarnap. Mert ez az első nap, mellyen è vilagnac teremtése kezdetet. Ezen teremtettenec az angaloc, ezen tamadot fel halottaibol à Christus. Ezen szállot menyből à sz: lélec az Apostolokra. Ezen adatot

A vasarnapot illyűc mi.

Miert illyűc à vasarnapot à szombatert Ser: 251.

Minemű dolgoc történtenec vasarnapon.

előszőr az egből à Manna à pusztaban. Effele dol gokert neuezetes à vasarnap. Ennec okaert vegesz tęc az ańaszenteǵhaznac szent Doctori, hoǵ à Sido szombatnac minden dichősége, erre è napra harentasséc, es à mit ůc peldaban illettenec azt mi igasságbã illyůc. Mert akcorõ leszẽ à mi igaz ńugodal munc, midőn à fel tamadás, meg tőrtenic, es mind testůnkbe lelkũkbe el vegesztetic à meg fizetés. Tarchuc es szentellyůc meg azert szerelmes atyamfiai az vasarnapot, vǵ à mint à regieknec paranchol tatot volt à szombat felől. Midőn Moyses imiǵen szolla. Estuétůl fogua, az masic estueig illyétec à ti szombattokat. Meg lassuc hoǵ az mi heuolkodásunc heiába valo ne legyen, hanem à szombatnac estueiętůl fogua, az vasarnap estueiglen tauul leuęn à paraszti munkatul, es minden dologtul, chac az Isteni szolgalatbã foglallyuc magũkat. Iǵ szólla szent Agoston arrul, minemů okbol valtoztatot legyen vasarnápra à szombati innep. Tudni illic. Azert hoǵ à mely őrőc nyugodalmot iegyez az innepi nyugodás, az à fel tamadasban leszen. Az mi fel tamadasunc kedig, à Christus fel tamadasábol szarmazic, ki vasarnapon tamadot fel. De laszuc azt immar michoda dolgokba kellyen foglalnunc, es mitůl legyen szůkség oltalmaznunc magunkat innep napokon.

Estuetůl fogua estueig kel az innepet illeni.

Exod. 20.

Masodic Tanulsag.

Az

AZ innepről valo parancholat imez. Meg emlekezzél rula, hogy à szombat napot meg szenteld. Melyben nem chac à kilső nyugodalmat keuana Isten mi tűlünc, hanem leg inkab az innep nec szenteléset. Az az, hog innep napokon, szent es Isteni dolgokba legyünc foglalatoſoc. Sőt è vilagi dolgainktulis chac azert akaria hogy vreſsec volnánc, hog ezec miat à lelkiektűl meg ne tartoztatnánc. Midőn azert vaſarnapon, es egyeb innep napokon, kézi munkatul meg nyukſzunc, minden rendbeli kereſztyenec à templomba gyűlyenec. Holot leg előſzőr à papoc tarchac az ű dolgokat. Tanęchac es hirdeſsec az Isten igęiet. A kőſseg peniglen, halgaſsa es tanullya az Istennec ſzent igeieben meg ielentetet akarattyat: Mert ha tellyes hetetczaka, teſtünknec taplalasára valo kouaſzos kenyeret kereſünc, nem meltoę hog egy auagy két innepnapon, à mi lelkünknec keneret, az Euangeliomot, mely iduőſsegre valo erő minden hiunec, figyelmeteſsen halgaſsuc?

Exod. 20.

Mit keuan Isten è parancholatban.

Innep napon az iget kel hirdetni es halgatni.

Touabba, innep napi dolgoc, à Ceremoniakis es az Istenni ſzolgalatoc, mellyec à templomban ſzoktanac gyakorlatni. Azokbol ſe marad gyon ki, à kereſztyen ember. Sőt à mint ſzent Agoſton parancholya, à kitűl lehet, mind à vechernere ſ-mind à veternere, reia mennyen, es ot imad-

Vechernyere ueternére miſere kél menni. Ibidem.

gya Iſtent az ů bůneięrt. A ki peniglen oda nem mehetne, hazánal imadkozzec, es ſemmiképpen el ne mulaſsa meg fizetni Iſtennec à ſzolgalatot mellyel neki tartozic. Nappalis ſenki miſe hallás nelkůl ne legen, es midőn egyebec à ſzentegyhazhoz gůlnec valaki hazánal ne heuolkodgyec. Sokan vannac kic azt aléttyac, hog igaz elęg ha à prædicatiot meg hallottác es annal tőb ſemmi nem kel az innep ſzenteléshes. De ſzent Agoſton, tőbbet, kęuan mi tůlůnc annal. Am hallod hog vechernére, veternére, es miſere valo iaráſt emleget, es arra tanet hog ezekbe ſemmi el ne mulyęc. Az ó teſtamentomnac ideięnis hirdettetic vala innepeken az Moyſes toruénye, de egetembe aldozatokis leſznec vala. Az vy toruenbe kedig, ſzent Peter es ſz: Ianos, nem chac prædicalani mennec vala à templomba, hanem à ſzokot imadságnac kilenczedic oraiaris. Iô es igen ſzůkſéges halgatni az Iſtennec igęiet, de à mit halgattal azt megis kel miuelned. Miueled midőn abba foglalod magadat, à mire ſz: Agoſton int mindnyaiunkat: Annac okaert gyakorlya minden, à ki Iſtent ſzereti, az egyhazi Ceremoniakat es ſzolgalatokat, es midőn à templomba vagyon, ne heuolkodgec, hanem imadkozzéc. Ki ki mind az ańaſzentegháznac kőzőnſéges kőńőrgeſéhez tegye hozza az ů kőnyőrgéſet. Mert noha mindenůt io imadkozni, de az egy be gůléſnec, es egyůt valo imadkozaſnac nagob

Nem eleg chac Prædicatiot hallani.

Actor. 3.

Imadkozni kel à templomba.

ereie

ereie vagyon, es meg halgatáſt igert Chriſtus, az eggyût kônyörgô, es eggyût imadkozo hiueknec, monduan. Ha kettẽ közzülletec eggyeſsẽ leſznec é földön, minden fele dolgon, A miert könyörgenec, meg adatic ũ nekic az én atyamtul, ki mennekbe vagyon. Mert à hol ketten auagy harman egybe gyülendnec az én neuemben, ot vagyoc én ũ köztöc. Gyönörüſeges dolog, à gyülekezetbe imadkozni, haſznoſis, mert lehetetlen hogy Iſten meg ne halgaſsa à ſoc iambornac eg̃ ſziüből es eg̃ lelekből ſzarmazot könyörgéſet. De nem minden ember gondollya azt meg. Sôt ollyac vannac még à papokbanis, kic ha mikor ag̃okbol fel kelnec, eg̃ pater noſtert mondanac, auagy imig amug̃ hazoknal ſzoloſmaiokat meg oluaſsác, azt alettyac hogy vgan nem tartoznac añal tôbbel. Es à miſen vechér nen, mint à fa kẹpec vg̃ allanac à templõban. Mint ha heuerésnec es heuolkodásnac, es nẽ imadságnac helye volna az, Maga bizoń vag̃on miert imadkoznunc. Mat: 18. Gonoſz ſzokas.

Lattyuc meñi ſoc ſzantalan ſzükſeg haboruság es ñaualya kornyẹkezet meg benünket. Eg̃ felöl à Törököknec feg̃uere ſzüntelen feiünkön vagyon, más felöl à kereſztyen feiedelmec közöt valo viſza uoñas, haboruság es vér onto hadakozas emẹsztimeg mind mi magunkat, mind hazankat, hazánknac iôuedelmét es kazdagságat. Ezeknec Volna miert imadkoznünc.

kiuůle, gyakran valo dog halal, égi haboru, ſoc betegſég vralkodic raitunc. Es ki mind gonosb es veſzedelmesb à tobbinel, az hitbẽ valo teuelygés, ſoc felé ſzakadozot eretnekſég, annéra el aradot kozottůnc, hog maid chac nem anni vęlekedés ua gyon à hit dolgában, à meni fo. Miert nem igyekezůnc ezeket è kozonſéges nyaualyakat kozonſéges imadsággal el tauoztatni? Oh vr Iſten, nag dolog, hog nem veſzůc eſzůnkbe magunkat. Meg ſzentellyed az innepet azt paranchollya az Iſten. Vgy meny tahat à templomba, hog ot ſzent chelekedetekben gyakorlyad magadat nem heuolkodasban.

A ſzentſegek nec gyakorlaſaualis, ſzenteltetic az innep.

1. Cor. 11.

Annac folotte, à ſzentſegekcel kel élnůnc innepnapon. Chriſtus vrunc imigyen ſzolla az ů ſz: teſténec es verénec ſzentſegérůl. Ezt miuellyętec az én emlekezetemre. Miuelni kel tahat à mit ů miuele Apoſtoliual. A papoc aldgyac à kenéret es à bort, aldozzác es oſztogaſsac az vr vachoraiat. A koſſég vege, egye es igya. Egygyeſůllon gyakorta à mi iduozetonkcel. Az vr vachoraiában, à Chriſtus erdeminec hozzanc ualo kapcholaſa, es mienke tetele vagyon. Tahat az mi haſznunkert kellene mind vntalan véle élnůnc.

Az atyafiui ſzeretetnec chelekedete innep ſzenteles.

Vtolſor, az innepnec ſzenteléſe, keuannya mi tůlůnc, az atyafiui ſzeretetnec tiſztiben valo el iaraſt.

raſt. Hogy innep napon, minec vtanna Iſtennec az ő uet meg adtuc, felebaratunknakis meg adgyuc à miuel neki tartozunc. Eteſsüc az ehezőket, itaſſuc à ſomnyuhozokat, ruhazzuc à mezeteleneket, latogaſsuc à betegeket, vigaſztallyuc à ſzomorukat, tanęchuc à tudatlanokat, fedgyűc à bűnőſőket, terechűc io vtra az el teuelyedteket. Ezekcel es egyeb effele ſzent chelekedetekcel ſzenteltetic az innep. A vegre valo à kézi munkátul valo meg tartoztataſis, hogy inkab hozza erkezzünc ezekhez à lelki dolgokhoz.

Ha iol eſzetekbe vettętec peniglen, à mit az innep ſzentelő io chelekedetekről ſzollottunc, aztis keuęs munkáual meg tanulhattyátoc, minemű dolgoc tiltaſsanac az innęp ſzenteléſről valo parancholatban, es minemű bűnőkcel ſzegeſséc meg az innep.

Az innep miuel ſzegetic meg.

Azoc kőzzűl, elſő, nem prædikalni es nem halgatni az Iſten igęiet. Nagy bűnt miuelnec azoc à kiknec hiuatallyoc vagon à prædicallàſra, ha vaſarnapon, auagy egyeb innepen, nem hirdetic az Euangeliomot. A kőſségis nem keuesbet vetkezic benne, ha el mulattya à prædicatio halgataſt. Nemellyec azt alęttyac hogy ſemmi, auagy igen kichin vętec à prædicatiora nem iarni. Es nem gondollyac meg, hogy azon Iſten parancholya az innep ſzentelęſt, à ki tiltya à baluanyozáſt, paraz-

Az innep ſzegő elſő bűn, nem hirdetni, es nem halgatni az Iſten igeiet.

naſagot es ember ôldôklęſt. Midôn hallod hogy valaki gílkoſsàgot miuelt, vgyan meg iſzonyodol tûle. Miert nem iſzonyodol tahat, az Iſten igeięnec meg vtalaſatul, ha az ſem kiſseb bûn à gílkoſſagnal? Mert lęlec ôldôkles, es lelki gílkoſsag. Az Iſtenis kedig mind idô ſzerent ſ-mind ôrôkce valo bûnteteſekcel, erôs képpen meg ſzokta az embereket bûntetni az û ſzent igeięnec meg vtalasàert.

Luc. 14. Math. 18. Miképpen à nag vachorarul, es à kiraly fianac menyekezeięrul valo pelda beſzedekben vrunc meg ielentę.

Maſodic miſſe, es egyeb Iſten ſzolgalatra nem menni. Maſodic bûn, mellyel az innep meg ſzegetic, à ſzent eghazhoz az Iſteni ſzolgalatra es ceremoniakra nem menni. Kemeńen feddi ſzent Agoſton azokat, à kic innep napon à miſere nem mennec, hanem vagy núlàſznac, vadaſznac, madaràſznac, vag pôrôlnec, vagy iſznac es egyebeketis itatnac, vagy iaczanac es tanczolnac. Az ôrdôg talalmaña ketſeg nelkûl, hog innep napon leſznec ſokadalmac, es vasàroc, akcor ſzereztetnec vendegſęgec, es lakodalmac, Akcor gyakorlyàc az ifiac czelhez valo lôuesbe es egyeb heusagba magokat. Az ôrdôgtûl viſeltetnec azokis, à kic vaſarnapon, auagy egyeb innepen, midôn à ſzent egyhazba kellene lenni, mennec ſzôleieket, kerteket maiorſagokat latni, es egyeb è vilagi dolgokban munkalkodnac. Effęle meſterſegękcel igyekezic az ôrdôg embert

el

el ſzakaſztani az Iſteni ſzolgalattul. De azoc ſem keuesbet vetkeznec, à kic el meñec vǵan à ſzenteǵ hazba, de ot azt nem miuelic à mit kellene miuelni. Nem imadkoznac, nem dicheric az Iſtent, nem kőńőrőgnec ſem ůnnen magokert, ſem eǵebekęrt. Nem figelmeznec arra à mit à pap ſzól az oltarnál, monduã. Oremus, Surſũ corda. Az az, Imadkozzũc. E mellyůc fel Iſtẽhez ſziueinket. Ebben ſem̃it nem miuelnec, hanẽ trechélnec, ſuttognac es eǵebec nekis bantaſokra vañac beſzelleſekcel, auaǵ heuol kodnac. De még oly emberekis vannac, azt beſzelli ſz: Agoſton, kic alęg variac hoǵ ki ſzaladǵanac à ſz: eǵhazbol, es arra keſzeretic à papot, hoǵ az ů keduec ſzerent enekellyen, meg rőuideche à miſet, hoǵ az Iſteni ſzolgalatra, à napnac chac eǵ igẽ kichin réſze kellyen, es à tőbbi mind az ęiel eǵetembe az ů ǵőńőrůſegeknec ſzolgallyõ. Ezec kőzzůl ualoc vǵ teczic è moſtani időbenis azoc, à kic haraguſznac ha mikor az orgonas hoſzabban orgonal, auaǵ ha, à kic à karban enekelnec, vaǵ hoſzu eneket veſznec elő, vaǵ vonogatóſon mondgyac az Iſteni dicheretet. Maga ha valahol kőuer ebéden volnánac, nem chac eǵ oraig, hanem nap eſtigis el halgathatnaiac à pohar mellet, mind az ęneket, mind az organa auaǵ ſip, auaǵ hegedů ſzót Tunya emberec, nem tudǵac hoǵ az időben ſem̃it tőbbet meg nem ńerůnc, hanem chac azt, à mit az Iſteni ſzolgalatban, es eǵeb io chelekedetekben kőltůnc el benne.

Az urac ſzoktac ezt miuelni.

A reſt papokrul.

Har-

3. Bűn nem elni à szent segekcel.

Harmadszor azoc vetkeznec az innep szentelesről valo parancholat ellen, à kic nem élnec à szentségekcel. Az ò tőruenyben, husuet napiara rendetetet aldozat à baraí vala, Azt minden gazdanac meg kellet sűtni es meg énni haza nepéuel. A tőb innepekreis voltanac valami bizonyos aldozatoc rendeltetuen. Minekűnkis vannac szentseginc, vagyon aldozatunkis, az artatlan barañ: c szent teste es szent vére. A ki ezeket nem gyakorlya, es főkeppen à ki az vr vachoraiáual nem él, nem szenteli, hanem meg szegi az innepet, az vr Istennec parancholattya ellen.

4. Az atyafiui szeretetet nem miuelni. Rom. 13. Gal. 5.

Negyedic bűn, mellyel az innep meg szegetic, az atyafiui szeretetnec tisztibē el nem iarni. Kibe vetkeznçiec minden valaki az ű segetsége nelkűl szűkőlkődő felebarattyanac segetséggel nē lenne. Szent Pál mondása ez, hőg à ki szereti felebarattyát, à tőruent be tőltőtte, tahat midőn te azt nē miueled, à mire à szeretet vezérlene, nem tőltőd hanem meg szeged az innepléснec tőruenyet.

5. Faraszto kézi munka.

Vtolszor tiltatic innep napon, minden rabota, es faraszto kézi munka. Es vgy tiltatic hogy se tennen magad, se akarki azoc kőzzűl à kic te hazadnál vannac, se barmod, ne munkalkodgyec es ne faradgyon, hanem mindenestűl fogua űres légy è vilagi dologtul, es egesz chelędeddel egytembe,

chac

chac az innep ſzentelésbe leg foglalatos. Tahat nem tartyac meg à parancholatot, à kic vaſarnapon es egyeb ſzent innepeken, ſzekereket es ſzolgaiokat imide amoda küldözic, el ſzakaſztyac az ü gond viſeléſec ala adatot ſzemelyeket az Iſteni ſzolgalattul. Ellene iarnac az Iſten hagyasánac azokis à kic hazoknal imezt amazt miuelic auag miueltetic nyereségnec tartuan hog egy réſzet dolgoknac vaſarnapon el vegezuen, hetetczaka annéual könnyebben vegezhetic el à többit. Mit mondgyac affele è vilagi ſzorgalmatoſságban el merült emberec felöl, mellyec mihelt fel kelnec, azonnal regiſtromokat veſzic kezekbe, ſzamot vetnec, adoſokat kergetic, adoſságokat ſzedic, miden az prædicatiora es egyeb Iſteni dologra kellene menniec? A Birakrul megint, kic vaſarnapra hadgyac à köſség dolgat, Akcor gyütic be à nepet akcor tanachkoznac, akcor halgattyac meg à könörgöket. Sőt nemellyec vgyan okot kereſnec benne, miden valami fő ceremonia vagyon à templomnal, mint vonhaſsác el onnan azokatis, à kic örömeſt oda mennénec. Kiualtképpen kedig az vr napi ſzepséges es aietatos proceſsiotul. Ezec bizon nem Iſtentül hanem ördögtül vannac, es az ü attyoknac keuanságat chelekedic. Mert az ördögis mindenkoron azon iár, hogy ne hadgya az embereket Iſtennec ſzolgalni.

A ſzorgalmatoſokrul.

A gonoſz Birakrul.

Iohan. 8.

De

A Christus kerdeserůl.

De szintęn ide valo immar az Christus kerdése, midőn azt kerdi, *Ha szabad szombaton gyogyettani?* Erre az Pharisæusoc semmit nem felelenec, mert talam azt gondoltác, hoǵ ha azt mondanaiac hogy szabad, à tőrueń ellen lenne, mely szombat napon minden munkat tilt. Ha kedig tagadnáiac szabadnac lenni, meg feddethetnęnec vgy mint kegyetlenec es ollyac kic nem kőńőrůlnęnec felebarattyokon. Halgatnac azert es chac azt uariac mit akarna miuelni à Christus. Mi hoǵ iobbã eszűnkbe vehessűc ennec à kerdesnec meg feitęset, imezt kel meg ertenűnc, hoǵ vgy techic mint ha ellenkednęiec eǵmassal, az inneplésrűl valo parancholat, mely kilső dologtul es munkatul tiltya az embert, es à betegeknec gyogyetása. Maga nẽ ellenkednec. Mert az szeretet gonoszt nem chelekedic, à keszeręti kedig reia az embert hogy felebarattyaual minden időben iót tegyen. Es tanullyuc meg it, ime kőzőnséges regulat. Miuel hoǵ az szeretet à tőruennec tőkelletessége, valahol vǵ lattatnęiec embernec, hoǵ à tőruęnnec kilső modgya auagy szertartasa, mást mutatna annal, à mire az szeretet vezerlené, ot inkab kel az szeretetnec engedni hogy sem mint â tőrueny bőtűiet kőuetni. Ennec ez regulanac ertelmęre, vegyűc peldaul vrunknac chelekedetit. Előtte vagyon neki à beteg ember. A szeretet azt mutattya hogy meg

Nem ellenkedic à szeretet à parancholattal.

1. Cor: 13.

A szeretet magyarazza à tőruent.

gyo-

gyogyetanaia ũtet. Más felől kedig à Phariſæuſoc ęrtelme ſzerent, à tőrueny nem engédi hogy ſzombaton gyogyéchon, mert à parancholatnac bőtũie azt tartya hoģ akar mely kichin ez vilagi dolgot ſe miuellyen ember innepnapon. Chriſtus nem álla à tőruennec temęrdec es goromba ęrtelme melle, hanem az ſzeretettel magyaraztata à parancholatot, es illetuęn à viz korságoſt meg ģogyeta ũtet. Hoģ kedig ſenki az ũ chelekedetibe meg ne botrãkoznęiec, abbol, à mit akarkies meg ſzokot miuelni, meg ielentę hogy męltan miuelte volna ũis à mit miuelt, monduán.

Kichodá ti kőzzülletec, kinec ha ſzámára auágy őkre à kutban eſic, nemde mindiaráſt ki uonſzae azt ſzombat napon? Mintha imezt mondotta volna. Ha meg nem ſzegetic à ti iteletetec ſzerentis az innep vele, midőn à ſzükség keſzeretreia, hoģ ſzombaton kivonnyad à veremből az ſzamárt, es az ökrőt, mert ha ki nem vonnád oda veſzne, meniuel inkab nẽ tőretic meg aual, hoģ az ember meg ģogyettatic? Hiſzem nagób az okos allat az okta lañal, es añac okaęrt meltob ũtet betegségtül meg menteni, hoģ ſem mint à barmot à verẽbe valo ha lástul. Ebből à Chrũs mõdasábol imillyẽ tanulság kőuetkezic: hoģ noha az Iſteñec parãcholattya azt adgya

A Chriſtus chelekedetinec mentéſe.

A ſzükſég es ſzeretet meg ment bũntül.

adgya elõnkben hogy az innepeken semmi dolgot ne tegyünc, mind az altal à szükség es az szeretet, meg ment neha minket bũntül, ha miuelünkis valamit. Chac hogy à szükség el tauoztathatatlan legyen, nem oly, mellyet az emberi tehetetlenség es fõsueńség mutason szükségnec lenni. Midõn az apostoloc szombat napon szaggattyac vala az buza kalászt, es kezec közõt morsoluán, à maguat meg eszic vala, azt itelec az Sidoc, hogy innep tõrõc volnanac. Iduõzetõnc kedig meg mente ũket, mert szükség adta tenniec: mint Dauidotis à szükség keszerete reia, hogy az szent keńeret meg ęue, mellyekbe senkinec egyebnec nẽ vala szabad enni, hanem chac à papoknac. De à kinec vagyon kenyere, kiuel ęllyen auagy kilõmbenis eletet talalhat magánac, nem szükség teteti aual, hogy innepnapon szantat, kapaltat, gabnat hordat, chępeltet, szekereztet, es egyeb munkat tetet auagy tęszen. Annac okaert nem mentheti à szükséggel magat. A szeretetrũlis vgyan azont ęrched, meg lasa minden ember, hogy valoba az szeretet keszereche ũtet arra, à mit az szeretetnec lepléuel akar be fedèzni. Kirũl nem szükség sokat szollanom. Az Isten félõ embernec, az ũ tulaidon sziue meg mutattya mit miuelhet io lelki esmęrettel uasarnapon, es mit nem miuelhet, chac kõuesse az ũ lelkęnec vezerlését, es ne à testnec kisztetését.

Minemũ szükség.

Math. 12.

1. Reg. 21.

A szeretet mint ment.

Har-

Harmadic Tanulsag.

AZ innep szentelőknec iutalmokrul, es à meg szegőknec bűnteteſekrűl kel vtolszor immar tanulsàgot adnom. Halgaſsuc azert errűl elől szőr Moyseſt. Kiholot azt mondgya hogy meg nyuguec Iſten hetedic napon, es meg alda, ſ-meg szentelę az hetedic napot, vgy teczic meg ielenti aztis, hogy meg aldgya es meg szenteli azt, az az, iot teſzen vęle, valaki az innepet meg illi, es viszontag meg atkozza, az az erőſsen meg bűnteti az iñepnec meg szegőit: A iutalőrul szól Esaiaſis, mikor azt iria, hogy ha nem az mienket, hanem Iſtennec akarattyat chelekedgyűc szombaton fel magaſztal minket è földőn, es nekűnc adgya à mi atyanknac lakobnac örőkſęget. A bűntetésrűl kędig Aggeus imigyen beſzél. Sokat vetettetec, keueſet hordottatoc be, tőbre néztetec, es keueſeb lőt. Vallyon miert? Az okaert vgy mond az Iſten, mert az én hazam puſzta, es ki ki mind az ű hazàhoz ſiet. Azert tiltattanac meg az ęgec, hogy harmatot ne adgyanac, es à föld meg tiltatot hogy ne teremche az ű gyűmőlchet. Nem de nem igy tőrtenike gyakorta nekűnc dolgunc? Nem elegszűnc meg à kőz napokcal, hanem mind vaſarnapon, mind bodog aſzoń napian, mind egyeb innepen egy arrant szantunc, vetűnc aratunc kapalunc

Az iutalomrul es bűntetesrűl.

Gene. 1.

1. Iutalom aldomas, à bűntetes atoc Esa. 58.

2. Iutalom fel magaſztalas. Ag. 1.

2 Bűntetes szűkseg.

cliplůnc. Nem gyůlůnc az Iſten hazaba, prædicatiora, miſére, hanem haza, auagy ez vilagi dolgainkra ſietůnc, es ha lattyuc vgy vagon dolgunc à mint à Propheta mondgya. Keues haſzna munkanknac. Hieremiaſnalis igen meg feddetunc, à kic innep napon ſzekereznec es terhet ki ſ- be hordanac à varas kapuian, es vegre imig feńegeti Iſten ůket. Tůzet ǵuytoc à kapukban, mely meg emeſzti hazatokat es meg nem aluſzic. Vgyan ottan kedig, az innep ſzentelőknec illyen igeretet teſzen. Ha meg ſzentelitec à ſzombatot, kiralyoc es feiedelmec iárnac be à kapun. Az az, ép es bekeſeges orſzagotoc leſzen. Rőuid beſzéddel, mind ez vilagi, ſ- mind à más vilag iauaiual meg aiande kozza az vr Iſten az innep ſzentelőket, es à kic nem ſzentelic, ittis à más vilagonis meg veri.

Hiere: 17. 3. Bůntetes puſztaſag.

3. Iutalom bekeſég.

Mely nagy bőchůletben tartottac legyenec à regi maǵaroc az innepeket, meg teczic à ſz: Iſtuan es ſz: Láſzlo kiraly decretomabol. Holot meg vagyon parancholua, hogy valaki innep napon az egyhazhoz nem megyen, meg veretteſséc, à ki dolgot teſzen, annac barmai mellyeken vaǵ ſzant vaǵ eǵebet miuel, es ruhai el vętesſenec. Kalman kiraly azonképpen azt vegezte volt, hogy az innepeken dolgozo ember, ha ſzabados, harmad na pig bőitőllyőn, ha pôr, hét pirichket veǵenec raita. Az vr Iſtenis minden aldomaſiual meg aldot-

A régi magyaroknac aietatoſsagoc.

ta

ta ůket ezert es egyeb iamborſagokęrt. Moſtan ſem innep nem kel minekůnc ſem egyeb io, es eñec okaęrt mi ſem kellůnc Iſtennec. Teriůnc meg, es ertuęn hogy Iſten ſzerzette az innepet, foglallyuc Iſteni dolgokban magunkat es tauoztaſsuc el az ôrdôgi es emberi dolgokat innep napon, ha azt akariuc hoǵ moſtanis, ez vtanis iol legyen dolgunc.

SZENTHA-ROMSAG NAP VTAN TIZENNYOLCZADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, à ſzent Mate Euangeliomianac XXII. réſzeben talalod meg.

AZ idôben, mikoron à Pharisæuſoc hallottac uolna, hogy à Sadduceuſoknac bè dugta uolna ſzáiokat, ôſzüe gyůlenec. Es egy tôruenytudo Doctor ů kôzzůlec kerde ůtet, keſertuen es monduan: Meſter. Mellyic à leg nagyobbic parancholat à tôruenybe: Ieſus kedig monda ů nekiec: Szereſſed

à te ũradot Iſtenedet tellyes ſziueddel, tellyes lelkeddel, es tellyes elmeddel. Ez az elſõ es leg nagyobbic parancholat. A maſic kedig hãſonlatos ehez. Szereſsed felebarãtodat, azonkeppen mint tennen magadat. Eket parancholatban mind az egeſz tõrneny, es â Prophetac figgenec. Mikor kedig â Phariſæuſoc egygyũt uolnãnac kerdẽ Ieſus ũket es monda: Mit ueltec ti â Chriſtus felõl? Ki fia? mondãnac neki. Dauide. Monda nekic: Mikeppen hiya tahat Dauid lelekben ũtet uranac? monduan: Monda az ur az en uramnac, ũly ãz en iobom felõl, meglen uetem â te ellenſegidet ſãmõlyul â te labaid alã. Ha azokaert Dauid ũtet uranac hiya, mikeppen ũ fia? Es ſenki ſemmit nem felelhete ũ neki, ſem mere ualaki â naptul fogua ũtet tõbbe kerdeni.

Pſalm. 109.

Ez Euangeliomnac ſommaia.

CHriſtus vrunknac à Phariſæuſokcal valo egy vetelkedéſet iria meg ſzent Mate è mai Euangeliomban. Mely hogy az tõb vetelkedeſi kõzõt leg vtolſo lõt legyen, meg ielenti az Euangeliſta, midõn azt mondgya à vegen, hogy ennec vtanna, ſenki ſemmit nem mére kerdeni ũ tũle. Eg tõrueñ tudo Doctor vete elõſzõr kerdeſt eleibe, mellyet iduõzetõnc meg feituẽn, ũis kerde valamit ollyat à phariſæuſoktul, mely feie es fondamentoma az Euangeliomnac. A Doctor keſergetuen kerdeze vrunkat, hogy

hogy valamit kaphatot volna beſzedében, kiből ragalmazhatta volna ũtet à kőſseg előt. De Chriſtus vgy felel meg annac kerdeſére hogy à tellyes tőruẹnt, az Iſteni es atyafiui ſzeretetbe foglallya be. Es à végre kerdi à mit kérd, hogy à teuelygő Sidokat à toruẹnnec, es Euangeliomnac igaz ertelmere vige. Mert à Meſsiaſrul ki ũnnen maga vala, tudakozic tőlőc, hogy meg tanultac volna, minemũnec kellet à Meſiaſnac lenni, tudni illic, Iſtennec es embernec. Harom reſzre oſztom ẽz Euangeliomot.

Elſő reſzében, arrul emlekezic az Euangeliſta, hogy az Phariſæuſoc, az Sadduceuſoknac ſzaioc be dugasának vtanna, vgyan ſereggel gyűltenec egybe, es vgy mentenec urunkra, akaruan ũ elene vetelkedni. Honnét mi meg tanullyuc, hogy az igaſságnac mindenkoron vannac ellenzői, es azoknac neminem ũ tulaidonſagokat meg ẹrtyűc. Maſodikban, à tőrueńtudo Doctornac kerdéſe, es à Chriſtuſnac arra valo feleleti adatic előnkbe. Harmadikban Chriſtus kérd à Phariſæuſoktul egy kerdéſt az Meſsias felől, melyre ũc nem tudnac tőkelletes feleletet tenni, miuel hogy nem ertet tẹc, hogy az Meſsias Iſten, es ember

Első Reſzе.

AZ igasſag noha oly nyiluan valo, hogy az ũ vilagoſsagánac fẽnyeſsegéuel, minden ez vilagra iõuõ embert vilagoſẽt, mind az altal nem mindenektũl vetettetic. Sõt ſoc ellenſẽgi vannac, kic minden ereiekcel azon igyekeznec hogy azt el nyomiác es tellyeſsẽggel ſemmiue tegyẽc. Errũl bizonſagot teſzen ſzent Mate. Ki azt iria ez mai Euangeliomnac elõtte, hogy à Phariſæuſoc Chriſtushoz kũldẽc az ũ tanetuanokat az Herodes ſzolgaiual egyetembe, es chalard kerdéſsel akarac ũtet meg eiteni, tudakozuan tũle, mit tartana az Chaſzar adoia felõl, ſzabad volnae az Iſten nepénec, Chaſzarnac adot adni, vagy nem? Es minec vtanna azokat meg kõtõtte volna vrunc, vgy hogy ũ magokis chodalkoznánac az ũ feleletin, leg ottan más rendbeliec ſzarkallác meg ũtet, az az, az Sadduceuſoc, es azokis az iráſnac gonoſz ertelmé uel tuſakodánac ellene. De ũc ſem iobban iarának à Phariſæuſoc tanetuaninál, mert vgyan azon ſz: iraſnac igaz ertelmébõl meg gyõzetteténec, es az ũ velekedeſeknec hamis volta ki nyilatkoztatec. Mi lõn benne? Vallyon meg ſzũneneke à hamiſſac az igaſsagnac ellenzeſetũl? Semmiképpen nem Mert noha egynehanſzer ſzegénbe maradtanac, à Phariſeuſoc, de mind az altal még ſem nugodánac hanem *mikor hallottac uolna, hogy Ieſus à Sadduceuſok-*

Soc ellenſẽgi uannac azigaſságnac.

A Phariſæuſoknac chalardſágoc.

A Sadduceuſoknac Chriſtus ellen ualo tuſakoſzaſoc.

nac

nac be dugta uolna â ſzaiokat ôſzue gyûlenec, à ſokaſág ban vetuęn remenſegeket, es alétuan hoǵ az egy Ieſus, anni ſoc fô estudos ember ellen, chac ſzáiat ſem tudnaia, auagy nem mernçie meg ńitni.

Holot vegyetec eſzetekbe, az igaſság ellenſegnec eǵ tulaidonſagokat. Hoǵ ûc igen ſzemtelenec, es ſemmiuel inkab nem beuelkednec mint à ſzemtelenſéggel. Soha meg nem pirul orczaioc ha nẽ tudom meniſzer ſzegyent uallanánakis. Bator eſzerſzer be dugiadis ſzaiokat, ſoha meg nem ſzûnnec, ſem azt nem vallyác hoǵ meg gyôzettenec volna, hanem mindenkoron ſzemęrem nelkûl elô tollyac magokat. Ha eǵ dologba meg ǵozettetnec, ottan másba akadnac, es megint talalnac valamit à mirûl verſengienec. Ha eǵgyût meg rekeſztetnec, leg ottan maſonnet ki chuſznac, mint az ſima anguilla auagy à chic, kit nehez embernec vgy meg ſzoretani, hoǵ markábol ki ne ſzaladgyon. Auagy mint à folyo viz, mellyet akarmint igyekezzélis meg rekeſzteni, chac heiaba munkalkodol, mert vaǵ el ſzakaſztya à gátot, vaǵ más felôl ńit maganac folyáſt. Es mentûl tôbbet vetęlkedic valaki effelékcel attul gonoſzbac, es añal inkab fel geriednec az igaſság ellen, mint à tûz hoǵ nem oltatic hanẽ ôregbedic à ſoc fánac reia rakatasáual. Añac okaert nem akaria ſz: Pal hoǵ vetelkedǵûnc

Az igaſság ellenſegi ſzemtelenec.

Chryſ: Sup: Mat:

Haſzontalan az eretnekek cel uilo uetelkedes.

2. Timo: 2. Tit: 3.

velec hanem hogegy auagy két íntés vtan ũtet el tauoztaſuc. Mert félő, hogy nem chac ũket meg nem terethetnőiőc à ſoc verſengő beſzeddel, hanem az halgatokatis meg botrankoztatnoioc.

Az eretnekec ſoc fele oſzolnac.

Touabba, midőn hallyatoc hogy ſzent Mate az Phariſæuſokrul, es az Sadduceuſokrul emlekezic, kic ũn kőſztőc egyenetlenec es egy maſtul kilőmbőző velekedesben voltanac, tanullyatoc meg hogy az igaſság ellen fel tamado eretnek ſegnec ezis tulaidona, hogy ſoc fele ſzakadoz, es ſoha egy ertelembe meg nem marad. Mind à Sidoc hogy minec vtanna à tőruennec igaz ertelmétűl el ſzakadtanac volna, harom reſzre oſzlánac. Mert nemellyec Phariſæuſoc, nemellyec Sadduceuſoc, es nemellyec Eſseuſoc valanac ũ kőſztőc.

A Sidoknac harom ſectaioc. Ioſeph: Ant: lib. 13. cap. 8. De bel: Iud. lib. 2. cap. 7. Phariſæuſoc. Matth. 15. 23.

A phariſæuſoc azt tartottác, hogy az Iſtennec tőruénye à kilső chelekedettel tőltetic be: hogy à Meſsias ez vilagi feiedelem lenne: hogy az ũ eleiknec ſzerzęſeket, inkab kellene tartani à Moyſes tőrueńenel. Miképpen Chriſtuſis azt ũ nekic ſzemekre veti. A Sadduceuſoc ollyanoc valanac mint à poganoknal az Epicureuſoc. Tagadtac az fel tamadáſt, es à lęleknec halhatatlanságat, azt alegottac, hogy az emberis chac addig vagyon még è teſtben él, mint az oktalan allat, az vtan ſemmiue leſzen. Sem angyalt, ſem őrdőgőt nem hittec

Sadduceuſoc.

hogy

hogy volna. A ſzent irasbol ſemmit be nem vőttenec egyebet à Moyſes őt kőnyueinęl, à tőbbit mind hatra vetettęc. Az Eſseuſocſzentesbec voltanac mind à Phariſæuſoknál, ſ- mind az Sadduceuſoknal. Inkab gyakorlottac, es foglaltác magokat az io chelekedetekben. Magoknac valo ęletet viſeltenec, es nem őrőmeſt nyaiaskodtanac azokcal, à kic ű vélec eggyet nem ertettenec.

Eſseuſec.

De vallyon honnet tamadtanac volt az Iſten nepe kőzőt, ezec az ellenkedő tudomańoc? Bizoń az iraſnac hamis ertelméből. Mert azt mondgya ſzent Agoſton, hogy az eretnekſeg, es gonoſz tudomany, abbol kőuetkezic, hogy az io iraſokat nem iol értic. Es à mit azokban nem iol ertenec, azt vakmerőképpen vallyac. Hogy ez igy legen, meg teczic vrunknac beſzedebőlis, midőn imezt mondá az Sadduceuſoknac. Teuelygetec nem ertuen az iraſokat. Latode hogy à teuelyges, az iraſnac nem io ertelméből tamad. Moſtanis ſoc haſonlás vagyon azoc kőzőt, à kic kereſztyęneknec monduan magokat, ki valtanac az igaz kereſztyęnec kőzzűl. Nemellyec Luter Martont, nemellyec Zuingliuſt, nemellyec Caluinuſt, nemellyec az Arrius maradekit, nemellyec ki tudgya mind előszamlálni kiket kőuetnec? Mitűl vagyon ez, hogy nem egget vallanac? Innet, hogy hamiſsan

Honnet tamadnac az elenkedő tudomanyoc. Trac: 18. in Ioan.

E moſtani haſonlaſokrul.

értic az iráſt es ki ki mind az ũ tulaidon ertelmet kõueti. Maga ſzent Agoſton azt beſzelli, hog az igaſság nem enyẽm, ſem tiẽd, ſem amaze, hanem mienc mindnyaian: Es annac okaert arra int, hogy ſenki ne kereſse az ũ velekedeſet az irasban, hanem az kõzõnséges igaſságot. Azt ſem halgatta el kedig, hol kellyen az iraſnac igaz ertelmẽt meg talalni: Tudni illic az anyaſzenteghazban. Es azt akaria, hog miképpen az anaſzenteghaznac tanetasábol hittũnc, azonképpen attul tanullyuc meg, mit ſzól Chriſtus az irasban.

Lib: 12. conf: cap: 25.

Az iráſnac igaz ertelme hol talaltatic.

De utilit: credendi ca: 14.

Miről eſmerjũc meg, kiert egyet az igaz anyaſzentegyhazzal.

Es ha valamely teuelygõ azt vitatnaia, hog az ũ ertelme, eg az igaz kõzõnséges anaſzentegháznac ertelmeuel, kõnũ annac vegere menni, vgy legyene auagy nem. Vẽd elõ à kõzõnséges conciliomoknac vegezéſet, veſd à melle, es lasd meg eggyũt iare aual vag nem iar. Mert vgyan azon ſzent Agoſton azt iria, hog batorsággal hatra vet heted azt az ertelmet, valamely egykõzõnséges conciliomban ſem erõſsettetet meg, es fẽlelem nelkül hiheted es veheted à Conciliomoktul ioua hagyatot tudomant.

Con: Donat: lib: 7. ca: 53.

Az eretnekségnec oka, à fõpaſztornac meg utaláſa.

Mas okais vagon, hog ſokan teuelygesbe es ui ſzauonyo eretnekségekbe eſnec. Mert nem tartyac meg Iſtennec Moyſes altal ki adatot imillyen parancholattyat. Ha valami nehez es ketséges ítéletet

letet latandaz te nállad, kely fel es meny fel à helyre mellyet à te vrad Istened valasztánd, es meny az Leui nemzetsegéből valo papokhoz, es az birohoz ki az időben leszen, es kerd meg ű tűlőc. űc meg ielentic teneked az igaz iteletet, es à szerent chelekedgyel à mint elődbe attac, es attul el ne tery se iobra se balra. Nem feietlen lab az anyaszentegyhaz, feie vagyon neki, az pasztoroknac feiedelme à Christus Iesus, ki kepebeli pasztort hagyot è főldőn, az ű hiueinec igazgatasára, à ki azt halgattya, annac ertelmehez szabia az ű ęrtelmét, attul kerd, es attul ęrt, nem kőnnyen eshetic teuelygésben. Azt miueltec à regiec, mihelyen valami ketelkedes tamadot ű kősztőc, mellyet magoktul meg nem feithettenec, ottan Romaba irtanac papanac, ű vele feitettettęc meg (miképpen soc papaknac, azoknac kerdęsekre felelő leueleiből meg teczic) megis maradtanac à papa magyarazattyan, es à képpen meg tartatot tűlőc az egy pasztor alat, à léleknec eǵgyesege, es az bekeségnec kőtele. Nem miuelic azt az eretnekec, sőt engedetlenec az ańaszenteǵhaz pasztoranac, es miuel hoǵ feietlen labac, senkitűl nem kerdenec, senkitűl nem figgenec, es senkihez nem halgatnac, nem choda ha soha egy ęrtelemre nem iuthatnac, hanem szűntelen valo visza vonyas vagyon náloc. Szepen es igazan iria Cyprianus, hoǵ

Deut. 17.

Feie es pasztora uagyon az anyaszent haznac.

In lib: Decretalium.

Ephes 4.

nem

Epist: 3. ad corn: nem egyebűnnet tamadtanac az eretnekségec, auagy ſzarmaztanac à ſzakadozáſoc, hanem chac abbol, hogy az Iſten papianac nem engednec, es meg nem gondollyac, hogy az anaſzentegházba, egy idő ſzerent valo fő pap es biro vagyon à Chriſtus kepeben, kinec ha az Iſteni tanétas ſzerent az atyafiac mindnyaian engednénec, ſenki à papoknac gyűlekezeti ellen valamit nem indetana, ſenki az eggyeſségnec meg oſzlatasáual à Chriſtuſnac eghazat meg nem ſzákaſztanáia, ſenki maganac teczuęn, es fel fualkoduán vy eretnekséget nem ſzerzene.

Tagadgyac az iraſnac meltoſágat az eretnekec

Imezert ſem choda kedig, hogy mint à Sidoknal az Phariſæuſoc, Saduceuſoc, Eſseuſoc, azon modon moſtanis az eretnekec, akar mint oluaſsákis az iráſt nem talallyac meg benne az eg igaſságot, hanem ide ſ-toua hordoztatnac az hamis tudomanyoknac ſzelétűl, miuel hog ſemmi meltoſágot nem tulaidonetnac az iraſnac, es magokat nagobra tartyac az iraſnal. Lattyatoke, azt mődgya ſzent Agoſton, az eretnekeknec, hog azon iártoc, hogy az iraſnac ſemmi meltosága ne legen es ki ki mind ű magatul kerdgye meg, mit kellyen minden irasban ionac hadni, es mit nem. Azt miuelic vala à Saduceuſoc, kic az Moyſes kőnyueit, mellyekben nem ſzinten niluan valo bizonság tętelec vannac à fel tamadáſrul, be veuęn, az

Conf. fauſtum lib: 32, ca: 19

pro-

prophetakat hatra vetic vala, miuel hoǵ azoc tisz tan szollanac rulla, hoǵ fel tamadandoc az embereknec meg holt testec. Azonképpen chelekednec ez mi időnkbeli esze veszet teuelygőkis, az irasoknac biraiua tőttec magokat, à mellyet akarnac vesznec benne es à ki nekic nem teczic nem veszic. A Machabeusoknac masodic kőńuęt, mely az halottakert valo imadságrul: Szent Iakab leuelęt, mely az vtolso kenetésrűl, es az io chelekedeteknec erdemerűl: Szent Palnac az Sidokhoz iratot leuelęt, mely à papságrul bizonságot teszen: Es à Biblianac egyeb eǵ nehań kőńueitis tagadgyac ollyaknac lenni, hoǵ tartoznanc nekic hinni. Nem egyebert, hanem hoǵ az ű teuelygésec vastagon rontatic altaloc, es azt akarnáiac hoǵ ne volna hitele azoknac az irasoknac, mellyec tagadhatatlan bizonságot tesznec ű ellenec az keresztyeni igasság mellet. De teriűnc az Euangeliomra.

Az eretnekec, az irasnac egy nehany kőnyueit, hatra uetic

Mikor hallottac uolna à Pharisæusoc. Eddig az igasság ellenséginec űn kősztőc ualo egyenetlenségekrűl szollottunc, lassuc azt immar, michoda az à mi valamenire eǵbe kőtelezi űket, es à mibe eǵgyet ertenec. Mert miképpen à Samsom rokainac hogy noha sokan valánac à farkoc mind az altal eǵbe vala kőtőzue. Azonképpen az eretnekeknec tulaidonságoc ez, hoǵ egymassal eǵbe nem

Mibe ertenec egygyet az eretnekec.

Iud: 15.

Mindnyaian az anyaszent egyhaz ellen uannac.

nem ſérnec, de az igaſságnac gűlőlségében es ől-
dőzeſében, valamenin vannac mindnyaian eg-
gyet ertenec. Es ſemmíbe egyebbe, eggyűt nem iár
ertelmec, hanem chac ebben, hogy eg arant karom-
lyac, ſzidalmazzac, es haborgattyac az anyaſzent-
eghazat. Ezis è mai Euangeliombol teczic meg,
holot azt oluaſsuc, hogy mind à Phariſæuſoc
ſ-mind à Saduceuſoc ellenkedtenec Chriſtuſsal es
az ű tudomanyaual, maga oly tauul iartanac eg-
maſtul à tőrueńnec magyarazattyában mely ta-
uul vagyon az ég à főldtűl. Annac vtannais oſz-
Acto: 23. ton, ſzent Pálteg akarattal őldőzéc à Chriſtuſert.
Nem kilőmben vagyon kedig moſtanis dolgunc
E moſtani eret nekeknec ui- az eretnekekcel. Tekench meg Luternec, es
ſzauonyaſoc. Zuingliuſnac, à Luter tanetuaríinac es Caluinuſ-
nac iraſokat. Laſd meg azokatis az kic ezektűl
ſzarmaztanac, oly nag gyűlőlséget, harſoladáſt,
Az anyaſzēt egyhaz ellen egy arant ua, lo tuſakoda- ſoc. egmas ellen valo viaskodáſt talalſz kőſztőc, hog
annal nagyob nem lehet, azonkőſzbe ezen mind
meg alkoſznac, hog à Romai eghaz ellen egetem-
ben tuſakodnac, es minden tehetſegéket, à Chri-
ſtus iegesénec oſtromlasára fordettyac. Papa es
à papiſtac forognac mindenűt az ű nyelueken es
pennaiokon, ſemmíbe inkab meg nem ielentic
bőlchſegeket es elmeieknec eleſséget mint ezeknec
meſterséggel valo chufolaſokban, ſzidalmaza-
ſokban, es ellenzesékben. De chac heiaba kőltic

ereie-

ereieket, es iob volna bizoń hog abba keresnénec módot, mint kőszőrűlhetneiec egbe az ű viszalkodo soc ertelmeket, hog sem mint mi ellenűnc hadakoznánac. Mert nem arthatánac vrnuknac sem à Pharisæusoc sem à Saduceusoc, semmit nem arthatnac higgyec ezekis à Christus seregénec. Velűnc vagyon, es à mi taborunkban vitezkedic az igaz Dauid, à Messias. Meg rontya feigt, az Isten serege ellen fel fualkodot Golyatoknac. Es miképpen à szep liliom à tűis kőzőt, azon módon meg marad mind vegic az anaszenteghaz, az eretnekségeknec tűiskes hamisságoc kőzőt. Mind ezeket iutattya minekűnc eszűnkbe szent Mate, mikor à Sidoc kőzőt valo egenetlenségről teszen emlekezetet. De ideie hog hallyuc mit beszel es mit kerd à tőruenytudo doctor à mi vrunktul.

Nem arthatnac nekűnc az eretnekec.

Cant: 2.

Masodic része.

Egy tőruenytudo doctor, ű kőzzűlőc kerde űtet.

Miert szóllot legen eg à tőbiert, szepen meg ielenti aran szaiu szent Ianos monduán. Ezt mondgyac vala magoc kőzőt. Eg szóllyon mindnyaiunkért, es mindnyaian szollyunc az eg altal, hog ha meg gőzendi űket, mindnaian latassunc meg gőzni, ha kedig meg gőzettetic, egedűl lattassec szegyenbe maradni. Ig szoktac minden dolgokat alnakul, es leppel alat viselni à teuelygőc. *Mester, mellyic à leg nagyobbic parancholat à tőruenybe?*

Miert szóllot egy.

A Doctor kerdése.

Ennec

Azô tôruēnec harom fele parancholati.

Ennec è kerdésnec ertelmere es meg feitesére, szůkseg tudnunc, hoǵ az ò tőrueńbe harom fele parancholatoc voltanac. Nemellyec az igasság es tőrueń szolgatatasarul: Nemellyec à templomnac Ceremoniairul: Nemellyec az io erkőlchőkrůl. A Pharisæusoc azt vęltéc, hoǵ ezec kőzőt leg naǵobbac azoc, mellyekbē à Ceremoniakrul irt es szollot Moyses, es annac okaert, eleibe vetettec ezeket à tiz parancholatnac. Hogy ez vgy legyen, chac abbolis meg teczic, hogy à fiakat arra tanetottac, hoǵ iob az oltarra tenni azt à miec vagyon, hogy sem mint szůkőlkődő es ehel halo szůleieket taplalni véle: Maga à tiz parancholatban à vaǵon, hoǵ tisztellyec attyokat, es annyokat. Christus vǵ felel à torueńtudonac, hoǵ leg nagyob parancholatnac azt mondgya, à mely az iô erkőlchőt formallya, az az, à tiz parancholatnac egy rőuid som maiat. Nem ôc nelkůl peniglen.

A Pharisæusoc mellyic parancholatokat, ueltec nagyobbaknac.

Christus feleleti.

Leg Előszőr, azert, hoǵ az Istennec iteleties azt tartya. Irgalmassagot akaroc inkab, vgymond à Prophetanal, hoǵ sem mint aldozatot, Istennec tudomanyat inkab hoǵ nem mint égő aldozatot: Az Istennec tudománya az első tablan valo parancholatokat ieǵzi, mellyec az Istennec igaz esmeretit, es tiszteletit adgyac előnkbe, es azokcal ellenkedő bůnőket tiltanac, az irgalmasság à masodic tablat

Miert nagyobbac az erkőlchrůl ualo parancholatoc:

tablat nézi, mellyen oly parancholatoc vánnac irua, mellyec meg mutattyac, mint kellyen felebaratunkhoz az irgalmaſságnac chelekedetit gyakorlanunc, mindennec meg aduan, azt à kinec miuel tartozunc, es ſenkit ſemmiuel meg nem bantuan. Hiſzem latod, hogy az tiz parancholatot nagyobnac iteli, es fellyeb bőchűli Iſten, az aldozo Ceremoniáknal.

A kilső Ceremoniac ſzolgalnac az io erkölchnec.

Touabba, anneualis nagyobbac, az io erkölchőkrűl valoc, à Ceremoniakrul valo parancholatoknal, hogy à kilső Ceremóniac ſzolgalnac az io erkölchőknec. Midőn okot adnac nekűnc reia, hogy gakorlyuc magunkat à tiz parancholatnac chelekedetiben. Mert à Ceremoniakra, nem azert gűlűnc, hogy chac nezői legyűnc annac, à mit ot mi nelnec à papoc, hanem hogy imadkozzunc, hogy az Iſtennec igeiet halgaſsuc. Ezt kedig à tiz parancholatban hadta meg Iſten hogy miuellyűc.

Elől ualoc es toab tartnac az io erkölchnec parancholati, az Ceremoniaknal.

Vegezetre, elől valoc es touab maradnac az io erkölchőknec parancholati az Ceremoniaknal. Mert mihelyen teremtetec az ember es paradichomba helyheztetec, ottan meg parancholá Iſten neki, michoda erkölchbe tarcha magat, es még à más vilagonis meg marad à ſzeretet, de à Ceremoniac paradichom kiuűl kezdetének, es chac it è földőn tartatnac. Sőt immaron régen meg ſzűnGene. 2.
1. Cor. 13.

tenec az ô tôruęnnec Ceremoniai mellyekrûl à Phariſæuſoc vetęlkednec vala. Ezekbôl ez okokbol, mêltan nagyobaknac ielentę lenni vrunc, az io erkôlchôkrûl valo parancholatokat, azoknal, mellyec à Ceremoniakrul valânac, monduan.

Szereſsed â te uradat Iſtenedet tellyes ſziuedbôl lelkeddel, es tellyes elmeddel. Ez az elſô es leg nagyob parancholat, &c. Ennec è parancholatnac ertelmerûl, es mint tarthaſsec meg az vionnan ſzûletet embertûl, eleget ſzollottunc à tizen harmadic vaſarnapi Prædicatioban, annac okaert, moſtan rôuideden ſzollyuncfelôle. Ez eg̃ nehañ igebe, foglalta Chriſtus à tiz parancholatokat: mellyeket kèt reſzre oſztot, Iſtennec es felebaratunknac ſzeretetire. De ved eſzedbe mit mond. Nem mondgya hogy eſmeried Iſtent az hit altal, tiſztellyed, ſegetſegûl hyad, adgy halat neki io tetemeñirûl. Nem ſzamlallya ezeket egyenkęnt, Hanem chac ez eg̃ igęuel él. Szereſsed. Az az, mind ſzeretetnec neuezi, es à ſzeretetbe rekeſzti bé è fôlûl meg mõdatot ioſzagokat. Oka az, mert à buzgo ſzeretet tôkelli meg embernec minden dolgait, es az marad meg û ué-le à más vilagon.

A ſzeretetbe foglaltatic à tiz parancholat.

A ſzeretet tô kelli meg az io chelekedeteket.

Szereſsed, ugymond â te urâdat. Kinec ęleteden es halalodon hatalma es birtoka vagõ, ki mind teſtedet lelkedet az ôrôc tûzre vetheti, ha ûtet nem fogod ſzeret-

Math. 10.

ſzeretni. Iſtenedet. Aztà ki tegedet teremtet. Ki erôs es boſzu alló, meg latogattya az atyaknac alnokſagokat az û gyermekeken, harmad es negyed nemzetſégiglen, azoknac à kic gyûlôlic, Es irgalmaſságot teſzen ezerig azokcal, à kic ſzeretic ûtet. A *te uradat Iſtenedet.* Ki vrad teneked, hatalma vagyon te raitad, ſzámot veſzen te tûled. Mert ſzûkſég mindńaiunknac az Chriſtus itélô ſzeki eleibe allani, es kinec kinec mind magárul ſzámot adni. Mint kel ſzeretned? *Tellyes ſziuedbôl.* E uilagi tôr uéńęc, chac az kilſô ẽgedelmeſséget keuañyác ẽber tûl, az belſô tiſztatalanságot ſem itélic ſem bûntetic. De az Iſten tôruéńe à tellyes, az az, belſô es kilſô embert keuannya, miuel hogy û teremtette mind az kettôt. *Ez áz elſô es leg nagyob parancholat.* Elſô, mert fô képpen, mindeneknec fôlôtte es elôtte, Iſtent kel ſzeretnünc, û erette mindenünket, es vegezetre még eletünketis meg kel vtalnunc, es el kel hadnunc. Leg nagyob, mert leg fôb tiſztelet az ſzeretet, mellyet Iſten vgy kęuan embertûl hogy ſemmit nem inkab annál. Exod. 20. Rom. 14. *A ſzeretetnec mondgya. E uilagi es Iſteni tôruenec kilômbôzéſe.* *Miert elſô.* *Miert leg nagyob.*

A maſic kedig haſonlatos ehez. Szereſsed à te felebaratodat azonképpen mint tennen magadat. Haſonlatos, mert valaki felebarattyat nem ſzereti, Iſtenęt ſem ſzeretheti az, azt beſzelli ſzent Ianos. Haſonlatos, mert ſzintęn oly igen keuannya ISTEN *Miert haſonlatos à maſic az Elſôhôz.* 1. Iohan. 4.

tűlűnc hogy ſzereſsűc felebaratunkat, mint űnnen magát, es à mit felebaratinkcal miuelűnc, azt nem kilőmben véſzi mi tűlűnc, mintha magáual miuelnőíőc. *Mint tennen magadat*. Nem mutat Chriſtus ſem à chillagokra, ſem egyeb teremtet allatokra, hanem chac mi magunkra. Hoǵ magűktul vegűc annac peldáiat mint kellyen egymáſt ſzeretnűnc. Es egy ollyan ſzabaſu ezis, mint amaz à mit maſut monda. A mint akariatoc hoǵ chelekedgyenec ti veletec az emberec, ties haſonlatos képpen chelekedgyetec ű vélec. Azt akarod te, hoǵ egyebec te veled iot tegénec, irgalmaſoc legyenec hozzad. Teis vgy tarch egyebekhez magadat. Bannád ha valaki feleſégedet auagy leanyodat meg ſzęplőſtenęie, ha marhádat akarmint gonoſzul el vennęie, ha tennen magadat meg rutolna es megſzidogatna: te ſe miueld tahat azt máſsal.

Matth. 25.

Mint kel ſzeretni felebaratinkat.

Luc. 6

A ſzeretetnec dichereti.

Rom. 13.

1. Cor: 13.

E két parancholatban, mind az egeſz tőrueń es à Prophetac ſiggenec. Nagy dichereti ez à ſzeretetnec. Sz: Palis haſonlatoſt ſzól kedig felőle. A ſzeretet vgymond, tolti be à tőruęnt. Ne chodáld tahat hoǵ azt mondgya ſzent lakab, hogy valaki egyic parancholatba meg űtkőzic, az egeſz toruent meg ſzegte, mert az egéſz tőrueńbe űtkozic à ki à ſzeretetrűl valo parancholat ellen iár. Azt ſe chodáld, hoǵ ſzent Pál à ſzeretetet még à hitnélis

fellyeb

fellyeb magaſztallya. Mert hittel fogiuc meg az Iſtẽt, de à ſzeretettel tartyuc meg. A hit meg ſzũnic de az ſzeretet meg marad az õrõc dichõſegbenis.

Harmadic Reſze.

Mikor kedig à Phariſæuſoc egygyũt uolnanac, kerde Ieſus ũket es monda. Meg feleluẽn à tõruenitudo Doctornac kerdéſere, ũis kerd valamit à Phariſæuſoktul. Mely kerdéſsel annira meg gyõze ũket hogy ſoha az vtan tõbbet nem mereſzlénec ũ vele tuſakodni. *Mit ueltec ti à Chriſtus felõl ki fia?* Mondam è Prædicationac kezdetiben, hogy à Chriſtuſnac leg vtolſo vetelkedéſe lõn ez à Phariſæuſokcal. Es im láſd meg mely ieles ueggel uegezi az ũ tuſakodáſit. Azt kerdi à mit leg inkab es fõ képpen ſzũkſég mindẽ embernec tudni: Ki legén à Chriſtus. Kit regen meg kerdet vala ez elõt tanetuaſitul monduan. Tikinec mondotoc lennienge met? *Mondanac neki, Dauide.* Nem tudanac touabmenni az Meſsias felõl valo vallasba, hanem chac addig, hogy vallac ũtet Dauid fianac, az az embernec lenni. Monda ez okaert nekic Chriſtus. Mikeppen hija tahat ũtet Dauid lelekben vranac? Az az, ha chac ember az Meſsias, hogy lehet Dauidnac fiais, à mint ti mondgatoc, vrais, à mint ũnnen maga mondgya? Ketſég nelkũl az emberi termẽſzet,

A Chriſtus kerdeſe.

Math. 16.

A Phariſæuſoc feleleti.

fölöt, melybe Dauid fia, valami más termeszetnekis kel ũ benne lenni, mely termeszetre valo tekentetiben, vranac neuezi Dauid ũtet.

A Christusnac szemelye: Ember à Christus.

Igen szép es gõnyörüséges tanulságot vegũnc mi innet à Christusnac szemelye felöl. Hogy ũ bizoń ember, es bizoń Isten. Ember, mert Dauidnac fia, ki ember volt. Es ebböl imez kõuetkezic, hogy atyankfia minekũnc, mint szent Pális bizonságot teszen felõle, monduan, hogy nem altal minket atyafiainac hini. Ha kedig atyankfia, valoba kõnyörül es sziue szakad neki mi raitunc. De nem chac ember, hanem amaz ember, kit az iras kiualt képpen azert hi Dauid fianac, miuel hogy ũ neki igertetet volt, es az ũ maguabol varattatot, az, az Messias, kiben à mint szent Pal beszélget felõle, Istennec minden igereti bizońosoc es tekelletesec. Isten, mert Dauidnac vra. Vgy mint ki felöl imigyen szólla Dauid. *Monda az Vr*, az atya Isten: *Azen Vramnac*, à Messiasnac. Valoba vra kedig Dauidnac es minden teremtet allatnac, vgy mint kinec minden hatalom adatot az égen es földõn, es à kit az atya iobia felöl ũltete, az az, egenlõ Istenségben hatalomban es dichõségben vagyon az atya Istennel. Ez nem fére à Phariſæusoknac agyokba, es azert nem tudác meg mondani, mint lehetsen fiais vrais Dauidnac à Messias.

Dauid fia.

Hier: 2.

2. Cor. 1.

Istenis á Christus.

Psal. 109.

De minekũnc meg ielentetet az Euangeliomban,

ban,es annac okaert el hidgyűc hogy à mi vrunc Iesus Chriſtus,ki igaz Meſsias,ollyan à mint Dauid ielenti, es azt hiuęn batorsággal bizakodgyunc, es tamaſzkodgyunc ű hozza minden haborusá-ginkban. Mert ha haborgatoc nelkűl nem hagis minket miképpen űtetis haborgattàc à Phariſæuſoc es Saduceuſoc, mind az altal,gőzedelmes leſzen mi bennünkis, vralkodic az ű ſzolgai ellen fel emelkedet ellenségi kőzőt, es chac ragazkodgyunc ű hozza az ſzeretetnec altala, ſoha nem engedi hogy mi raitunc hatalmat veheſsenec, àkic az igaſságnac alhatatos vallaſaęrt gűlőlnec minket.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
TIZENKILENCZEDIC VASARNAP.

A Szent Mate Euangeliomianac, IX. *réſzebentalalod meg ez mai Euangeliomot.*

AZ időben be menuen leſus à baioba, által kele, es iőue az ű uaroſsába. Es ime hozanac ű neki egy gutta űtőttet,ki agyba fekzic uala. Es mikor leſus látta uolna az ű biteket, monda à

bennánác: Bizzal fiam: Meg bochattátnac teneked á te bűneid. Es ime nemellyec az iras tudoc kőzzűl, mondnác uala ű magokban: Ez Iſtent karomlya. Es mikor leſus latta uolna az ű gondolattyokat, monda: Mire gondoltoc gonoſzt á ti ſziuetekbe? Mert mellyiket kőnnyeb mondani? Meg bochattátnac teneked á te bűneid? auagy mondani, Kely fel es iary. De hogy tudgyatoc, hogy az ember fianac hatalma legyen é földőn á bűnnec bochataſára, akcoron monda á guttá űtőtnec. Kelyfel, uedfel á te ágyadat es meny haza. Es fel keluen haza mene. A nep kedig mikor latta uolna, el chodalkozec, és dichőiti uala az Iſtent, ki illyen hatálmat adot uolna az embereknec.

Ez Euangeliomnac Sommaia.

MEg hallátoc ez mai Euangeliomnac hiſtoriaiabol, miképpen Chriſtus az ű beſzedenec hatalmával meg gyogyeta eg beteget mind teſtí ſ-mind lelkí nyauaſyaiabol. Mert bizonyara, nem chac á teſtí choda tetęlt kel it neznűnc, hanem főképpen á lelkit, hog vrunc á benna embert bűneitűl meg ſzabadetuan, az menńei dichőſégnec őrőkőſéue tőtte. E tellyes choda tétel arra valo kedig, hog ielenche vrunknac tiſztit. Kí azert iőt é vilagra, hog az embereket kilső ńaualyakbolis belsőkbőlis menche es ſzabadecha.

Harom reſze vagyon ez Euangeliomnac. Első azokrul ſzól á kic á beteget Chriſtushoz uiuec,

uec, es azoknac hitekrűl es ſzeretetekről. A Maſodic iduőzitőnkrűl, es à benna embernec meg gyulasárul. Az Harmadic ennec è choda tetelnec nęzőirűl.

Első Reſze.

BE menuen à haioba, altal kele, es iőue az ű uaroſaba. Az az, Capharnaumba, à mint ſzent Márc ńiluabban meg ielenti. Mely ű varosánac mondatot, nem azért, mintha őrőkſége auag ioſzága lőt volna nekie: Mert ugy annera nem birt ſemmit è vilagon, hog chac anni tulaidona ſem volt, holot feięt le haithatta volna. Hanem miuel hog ot lakot gyakran, es netalam vgyan à varas kőzzeis atta volt magat, es à varaſnac tőruenye ala, hog abbanis haſonlatos lőt volna à tőb emberekhez. Kit abbol gondoloc, hog ot kęrec meg à rauoc az adot raita, űis meg fizete magaert es Peterért. Auagy talam inkab azert neuezte ű varaſanac az Euangeliſta, mert miképpen Nazaretet foganatasáual, Betlehemet ſztűleteſeuel azonképpen Capharnaumot gyakran valo prædicalasáual es choda teteliuel tőtte vala őueue. Ot gogyęta meg à kiraly vduarabol valo fő ember gérmeket, ot tamaſzta fel az lairűs leanyat. Ot vigaſzta meg az ſzazados ſzolgaiat. Ot ada meg egeſséget en-

Mar. 2. *Miert mondatic ű uaraſanac Capharnaum.*

Mat: 8. *Capharnaumi Polgar uolt Chriſtus*

Sokat prædicallot es ſoc chodat tőt Capharnaumban.

Ioan: 4. Matth9. Matth. 8.

nekis à bennánac, melyrůl ez mai Euangeliom ſzól.

A Hitnec es ſzeretetnec peldaia.

Es ime hozanac ů neki egy gutta ůtőttet ki agyba fekſzic uala. Ved az hitnec es ſzeretetnec peldaiat ezektůl, mellyet meg bizonyetánac è bennánac Chriſtushoz vitelebe valo naǵ ſzorgalmatoſságokcal. Mert oda bizoń nem vittęc volna, ha azt nem hittęc volna, hoǵ à Chriſtus oly hatalmas hoǵ megis ǵogyethattya, es oly irgalmas hoǵ megis ǵogyettya ůtet. Es elég bizonſaga az ů hiteknec az Euangeliſta, ki azt mondgya felőlőc, hoǵ hiteket tekente meg Chriſtus. Az ů bennec valo ſzeretetet kedig meg ielentęc aual, hoǵ ſemmi munkat nem reſtellenec fel venni á betegęrt. Azt iriác ſzent Marc es ſzent Lukach, hoǵ hazban vala akcor à Chriſtus, es midőn à ſokaságtul az aiton be nem vihettęc volna ſzegęnt, à haz heiara haganac véle, es à padláſt meg ńituan, onnet bochattac ala kőtelen ůtet vrunc eleibe. Ez ám à io hit, à ki nem heuolkodic, hanem à ſzeretet altal chelekedic. Illyen az igaz kereſztyeni ſzeretet, hoǵ keſzeręti az embert kőńőrůlni attyafian. Szent Iakab azt iria hoǵ tiſzta, ſzeplő nelkůl valo Iſteni tiſztelet Iſtennel es az atyanal, imez, meg latogatni az aruakat, es az őzuegyeket az ů nyomoruságokban, es ů magát ē vilagtul fertelem nelkůl meg

A hitnec bizonſaga.

A ſzeretetnec ielenteſe.

Mac: 2.

Luc. 5.

Az io hit nem heuolkodo.

Iac: 1.

meg tartani. Nem chac à teſti betegſegében kedig hanem leg inkab lelki nyaualyaiaban atyankfianac kel ſzorgalmatoſoknac lennünc, hogy ha teuelyeg, igékezzünc ütet meg terȩteniesio vtra vezerleni. Arra tanȩt minket ſzent Pal monduán, A ki à hitben erötlen, vegyetec fel hozzatoc. Es, még ha foglalatos leſzenis valamely ember valami vȩtekbe, ti kic lelkiec vattoc, fel epechȩtec az ollyan embert, ſzeledségnec lelkȩuel, meg gondoluán temagadat, hogy teis keſertetbe ne eſsel. Egymaſnac terhét viſellyetec, es eképpen tellyeſechȩtec be à Chriſtuſnac töruenyȩt. Rom. 14. Gal. 6.

Maſodic reſze.

ES mikoron Ieſus látta uolna az ü hiteket, monda à bennánac. Ved eſzedbe mely igazan mondota legyen imezt Iſtennec à propheta. Vram à te ſzemeid à hitet nézic. Nem oluaſsuc hogy vagy ü maga à beteg, vagy à kic ütet oda viuȩc, valamit ſzollottanac volna, mind az altal meg tekintuȩn hiteket, keduec ſzerȩnt chelekedec Vrunc. Sőt többet miuele annal, à mit ücvartanac tüle. Mert hiendő dolog, hogy chac teſti gógyetaſat kȩuantac è bennánac, ü kedig mind teſtebe lelkȩbe meg gógyeta ütet. Oly ereie vagyon à hitnec, hogy nálla nelkül ſemmit, ü altala kedig min- A hitet nezi Iſten. Hier. 5. A hitnec ereie

mindent meg nyerhecz Istentűl. Azért monda egy-
Mar. 11. gyűt iduözetőnc. Valamit imadkozuán kęrtec, hidgętec es el veszitec. Szent Iakabis azt akaria, hogy à pap imadkozzęc à betegert, de az imadsagnac ereięt, à hitnec tulaidonettya. A hitből valo konörges, vgymond, meg szabadęttya à beteget. Ez oka annakis, hogy à kiket vrunc vagy bűnöktűl, mint Magdolnát, vagy testi betegségtűl mint
Luc. 7. Luc. 17. à poklost es egyebeket, meg szabadétot, azt mondotta nekic, hogy à hit szabadetotta meg űket.

A hiten mi kel érteni.

De iol eszedbe ved, mit kel az Euangeliomban ertened azon à hiten, mely altal à mit keuanunc meg nyeriűc Istentűl. Nem chac à hitelt, hogy higgyed azokat igazaknac lenni, mellyeket az Euangeliom szól Christus felől, sem chac à remenséget, es bizodalmat, hanem czeket eggyűt, es vélec egyetembe à szeretetet, mely chelekedőue teszi bennünc à hitet. Mint mikor könyörgesz az Istennec, hogy meg bochássa bűneidet à Christusért: Hinned kél az Euangeliomnac, hogy à Christus az végre iőt è vilagra, hogy az bűnősőket iduözéche, es azert örömest hozza fogadgá űket. Touabba, biznod kel benne, es remellened, hogy tenekedis ha pœnitenciat tartasz, meg bochat tya buneidet: Es annac fölötte, Magdolnáual, igen

gen kel ůtet ſzeretned az ůiouoltaęrt, es bůnőſők-
hőz valo irgalmaſsagáert, es ů erette felebaratidat.
Mert ha minden hitem lenneis, el annéra, hoǵ he- 1. Cor. 13.
gyeket indetanec helyekből, ſzeretet kedig nem len
ne bennem, ſemmi volnec, azt beſzelli ſzent Pal.
Nem eleg ázert az őrdőgőt kőuetni à hitben, ki
iol tudgya es hiſzi azt hogy irgalmas az Iſten, de
nem remélli hoǵ ů hozza irgalmas lenne, es nem
ſzereti ſőt gyůlőli ůtet: hanem bizodalommal tel- A kereſztyen hit.
lyes, es ſzeretettel geriedezőnec kel à kereſztyen
hitnec lenni. Ollyan vala altalan fogua, à mint
meg mondoc azoknac hitec à kic ezt è beteget v-
runc eleibe viuęc.

Holot kedig azt mondgya az Euangeliſta, A uiuőc, es à beteg hitit tekentette Chriſtus.
hogy midőn leſus latta uolna az ů hiteket, monda à ben-
nánac: őrőmeſt meg hiſzec arań ſzaiu ſzent Ianos
beſzedénec, ki azt iria, hoǵ nem chac azoknac az
kic oda vittec, hanem à betegnec hitirůlis kel azt
ertenůnc. Mert ha nekies hiti nem lőt volna, nem
hatta volna vitetni, à hazheiara fel hulcholtatni,
es onnet ala bochattatni magát. Touabba altalan
fogua Chriſtus ſem ſzollot volna imigyen neki.
Meg bochattatnac teneked à te bůneid. Mert meg ad-
gya vgyan, megis adta nemellyeknec Iſten à teſti
egeſséget, es egyeb è vilagi iót, az ů tulaidon hitec
nelkůl egyebeknec hitire valo tekentetbe. Mint
hoǵ kéſz vala tiz igazert à Sodoma es Gomora-
belie-

belieket mind meg ſzabadetani. A ſzazadoſnac kedig mikor Chriſtus imigyen ſzolla legyen vgy teneked à mint hitted, az ũ ſzolgaia gogyula meg.

Mat: 8.

Az Canaan nemzetſegbol valo aſzony allatis, leananac gyogyulaſt nere hitiuel. De à bũnnec bochanattya oreg embernec, à ki élhet okoſsagaual ſenkinec kilomben meg nem adatic, hanem ha ũ magais hiſzen. Mert mikeppen az Iſtentelen, az ũ Iſtentelenſegébe hal meg az Prophetanac mondaſa ſzerent, azonképpen az igazis az ũ hitibol él. Es kiki mind magárul ád ſzamot Iſtennec. Vgyan azont mutattya à tiz ſzũzeknec példaiais, melybẽ niluan mondgyac à bolchec, hog az ũ olaioc nem haſznalhat à balgatagoknac.

oreg embernec, hinni ſzükſeg. Ezech. 18. Aba. 2. Rom. 14. Matth. 25.

Ha kedig azt kerdi valaki én tũlem, miert kõ nörge tahat ſzent Pal az Epheſusbeliekert, hogy à Chriſtusnac tellyesb eſmereti adaſsác ũ nekiec, es hogy neuekedgyenec az hitben: Miert tanéta arra minket à Chriſtus, hog nem chac az mi magũc bũneinkert, hanem kõzönſeggel egyebekeiertis imadkozzunc monduan, bochaſd meg nekunc az mi vetkeinket: Miert kere Iſtent ſzent Iſtuanis, hogy meg bochatna az ũ kõuezõinec, es vegezetre, miert int ſzent Iakab, hogy imadkozzunc egy másert hog iduözüllyünc, ha à más ember hiti, lelki dolgokat nem nyerhet embernec?

Kerdés. Ephez. 3. Act. 7. Iacob. 5. Felelet.

En imezt fe-

lelem

lelem annac, Hogy nem mindenestűl fogua mondgyuc, hogy egyikűnknec hiti, nem haſznalna maſikunknac lelkénec iduősségére, hanem hogy az ű tulaidon hiti nelkűl nem haſznál. A teſti gyogyulas meg adatic gyakorta másnac hitiert annakis à kiű maga nem hiſzen, de à bűnnec bochanattya, es à lelecknec iduősſége nem adatic. Sem ſzent Pal hiti, ſem ſzent Iſtuane, ſem máſe akarkie, nem iduőzét tegedet, ha tennen magad nem hiſz. Iollehet azt, hogy hihes, auagy à hitben neuekedgyel, es mikoron immar hiſz, hogy akcor bűnőd bochattaſsec, à hiu kereſztyeneknec imadsága meg nyerheti. Mert ſokat haſznal, azt mondgya ſzent Iakab az igaznac ſzűntelen kőnyőrgéſe. Es à papnac hitből ſzarmazo imadſagáert à betegnec bűneies meg bochattatnac. Io azert es igen haſznos egy maſert kő ńőrgenűnc. Es miképpen kedues lőn Chriſtusnál azoknac hitec, kic à gutta űtőttet hozza vittec, azonképpen minden ketſég nelkűl kedues aldozatot aldozol Iſtennec, ha à te imadſagoddal ű eleibe viſzed à bűnbe heuerőket, kic annéra el merűltenec à gonoſzágba, hogy ingyen ſem érzic hol legyenec, eſzekbe ſem veſzic, minemű nagy veſzedelembe forogianac.

Lelki dologba, az más hiti nem haſznal ſenkinec tulaidon hiti nelkűl.

Mit haſznal es mint, az más hiti.

Iac. 5.

Az őreg emberekről monduan ezeket, mert az apro gyermechkekről kic még az okoſsággal nem ęlhetnec más modon kel ſzollanunc. Ezeket azről.

Az Apro Gyermerkek.

anya-

anyaſzentegyhaznac, es kiualtképpen azoknac à kic ũ kępekbe felelnec hití teſzi alkolmatoſsa à kereſztſégnec fel vetelére, es az vionnan ſzuletéſre. A pap es à Tatác, imadkozuán ũ ęrettec, nyeric meg nekic à tiſztéto ſzent lelket. Nem choda kedig ha azoknac haſznál, es bũn bochanatot nyęr az idegen hit, à kic nem ũ magoc vétke miat eſtenec volt bũnbeis, hanem minden fertelmeſségec ſzũleiktũl ragadot reiaioc. Sõt mélto dolognac lattatic lenni, hogy à kic nem tulaidon chelekedetektũl fõrtõztettenec meg, tulaidon hitec nelkũlis meg tiſztulhaſsanac. Iollehet aztis mondhatom, hogy nem ſzíntęn hít nelkũl vannac à kereſztelkedõ artatlanokis. Mert miuel hoģ az Iſten mind kichint mind nagot akar iduõzeteni, es à hít, mely altal adatic az iduõſség ũ aiandéka, ſemmit nem vétec benne, ha azt vallom, hogy ezt ez iduõſséges aiandékot, meg àdgya à kis gyermekeknec, azon ſzem pillantásban, midõn kereſztelkednec, atyanac, es fiunac es ſzent leleknec neuében, egyetembe az ũ tulaidon belęiec õntetet hitben, meg igazettya ũket. Hogy hihetnec, azt kérdic az anabap tiſtac, ha az okoſsággal nem elhetnec? Mincm az mi okoſsagunc ereiębõl auagy vilagoſsagábol vagyon à hit, hanem Iſtennec adomanabol. Sõt az okoſság nem chac neueli, hanem inkab ellenzi à hitet. Vgy hogy még az õregec kõzzũlis, valaki hiu

Az kis gyermekeknekis lehet hitec.

Mint hiheſsenec à gyermekec?

hiu akar lenni, ſzůkſég hoǵ az ů okoſságat hatra veſse, es az okoſság ellen higgye azokat mellyec az Iſtennec igeieben eleibe adatnac. Lam mies mikor aluſzunc, nem tudgyuc hogy hiſzůnc, ſem erezzůc à bennůnc valo hitet, azert vǵan akor ſem ſzůnůnc meg hiuec lenni. Azon modon à gyermekekis, noha az okoſsággal nem értic azt à mit hinni kellene, de azert vǵan hihetnec, oly képpen, à mint az Iſtennec lelke chelekedi ů bennec à hitelt, à mi elmenknec gondolattya es ertelme fölöt. Tudode mit monda eǵgyůt à Chriſtus? Hadgyatoc hozzam iůni az kis gyermekeket. Es meg alda ůket. Ha az aldomás hozzaioc fért, mitůl nem férne à hit? A kit az Chriſtus meg áld, azt keduébe veſzi, hit nelkůl kedig lehetetlen Iſtennec keduébe lenni, azt oluaſsuc ſzent Palnal. Ezekböl meg erthetitec mely nagy ereie legyen à hitnec, hoǵ nem chac annac az kibe vagyon hanem egyebeknekis haſznal.

Matth. 19.

Heb. 11.

Bizzal fiam, meg hochattatnac teneked à te bůneid. Latode hoǵ akaruán vrunc ezt lelkebenis à bůnnec betegſegéböl meg gyogyetani, nem elegedéc meg az viuöknec hitekcel, hanem az ů tulaidon hitites kęuaná. Es mikoron illyen kegyes atyai bebeſzéddel ſzolla à betegnec, taneta minket hogy mies kegyeſec legyůnc mindenekhez, kiualtkęppen nyomorultakhoz, betegekhez es bůnöſökhöz

A kegyeſsegrůl ualo tanulſág.

hõz. Kire ſzent Palis int vala monduan. Legyetec kegyeſec es kegelmeſec egmahoz, meg bochatuán egmaſnac, miképpen Chriſtuſis meg bochatot tinektec. Annac fõlõtte aztis meg ielentę it iduõzetõnc, minem ũ gyũmõlche legẽn à bũnnec meg bochatasánac. Az, hogy mihelyen bũne meg bochattatic, ottan Iſten fiáua leſzen az ember. Mert ſemmi ninchen egéb, à mi embert Iſtentũl el valaſzthat náia, hanem chac à bũn, (à Prophetanac amaz mondaſa ként. A ti alnakſagitoc tõttenec oſzláſt ti kõztetec, es à ti Iſtentec kõzõt, es el reitettec az ti orczaiat ti elõlletec) mely ha el vętetic, ketſęg nelkũl ottan meg bodogulunc, vgy hogy ſzabadon ſzolhatunc à mi Iſtenũnkel, es bizuaſt mondhattyuc ũtet atyanknac.

Ephes. 4.
A bũn meg bochatasánac gyũmolche.
Eſa. 59.
Pſal: 31.

Meg bocsattátnac teneked á te bũneid. Vgy chelekedéc mint io oruos. El vęue elõſzõr à betegſęgnec okat, à bũnt, es az vtan à betegſéget, monduan. *Kely fel, ued fel á te agyadat es menyhazá. Es fel keluen haza mene.* Mert à mint egébũtis mondottuc, à teſti betegſęg gákorta à bũnért bochattatic emberre. Kit akcoris meg ielente Chriſtus, midõn annac, à kit harmincz nyolcz eſztendõs betegſęgebõl gyogyéta meg, imezt mondá. Im meg gyogyultál, immar ne vetkezzél, hogy gonoſzban ne tõrtennec dolgod. Vgyan azont beſzelli Moyſeſis, ki aual fenyeget, hogy ha az Iſtennec beſzedet

A io oruoſnac ſzokaſa.
A bũn oka à betegſegnec
Iohan. 5.
Deut. 28.

nem

nem halgattyuc, dőg halált, es minden féle ſoc veſzęlt bochat reiánc. Es mentűl inkab ſokaſodnac kőſztűnc à bűnőc, annal inkab neuekednec à nya ualyakis.

Es nem chac teſti bűteteſekcel oſtorozza Iſten az embereket, à bűnęrt, hanem lelkiekcelis mellyec terméſzet ſzerent kőuetic à bűnőket. Es ha akarod erteni ezec azoc. Az elménec vakſaga. Hogy latuan ne laſsanac, es ertuęn ne erchenec. Meg vonſza tűlőc ſz: lelkęt, annéra meg vakulnac, hoǵ ſem à veſzedelemnec nagy voltát nem értic, à melyre menendőc, ſem azt nem veſzic eſzekbe honnęt eſtenec ki, es nem tudnac meg térni. Touabba, az ű akarattyoknac, az Iſten akarattyatul valo el fordulása, hogy ingyen ſem akarhattyac à iot, ſőt mindenkoron ellene tőrekednec az Iſten tőrueńenec. Vgy hogy meltan mondhatnáiac amazt, à mit ſzent Pál mond vala. Más tőruent latoc az én tagimba, mely ellenkedic az én elmęmnec tőruenyeuel, es mely foglyul ád engemet à bűnnec tőruenyęnec, à mely az én tagaimba vagyon. Mert nem azt à iot chelekedem mellyet akaroc, hanem à gonoſzt az kit gyűlőlőc. Annac főlőtte, lelki eſmereteknec furdalása: mert ſoha eǵ bűnős ember ſem lehet az ű lelkénec rettegéſe nelkűl. Sőt meniſzer eſzébe iut gonoſsága, mind añiſzor retteg, es à ketſégben eſeshez kőzel iár: Errűl

Lelki bűntetéſi, à bűnnec

Rom. 7.

pelda lehet mindennec Cayn es Iudas. Megint az ördögnec kegyetlenſége, mely vralkodic ũraitoc, es minden ondokságra reia viſzi ũket. Mert birtoka vagyon neki az égben, es hordozza az engedetleneket, azt iria ſzent Pal. Ezeknec fölötte az Iſtennec haragia. Mert az ũ kemenſégec, es meg terni nem tudo ſziuöc ſzerent, haragot gyuitnec magoknac à haragnac napián. Vegezetre, az öröc karhozat, mert à kic gonoſzt chelekednec az öröc tũzre mennec. Melyre mindnáian kötelesec volnanc, ha az atya Iſten, à Chriſtuſért bũneinket meg nem bochatnáia. Bizoń ſzũkſeg tahat, es mélto, akar mely ſzent embernekis mindenkoron az bũnnec bochanattyaert imadkozni, addig még alkolmatos idő vagón reia, az az, minec elötte, ezec è bũntetéſec feiũnkre nem ſzallanac.

Ephes. 2.

Rom. 2.

Pſal. 31.

Elſő gondunc bũneinc bochanattyára legyen.

De még ſem menhetec el, az Chriſtuſnac illyen ſzép mondaſa mellől, hanem mégis eg tanulſagot adoc nektec belöle. Tanullyatoc meg aztis innét, hogy leg elſő gondgyánac kel lenni embernec, bũneinec bochanattyánac meg talalasára, mellyet ha meg nyer magánac, à teſti betegſeg ſemmit neki nem arthat. Mert igaz beſzed ez, hog ſemmi náualya nekũnc nem arthat, ha ſemi gonoſság raitunc nem vralkodic. Viſza fordult rend az mi köſztũnc, hog midön valaki meg betegül, eléb hi-

uattya

uattya hozza teſtênec, hog nem mint lelkênec oruoſat. A kic à betegec kornûl forgodnac, azoc dolga volna, hog ûket mindeneknec elôtte à gyonàſra birnàiac, es az vtan kenetnęiec fenetnęiec teſteket. Az oruoſoknakis erôſsen parancholly az anyaſzenteghaznac vegezéſe, hog minec elôtte teſti oruoſsagot adnanac à betegeknec, pœnitenciara, bûnôknec meg gonaſara es à Chriſtus ſzent teſtênec es verênec vetelere intenęiec ûket. Sôt ingen hozza ſe kezdenênec à teſti gyogyetàshoz, mèg nem lelkekre gondot viſelnênec. De ezekis keueſet gondolnac aual, houa mennyen lelke à kórnac, chac penzébe leheſsen nekic ręſzec.

A betegekcel banoknac tiſztec. De Pœnit. & remiſſ. c. Cum infirmitas.

Ved fel à te agyadat, es meny haza. Ezt azert miuelterę Chriſtus à beteggel, hog ńiluàn lenne à nęzôknél, az û valoba valo meg gyogyulàſa. Touabba, hog gàkorlanàia ûtet az engedelmeſségre. Mert ſzûkſeg hog à kinec bûne meg bochattatot, vy ęletet viſellyen, engedgyen es ſzolgallyon az igaſsàgnac. Arra tanęt ſzent Pàlis minket monduan. Miképpen ſzolgaul attàtoc volt à ti tagaitokat à tiſztatalansàgnac, es alnaksàgnac alnakſagára, azonképpen moſtan adgyatoc ſzolgaul az igaſsàgnac, ſzentſégre.

Miert uetete fel agyat à beteggel.

Rom 6.

Harmadic Reſze.

Ket féle nézői à Christus choda tetelenec.

ES ime nemellyec az tras tudoc kőzzűl mondanac uala magokban. Ez Istent karomlya. Két féle nezői valánac, ennec à Christus choda tetelęnec. A Phariſæuſoc es az kőſség. Nem eǵ képpenis tartac magokat hozza. Mert az Phariſæuſoc karomlac ű-

A Phariſæuſoc karomloc. Luc: 5.

tet, es à kőz nép chodalkozuan dichőete Istent az ű chelekedetiből. Szent Lukach aztmondǵa hoǵ à karomloc imezt gondoltac volna magokban. Kichoda ez à ki karomlaſt ſzol? Vallyon ki bochathatnaia meg eǵeb az bűnőket, hanem chac az Isten? Tudgyac vala Istennec amaz mondáſat. En

Eſa. 43. Leu. 5.

uagyoc én vagyoc à ki el tőrlőm à te alnakſagidat. Tudgyac vala aztis hoǵ imadhatnac es aldozhatnac à papoc à bűnert. De hoǵ valamely ember è főldőn bűnt bochathatot volna, az halhatatlan dolog vala ű naloc. Iñet indulánac reia hoǵ Chriſtuſt miuel hoǵ à bennanac bűnenec bochatáſat igeri vala, karomlonac es halalra méltonac itelnęiec. Mert

Leu. 24.

à tőrueń ſzerent, minden karomlo halalt erdeml. Valamely ember, vǵ mond Moyſes Istenęt karomlya, el viſeli az ű bűnęt: Es à ki karomlandgya az vrnac neuęt, halallal meg hallyon, à népnec ſokaſaga megkőuezze űtet, akar lakos legyen, akar iőueuęn.

Harom képpen karomlatic Isten.

Az Isten kedig, harom képpen karomlattatic. Előſzőr midőn valaki azt tulaidonettya neki, à mi hozza nem illic. Vǵ mint ha kegyetlennec, gonoſznac

noſznac mondanad ũtet. Igy karomlyac vala Iohan, 8.
Chriſtuſt az Sidoc Samaritanuſnac, ördöngöſnec, Math. 11.
bor iuonac neuezuẽn. Maſodſzor, meg foſztuan attul ũtet, auagy tagaduan ũ benne lenni azt, à mi neki tulaidona. Mikeppen az Iſten fiat tagadgyac az eretnekec, örök Iſtennec, es az atyahoz mindenbe egyenlönec lenni. Harmadſzor, teremtet allatnac tulaidonetuan az Iſtennec tiſzteſséget. Mint Daniel. 3. Acto: 12. Nabugodonozor, ki az arañ oſzlopot imadtattya Actor. 8. vala. Herodes, ki el ſzenuede hog à hiſzelkedö köſseg ũtet Iſtennec neuezẽ. Simon Magus ki Iſtennec nag ereiẽnec hiuattata magát. Ez harmad féle karomláſsal mondgyac valla à Phariſæuſoc, hog vrunc Iſtent karomlanàia, miert hogy az, à kit ũc puſzta embernec alétnac vala, bũn bochanatot igerne, mellyet chac Iſten adhatna.

De vrunc két chodáual bizonettya meg, hog ũ Nem karomnem karomlo, mert Iſten, es azert meg bochathatlo à Chriſtus.
tya embereknec bũnöket. Eggyel euel, hog meg lata gondolattyokat, ki attul à ki chac ember, nem lehetne. Mert vgy mint ember, ſenki nem tudgya mi legyen más emberbe, hanem chac az ẽ ũ lelke. Es Iſteni hatalom, meg ẽrteni az embereknec 1. Corint. 2.
ſziuöknec gondolattyat, ſzent Pálnac imillyen mondaſa ſzerent. Semmi teremtet allat ninchen lathatatlan ũ elötte, mert mindenec meze-

Heb. 4. telenec es ńitua vannac ű neki. Maſsál aual hogy eǵ ſzauaual, eǵ ſzem pillantasba meg gyoǵe ta à benna embert. Kit ſemmi teremtet allat nem miuelhetet volna. Mert terméſzet ſzerent à mely betegſéǵ ǵogyulhatois, annac ǵogyetàſa ſem lehet hertelen hanem ideò kel hozza. *Hogy: ugymond, tudgyatoc hogy az ember fianac hatálma legyen è fôldôn à*

A bennanac meg gyogyetaſa, es halá adaſa. *bûnnec bochataſára, monda à gutta utôtnec, kely fel, ued fel á te agyadat es meny haza.* Ezt haluan az beteg, azonnal oly ǵorſaſággal fel kele, mintha ſoha beteg ſem lôt volna, es vallara ueuęn agyat, haza mene.

2. Par. 20. Es, az mint ſzent Lukach iria, dichéri vala az Iſtent: példat aduan mindennec, hoǵ mikèppen ńaualyainkban Iſtenhez folyamunc, azonkèppen az meg ſzabadulas vtan dichernûnc kel ûtet, hogy

Pſalm. 102. hala adatlanſagba ne talaltaſsunc. Szent Dauid azt miueli vala, ki imiǵen ſzolla az Iſtennec. Aldgyad lelkem az vrat, es el ne feledkezzel az ű io tetemenyirûl.

A *nep kedig mikor láttá uolnă, chodalkozec,* auagy ſzent Lukachnac iráſa ſzerent, el almulanac rai ta, es be telénec felelemmel, monduan. Choda dol gokat latnác ma. Es (az mint ſz: Marknal ſzolnac) ſoha illyen dolgot nem lattunc. Erched, hoǵ valaki eǵ ſzauaual bûneites meg bochatta volna, betegſegétis el vôtte volna. *Es dichôetic uala az Iſtent ki illyen hatalmat adot uolna az embereknec.* Mint

A kôſſégnec hala adaſa.

à pôc

à póc hogy mérget ſzęd vgyan azon virágrul, à melyrůl az méh mézet gyúit, azonképpen tartyac az Chriſtus choda tetelęhezis magokat az emberec. Nemellyec karomlyac, nemellyec magaſztallyac. Mi tellyes hitůnkel es remenſegůnkel ragaſzkodgyunc à mi vrunc leſus Chriſtushoz, ſzereſſůc ůtet az ů io voltaęrt, es à mi felebaratinkat à hol lehet es ſzůkŏlkŏdnec nallunc nelkůl, mind teſti mind lelki ńaualyaiokban emelgeſsůc es ſegechůc, es midŏn vagy mi magunkba, vagy egębekbe erezzůc vrunknac io tetemeńet, adgyunc hallat rulla, es dicheriůc Iſtent minden chelekedetiben.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSZADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Mate irta meg, az ů Euangeliomianac XXII. *réſzeben.*

AZ idôben, ſzol vala Ieſus pelda beſzedekben az ù tanetuanyiknac mõduan: Haſonlettatot mennyeknec orſzága, azember kiralyhoz, ki mennyekôzôt ſzerze az ù fianac, es el kùlde az ù ſzolgait, hogy el hinác à hiuataloſokat à mennyekezôre. Es nem akaranac el iôni. Eſmétlen el kùlde mas ſzolgait, mõduan: mondgyatoc meg à hiuataloſoknac: Ime, az en ebedemet meg keſzetôttem, az en tulkaim es hiſzalt alatim meguagattattac, es mindenec keſzec, iertec el à mennyekezôre. De ùc ezt el halgatuan el menenec, Nemely az ù ſzanto fôldere, nemely kedig az ù kereſkedeſere. A tôbbi kedig meg ragadac az ù ſzolgait, es bozzuſagal illetuen ùket, meg ôlec. A kiraly ezt meg haluan, meg baraguec, es el kùlde az ù ſeregit, es el ueſzte azokat az gyilkoſokat, es fel gyuitá uaroſokat. Akcor monda az ù ſzolgainac. Keſz ugyan à mennyekezô: de á hiuataloſoc nem ualanac meltoc: Annac okaert mennyetec ki az utakra es ualamennyet talaltoc, hyatòc à mennyekezôre: Es ki menuen à ſzolgac az utakra, be gyùitenec mindeneket, ualamenyet találanac, gonoſzokat, es iokat egyetembe: es à mennyekezô meg rakodec le ùlôkcel. Be menuen kedig à kiraly, hogy meg latogatna à uendegeket, latá ot egy embert, kinec nem uala mennyekezôs ruhaia, es monda neki. Baratom: mikeppen iôttel ide be, holot nincben mennyekôzô ruhad: De az meg nemula. Akcor monda à kiraly à ſzolgáknac: kôtôzzetec meg labait es kezeit, es ueſſetec à kùlſô ſôtetſegre: ot leſzen

ſiralom

ſiralom, es fogaknac chikorgatáſa. Mert ſokan uannac à hiuatáloſoc, de keueſen â ualaſztattác.

AKiralyrul valo példa beſzéd, mely menyekőzőt ſzerze az ű fiánac, es ki bochata ſzolgait, hogy à hiuatalokat el hinàiac à keſz meńekőzőbe, ſemmi nem egéb, hanem intes, hogy az Iſtennec igeiet, mely àltal à Chriſtus eghazánac gűlekezetibe hiuattatunc, minden emberec vegéc, es bőchűletbe tarchác, ha az Ieſuſnac emberi nemzethez valo ſzerelmébe, es io tetemeńibe reſzeſec akarnac lenni, es az Iſtennec haragiatul, es bűntetéſetűl, mellyekcel az ű igeienec meg vtaloit bűntetí, ſabadon keuánnac maradni. *Ez Euangeliomnac Sommaia.*

De igen nagy choda dolog ez, hogy az emberi nemzetnec nagób réſze, ſem az Euangeliomnac gőnőrűſeges inteſéuel, ſem à kemeń bűnteteſeknec feńegetéſiuel ſemmit nem gondol, hanem ki ſzanto főldét haſa kedueért, ki kereskedéſet erſzeńenec tolteért, inkab ſzereti à meńorſzágnal, es hatra veti az Iſten igeiet ezekért. Sőt ollyakis vannac, hogy nem chac nem halgattyác, hanem haborgattyac, es à hol lehet megis ólic azokat, à kic űket ſora intenéiec. Maga bizoń maſra tanét minket az Euangeliom. Tudni illic hogy engedgűne az Iſten igeienec, es az Iſtennec nepe kőzőt kereſztyeni eletet víſellyűnc.

Mely

Mely Euangeliombol harom tanulſagot vegyünc. Elſőt, az Iſtennec io voltarul ki mindeneket hi, az ű fianac menekezőiebe, es azokrul à iokrul, mellyec az Iſten felőknec keſzettettenec. Maſodikat, az Iſten hiuasánac meg vtaloirul, es azoknac büntetéſekrűl. Harmadikat, à pogan nepeknec hiuatallyokrul, es à kép mutatokrul, az az, azokrul à kic chac neuęt viſelic à kereſztyenségnec.

Elſő Tanulſag.

A kiraly Iſten Rom: 10. Apoc: 19.

HAſonlettátot *mennyeknec országa az ember kiralyhoz, ki menyekőzőt ſzerze az ű fianac.* Az az, egy ollyan dolog ſzokot tőrtenni az aſzentegházban, minem ű volna ha valamely kiraly menyekőzőt ſzerzene fiánac &c. A kiraly, az Iſten, kiralyoknac kirallya, es mindenekhez kazdag. Ki az ű fiánac à Ieſus Chriſtuſnac menekőzőt ſzerze.

A menyekőző mit iegyez.

A menyekőzőnec neue, kettőt iegez. Eggyet à vő legennec, az ű tarſahoz ualo eggyesűleſet. Máſt à lakadalmat, mely az vionnan hazaſult ſzemelyeknec őrőmőkre ſzereztetic.

It à menyekőző, à lakodalmat iegyzi.

It ez maſodic iegzeſében vętetic. Mert hog az atya Iſten mondattatic menekőzőt ſzerzeni fianac, azt nem arrul kel ęrteni hog az Iſtennec fia à ſzűznec mehében az emberi termeſzetben őltőzéc, es eg ſzemellye lőn vélle, ſem hog à kereſztyeni gyűlekezetet magánac iegyeſűl valaſzta es vőue, hanem arrul à lakodalomrul, mellyet az ű fianac az aſzentegházzal

valo

valo eǵgyesůleséert szerzet. A meńekőzőnec lakodalma kedig semmi nem egyeb, hanem az, à miuel it é földőn legelteti, élteti, es hiszlallya, az más vilagon kedig meg elegéti Isten az ů hiueinec lelkeket. Még it vagyunc, lélec szerent az Euangeliommal, es à szentségekcel elůnc, ã más vilagon oszton, az Istennec széne latasaual fogunc élni.

Michoda à lakodalom.

Es é lakodalom, melyrůl Esaias regenten imigyen szollot vala. Keszét à seregeknec Istene minden népeknec it è hegyen, kőuer lakodalmat, szůretbeli lakodalmat. Ezt à lakodalmat az ů szent fianac el iőuetele előt még nem keszetette vala, mert akcoron az Istennec országa, es az Euangeliomi malaszt ńiluan nem hirdettetet. De minec vtanna az emberi termeszetnec fel vętelénec, es az emberec kőzőt valo nyaiaskodasánac altala az ańaszenteǵhazat ieǵesůl vőue az ů fia magahoz, akcor keszettetec oszton à menyekőző.

Esa. 25.

Mikor keszettetet é menyekőző.

A iegyes auaǵ à Christusnac matkaia, az ańaszenteǵhaz. Mellyet szent Pális, szent Ianosis az ů latasiban, à keresztőlőis Christus ieǵesenec hiuác. Ieǵesenec mondatic kedig inkab, hoǵ nem mint felesegénec, azert hoǵ Christus az ů első el iőueteleben, mintha chac magánac ieǵzette az anyaszenteǵhazat, mellyet akcor viszen be az ů agyas hazaban, az az, az őrőc dichőségnec nyugodalmába, midőn masodszor è vilagra iů es meg iteli az eleueneket es à holtakat.

A iegyes az anyaszentegyhaz.

Ephe. 5.

Apoc. 21.

Ioan. 3.

Eze-

Meni ſoc iot á l Chriſtus az anyaſzentegy haznac.

Ezeket mikoron hallod, gondold meg à kiraly fia, az az, à Chriſtus, meni ſoc ioual aiandekozza meg az ů ieǵeſet à kereſztyen anyaſzenteǵhazat. Mert azert él euel à meńekőzőnec haſonlatoſsagáual, hoǵ mint eǵ igen ſzép irot es ſzemeinc eleibe vettetet képbe, meg ielenche az ů mi hozzanc valo tetemeńit. Nagy buzgo ſzerętet vagyon à vő legeń es az ů iegyeſe kőzőt, vǵ hoǵ è vilagon meńi leanzo es aſzońember vagyon, mind azokba eǵ ſem teczic neki ennel ſzebnec.

Ephe: 5. Chriſtus ſzereti az ů egyhazat.

Azonképpen à Chriſtuſis ſzeretté az ů eǵhazat azt iria ſzent Pal, es ů magat erette atta, hoǵ azt meg ſzentelnęie, meg tiztetuán à viznec főrdőieuel az igęnec altala, hoǵ maganac dichőſegeſen venne oly gyůlekezetet, kibe nem volna macula auaǵ ſőmereg, auaǵ effęle valami, hanem mely ſz: legyen, es meg fedhetetlen.

Nekůnkis ſzeretnůnc kel à Chriſtuſt. Gene. 2. Matth: 19. Ephe: 5.

Viſzontag, mi tůlůnkis vǵ akar ſzeretetni, à mint à vő legeń ſzerettetic az ů iegyeſetůl. Mert ha ſenki az ů teſtet nem ǵů lőli es az aſzońiallat az ů fęrieuel, megint az ańaſzenteǵhaz à Chriſtuſsal eǵ teſt, bizońara egyenlő ſzeretetnec kel ů kőſztőc lenni.

Chac mi uagyunc à Chriſtuſnac népe.

Touabba, mikeppen à uő legeń es az ů iegyeſe hiuec egymaſnac, es eǵmas kiuůl egyebekcel nẽ őlǵődnec, azonképpen à Chriſtus nem eſmer tőb ſzeretőt az anyaſzenteǵhaznal, es tőb népe ninchen neki mi nallunknál: Az ańaſzenteǵhazis, nẽ paraz-

paraznalkodic ſoc ſzeretőkcel, mint à Sinagoga paraznalkodic vala, hanem az egy Iſtennec igaz tiſzteletiben meg maraduan, vtallya mint Mahometet, mind az Sidoknac es egyeb hitetlenec hamis tiſzteleteket, es nem kőuet ſemmi hamis velekedeſeket, hanem à tőkelletes ertelembe beuelkedic. Hier: 3.

Annac fől őtte, mint az hazas embereknec hogy kőz minden iauoc es minden nyaualyaioc, mert egic à maſiknac iauán vgy őrűl, ńaualyaian vgy keſereg, mint à tulaidon magaiȩn, azonképpen vagyon dolga Chriſtuſnakis az ű eghazaual. Ez ielen valo ȩletnec minden nyomoruſagitel tűrte ȩrettűnc, es még moſtis érzi à mi ńaualyainkat: Iouait kedig mindeneket mi uelűnc kőzőlt Eletȩt, holot imigyen ſzól. En vagyoc à feltamadas es az ȩlet à ki hiſzen en bennem, ha ſzinte meg halis él. Latode, hogy à hitnec altala, vgy araſztya magabol reianc az ȩletet, hogy még à halalbanis elhetűnc. Az Iſtennec keduȩt, mellyel ű tellyes. Mert mies mindnyaian az ű tellyes voltabol vőttűc. Az iduőſségeț az angyal mondaſa kent, ki azt monda hogy ű iduőziti auagy ſzabadettya meg az ű nepet bűneitűl. Az aldomáſt, mikeppen meg volt igérue, hogy ű benne, à ki Abrahamnac magua, aldatnac meg minden nemzetségec. A bűn, halal es őrdőg ellen valo győzedelmet. Mert azt monda-

A Chriſtuſnac es anyaſzentegyhaznac mindenec kőz

A Chriſtus ia uti mienc. Heb: 4. Iohan. 11.

Ioan: 1.

Mat: 1.

Gen. 12.

1. Cor. 15. mondgya ſzent Pal, hogy el nyeletet à halal gőzedelemmę. Hol vagyon halal à te fulakod? Hol vagyon Pokol az te győzedelmed? Hala legen az Iſtennec, ki gőzedelmet adot nekünc, à mi vrunc Ieſus Chriſtus altal. Az Iſten fiaiua valo fogadáſt. Hatalmat adot, azt beſzélli ſzent Ianos azoknac, à kic ű neuęben hiſznec, hogy Iſtennec fiaiua leheſſenec.

Oſeæ. 13.

Ioan: 1.

Chriſtus oltalmazza az őveit.

Megint az fęrfiu fęlti es oltalmazza hazas tarſat, ſzintęn vgy Chriſtuſis az ű egházat esegęnkęnt minden hiueit. Senki vgymond, el nem ragadhattya az én iuhaimat kezeimből. Vegezettre mikęppen à fęrfiu, ieg gyűrűt ád, az ű iegyesenec, mellyel maganac foglallya, es bizonyoſsa teſzi űtet hog hazas tarſul hozza veſzi, azon módon iduőzitőnkis az ű ſzent lelkęnec altala el iegęzet minket. Mely iegzeſrűl imigyen ſzól ſzent Pal apoſtol. Iſten à ki minket el iegzet, es az lęleknec zalagiat, auagy ieg gyűrűęt atta à mi ſziueinkbe. Latode meni ſoc iot foglal magaban à menyekőzőnec neuęzeti.

Ioan: 10.

2. Cor. 15.

A hiuataloſoc à Sidoc.

Es el kűlde az ű ſzolgáit, hogy el hinac à hiuataloſokát à menyekőzőre. A hiuataloſokon érched à Sidokat, kic régen hiuattanac vala à patriarkac es prophetac altal à mint az emberekis eg nehań nap pal előb híjac az ű vendegeket à meńegzőre. Mert Abrahamnac lőttenec az igeretec es az ű maradekia-

Gal: 3.

dekianac. Azert mondgya vala ſzent Peter, ſzoluán à Chriſtus menekőzőiénec iauairul, hogy arrul az iduőſségrul ſzollottanac es tudakoztanac mind à Prophetac, kic à kőuetkezendő kegelemrűl Prophetaltanac. 1. Pet: 1.

A ſzolgac kiket à kiraly el kűlde, *hogy el hinac à hiuataloſokat*, kereſztelő ſzent Iános, es ůnnen maga vala à Chriſtus, à fel vőt emberi es ſzolgai ſzemelyben. ůc hyac vala à Sidokat az Euangeliomi tőrueníre, es az Iſtennec orſzagába, imigyen prædicaluán nekic. Tarchatoc pœnitenciat el kőzelget Iſtennec orſzága. A maſodſzor kűldetet ſzolgac kedig, az Apoſtoloc lőnec, mert azokatis egy elő be à Sidokhoz kűldę vrunc monduan: A pogaſ noknac vtokra ne menńetec, es à Samaritanuſoknac varaſokba be ne tęrietec, hanem menńetec az iuhokhoz, kic az Iſraelnec hazábol el veſztenec. Azert mondgyac vala egy korban ſzent Pal es Barnabas vgyan azon Sidoknac. Nektec kellet elől prædicallani az Iſtennec igęiet. Minec vtanna à valtſágnac dolgat el vegeſzte, es az iduoſségnec minden iauait meg keſzetette volna Chriſtus az Apoſtoloc altal mondata imez igeket az atya Iſtentől à hiuataloſoknac. *Ime az én ebedemet meg keſzetettem, iertec el à menyekőzőre.* Ebédnec neuezi, mert kiualtképpen ez ielen valo iauairul ſzól, mellyekęel élteti è vilagon az mi lelkeinket. Ezec vtan kő-

Az elſő ſzolgac ſz: Ianos es Chriſtus. Phil. 2. Mat: 3. 4.

A maſodſzor kűldőt ſzolgác az Apoſtoloc. Math. 10.

Acto. 13.

Miert neuezi ebednec.

Az ebednec étkei.

vetkezic oſzton az őrőc ęletnec vachoráia. De mit főzettel vram à meńekőzőre? Az *en tulkaim, ugy mond, es hiſzlalt allatim meg uagattattac*. Az az, minden valami ſzűkség volt iduőſsegűnkre, meg keſzettetet à Chriſtus halála altal. Az őrdőg meg győzetet. A halal meg őletet. Az atya Iſten haragia meg engeſzteltetet. A pokol meg rontatot. A meńorſzág meg ńittatot. Kéſz à bűnnec bochanattya, kéſz az igaſság, à bekeség, az ęlet az őrőc dichőség. Ezec mind keſzen adatnac előnkbe az Euangeliomba, ſemmibe ſemmi fogyatkozas ninchen, mindenec kéſzec. Bodog ember az, à ki geriedez ezeket haluán, es kőuetuęn az vrnac hiuatallyat be megyen à menyekőzőre. De hallyad az emberi nemzetnec naǵ hala adatlanságat.

Maſodic Tanulſag.

Harom rendbeliec utallyac az Iſten igeiet

ES *nem akaranac el iűni*. Harom rendbelyeket ſzamlal Chriſtus, kiknél az Iſten hiuatallyanac helye ninchen, es kic meg vtallyác az ű ſzent igęiet. Elſőc à kic ingyen hallani ſem akariác. Más fęléc à kic magokat mentic. Vtolſóc à kic őldőzic az igęt es annac hirdetőit.

Előſzőr azert azt mondǵa Chriſtus à Sidok rul, hoǵ *nem akaranac el iűni*. Kit nem vgy erch, mintha à Chriſtuſnac, es kereſztelő ſzent Ianoſnac,

nac,es ű elŏttŏc à patriarkaknac es prophetaknac prædicallàſoc tellyeſséggel haſzontalan lŏt volna es az ű prædicalaſokra ſenki meg nem tért volna: Mert azt beſzélli Eſaias, hogy ſoha az Iſten beſzéde heiaba nem iár,hanem miképpen az eſŏ,es à hó ala eſic az égbŏl,es tŏbbe oda nem tér, de meg zabaltattya à fŏldet es meg aſztattya,es termŏue teſzi, es à vetŏnec magot ſ-az euŏnec kenyeret ád, azonképpen leſzen vgy mond az Iſten,az én igem mely az én ſzambol ſzarmazic, ŭreſsen nem tér én hozzam, hanem meg miueli valamit akartam es ſzerenchéſen el iar azokba, à mellyekre azt el bochattam. Minden idŏkbe térnec valakic Iſtenhez,es veſzic az ű ſzent igeiet. Tahat ezt à Chriſtus mondáſat *nem akaranac el iűni*, nem à tellyes nẽzetségrűl, hanem annac nagyob réſzerűl kel ertenűnc. Ez Euangeliomnac imez vtolſo czikkelye ſzerent. *Sokac à hiuatalоſoc,de keueſec à ualaſztottac.* Mind az egéſz népet hiuàc, vrunc es ſzent Ianos az Iſtennec orſzagába,de keueſen menénec,es tŏbben lŏnec,à kic vgyan azon régi vakságban maradanac meg.

Nagiob réſzt érch, es nem az égeſz nem zemt,az el nẽ iŏuŏkŏn. Eſa. 55.

Es nem eg helyen talalom à ſzent irásban,hogy az kŏzŏnséges mondáſt,mely vgy teczeneiéc hogy mindenekrűl ſzóllana, nem mindenekrűl hanem, ſokakrul auagy nagob réſzrűl kel vennem. Mint àm mikor azt mondgya Moyſes, hogy minden

A kŏzŏnséges mondas,neha ſokakrul,nem mindenekrűl uémtic.

Gen. 6.

ember feslet ęletűé, lőt vala, oly beſzed ez, hogy az igéknec iegzéſe ſzerent, ſenki à feslet ęletből ki nem rekeſztetic, de maga à mint chac hamar az vtan meg teczic, ki kel à többi kőzzűl Noét vennűnc, mert ű igaznac neueztetic. Azonképpen mondatic à Sodomabeliekrűl, hog főlőtte gonoſzoc voltanac, mindaz által, nem kel kőzikbe erte nűnc à iambor Lottot. Igy erched azert à mi vrűknac mondaſatis, hogy az őuére es ſzent Ianoſnac prædicallaſara tértenec meg valakic, de ezec azok hoz képeſt à kic meg nem tértenec, oly keueſen voltanac, mintha vgyan ſenki nem tért volna.

Gene. 18. 19.

Touabba, ſzól maſodſzor Chriſtus az magoc mentőkrűl. *Hogy űc á biuatált el halgatuan, el menenec, nemely az ű ſzanto főldere, nemely az ű kereskedeſere.* Es aual mentéc magokat, hog nem mehetnénec à menńkőzőbe. Ezeken azoc ęrtettetnec, à kic è világi ſzorgalmatoſsag, es tiſzteſség kęuanás miat, hatra vetic az Iſtennec igeięnec halgataſat, es az iduőſségnec kereſeſet. Mert vannac ollyac, kic hog nem mint leg kiſseb dolgokatis el mulatnaiac az Euangeliomert, kęſzec volnanac ſoha prædicatiot ſem hallani. Mondgyad te nekiec hog tiltya az Iſten az vſurat, à hamis merteket, az alnakſagot chalardſagot, marhaioknac el adaſa mellet valo hamis eskűęſt, de chac heiaba. Inkab leſznec űc à menőrſzag nelkűl, hog ſem mint ezeket el hadnaiac.

Az magoc mentőkrűl.

Kic ertetnec à magoc mentőkőn.

iac. Ollyakis vañac, à kic azert nẽ iſmec à prædica tiora, hog meg ne pirongattaſsanac, es tiſzteletlẽſeg gel ne illetteſsenec az ũ polgar tarſaiktul. Fęlnec hog nem leſznec bőchůleteſec nalloc, es nẽ tiſzteltetnec, ha Papiſta prædicatiot halgatnac. ũ magoc mődgac egy nehányan, hog ſzeretneięc, es őrőmeſt halgatnaiac à mit mi prædicállunc, de nem méric halgatni, mert meg chufolnáiac ũket es meg meuetnęiec ęrette. Miuel hog vannakis egnehañ affele hituan őrdőggel tellyes emberec, kic vgyan vtánnoc halgatnac, ha valaki hozzanc iũ azoc kőzzůl az kic vag valoba vag emberi keduęrt ez előt vélec egũt maſua iartanac, es ha valakit látnac mint à dũhős ebec ottan raitoc vannac es reáioc vgatnac ęrette.

A Pirongatás ſtul felőkrůl.

Az őrdőg Poroſzloirul.

O náualyas es balgatag emberec, kic az Iſten fia meńekőzőięt, vagy è vilagi dolgokęrt es ſzorgalmatoſsagokęrt, vagy emberi keduęrt, vagy azert hog ne ſzidalmaztaſsanac, hanem dicherteſsenec az emberektůl, hatra vetic, es meg vtallyác. Mi lehet ennel nagyob bolondſag, mint az őrőkce valokat ez el mulandokęrt el hadni? Auagy mit haznal embernec, ha ez egeſz vilagot minden kazdag ſagiual es dőlfős tiſzteſsegiuel meg nyeri, es az ũ lelkęt el veſztiſ? Iob volna bizoń, hog az Iſten ſzolgait halgatnaiac, kic à meńekőzőre hiiac ũket, hog ſem mint à telhetetlenſéget, es az Iſtentůl ſzakat chufolokat. de máſut többet ſzollottunc az hamis mẽt

Matth. 16.

ſég kereſőkrűl, menńűnc touab az Euangeliomba.

A kegyetlenekrűl.

Harmadſzor, ſzol vrunc à kegyetlenekrűl, kic nem chac nem engednec az Iſten hiuatallyanac, hanem ǵűlőlic, haborgattyac es őldőzic, az vendęg hiuo ſzolgakat. *Kikrül azt mondgyá Chriſtus, hogy meg ragadac á kiraly ſzolgait: es boſzuſaggal illetuen űket meg őlec.* Mindenkor voltanac, leſznekis vilag vegezeteiglen, kic az Iſten ſzolgait, es az Euangeliomnac igaz hirdetőit ǵűlőlic es kergetic. Kereſztelő ſzent Ianoſt Herodes meg őle. Iduőzetőnket nem chac űnnen magat, de azokatis à kic véle ńaiaſkodtanac, ǵűlekezet kiuűl vetęc az iras tudoc, es Phariſæuſoc. Az Apoſtoloknakis nem kilőmben lőn dolgoc à mint vrunc iőuendő keppẽ nekic meg mondá, hoǵ űkis ki rekeſztetnęnec à Sinagogábol. Vegezetre, Chriſtuſt meg feſzetec, az Apoſtolokatis inkab mind meg őlęc. Az vtan ſem iob időc kőuetkezénec. Es hoǵ à regi dolgoknac beket hadǵac, es chac azokrul ſzollyac, mellyec az Luter Marton part űteſétűl fogua tőrtentenec, ki tudnáia meg ſzamlalni, Angliába, Scotiaba, Daniaba, Franciaba, Nemet orſzágba, es eǵeb eǵ nehań tartoma ńokba, meni ſoc ſzantalã ſz: piſpőkőc, ſzerzeteſec, eǵházi emberec, es à kőſség kőzzűl valo hiu igaz kereſztyenec, kic meg őlettenec, kic el űzettenec, miert hoǵ à Romai eǵháztul, es à Chriſtus kepebelifő paſztortul papátul el nem akartanac ſzakadni? It maǵar orſzagbanis, keués helyen vaǵon immar

Mat. 14.
Ioan: 12.
Ioan. 16.

Az Luter ideietűl fogua ualo őldőzéſec.

mar tiſzteſségec az regi igaz ertelem ſzerent prædicallo eghazi ſzolgaknac. De vgan chac kozel è varashozis vagon oly kegetlen, ki az ũ hamis Prophetainac kiſzteteſekre, kalodazza, birſagollya kenozza iobagit, mikor valamellyic vag gũnni, vag prędicatiot hallani mi hozzanc iũ. Ig koſzoni meg è vilag az Iſtennec io voltat. Es azt tudgac à dihoſkodo es Iſten kergetoi gilkoſoc, hog el meñec vele, de bizoń nem, meg allya boſzuiat raitoc idouel, az à ki vigaz az añaſzentegyhaznac oltalmara: halhacze, mi kouetkezic ez Euangeliomban.

A kiraly ezt meg haluan, meg haraguec. Nem mindiaraſt bũntetę Iſten à Sidokat, mihelyt vetkezenec, hanem vara ũket egy nehany eſztendeig, de latuan hogy ſemmiképpen meg nem akaranac terni, eg ſzerſmind ki ontę reiaioc az ũ haragianac nagy ariat. Azonképpen moſtanis nem ſiet à boſzu allaſra, es annac okaert azt velic nęmellyec, hog vgyan nem lattya az ũ ſzent igęien, es annac hirdetoin, es halgatoin eſet boſzukat, de lattya bizony, es mind è vilagon, ſ- mind à más vilagon meg bũnteti az ũ ellenſegit. Mert az egre ki ált az igazaknac vere, es à meg oletteknec lelkec boſzu allaſt kernec ũ tũle. Nem tũrheti ezeknec kialtaſokat, hanem az ũ valaſztottinac kic ęiel nappal hozza fohaſzkodnac boſzuiokat meg allya. Harakſzic hidgyed, Iſten azokra az

Nem ſiet Iſten à bũntetéſel.

Gene. 4. Apoc. 7. Luc. 18.

Az Iſten haragian mit kel erteni.

à kic az ũ igeiet es ſzolgait haborgattyàc. Az ũ haragian kedig, nem buſulàſat erched, mert az Iſteni termeſzetben, ſem buſulas, ſem boſzonkodas ſem valami egéb effele indulas ninchen, hanem emberi modra mondattatic haragudni midõn azt miueli, à mit mi haragunkba ſzoktunc miuelni, veri, oſtorozza, bũnteti az gonoſzokat. Vgy hogy az ũ haragia ſemmi nem egéb, hanem igaz ítéletinec kemeń gyakorlàſa, es azoc ellen valo bũntetese, à kic nem akarnac irgalmaſsagàual élni, es az ũ ſzent igeiçnec ellene vetic magokat.

Deut. 28. Miuel bũntti Iſten az igenec megutaloit.

Es mint ſzokta legyen bũntetni ezeket, mind kilſõ, ſ-mind belſõ bũnteteſsel, meg beſzélli Moyſes monduàn. Ha à te vradnac Iſtenednec ſzauat nem akarod halgatni, hogy minden parancholatit meg chelekedgyed es meg õrizzed. Te reiad ſzallanac mind ezec az atkoc, es meg ragadnac tegedet. Atkozot leſz à varasba, es à mezõbe. Atkozot az te chũrõd, es atkozottac à te maradekit. Atkozot az te mehednec gyũmõlche. Atkozot leſz be menuçn, es atkozot leſz ki menuçn. Dõg halalt vét az vriſten te reiad, még tegedet meg emészt. Meg vér tegedet ſzũkséggel, hideg lelelsel, egéſsel es heuséggel. Az ég ollyan leſzen feied fõlõt, mint az érez, es az alattad valo fõld, mint à vaſs. Az vr meg vér tegedet az te ellenségid elõt, kikre eg vton mégy, de héten fogz el futni elõttõc,

es min-

es minden orſzagokra el oſzlattatol. Az vr meg vér tegedet bolondsággal, vakssággal, es à ſziũnec dihõſségéuel, es tapogacz delbe, miképpen à vac tapogat à ſötétbe, es ſemmi ſzerenched nem leſzen az te vtaidban. Erõſzákot es tõruentelenséget kel ſzenuedned, tellyes életedbẽ, es nẽ leſzẽ ki meg ſza badéchon. Feleséget véſz magadnac de más hál véle. Hazat eppeteſz de nem lakol benne. Szõlõt plantalſz, de meg nem ſzeded ũtet. A té õkrõd ſzemed lattára le vagattatic, de nem eſzel benne. A fiaid es leañid más népnec adattatnac, es à ſzemeid ezt latuán meg epednec raita. Es ſemmi erõſség nem marad à te kezedbe. Az vr tegedet es à te kiralyodat kit valaſztottál, oly nép alá adgya, mellyet ſem te, ſem à te atyaid nem eſmertenec. Vtálat példa es ſzidalom leſz, minden népec kõzõt, à houa az vr ũzend tegedet. Soc magot vecz à földbe, de keueſet gyũiteſz be, mert meg éſzi à Sáska. Szõlõdnec boraba nem iſzol, mert meg éſzi à féreg. Fiakat es leanyokat nemzeſz, de nem leſznec véled, mert fogua vitettetnec. A te ellenségednec ſzolgalſz, mellyet az vr te reiad bochát, ehſégbe ſzomũuságba, mezetelenſégbe es minden ſzũkſégbe. Illyẽ ſoc es egéb rettenetes bũnteteſekcel feñegeti Iſten Moyſes altal azokat, à kic az ũ ſzauá nac nem engednec, es az ũ parancholatit meg nem tartyác. Bator ne dicheked génec tahat benne, az i-

gasságnac ellensegi, hog moſtan egy ideig ſoc helyen erôt es hatalmat vöttenec az Iſten ſzolgai ellen, es haborgathattyac es öldözhetic ûket, mert el iû az idô, mikor meg ielenic az û Iſtentelenségec es hamiſságoc ellen az Iſtennec haragia.

Rom. 1.

Michoda â Kiralynac ſerege.

Es el kûlde à kiraly àz û ſeregit, es el ueſzte àzokat à gyilkoſokat, es fel gyuitá uaroſokat. A kiralynac ſeregi minden allatoc, mellyec à gonoſzoknac bûnteteſékre bochattatnac Iſtentûl. Az Iſtennec ſeregi valanac à Sidoc ellen az Romabeliec, kic az egeſz Sido orſzágot ſzörnyû képpen el rontac, el égetec el puſztetac, à nepében kit le vagánac kit rabba tönec, kit egéb féle ueſzely emeſzte meg. Hieruſalemet annera el törec, hog egy kô à maſikon benne nem marada. A mint még regen eleg hoſzu beſzéddel meg mondottuc. Egyeb idôkbenis miképpen mind az ſzent irásbol, mind egyeb hiſtoriabol meg teczic, rettenetes oſtorokcal, es veſzedelmekcel illete az û igeiénec meg vtaloit.

Tizedic uaſarnapon.

A bûntetéſnec peldaia.
Gen: 7. 19.
1. Reg: 31
Hier. 22.

Ez egeſz vilagot el veſzte egyſzer viz özönnel. Sodomat Gomorrat tûzzel, es kén kûuel emſztetę meg. Saul kiralyt, fiaual egyetemben az Philiſteuſokcal vagata le. Iechoniaſt annèra meg vtála, hogy azt monda felôle, hog ha viabeli gyûrû volnais ki vetneie onnan. Ez vtolſo idôkben kedig, à törökôkcel bûntetteti azokat, à kic el ſzakadtanac az û ſzent igeiénec igaz eſmeretiről. Oda

Iſtennec moſtani oſtora az anyaſzentegyhaztul el ſzakatac ellen.

vagyon

vagyon immar Asia, oda vagyon Africa, oda vagyon Europánac nagy része. Mihelyt valamely országg auagy tartomań, az Romai eghaznac hititűl es tudomanyatul el szakadot, ottan ot volt az Isten ostora. Elöször űn köstöc valo viszauonyásal es hadakozasal meg szakasztotta ereieket az ot lakozo népeknec, az vtan chac hamar reaioc hoszta à törökököket, es keszbe atta űket. Lattya ezt mind é vilag hogy igy vagyon. Es egyebec közöt mi magyaroc beuséggel kostollyuc az vrnac haragiat az vlta, hogy à Luter Marton eretneksége elöször, az vtan Zuingliusę, Caluinusę, es vegre az Arriusę közinkbe iöue. Gondolkodgyec minden ember ez el mult esztendökrűl, es vgy talallya, hogy ez illyen soc fele teuelygesekcel eggyűt iöt be országunkba à töröknec següere. Es még touab touab mennec kösztűnc à Romai hittel ellenkedö velekedésec, attul inkab el hatalmazic raitunc az pogánnac següereis. Ez è kis darab föld vala bekeségben de hogy im nem régen ittes fészket kezde rakni az ördög, es az ű hazugsagánac helyt talála, közelben iar hozzanc az ellenség, es felec raita, hogy nem soc idö mulua vgy iarunc, mint à töb részei iartanac orszagunknac.

Mitűl fogua ueri Isten à magyarokat.

Ezec è vilag szerent valo bűntetési Istennec, de à más vilagon nagyobban mutattya meg az ű haragianac sűlyos uoltat. Holot, ā mint vrunc mondgya

Az más uilagi bűntetése.

Matth. 11. Luc. 10. gya, kőnnyebben leszen dolgoc à Niniue es Sodomabelieknec, hogy nem mint azoknac à kic az Euangeliomnac iduősséges izenetit nem veszic. Es az mint szent pal iria, à kic nem esmeric az Istēt es nem engednec az mi vrunc Iesus Christus Euangeliomianac, kęnt szenuednec az ű őrőc veszedelmekre, karhozatra iteltetuęn az vrtul. Meg bűntettetnec bizoń az Istennec seregitűl mindenec valakic à Christus eghazatul el szakaduán az hamis eretnekeknec hazugságokat kőuetic. Az Angyalocki valasztyac űket à iocközzűl. Az őrdőgőc kęnozzác. Es à bőlchnec mondasa kęnt, az tellyes vilag ellenec tamad az balgatagoknac. Meg ölletnec à masodic halállal, melyrűl imigyen szól szent Ianos. A felelmeseknec es az hitetleneknec, es az karomloknac, es az gilkosoknac, es az paraznalkodoknac es az bűes baiosoknac, es az baluań imadoknac, es minden hazugoknac, az ű reszec leszen à tóban, mely tűzel es kén kőuel ég, mely az masodic halál.

Matth. 25. Sap. 5.

Apoc: 21.

Harmadic Tanulsag.

A pogan nepeknec hiuatallya.

AKcoron monda à király, az ű szolgáinác. Ez Varunknac fel tamadása vtan lőn, mikoron az apostolokat, nem chac Sidoságba, hanem ez egesz uilagra kűldę prædicallani az Euangeliomot. Kesz

ugyan

ugyan à menyekőzŏ, de à hiuatalosoc nem ualanac meltoc. Ha az emberi termeszetnec fogyatkozasat nézzűc, senki nem ęrdemli hogy az Euangeliomi vilagossagtul meg vilagossettassec, mert az, aiandęc, es chac Istennec io akarattyabol es kegelmessegebŏl iŭ, hogy az ŭ esmeretire iuthassunc, es hihessűnc ŭ benne. Mind az altal, nem egyebec tartatnac meltatlanoknac, hanem azoc à kic ŭ magokis meltatlanna teszic magokat, nem engeduęn az Istē hiuatallyanac, ollyanoc valanac à Sidoc, kiknec szent Pal imigyen szól. Nektec kel vala elŏszŏr hirdettetni az Istennec orszagat, de miert hogy azt hátra vetitec, es meltatlanna teszitec magatokat az őrŏc ęletre, Ime à poganokhoz fordulunc. A kic kedig engednec, hisznec, halat adnac, meltoknac iteltetnec. Mely dologrul, eleg niluan valo bizonsag à Christus beszede midŏn imezt mondgya az Apostoloknac. A hazba be menuen, kőzŏnnetec monduán, bekesęg è haznac. Es ha mélto leszen à haz, reia szal à ti bekesęgtec, ha kedig nem mélto hozzatoc tér. Es ezeknec leg ottan vtanna veti kic legyenec meltatlanoc. Valaki vgymond nem fogad titeket, es nem hallya à ti beszedeteket, &c.

Kic legyenec méltoc es meltatlanoc. Ephes. 2.

Actor. 13.

Matth. 10.

Mennyètec ki, az utakra es ualamenyit talaltoc hitatoc à menyekőzŏre. Akcor lŏn ez midŏn vrunc è szęles vilagra el kűlduen az Apostolokat, meg paran-

Mar: 16.

paranchola, hog prædicalnaiac az Euangeliomot minden teremtet allatnac. Az vtakon ért à poganokat, kic ſoc féle baluanyozaſoknac bizontalan vtain iaruan, ſemmi bizonyos es igaz tőrueny ala nem valanac vettetuęn. Sőt minden ot iár vala, à hol neki teczet, à teremtő Iſten helyet, oly teremtet allatot imaduan mely ſem magaual ſem máſsal iot nem tehetet. Mert latuąn Chriſtus hogy à Sidoc à kiralyi menekőzőt meg vtaluan, nem vennęiec az Euangeliomot, meg hagya, az Apoſtoloknac, hog tanetnánac minden nemzetſęgeket, meg kereſzteluen űket, atyanac es fiunac es ſzent leleknec neueben.

Az utac à pogánoc.

Es ki menuen à ſzolgac az utákra, be gyűitenec mindeneket, ualamenyit tálalanac, gonoſzokat es iokat. A Sidoknac meg vetéſec vtan iutanac mi hozzanc az Apoſtoloc, es vgy kezdęc nekűnc hirdetni, azt à mit az Sido nemzetſęgnec hirdetének az előt. Tudni illic, hogy mindenec keſzec volnánac. Azt haluan à mi eleinc kőuetec az Iſtennec hiuatallyat. Mies kőuettyűc kialtuan ű vtanna az anaſzentegházzal. Vony vtannad minket hogy fuſsunc az Euangeliomi malaſzt keneténec ſzagánal. A lokon kedig es à gonoſzokon mellyec be gűtetteténec, erchűnc minden embereket kic az anaſzentegházban vannac. Mellyec kőzőt bűnőſőkis talal-

Cant. 1.

A lóc es gonoſzoc kic le gyenec

tatnac

tatnac. Mert még è fôldôn vagyon az Iſtennec eg̃ háza, addig, haſonlatos à mezôhôz, melybe nem chac buza, hanem kôzôsleg konkolyis vagyon. Mellyet az aratáſnac ideien ki ſzédnec az ang̃aloc à buza kôzzûl, es à tûzbe vetic. Azonkôzbe vg̃ vannac egybe olgyiûlue, hog̃ aleg eſmerhetni meg egyiket az maſiktul. Tele az anaſzenteg̃haz à le vltekcel, az az, az hiuataloſokcal: De azt mondgya ſzent Pal hogy nem mind fiac azoc, nem mind engednec az Euangeliomnac, nem mind azt kôuetic à mi à bekeſége es az egygyeſsége, nem mind az mennyeieket kereſic.

Math. 15.

Rom. 9.10.

Be menuen kedig à kiraly, hogy meg latnáia â uendegeket. Minec vtanna mindenec le telepedendnec, es be telic à valaſztottaknac ſzamoc, be megyen à kiraly itelet napian à vendegeket meg látni, az az, mindeneknec lelki eſmereteket meg kerdezni es meg roſtalni. Akcor el valaſztatnac egymaſtul, à bôlch es bolond ſzûzec, az az, az kép vtaloc az igaz kereſztyenektûl. *Láta ot egy embert, kinec nem uala menyekôzôs ruhaia.* A eggyen ért minden kép mutatokat, az az, hamis kereſztyeneket. Kic chac neuét viſelic à kereſztyenſégnec, de kereſztyenûl nem élnec. Mert miképpen az ô tôruenybe meg parancholta volt Iſten az û nepénec, hogy teſti ruhaiokis kilômbôzô lenne à tôb nemzetſegeknec

Mikor megyen be à kiraly.

2. Cor. 5.

Matth. 25.

Az egygyen à kep mutatoc ertetnec.

Num. 15.

ruha-

ruhaioknál, azonképpen à valaſztottakat lélki ôltôzetekrûl es ekeſsegekrûl akaria ki eſmertetni az egyeb emberec kôzzûl. Azert ſzólla imigyen felôlôc Eſaias Prophetánal. ôrôkce valo kôtęſt ſzerzec û vélec. Es meg eſmeric az û maguokat à pogánoc kôzôt, es az û maradekiókat à nepec kôzôt. Hogy minden valaki ûket latandgya, meg eſmerie hogy oly maguoc mellyeket az vr meg áldot. Az peniglen à ruha, à ſzeretet. Mert azt vetette oly ielûl à Chriſtus, melyrûl meg eſmerteſsenec az û tanetuanyi. Azt keuannya bizony, hogy à kic az û menyekôzôiere mennec, fel ôltôzzenec ebbe az ruhába. Arrul monda ſzent Ianoſnalis, imezt. Ime el iôuôc az iteletre, mint az oru. Bodog à ki vigaz es meg ôrzi ruhait, hog ne iarion mezetelenē, es ne laſsac az û ondokſágat. Nem lattyác annac ondokſagat, à ki ſzeretettel fedezi be bûneinec ſokaſagat.

Eſa. 6.

Iohan. 13

Apoc. 16.

1. Iohan 4.

Es monda neki. Baratom, miképpen iôttel ide be, holot ninchen menyekôzôs ruhad? Feddi azokat à kic azt tettetic hog à hit altal barati, az az, igaz kereſztyenec volnánac, maga à kereſztyeni elettûl, es minden io chelekedettûl tauul vannac. Chriſtus kedig, nem azt mondgya hogy ha hiſzûnc, hanem ha meg chelekedgûc à mit nekûnc paranchol vg leſzûnc û barati. *De az meg nemula.* Mit mondhatna vganis auag miuel menthetneie magat, à ki tudta vránac akarattyat es nem chelekedte? Nem heiaba

Feddetnec à hamis kereſztyenec.

Ioan: 15.

ſaba mondgya Iob, hogy ha az ember Iſtennel akar vetekedni, ezer beſzedére ſem felelhet egy ſzót. Iob: 9.
Mert à mint ſzent Pál iria, az ũ tulaidon lelki eſmeretec oly bizonſagot teſzen à hamis kereſztyenec ellen, hogy nem leſzen mit felelniec. Rom 2.
Tahat chac à karhoztato ſententiat kel feiękre varni. *Akcoron, monda à kiraly â ſzolgáknac, az angyaloknac.* Kötöſzetec meg kezeit es labait, es ueſſetec â kilſö ſötetſegre. A kötözes mit iegyez.
Ot leſzen ſirás, es fogáknac chikorgatáſa. A kezeinec es labainac meg kötözéſe, azt ielenti hogy az itelet vtan, nem leſzen helye à pœnitenciánac, ſenki ſemmi iot oſzton nem chelekedhetic, es à veſzedelem elöt el nem futhát, valaki it è vilagon nem kereſte iduöſſéget, es à ſzeretetnec köntöſet nem viſelte.
A ki à valaſztottac közöt, chac neuu ſzerent volt es kép mutatáſsal tettette magát kereſztyennec lenni melto hogy örökce ki vetteſséc közülöc. A ki inkab ſzerette à ſötetſéget hogy ſem mint à vilagoſſagot, meg erdemli hogy az öröc ſötetſégre taſzitaſséc, es ſoha vilagot ne laſson. A ki it nem ſirt, à hol à ſiralom vtan vigaſztalás köuetkezet volna, ſirion ot à hol ſoha vége nem leſzen à ſirásnac. Bodogoc àkic moſt ezt haluán meg remülnec es pœnitenciat tartanac, akcor azoc nem fognac effélegonoſz hallomaſtul felni.
A kiuettetes. Iohan. 1. Mat: 5. Pſal: 111.

Mert ſokan uannac az hiuatáloſoc, de keueſen à uaſalztottac. Szantalanon dichekednec hogy kereſz Keues az igaz kereſztyenec

tyenec es à Chriſtuſnac tagiai volnánac, de ittes ſokaknac níluã valo gonoſz ẹletec, eñec vtaña kedig az Iſteñec iteleti, meg ielenti hoǵ mind azoc kőzzűlis keueſec oltattanac vǵ be à Chriſtusban, hoǵ őrőkcőn őrőkce véle egűt maradhaſsanac. Annac okaert ſenki ketſegbe ne eſséc, de ſenki vakmerő képpen ſe bizzec, ſen allaſze à hit altal: azt mond gya ſzent Pal, hoǵ nagyot ne érch magad felől, hanem fély. Mert ha à terméſzet ſzerent valo agaknac, à Sidoknac, nem kedueze Iſten, egűld neked ſem keduez. Annac okaert felelemmel es reſzketéſsel kereſsűc iduőſsegűnket, az io chelekedetec altal bizonyoſsa teuẹn à mi hiuatalunkat. Es meniuel keuesbeket hallunc iduőzűlni anneual inkab vigyazzunc es igyekezzűnc raita, hoǵ mies azoc kőzőt talaltaſsunc. Mert azt miuelic à pállya futokis. Tudgyac hoǵ à iutalom egygike leſzen, es azert mindenic azon erőlkődic hogy ű ẹrie, előſzőr à czélt. Mies azt miuellyűc, mert arra int minket è példa beſzéd.

Phil. 2.
2. Pet. 1.
Rom. 11.
1. Cor: 9.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN HVSZONEGYGYEDIC VASARNAP.

Szent

Szent Janosnál talalod meg ez mai Euangeliomot IIII. *reszében.*

AZ időben, vala egy kiralyi ember kinec fia beteg uala. Es mikoron hallotta uolna, hogy Iesus Sidosag bol Galileába iőt uolna, hozza mene, es kere ũtet, hogy uele alà iőne, es meg gyogyetaná az ũ fiat. Mert halálan uala. Monda azokaert Iesus ũ neki: Hanem ha iegyeket es chodákat lattoc, kilőmben nem hiſztec. Monda neki à kiralyi ember: Vram, Iőy àla uelem minec előtte meg hal az en fiam. Monda neki Iesus: Mennyel, à te fiad el. Hin az ember à beſzednec, mellyet Iesus neki mondot uala, es el mene. Mikor kedig ala menne, az ũ ſzolgai eleibe iőuenec, es birre tőuec, monduan: el à te fiad. Megtudakozec annac okaert az orarũl ũ tũlőc, mellyen meg kőnnyebedet uolna, es mondánac neki: Tegnap ugy mint het orakort hagya el ũtet á hideg. Eſzebe uőue azokaert az attya, hogy azon oraban lőt uolna, mellyen mondotta uala nekt Iesus: el à te fiad: Es hin ũ, es egeſz báza népe.

EZ mai Euangeliom meg tanét minket reia, houa es kihez kel folyamnunc à mi nyaualyainkba. Tudni illic, minden ſegẽtſẽgnec es ſzabadulásnac kut feighez, Chriſtus Ieſus-

Ez Euangeliomnac ſommaia.

Esa. 12. hoz. Esaiasnac imillyen intése szerent. Az iduőzetőnec kűt feieből merętsetec vizet magatoknac. Mely kut főhőz, nem labàinkcal, hanem hittel kel sietnűnc. Ollyanoc vagyunc mindńaian, mint ennec è kiralyi embernec, kirűl ez Euangeliom szól, sia vala. Kozelgetűnc naponkent, nem chac à testi halalhoz, hanem ki gonoszb annal az őrőc karhozatnac halalá hozis. Oda vonna minket az mi meg romlot termeszetűnc. De azert adatot nekűnc à Christus, hogy hozza fogadgya es ęltesse

Iohan. 10. azokat az kic ű hozza iarulnac. En azert iőttem, vgymond egygyűt, hoǵ ęletec legyen es beuelked gyenec. Nem vét bizoń senkit hatra, noha hogy iobban fel ebredgyűnc, neha hallasztya az meg segétest, neha megis feddi az mi tuńasagunkat, mint è kiralyi emberrel chelekedęc: Kit miuel hoǵ nem oly tőkelletes hitű vala, à mint kellet volna lenni meg dorgalá vgyan egy keuesse, de az vtan meg vigasztalá. Es fiat testi nyaualiabol, ű magat kedig tellyes haza nepéuel egyetembe lelkében meg oruoslá. Ezt adgya előnkbe ez Euangeliom.

Melynec harom része vagyon. Első az emberi nyaualyakrul, azoknac okarul es oruossagárul. Masodic à ielekrűl es chodákrul. Harmadic à kiralyi embernec hitirűl.

Első

Elsõ Reſze.

VAla egy kiralyi ember, kinec fia beteg uala. Talam Herodes kiralynac rokona, auagy fõ vduari embere, auagy valami fõ tiſztarto volt ez, es azért neueztetic kiralyi embernec. Melynec fianac betegſége, es û neki azon valo ſzomoruſaga, è vilagi ſoc nyomoruſaginkat vetic nekünc elõnkbe. Oka kedig az mi nyomoruſaginknac az bûn: Oruoſsága à bûnbõl valo meg terés, miképpen gyakorta meg mondottuc. Vgyanis fõ képpen azert bochat Iſten mi reianc betegſeget es akarmi egyeb féle nyaualyátis, hogy eſzünkbe iuſſon azoknac oka, es eſmeruén bûnös voltunkat meg tériünc, pœnitenciat tarchunc. Eſaiaſnac es Dauidnac imillyen mondaſoc kent. Vram az û nyomoruſagokba kereſztenec tegédet. Mikor õli vala ûket meg térnec vala. Mert oly nagy az emberi ſziunec kemenſége, hogy nem könyen veſzi eſzébe magat, hanem ha vgyan valoba meg oſtoroztatic, es az oſtoroknac ſ- nyaualyáknac ſulyos volta ſerkenti fel ûtet. Manaſses, huſzonõt egeſz eſztedeig dihõskõdec az Iſten egyhaza ellen, kergete es õlete à ſzent Prophetakat: es mind addig ſem téré meg, még nem rabságba eſec es Babiloniaba fogua vitetéc. Ot uéue oſzton eſzebe magat, à tõmlõcznec ſzoros volta nyita fel ſzemeit, es vgy a-

Ki uolt à kiralyi ember.

Nyomoruſaginknac oka es oruoſsága.

Miert bochat tatic reianc à nyaua'ya.

Eſa: 26. Pſal: 77.

Oſtorozás nel kül, nem tériinc.

4 Reg. 21. 2. Par: 33.

láza meg magát, vgy haita megſziuęnec terdét, es bűneinec bochanattyat kére ſ-nyere az Iſtentűl.

Daniel. 3. Nabugodonozor annéra el hitte vala magat, hogy feńegetuęn à harom iſiat, kic à baluánt nem akarac imádni, imezt meri vala nekic mondani. Hanem imadgyatoc az arań oſzlopot, ezen oraba az égő kemenczebe vettetlec, es vallyon mely Iſten ſzabadęt meg titeket az én kezeimből? De minec v-

Dan: 4. tańa orſzagábol ki vettetuęn, egy nehań eſztendeig, à barmoc kőzőt élt volna, ám mondgya ű maga, mint valtozéc meg magába. Azoknac à napoknac vtanna, vgymond, én Nabugodonozor fel emelem ſzemeimet, es az én eſzem meg adatec nekē, es aldam az felséges Iſtent es dichőittem. Moſtis dichérem es magaſztalő, es dichőettem à meńnec kiralyat, ki à keuęlyeket meg alazhattya. A-

2. Mach: 9. zonképpen amaz Iſtentelen Antiochuſis minden gonoſzt meg miuele, es ſem Iſtentűl ſem embertűl nem fęle, még à ſzerenche ſzolgala neki, de midőn meg gógyethatatlan chapáſsal meg veretet volna, akcor kezde Iſtenét eſmerni monduán. Melto hogy minden ember engedgyen az Iſtennec es egy halando ſe tegye egyenlőue magát Iſtenhez. E kiralyi embernec ſem kilőmben tőrtęnec dolga. Még meg nem betegedéc, ſőt még halando fęlben nem iuta ſia addig Chriſtushoz nem mene, ſem ű̃tet ſegetségűl nem hiua. Hanem mikoron minden termé-

ſzet

ſzet ſzerent valo eſzkőzőkbe meg fogyatkozot volna, es ſem oruoſokba, ſem egyeb teremtet allatokba ſemmi remensége nem lehetne fianac elete felől, akcor keſzűle az mi vrűkhoz. De valamint valahoģ, hanem kilőmben, mégis oſtoribol ezec meg eſmerec Iſteneket, es valamely keſőre meg terjenec. Mi kedig azt ſem miuellyűc. Mert noha immaron régtűl fogua oſtoroztatunc, mind az altal ſemmiuel iobbac nem vagyunc, hanem inkab, naprul napra mindẽ gonoſzban el merűlűnc. Vģ hoģ męltan mondhatnaia mi felől űnkis azt à propheta, à mit regenten à Sidoc felől mond vala. Meg veręd űket Iſten, es nem bankodânac. Meg rontâd űket, es nem akarac venni à feģelmet. Meg kemenyetéc orczaiokat inkab az kűnél, es nem akaranac meg tęrni. Az Iſtenis ſzabadon panaſzolkodhatnęiec ellenűnc monduân. Meg verélec titeket es nem terętec en hozzam. Meg vtaltâtoc minden tanachomat es az en feddeſimet, ſem minec tartottatoc.

Az mi uakmerő gonoſzunc.

Hier: 5.

Amos 4.

Prouer: 1.

Nem chac à mi magunc nyaualyainkat veti kedig előnkben az ISTEN, hanem egyebeknekis peldaiokat, kiket rettenetes bűnteteſekkel bűntet à bűnęrt. Hoģ tanullyunc raitoc, es ne variuc reanc az vtolſo palczat, hanem minec előtte tel-

Egyebec nyaualyai peldaul adatnac előnkbe.

lyeſséggel meg emeſztetnęnc igékezzůnc el ta-
uoztatni tůlůnc, à kőuetkezendő ueſzedelmet, meg
teruęn az mi alnakságinkbol, es az előbbi bůne-
inkrůl pœnitentiat tartuán. E vegre valo, à Cayn-
nac, es Iudaſnac ketsegben eſeséről, à viz őzőn-
růl, Saulrul, Hieruſalemnec el rontaſárul, es ſokak-
nac veſzedelmekrůl iratot hiſtoria. Miképpen
ſzent Palbol meg teczic, ki à Sidoknac eǵ nehań
fęle bůntetéſeket elő ſzamlaluan imezt beſzélli mi
nekůnc. Ezec peniglen, mind peldazatban eſnec
vala ů raitoc, meg irattac kedig à mi inteſůnkre,
kikre az időknec vęgei iutottanac. Hoǵ ne len-
1. Cor. 10. nęnc gonoſz dolgoknac keuanoi, miképpen azo-
kis keuantanac volt. Baluany imadoc ſe legyetec,
miképpen nemellyec azoc kőzzůl. Ne paraznal-
kodgyunkis, mint nemellyec azoc kőzzůl paraz-
nalkodtanac, es huſzon harom ezeren vagattanac
le eǵ napon. Se ne kesérchůc à Chriſtuſt, mint a-
zoc kőzzůl nemellyec kesértettęc, es az kiǵoc mi-
at el veſztenec. Se ne zugodgyatoc, mint azoc
kőzzůl nemellyec zugodtanac, es el veſztec az ől-
dőklő miat. Latode hoǵ magunknac meg iobbe-
tasáert, kel oluaſnunc es hallanunc, az régi hiſtori-
akat, mellyec az vriſtennec kilőm kilőm fęle oſto
rirul irattanac.

Hoǵ

Hogy ſomma ſzerent vegezzük el, errül valo beſzedünket, à bün hoz reianc minden nyaualyat, es à többi közöt betegségetis. Ha kedig oruoſságat akariuc talalni à betegségnec, à Chriſtuſnal talallyuc. Ne menjünc tahat ſe küldgyünc à bü baio varaslokhoz, hanem folyamiunc ahoz, à kinec hatalma uagon mind az életen ſ-mind az halálon. Azt miuelé Ezechias, azt miuelé è kiralyi embéris. De ü hozza ne iarullyunc bünnel, mert à bünöſöket Iſten meg nem halgattya, hanem meg teriünc, es vgy könyörögiünc neki. Könyörögiünc leg elöſzör, hogy bochaſsa meg büneinket. Annac vtánna, hogy gógyéchon meg, es halaſza halalunkat, à végre, hogy dicheriüc ütet es magaſztallyuc. Miképpen Dauid köniörög vala monduán. Ne hallyac meg, hanem éllyec, es hirdetem az vrnac chelekedetit. Es hogy hamareb meg halgattaſsunc, haichuc hozzanc az Iſtennec io akarattyát alamoſsnalkodáſsal. Mert vgy mond à Propheta, hogy bodog à ki az ſzükölködön es ſzegenyen könyörül, meg ſegeti az Iſten az ü betegségenec agyan. Ne köueſsüc azokat, kic teſtamentomba hagnac valamit à ſzegenyeknec de ha meg gógyulnac eg fillert ſem adnac nekic. Adgyunc kezünktül es à niomorultaknac köniörgeſekre hamareb meg gógyét Iſten. Ezeket meg miueluén, bator ellyünc à teſti oruoſsagokcalis oſzton, vgy mint Iſtennec aiandekiual,

A bün hozza á nyauályat. Chriſtus az oruos.

4. Reg: 20.

Ioan: 11.

Mi végre kerüc gyogyulaſsunkat.

Pſal. 117.

Pſal: 140.

A teſti oruoſsággal mint kel élni.

Eccl. 38. kiual, bator hozzanc hijuc à doctorokat. Tiſz-
teld, à bőlch mondgya, az oruoſt, mert az ſzűk-
ségert teremtette űtet Iſten. Iſtentűl vagyon min-
den oruoſság, es à kiralytul meg aiandekoztatic.
A felséges Iſten à főldből oruoſságot teremtet, es
à ki bőlch ember, attul meg nem futamic. Eze-
2. Reg. 20. chiaſis Iſtennec eſedezéc, es ű tűle nyere eletenec hal
laſztáſat, mind az altal figeből chenala oruoſságot
neki Eſaias es reia kőte à keléſre.

Maſodic réſze.

A kiralyi embernec tőkelletlen hiti.

MOnda neki Ieſus. *Hanem hà iegyeket es chodakat lattoc nem hiſztec.* Feddi à kiralyi embert, hoǵ
nem volna neki tőkelletes hiti, vgy mint ki nem
hinnçie hoǵ egy ſzauaual meg gyogyethatnaia
fiát, hanem arra erőltetnçie vrunkat, hogy oda
menne. A kilſő ielekből es chodakbol, mellye-
ket ſzeméuel lathatna, es nem à Chriſtus beſze-
déből figgene hiti. Ved eſzedbe kedig hogy nem
maganac à kiralyi embernec hanem kőzőnséggel
ſzól. *Ha ugymond, iegyeket es chodakat nem lattoc nem*
hiſztec. Mert nem chac ű benne talaltatot ez è ve-
tec, hanem ſoc eǵeb emberekbeis talaltatic, kic nem
őrőmeſt hiſznec az Iſten igeiçnec ielec nelkűl. Ol-
lyanoc à Sacramentariuſoc, kic nem elegednec
meg az Iſten igeiçuel, hanem az okoſsággal akar-
naiaç

Kőzőnséges uetec à tőkelletlen hit.

naiac meg fogni, mint leheſsen CHRISTVSNAC teſte es vére, az Vr vachoraiaban, es miuel hogy meg nem foghattyac, nem hiſzic ot lenni. De bizony à ki érti, mikor es mire voltanac ſzűkſegeſec az ielec, az ſemmi ielt nem kęuan, hanem eg̃ igyű képpen ragaſzkodic az Iſtennec igaſsaghoz. Regenten mikor az Iſten valakiket vionnan valaſztot valami nag̃ dolgokra, choda tetelekre valo erőt adot nekic. Hog̃ az emberec latuán az ű természet fölőt valo chelekedeteket, meg hittęc volna, hog̃ Iſtentűl bochattattanac, es à mit ſzollottanac az Iſten beſzede volna. Az ô tőrueńbe, Moyſeſt valaſzta hog̃ az ű népet Aegiptusbol ki hoznáia, es oly nag̃ chodakat tőn altala, hog̃ vegezetre à kemeń ſziuű Pharaois keſzerettetéc meg hinni beſzédet, es az Iſrael fiait, kiket ſoc ideig ISTEN parancholattya ellen ot tart vala el bochatani. Az vy tőruenybe, aż Apoſtolokat kűlde è ſzéles vilagra prædicallani az Euangeliomot. Es miuel hog̃ képtelen dolognac teczetet volna à népnel, hog̃ ollyan ſzegeny paraſzt embereknec kellene hinni, vgymond ſzent Marc, hog̃ az vr az ű beſzedeket ielekcel erősſeti vala. Sőt űnnen magais iduőzétőnc choda teteliuęl bizonyeta hogy Meſsias volna. A chelekedetec vgymond mellyeket miuelec bizonságot téſznec én felőlem. A vakon ſzűletet ember

Mire ualoc uoltanac à ielec.

Exod. 13.

Mar: ultimo

azon

azon képpen, abbol erősseti vala à Sidoc elől az ű Chriſtus felől valo vallasanac igaſsagat, hogy oly halhatatlan dolgot miuelt volna, mellyet ſemmiképpen nem miuelhetne Iſteni erő nelkűl.

Iohan. 9.

Az Iſten ſzolgai meltoſágat, es tudomanyat erősſétic à ielec.

Ezekből meg teczic, hogy à ielec es chodac, azoknac à kiket Iſten valami ſzokatlan dolgoknac meg ſzerzeſére vőt elő, tudomanyoknac es meltoſagoknac erősseteſére valoc. Hogy meg higyűnc nekic, es ne ketelkedgyűnc benne, hogy Iſten tűl iőttenec, es à mit ſzollanac az Iſten ſzollya ű altaloc. De mikor valamely tudomány choda telekcel immar elégge meg erősſettetet, azoktul à kic azt vallyac auagy hirdetic, nem kel ieleket es chodákat keuannunc, hanem oly erősſen illic ragaſzkodnunc ahoz à tudomanhoz, hogy akar minemű chodaknac ſe tulaidonéchunc többet mint annac. Errűl ha tanubizonságot kęuanſz en tűlem, halgaſsad Abraham Patriarchat, ki midőn à pokolban kęnlodo kazdag, azt kęuañáia tűle hogy Lazar halottaibol fel tamaduán az ű attyafiaihoz menne, nem akará, effele choda tetelnéc altala tanettatni azokat, hanem Moyſeſnec es à Prophetaknac tudomanyára igazeta monduán. Moyſeſec es Prophetaioc vagyon, azokat halgaſsác. Chriſtuſis à Sidoknac, kic ű tűle ielt kérnec vala, imigen ſzolla. E gonoſz es parazna nemzetség ielt keres, es

Az meg erősſettetet tudomany melle ielec nem kellenec.

Luc. 16.

Matth. 12.

es egyeb iel nem adatic neki, hanem chac Ionas prophetanac iele. Holot arra, tanét minket, hogy az régen meg lőt ielekcel, meg elegeduén azokbol esmeriűc űtet es vy ieleket ne keressűnc.

Mi annac okaert à keresztyęn ańaszenteǵhaznac hitit es tudomanyat vallyuc, melyben eleitűl fogua szantalan sóc chodác lőttenec. Viat semmit nem mondunc, es nem valtoztattyuc à mi vallasunkat, hanem mindenkoron azon egy ertelembe maradunc meg, mellyet à choda tęuő Apostoloktul, es régi szent atyaktul vőttűnc. Nem dichekedűnc aual, hogy az Euangeliomi tudomannac viętoi volnanc: Es azert, nem kęuanhat senki mi tűlűnc ieleket es chodakat. De à ki harmadic Illyesnec, es őtődic Euangelistánac neuezte, es aual aianlotta magat, hogy az el reitetet igasságnac elő hozasára, es ki ielentesére bochattatot Istentűl, hogy ű altala tamasztotta fel à szent lelec az Euangeliomi vilagossagnac chillagat, attul méltan keuanhatnoc, hogy az mit mond, azt chodakcal es ielekcel meg bizonyetanaia. Mert kiualtképpen valo es nem valami kőzőnséges tisztre es meltosagra beszelli hoǵ valasztatot volna. Es miuel hoǵ semmi choda tetellel nem erőseti mondasat, nem tartazom neki hinni, nemis hiszec mint chalardnac. Hanem ha à volna az ű chodaia, hogy à mint ű maga

A mi tudomanyunc régi.

Luter Marton.

Luter chodatetele.

maga mondgya az ôrdôggel ſzollot, es az ôrdôg tanetotta meg ũtet reia mit irion à Miſe ellen. De mi nem ſzoktunc ôrdôgnec hinni, ſem ôrdôg ereiçuel tetetet chodàc vtan indulni. Azert azoknac hadgyuc az ũ tudomanyat, à kic vêle egyetembe ôrômeſt halgattyac à hazug lelket, mi kedig mégis vgyan azon tudomaṅba maradunc, à kibe eddig voltunc.

De miſſa circulari.

Harmadic Reſze.

A Kiralyi embernec hitirũl kel immar ſzollanunc. Kinec hogy lôt legyen valami hiti, noha nem ſzinten tôkelletes, meg mutattya az, hogy Chriſtushoz iarula es ũ neki kõnôrge, hogy el menne, es meg gyogyetanaia az ũ fiat. Mert nyiluan oda nem iũne ha nem hinnçie, hogy gyogyetô erô es io akarat volna vrunkba. Meg teczic azert hogy noha keuesbet értet Chriſtus felôl hogy nem mint kellet volna, de mégis ertet valamit, tudni illic hogy ha oda megyen meg gyogyethattya az ũ fiát. Sokcal tôkelletesb hiti vala à ſzazadoſnac, ki hiué hogy bator affelé ſe menneis, chac egy beſzedeuelis meg gyogyethatnaia az ũ ſzolgáiat. Meg ielenti kedig magat è kiralyi emberbe, az mi elmenknec homalyos volta, hogy nem kõnnyen fer hozza à hitnec àmaz vilagoſsága, es tokelleteſsége mellyet kçuan

A kiralyi embernec uolt ualami hiti.

Mat. 8.

Az mi elménknec homalyos uolta.

kęuan vala ſzent Pál az Epheſusbelieknec mondvan. A mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac Iſtene, à dichő ſęgnec attya, adgya tinektec, à bőlcheſęgnec es ieſenteſnec lelkęt, az ű eſmeretinec altala, à ti lelki ſzemeiteket meg vilagoſęcha, hog tudgyatoc minemű legyen az ű hatalmaſsagánac nag es felſęges volta, mi hozzánc hiuekhez, az ű hatalmas ereięnec hathatoſága ſzerent. Szűkſeg azert gyakorlanunc magunkat az Iſten igeięnec halgataſában es oluaſaſában, annac főlőtte az ű chodalatos chelekedetiről valo elmelkedesben, hogy azokbol neuekedgyęc es taplaltaſsęc mi bennünc à hit. Ephe: 1.

Mert mikeppen à Muſtar māg, mely à mint Chriſtuſis mondgya igen kichin, az főldbe vettetetuęn nem mindiaráſt nő nagygya, es nem azonnal érleli meg az ű raita termő magokat, mihelyen az főldből ki fakad, hanem az főldnec neduelſége, es az napnac heuſége, laſsan laſſan neueli fel űtet, mind addig, még az ű termeſzetihez illendő magoſságra iut, es vg ęric meg oſzton, azonképpē à hitis kiſded eg előſzőr midőn Iſtentűl az emberi elmenec főldébe vettetic. De añac vtanna, az Iſten igeięnec hallomaſabol gyarapodic, es choda tęteliből őregbedic, mind addiglan, hogy gyűmőlchőzni kezd, es à ſzeretet altal chelekedni. *Laſsan laſsan neuekedic à hit.*

Vgya-

Vgyanis azert hirdetteti Chriſtus ſzũntelen azoc kozottis, à kic immar hiſznec ũ benne az Euangeliomot, hogy naprul napra mind addig még è fõldõn vannac, nagyob tõkelleteſségre iuſsanac, es neuekedgyenec à prædicatoroknac prædicallâſoc altal, az Iſtennec eſmeretiben. Kit ſzent Palis bizonyet imezt monduan. Az okaert adot nemellyeket Apoſtolokat, nemellyeket Prophetakat, nemellyeket Euangeliſtakat, nemellyeket paſztorokat es taneto Doctorokat, à ſzenteknec eppeteſére, à ſzolgalatnac munkaiara, az anyaſzentegyhaznac epũletire, mèglen mindnyaian iuthatunc à hitnec egyeſsegére, es az Iſten fianac eſmeretire, hogy tõkélletes ferfiuua legyũnc, à Chriſtus meg allapadot voltanac mertéke ſzerent. Hogy innet toua, ne legyũnc gyermekec, kic teſtoua habozzunc, es az tanetâſnac minden ſzeleiuel ala fel hordoztaſsunc, az embereknec alnaksâgoc, es chalardsâgoc altal mellyel igyekeznec meg chalni, hanem kõueſsũc az igaſsagot à ſzeretettel, es mindeneſtũl abban neuekedgyũnc fel à ki feiũnc. Tudni illic, à Chriſtusban. Hiſzem hallod ſzent Paltul mire valoc à lelki paſztoroc, es à taneto Doctoroc az aňaſzent egházban, hogy tanetaſokcal neuellyenec, es vaſtagéchanac minket à hitben es kereſztyeni tudomanban.

Miert hirdettetic à hiueknec az Euangeliom.

Ephe: 4.

Mire ualoc à Prædicatoroc

Mind

Mind à kettőnec, az az, az hitnec mind kiſ-
ded voltanac, ſ-mind őregbűleſénec peldáiat meg
talállyuc è kiralyi emberbe. Igen kichin vala egy
előſzőr, es igen gyarlo az ű hiti. Kit beuſséggel
meg bizońęta, midőn nem chac azt nem hiuę hog
tauul leuęn, egy ſzauáual meg gyogyethatnáia
Chriſtus az ű fiát, hanem azt ſem, hogy ha meg
halnac minec előtte oda iutna ielen voltáual meg e-
leuenethetnęie. *Vram, iűi ala, ugymond, minec előtte
meg halna az én fiam.* Mintha imezt mondanaia.
Ehez ſocſzo nem kel, hanem chelekedet. Iere ad-
dig még él. Ha el aluſzic, bator az vtan ne iűi,
mert à beteget lehetſéges meg gyogyetani, de à ha-
lornac lelkét viſza hozni lehetetlen. Ki tudgya
talám chac valami ieles oruoſnac tartotta Chri-
ſtuſt. *Monda neki Ieſus, mennyel à te fiad el.* Laſsad
it, à mi vrunknac kegyelmeſseget, nem nezi à mi
tudatlanſagunkat, hanem még azokatis gyakorta
meg halgattya es meg ſegéti, à kic nem tőkelletes
hittel iarulnac hozzaia. Mert ű tudgya à mi gyar
loſagunkat, es annac okaert, vg kőnőrűl raitunc,
mint az atya fiain. Iol lehet meg fedde à hitetlen-
ſegert, auagy inkab hitinec erőtlen voltaert à kira-
lyi embert, mind az altal vőue az ű kőnőrgéſet. Es
azt meg nem miuele vgyan, à mit kér vala tűle, az
az, nem mene alá véle, de ollyat miuele, à mi iob
lőn ű neki, egy ſzauaual gyogyeta meg fiat à teſti

A kiralyi ember hitinec kiſded uolta.

Chriſtuſnac kegyelmeſségec.

Pſal: 102.

betegſégbôl, es ů magat haza nepeuel egyetembe az hitetlenſégbôl.

A kiralyi ember hitinec neuekedeſe.

Hin az ember á beſzèdnec, mellyet Ieſus neki mondot uala, es el mene. Latode mint neuekedic az ů hiti, az igénec hallasábol. Ki kél immar à téſtoua habozo gyermekſégbôl, es tôkelletes ferſiuua leſzen. Ez elôt igen firtattya vala vrunkat hogy ala menne, nem hiuęn hoǵ kilômben iót tehetne fiaual. Moſt annac bekét haǵ, es hiſzi azt, à mit ez elôt nem hit.

Az igaz hitnec termeſete.

Illyen ám az igaz hit, noha az okoſság máſt mutatna, mind az altal, oly igen ragaſzkodic az Iſten beſzedéhez, hoǵ hameréb el hinnęie, hoǵ à meń es à fôld ſem miue lenne, hoǵ nem mint az Iſten ſzauába chac eǵ igeis à fôldre eſnęiec. Vǵ hin Abraham, midôn azt monda neki Iſten, hoǵ ſoc nemzetſęgek nec attyáua lenne. Nem néze ſem az ů maga venſéget, ſem Sarànac magtalan voltat, hanem az Iſten igeretinec igaſságat. Illyen hiti vala ſzůz Marianakis, mikor az angal azt ada eleibe, hoǵ ſzent lęlektůl Iſten fiat fogadando volna, es azert bodognac mondattatéc, miuel hoǵ hit volna. Igy hiſzůc mies hoǵ à ſzentſegekben Iſteni erô vagyon, à mint az igębôl hallyuc, noha à mi erzekenſégůnc, à kilſô teremtet allatoknal eǵebet ot nem ęrez. Igy hiſzůc aztis, hoǵ meg marad mind vilag vegezetiglen az ańaſzenteǵhaz, maga è moſtani idônec allapattya, el veſzęſet mutattya inkab hoǵ ſem mint meg maradáſat.

Gene. 17.
Rom 4.
Luc. 1.

Hin

Hin az ember es el mene. Nem kerdezi Christustul mikor leszen meg az, à mit igere, mikor fog meg gyogyulni az ů fia, hanem meg elęgszic véle hoǵ ezt hallotta. *El à te fiad.* Es menten megyen, Istenre haǵuan à tőbbit. Vǵ atyamfiai vǵ, mies è szerent veszůc tellyes remensegůnket Istenůnkbe, hiǵgyůc hoǵ meg tart minket valamint s-valahoǵ, Ha szinten annac modgyat mint lehessen, nem lattyukis. Kőuessůc Abraham atyanknac tőkelletesé-get, ki még akcor sem ketelkedęc benne, hoǵ Isaak tul szarmazic az ů sokasagos magua, mikor azt paranchollya vala Isten neki hoǵ ůtet meg őllye.

Higygyi ne es à tőbbit hadgyuc Istenre.

Gene. 22.

Mikor kedig ala menne. &c. Szent Dauid imiǵen szólla eǵkor az Isten félő embernec, Ielench meg az vrnac à te vtadat, es bizzal benne, es ů meg miueli. Iosaphatis az ů nepenec. Hidgyetec az vrnac, es az ů Prophetainac es minden io szerenche tőrtenic tinektec. Meg bizonyodec ezeknec è mondasoknac igassaga è kiralyi emberben. Eleibe terieszte vrunknac az ů szůkséget, halla igeretet, es hiue. Mi lőn benne? Az ů *szolgai eleibe iőuenec es hirre tőuec monduán. El à te fiad.* Ez à io szolgáknac tisztec, hirré teñi vroknac azt, à mi io, à miből hasznoc, tisztességec, auaǵ iduőségec kőuetkezhetneiec Iǵ chelekedénec amaz néǵ poklosokis, kic mikorõ

Psal: 36.

2. Par: 20.

A iol szolgáknac tisztec.

eſzekbe vőttéc uolna, hogy à Syruſoc, kic Samariat meg ſzallotac vala, minden marhaiokat ot hagyuan, el futottac volna, imigyen ſzollánac egymáſnac. Nem iol czelekedűnc. Mert ez, io hirnec napia, ha el halgattyuc, es holnapig ezt hirre nem teſzűc, gonoſságba talaltatunc. Mennyűnkel azert, es ielenchűc meg à kiraly vduarába. Viſzontag nem illic à io ſzolgakhoz akarmi heuolkodo haſzontalan es gonoſz hirt vroc hazahoz vinni, kiből gyakorta eſz veſzes, es haboruſag kőuetkez hetic inkab, hogy nem mint haſzon. A ki Dauidnac hirt hoza, hogy Saul el veſzet volna, es ű őlte volna meg űtet, azt alettya vala, hogy meg aiandekozza ęrette Dauid. De maidan, azon oraba meg őlete űtet. Ha è moſtani vrac es feiedelmec azt miuelnęiec, es à ſzóhordozo es hizelkedő ſzolgaknac nem hinnęnec, talam iobban tortennęiec ſokſzor dolgoc.

2. Reg. 1.

Az egeſzhaz nepénec iduő ſéget keuan.

Meg tudakozec annac okaert az orárul ű tűlőc, mellyen meg konnyebbedet uolna. A ſzolgac io hirt hoznac fia egeſsegérűl de ű aual meg nem elegſzic, hanem touab néz annál. Mind magat, mind fiat, mind ſzolgait lelkekben keuanńa meg gyogyulni. Meg kérde azert fia meg kőnnyebbűleſénec oràiat, à lőt dolgot à Chriſtus beſzéde melle vetuęn, mert immar el hitte vala magába, hogy ha nem eléb, hanem akcor hogy vrunc monda neki, meńel

él à te

él à te fiad, gyogyult volna meg, altalan fogua, az ũ mondaſanac hatalmabol tõrtẽt volna az egéſſeg, es az à kinec beſzéde illyen hatalmas, Iſten, Meſsias es kiraly volna. *Mondanac neki, tegnap ugy mint hét ora kört hagya el ũtet à hideg.* A Sidoc oraiok nac iaráſa ſzerent, dél vtan volt: à mint mi ſzamallyuc az orát, egy orán. Ollyankor kedig mikor à nap délrũl el haiol termeſzet ſzerent nem kõnnyeb bedic, hanem nehezedic minden beteg. Véd eſzedbe azert chac ebbõlis, hogy choda gyogyulás volt ez. Es nem à termẽſzetnec ereieból, hanem à termẽſzet vranac akarattyabol ſzarmazot, kinec akarattya alá vettettenec mindenec. *Eſzebe uõue az oka ert az attya, &c.* Miesezt miuelyũc à mit à kiralyi ember miuele. Figyelmeteſsen meg mẽriũc es iol meg erchũc az Iſtennec kõrũlũnc valo chelekedetit, es azokbol meg tudhattyuc ki legyen ũ mihoz zánc.

Choda gyogyulas uolt ez.

Es hin ũ, es egeſz háza nepe. Meg keſertuẽn à Chriſtus igeiẽnec ereiet hin, nem chac egy beſzedénec hanem mindeneknec, es haza nepétis à hitre hoza. Holot az io chelédes embernec peldáiat viſelé, mert minec vtanna ũ maga az iduõſſégnec vtát meg talalta volna, nem akara azokatis, à kic ũ hozza tartoznac vala à karhozatnac torkába hadni, hanem azokcalis meg eſmerteté à Chriſtuſt: Ketſég nelkũl meg beſzẽllette chelede elõt, mint

Az io chelédes embernec peldáia.

ſzóllot es mint iart vrunkcal, meg mutatta nekic, es mindenképpẽ eleikben adta, hoǵ ů tůle es ů altalalőt ǵoǵuláſa fianac, es vgy hitette el vélec azt, à mit im mar ů el hit vala, hoǵ à Ieſus volna à meg igertetet Meſsias. Azt keuannam hoǵ minden gazdánac illyen gond viſeléſe volna haza nepére, hogy nem chac teſti eledelt adna nekic, hanem leg inkab arra viſelne gondot, hoǵ lelkec élne az Iſteñec igeięuel. Erőltetnęie ůket az Iſten igeięnec halgatasára, tanetanáia es oktatnáia az iduőſségnec kereſeſére, es azon iǵekeznęiec hoǵ az ů haza ollyatan volna, mint egy kis egyhaz, kiben ſemmi gyakrabban ne hallattatnęiec, mint az Iſtenrůl, es à menńei dolgok rul valo beſzédec.

A gazdaknac tiſztec.

Touabba, azis meg bizonyul it, à mit è prædicationac kezdetiben ielentéc, hoǵ az mi meg tere ſůnket kereſi Iſten, à reianc bochattatot betegſegek nec altala. Mert ime az eǵ fiunac betegſége, az egeſz haz nepénec meg tereſére haſznala. Ha az vrnac fia meg nem betegedet volna, talám abbol az chelędből ſenki à hitre nem iutot volna. De nyaualyát bocháta Iſten az eǵre, hoǵ okot adna attyánac à Chriſtushoz valo főlyammáſra, à hitelre, es chele dénec meg tereteſére. Igy ſzokot miuelůnc chelekedni à mi teremtőnc, nem haǵ el veſznůnc hanem midenképpen iduőſsegůnket kereſi. Ne bańńuc tahat es ne zugodǵunc raita hoǵ neha neha, vagy

A betegſég altal meg tere ſůnket kereſi Iſten.

beteg-

betegſéggel, vagy égéb náualyáual minket meg la-
togat. Sőt ſz: Iakabnac intéſe kent, nagy őrőmnec Iac. 1.
tarchuc midőn kilőmb kilőmb keſertetben eſűnc,
es à mint à bőlchis tanęt reiá, ſemminec ne alęchuc Prouer: 3.
à mi atyanknac fegélmet, tudván hogy à kit ſzeret
Iſten azt veri. Bekéuel ſzenuedgyűc annac oſtorit,
à ki ſzeretetből es nem haragbol oſtoroz minket,
es ſzieſsűnc ű hozza térni, hogy à teſti nyaualyak-
bolis meg ſzabadulyunc, lelkűnkis meg tiſztul-
lyon es ű benne meg núgodgec.

SZENTHA-
ROMSAG NAP VTAN
HVSONKETTŐDIC VASARNAP.

Szent Mate Euangeliſta, az ű Euangeliomianac, XVIII. reſzében irta meg ez mai Euangeliomot.

AZ időben, Monda Ieſus az ű tanetuanyinac, ímillyen pelda beſzedet. Haſonlettatot mennyeknec orſzága, nemely kiralyhoz, ki ſzámot akara uetni az ű ſzolgaiual. Es midőn el keſzte

uolna á ſzám ueteſt, eleibe talalkozec egy, ki ados uala tiz ezer talentommal. Es miuel hogy meg nem fizetheti uala paranchola az ú ura, el adatni útet, feleſeget, gyermekit, es mindent, ualamie uolna, es meg fizettetni. Le eſec ezokaert az á ſzolga, es kónyórög uala neki, monduán: Vram legy bekeſeges en hozzam, es mindent meg adoc teneked: Kónyórúle ezokaert az úr ezen é ſzolgán, el ereſzte útet, es az adoſságot meg engede neki. De ki menuen é ſzolga, találá egygyet az ú ſzolga társai kóz zúl, ki ſzaz penzel tartozic uala neki. Es meg ragaduan azt, foytogattya uala, ezt monduan: Ad meg á miuel tartozol. Es labaihoz eſuen az ú ſzolga társa, keri uala útet monduan: Legy bekeſeges en hozzam es mindent meg adoc teneked. De ú nem akara: hanem el mene, tómlóczbe uete meglen az adoſsagot meg fizetneie. Mikor ezokaert ezt lattac uolna az ú ſzolga tarſai, igen meg haborodanac, Es el menuen meg mondac az ú uroknac, mind azokat, mellyec lóttenec uala: Akcor hozza hiuatá útet az ú ura, es monda neki: Te gonoſz ſzolga á te adoſsagodat mind meg engettem teneked, miert hogy kónyórgel ennekem: Nem de tenekedis kónyórúlnód kel ualae é te ſzolga tarſadon, mikeppen en kónyórúltem te raitad? Es meg haraguan az ú ura, ada útet á hoheroknac kezebe mind addig, meglen meg fizetneie mind, á miuel ú neki ados uala. Ekeppen cbelekedic az en mennyei atyámis ti ueletec, ha ſziuetekból meg nem bochattyatoc kiki mind az ú felebarattyanac az ú uetket,

bogy

HOgy ebben ez Euangeliomban, az egymáſnac valo meg bochatáſrul adaſsęc tanulſag minekůnc, meg teczic abbol, à mit ez előt ira ſzent Mate Euangeliſta, Mert midőn Peter imillyen kerdéſt vetet volna vrunc eleibe, Vram meniſzer bocháſsac meg az én atyamfiánac mikor ellenem vetkezic? ſzinte hetſzere? Monda neki leſus. Nem chac hetſzer, hanem hetuen hétſzer, az az, mind anniſzer, valameniſzer ellened vét, ottan ezec vtan kőuetkezic è mai Euangeliom. Melyben int minket, hoǵ miképpen à kiraly meg engedé az adoſságot, mely tiz ezer talentom, az az, igen naǵ es meg fizethetetlen ſomma vala, az ů ſzolgaiánac, azonképpen mies ſziuůnkből meg bochaſſunc egymáſnac. Naǵ vigaſztaláſokra vaǵon kedig ez, à keǵes ſziuůieknec, à kic őrőmeſt meg engednec fele barattyoknac, mert bůnőknec bochanattya igertetic nekic. De más felől rettenteſekre azoknac, à kic keǵetlenec, es naponként imadkoznac vǵan az ů bůnőknec bochanattyaęrt, de ůc eǵe beknec nem engednec. Kikre azt ielenti è pelda beſzéd hoǵ Iſtennec haragia es kemeny iteleti kőuetkezic. Rőuid beſzéddel, é pelda beſzédben arra tanet minket iduőzetőnc, hogy ha mi kegyeſec leſzůnc atyankfiaihoz, az Iſtenis kegyes leſzen hozzanc. Ha nem, ů ſem tęſzen irgalmaſsagot mi velůnc.

Sommaia ez Euangeliomnac.

Vigaſztalas az ióknac.

Rettegetes à gonoſzoknac.

Harom réſzre oſztom ez Euangeliomot. Az elſő, à mi vetkeinknec, mellyekcel Iſtent meg bantyuc ſzantalan voltárul, es az Iſtennec, ki ő rőmeſt meg bochattya à mi bűneinket, irgalmaſſagárul vagyon. Maſodic az embereknec hala adatlanságokrul, es egymas ellen valo kegyetlenségekről. Harmadic à meg bochataſnac ſzűkséges es haſznos voltárul.

Első Réſze.

A kiraly, Iſten

HA*ſonlettatot mennyeknec orſzágá nemely kiralyhoz.* Ezen è kiralyon, ketség nelkűl Iſtent kel ertenűnc, kinec ſoc ſzã ado ſzolgai vañac, vgmint à tellyes emberi nemzet. Az eg ſzolga kedig, ki tíz ezer talentommal marada adoſsá, minden bűnős ember. Nag ſomma bizoń. De enniuel, az az, ſzantalan ſokcal vagyunc feienkent néki adóſoc. Gondold meg chac magadat, kilőmben nem talalod annál à mint mondom.

Az ado ſzolga, minden ember.

Az Iſtentől el uől ioc.

Szamlallyuc meg előſzőr, meni iot vettűnc ű tűle. Meg bochatta bűneinket, meg igazétot, vion nan nemzet à kereſztség által meg ſzabadéttot az őrdőgnec es à karhozatnac torkábol, az őrőc elet nec őrőkőſiue tőt, ſoc egéb iauaitis adta es igérte minekűnc. Touabba vegűc éſzűnkbe eñi io tetemeni vtan, mint illyenęiec nekűnkis ű hozza magunkat tartanunc: Bizoń ha azert à ki minket il-

Nem adhatűc elég hálat Iſtennec.

lyen

lyen igen ſzeretet, minden nap meg halnankis egſzer, még ſem adhatnanc elég halat hozzanc valo io voltarul. Mert az tis nem neki, hanem minekünc haſznana, es à mi idoſségünkre haromlanéiec. De ingen ſem igékezünc raita, hogy akar mely keuęs hala adaſsalis leñenc ũ neki. Sőt orankęnt ũ ellene az ũ tőrueńe es parancholati ellen iárunc. Vallyő ki mondhatnaia meg meniſzer uetkezic chac egy na ponis Iſten ellẽ, gondolattyaban, beſzedében es chelekedetiben? Mit mondgyac tahat? még ſem adóſe akar mellikünkis ũ neki tiz ezer giráual? ados ńiluã

A mi hala adatlanságunc

Es midőn el keſzte uolna à ſzám ueteſt. Számot kel adnunc mindenekről, azokrulis mellyeket vőt tünc Iſtentől, azokrulis mellyeket chelekedtünc. A dérec ſzamadas itelet napian leſzẽ, de it ez uilagon kezdetic el, mikoron minket à mi urunc à tőrueń altal, à mi bűneinknec eſmeretire víſzen. A tiz parancholat melle vetteti velünc chelekedetinket, mellyeknec valamikor melleiec vettyűc dolgainkat, meg talallyuc hogy ſokakbã uetkeztünc, es meg fizethetetlẽ adoſsággal tartozunc à mi urunknac. Mert oly igen meg körnékeztetet ember az erőtlenségtől, oly hailando kichinségetől fogua mindẽ gonoſzra, hogy még igaſsagáis annera ondoc ũ neki, mint az aſzoniallatnac, mely à természet ſzerent valo ondokságnac folyaſat ſzenuedi, meg ferteztetet ruhaiá. Azert ſzol vala imigyen Iob.

A ſzám adás mikor leſzen, es mikor kezdetic.

Eſa. 64.

Iob. 9.

Iob.

Iob. Ha hó vizel ſzepen meg moſattatomis, es vg̃ mint tiſztaságoſoc feńlenekis az en kezeim, mégis fertelmeſnec talalſz te Iſten engemet. Bizoń ha az ũ igaſsagánac iteletiuel itel minket Iſten, ſoha ſenki ũ elõtte tiſztánac es igaznac nem talaltatic. Szent Dauidnac imillyen mondaſa ſzerent. Ha az mi alnakságinkat meg tartandod vram, vallyon ki tũrheti el?

Pſalm. 129.

A bũnõc felõl mint kel itéletet tenni.

Ezeket értuẽn, tanullyunc igaz itiletet tenni az Iſten ellen valo bũnõc felõl. Mert azokban, mellyeket mi gonoſzul miuelũnc, hizelkedni ſzoktunc magunknac, egébeknec vétkeket peniglen, fõlõtte igen õregbettyũc. Es à mint Chriſtus mõdgya, felebaratunknac chac eg̃ ſzalkani bũneis nag̃nac teczic nekũnc, de à mienket, ha ollyan volnais mint eg̃ gerenda kichinnec, auag̃ inkab ſemminec tartyuc. Tanullyuc meg, hog̃ nem az emberi okoſsag̃ ſzerent, hanem az Iſtennec tõruenyebõl kel meg itelni à bũnõknec mi voltat. Gyakorta à mit az emberec kichinnec tartnac, oly nag̃ az Iſten elõt, hog̃ nem chac è vilagit, hanem õrõc bũnteteſtis erdeml. Mi lehetne à mi iteletũnc ſzerent kõnńeb es kiſseb vétec, mint eg̃ almánac meg koſtoláſa? De azert Adam, nem chac ũnnen magat hanem az ũ tellyes maradekatis õrõc karhozatra kõtelezé. Mit gondolna az embereknec elmęiec hog̃ keuesbet arthatna, mint az ſziũnec gonoſz keuan-

Az Iſten tõruenye itéli à bũnt.

Gene. 3.

keuansága? De az Istennec fia arrul azt beszélli, Math. 5.
hogy à ki meg lattya az aszoń embert gonosz ke-
uanságra, anni, mintha paraznalkodot volna. A
ki kedig paraznalkodic ketség nelkűl Istennec or- Gal. 5.
szagat nem veszi. Latode mély tauul iar az vr-
nac iteleti à mienktűl, es mely bűnteteſt erdemle-
nec, vagy azokis à bűnőc, à kic nekűnc kichinek-
nec teczenec.

De nẽ chac az bűntetésnec nagy voltabol pe-
niglen, hanem à min az bűnből meg valtatanc,
annac dragasagabolis iuthatunc az bűn veszedel-
mes voltának esmeretire. Sem à bakoknac es tul-
koknac, sem az szent patriarchaknac es prophe-
táknac vereuél nem engeszteltethetec meg az Is-
tennec az bűn ellen valo haragia: Sem pénzen, sem
aranyon, sem ezűstőn, sem draga kőueken, hanem 1. Pet: 1.
chac à teremtőnec egyetlen egy fiának véren valtat-
hatánc meg. Bizony tahat nehez dolog az bűn, es
soc à mi vetkűnc.

Midőn kedig nem uolna honnet meg fizetni. Vgy a- *Senki meg nẽ*
nis michoda ualtságot adhatna ember az ű lelke- *fizethet ma-*
ert? El veszthetí akarkies magat de meg nem valt- *gáert.*
hattya. A te veszedelmed, azt mondgya Isten, *Matth: 16.*
magadtul vagyon Israel, de segetséged chac en tű- *Oseæ. 13.*
lem.

Parancholá az ű urá el adatni űtet, feleseget, gyer- *Michoda az*
mekit, es mindent uálamie uolna, es meg fizettetni. Az *el adatás.*

őrőc

ŏrŏc karhozattal valo feńegetes ez, melyre męl-
toc vagyunc à bůnért, ha meg nem terůnc. A bů-
nŏsnec felesége à gonosz keuanság, fiai à bůnŏc,
mellyęc altal szarmaztanac, az ů ioszága es mar-
haia, az à mibe è vilagon bizot es ǵŏnŏrkodŏt.
Mind ezekcel egyetembe el adatic az bůnŏs em-
ber, midŏn ki rekesztetic az Istennec irgalmassa-
gábol, es karhozatra vettetic, hogy meg fizet-
tesséc az ů adossága, az az, hoǵ elég legyen az vr
igassagánac es haragianac. Mert azt mondgya
szent Agoston, hoǵ az el adatotnac árra, semmi
nem egyeb, hanem az karhozatnac kennya, mel-
lyel elég leszen az Isten haragianac. Nem azert fe-
ńeget peniglen minket Christus az karhoztatás-
sal, mintha keǵetlenkedni akarna raitunc, hanem
hoǵ meg remůllyůnc, es io ideien kŏnyŏrgesre ve-
gyůc dolgunkat. Igen szeret mindnyaiunkat, an-
nac okaert à kiket az ů io volta es kegyelmes va-
rása à pœnitenciara nem hozhat, azokat à bůnte-
tésnec felelméuel akaria meg teręteni. Ha kegyet-
len volna, kŏnyŏrgesůnkre sem bochatnaia meg
bůneinket, sem az karhozattul melyre kŏtelesec
vagyunc meg nem mentene. De miert nem enge-
di meg szám vetés nelkůl az adosságot, ha illyen
io akarattal vagyon mi hozzanc? Azert hogy à
szám vetésbŏl meg érchůc meni engettetic meg
minekůnc, es tudgyunc mirůl halat adni. Azt a-
karia

Miert fenyeget minket Christus.

Miert nem engedi szàm adasnelkůl meg az adosságot.

karia hoǵ tőruęnnec altala, bűneinknec eſmeretire iuſsunc, eſmeriűc meniuel tartozunc à mi vrunknac es keriűc hoǵ meg engedgye. Mert iǵ paranchola hoǵ kőńőrőgiűnc à mi bűneinknec bochatasáert. Bochaſd meg nekűnc az mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatunc azoknac à kic ellenűnc vetettenec. Kéſz irgalmaſságot tenni velűnc, chac mi keuannyuc es keriűc az ű irgalmaſságat. Miképpen ez adós ſzolgaual irgalmaſságot tőn es meg engede neki az adoſsagot mihelyen le eséc es kőńőrge neki monduan. *Vram legy bekeseges en hozzam es mindent meg adoc teneked.*

Matth. 6.

De mit halloc? Mindent meg adoc vǵmond teneked. Meg adhatnaia inkab valaha? Soha nem lám meg monda oda fel Chriſtus, hoǵ nẽ uala honnét meg fizetni. Mies meg mõdóc hoǵ az ember el veſztheti, de meg nẽ valthattya magat. Mert ha mi elegec voltunc volna à meg fizeteſre, az Iſten fianac nem lőt uolna ſzűkség emberre lénni, es halált ſzenuedni mi erettűnc. Mit kel tahat ezẽ à meg fizetéſen ertenűnc melyre magat aianlya? Halgas reia, im meg mondom. Miképpen Iakobrul azt oluaſsuc, hoǵ meg eſmeré az ű fianac Ioſephnec ruhaiat, azonképpen az Iſtenis az ű fiánac à Ieſuſnac ruhaiat nézi es eſmeri mi raitunc. őltőzzetec fel vgymond ſzent Pal, az Vr Ieſus Chhiſtusban.

Mi legyen à meg fizetés. Gen: 37.

A Chriſtusbã kel őltőzni. Rom. 13.

Fel

Belől à hitnec altala.

Fel öltözűnc kedig ű belę, két képpen. Elöször belől, à hitnec általa, midőn eſmeruęn bűnös voltunkat, nem eſűnc ketségbe, hanem hiſzűc hogy à Chriſtuſért meg bochattatnac bűneinc, es à mi erdeminkbe nem bizuán, iduözetönknec érdemit mutogattyuc az atya Iſten elöt. Ebbe è ruhaba öltözuęn, eleibe merűnc menni à mi vrunknac, mert eſmeri es örömeſt lattya fiánac ruhaiat, az az, erdemęt. De nem elég chac ig à Chriſtusban öltözni, hanem kiuűlis reianc kel űtet vennűnc, fel kel belé öltöznűnc à köuetéſnec altala, az ű io voltat melyből meg enged nekűnc ſzükség köuetnűnc. Latode hogéz è ſzolga hitte bűneinec bochanattyat, mert ha nem hitte volna, nemis kerte volna. De miuel hog kiuűl nem lattatęc raita à Chriſtuſnac öltozeti, nem köuete vranac erkölchet, nem lön vg irgalmas, ſzolga tarſahoz, mint az atya Iſtē irgalmas mi hozzanc, vionnan Iſtennec haragiaba éſec.

Kiuűlis à köuetéſsel.

Szent Pal apoſtolis níluan valo bizonságot teſzen errűl. Ki midőn azt parancholta volna, hog le veſsűc az ô embert es vyban öltözzűnc, leg otan meg monda mint kellyen annac az öltözeſnec lenni. El hadgyatoc àzt beſzélli, à hazugságot, es ki ki mind igazat mondgyon felébarattyanac. Ha haragoſztoc, ne vetkezzetec: à nap el ne nyugodgyec à ti haragotokon. Minden mérges beſzéd, min-

Ephes. 4. Az uy ember be ualo öltözés.

minden geriedés, harag, kialtás es atkozodas, ki vettessec ti kőzzűletec, minden gonossággal egétembe. Egmashoz kedig io akaróc legyetec, irgalmasoc, es egíc à masiknac engedgye meg az ű vetkeit, miképpen az Istenis, à Christusban meg engedet tinektec. Masut megint imigyen szól. Ne hazudgyatoc egmasnac, le vetuęn az ô embert az ű chelekedetiuel, es reiatoc vőuęn az vy embert, legyetec fel őltőzue mint az Istennec szent es szerelmes valasztotti, sziubeli kőnőrűletességben, kegésségben, io erkőlchben, engedelmességben, es szeledségben. Es egítec tűriőn à mastoknac, es egmásnac meg bochassatoc, ha valakinec valaki ellẽ panaszolkodása vagyon: Miképpen à Christusis meg bochattot ti nektec, azonképpen ties. Im hallod hog à fel őltőzes az Istennec es az ű fianac à Christusnac kőuetése, hog ollyan készec legyűnc à kégyességre es meg bochatásra mely kesz ű mi nekűnc meg bochatni. Col: 3.

Ezt az ű fianac ruháiat, ha mind belől s-mind kiuűl raitunc lattya az atya, ketség nelkűl meg tekénti az ű Christusanac orczáiat, es noha tellyes fizetest mi nem tehetűnc (mert nem egyenlőc è mostani időnec szenuedési, à iőuendő dichőséghez, mely meg fog ielentetni mi hozzanc) mind az altal, midőn haluan az vrnac szauat meg nem kemenettyűc à mi sziueinket, es à pœnitencianac

Az ű fiara nezuén, ueszi elég gyanant Isten à mi fizetesűnket. Rom. 8.

Elég kegyes akarattyanac Ezech: 33.

mélto gyůmölchit teremtyůc, eleg leſzen az Iſten kegyes akarattyanac, Mely ez, hogy meg ne hallyon à bůnös hanem meg terien es ęllyen: Es à mi magába elég nem volna, eleg gyanant vętetic tůlůnc à Chriſtus elég teteleięrt. Nem neſzi Iſten mi bennůnc à tetemenynec fogyatkozáſat, hanem az akaratnac tellyes voltat, hogy akariuc à fizetéſt ha ſzinten nem lehetis tůlůnc. Es miképpen hogy à karhozottac ſoha anni ként nem ſzenuedhetnec, melynél tőbbet nem erdemlenénec miuel hogy az veghetetlen Iſten ellen vetkeztenec, mind az altal mondatnac meg fizetni az adoſságot, el adattatuán az őrőc karchozatra, azonképpen à meg terő bůnőſis, ſoha anni iot nem tehet, es anni pœnitenciat nem tarthat vgyan, hoǵ eleget tehetne bůneiert, de azert elég tetelnec, es meg fizetéſnec neueztetic, midőn valamiuel Iſtent meg bantotta, mindeñel igyekezic megint ůtet engeſztelni. Teſtéuel ſzẽuedtetuęn az ů teſtét, bůitoluęn, vigyazuan, ehſéget, ſzomnyuſagot, betegſeget es minden nyaualyat bekeuel ſzenueduen. Lelkeuel aietatos imadſagokat es kőnyőrgeſeket Iſtenhez bochatuan, az ů tőrueńebe elmelkeduęn, tiſzta hittel, erős remenſéggel, es buzgo ſzeretettel ů hozza ragaſzkoduan. Ez vilagi ioſzagaual, à mit hamiſsan à maſéből el vőt, azt viſza aduán, es az ů ſaiát ioſzagábol beuſeges alamoſnat oſztuan.

Az akaratot nézi Iſten.

Mint kel Iſtẽt engeſztelni.

Kőnyő-

Kőnyőrüle ez okaert az ur ezen è ſzolgan, el ereſzte ütet, es az adoſságot meg engede neki. Nem nag kegelmeſsege ez? tőbbet miuel annál, à mire kerettetic. Chac halaſztáſt kér vala à ſzolga, fogaduán hogy időuel meg fizetne, ű kedig az egeſz adoſságot meg engede. Illyen az Iſteñec io volta mi hozzanc, valamikor az io akaratot talallya bennűnc, azonnal kéſz minket magahoz fogadni, bűneinktűl meg oldozni, es az őrőc ęletnec őrőkőſiue tenni. Az ű imillyen igereti ſzerent. Te ſoc ſzeretőkcel paraznalkodtal, mind az altal tery en hozzam, es fogadlac tegedet. Moſodgyatoc meg, tiſtullyatoc meg, vegyetec el à ti gonoſz ęleteteket az én ſzemeim elől. Hadgyatoc el à gonoſzt, tanullyatoc io tételt. Ha à ti bűnőtőc ollyan vőrős volna mint à vér, mint az ho meg feięredic, es ha ollyan volna mint à vőrős barſońis feięr leſzen mint à gyapiu. El hadta vala Iſten adatni à Niniuebelieket, de miert hog le eſénec, az az, meg alazac magokat, láta az ű chelekedeteket, hogy meg tértenec volna, es kőnyőrűle raitoc. Annac okaert ſenkinec nem kel ketſégbẽ eſni. Mert nem chac nem akaria, hanem bannyais az vr, à bűnős embernec veſzedelmét. Kit meg bizonyét az ű imillyen panaſzolkodáſa. Miert akartoc meg halni Iſraelnec háza. Mi nem győńőrkődőm én à meg halónac halalába. Ez okaert, tęrietec meg es éltec.

Az Iſtennec kegyelmeſsege.

Iſtennec igereti.

Hier: 3.

Eſa. 1.

Ionæ. 3.

Bannya Iſten à bűnőſnec ueſzedelmét.

Ezech. 18.

Masodic reſze.

Az emberi kemenſeg es hala adatlanſag

ESki menuen à ſzolga, talala egygyet az ù ſzolga tarſai kozzùl, &c. Ebben è ſzolgaban, az emberi ſziunec kemenſege es hala adatlanſaga ielentetic. Hogy noha Iſten ſzantalan ſoc adoſsaginkat engedi el nékünc, mind az altal, mi, felebaratinknac, kic mi vellünc vgan azon menńeknec orſzagában, az az, à Chriſtus egyhazaban lakoznac, vgyan azon Euangeliomot halgattyác, azon kiraly zaſzloia alat vitezkednec, chac leg kiſseb vetkeket ſem akar iuc megbochatani. Maga ha az ù mi ellenünc valo bünöket, az mi büneinknec, mellyekcel naponkent Iſtenünket meg bantyuc mellele vettyüc, oly keueſec azoc, ezekhez képeſt, mely keués à ſzaz penz à tiz ezer talemtomhoz haſonlettatuan. A mit az angyal nem ſzenuede hogy ù elötte miuelt volna ſzent Ianos, monduán ne eſsél le én elöttem, mert teneked ſzolga tarſod vagyoc, azt miuele imez hala adatlan ſzolga elöt, az ù ſzolga társa, labahoz eſec, es vgy keri vala ütet, hogy bekeſeges lenne hozza, varnáia egy ideig, es mindent megfizetne neki, de vgyan ſemmit nem foga. *Söt foitogattya uala ütet, es uegre à tömlöczbe uete, meglen az adoſságot megfizetneie.* Effele dolgot ſokat latunc moſtanis, à kazdagoktul fö képpen kic, à mint ſz: Iakab mondgya, à ſzegen népet, az itelö ſzekec eleibe

Keués az mi ellenünc ualo uétec.

Apoc: 22.

Iacob. 2.

leibe vonſzác: Sarczoltattyác, kalodazzác, kenozzác, mind addig, még nem meg leſzen vſuraual, ha miuel nekic adoſoc. Sőt feienkẹnt illyenec vagyunc, meg eſzűc egymaſt, akarmi keues kőſztűnc eſet vetekértis, meg nem gondoluán, hogy ſenki ninchen, à ki bochánat nelkűl nem ſzűkölkődnẹiec.

Harmadic Reſze.

AZ vr Iſtennec peldáiat kellene néznűnc, es ű tűle tanulnunc egymashoz valo kegélmeſséget. Lam Chriſtus arra int, hogí irgalmaſoc legűnc, mikeppen az mi menńei ſzent attyánkis irgalmas, meg bochaſsunc, es meg bochattatic minekűnc. Hallyuc intéſet, miert nem fogadgyuc tahat? hallyuc igeretit hogy űis meg bochát nekűnc ha mi meg bochatunc, miert nem igékezűnc el venni? Auagy ha ſem intéſe, ſem igerete à mi vrunknac nem fog raitunc, akar chac rettentene meg, à bűnnec nehez, es veſzedelmes volta. Gondolnoioc meg, hogí oly nagí bűn, atyankfiaihoz kegétlenekkẹnec lennűnc, hogí az Iſtennec tellyes haza népet meg ſzomoréttya es el idegeneti mi tűlűnc. *Mikor ezt lattac uolna az ű ſzolga tarſai igẽ meg haborodánac.* Minden iambor kereſztyẹn bannya, es meg buſul raita, midőn valamit lát az Iſten tőrueńe ellen tőrténi. Mind ſzent Dauid, ki imezt beſzélli maga felől.

A meg bochatasba Iſtent kellene kőuetnűnc.

Nagy bűn à kegyetlenſeg.

A ki iambor bannya à Iſten ellen ualo dolgot.

lől. Lattam à bűn teuőket, es meg epedtem. Nemis hiu ſzolga az, à ki vra ellen eſet boſzun meg nem indul. Melyrűl ha nem tehet, megis fohaſzkodic, es az ű vránac előtte boſzonkodic. *El menuen, meg mondac az ű uroknac, mind azokat, mellyec lőttenec uala.* Meg higygye minden ember, hogy affele boſzonkodáſoc es panaſzolkodáſoc, mellyeket à kegetleneknec tőruentelenſégec ſotulnac, es facharnac ki ſziuőkből, fel hatnac az Iſtennec eleibe, meg keſerétic, boſzu alláſra es bűntetéſre indęttyác ű tet. Halgaſd errűl az iráſnac bizonſag tętelet. Nyſd meg à ſzegennec à te kezedet, hog ne kialchon te reiad az Iſtenhez, es bűn gyanánt ne tulaidonetaſſec teneked. Meg ne tarch à bęreſnec bęret, hog ne kialchon te ellened, es bűnűl ne legyen teneked. Hiſzede hog nem hallanaia Iſten, midőn az ű meg nyomorettatot ſzolgaia imigen kialt? Vram, had laſsam à te boſzu allaſodat ű raitoc. Vay bizoń hallya es meg halgattya: El ſem ſzenuedi az irgalmaſság nelkűl valoknac gonoſsagokat. Laſzacza mint iára az ű tarſa fóitogato gonoſz ſzolga. *Hozza hiuatá űtet az ű vra.* A halalnac altala. Meg halűc mindńaian, es az vr Iſteñec itélő ſzeki eleibe vitetűnc, meg kérdic ot tűlűnc, mint tartottuc egymás hoz magűkat. Mint mutattuc meg, Iſtenűnknec az mi hala adasűkat, az ű ſzolgaihoz, felebaratinkhoz valo irgalmaſságban. Valaki oly talaltatic, àki atya

Pſal. 118.

Fel hat Iſten eleibe az ű ſzolgainac boſzonkodaſa.

Deut. 15

Hie: 11.

A halál altal hiuatunc Iſten eleibe.

fiaihoz

ſiaihoz kemeń ſziuů uolt, iǵ iár mint ez è ſzolga.

Monda neki az vr. *Te gonoſz ſzolga, á te adoſsagodat mind meg engettem teneked, miert hogy kőnyőrgel ennekē, nem de tenekedis kőnyőrůlnőd kel ualae, á te ſzolga tarſodon, mikeppen en kőnyőrůltem te raitad:* Szemére hanńa io tetemeńit, es feddi à ſzolgánac hala adatlanſagat. Io teteményi ezec. Hoǵ ů vr es kiraly leuén, eǵ ſzegeń ſzolgaiahoz oly io volt, hoǵ nem chac varta ůtet, hanem vǵan mindeneſtůl meg engedte adoſságat. Kőnńen kedig, chac egy kereſére. Mint am Peternekis, midőn eǵ keueſet ſirt volna, à latornakis, eǵ ſzauára meg bocháta bůnőket. Es azt fogadá, hoǵ ha à bůnős meg tér bůneből, ſoha az ů alnokſagirul meg nem emlekezic. A hala adatlanſag ez, hoǵ à ki enni iót vőt vala vratul, fele batyan nem tuda kőnyőrůlni, ſem vrat, ſem azt hoǵ tarſa volt meg nem tekente, hanem nagy ſanyaru kemenſeget mutata hozza. Annac okaęrt, meltónac itéli ůtet reia, hogy véleis azon kemenſeggel chelekedgyec. Mert irgalmaſsag nelkůl, itelet annac, à ki irgalmaſságot nem miuel. *Es meg haraguan, ada ůtet á hoberoknac, az az, őrdőgőknec kezébe mind addig, meg nem meg fizetneie.* Azt erdemlé, vgy mint gyilkos, miuel hogy à ki gyůlőli attyafiat, ember őldőklő, azt mondgya ſzent Ianos, es iteletre kőteles, azt beſzelli Chriſtus. Mélto bunte tés, hogy à ki maſnac meg nem bochat, neki ſe

A ſzolganac pirongattataſa.

Az urnac io tetemenyi.

Luc. 22. 23. Eze: 18.

A ſzolganac hala adatlanſága.

Iac: 2.

Melto bůntetes.

1. Iohan 3. Mat: 5.

bochattaſsec meg, mert ũ magais azt keuannya maganac, imígyen imadkozuán. Bochaſd meg nekũnc mi vetkeinket, miképpen mies meg bochatũc ellenũnc vetetteknec. Te meg nem bochataſz, tahat à te imadságod halgattatic meg, ha neked ſem bochát meg az Iſten.

Mondanád. Ha ez igy vagyon, valamikor felebaratommal egénetlenſégbe leſzec, ſoha én akcor nem imadkozom, es chac egy mi atyankat ſem mondoc. Hanem vagy ki tõltõm boſzumat elõſzõr raita, es oſzton meg bekellem vêle, vagy talám idõ iartaban el mulic haragom, es vgy kezdec imadkozni. Igen io leſzen, altal vt pokolra à mit beſzelleſz. Mert igy kettõzteted à bũnt, maga chac egygyikis elég volna karhozatodra. Nem emlekezelé rulla, hogy Iſten parancholta az imadſagot? Tahat ha nem imadkozol az Iſten parancholattya ellen vétkezel. Chauaroghacz azert à mint ſzinte akarod, de ennél iobbat nem talaſz dolgodba, mint hogy meg egyeneſedgyel felebaratoddal, es meg engedgy neki. Mert ha azt nem miueled, ha imadkozol, magad ellen imadkozol, ha nem, annéual tõb bũnõd leſzen, es hamarab éred à pokolnac tõmlõczét. Ha azt gondolod, hogy nagyot vétet auagy nagy kárt tõt teneked, nezd à kõuetkezendõ haſznot, à nagyob à kárnal: Ha neheznec teczic el engedned minden bũnét, iuſson eſzedbe, hogy

Iſten parancholta az imagſágot.

Chryſoſt:

hoǵ nehezeb à kárhozatnac kęnńa annál, melyre mind addig kőteles vaǵ, még viſza vaǵ ſzolga tar ſoddal. Lam mindē allat ſzereti termęſzet ſzerent, à hozza haſonlo allatot, mire nem ſzeretnéd tahat te azt à ki te hozzad haſonlatos, mert attyadfia es ſzolga tárſod? Altalan fogua vǵan valoba azt keuannya tűlűnc à mi vrunc, hoǵ ſzereſsűc eǵmaſt, es meg bochaſsunc egymaſnac.

De miuel hoǵ két félec azoc, à kic minket meg bantanac, à bochataſnakis két modǵa vaǵon. Nemellyec nem chac meg nem engeſztelnec, es meg nem kőuetnec minket, hanem inkab, naprul napra tőb kárral, es boſzuſaggal illetnec. Ezeknec imigyen kel meg bochatnod. Tauul legyen tűled à boſzu alláſnac keuanſaga, es minden gyűlőlſég, ſőt ſzereſsed űket mint Iſtennec teremtet allatit, es à gonoſz helyet iot tégy vélec, Chriſtuſnac imillyen tanetáſa ſzerent. En azt mondom tinektec, ſzereſſétec à ti ellenſégteket, es tegyetec iot azokcal à kic gyűlolnec titeket. Imadgyatoc azokęrt à kic kergetnec es ragalmaznac titeket. Es ſz: Pálnac mondáſa kęnt, ha ęhezic à te ellenſéged adgy enni, ha ſzomnyuhozic adgy innyá. Ezeket meg miueluęnne dichęried, hanem gyűlollyed benne à bűnt. Es ha el tűrhetetlen kárt tőt, teſzenis teneked, auagy tiſzteſségedet el akaria meltatlan veſzteni, à birohoz mehecz, tőrueń ſzerent valo oltalmat kerhecz

A meg bochataſnac ket modgya.

Matth: 5.

Rom. 12.

Mint legyen ſzabad tőruenkedni.

tűle, ki mind tegedet, mind eǵeb artatlanokat, tartozic à hatalmaſoc es gonoſzoc ellen tőrueń ſzerent, oltalmazni. De ottis meg elegedgyel vele, hogá te marhad es tiſzteſséged meg maradgyon, es touab valo pőrt ne űz, ſe annal egyebet ne keuań es ne kereſs. Megint ollyac vadnac, à kic ha vétnec valakinec, ottan meg térnec es bochanatot kérnec. Ez illyeneket azonnal hozzanc kel fogadnunc es tellyeſséggel minden dőllyőt ſziuűnkből ki rekeſztuęn, vǵ illic ſzeretnűnc, mint ha ſemmit ellenűnc nem vetettenec volna.

Az excommunicatuſokrul. Megis vannac eǵ fele vetkes emberec. Azoc, à kic ha ſzinten egyenkent nekűnc nem vetettenekis, ſem marhankba kárt nem tőttenec, ſem ſzemelyűnkbe, ſem hirűnkbe neuűnkbe meg nem bantottanac, mind az altal kőzőnséggel, az anyaſzent eǵhaz ellen vetkeztenec, vaǵ engedetlenségből, meg vtaluan à Chriſtus eǵhaza lelki paſztorinac és birainac parancholattyokat, vaǵ gonoſz eletekkel, botrankozáſt ſzerezuen à kereſztyenec kőzőt, es annac okaert excomunicaltattanac à gűlekezetből ki rekeſztettenec es meg atkoztattanac, mint amaz fertelmes eletű corinthusbeli ember. Ezeket méǵ az anaſzenteǵhazat meg nẽ engeſztelic meg nem térnec, oldozatot nẽ ńernec magoknac, el tauoztaſsuc ugã, es uelec ne ńaiaskodǵunc, mint az altal imadǵunc ęrettec. De ha be vętetnec à gű-

1. Cor. 5.

leke-

lekezetbe, mies feienkent hozzanc vegyűc es tap-
lallyuc űket, viſzontag valo ſzeretettel, tanachal,
inteſſel, tanêtaſsal io tetemenyel.

Minden féle meg bochataſnac peniglen, ſziű- *Sziűből legyẽ à meg bocha-*
ből kel lenni. Mert nẽ azoknac igeri Chriſtus bű- *tas.*
nöknec bochanattyat à kic chac mondgyac hogy
meg bochatnac, hanem à kic vgyan valoba meg
engednec es minden haragot, gűlölséget ki vetnec
ſziuökből. Es à kic kilömben chelekednec máſt
beſzel nekic. *Ekeppen chelekedic*, erched mint è ſzol-
gálual kit à hoheroc keſzebe ada à kiraly, *az en men-*
ney atyamis ti ueletec, ha ſziuetekből meg nem bochattya-
toc kiki mind az ű felebarattyanac az ű uetkeket. Mert *Matth. 15.*
ha azoc à vetkec ferteztetic meg embert, à mint v-
runc mondgya, mellyec à ſziűből ſzarmaznac, bi-
zoń megint vgy tiſztulunc meg, vgy leſtűnc ked
ueſec Iſtennel, es alkolmatoſoc az ű ſzent orſza-
gára, ha ſziuűnkből terűnc mind ű hozza mind
atyankfiaihoz. Iudas maradéki azoc, valakic chac *Iudas maradé-*
ſzennel es ſzép ſzoual vannac felebarattyokhoz, *ki, ſzénnel ua-*
de ſziuöc üres à ſzeretettűl. Iudas meg chokola *lo atyafiac.*
iudözetönket, köſzöne neki es meſterenec hiua,
de más felől el arula. Illyenec az kép mutato a-
tyafiakis. Szaiokcal iot ſzólnac es ſziuekben at- *Pſal: 62.*
koznac. Kiknec az ű erdemec ſzerent iöuendö-
reis Iudaſsal leſzen reſzec. Mert mélto, hogy à kit
köuetnec à vetekben azt köueſsec à iutalomnac
el ve-

el uetelebenis. Mi hogy à Christussal eggyůt lehessůnc, meg emlekezuęn rulla, mely nagy Istennec hozzanc valo io volta, ki tiz ezer talentomot enged meg nekůnc, engedgyůc meg felebaratinknac ů ęrette ellenůnc ualo uetkeket, es szeressůc ůket, nẽ kilőmben mint az Isten szeretet minket.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN HVSZON HARMADIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â szent Mate Euangeliomianac XXII. reszében keresd.

AZ időben, el menuẽ â Pharisæusoc, tanachot tartánac, mikeppen ůtet beszedeben meg fognaiac. Es hozza kůldec az ů tanetuanyokat, az Herodesnec szolgaiual egyetembe, es mondánac: Mester: tudgyuc hogy te igaz mondo uagy, es az Istennec utat igazan tanetod, senkiuel sem gondolsz mert nem nezed senki szemelyet. Mond meg ez okaert minekůnc. Mi teczic teneked? Illike Chaszarnac adot adni, auagy nem? Iesus kedig eszebe uőuen az ů alnakságokat,

mon-

monda: Ti kep mutatóc: Mit keſertetec engemet? Mutaſſatoc meg ennekem az ado penzt. Ůc kedig elő hozanac neki egy Denarius penzt. Es monda nekic: Kiė ez à kep es à fölůl ualo irás? Mondanac neki: A Chaſzare. Akcor monda nekic: Adgyatoc meg az okaert Chaſzarnac, à mi az Chaſzare: Es Iſtennec, à mi az Iſtene. Es haluan ezeket el chodalkozanac, es el hagyuan ůtet el menenec.

EZis à mi vrunc Chriſtuſnac, à Pharisæuſokcal valo eǵ kemeń vetelkedéſe. Kic az ů tanetuanyokat, Herodes kiraly ſzolgaiual egyetembe hozza kůlduen, azt kerdetic tůle, kellyene adot adni Chaſzarnac auagy nem: Mely kerdéſt, nem azert vetic ů eleibe, hoǵ tanullyanac tůle, hanem hoǵ meg fogńaiac ůtet beſzedébe. Aletuan, hoǵ ſoha oly meſterséggel reia nem felelhetne, hoǵ vagy Chaſzar ellen, vagǵ à kőſség ellen ne eſnęiec beſzéde, es vagǵ egy felől vagy más felől veſzely nem kőuetkezneięcreia belőle. De ů, ki az atya Iſtennec bőlcheſége, vgy felel meg az olalkodo es alnac kép mutatoknac, hoǵ az ů ſzauábol ragalmazaſra valo okot nem veheténec. Figyelmeteſsen halgaſsuc azert ez Euangelomot, hoǵ meg tanullyuc belőle, Előſzőr, mint akartác à Phariſæuſoc Chriſtuſt az ů al-

Ez Euangeliomnac Sommaia.

Miert kerdnec à Phariſæuſoc.

ũ alnac kerdeſekcel meg chalni, es mit felelt nekic, meg ielentuen miert veſztettéc volt el à Sidoc az ũ ſzabadságokat, es mi oka hogy é vilagi feiedelmeket reia ereſti Iſten, hogy az alattac valokon hatalmaskodgyanac es tõruentelẽkedgyenec. Maſodſzor, ez vilagi feiedelemségrũl, es miuel tartozzéc à kõſség è vilagi feiedelmeknec az ũ gond viſeleſekért. Harmadſzor, hogy az Iſtennekis adoſoc legyunc es hala adaſsal tartozzunc az ũ io tetemeneiert. Ezekrũl vegyunc tanulságot è mai Euangeliombol.

Elſõ Tanulſag.

A Phariſæuſoc, Chriſtusnac ellenségi.

EL menuen à Phariſæuſoc tánachot tártánac. Hogy à Phariſæuſoc, Chriſtuſtnac ellenségi voltanac az egeſz Euangeliomi hiſtoriabol megteczic. Es iollehet ſem eletébe, ſem tudomanyaba ſemmi meg vethetõ auagy meg fedhetõ nem volt, mind az altal, ſoc képpen kereſnec okot hozza, hogy neki arthaſsanac, es ũtet vgymint gonoſz életũt, es hamis tudomanut, nẽ chac meg vtaltaſsác az emberekcel, hanem elis veſzeſséc. Illyenec voltanac minden idõkben moſtis illyenec az kép mutatoc, akarmikoris abban forgattyac feieket es eſzeket, hogy Chriſtuſt es az ũ orſzágat ſemmiue tegyec. Azeretnekec, tudgyac hogy à mely tudomant mi val-

A kép mutatoknac ſzokaſoc.

lunc,

lunc, Moyſesből, à Prophetákbol, az Apoſtolok-nac, es Euangeliſtaknac iraſokbol vetetet: Es ſokakhoz mi kőzzűlűnc ſemmi gonoſzt ſoha nem lattanac es nem tudtanac, mind az altal ſoha meg nẽ ſzűnnec minket ragalmazni. Szaz ezer modgát kereſic, mint el hiteſséc à kőſséggel, hog egis ninchen io benűnc, hanem mind hamiſsac es faitalã eletűec vagunc. Mind à vegre peniglen hog ſe piſpőkőknec ſe egeb eghazi embereknec ſemi bőchűleti es meltosága ne legyen, meg utaltaſsunc es kivetteſsűnc mint à meg izetlenűlt fő, es laboc alá ńomodtaſsunc. Nem tűrhetic hog à Catholicuſoc kezében vagon à palcza es à birodalom, feltic hog feiehez fogiac űtni az eghazi kereſztyen paſztoroc à lelkit, es è uilagi feiedelmekcelis oda űttetic à teſti feguert. Annac okaert, inkab akarnaiac hog à tőrőc birna es parancholna, hog nẽ mint azoc, kic Iſtent es az igaſságot ſzeretic. E varasbanis hallottűc nemellyektűl illyen ſzót, hog mèg az Iſten à tőrőc altal hozza ide be az Euangeliomi tudománt (mert űc az ű hazugsàgokat, Euangeliomi tudomañac neuezic) Chac hog ńiluã nẽ meric mondani, de meg ielẽtic azert, hog oli igẽ nẽ ſzeretic à kereſztyen feiedelmet, miert hog tiſztiſzerẽt oltalmazza az añaſzenteghazat, hog keuañàiac, hog nem ezhanem az őrdőgnec eſzkőze, à tőrőc birnáiaűket, tuduán hog az alat ſzabadon igethetnènec min-

Mi uegre ragalmaznac minket az eretnekec.

Matth: 5.

A Tőrőkőt inkab ſzeretic hogi ſem minket.

minden teuelygesnec vtàn. Mi oka ennec az nagy dihősségnec? Az hogy ũc à pokolbeli satannac soldosi, es azert gyũlőlic, ellenzic es ostromlyac az Istennec seregét. De heiaba, mert az anyaszentegyhaz oly erős kũszíklan eppettetet, hogy à pokolnac kapui soha ũ raita hatalmat nem vehetnec. Holot azert mindenkor è szokàsoc à kép mutatoknac, nem choda, ha à Pharisæusokis nem tauoznac el, az ũ nemzetségeknec erkőlchőktűl.

Az eretnekec ördögnec soldosi.

Nem arthatnac az anyaszentegyhaznac.

A Pharisæusoknac, negy mesterségec.

De lasuc, minemű mesterséggel sarkallyac meg vrunkat. Az Euangelista negy mesterségeket szamlallya, mellyekcel éltenec minec előtte ki fakasztottac volna azt, à mi à fő kerdes vala. Elsőt, hogy tanachot tartànac. Ezt regen meg latta vala à szent Lelec altal Dauid, hogy effele tanachkozas fogna iőuendőre lenni à Messias ellen. Dihősködénec vgymond à nemzetségec, à népec heiaba valo dolgokrul tanachkozanac es à feiedelmec egy be gyűlenec az vr ellen, es az ũ Christusanac elle-ne. Masodikat azt ielenti felől̃c az Euangelista, houa nezet legen nekic minden tanachoc. Arrul tanachkoznac, *mikeppen ũtet beszedeben meg fogniac*. Es à szerent mind életet, mind tudományat szidalmazhatnàiac à kősség előt, ũ magat peniglen el veszthetneiec, vgy mint vagy à nép szabadsagànac, vagy az Chaszar meltosaganac ellenséget.

1. Tanacz tartás. Psal: 2.

2. Gonosz igyekezet.

3. Alnokság. Harmadszor azt beszelli meg szent Mate, mine-

mű

mű alnakſaggal lőt az ű tanach tartáſoc. Az ű tanetuaňokcal egyetembe, az Herodes ſzolgaitis hozza kűldéc, hoǵ ha valamit ollyat ſzollana à mi à feiedelem ellen eſnęiec, ezec tanu bizonſagot tennénec ellene. Negyedſzer, elő ſzamlallya à kép mutatoknac hizelkedő beſzedeket, mely imillyen vala.

4. hizelkedes.

Meſter, tudgyuc hogy te igaz mondo uagy, es az Iſtennec utat igazan tanetod, ſenkiuel ſem gondolſz, mert nem nezed ſenki ſzemelyet. Azert dicheric űtet, hoǵ ſzabadon ſzollyon es batorsággal meg mondgya à mi ű neki teczic, vagy à kőſség ſzabadsága ellen, vagy à Chaſzar meltosága ellen. Es azokat à iosſzagos chelekedeteket tulaidonęttyac neki, mellyeknec minden tanetoba auaǵ prædicatorba meg kel talaltatni, à tanetasban valo batorſagot, es hoǵ nem ſzemely valogato. Aztis kereſic è ſzép beſzeddel, hoǵ ne fellyen tűlőc, reiaioc bizza magat, mint hiu es io akaro emberi előt, meg męrie mondani à mit igaznac alęt lenni. Lagy az ű beſzédec, mint az olai de ű magoc ollyanoc mint à mérges nyilac.

Miert dicheric urunkat.

A prædicatori Ioſzágoc.

Pſal: 54.

Kőuetkezic à kérdęs. *Mi teczic teneked illike Chaſzárnac adot adni auagy nem?* E kerdeſsel vgy akarac űtet meg kőtni hoǵ eǵ fele ſem ſzaladhatot volna előttőc. Azt alętottac, hoǵ eǵ altallyaba ẽ kettőnec egygiket feleli. Illic vagy nem illic. Ha azt

A Phariſæus ſoknac kerdęſec.

kezdette volna mondani, hoǵ illic, à kőſséget (melynec igen ellene vala az adonac fizeteſe) meg bantotta volna vele, es vǵ, ůc kőnnyen hozza fértenec volna el veſzteſéhez, midőn à kőſség tůle el ſzakadot volna. Ha kedig à lőt volna az ů feleleti, hogy nem illic, az Herodes ſzolgai ůtet el ragattac volna, vgy mint à Chaſzari iőuedelemnec es meltoſagnac ellenzőięt. Ezt akartac ůc euel è kerdéſsel.

Honnet uettec à Sidoc, hogy nem kellene adot adni.

De im laſsuc, honnét vőttec volt à Sidoc azt à velekedeſt, hoǵ nem illenęiec az Iſten nepenec az idegen feiedelemnec adót adni, Mert bizoń dolog, hoǵ ebbe è velekedesbe voltanac, es ſokſzor tamadaſtis indetottanac, hoǵ effele igát nyakokrul le vethettenec volna. Az Iſten igeretinec hamis ertelmeből tamadot vala kőſztőc ez è velekedés, miuel hoǵ az Iſten azt fogatta volt nekic, hoǵ ſzaba doſoc lennénec, es az ů nemzetekből valo tulaidon kiralyoc lenne. De nem veſzic vala eſzekbe, hoǵ az igęret condicionalis vala, az az, ôc alat, haual igerte volt az Iſtẽ nekic: es miuel hoǵ ůc az okot meg nem tartottác, az igeretet ſem tartotta meg Iſten. Ha engemet halgacz vǵ mond, &c. E varaſnac kapuian kiralyoc, es feiedelmec iárnac be, ki à Dauidnac ſzekiben ůlnec. Ha à te vradnac Iſtenednec ſzauát halgatod, hogy meg miuellyed es meg őrizzed az ů parancholatit, főue teſzen tegedet à te vrad Iſtened, es nem farká, es mindenkoron főlůl

Az Iſtennec gerete, haual uagyon.

Hie: 17.

Deut. 28.

léſz,

léſz, es nem alol. Es ennec à tulaidon kiraly felől valo igeretnec, à mint Iakob Prophetàla, à Meſsiás el iővetelieg, es nem touab kel vala tartani. Latuan azert hogy à kiralyi iſtap ludatul el vetetet, es idegen feiedelem kezebe adatot volna, meg kellet volna gondolnioc, hogy az igertetet lelki kiraly, à Meſsias el iőt: es hogy Iesus az, meg eſmerhettéc volna chelekedetiből, es nem à teſti ſzabadsàgot, hanem lelkit, es iduőſséget kellet volna ű tűle varnioc. De ű nekic ezec eſzekbe ſem iutnac, hanem chac azt nehezlic, hogy el kőlt à régi ſzabadſag, es tőruentelenſégben tartatnac à Romai Chaſzártul.

Chriſtuſig tartot az igeret. Gene. 49.

Miképpen kedig akcoron à Sidoc panaſzolkodtanac ſzabatlanſagokrul, de annac okat meg nem gondoltac, azonképpen moſtanis ſokan panaſzolkodnac, hogy minden tőruenyűnkből ſzabadſagunkbol ki vetettettűnc: tőruentelen rauàſsal, fizeteſsel, es főlőtteb valo ſzolgalattal meg terheltetet à ſzegeny kőſség. Ezt igen nehezellyűc, es valtig nyugűnc à rabſag alat. Azonkőzbe ſenki valoba meg nem gődollya mi legén ezeknec oka. Int minket az Iſten hogy meg tériűnc, es nem chac az Euangeliomnac keges ſzauàual, hanem oſtori altalis hi pœnitenciara. De nem indulűc, eletűnket meg nem iobbettyuc. Ennec okaert, keſzereti ű tet igaz iteleti, hogy kemeńben nyullyon hozzanc,

Moſtani panaſzolkodas, à ſzabatlanſagrul.

A ſzabatlanſagnac oka.

es effele ſulyos kegyetlenſegeket bochaſson reiánc. A nemeſség azt kialttya, hogy á feiedelmec es azoknac tiſztartoioc, kamaraſsoc, Capitannyoc, tellyeſſeggel minden igaſsagátul, ſzabadſagátul meg foſztottac ũket. A paraſztság ſirua panaſzolkodic, hogy á fõldes vrac, hatalmaſoc, koborloc, meg emeſztic ſzegeñeket. Igazat mond mind á két rend, bizoñ vgy vagyon á dolog. A kic miuelic gonoſzul miuelic, de á kic ſzenuedic méltan ſzenuedic. Mert miuel hogy gonoſzoc vagyunc, ezec è nyaualyác mind érdemũnc ſzerent tõrtennec raitunc. Iſten bũntet bennũnket, es ezeket è nyaualyakat ũ bochattya reiánc. Ne remellyũc kedig, hogy el veteſsenec rullunc, valamig okai, az az, á bũnõc kõſztũnc meg maradnac.

Amos 3.

Az vtolſo idõkben, ſzomoru allapatban voltanac á Sidoc. Ptolomeus Lithurus az aſzonnepeket, es kis gyermekeket fel vagdaltatuan meg fõzette, es megętette vélec. Pilatus azoknac kiket meg õlettetet, véreket, az aldozatoknac veréuel egybe õlgyettette, es á tõbbiuel meg itatta. Maid nem ſokcal vagyon iobban nekũnkis dolgunc, es azon félec hogy ez vtan, ennelis gonoſzban leſzen. Mert Daniel az vtolſo birodalmat, vashoz haſonléttya, az ũ kegyetlen nagy kemenſegéért. Megyũnc tahat enni ſoc tõruentelenſegec kõzõt? A mirũl nem tehetũnc ſzenuedgyũc bekeſeggel azt, es tarchũc pœniten-

Ioſephus ant. lib. 13. cap. 19.
Luc. 13.
Az mi moſtani allapatunc.
Dan. 2.
Mit kel è ſoc nyaualya kõzõt miuelni.

nitenciat hoǵ az vr Isten, vagy mindenestůl el veǵe, vaǵ kissebbeche nyomorusaginkat: Azonkőzbe senki feiedelme ellen fel ne tamadgyon, es zanabonát ne indechon: Nem párt ůtessel, hanem pœnitencia tartással kel az igát ńakunkrul le vetnůnc. A feiedelmec ellen valo fel tamadás, partolkodás, arultatás, mely veszedelmes leǵen, nem chac az régi historiác, hanem ez el mult esztendőkbe, à mi orszagunkba tőrtent dolgokis meg mutattyác, ho lot eǵ nehań fő vrac kic efféle gonosságba ręszesec voltac, rettenetes képpẽ veszénec el, es maguoc szakada nekic mindenestůl fogua. De elég errůl. Lassuc mit felel Christus à Pharisæusoknac kerdesére.

A feiedelmec ellen senki ne tamadgyon.

Mit felel Christus à Pharisæusoknac.

Előszőr meg feddi ůket, az vtan meg feiti azt, à mit tůle kerdénec. *Eszebe uőuen az ů alnaksagokat monda nekic. Ti kép mutatoc: mit kesertetec engemet.* Vǵ teczic meg bizońéta, igaznac lenni azt, à mit amazoc hizelkedue szollottac vala neki, monduan: *nem nézed senki szemelyet.* Nem néze à szentes Pharisæusokat, sem az Herodes szolgait, hanem keményen feddi ůket. Illyen vala, keresztelő szent Ianosis, ki Herodest à paraznasagrul batoron meg pirongata, semmit nem tekéntuęn az ů kiralyi melto sagára. *Mutassátoc meg nekem az ado penzt. ůc kedig elő hozánac neki egy denárius penzt. Es monda nekic. Kie ez â kep es à főlůl ualo iras. Mondánac neki Chaszáre. Akcor monda nekic. Adgyátoc meg azokaert Chaszár-*

nác à mi á Chaſzare, es Iſtennec á mi az Iſtene. Mely beſzedekcel vg̃ felele meg, hog̃ az igazatis meg monda, okot ſem ada nekic ragalmazaſra. Vg̃ annéra hog̃ chodalkozuán az ũ feleletin, es ſemmit raita nem kaphatuán, dolgokra menénec. Mert re genten à Sidoc kõzõt, à pénſz uerés à templomtul figget. Mely penzẽ eg̃ felõl, az Aaron ueſzeie, más felõl eg̃ fũſtölgõ temienezõ volt ki verue. Az adóis à templomhoz iárt, minden fõtũl, fel Siclus: es még ez ig̃ volt, addig ſzabadságban éltenec. De miert hog̃ immáron, Chaſzar neuére veretic vala à pénz, abbol meg teczet hog̃ el kõlt volt à ſzabadság, es Iſten ũket, idegen feiedelem ala vetette volt. Annac okaert tartoztanac annakis, Iſtennekis az õueuel.

A pénz uerés es az adó, regen à templome uolt.

Adgyatoc meg Cháſzarnac, á mi á Chaſzare. Aian lya mi nekũnc az è vilagi feiedelmekhez valo engedelmeſséget. Mert minden feiedelemség Iſtentũl vagyon, azt mondgya ſzent Pal, es ſemmi hatalom egyebũnnet ninchen, hanem Iſtentũl. Ha azert ioc à feiedelmec, ag̃gyunc halat Iſtennec raita, ha kedig gonoſzoc, gondollyuc meg, hog̃ à gonoſság õrdõgtũl vagyon, de à gonoſzokat Iſten bochatta reiánc bũneinkért, es tarchunc pœnitenciat ſ-engedgyũnc annac tõrueni ſzerent, à kit vag̃ imig̃ vagy amug̃ Iſten feiedelmẽe tõt. Az io feiedelẽnec kedig, neg̃ tulaidonságat ſzamla llya leiro Moyſesnel. Hog̃ bõlch legyen Iſten fiõi Igaz, es

A feiedelmekhez ualo engedelmeſség.

A io feiedelemnec negy tulaidonsága. Exod. 18.

nem fo̊ſueń. A bo̊lcheség arra ſzůkség, hoǵ tudatlansága miat el ne teueledgyen. Meg eſmerie à iot az gonoſztul, es az igazat à hamiſtul, igaz itiletet tudǵon tenni. Az Iſteni felelẽnec azert kel ů benne leñi, hoǵ minden dolgaiba Iſtent nézze, es ualamit ollyat ne mériẽ miuelni à mi Iſten ellen volna. Az igaſság, arra inti ůtet, hoǵ à to̊ruent hamis ertelẽre ne vonńa. It mi nállũc maǵar orſzágba, oly homalyos to̊ruényec vañac, hoǵ harõ ertelemreis maǵa razhattyuc nemellyiket. Es ǵakorta aleǵ tudũc ki gazolni belo̊le kilo̊mbẽ hanẽ à ſzokáſra folyamũc es azt kereſsůc ha uolna ualami ieǵzes ualahol rulla, mint éltenec ez elo̊t uéle. Talalũc ſoc ieǵzeſeket de Iſten tudǵa minemůket ǵakorta ollyakat, kic to̊uel heǵǵel alnac eǵbe. Ollyankor ha à feiedelẽ es à biro, tellyes ſziuéuel nẽ ſzereti az igazat, gondolha tod mi to̊rtenic belo̊le. oda haiol à houa akaria, es talã bal felé: Azert igẽ ſzůkséges, hoǵ igaz es igaſság ſzereto̊ leǵen: A fo̊ſuẽségnec ǵůlo̊lségeis hozza ualo. Mert ha fo̊ſueń leſzẽ, az aiãdekért el fordettya az igaſságot, añac itel, à ki to̊bbet ád neki. Az aiandéc meg uaketia még à bo̊lcheknekis ſzemeket es el fordettia az igazaknac beſzedeket. Azert mõdǵa Eſaias, hoǵ az aiãdéc ſzereto̊ fo̊ſueńec oruoknac tarſai.

1. Bo̊lcheség.

2. Iſteni felelem.

3. Igaſság.

4. fo̊ſuenségnec gyůlo̊léſe Deut. 16.

Eſa: 1.

Talam aztis keuannatoc hallani mi legyen tiſzti à io feiedelemnec. Meg mondom halgaſſatoc reia. Elſo̊ hogy az anyaſzenegyhaznac, es

A feiedelemnec tiſzti.

1. Az anya-szentegyhaznac oltalma. 4. Reg: 22. 23.

az igaz Euangeliomi tudomannac ŏrszŏie es oltalmazóia legyen. Mint Iosias kiraly, gondot visellyen reia, hoǵ az ŭ birtokaban, igazan tanęttasséc es hirdettesséc az Istennec igęie, meg tartasséc es tériedgyen az Isteni tisztelet. Es minden hamisság, valamely ezekcel ellenkedic ki tisztettasséc.

Az eretnekeket kergesse.

A hamis prophetakat eretnec prædicatorokat el ne tŭrię es el ne szenuedgye. Ne fellyen azon, hoǵ ha az hit mellet az Istentŭl neki adatot feǵuert ki vonsza, zanabona, haboruság es az ŭ alatta valo nép kŏzŏt zur zauar tŏrténic. Mert à ki mindenkoron attul fél, hoǵ az ég ńakaban ne szakadǵon, az soha semmi dolgara hazábol ki nem megyen, es vgy tisztibe el nem iár. Gondollya meg, hogy inkab Istennec kel hoǵ sem mint embereknec engedni. Es hogy ha az embereknec akar kedueskedni, Christus szolgaia nem leszen. Iarion el tisztibē, hadgya Istenre à tŏbbit es à véget. Touabba, miuel hogy á keresztyeni tudomań, tanetoc nelkŭl meg nem tartathatic, fogadgyon es tarchon tudos prædicatorokat es tanetokat, kic mind à prædicallo székbŏl, s-mind à scholakban tanechanac. Taplallyon io erkŏlchŭ es elmeiŭ deakokat, kik bŏl iŏuendŏre, neuekedgyenec hasznos tanétoc, es á kŏsségnec bŏlch igazgatoi. Annac fŏlŏtte ha lattya az Istennec az nép ellen valo haragiat, chelekedgyec vgy, mint Ezechias, es à Niniuebeli kiraly, igye-

Acto. 5. Gal: 1.

Tanetŏkat tarchon.

Iffiakat tanettasson.

Engesztellye Isten haragiat 4. Reg. 19.

igyekezzec azon, hogy engeſztellye es engeſztel- Iohan. 3.
teſse Iſtent, aietatos es kőzönséges bőitőléſsel, pœ-
nitenciaual es kőnyőrgeſsel, tilcha es mikor ſzűk-
ség, bűnteſse à gonoſságokat, mellyekcel az Iſten
haragra ingerlettetic. Ez az lélki dolgokban az ű
tiſzti.

Maſodic tiſzti, hogy igaſságot ſzolgaltaſson, 1. Tiſztiigaſ-
à tőruenyeknec rendeléſe ſzerent keſzereche az ű ság ſzolgaltta-
alatta valokat elni. Nem heiaba viſeli az feg̃uert, tás. Rom. 13.
legyen oltalma à ioknac es à tőrueń meg ſzegők-
nec bűntetőie. ű magais à tőruenyeket meg tarcha ű magais meg
hog̃ egyebec ű tűle gonoſzt ne laſsanac es ne tanul- tarcha à tőr-
lyanac, ſe az ű peldaiaual ne menchec à gonoſság- uént.
ba magokat. Gondollya meg, hog̃ chac anni ha-
talma vagyon neki az alatta valo nepeknec mind
ſzemelyeken, mind marhaiokon à menit à tőrueń
enged. Annac hatarát altal ne hagia ſemmi dolgok-
ban. Nem vala tőrueń ſzerent valo hatalma Da- 2. Reg. 11.
uidnac Vriáſnac életen es feleségen. Sem Achabnac 3. Reg. 21.
es Iezabelnec Naboton, vgy hog̃ űket meg őleſséc,
es eg̃iknec feleséget, maſiknac ſzőlőiet el vegec, an-
nac okaert, miuel hogy tőruentelen miuelec à mit
miuelénec vélec, meg vere Iſten űket erette.

Harmadic, hog̃ bekeſéget ſzerezzen, az ű alat- 3. Tiſzti, az
ta valoknac. Oltalmazza űket, nem chac belső ha- alatta ualok-
miſságtul es hatalmaſagtul tőruenn̄el, hanem kilső nac oltalma.
ellenségtűlis feg̃uerrel es hadakozáſsal. Hog̃ beke-

ségben ſzolgalhaſsunc Iſtenůnknec. Mely dologban peldat vehet minden feiedelem Dauid kiralytul, ki addig nem nyuguuéc, még nem ellenségit meg győzuén, bekeséget ſzerze. Az vtan adá oſzton nyugodalomra magat.

A kőſség miuel tartozic à feiedelemnec.

1. Tiſzteſséggel, engedelmeſséggel.

Immaron, miuel hoǵ azt parancholly a Chriſtus, hoǵ meg adgyuc Chaſzarnac à mi Chaſzaré, tanullyuc meg, miuel tartozic à kőſség az ů feiedelminec. Negy dologgal tartozic. Előſzőr, tiſzteſséggel bőchůlettel engedelmeſséggel. Nem illic hoǵ ragalmazzuc es ſzidalmazzuc az mi feiedelminket, à mint nemellyec ſzoktac, hanem hoǵ tiſztellyůc. Iſten mondaſa ez. A te néped feiedelménec gonoſzt ne mondǵ. Iſten parancholta aztis, hoǵ atyankat anyankat tiſztellyůc, az az, nem chac teſti ſzůleinket, hanem mindeneket, à kic vagy ideiec vaǵ tiſztec ſzerent nagyobbac nallunknál. A bőlchis vgyan arra tanet monduán. Fellyed az vrat fiam, es à kiralt tiſztellyed. Nem illic hogy ellenec rugodozzunc, es tamadgyunc, hanem hogy fellyůc ůket es engedgyůnc nekic. Szent Palnac imillyen tanetáſa ſzerent. Engedgyetec az ti feiedelmiteknec, es vetteſsétec alaioc. Inched ůket hoǵ à feiedelmeknec es hatalmaſságban valoknac birtokoc alat legyenec, es engedgyenec ů nekiec. Adgyatoc meg mindennec, à miuel tartoztoc. A kinec felelemmel felelmet, à kinec tiſztességgel, tiſz-

Exod. 22.

Prouer: 20.

Heb: 13.

Tit: 3.

Rom: 13.

tiſzteſséget. Meg kel gondolnunc, hogy ha feiedelmec nem volnának batorságos eletet nem viſelhetnenc, még à ruha ſem maradhatna meg raitunc, à hatalmaſoc miat. De vallyon mi oka hogy oly emberec uannac, kic gyűlölic feiedelmeket, es ſoha felől nem iot nem ſzolnac. Valami oka annac hogy à komondoroc inkab vgattyac azt, à kinec palcha vagyon kezébe, hogy nem mint à kinec ninchen, ennekis vgyan azon. Félnec tűle, es azert ragalmazzac ũtet. Kegyetlenségnec techic ũ nekiec, hogy à gonoſzokat bũnteti, az engedetleneket tõmlõczõzi, nem ereſzti ſzaiokra azokat, à kic az ISTEN egyhaza ellen vgatnac ki kergeti es ki tiſztettya az ũ birtokabol, à hamis prophetákat. Maga az nem kegyetlenség, hanem tiſzti à feiedelemnec, à mint nem régen megmondóc. Akarſze te, azt kerdi ſzent Pal, nem felni à feiedelemségtűl? Chelekedgyel iót, es dicheretel ũ tűle. Mert Iſtennec ſzolgaia, teneked iodra. Ha kedig gonoſzt chelekedel fély, mert nem heiaba viſeli à feguert, mert Iſtennec ſzolgaia, boſzu állo haragra annac, à ki gonoſzt tõt. Azokaert, ſzükség, vgymond engedni, nem chac à haragért de még à lélki eſmeretértis.

Miert gyűlölic nemellyec à feiedelmet.

Rom. 13.

Maſodſzor, tartozic à nép az feiedelemnec adóual orſzagának oltalmara, es mind magának

2. *Adoual tartozic.*

mind

mind vduarának az ű meltosága szerent valo taplalasára. Adgyatoc meg mindennec, azt iria sz: Pál, à miuel adósoc vattoc. A kinec adóual tartoztoc adót, à kinec satczolásal satczolást. Es iol lehet gonoszul miuelnęie à feiedelem, ha fölöttęb valo rauásal nehezetencie az ű alatta valokat, mind az altal ha azt miuelneieis, bekeuel kellene tűrni, vgy mint meg erdemlet, es Istentűl bochatatot ostorozást.

Ibidem.

3. Imadsággal

Harmadszor, imadsággal. Tartozunc vele mindnyaian, hogy az mi feiedelminkért könyörögiűnc az Istennec hogy meg tarcha űket, io szerenchet, diadalmat adgyon nekic, bölcheséget, es tanáchot népeknec igazgatasára. Halgasd mit mód erről szent Pal. Kérlec mindeneknec elötte, hogy legyenec könörgesec, imadkozasoc, esedezésec, hala adásoc minden emberekért. A kiralyokért, es minden feiedelemségbelíekért, hogy chendesz es nyugodalmas ęletet víselly űnc, minden Isteni félelemmel es tiszteséggel.

1. Tim: 2.

4. Hogy á feiedelem tiszttibe ne bochasa kezeit.

Negyedszer, euel tartozic minden köz ember, feiedelménec, hogy à feiedelemségnec tisztibe kezeit ne bochasa. Elegedgyec meg az ű allapattyaual, melyre Isten ütet hitta. A minemű dolgoc à feiedelemnec tisztit nézic es illetic, azokat hadgya ű reia, es varia ű tűle. Ne legyen maga maganac biroia, ne tegyen kezeuel igazat maganac,

hanem

hanem folyamion à feiedelemhez, es attul kérien oltalmat es igasság szolgaltatást. Es ezec azoc, mellyeket mind à feiedelemségről, s mind arrul, miuel tartozzéc à kősség à feiedelemnec szollani akartam.

Harmadic Tanulság.

ADgyatoc meg Istennec à mi az Istené. Fő feiedelem Chaszaroknac Chaszára, kiralyoknac kirallya, vraknac vra az Isten. ű tűle vagyon mind testűnc mind lelkűnc. ű minket az ű abrazattyara, es hasonlatosságára teremtet, es minec vtanna bűnbe estűnc volna, szent fianac altala meg valtot. ű hiuot az Euangeliomnac hirdetése altal az anyazentegházanac tarsaságába: ű nemzet vionnan à keresztségben. ű táplal test szerentis feienkent bennűnket. Es it è vilagon, à hitnec vilagosságával, bűneinknec bochanattyával, es igasság gal, à más vilagon kedig örőc elettel es dichősséggel aiandekoz meg minket. ű neki azert, ugy mint vrunknac, teremtőnknec, es meg valtonknac, fő képpen valo tiszteséggel es engedelmeséggel, es mind azokcal, mellyeket az első tablan valo parancholatoc keuánnac mi tűlűnc, tartozunc. Hogy esmerűc, fellyűc, szeresűc, dicherűc űtet, es halat adgyunc neki. Nem chac à kősség, hanem à feiedelmekis, egy aránt mindnyaian adósoc euel az Istennec,

Az Isten fő feiedelem.

Miuel tartozunc Istennec.

tennec. Mert az ũ orſzága, azt mondgya ſzent
Pſal: 144. Dauid, minden időknec orſzaga, es az ũ vralkodaſa minden nemzetſegeken vagyon. ũ mondgya
Prouer: 8. aztis, hogy à kiralyoc ũ altala orſzagolnac, es à hatalmaſoc igazat vegeznec. Azert ſzol vgyan a-
Pſal: 2. zon ſzent Dauid imillyen módon. Moſtan kiralyoc erchétec, tanullyatoc à kic itelitec è fődet. Szolgallyatoc az vrnac felelembe, es orũllyetec ne ki rettegéſsel. Adgya meg à kőz nép Chaſzárnac azt à pénzt, mellyen à Chaſzar képe vagyon, Tar-
Lelkũnket adgyuc Istennec. chác Iſtennec mind feiedelmec ſ- mind azoc alat valo kőz népec, azt, mellyen az Iſtennec abrazattya vagyon, tudni illic à lelket. Meg bũntettetic è vilagi feiedelmektől az, valaki à penzt meg hamiſſettya, az az, hamis penzt vér avagy veret, ſokcal inhab meg erdemli à bũntetéſt, à ki lelket mellyen az vr Iſtenec ſzép ékes haſonlatoſsága volna, meg főrtőzteti.

Isten ellen à feiedelem ſe keuannyon, à kőſség ſe adgyon. Annac okaert, à feiedelmekis vgy keuannac meg az ő ueket, à kőſségis vgy adgya meg nekic, hogy Iſtennec maradgyon az, à mi ő ue. Ne keuannyanac amazokis ollyat, ezec ſe miuellyenec ſemmit, à mi Iſten ellen volna, es az Iſten tőruenenec kiuũle. Hogy ha peniglen valamely Iſtentelen feiedelem, tiſztiről el feletkezuen, olyra erőltetne valakit, à mit Iſten ḃanna, tarcha meg ot az

Apo-

Apoſtoloknac amaz mondaſokat. Inkab kel engedni Iſtennec hogy ſem mint embereknec. Nem az ſuet kéri ollyankor, hanem az Iſtenét, ennec okaert nem tartozol neki meg adni. Ha è vilagi marhádat es ioſzagodat hamiſsan akaria el venni, oda ád inkab, hogy ſem mint ellene tamadg, de ha az Iſtentûl akar tegedet el ſzakaſztani, ollyat keuanuán tûled, à mit Iſten tilt, meg haly eleb hogy ſem mint abban engedg neki. A karnam hogy minden kereſztyen, es fökeppen à piſpökök kouetnęiec ſzent Amburuſnac peldáiat. Kitûl midõn azt keuannaia Valentinianus Chaſzar, hogy az Auxentius eretnekcel, û elõtte à Chaſzari palotaban vetekednęiec meg, es û, az az, Chaſzar lenne à hit dolgában biro kõſztõc, ſemmikeppen nem miuele, es nem engede Chaſzárnac, az Iſten rendeléſe ellen, miuel hogy nem è vilagi feiedelmekre bizta vrunc, az igaz tudomanynac à hamis tudomanytul valo meg valaſztáſat, hanem az egyhazi nepekre, es nem à palota, hanem à ſz: egyhaz helye, az hitrûl valo beſzédnec. Touabba azt mõd ga vgan azon ſz: Amburus, hogy ha Chaſzar à tẽplomot keuanna tûle, hogy azt à hiuektûl el veuęn, az eretnekeknec adgya, kéſz halalt ſzenuedni inkab, hogy ſem mint abba neki engedni, de ha è vilagi ioſzágot, még aztis àki à templomé, aual ſem mit

Actor. 5.

Ambr: Epi: 32.

Oratione in auxen: de baſil: traden:

mit nem gondol, bator el veǵe ha el akaria venni. Io piſpoͤc vala ez, mert nem chac marháiat, hanem ęletetis kéſz volt el koͤlteni inkab, hoǵ nem mint à feiedelemnec, abban engedni, à mi nem Iſten ſzerent valo dolog volt volna. Ezt miuellyuͤc mies atyamfiai, es Chaſzárnac à Chaſzáret, es Iſtennec adgyuc azt à mi Iſtene. Es toͤbbet fellyuͤnc attul, à ki mind teſteſtuͤl lelkeſtuͤl pokolra vethet, hogy nem mint à kinec chac teſtuͤnkoͤn, es èfoͤldi ioſzagunkon vagyon hatalma.

Luc. 10.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN HVSZONNEGYEDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate irta meg, Euangeliomiánac IX. *reſzében*

Az

AZ időben, mikor Iesus á
seregeknec szollana, ime egy fő ember el iőue, es imadá ůtet, monduán: Vram, áz en leanyom chac most holt meg: De iere, es tőd reia kezedet, es meg elevenedic. Es felkeluén Iesus kőurte ůtet, mind tanetuányival egetembe. Es ime egy aszonyiallat, ki győttrődőt uala tizenket esztendeig á uer korsagba, hatul hozza menuen, illete az ů ruhaianac peremit. Mert ezt mondgyá uala magaba. Ha chac illetem az ů ruhaiat, meggyogyu loc. Iesus kedig hatra forduluan, es reia tekentuen monda. Bizzal leanyom. A te hited meg gyogyetot tegedet. Es az oraba meg uigaszec az aszonyiallat. Es mikoron Iesus á feiedelemnec hazaboz ment uolna, es latta uolna á trombitasokat, es á tolyonkozo nepet, monda nekic: Mennetec el innet: Mert á leanzo nem holt meg, hanem al oszic. Es meuetic uala ůtet. Mikoron kedig ki ůsztec uolna á nepet, be menuen meg fogá annac kezet. Es fel ůle á leanzo. Es ez é hir ki teriede mind az egesz tartomanyba.

IDuőzetőnknec két choda tetelét iria meg szent Mate è mai Euangeliomban. A uér korsagba győ-trődő aszoniallatnac hertelen valomeggyogyetásat, es á fő ember-nec meg holt leanyanac fel tamasztásat. Mind á kettőnec ez vege, hogy meg tanul-

Ez Euangelium omnac somaia.

Mi uegre ua loc é choda.

lyuc belőle, hogy à Chriſtus igaz Meſsias, es azert iőt è vilagra, hogy el vegye rulunc azokat az nyauaſlyakat, mellyekbe az mi első ſzüleinknec vétkec miat eſtünc volt, es hogy ü minden nyomoruſaginkbol még à halalbolis meg ſzabadethat minket, chac ü hozza folyamiunc, ü benne veſzüc remenſegün ket, es ütet ſegetſegül hijüc. Mert valamint tartotta magat iduőzetőnc è fő emberhez, es à vér korſágos aſzony emberhez, azonképpen tartya mi hozzanc, es minden emberekhez valakic ütet ſzükſegekbe meg kereſic. Ioel Prophetanac imillyen mondaſa kęnt. Valaki az vrnac neuét ſegetſegül hya, meg ſzabadul è ſommaia ennec ez Euangeliomnac.

Ioel. .2

Melyből, harom tanulſagot vegyünc. Elsőt, à fő embernec, es à beteg aſzonyallatnac hitekrül, es Chriſtushoz valo iarulaſokrul. Maſodikat, Chriſtuſnac ü hozzaioc valo io akarattyarul, es kegyelmeſsegérül. Harmadikat, à mi vrunc ellenſegirül kic meuetic vala ütet.

Első Tanulſag.

Ki uolt à fő ember. Mar. 5. Luc. 8.

IMe egy fő ember el iőue. Ez à fő ember, Iairus volt, à Synagogánac feiedelme, azt iriác ſzent Marc, es ſzent Lukach. Es hogy Chriſtuſnac labahoz eſet, es kérte hogy be menne az ü házába, es kezét

az

az ů leanyara vetnęie, ki halálan vala mikor ů hazabolki iůne, vgy annera, hoǵ ſzent Maténac irá-ſa ſzerent, midőn vrunkal ſzollot, azt hitte, hogy meg holt volna, mely igazis volt, à mint chac hamar ez vtan à kőuet ki hazátul iőue ů neki meg ielente.

Hiti vala kedig Iairuſnac, es annac vilagánal mene vrunkhoz, de tokelletlen, mert vǵ hiſzi hoǵ fel tamaſzthattya leannyat, es nem kilőmben, ha bé megyen hazaba, es kezęt reia veti. Mind az altal nem vtala meg iduőzetőnc az ů erőtlenſéget, hanem el indula véle, es kőueti vala ůtet. Mely chelekedetéuel meg mutata, hogy ſenki ollyat ů tůle nem kérhet, chac iauara legyen à kőńőrgőnec, hoǵ meg nem adna, es hogy keǵelmeſsen tůri, es viſeli à mi tőkelletlenſeginket. *Iairuſnac hiti.*

Es ime egy aſzonyiallat, &c. Latode mely haſznos uolt vrunknac az emberec kőzőt valo nyaiaskodaſa. Sohol nem akart haſzontalanul iarni, még az vton mentebeis iót tőt az emberekcel. Iôl iára kedig Iairus, hoǵ midőn Chriſtus véle meñe, az vtbań tőrtenec ez è choda, mert abbol őregbődhetet, es erőſséthetet az ů kisded hiti. Nemis heiába irtac meg az Euangeliſtac, mind à kettőnec nyaualyaioknac nagy voltat. Azt be, *Haſznos à Chriſtuſnac az emberekcel ualo nyaiaſkodaſa.* *Miert iratot meg, nyaualyaloknac nagy uolta.*

ſzellic hogy lairuſnac egyetlene volt è leany, es immar tizenket eſztendős koru, midőn nem ſoc időre fernec adhatta volna ũtet, es onokákat varhatot volna tũle. A aſzony ember kedig hoſzu, vgy mint tizenkét eſztendős, es veſzedelmes betegſégbe győtrődũt volna. Ki el költötte volt mindenét valamie volt az oruoſokra, de azert ſemmi könnyebſéget nem erzet azoknac oruoslaſoc vtan, hanem naponként inkab nehezedet volna. Mert ezec mind nyiluabban valoua, teſzic à Chriſtuſnac hatalmaſságat es irgalmas voltat, es meg bizonettyac, bogy ũſegethetis, ſegetnies akar mindeneket, még akcoronis midőn à terméſzet ſzerent valo eſzkőzőc tellyeſséggel meg fogyatkoznac.

Az emberi életnec nyaualyás, es rőuid uolta. Iob. 14.

Es mikoron hallod è két ſzemelynec nomorult allapattyokat, nézzed ũ bennec az emberi életnec nyaualyas voltat es rőuidſéget. Melyrűl imigyen ſzolla Iob patriarcha. Az aſzonyiallattul ſzűletet ember, rőuid ideig éluen be telic ſoc nyaualyakcal. Ki mint egy virag vgy ſzűletic es megromol, es el mulic mint az arnyec, es ſoha azon egy allapatba nem marad. Rőuid az embernec ideie, az ũ hol napinac te nallad vagyon Iſten ſzama határt vetettél neki melleyet altal nem haghat.

Az eſzkzőzőc haſontalanoc Iſten elől.

Mikeppen kedig ennec ez aſzonyiallatnac ſemmit nem haſznala az oruoſsag hanem inkab ar-

ta,

ta, azonképpen minden eſzközöc, mellyekből mi valami ſegetſéget varnanc, haſzontalanoc, ſőt artalmaſoc az Iſtennec aldomáſa nelkűl. Kezi munkaioc altal igékeznec az emberec meg kazdagulni, de maga az mely haſzontalan legyen, Iſten nélkul meg ielenti à bőlch, imigyen ſzoluan. Vagyon oly ember, à ki munkalkodic es ſiet meg kazdagulni, es vgyan ſzűkőlködic, vagyon más laſsu es erőtlen, kit az Iſten vgy emel fel, hogy à kic lattyac chodalkoznac raita. Bizony ha Iſten nem epéti es nem kazdagéttya à mi hazunkat, chac heiaba leſzē minden munkanc, es minden tőrődeſűnc. Es ſzinten mint à munka, azon módon az emberbe valo bizodalomis, ſokſzor tőbbet árt hogy nem mint haſználna. Mert á houa bíznál gakorta onnat kőuetkezic romlaſod: Mint minekűnc, hogy à kiktűl oltamat varnanc, à ſzolgalo néptűl azoktul emeſztetűnc meg: Nem heiaba mondgya tahat ſzent Dauid, hogy iob Iſtenbe bizni, hogy ſem mint emberbe auagy feiedelmekbe. Intis hogy ne bizzunc ſe fő nepekbe ſe az embereknec fiokba, kikbe ninchen ſzabadulas. Es azt beſzelli, hogy az bodog, kinec à Iakobnac Iſtene ſegetőie, remenſége az ű vraba Iſtenebe vagyon, ki à menńet es à főldet teremtette, à tengert es mindeneket mellyec benne vannac: Hieremiaſis azt iria, hogy atkozot ember valaki emberbe bizic, es teſtbe veti remenſeget, de

Ecc. 11.

Pſal. 126.

Az emberbe ualo bizodalomnac haſzontalanſaga.

Pſal: 117.

Pſal. 145.

Hier. 17.

aldot à ki az vrban bizic, es az vr neki bizodalma.

Miert engedi Iſten, hogy az eſzkőzők, haſzontalanok legyenec.

Oka peniglen, miert engedi Iſten, hogy à természet ſzerent valo eſzkőzőc egy nehanſzor ſemmit nekűnc ne haſznallyanac imez: Hogy midőn egébűt ſohol nem találunc ſegetſéget magunknac, keſzeretteſzűnc ű hozza folyamni, es meg tanullyuc, hogy ű nálla kel à ſzabadulaſt kereſni. Vgy történec ez aſzoń iallatnakis dolga, ki fogya mindenioſzagábol az oruoſokra valo nagy költſeg miat: ſenki ſemmi iot vele nem tehete, es vgy vőue eſzébe magat, hogy máſut, az az Chriſtuſnal kellene oruoſságot kereſni.

Szabade kereſztyennec oruoſsaggal élni?

2. Par. 16.

Az Anabaptiſtac kőzzűl nemellyec innét azt akariác bizonyetani, hogy kereſztyen embernec, nem kel oruoſsággal élni, hanem tiſztán chac Iſtenre kel magat hadni. Elő hozzác ennec bizonyetaſara, Aſa kiralnac peldaiátis, kit à mint űc mondgyac, meg fedde az irás érette, hogy oruoſsággal élt volna. De nem igaz az ű velekedéſec. Mert ha az oruoſságot tiltya az Iſten, miert adot tahat Salomonnac oly tudomant, hogy minden fűueknec haſznát es ereiét tudta es eſmerte?

3. Reg. 4.

Mi az oruoſoc tudomańanac egy nem ala valo reſze, à fűueknec eſmereti. Ninchen Iſten ellen az oruoſlás, chac ſol élly űnc vele. Nem heiába mondgya

Eccleſ. 38.

imezt à bölch. Tiſzteld az oruoſt, mert Iſten teremte

remte ũtet, à felſéges à fõldbõl oruoſságot teremtet, es à ki bõlch ember tũle meg nem futamic. Aſãt ſem azert feddi az iras hogy oruoſokat kereſet magánac, hanem hogy Iſtent hatra hagyuan kereſte, hogy tõbbet bizot azokban, hogy ſem mint Iſtenben. De à ki Iſten felõ es igaz kereſztyen, azt nem miueli, hanem midõn meg betegſzic, Iſténéhez folyammic, bũnénec bochanattyat kéri elõſzõr tũle, gondoluan, hogy bũneiert bochattatot reia à beteg ſég, annac vtanna gyogyulaſat, chac vgy keuannya, ha az ũ vrànac neue dicheretire, maganac lelke iduõſségére, fele barattyanac elõ mentére vagon. Es végre, él az Iſtentũl teremtetet oruoſsagok calis, Iſtennec aianluàn magàt, kitũl minden oruoſſag vagyon. De ſzollyunc az aſzoníallatrul.

Betegſeginkbe, mi. kel miuelnünc.

Hâtul hozzà menuen illeté az ũ ruhaiánac peremit. Ieles es tõkelletes hiti vala eñec az aſzoníallatnac, vgy mint ki *ezt mondgya uala ũ magába.* Ha *chac az ũ ruhaiat illetemis meg gyogyuloc.* Melly mondàſt, nem vgy érch, mintha ũ azt aletotta volna, hogy vrunknac, ruhaiban lõt volna gógeto erõ. Hanem hitte, à Chriſtusban oly hatalmat es Iſteni erõt leñi, hogy ha annéra kõzelgethetne hozza, hogy ruhaiat érhetnçie, ketſég nelkũl meg gógulna. Az Eliſeus tetemibe ſem volt oly hatalom, hogy azoknac illeteſe miat halottac fel tamadtac volna, de az Iſten,

Az aſzoniallatnac hiti.

Nem à ruhaba, hanem magà uolt Chriſtusba az erõ.

4. Reg. 13.

Iſten, à Prophetanac ſzentſegénec bizonyetaſara miuele azt, hogy midőn eg holt teſt az ű koporſoiaba vettetet volna, ottan meg eleuenedéc, mihelt tetemit illetè. Vgyan azont tarchad ſzent Peternec
Acto. 5. 19. arnyekarul es ſzent Pálnac ôueczôirûlis. Mellyec valamely betegeket érnec vala, mindenec meg
A ſzentec tetemiuel lôt chodakrul. gyogyultanac. Azon keppen à ſzent Martyroc koporſoioknal es tetemeknel lôt ſoc chodákrulis. Mert bizony ſem ſzent Peter arnyéka, ſem ſzent Pál ôueczôie, ſem akarmely ſzentenekis teteme, az embert magatul meg nem gyogyethatta, hanem Iſten gyogyetotta. Ezekcel kedig vgy mint eſzkôzôkcel élt az ű ſzolgainac hiteknec meltoſagoknac, es ſzentſegeknec bizonyetaſára. Szent Agoſton azt iria, hogy à ſzent Iſtuan elſô Martyr tetemihez illettetet viragot, midőn ſzemére tôtte volna egy vac aſzony, ottan lâta. Eucharius pap, vgán azon ſzent Iſtuan tetemiuel illettetuen, régi betegſegébôl (à kû bantotta ûtet) meg gógyult. Es mikor az vtan idô iartaba meg holt volna, az ű teſtét ruhaiaual illetéc, mellyet à meg mondot ſzentnec tetemitûl hozanac viſza, es fel tamada. Egy gyermeket keréc iart vala altal, azis à ſzent
De ciuit: dei, lib. 22. ca. 8. Iſtuan tetemiuél meg eleuenedéc. Szent Gernaſius es Protaſiuſnac teſteket, midőn onnét, à hol el temettettec, es ſoc eſztendeig meg rothatatlan fekûttec vala, ſzent Amburus az Mediolanomi egy-
Conſ: lib. 9. cap. 7. hazba

hazba, nagi tiſzteſséggel vinnęie, ôrdôngôſôc ſzabadulánac meg, es egy vac, keſzkenôieuel koporſoiokat, es az vtan ſzemeit tapaſztaluan ottan latni foga. Ezeket es ſoc egyeb è fele chodakat ſzam lal elô ſzent Agoſton, Mellyeket, vgymond, hogi à Martyroc, auagy inkab Iſten az ũ kereſekre azert chelekedic, hogy neuekedgyec bennũnc à hit, mellyel nem azt vallyuc hogi ũc mi Iſteninc volnanac, hanem hogi azon egi Iſtenec vagyon nekic mi velũnc. Igy ſzokta az vr Iſten nem chac menyorſzakba lelkeket, hanem è fôldonis tetemeket az ũ ſzentinec tiſztelni.

Ciuit: Dei, ut ut ſupra.

Masodic Tanulſag.

NEm chala meg az aſzonyiallatot az ũ remenſege. Mert azt iria ſzent Marc, hogy mihelt illette volna vrunknac ruhàiat, leg ottan meg ſzaràda à vérnec forràſa, es meg erze teſteben hogy meg gogult volna, à chapaſtul. Illete kezéuel ruhaiat, de hitiuel Iſtenſeget tapogata, ſzerelméuel az ũ io voltat apolgata, es meg gyogyula. Es leſus ũnnen magaba mindiaraſt meg ęrezuẽ az erôt, mely ũ tũle ki ment vala, fordula à népre es monda. Ki illete az en ruhaimat? ki illetet engemet? Nem azert kerdi, mintha nem tudnaia, hanem az aſzonyialatnac vallàſat kereſe, nem akara hogy az ũ hitinec

Mar: 5.

Mint illetè urunkat az aſzony ember

Miert kérdi, kiillette ũtet.

nec vilagoſsága el reitetnęiec, hanem à prædicallásnac ǵertya tartoiara tetetnęiec, hoǵ mindenec à kic az Iſtennec hazaba voltac es leiendőc valanac, latnánac nálla, es peldat vennénec ű tűle. Mondanac ű neki à tanetuanyoc. Latod hoǵ à nép minden felől ſzorongat tegedet, megis azt mondod, kichoda illetet engemet? Azt velic vala űc, hoǵ à teſti puſzta illeteſről ſzollana Chriſtus, de ű maſrul ſzól vala, tudni illic, arrul à lélki illeteſrűl, mely az Iſteni erőt hoza ki ű belőle, à betegségnec gyogyetaſára. Annac okaert monda nekic. Valaki de illetet engemet, mert eſzembe uőm, hoǵ erő mene ki tűlem. Nem ollyan vala az aſzoń ember, mint azoc kikrűl az Iſten imigyen ſzolla. Ez
Eſa. 29. à nép aiakiual tiſztel engemet, de az ű ſziue tauul vagyon en tűlem. Sziue ſzerent kőzelgetet ű Chriſtushoz es azert à Chriſtuſnac hatalmaſságais ű hozza. Mind az altal fél es reſzket vala, tuduán
Luc. 8. mi tőrtent volna raita. Es latuán hoǵ el nem titkolhatta volna, reſzketuęn elő iőue, es labaihoz eſęc, es mi okaert illette volna űtet, meg ielente neki mind az égeſz nép előt, es miképpen mindiaráſt
A Chriſtuſnac keuanſága. meg gyoǵult volna. Igaz ezt keuanńa vala tat Chriſtus, hoǵ egyebekis tudnáiac mint iárt volna, es hitec eppűlt volna belőle. Iairuſnac főképpen kinec à mint iment meg mondóc, gyenge hiti vala. *Ieſus kedig hatra forduluán es reia tekentuen monda ne-*

ki.

ki. *Bizal leanyom, â te hited meg gyogyetot tegedet.*
A hitet veti à meg gyogyulâſnac okaul, nem vgy mintha à hit miuelnéie à iot emberrel, hanem miuel hogy à nyeri meg Iſtentûl. Mert à hit altal oltatunc be à Chriſtusba, az altal leſzûnc Iſtennec fiaiua. Az kezdeti es eredeti az mi iduoſſégûnknec ábbol ſzarmazic minden io, es valami à nelkûl vagyon mind bûn: Es annac okaert mindenkoron es mindenût, elſô es fô tekentet vagyon à hitre.

A hit mint legyen oka à gyogyuláſnac

Ez aſzoniallat kedig ki lôt legyen, hallyuc meg miképpen beſzélli Euſebius. Miert hogy, vgymond, errûl è varaſrul (Philôp Cæſereaiarul) emlekezenc, alkolmatoſnac lattatic elô ſzamlalni aztis, à mit emlekezetre meltónac iteltûnc û benne. Az aſzony ember, mellyet à mint az Euangeliomokbol vôttûc, iduôzetônc vér korságbol gógyetot meg, è varasbeli polgar aſzoń volt, es az û hazat moſtanis meg mutattyac. A ház elôt kedig valami magas kû lab lattatic, mellyen az aſzońallatnac képe, reſzbôl ki ôntue, terden ál, es tenerit kônyôrgô képpen fel emelue tartya. Vgán ottan más rezbôl ôntetet ferfi kép al, mely iob kezét mutattya az aſzony embernec. Ennec è ferfi képnec labatul à kû labbol egy oly fû ſzokot ki nôni

Ki uolt ez aſzony ember. Hiſt: Eccle: lib: 7. cap. 14.

nõni, minemũt maſũt nem latunc, mely mikor annéra neuekedic, hoǵ vgyan azon képnec ruhaia peremit teteiȩuel meg éri, oly erõt veſzen magaba, hoǵ valaki akar mi kichiut meg aztat benne es meg iſza, oly betegségbe nem lehet, hoǵ azonnal meg nem gyogyul belõle. De még à réz kép ruhaia peremit nem éri ha addig el ſzakaſztyac ſemmi ereie es ſemmi haſzna ninchen. Akarnam hallaniac es erteneiȩc meg ezt azoc, à kic az Chriſtuſnac es à ſzenteknec kepeket nem ſzenuedhetic. Kiualtképpen kedig, à kic meuetic es chufollyac, mikor az eǵ igyũ aietatos kereſztyenec, bizonyos helyekre, az ſzenteknec vagy koporſoiokhoz, vagy irot auagy faragot képekhez, ſzarandoksàgba iarnac, nem hoǵ azokat imadnàiac, hanem azert, miuel hoǵ értettec hogy az Iſten, azokon à helyeken valami chodakat tõt, ieles dolgokat chelekedet, es nȩmely embereknec bizonyos aiandekit oſztogatta. Effelec azt mondgyac hogy eǵ helynec maſnál, nagyob ſzentsége auagy ereie ninchen, azert, balgatagsàg imide amoda iarni, imez auagy amaz ſzenteknec tetemit es képeit latogatni. Lõt dolgot ir Euſebius, azt beſzelli hogy bizoños helyen, à Chriſtus képe labànal termet legyen az à fũ, es à kép ruhaia pereménec illeteſe vtan, haſznalt à betegeknec nem elõb. Egyeb ſoc hiſtoriakbanis oluaſunc illyen dolgokat, ſzent Agoſtonis egy

A képekrũles à ſzentec koporſoiokhoz es képekhez aulo iaraſrul.

nehaǹ

nehań helyeket ſzamlál, holot az vr Iſten, az ű ſzenti koporſoinal à kic oda mentenec, azòkcal iot tőt. Tagadhatatlan hogy ez íg vagyon, miert miuellye kedig ezt az vr ű tudgya. Mies mondóc valami okat ez előt. Es hogy eg ſzoual ielenchűc à mit értűnc, chodalatos az Iſten az ű ſzentiben, es meg akaria azokhoz valo ſzerelmet mutatni, bőchűli űket hogy mies mint Iſten baratit tiſztellyűc. De teriűnc az Euangeliomra. Azt mondgya ſzent Lukach, hogy még mikoron ſzólna leſus, el iőue eg ember à Sinagóga feiedelmének hazatul, es monda neki. A te leanyod meg hólt: Ne legy à meſternec bantaſara. Mintha imezt mondanàia. Keſő immar, ez előt kellet volna oruoſt kereſned. Ez à keſertetnec, mellyel Iſten az ő ueit probalni ſzokta, eg ieles peldaia. Mert neha azokat, à kic ű benne biznac, ſzintęn akcor hadgya meg keſertetni, mikor valami vigaſztaláſat kézdettec volna erzeni: nem gonoſz vegre kedig, hanem hogy az ű hiteknec tőkelleteſsége meg probaltaſsęc. Latode è fő embert, két képpen kezdette vala vigaſztalni, előſzőr aual, hogy el indula vele, à mint kęuana, maſodſzor, hogy à beteges aſzoń embert ſzeme előt meg vigaſzta, honnet gondolhatta, hogy az ű leanyatis meg ſegethetnęie. Azonkőzbe, ſzomoru hirt hoz à ſzolga neki, es vgy ſzól vele, hogy talam ketſegben eithette volna, ha vrunc meg nem vigaſz-

A hiuec keſertetnec peldaia

Mint uigaſztalta Chriſtus à fő embert.

vigaſztalta uolna ũtet. De monda neki, ne fely chac hidgy es meg gyogyul.

Mire ualoc uoltac à trombitáſoc.

Es mikoron à fő embernec hazaboz ment uolna, es latta uolna à trombitaſokat, kic à Sidoknac ſzokaſoc ſzerent, à leanzo ſzemelyeknec temeteſekor ſiralmas notakat trombitalnac vala, hogy az ot valo népet ſiraſra indittanaiac, *Es à tolyongozo nepet, monda nekic, mennyetec el innet, mert à leanzo nem holt meg, hanem aluſzic.* Nem akara hogy ſokan lennenec ót, midőn fel tamaſztya vala ũtet, ne lattatnęiec az ũ chelekedetiből neuet, es emberi dicheretet kereſni magának. *Mikoron azert be ment uolna, ki ũze à nepet,* es nem hagya ſenkit be menni, hanem chac Petert, Iacabot, Ianoſt, es à leannac attyat annyat, hogy ezec tanubizonsági lennénec az ũ choda tetelénec. *Es meg foga à leannac kezet, es monda neki, Talitacumi, az az, leanzo neked mondom kely fel.* Vgy mint ISTEN, életnec, es halálnac Vra, paranchol à halotnac. Es fel ũle à leanzo. Ez az oka, miert mondá, hogy nem holt meg hanem aluſzic, mert oly kőnyű volt neki fel tamaſztani ũtet, mint nekünc az aluo embert, almából fel ſerkenteni. Kőzőnſséggelis kedig, à ſzent irasban, à halal, gyakorta alomnac hiuattatic, az kőuetkezendő fel tamadáſnac bizonyos voltaęrt. Azert hiuattatnac, azoc à helyekis, ahol az halottakat temettyűc, Cimiteriomoknac,

Paranchol Chriſtus az halotnac.

A halál miert mondatic aluolnac.

az az,

az az, aluo helyeknec. Nem à vegre temettetnec à fôldbe à holt teſtec, hogy ôrôkce ot maradgyanac, hanem hogy miképpen az emberec, à nap eſtig valo farazto munka vtan aluſznac, es reguel ſerígnb es gyorſab teſtel kelnec fel, azonképpen azokis, itelet napian diczôûlt; es minden nehezségtûl meg menekedet allapatban fel tamadgyanac. *A fel tamadaſrul.*

Hitûnknec ez egíc agazattya. Hiſzûc teſtûnk nec fel tamadáſat. Mely à ſzent Iraſnac ſoc helyeibôl meg bizonyettatic. Ezechiel propheta, igy ir egí helyen. Iôue en reiam az vrnac keze, es kivin engemet az vrnac lelkebe, es allatta engemet egy ſzéles mezôbe, mely rakua vala tetemekcel. Es minden fele meg kerûlteté velem azokat. Es ime nagy ſoc tetem fekſzic vala à mezôbe es igẽ meg ſzarat tac vala. Es monda ennekem. Te embernec fia, velede hogí è tetemec, iſmet meg eleuenednénec? Es én mondéc, vram, te tudod azt. Es monda ennekem. Prophetaly è tetemec felôl es mond ezt ûnekic. Ti meg ſzárat tetemec, hallyatoc az vrnac igeícț. Ezt mondgía az vr Iſten, à meg ſzaradot tetemec felôl. Ime én lelket hozoc ti belétec, hogí meg eleuenedgétec. Inakat adoc ti reatoc, es huſt neuelec ti raitatoc, es bôrrel be burétlac titeket, es lelket adoc tinektec, hogy iſmet éllyetec, es meg eſmeritec hogí én *Hitûnknec agazattya. Ezech: 37.* *A fel tamadas bizonyettatic.*

en vagyoc az vr. Es prophetalec, miképpen ennekem parancholta vala, es ime mikor prophetalnec, zörgés lőn; es ime indulas lőn, es ismet egybe menè nec à tetemec, mindenic az ũ tetemèhez. Es latàm, es ime neuekedenec az inac, es à hus ũ raitoc, es beburettya vala ũket bũrrel, nem vala kedig mèg lelec ũ bennec es monda nekem az Isten Prophetaly à szelre, prophetaly te embernec fia, es mond ezt à szelnec, Ezt mondga az vr Isten. Iũi ide szél à negy szelekből, es fuy è holtakra, hogy ismet meg eleuenedgyenec. Es prophetalec, miképpen ennekem meg hadta vala. Es szél iõue belgiec, es ismet meg eleuenedènec, es fel allanac labokra, es igen nagy ua la azoknac serege. Ez eg igen nagy ielenes, melyben Isten à prophetanac meg mutata, à testeknec iõuendõ fel tamadasat, mely oly bizonyos dolog, mint az aluo embernec ha él az alombol ualo fel serkenése. Nem choda azert, hogy az halalt Christus alomnac neuezi. Tõb helyeit szamlaltuc elõ az irasnac errũl, tizenhatodic vasarnapon. Kiualtképpen kedig, à hiueknec halàla azert mondatic alomnac, mert ũc õrõceletre tamadnac fel, à mint vgyan ottan Ezechielnel mondgya az Isten. Meg esmeritec hogy en vagyoc az vr, mikor à ti koporsotokat megnitom, es titeket èn nepemet kihozlac azokbol, es az èn lelkemet ti beletec adom, hogy ismet ellyetec, es helyheztetlec titeket à ti fõldetekre,

A hiueknec halala, miert álom.

kre. Az az, az ŏrŏc eletnec bodogſagara, mellyet ſzent Dauid, elŏknec fŏldénec neuez. *Es ez è hir, ki teriede, mind az egeſz tartomanybá.* Vgyanis az igaz dicheret, azokat kŏueti, à kic futnac elŏtte, es az io tetemenynec vtanna megyen. Pſal: 26.

Harmadic Tanulſag.

MIkoron Chriſtus azt mondotta volna, hogy nem holt meg, hanem él è leany, az tolyongo zo ſokaſág meg meueté ŭtet. Mert nem tudgác, es nem hiſzic vala, hoǵ Chriſtus volna az életnec es halálnac vra. Vrunc kedig nem gondola az ŭ meueteſekcel, hanem el iára dolgabã, es fel tamaſzta ŭtet, tanétuán minket, hoǵ ha meuettetŭnc, es haborgattatunkis è vilagtul, hatra né menńŭnc à mi tiſztŭnkbe, hanem el iariunc benne. Leſzen még oly idŏ, hoǵ à kic moſt meuetnec ſirni fognac. Mind tudomanyunc, mind miſénc, mind egéb ceremonianc chac meuetſégnec tartatic moſt ſokaktul, mi magunc papa Drabantinac hiuattatunc. De idŏuel meg lattyác hoǵ nem kellet volna azt miuelniec. Mies ha ezeket bekeuel ſzenueduęn, ué gig meg maradunc, iutalmat veſzŭc à fel tamadaſban à mi ſzenuedeſsŭnknec. Mellyet adgyon meg nekŭnc, az attya, fiu, ſzent lélec, egy Iſten. Az meuet ŏkrŭl.

SZENTHAROMSAG NAP VTAN HVSZON ŐTŐDIC VASARNAP.

Ez mai Euangeliomot, â ſzent Mate Euangeliomiánac XXIIII. *reſzéből vőttec.*

Z időben, Monda Ieſus az ű tanetuanyinac. Mikoron latangya toc à puſztaſágnac iſzonyuſágat, mellyet meg mondot Daniel Propheta, hogy ál à ſzent helyen, (à ki oluaſsa, meg erche) akcor à kic Sidoſâgban uadnac fuſsanac à hegyekre, à ki à házheán uagyon, le ne ſzallyon, hogy ualamit az ű hazabol el uigyen, Es à ki à mezon uagyon, uiſza ne térien, hogy az ű ruhait el hozzá. Iay kedig à neheſz keſeknec, es az emletőknec à napokban. De kőnyőrőgietec, hogy ne legyen â ti futaſtoc telben, auagy ſzombaton: mert nagy nyőmőruſag leſzen akcor, minemű nem uolt ê uilagnac kezdetitűl foguá, mind ez ideiglen, ſem leſzen. Es hogy ha azoc à napoc meg nem rőuidetetnenec, egy ember ſem iduőzűlne: De azoc à napoc à ualaſztattakert meg rőuiditetnec. Hogy ha akcor ualaki nektec

mon-

mondandgya, Ime,it â Chriſtus,àuagy amot ne hidgyetec. Mert tamadnac hamis Chriſtuſsoc,es hamis Prophetac,es nagy iegyeket es chodakat teſznec,ugy annera,hogy teuelygesbe uitetnenec,ha lehetſeges uolna,meg â ualaſztottakis.Imè elôb meg mondotam tinektec. Hogy ha azokaert mondangyac tinektec: Imè, â puſztaba uagyon (â Chriſtus) ki ne mennyetec.Imè,â reitec helyekben ne hidgyetec: Mert mikeppen ă uillamas ki megyen â nàp keletrul, es fenlic mind napnyugatig,ekeppen leſzen az embernec fiánac el iôuetele: Mert ualahol â dôg leend, ôda gyùlnec â keſelyôkis.

AMi vrunknac Ieſus Chriſtuſnac, azokrul à ielekrûl valo prædicatio ia ez, mellyec à Hieruſalem varaſanac ſzomoru el rontataſa elôt, es ez vilagnac vége elôt,tôrtenendôc valanac.okot adanac kedig reia nekí hogy ezeket ſzollanáia, az Apoſtoloc, kic haluàn û tûle, hogy iôuendôre Hieruſalem el tôretnęiec, (mert azt monda, hogy egy kû maſon nem volna maradando, ki el nem rontatnęiec) Hogy è vilagnac valamikor vége lenne (miuel hogy imigyen ſzólla nekic: Vgy leſzen è vilagnac vegezetikoron)es hogy az iteletre el iôuendô volna. (Az embernec fia vgymond el ítû az û dichôſegében.) Hozza iarulànac midôn az olai faknac hegyen ûlne, es meg kerdéc ûtet monduan. Mond meg minekûnc,mikor

Ez Euangeliomnac ſommaia.

leſznec ezec, es michoda iele à te el iőueteleднec, es è vilag vegezetinec? Mely kerdeſre, vǵ felel meg Chriſtus vrunc, hoǵ miképpẽ à kerdès eleǵ, es tőb dolgot foglal magaba, azonképpen űis egybe őlgyeti à Hieruſalem kőuetkezendő veſzedelmenec es è vilag vegezetinec ieleit. Es mind à kettőnec el kőzelgetéſet, azon ieſekből beſzelli hoǵ meg kélletnęiec eſmerni, mely ielec kőzzűl eǵgyet hoz elő ſzent Mate è mai Euangeliomban.

En kedig igy rendelem ezt è prædicatiot, Hoǵ leg előſzőr, ſzolloc à Hieruſalem romlaſanac el kőzelgeteſénec ielerűl. Maſodſzor arrul à ielrűl, mely è vilagnac vegezeti előt tőrténic. Harmadſzor, arra tanetlac meg ez Euangeliombol, mit kellyen miuelni, midőn à ieleket, lattyuc be telni.

Az Elsőrűl.

CHac arrul à ielrűl akaroc ſzollanom, mely è mai Euangeliomba vagyon. Ez előt es ez vtan mellyeket vrunc elő ſzamlála, azoknac nemi reſzeirűl ſzollottam maſodic aduent vaſarnapon. *Midőn tudandgyatoc, à puſztaſágnæc iſzonyuſágat hogy à ſzent helyen ál.* A ſzent helyen, az az, az templomban allo vtalatoſságot veti ielűl à Hieruſalem el romlasánac. Vgy hoǵ valamikoron az à templomban lattatnęiec, arrul tudnáiac hoǵ el kőzelget-

A Hieruſalem rontataſánac iele.

zelgetne annac à helynec meg puſztulàſa. Es à Danielnec iraſara igazet, ki imigyen ſzol errûl. Leſzẽ à templomban, puſztaſágnac iſzonyuſága. De michoda az iſzonyuſag? vgymint à neue, valami ondoc allatot iegez, mely mind Iſten ſ- mind emberec elôt vtalatos volna. Szent Hieronymus azt mondgya, hogy à ſzent iràsban, à baluány neuez tetic iſzonyuſagnac. Puſztaſagnac auagy puſzteto iſzonyuſagnac azert mondatic miuel hogy mind az igaz Iſteni tiſzteletnec, ſ- mind à varaſnac, es templomnac puſztulàſat iegyzette. Dan. 9. Michoda az iſzonyuſag.

Oly dolognac kellet kedig annac lenni, melyet az emberec erzekenſegekcel meg foghattanac es ſzemekcel meg lathattanac. Lelec ſzerent vgyan, igaz elég nag puſztaſag vala Hieruſalembe akcoronis, midôn Chriſtus ezeket ſzolla. Mert à Phariſæuſoknac, es Saducæuſoknac hamis veleke deſec miat, az Iſteni tudomany es tiſztelet igen meg puſztult vala. Tellyes vala à templom Iſten ellen valo dolgokcal, es hamis tiſzteletekcel, vgy hogy vrunc azt mondanaia felôle, hogy az imadſagnac haza, toluaioknac barlangiaua lôt uolna. De ketſeg nelkûl à templomnac valami kilſô baluań miat valo megfôrtôzteteſerûl ſzol it iduôzetônc: Hogy midôn pogan modra valo baluany vitetnęiec oda be, akcor nem meſze lenne, à varaſnac es à templomnac puſztulaſa. Lelki puſztaſag. Luc. 19.

Az Hyerusalembeli baluanyoc.

Az kedig az baluań, lőn előszőr Tyberius Chaſzarnac zaſzloia es képe, mellyet Pilatus titkő es ęiel vin be à varasba. Kin à kőſség annera meg buſult vala, hog azon keric vala Pilatuſt, hog vagy vitetnęie ki azt oñan, vag vagatnáia le mind ůket, mezetelen nyakokat keſzen tartuán à feguer ala. Touabba, à Romai Chaſzarnac czimere eg arany keſelő, mellyet Herodes à Templom kapuiara tetetet vala fel, de az Sido ifiac onnét le tőrec es le vetéc. Annac vtanna, amaz őrdőggel tellyes Caligula Chaſzarnac, ki Iupiter Iſten fianac neuezte, es Iſtẽ ganant imadtatta magat, kepé. Ezec mind puſztaságot ielentenec vala, hogy Iſten el tauozot volna à Sidoktul, hogy nem akarna tőbbe kőzőttőc maradni, hog azt à helyt az baluanyozo poganokcal rőuid napon el rontatando volna.

Iosef: lib: 18. ant: cap: 5. & lib: 2. de bello cap: 8.

Lib: 17. ant: cap: 8.

Lib: 18. ant: cap: 15.

Puſzteto ondokság az Romai ſereg.

Auagy ne talam à puſzteto ondokságon, erthettyuc à pogan es baluań imado Romaiaknac ſeręgét, mely el puſzteta, es tellyeſséggel el ronta Hierusalemet. Es ez ertelem mintha leg inkab illenęiecà ſzent Lukach Euangeliomiahoz, ki imigen ir felőle. Mikoron latangyatoc à ſeregtűl kőrnyűl vetetni Hieruſalemet, akcor tuggyatoc, hog el kőzelget az ű puſztuláſa. Mind ezeket è ieleket, oly nagy haboruság es oly nag puſztaság kő-

Luc: 21.

ueté

ueté hoǵ ſoha nem uolt, nemis leſzẽ è fo͗ldo͗n hozza haſonlo. Melyru͗l tizedic vaſarnapon igaz eleget ſzollottam.

Az Maſodikrul.

E vilag vegezetinekis, à ſzent helyen, az az, à Chriſtus eǵhazaban allo puſztaságnac iſzonyuſaga leſzen iele. Vǵ hogy valamikor latangyac azt az emberec ot allani, ottan tudhattyác hogy hamar el vegeztetic è világ. Michoda iſzonyuság fogion kedig az lenni, meg magyarazza u͗nnen maga Chriſtus. Tudni illic, à hamis prophetác, kic it auagy amot mutattyac à Chriſtuſt. Az az, viſzauonyo, eǵmaſtul kilo͗mbo͗zo͗ ſoc fele oſzlot, es ſoc értelemre ſzakadozot tudomant hoznac à kereſztyenec ko͗zze, es mindenic azt mondǵa hoǵ u͗ hirdeti igazã à Chriſtuſt. Miképpen moſtani ido͗ben chelekednec azoc, à kic à Romai eǵhazbol ki menuęn, nemellyec à Luter tudomanyát, nemellyec Brentiuſet, nemellyec Zuingliuſet, nemellyec Caluinuſet, nemellyec Illiricuſet, nemellyec az anabaptiſtaket, nemellyec Arriuſet, nemellyec chac Iſtẽ tudǵa kiet prædicallyác. Ezec à puſzteto ondokság, mert ki puſztettyac az embereknec ſziuo͗kbo͗l az igaſságot, es meg ondokettyac az u͗ elmeieket ſoc fele teuelygéſsel, es hamis

E uilag uegezetinec iele.

Iſzonyuság az hamis prophetác.

velekedeſsel. Igen kialtyac vgyan hogy eppetnec nem puſztetnac,de en à Chriſtuſnac hiſzec inkab, hogſem mint ũ nekic. Chriſtus puſztito hamis prophetáknac mondgya azokat,à kic è vilag vegezeti felé iũnec, vgyan azoc tahat ímezec, à kikrũl emlekezenc,mert ũc nem regen tamadanac. Es chodalkozom raita, hogy talaltathatnac valakic, kic azt hidgyéc, hogy ezec altal viettatot legyen meg à kereſztyeni tudomany. Holot iduõzetõnc níluan mondgya, hogy meg fogyatkozic à hit, es ſzent Pal azt iria hogy ſokan el ſzakadnac à hittũl, az vtolſo idõkben. A hitetlenségnec aradáſat ielentic hogy leſzen vilag vége felé, nem az igaſsagnac gyarapodáſat.

Világ uegezetiſele iõuõ Prophetac puſztetoc.

Luc.18. 1. Tim: 4.

Mert hogy Chriſtuſnac ímez mondáſat(es az orſzágnac Euangeliomia prædicaltatic mind è ſzeles vilagon,minden népeknec bizonſagara, es akcor el iũ à vég) oda akariac ezec vonni mintha arrul ſzollana Chriſtus, hogy vilag vegezeti elõt lenne az igaſságnac kõzõnséges meg ielenéſe es hirdettetéſe, nem megen reia níluan. Sõt az apoſtoloc ideigénis,még Hieruſalemnec el tõretéſe elõt be tõlt ez mondás. Miképpen ſzent Pal iria à Sidoc felõl hogy tudatlansággal nem menthetnęiec magokat, mintha nem hallottac volna az Euangeliomot, miuel hogy meg tellyeſedet volna ſzent Dauidnac imillyen ſzaua. Minden fõldre kiment

Az eretnekek nec ellen mondáſoc.

Felelet.

Rom:10.

Pſal: 18.

az ũ

az ũ zõngéſec, es à fõld kerekſéginec hatarira az ũ ſzauoc. Es maſut, két izbenis iria, hogy mind è ſzeles vilagon prædicaltatot az Euangeliõ. Ha mondanáia valaki, hogy az apoſtoloc ideién, ſoc tartomañoc uoltanac, mellyekben nem hallatot à Chriſtuſnac hiti, en ſem tagadom azt. Mind az altal ſzent Palt ſem hazuttolhatom meg, hanem vallanom kel, hogy io értelemmel igaz az ũ mondáſa. Erched tahat az egeſz vilagon, è világnac nagy réſzet. Chac ũ magais ſzent Pal Hieruſalemtũl fogua, Tot orſzagig terieſztette az Euangeliomi tudomant, es à volt akarattya, hogy innét megint Hiſpaniaig terieſze. Ha egyedũl, vgymond arany ſzaiu ſzent Ianos, anni ſoc helyen prædicallot, mit kebzeſz hogy miueltenec à tõbi? Ne vonnya tahat ſenki tellyeſséggel é vilag végi fele valo idõre, melybe Luter meg bolondula es ſoc bolondot ſzerze, ezt à Chriſtus mondáſat, hanem az apoſtoloc ideiętũl fogua mind vegig valamég è vilagon az Euangeliom hirdettetic. Mert kilõmben, houa tennõiõc Chriſtuſnac imez maſic beſzedét? Mikor el iõuend az embernec fia, vęledé hogy hitet talal è fõldõn? Nem hogy gyarapodnęiec, de azt beſzélli, hogy igen fogyatkozic à hit az ũ itiletre iõueteli elõt. Es miuel hogy lattyuc azt immar betelni, es naprul napra ſokaſodni à hamis prophetakat, bizonyoſoc legyũnc benne, hogy nẽ meſze vagon è világnac vége.

Col. 1.

Synechdoche.

Luc. 18.

Antichriſtus à puſzteto iſzonyuſág.

1. Ioh. 2.

Ki legyen az Antichriſtus.

Szent Hieronimus es egyeb egy nehany régi Doctoroc, à puſztaſagnac iſzonyuſagan, az Antichriſtuſt értic, es az ki legén meg magyarazza ſzt: Ianos monduan. Az Antichriſtus az, à ki tagadgya az attyat es à fiat. Ollyanoc kedig mind azoc, à kic vagy tudomanyokba, vagy eletekben ellenkednec à Chriſtuſsal. Kikrûl vgyan azon ſzent Ianos imigyen ſzol. Fiachkaim, vtolſo ora vagyon. Es à mint hallottatoc, az Antichriſtus el iôt, es moſtan ſoc Antichriſtuſoc vannac, kiből tudgyuc hogy vtolſo ora vagyon. Holot vegyetec eſzetekbe, hogy elôſzôr, egy Antichriſtuſrul ſzol, az vtan ſokrul. Mert iol lehet ſzantalan Antichriſtuſoc vannac, kic ellenkednec à Chriſtuſſal, (miképpen, Ireneus az Valentinianuſokat es Marcionitakat, Hilarius, Conſtantius Chaſzart, es az Ariuſokat, Cyprianus à Nouatianuſokat, Antichriſtuſoknac neuezi) mind az altal egy igen gonoſz fô hamis Propheta tamad è vilag vegezeti elôt, ki inkab meg haborettya es nyomorettya az Iſtennec egyhazat, hogy ſem mint valamikor egyeb idôben meg nyomorettatot volna. Es ki vgyan ſzinten puſztaſagnac iſzonyuſaga, az az, à hitnec es Iſteni tiſzteletnec puſztetoia leſzen. Arrul ſzól fôképpen vrunc è mai euangeliomban, à régi iras magyarazo Doctoroknac ertelmec ſzerint.

Ibidem.

Az fô hamis Propketarul ſzolit Chriſtus.

rent. Arrul ſzól maſuttis monduan à Sidoknac, Ioh. 5.
En, atyamnac neuébe iőttem, es nem fogadtatoc en-
gemet, ha más az ű neuébe iű, azt fogadgyatoc.

Azt ſzent Pal, bűn emberénec es veſzede- Az Antichri-
lem fiánac: auagy bűnős embernec, es el veſzet ſtus bűnős em
fiunac hija. Mert minden bűnbe es gonoſság- ber, es ueſzet
ba el merűl, es egyebeketis arra vezerl: Annac fiu.
okaert mind űnnen maga el veſz, mind azoc
el veſznec à kic űtet fogiac kőuetni. Es imigyen El iőuetelérűl
ir, az ű el iőuetele felől. El nem iű à CHRISTVS- 2. Teſs: 2.
NAC napia, még el nem iű előſzőr az el ſzaka-
dás, es méglen meg nem ielenic à bűnnec embe-
re, à veſzedelemnec fia, ki ellenkedic es fel emel-
kedic minden ellen, à mi ISTENNEC mondatic,
es à mi tiſzteltetic, el annera, hogy az ISTEN-
NEC templomaban, mint egy ISTEN űllyőn mu
togatuan magát Iſtennec lenni. Moſtan kedig
tudgyatoc michoda tartoztaſsa, hogy akcor ie-
lennyec meg, midőn annac ideie. Mert immar
az alnokſagnac titkiat chelekedi, chac hogy à ki
moſtan bir, birion, méglen kőzből kic vettetic,
es akcor meg ielenic amaz Iſtentelen. It ha iol e- Mikor iű el.
ſzedbe veſzed, ſzent Pális azt ielenti, hogy Chri-
ſtuſnac el iőueteli előt, mely è vilagnac végen
leſzen

leſzen iũ el az Antichriſtus. De minec elõtte el iũne ſzakadàs leſzen, à Chriſtusban valo igaz hittõl, ſoc felé oſzlanac, es ſzakadoznac azoc, à kic à hitnec eggyeſseget el hadgyac, à hamis Prophetac, es azoknac kõuetõi, kikben, még az Apoſtoloknac ideiçn el kezdette tũkon az ũ alnakſagat chelekedni, es mind attul fogua chelekedte, ſ-moſtis chelekedi. El iũ kedig mikor ideie leſzen, minec vtanna, à ki bir moſt, kõzbõl ki vettetic, az az, à mint arañ ſzaiu ſzent Ianos magaráz za, à Romabeli imperium meg ſzũnic, vgy hogy ebbennis ellenkedic vrunkal, mert ũ akcor iõt è vilagra, midõn az Romabeli feiedelemſeg ereiçbe volt, es è vilagon ſzçllyel vralkodot, az Antichriſtus kedig, oly idõbe iũ, melyben annac fogatkozaſa leſzen: Nem ſoc idõuel az elõt midõn iduõze tõnc az iteletre iũ. Mert ſzent Pál az ũ el iõuetele el kõzelgeteſenec ielçũl veti ennec meg ielenèſet. Igy ſzolnac az Antichriſtus el iõueteleriũl à ſzent Doctorokis, vgy mint ſzent Hieronymus, Arany ſzaiu ſzent Ianos, Primaſius, Theophilactus, Beda, Szent Tamas, ſup: 2. teſs: cap: 2. Szent Amburus, ſup: Lucam: Sz: Agoſton, in Apocal: & lib: 20. cap: 19. de ciuit: dei. Cyprianus in Expoſ: Symboli Apoſtolorum. Es ſokan egébec.

A ſzakadaſrul.

A ſz: Doctoroc bizonyetáſa.

Touabba aztis mondgya ſzent Pal felõle, hogy ellenkedic es fel emelkedic, minden ellen, à mi Iſtennec

nec mondatic. Holot ved eſzedbe, hogy harom képpen mondatic valami Iſtennec. Előſzőr, ter-méſzet ſzerént. Iǵ chac eǵ Iſten vagyon, ki à fől-det es à mennet teremtette. A mint Moyſeſis ſzol felőle, Hallyad Iſrael, à te vrad Iſtened eǵ. Más képpen, velekedes ſzerent, mint à poganyoc vél-tec Iſteñec lenni az ű baluańokat, maga nem azoc voltanac. Sőt à paganoknac minden Iſtenec őrdő-gőc. Harmadſzor, Reſzeltetesből, à menire az Iſ-ten, az embereket reſzeſekce teſzi az ű tiſztiben, kiknec imigyen ſzolla ſzent Dauid. En mondam hoǵ Iſtenec vattoc, es à főlſegeſnec fiai mindńa-ian. Ezeknec à kic akar miképpẽ neueztetnec Iſte-neknec mind főlikbe emeli, es naǵobnac tartya ma-gat, magánac tulaidonetuán az meltoſagokat, es tiſzteſsegeket. El annera hoǵ az Iſtennec templo-maba űllyőn mint egy Iſten mutogatuan magat I-ſtennec. Mint amaz Iſtentelen Galigula Chaſzar, hoǵ még it è főldőn ęlteben, Iſten ǵanant akara tiſzteltetni, es az ű kepét templomokba fel teteti vala: Es miképpen à Tyrus kiralyanac ſzól à Pro-pheta monduán. Azt mondottad, Iſten vagyoc én: Hiendő dolog, hogy az Antichriſtuſis azon-keppen fog chelekedni, Iſten ǵanant imadtattya magat, űluęn az Iſtennec templomba, az az, az emberec kőzőt, kic Iſtennec templomi voltanac, minec előtte ű tűle el hitetnénec. Auaǵ talam nem

Harom keppen mondatic ualami Iſtennec.

Deut. 6.

Pſal: 95.

Pſal: 81.

Mint emeli fel magat Antichriſtus.

Ioſ. Aut: lib. 18. cap. 14.

Ezech: 28.

gonoſz

De ciuit: dei, lib. 20. cap. 19.

gonoſz vgyis ertenűnc à mint ſzent Agoſton magyarazza à Gőrőg bőtűből, Hogy Iſtennec templomába űllyőn, az az, vgy tarcha magát mintha ű, es azoc à kic űtet kőuetic, es neki hiſznec, Iſtennec temploma volnanac, maga az őrdőgnec eſzkőzi leſznec.

őrdőg indettya az Antichriſtuſt. Lib: de Antich.

Mégis tőbbet ſzól errűl ſzent Pál. Kinec el iőuetele vgymond, à Satannac ereiéből vagyon, az az, kiſzteteſeből: az őrdőg indettya es ingerli űtet hogy azokat, miuellye mellyeket miuel. Tellyes leſzen őrdőggel, Szent Agoſton azt beſzelli felőle, Hogy fogantataſanac ideién megyen bele az őrdőg es tellyeſſeggel magánac foglallya űtet, es akarattya ſzerent viſeli minden gonoſságra. Ki tudgya talam vgyan meg teſteſűlt őrdőg leſzen, mint à Chriſtus hoģ meg teſteſűlt Iſten. El oldatic akcoron az őrdőg, ſzent Ianoſnac mondáſa ként, es ki megyen, à nepeknec el chalaſokra. Es mimodon challya meg à nepeket az Antichriſtus altal, azt ſem halgattya el ſzent Pal. Minden hatalmaſsággal, iegyekcel, es hamis choda tetelekcel, es à hamiſságnac minden choda teteliuel. Soc chodakat teſzen, mert azt mondgya ſzent Ianos, hogy neki adgya à Sarkań, à pokolbeli őrdőg, az ű ereiét Chriſtuſis nyiluan mondgya, hoģ anni ſoc es nagy chodakat teſznec à hamis Prophetác, hoģ ha lehetſéges volna, még ā valaſztottakis el chalattatnanac.

Apo. 20.

Meg challya az emberecket.

chodakat teſzen. Apoc. 13.

De

De nem chalattathatnac, az Iſteñec valaſztasánac bizonios voltaert. Miuel hog vrũnc azt mondga, hog ſenki ki nem ragadhattya kezébol az ũ iuhait. De miert mondgya, Szent Pál az Antichriſtus choda tetelit, hamiſsaknac? Azert hog hamiſsagra viſzic az embereket, es ſoc, vgyan hamiſsis leſzen bennec. Szem, feny veſzteſsel, Vgy tetteti, mintha valoba volnanac, maga nem leſznec, hanem chac chalogattyac az embereknec ſzemeket. De nem chac choda tetelekcel hanem ſoc egyeb Meſterſegekcelis hitegeti az embereket. A Sidokhoz menuén, azt mondgya nekic, hog ũ à Meſsias. Es miuel hog vg fogia magát viſelni, à minemũ Meſsiaſt ũc varnac hiſznec neki chac hamar hozza allanac. Miképpen vrunkis ſzemekre vetę monduan. Engem ki atyamnac neuebe iottem nem fogadàtoc, de màſt, à ki ũ maga neuebe iũ fogadtoc. A bolcheket es bolcheſegnec ſzeretoiet, bolchefegeuel almettya el, mert bolch leſzen azt iria Daniel, es à bolchec kozzũl, ſokac el eſnec miatta. A fõſuenyeket pénzel kazdag ſaggal vonſza melleie, mert vralkodni fog, vgan azon Daniel mondàſa kent, az ar annaces ezuſtnec kénchein. Effele alnoc talalmañaual ez el mult eſztendokben, ſoc telhetetlen feiedelmeket es vrakat hodoltata meg, reia ſzabadétuán ũket, hogy az arany es ezũſt kely-

Hamis choda tetelec.

Hiteget õ meſterſégi, meſſiaſnac mondgya magat. Ioh: 5.

A bõlcheket bõlcheſeggel hiteti. Dan: 8.

A fõſuenyeket penzel. Dan. 11.

Dan. 12.

kelyheket, gyõngyõs ruhakat, es egyeb draga ſzepségeket, az eghazakbol ki ragadoznáiac. Gazdag Piſpökségeknec, Præpoſtságoknac Apaturságoknac, Captalanoknac es Clauſtromoknac ioſzágokat el foglalnáiac. Kit megis miuelénec es az Antichriſtus beleget fel võuec à toluai-

A teſtieket teſti ſzabadsággal.

láſra adatot ſzabadságert. Nemellyeket kedig à kiket lát hog hailandoc à buiaságra, teſti ſzabad-

Dan: 11.

ſággal hait hozza, es ũ magais aſzoñ emberes leſzen, ha à propheta igazat mond. Ig chelekedec nem regentenis Luter Marton által, ki hatra vetuen fogadáſat es hitit, eg Apaczat hitete el, es feleſégũl veue magánac. Es hog ũ maga ne lenne hiti ſzeget, à tõb ſzerzetéſeketis es eghazi nepeket reia ſzabadéta hog meg nõſzenec. Rõuid beſzeddel mindeñec azt veti ſzeme eleibe, à mit gondol auagy eſzébe veſzen hog ſzeretne es kéuanna. Es azon leſzen, hog ha lehetne, mind az egeſz világot õueue tennçie, es eg ember ſe maradna, kit el

Kiket hitethet el.

ne hitetne, de nem engedi Iſten. A valaſztottaknac es igaſság ſzeretõknec nem arthat, hanem azoknac vgmond ſzent Pal à kic el veſznec, añac okaert hogy az igaſságnac ſzerelmét be nem fo-

Apoſt 13.

gadtac. Kikrũl ſzent Ianoſis imigyen ſzól. Imadac ũtet mindenec, à kic è fõldõn laknac, kiknec neuec ninchenec meg irua, annac à barannac, mely vilag kezdetitũl fogua meg õletet, glõ kõñuebe.

Lat-

Latuán azert az alnoc, hoǵ az ũ hazugságinem kezdenec fogni az Iſtennec valaſztot fiain, azzoc ellen kiket rauaſzul meg nem chalhatot, kegyetlenkedni kezd, kergeti fogdoſsa es ôli ũket. El hatalmazic (Daniel beſzelli) az ũ ereie, es nem hinnęie ember, mely nag̃ puſztaságot miuel, elô megyen dolgaban, es meg miueli. Meg ôli az erôſséket es à ſzẽteknec nepet az ũ akarattya ſzerẽt. *Oly nagy haboruſág leſzen akcor, azt mondgya varunc, mely ſoha nem uolt uilag kezdetitûl fogua az utan ſem leſzen.* Leſznec ũ neki kegyetlen hoheri (moſtanis vannac Angliaba, Scotiaba, Nemet es Magyar orſzágban, egyeb ũtis ſoc helyen, az Romai eghaznac kergetôi) kic altal ezeket meg ſzerzi: Mellyec ſzent Ianoſnal Gognac es Magognac neueztetnec. Meg engettetéc (vgyan azon ſzent Ianos mondgya) neki hogy hadakozzéc à ſzentekcel es meg gyôzi ũket. Iſten engedi, hoǵ teſtebe arthaſſon à ſzenteknec. Nem egyebért, hanem hoǵ mint à tũzbe meg probaltatic az arãń, azon modon à hiuec az haboruságnac miatta meg keſergetteſsenec. Kit Daniel iraſaual bizoń ethatunc, ki imeztiria. Meg valaſztatnac, meg feierettetnec es mint az arań meg probaltatnac ſokan. Nemis choda ha ezt mereſzli miuelni az Iſtennec ſzolgain, mert meg ũittya az ũ ſzaiat Iſten ellenis, meg karomlani az ũ ſzent neuét es az ũ hailokat (az

Antichriſtuſnac kegyetlenſége.

Dan: 8.

Az Antichriſtuſnac hoheri

Apo: 20.

Apo: 18.

Hogy arthaſſon teſtekbe à ſzenteknec. Miert engedi Iſten.

Dan: 12.

Apo: 13.

anyaſzentegyhazat)es azokat à kic menybe vannac.

Enoc es Illyes itelet elõt prædicalnac. Gen. 5. Eccle. 44. 4. Reg. 2.

Mind az altal, akcoron ſem hagġya à kegelmes Iſten vigaſztaloc,es tanetoc nelkül az ũ hiueit. Hozzaioc küldi Enochot es Illyeſt (kikrũl azt oluaſsuc, hogy egyiket paradichomba,maſikat menybe eleuenen vitte volna, nem egyebert, à mint à kereſztyenec vélic, hanem hogy annac az vtolſo idõnec ſzükſegere tartanaia ũket) miképpen à prophetanal meg igerte volt monduán.Imè én el küldõm tinektec Enochot es Illyeſt, minec elõtte el itũne az vrnac nagy napia. Kic mint ſzent Ianos beſzeli ſákba öltözuęn ezer ket ſzaz hatuan napig Prophetalnac, az az, prædicalnac. Es minec vtanna el vegezic az ũ bizonſag teteleket, à pokolbeli õrdõg reiaioc tamaſztuan az Antichriſtuſt meg öleti ũket, es az Hieruſalem vczaian harmad napig fekuſzic az ũ teſtec, mert nem hadgya el temetni.

Mal. 4.

Apoc. 11.

Antichriſtuſnac utolſo dihõſsege.

Kiknec halåloc vtan annèra el hiſzi oſzton magát az atkozot gonoſz ember,es oly nagy dihõſséggel kegyetlenkedic, az igaſságnac napiatul meg környekeztetet aſzonyiallat, az az, anaſzentegyhaz ellen,melynec, à holdhoz haſonlo alhatatlan vilag,labai ala vettetet,hogy ha az ũ fiai, mellyeket à hitnec altala iegyeſenec Chriſtuſnac ſzülte, az ũ keuanſagokcal menbe nem ragadtatnanac, az mennei dolgokrul nem elmelkednénec, es ha à puſztaba

ba nem rőpűlne, az az, è vilagtul tellyeſseggel meg nem vonnaia es lelki eletre nem adnàia magat, meg nem maradhatna, hanem tellyeſseggel el kellene veſzni. De oly erős, es igaz Chriſtuſnac amaz fogadáſa. Ime én veletec vagyoc mindẽ napon, vilag vegezetiglen, hogy még akcoronis, à nagy öldökléſnec ideien, az mennyei dolgoknac el melkedeſenec puſztaiaban, meg tartatic à kereſztyeni gyűlekezet. Iol lehet annera meg ſzorettatic hogy talam vgyan bötű ſzerentis, à puſztaba keletic futnioc az hiueknec, es ot ſzolgalnac az vr Iſtennec. Mert annéra el hatalmazic az ördögnec ſzolgaia, hogy à ſzűntelen valo aldozatotis meg tiltya (mint meg tiltotta immar ſoc helyen) es közönſeges képpen miſe mondas nem lehet miatta, hanem titkon reitec helyeken. Matth. 28. A puſztaba futnac à hiuec

Azoc à napoc, a ualaſztottakèrt meg röuidettetnec. Az vr Iſten azt miueli io voltabol az öueiert, hogy nem hadgya ſoc ideig dihösködni az Antichriſtuſt. Hanem à mint Daniel beſzelli, chac ideig, idökig es fél ideig, az az, egy eſztendeig, két eſztendeig, es fél eſztendeig, ki negyed fel eſztendöt teſzen. Miképpen ſzent Ianoſis mondgya, hogy hatalom adatot neki, negyuenkét holnapot tenni. Vgyan azt ielenti azis, à mit az vtan ſzol Daniel, monduan. Az idötül fogua, midön el vetetic à ſzűntelen aldozat, es az iſzo- Antichriſtus, még dihöskedic. Apo: 13.

nyuſag, puſztaſagra helyheztetic, ezer ket ſzaz ki-
lenczuen nap leſzen. Mely idő be teluęn meg őli
ůtet à mi vrunc Ieſus Chriſtus, az ů ſzaianac lelke-
uel. Az az, beſzedeuel parancholes ottan ſzőrńů
halallal meg hal, es be telic raita ſzẽt Ianoſnac imil-
lyen mondáſa. A ki fogságra viſzen, fogságra me-
gyen, es à ki fegyuerrel ől, fegyuerrel meg őletic.
Mert mihellyẽ meg hal teſti halállal, ottan az őrőc
karhozatnac tőmlőczére vettetic.

Antichriſtus-nac halala.
2. Teſs. 2.
Apoc. 13.

Es Bodog, vgymond Daniel, à ki vár, ezer,
haromſzaz, harmincz őt napig. Az Antichriſtus
kegétlenſége, ezer két, ſzaz, kilenczuen napig tart.
Attul negyuen őt nap marad meg. Akcor oſzton
bekeſege leſzen az ańaſzentegháznac. Mert lat-
uán à Sidoc ã gonoſznac veſzedelmét, es eſzekbe
vőuęn, mely igen meg chalattanac volna, meg ter-
nec à Chriſtus hitire, be telic Eſaiáſnac, ſzent Pal-
nac, es Dauidnac imillen mondaſoc. A Sidoknac
maradekioc iduőzůl. Meg térnec eſtuefele. Es egy
akol ſ- egy paſztor leſzen. Ezeknec vtanna, mind-
iaraſt el iůe Chriſtus az iteletre, vagy nem, azt ů
tudgya. Ingyen, nem mulat vgyan ſokat vélle.
Efféle dolgoknac ertelménec kereſeſere int minket
Chriſtus, midőn Danielre igazétuan azt mondga,
hog à ki oluaſsa meg érche. Mellyeket mi, vgyan
azon Danielből, ſzent Ianoſnac lataſiből, ſz: Pal-

Antichriſtus holta utan ualo bekeſég.
Eſa. 10.
Rom: 9.
Pſal: 58.
Vrunc mikor iů az iteletre

nac

nac iraſabol, es az ſzent Doctoroknac magyarazattyabol egybe ſzeduęn, előtőkbe adánc. Azoknac kedig, à kic iregyſegből es gyűlőlſégből, hamiſsan azt kőltőttec hogy papa volna az Antichriſtus, ha Iſten meg tart es hozza ſeget, Szent Peter ſzent Pál napiara valo prædicatioban meg felelec, es akcor meg bizonyétom, hoǵ nem papa az Antichriſtus, hanem azoc, à kic azt ű ręia kőltőttęc.

Az Harmadikrul.

AKcoron *à kic Sidoſágbà uannac, fuſsanac à hegyekre.* Az Hieruſalem veſzedelménec el kőzelgetéſe koron, à ki meg akart ſzabadulni, ez lehetet ſzabadulaſanac modgya, ha el futot meſze à hegyekre, auagy eǵeb batorſagos helyekre, hazat es minden marhaiat el hagyuan. A hol azokis az Iſtentelenſégec el kezdetnec, mellyeket az Antichriſtus, akar ű maga mikor el iőuend, akar azoc altal mellyekben immar az alnokſagnac titkait chelekedi, è vilagra hoz, leg iobbat teſzen magaual, à ki mentűl hamareb lehet, el fut onnét. Hogy meg ne chalattaſséc az hamiſsaktul, auagy vélec egyetembe el ne veſzen az Iſten haragia miat. Mert ńiluán valo dolog, hogy nem keſic az Iſten, hanem chac hamar oſtorat bochattya arra à helyre, az hitetlenſégert. Miképpen è mi hazánkra, ottan reia

Hieruſalē ueſzedelmekor, mit kellet miuelni.

Az Antichriſtus orſzaglaſakor, mit kel chelekedni.

bochata, hogy à Romai eghaztul el kezdénec à Magyaroc szakadni.

Iudea, uallas. Lélec szerent az Iudeanac neue vallast iegyez. Valaki azert io vallasban vagyon, à hegyekre

Psal: 120. fusson, az az, oda à houa Dauid folyamic vala monduán. Fel emelem az en szemeimet à hegyekre, honnet iúne segetség en nekem. Az en segetségem az vrtul, à ki à fóldet mennyet teremtette. Az vr Istent kel segetségúl hini, mert chac ú tehet iot velúnc es ú szabadethat meg az órdógi embereknec dihósségetúl. A *ki az haz heian uagyon*: A ki meg tanulta è vilagiakat vtalni, tókelletes legén

Luc: 9. ne nézen tóbbe è fóldiekre. *Es az ki az mezón.* Az Isten parancholatinac ekeiére vetette kezeit *uiszá ne terien, hogy az ú ruhaiat el hozza*, Se ruhaiért se aranyert, se ezústert, hatra ne vesse az el kezdet iot, mert kilómben nem leszen méltó az Istennec orszagára.

De kónyórógietec hogy az ti futástoc telbe ne legyen, se szombaton. Bizon dolog, hog leg nehezeb à teli budosas, es szombat napon à Sidoknac nem

Lelki tél. volt szabad messze iarnioc. Mi kedig azon kónórógiúnc Istennec, hog az Antichristusnac es az ú hamis prophetainac haborgatása, amaz lelki télbe ne talallyon minket, melyrúl Christus imigyen szól. *Beuelkedic az alnokság, es meg fogyatkozic sokakban az szeretet.* Hanem az szeretetnec túzet

gerie-

gerieſze meg ſziueinkbe, mely ne haggyon minket el ſzakadni ű ſzent felségetűl. Ne talallyon ſzombatonis, az az, heuolkodásban. Mert à kic moſt heuolkoduan, nem gyakorlyac à viadalra magokat, à tuſakodáſnac ideien chac hamar meg gőzettetnec. *Iai kedig à nehezſzkeſeknec es emlettőknec.* Mert azoknac leg nehezeb el futnioc, azonképpẽ à kic è földhőz ragazkodtanac, es è vilagi ſzorgalmatoſságokcal meg terheltettenec, leg kőnnebben azokat challyac el à hamis prophetàc.

Hogy ha akcor ualaki nektec mondangya, Ime it à Chriſtus, ime amot. &c. Fő oruoſsagod ez, hogy alhatatos legy à hitben. Szent Pal azt mondgya, hogy à ſzentec hitnec altala meg győztéc az orſzagokat, igaſságot chelekedtenec, meg nyertec az igereteket, Be dugtac az oroſzlanyoknac torkokat, meg oltottac à tűznec ſebeſséget, A fegűerekнec éli alol meg ſzabadultanac. Erőtlenségből erőſsec lőttenec. Hatalmaſoc voltanac az űtkőzetben. Az idegeneknec ſeregit futua ſzalaſztottac. Teis à hitbe erős legy, ne higy az hitetőknec, kic à mint fölűl meg mondam, imit amot mutogattyac à Chriſtuſt. Nem chac ű maga Chriſtus int peniglen erre, hanem az apoſtolokis egy nehany helyen. Azonképpen Ieremias es Ezechiel propheta, kic kemeny képpen kialtnac

Antichriſtus ellen fő oruoſság. Heb: 11.

Hitetőknec nem kel hinni. 2. Pet: 2. 1. Tim: 4. Iudas. Hier: 14. Ezech: 13.

Deut: 13. az chalard Antichriſtus prophetai ellen. Es Moyſes tőruent ſzabot benne, hoǵ meg őleſsenec, effele lelki ǵilkoſoc. Annac okaert, ſenki à mi vrunknac az Apoſtoloknac es Prophetaknac intéſet heiaba ne vegye. El kőzelget è vilag vége. Moſt vagyon ideie leg inkab à vigyazaſnac. Hiſzem à mely helt tudcz hoǵ toluaios, midőn ahoz kőzelgecz, leg inkab akcor feǵuerkezel fel, tahat moſtis, è uilagnac vegehez kőzelgetuęn, légy kéſz hozza, hogy valamiképpen è ielen valo es kőuetkezendő hitetlenségektűl meg ne győzetteſsel, es az haboruságoc tegedet el ne nyomianac. Veled leſzen à Chriſtus az ű ſzent lelkéuel, chac ne reſtellyed űtet ſegetségűl hini. Mert nem feletkezic imillyen fogadáſarul. Ime, en veletec vaǵoc minden napon vilag vegezetiglen.

Math: 18.

EGYHAZ SZENTELESNEC NAPIA.

Ez mai Euangeliomot, ſzent Lukach irta meg, Euangeliomianac XIX. reſzében.

Az

AZ idôben, menuen Jeſus, Ierikon megyen uala altâl, Es ime egy ferfiu, kinec Zacheus uala neue, ki à Publicanuſoknac feiedelme uàla, es kazdag uala. Es keuannya uala latni, ki uolna à Ieſus, es nem lehet uala à neptûl, miert hogy tôrpe uala. Elôl futuán àzokaert fel haga egy Eperyfara, hogy latna ûtet: mert azon menendô uala altâl. Mikoron kedig oda à helyre iutot uolna, fel tekentuen Ieſus latá ûtet, es monda neki, Zacheus, ſies le ſzallani, Mert ma à te hazadba kel ennekem maradnom. Es ſietſeggel le ſzalla, es ôrômmel be fogada ûtet. Es mikoron mindnyaian latnái ac, zugolodnac uala, monduan, hogy à bûnôs emberbez meg ſzallanibe ment uolna. Zacheus kedig oda aluan monda az Vrnac, ime Vram, fele marhamat à ſzegenyeknec adom. Es ha ûalamit ualakitûl chalardsággal el uôttem, negy annet adoc erette. Monda kedig Ieſus ûnek: Ma iduôſsege lôt è haſznac, ezert hogy teis Abrahamnac fia uagy. Mert è uegre iôt az embernec fia, hogy meg kereſse es iduôzeche, à mi el ueſzet uala.

VEGi ielenti Chriſtus ez mai Euangeliomban, mely igen kéſz legen az alazatoſokat meg tekenteni, Mert nem chac az û lelki keuanſagokat tôlti be, hanem tôbetis ád

Sommaia ez Euangeliomnac.

nekiec annal à mit ũc tudnanac keuanni. Ime, Zachæus latni keuannya uala ũtet, iduõzetõnc kedig nem chac latni ada magat, hanem hazanalis ſzalla, es vegezetre az ũ lelkében meg maradando ſzallaſt ſzerze à tellyes ſz: Haromságnac. Ig mutattya mindenũt, es mindenkoron io akarattyat azokhoz valakic ũtet keuannyac, es illyen kõnnyen irgalmaſsagot chelekedic azokcal, à kic ũ hozza folyamnac.

Mi ez Euangeliomban, Zachæuſnac két idõbeli allapattyat tekenchũc meg. Elſõt azt, minemũ volt minec elõtte à leſus az ũ hazanal meg ſzallot volna. Maſodikat imezt, minemũue lõt oſzton, hogy à mi vrunkat hazahoz be fogada. es minec vtanna ezekrũl rõuideden ſzollandunc, Ez mai inneprũlis ſzollyunc valami keueſet, hog meg érchetec, mi vegre valo legyen az egyhaz ſzenteléſnec innepe napia.

Az Elsõrũl.

A Publicanuſoc.

IME, *egy ferfiu kinec Zachæus uala neue, ki à Publicanuſoknac feiedelme, es kazdag uala.* A Publicanuſoknac, kic à kõzõnséges iũuedelmet haſzonra, es nyereſegre meg võttec, allapattyoc ũ magabanem

ba nem volt volna gonosz, ha keresztelő szent Ianosnac tanachat meg tartottac volna. Kitűl mindőn azt kerdenciec, mit kellene miuelniec monda nekic. Többet ne szedgyetec annal, à mi rendelue vagyon de űc kilőmben chelekettenec, sarczoltatác tőruentelen à nepet (miképpen mostanis, nemely harminchadosoc, vamosoc, feiedelmec, es vrac tisztartoi szoktac chelekedni) es annac okaért à mint voltanakis, gonoszoknac es hamissaknac tartattanac à kősségtűl. Ezec fele vala Zachæus, sőt ezeknec feiedelme. Az az, fő sarczoltato, fő tolluay, fő hamis es ragadozo ember. Kirűl bizonsagot teszen az sokasagis mindőn *zugodnac uala Christusra monduán hogy à bűnős emberhez be ment uolná meg szallani:* Azonképpen vrunkis ki nem menti Zachæust hogy bűnős nem lőt uolna, hanem adgya okat, miert nem vtalta meg űtet: *Mert azert iőt, ugymond, az embernec fia, hogy meg keresse es iduőzeche az mi el ueszet uala.* De még ű magais Zachæus níluan vallya, hogy ű semmire kellő es chalard volt. Mert ha à nem volt volna, nem szollana imigyen. *Ha ualamit ualakitűl chalardsaggal el uőttem, negy annit adoc erette.* Luc: 3.

Zachæus mis nemű uolt előszőr.

Es keuannya uala latni, ki uolnà az Iesus. En hiszem hallotta volt soc choda tetelit, es à mint kőzőnséggel szoktac az emberec az fő nepeknec, es azoknac kic felől valami nagy, es ieles dolgokat ertettenec Zacheusnac keuansága.

tettenec chodaiára futni, ũis à ſzerent ſietet látni v-
Luc. 19. runkat. Auagy inkab, netalam az ũ publicanus tarſai, (Kikrũl ez elõt irá ſzent Lukach, hogy vrũk hoz közelgetnec vala) ſzollottac volt neki az idõſségnec dolgarul, mellyeknec beſzédec vtan valami kis ſzikra hit tamadhatot ſziuebe, es az keſzeretette ũtet, hogy valamint ſ- valahogy ſzembe legyen Ieſuſsal. De miuel hogy tõrpe leuen, à ſeregtũl chac annera ſem fér vala hozzá, hogy ũtet meg lathatnaia, fel haga egy eperſ fára, vgis meg akarván latni, à kit kilõmben nem lathat vala. Honnét, meg
Zachæuſnac keuanſaga. értheted mely nagy keuanſaga lõt legen è latáſra. Mert gondolhatta magaban, hogy ſokan meg meuetic, es chufollyác ũtet, ollyan kazdag embert latván gyermec modra à fára hagni, mind az altal, a-ual ſemmit nem gondola, inkab akara à Chriſtuſert pirongani, hogy ſem mint ũ nalla nélkũl tiſzteltetni.

Mikor kedig oda à helyre iutot uolna, fel tekentuen Ieſus, &c. Es ſietſéggel le ſzalla es be fogada ũtet. It immar nyiluabban meg ielenti az ũ aitatoſsagat Zachæus, mert nem chac le ſzálla à farul, hanem beis fogadgya vrunkat teſt ſzerent hazaba, lélec ſzerent ſziuébe à hitnec altala. Es mi haſznat võtte legyen annac inégen maid meg hallod.

Aitatoſſaga.

Az Maſodikrul.

Es

ES mikoron mindnyaian latnaiac zugodnac uala mond Euan, Hogy á bűnős emberhez, meg ſzallani, be ment uolna. Vai ha tudnáiac ezec, minemű valtozaſt tőt vala Zachæuſnac ſziuében, az Iſten keze, bizony nem mondanaiac űtet bűnősnec. Bűnős vala, de immar meg igazult à hitnec altala. Ha meg hallod mit beſzel, ha meg tekented mit miuel, meg érted hogy el hatta à bűnt, es à pœnitencianac mélto gyűmölchit teremti. Nem kőueti többé az ű régi gonoſz vtait, hanem vtallya bűneit, es ioſzagos chelekedetekbe foglallya magát. Halgaſsácza az ű beſzédet. *Vram, ugymond, lme az en ioſzagomnac felet, à ſzegenyeknec adom, es ha ualakitűl ualamit chalardſággal el nőttem, negy annet adoc erette.* Ezec à pœnitencianac io gyűmölchi, hogy à ki ez előt, à máſet el vőtte, à meg terés vtan, az őuebőlis adakőzzec. A mit peniglen hamiſsan tulaidonetot maganac, azt víſza adgya annac à kie. A termeſzetnec tőruenyeis keſzereti az embert reia, az Iſtenis parancholya, hogy ſziue ſzerent kőnyőrűllyon ſzűkölködő fele baratin, es ſegéche űket. Mellyet à ki nem miuel, annac imillyen ſententiat ád feiére à bölch. Valaki be dugia fűlet, à ſzegenyeknec kialtaſara, kialt űis de meg nem halgattatic. Touabba à Moyſeſnec tőruenyebe az volt parancholua, hogy à ki maſnac iuhat el lopia, egy iuhert negyet adgyon. Tahat Iſten hagáſa, hogy à go-

Zacheusnac ualtozaſa.

Pœnitencianac gyűmölchi.

Prouer: 20.

Exod. 22.

à gonoſzul el vőt marhát meg tereched az ű vrá-
Epiſtola ad Macedonium. nac. Es azt mondgya ſzent Agoſton, hog vala-
mig à más ember marhàiat, melynec el vetelében
vetkőztel hátra nem adod, addig teneked bűnőd
meg nem bochattatic. Szent Pal mondáſa imez.
A ki lop vala, immar ne lopion. Lop kedig à ki à
Eſa. 3. lopottat vagy akar mi egéb képpẽ nem igazan ke-
reſzettet maganal tartya. Eſaias latode mit mõd. Ti
meg çltetec az én ſzőlőmet, es à ſzegeńtűl el vete-
tet ragadomany à ti hazatokba vagyon, annac
okaert meg kopaſzçttya Iſten à Syon leanyinac te-
Ezech. 18. teieket, es el mellyeſzti az ű haiokat. Az vr Iſte-
nis Ezechielnél. Ha azt mondandom, vgmond,
az Iſtentelennec, halallal meg halſz, es pœnitenci-
at tartand az ű bűneirűl, es iteletet ſ-igaſságot che-
lekedendic, es à ragadománt viſza adandgya, es
ſemmi hamiſsat tőbbe nem miuelend, çlettel él.
Latode, hog à meg terő bűnőſtűl erőſsen keuan-
nya Iſten, az el vőtnec meg adáſat, es azokat à kic
meg nem adgyac, kemenyen fenyegeti, à kic penig
len meg adgyac, azoknac életet iger. Annac oka-
ért, miuel hogy hiuén à Chriſtusban, à pœniten-
ciánac mélto gyűmőlchçt teremti Zachæus, à ki
annac előtte chac teſt ſzerent vala, lelec ſzerentis
Abrahamnac fia lőn, es azoc közze ſzamlaltatec
kiknec őrőkſégűl igertetet az iduőſseg, es az őrőc
élet, vrunc peniglen, oly igen győnyőrködéc az ű

meg

meg tereſében, hogy ſziuében valo ŏrŏmét el nem titkolhata, hanem nyelueuelis ki fakaſztá, mondúán.

Ma iduŏſsege lŏt è háznac, azért hogy teis Abrahamnac fia uagy. En à házon ŭ magát ertem Zachæuſt, kinec iduŏſsege lŏn midŏn bŭne meg bochattatec. Mert ha az iduŏſség, minden ioknac mellyeket ISTEN az ŏuéinec keſzétet, es bodog ſagnac allapattya (azoc kedig, à kiknec bŭnŏc meg bochattatot, ſzent Dauidnac mondáſa ként bodogoc) bizonyára ottan iduŏzŭlt remenſégben, à ki bŭneitŭl meg menekedet. *Mert à uegre iŏt az embernec fia, hogy meg kereſse, es iduŏzeche azt, à mi el ueſzet.* Imhol miert ment volt be Zachæuſnac hazába. Nem hogy ioua hadgya ſzokot bŭneit, es gonoſságat, nem hogy ŭis reſzelkedgyec az ŭ alnakſagiba, hanem hogy ki vigye ŭtetis mind bŭneibŏl, mind à veſzedelembŏl, melyre menendŏ vala, bŭnŏs voltaért. Mely mondasba, meg ielenti aztis, mi lŏt legyen ŭ nekifŏ tiſzti è világ ſzerent: A bŭnŏſŏknec meg kereſéſe es iduŏzetéſe.

Pſal: 31.

Chriſtuſnac fŏ tiſzti.

Az Harmadikrul.

AMNAUMA KÖNYVTÁRA

Ez

Miert oluaſſuc ma ez Euangeliomot.

EZ mai napon, az az egyhaz ſzenteleſe napian azert oluaſuc ez Euangeliomot mellyet rõuideden meg magárazec, miuel hogy, miképpen Zachæus akcor lõn Abrahamnac igaz fiaua, es tellyes ſzent haromſagnac lelki templomaua, midõn Chriſtuſt nem chac hazába, hanem à hitnec altala lelkebeis fogada, azonképpen ezis è ház, melybe moſtan az Iſten igeiẽnec halgataſara egybe gyũlteztec, regenten è mai napon lõt volt Iſtennec kilſõ templomáua, es imadſagnac házáua, mikor ki valaſztatuan à tõb közönſeges emberi kézzel eppen tetet házac közzũl, es az arra valo ſzokot ceremoniakcal, es imadſagokcal, meg aldattatot es meg ſzenteltetet, es tellyeſséggel az vrnac tiſzteſségére foglaltatot.

Mire ualo ez innep.

Mert hogy meg erchétec ez az innep, annac à meg ſzenteleſnec emlekezetire rendeltetet, hogy eſztendõnkent arrul meg emlekezuen, halat adgyunc rulla hogy à mi Iſtenũnc, köztũnc lakozic, es az ũ ielen voltanac bizonyetaſara, effele lathatan do hazatis eppettetet maganac mi velũnc.

Templomot, holot es mikor kezdettenec eppeteni.

Ha peniglen aztis akariatoc erteni holot, es mikor kezdettenec az emberec templomot eppeteni es ſzentelni az ũ teremtõiõknec tiſzteſségére, meg mondom, es à ſzent iraſnac hiſtoriaibol igen ſzepen elõtõkbe adom. Oluaſuc hogy Noe à víz

õzõn

ȯzȯn vtan oltart raka, es azon aldozéc. Abrahamis kedig, minec vtanna Iſten parancholattyara, hazaiabol ki budoſuan à helyre iutot volna, melynec Sichem vala neue, ůis oltart chenale, es ot hiua ſegetſégůl az vrnac neuęt. Azonképpen Iakobis, Meſopotaniabol valo meg teréſe vtan, Bethelnél oltart eppetuęn, azt à helt Iſten hazánac neuezé. Es ezec mind à termeſzetnec tȯruenyebe voltanac. Az ó tȯruenybe oſzton, Moyſeſnec meg hagya Iſten, hogy eǵ igen ſzép draga ſatort chenaltatna, hoǵ à lenne templom helyet az Iſten nepe kȯzȯt. Mellyet midȯn naǵ ſzepſéggel es dragaſaggal chenaltatna, à kȯſseg, anni ſoc ezůſtot aranyat es eǵeb arra valo ſzerſzamot horda eǵbe, hoǵ fȯlȯttebis vala annal à meni kel vala, annac okaert meg kialtata Moyſes hoǵ ſenki tȯbbet ne hozna.

Gen. 12.

Gen. 35.

De Salomon elȯt, ȯrȯkſégre valo meg maradando temploma nem volt à mi Iſtenůnknec è fȯldȯn, hanem ůlȯn elſȯ, ki meg bochůlhetetlen draga hazat eppete Hieruſalembe, az vrnac neue dicheretire. Melynec eppůletire valo kȯltſéget: Dauid az ůattya eltébe ſzerzet vala. Száz ezer talentom aranyat. Ezůſtȯt ezerſzer valo ezer talentomot. (Mely naǵ ſom̃a penzt teǵen kedig ez, én ki nem tudom mondani, más ſem azt hiſzem) Rezet, vaſat, meg ſzamlalhatatlan ſokat. Fát kȯuet, alchokat es eǵeb féle meſtereketis ſzerze hozza,

Salomon eppéte elſȯ templomot.

1. Par: 22.

A templomra ualo kȯltſeg.

A tẽplom eppũletihez ualo keſzũlet.

Dauidnac holta vtan oſzton, mikor az eppetéshez akarna Salomon kezdeni, oly kezũlettel keſzũle hozza, hogy chodalkoshatic minden raita, valaki vagy hallya vagy oluaſsa.

Mert harmincz ezeren voltanac, chac azokis à kic eppũletre valo fat vagtanac à Libanusban. Tiz tiz ezerekent minden holnapba. Kõ vagoc, à kic à hegyből kõuet ſzaggattanac, es meg faragtac, ńolczuan ezeren: megint à kic terhét viſseltenec, hetuen ezeren. A palléroc, kic à ſoc munkalkodo nepeknec parancholtanac, harom ezeren es harom ſzazan. Az eppũletnec ſzepſéget, kõnyeb embernec gondolattyaual meg fogni, hogy ſem mint nyeluéuel ki ielenteni. Mely midõn el vegeztetet volna, ſzép lſteni dicheretekcel, es ſoc aldozatokcal ſzẽteltetéc meg, vg̃añera, hog̃ huſzõ két ezer ökrõt, ſzaz huſz ezer bakot aldoztatot volna meg Salomon. Ezt à Salomon templomat, mikoron Nabugodonozor el rontotta volna, vionnan meg éppétec es meg ſzentelec Ioſue es Zorobabel. Megint az vtan, miuel hogy az lſten telen Antiochus el foglalta es meg fõrtõztette vala, az Machabeuſoc viſza võuec, meg tiſztétac, es nagy õrõmmel ũkis meg ſzentelec. Es azt rendeléc, hogy eſztendõnkent innepet illenenec à meg ſzenteleſnec emlekezetire. Teczetis es kedues volt lſten elõt, ezeknec aitatoſsagoc, kic ũ ſzent felſegénec templomot raktanac. Mert ha nem teczet volna

3. Reg. 5.

Templomnac megſzenteleſe.

2. Par. 7.
2. Eſd: 7.

1. Mach. 4.

Eſztendõnkent ualo innep.

na, ſem azt nem parancholta volna hogy rakianac (miképpen Moyſeſnec parancholа à ſator chenálaſt, es Salomonnac à templomnac eppetéſet) ſem Beſeleelt es Oliabot be nem tőltőtte volna az ű ſz: lelkéuel, hogy à ſatort hozza tartozo ſzerſzamok cal, meſterſegeſsen meg tudtac volna chenalni. Exod: 31.

Templomot miert rakat Iſten maganac

Oka peniglen mi legyen, hogy az Iſten it è főldőn hazat akart magánac rakatni, kőńű meg mondanunc. Nem ſzűkőlkődic ű haz nelkűl à bizony dolog, vgy mint ki hazba lakoul be nem rekeſztethetic, mert mind à menńet mind à főldet be tőlti. De mégis igy teczet az ű bőlcheſegénec, hogy temploma leñe mi kőztűnc. Hogy aual, vgy mint lathatando iellel bizońetanáia meg, hogy ſzűntelē velűnc akar leñi es maradni. Mikor valamely ember, egy varasban nagy kőlchéggel fris hazat chenáltat, meg teczic abbol, hogy ot akar lakni: es nin chen ſzandeka reia hogy oñet meſze tauozéc. Azonképpen à mi Iſtenűnkis, midőn templomot rakata az ű hiueiuel, azt mutata meg, hoǵ lakoſsa lőt à mi varaſinkba, az az, mindenűt ualahol az ű hiuei lakozūc it uaǵon uelűnc, nalunc marad ű el nē haǵ minket, chac mi ne ſzakadgyunc el ű tűle. Ennec nagyob bizonſagára, mihelyen à friǵnec ſzekreńet be vittec volna, ottan meg telec kőddel az Hieruſalemi templom, el annéra hogy à papoc benne nem maradhatnac vala, mert az vrnac 3. Reg: 8. 9.

dichőſége meg tőlte vala az vrnac házat. Es az Iſten imígyen ſzólla Salomonnac. Meg ſzenteltem ezt à hazat, mellyet eppetettel, hogy ot helyheztetném az én neuemet mind őrőkce, es ot leſznec az én ſzemeim es az én ſziuem minden időkben. Nem chac euel kedig, hanem ſoc egéb kilſő ielekcelis bizony etotta meg à kegyes Iſten, az ű mi kőſztűnc valo ielen voltat, azert, hogy az emberi gárlóſag valamikor ne ketelkedhetnęiec az ű ſegetſége felől, à haboruſagoknac ideięn fő képpen, midőn azt velhetnęiőc hogy el tauozot volna mi tűlűnc. Vgy mint Iſten felől azert, erre valoc à templomoc.

Kilső ielekcel miert bizonet tya Iſten ielen uoltat.

De minekűnc vallyon mi végre kel templomunknac lenni? A végre, hogy az mennyei tudomańác meg tanulaſara valo oskolánc, lelki oruoſſagoknac patikaia, es imadſágnac haza legén. Hogy tanulo oskolánac kellyen lenni à templomnac, bizonyſagot talalunc arrul, mind az ő tőrueńbe, ſ- mind az Euangeliomba. Ioſias kiraly, à templomba gűűite az egeſz népet, ot oluaſtata, es magarazta meg előttőc, Moyſeſnec vtólſo kőnűęt, kic Deuteronomiomnac hiuunc. Esdraſis à templom eleibe egbe hiua à ſokaſagot, es vgy prædicálla nekic az Iſteñec tőrueńęt. A mi vrunc Ieſus Ckriſtuſrul peniglen, egy nehany helyen oluaſsuc az Euangeliomban, hogy à templomban prædicallot es tanetot.

Templomunknac mi uegre kel nekűnc lenni.
A templom oskola.
4. Reg: 23.
2. Eſdr: 8.
Luc. 19.
20.
Ioh. 7.

tot. Nekünkis azert, ide kel gűlnünc az Isten igeiẹnec tanetasára, es tanulasara.

Touabba àzis igaz hogy à templom lelki oruosságoknac patikaia, mert miképpen regenten, az Hierusalemi templomban leſznec vala az aldozatoc, es à tiſztulàſoc, azonképpẽ minallunc, à ſzentſegec, mellyekcel az mi lelkeinknec náualyai oruoſoltatnac, it ſzolgaltatnac es oſztogattatnac. Szent Pàl Apoſtol ideiẹn, egbe gűltenec à kereſztyẹnec, es vgy vőttec az vr vachoraiat, mies egybe gűluén egy bizonios helyre, gakorlyuc mind azt ſ- mind à tőb ſzentſegeket. Vegezetre imadsàgnac helyénec kel tartanunc à templomot, à mint vrunkis ſzól felőle monduan. Az én hàzam, imadſagnac helyenec hiuattatic. Sz: Peteris, ſz: Ianoſsal egetem be, à templomban mennec vala fel, az imadſagnac ſzokot oraiara, es ot imadkoznac vala. De chac Salomonis meg taneta minket reia, hogy imadkozo hely legyen à templom, midőn az ű tűle eppettetet templomot meg ſzenteluẹn, nagy hoſzu imadſaggal kőnyőrge vgyan ottan Istennec.

Lelki oruoſsagnac patikaia.

Imadſagnac helye.

Matth. 21. Acto. 3. 3. Reg. 8.

Es iol lehet ſzabad à kereſztyeneknec, akarholis tiſzta kezeket Istenhez fel emelni, es az vrnac kőnőrgeni, iduőzetőnknec peldaia ſzerent, ki nem chac à templomban, hanem neha à hegyen, neha à kertbenis imadkozot, mind az altal, miuel hogy igy teczet Istennec, hogy valami arra valo hely legen, holot ű ſzent felſegénec egetembe kőnőrögiünc es

Imadkozhatni mindenűt.

1. Tim: 2. Mar. 6. Ioh. 18.

eſedezzűnc, ſenkinec nem kel mikor annac ideie es rendelt oraia vagon, innep napon kiualtképpen, ki maradni à templombol, hanẽ oda kel gűlni, ót dicherni es imadni az menbeli vr Iſtent. Mely nagy ereie legen kedig, à templomba valo imadkozàſnac, meg tanulhattyuc à Salomon kiralynac hiſtoriaiabol, ki à templomnac ſzenteleſekor ig imadkozec. Vram Iſten tekench à te ſzolgadnac imadſagàra, es az ű kőnőrgeſere. Halgazd meg à dicheretet es az imadſagot mellyet à te ſzolgad imadkozic ma te előtted, hogy legyenec nitua à te ſzemeid çiel nappal erre è hazra, melyrűl ig ſzollottal. Ot leſzẽ az én neuem, Halgaſd meg az imadſagot mellyet it è helyen imadkozic à te ſzolgad, halgaſd meg à te nepednec Iſraelnec kőnőrgeſetis, mellyet kőnőrőg teneked ez helyẽ. Es midőn meg halgatándod leg kegelmes ű nekic. Es minec vtanna ſoc ſzót ſzaporetot volna kőnőrőguçn, es eg nehany fele dolgokat es nyaualyakat elő, ſzamlalt volna, arra keruçn az vrat, hog ha vag azokert vag egeb ſzűkſegekert, nem chac vgan ot à templomban, hanem meg tauul leuçnis es oda à fele forduluán es nézuçn valaki kőnőrgene, meg halgatnaia űtet: Végre az Iſten ig felele neki az ű imadſagàra. Meg halgattam à te imadſagodat es kőnőrgeſedet, mellyet kőnőrgőttel én előttem. Meg ſzenteltem ezt à hàzat mellyet eppetettel hog az én neuemet őrőkce ot helyheztetném, es az én ſzemeim es ſziuem ot leſzen

Templomba kel imadkozni bizonyos orakon.

Templombeli imadſagnac ereie.

3. Reg: 8.

Deut. 12.

min-

minden időben. Latode hogy azt igéri ű ſzent felſé-
ge, hogy mindeneket meg halgat valakic à templő-
ban akarmi dologrulis kőnyőrőgnec ű neki.

Hogy ha azert arra à templomra melyben okta-
lan allatoc aldoztattanac, ollyan tekenteti volt Iſtē-
nec, meniuel nagob legén à mienkre, akarkies meg
gondolhattya, holot nem bakoc aldoztatnac, ſem
boriuc ſem ökrőc, hanē az artatlan barannac, Ieſus
Chriſtuſnac ſzeplőtelen es tiſztaſagos ſz: teſte ſz:
vére. Es nem arnyekban, hanem az Euangeliomi
tudamannac vilagoſsagaban iarunc. Annéual in-
kab peniglen, miuel hogy egy nehány féle dolog va-
gyon, mely à kőzőnſéges gyűlekezetnec helyen na-
gyob aitatoſsagra indethatnac minket, hogy nem
mint egyebűt. Előſzőr az Iſteñec igereti. Mely aual
biſztat hogy à hol ketten vagy harman egybe gyűlűnc
az ű neueben kőzőttűnc vagyon, es à mit kerűnc
meg adgya minekűnc. Igeretnec ereie vagyon ab-
banis, hogy imadſagnac helyenec neuezi à templo-
mot, mert annac nem neuezneie, ha azt nem akar-
naia hogy it imadkozzunc es azt ſem parancholna
ia ha meg nem akarna halgatni. Touabba, azok-
nac kikben nagyob buzgoſagot latunc, hogy nem
mint magunkban érzenenc, peldaiokis gerieſzt-
heti à mi ſziuűnket. Hazunknal, auagy egyeb titoc
helyen, midőn egyedűl imadkozunc, ſenkitűl pel-
dat nem vehetűnc, de à gyűlekezetben, ebreſzt-
nec minket, az Iſten felől es ſzeretől atyafiak-

Templomaink ra Iſtennec tekenteni.

Aitoſsagnac okai à templomban. Matth. 18. Iſten igereti. Luc. 19.

Egyebeknec peldaioc.

nac io pelda adâſoc. De chac à helnec mi volta-
A helnec mi uolta. is neminemű oc adás, az aietatoſsággal valo kő-
nyőrgeſre. Az embernec elmęie indettatic, tud-
gyuc azt, az erzekenségec altal. Midőn azert la-
tom az Chriſtus eletének, es kén ſzenuedeſenec
hiſtoriaianac kepeit à templomban, azonképpen
à regi ſzent lamboroknac abrazattyokat, maid
vgyan lehetetlen dolognac teczic, hogy azokbol
valami Iſtenes gondolatoc, es mind aięta-
toſságban, ſ-mind egyeb ioſzágos chelekedetekben az
ű kőueteſekre valo mozdulas nem tamadna el-
membe, ha oly igyekezettel mentem oda, à mine-
műuel kellet mennem.

Ezec ig leuęn, bizonyoſoc legyűnc benne,
Templomot gyakorlani ſzűkséges de mint. hogy ſzűkséges, es alkalmatos dolog à templom-
nac gyakorlâſa. De meg laſsa minden ember, hogy
ne egyebet, hanem azt miuellye ot à mit illic mi-
uelni, mert azokat, à kic az Hieruſalemi templom-
ban, è vilâgi dolgokat chelekednec vala, el nem
tűre Chriſtus, nem tűri el aztis, ha mi az ű hazaban
trechelűnc, heuolkodunc, teſtoua iarunc es ſetalűc.
Annac főlőtte, vgy epechűnc es ekeſechűnc kilső
templomokat, hogy főképpen es előſzőr mi ma-
gunc igyekezzűnc Iſtennec tiſzta templomi leni.

Mi haſzon abban, ha ezt è kőből rakatot
Templomoc legyűnc mi magunc. templomot, ſzép ruhakcal es karpitokcal meg öl-
tőztettyűc, zőld agakcal meg ekeſettyűc, ha mi
magunkat buiasággal, reſzegséggel, minden go-

noſsa-

noſsággal és alnaksággal meg főrtőztettyűc? Mit haſnal, hoǵ gyertyat egetűnc it, ha mi bennűnc nẽ fenlic à hitnec vilagoſsága, es nem ég az ſzeretetnec tűze? Nem eleg az hoǵ ekes templomũc leǵen hanem azis kel hozza hoǵ mi magunkis templomoc legyűnc. Sőt ezis è templomnac ekeſsége, azt adgya előnkbe, mint kellyen minekűnc az anyaſzenteǵhazba iarnunc, vgy mint nappal, vǵmõd ſzent Pal ekeſsen iariunc. Nem dobzodaſokban es reſzegségben, nẽ buiaságban es tiſztatalanságban, hanem őltőzzetec az vr Ieſusban, es à teſtnec keduet ne chelekedgyetec. Nem tudgyatoke hoǵ Iſtennec temploma vattoc ti? Ha ki ezt è templomot meg főrtőzteti, el veſzti azt az vr Iſten.

Templomnac ekeſsége mit iegyez.

Rom: 13.

1. Cor: 3.

Akcor volna ſzép ekes imez templomis, midőn tudos iambor io taneto es pelda ado papoc, ſoc Iſten felő nepec gyűlnénec bele, hirdetnęiec, es halgatnáiac az Iſten igęiet, elnénec à ſzentségekcel es buzgo ſziuel imadkoznánac. Effele chelekedetekcel aldatnęiec meg ualoba à mi eǵhazunc, illyen ſzent dolgokcal illetnęiec es ſzenteltetnęiec az eǵhaz napiais. Gonoſz ſzokas az, mellyet ſzerte ſzerent à kőſseg kőzőt latunc, hogy eǵ nehany falubol eǵbe gyűlnec oda, à hol tudgyac hoǵ eǵhaz napia leſzen, de nem az Iſteni ſzolgalat kedueięrt hanem iaczaſra, dobzodáſra reſzegségre. Es midőn eleget iaczottanac, haſokat iol meg tőltőttec, à bor el vette efzeket es meg dihőſitőtte űket, feǵ-

Templomnac igaz ekeſsége.

Gonoſz illeſe az egyhaz napianac.

uerre kelnec vagdallyac es ölic egymáſt. Nemellyecpeniglen, vagy vgyan ottan, vagy az vton haza mentekbe, az nagy reſzegségnec miatta meg fuladnac. Hogy ne ſzollyac azokrul, à kic öly ondoc fertelmeſseget miuelnec, midön meg heuetette es fel gerieztette teſteket à bor, hogy az Lotnac vetkettül, mellyet reſzegségbe chelekedéc tulaidon leanyaual, nem meſze iarnac. Ezé az eghaz ſzenteles-

Gen: 19. nec ſzenteltetic hanem förtöztetic ezekcel az Iſteñec eghaza, es oly vtalatoſsa leſzen hogy az Iſten ot nem lakhatic az ſoc rutságoc miat, hanem à pokolbeli ördög foglallako helyt magánac. Vai vai hogy nem

Földes urac tiſzti. iartoc el tiſztetekbe ti földes vrac, hogy nem tiltyatoc ioſzagtokban es falutokban ez illyen Iſtentelenségeket. Ha valaki hazatokra es nemes vduarotokra hatalmaſul meñe, bizoń nem ſzenuedhetnétec el ottá azt kezdenétec emlegetni, hogy ez egic à quinque caſuſoknac, es feiére iarnátoc annac à hatalmaſnac. Miert ſzenuedítec el tahat, hogy az Iſtē hazara effele toluaioc meñec, az imadságnac helyet latrok nac barlangiaua teſzic? Ti dolgotoc es ti tiſztetec volna, meg büntetni ez illyen hituan erkölchü embereket. De tudō miert nem miuelitec, mert az ü bünökcel kereskedtec, es haſznot uartoc gonoſságokbol. Nem chac nem bannátoc, hanem inkab örülítec hogy torkoc tölteig iſznac. Szeretitec hogy ſoc borotoc kél el akcor. Es añac okaert, azt mondgánektec Eſaias, hogy az oruoknac tarſai vattoc. Tarſalkod-

ſalkodtoc à más ember bűnebe, midőn tiſztetec ſzerent nem bűntetítec űket. Es minem űc ti magatoc vattoc, iſpankaitokis ollyanoc. Mert űkis nem igékeznec azon, hogy haboruság es őldőkles támadáſt el tauoztatnánac, hanem elő bochattyac à bolőd kőſséget beñe, hogy chaté patét, vagdalkodáſt, verekedéſt miuelheſsen. Vallyon miert? A birſagert. Panaſz, penz, kaloda valtſag, birſag iar nekic oſzton, midőn iol meg vaſarlottanac. De ha mihelt el kezdic à morgáſt, ottan el hagatnáiac vélec, nẽ telnęiec erſzeñec. Iol vagon ioſ, ugy kel en hiſzẽ meñorſzágba menni. Nem oda bizoñ, hanem pokolba. A ſokadalmazas ſem ide valo volna, hogy az egház innepere à czigan ſatorokcal gűlnénec à ñalanc kadaſoc es apro kalmarkác. Kic ki hítęgetic à templombol, auagy meg tartoztattyac hogy à felé ſe menñenec, à nepeket. Ezis az őrdőg talalmaña, igyueti meg haloiat, hogy ſokakat fogion meg kic kel őrőkce egyűt à karhozatnac tűzeben egien. Ketség nelkűl uganis őrdőgtűl vadnac à kic az Iſtẽ igęiet nem halgattyac, egy kis vaſarláſert, auagy egyeb heuolkodo dologért el mulattyac à prædicatio halgatáſt es egyeb Iſteni ſzolgalatot. Es miképpen az ű attyoknac az őrdőgnec keuanságit chelekedic, azonkeppen iőuendőre reſzeſec leſznec az ű őrőkſegebe, az őrőkce valo tűzben mely keſzettetet à Satannac es az ű angyalinac. Mi hogy attul meg oltalmazhaſsuc magunkat, más eletbe, es más

Iſpanoc.

Egyhaz nap ſokadalomrul.

Iohan 8.

Matth. 25.

erkől-

erkölchbe öltözzünc: Követsüc Zachæust, ki à Chriſtuſnac az ũ hazaba valo be menetelén, meg valtoztata ẹletet, nem gonoſzbra, hanem iobra. Be iöt mi közzenkis az Iſten, es à mint meg mondoc, euelis meg ielenti, hogy nálunc lakic, miuel hogy házat es templomot rakatot közztünc magánac. Ne kergeſsüc ki tahat innet ũtet. Mert bizoń ki kẹrget tetic azoktul, valakic kilömben viſelic annal magokat, à mint ũkeuannaia. A lön à többi közöt egy oka, hogy à Hieruſalemi templomot el torete, es à Sidoktul à pogan nemzetſégec közze költözéc Chriſtus, az ũ Euangeliomiaual egétembe, mert meg förtöztetec à templomot, es ſib vaſárra, tolua ioknac barlangiaua töuec. Félec raita, hogy à ne légen oka annakis, hogy ſoc templominkat törette es puſztettatta el nek ünc, es naponként töreti es puſztettattya, kit törökcel, kit az eretnekekcel, hogy à mi eleinknec aietatoſsagoktul el tauozuán, nem ſzentellyüc meg à templomokat, az Euangeliomnac buzgo halgataſaual, à ſzentſegeknec gákorlaſaual es kegés imadſagokcal. Akarmire nagób gondunc vagon hogy ſem mint ezekre. Ennec okaert pogan es eretnec nepec iöttenec be az Iſten örökſégébe, meg förtöztettec es el rontottac az ũ templomit, el puſztetottac à kereſztyenſéget. Félec penigen raita hogy ennelis inkab meg vtal minket es el vét elöle az Iſten, ha meg nem terünc es pœnitenciat nem tartunc.

Hieruſalemi templom romlaſanac oka.

Pſal. 78.

AKADÉMIAI KÖNYVTÁR

FŐ DOLGO-
KAT, MELLYEKRŰL E KŐNYVBE emlekezet vagyon, hanyadic leuelen kellyen meg talalni.

A.

Adakozni kel. 439
Ados szolga minden emb. 794.
Aito allo a szent lelec. 304.
Akol, aito, akolba valo be menetel mi legyen. 296.
Akolnac szelesege. 116.
Hatara. 117.
Alamosnakodasnac hasz. 533.
Allapattya az anyaszentegyhaznac. 124
Alazatosagnac ereie. 573.
Ananias Episcopus Aure: 195
Angyaloc őrülic meg teres: 425.
Mint ertic az mi gondolatinkat. 16
Lathatatlanoc. 12.
Miert ielenne fennyes ruhaban. Ibidem.
Anyaszentegyhaz mindenkor vagyon. 395.
Meni ször iot tesen vele Christus. 750.
Anyaszentegyhaznac rendeleserul 155. es az vtan. Minden nemzetsegből vagyon. 116.
Feie vagyon. 715. Christus az. 23.
Kezdete, neuese vege. 458.
Anyaszent egyhaz Christus iegyese. 749.
Apologia conf: Auguſt: vallya az traditiot. 165.
Apostoloc betegeket gyogyetottanac. 216
Antichristusrul es minden allapattyarul es dolgairul. 854. es az vtan.
Apostoli hatalom es erő. 213
Elő beszeddel valo rendelesec. 155.
Ariusnac teuelygese. 345.
Annac bizonyetasi. 351.
Attiafiuiszeretet mit keuan. 173
Atokcal miert élünc. 93

B.

Baluanyozoknac imadságoc hasontalan. 175.
Banattal fölötteb valóual magunknac artunc. 684
Batoreto szent lelket kernünc kel. 238.
Bekeseg közönseges. 69.
Annac haszuai. Ibid.

Bemenetel az aiton michoda. 304
Beresnec futasa. 108
Betegekcel banokrul 741
Betekſegũnkbe mit kel miuelni 839
Bizonſagot 3. keppen kel tenni Chriſtus felõl. 238
Bizonyoſoc lehetũnke benne hogy valaſztattunc es iudoſzũ lũnc. 141. Es az vtan.
Bochatas. Meg bochatani ſzũkſeg. 437
Meg bochataſnac modgya. 809
Bodogſagnac meg talalaſa felõl valo velekedes 608
Bũn, lelki pokloſsag. 629
Ennec gyogyulaſa. 632
Bũn felõl valo itelet. 796
Bũn oka az nyaualyanac. 130

Bũn, hit es pœnitencia altal bochattatic. 72
Bũnõs bũnõſt nem itilhet. 448
Bũnt bochattac az Apoſt. 84
Bũnnec bochanattyat nyeri az imadſag. 188
Bũnõſõketis meg halgattya az Iſten. 181
Kikbe negy dolognac kel talaltatni. 569
Bũnõs pap mint bochathaſſa maſnac bũnet. 85
Bũnnec bochanattya mikeppen az egeſz anyaſzentegyhaze. 94
Bũnnec eſmereti veſzedelmes bizodaſom nelkũl. 571
Bũnõs ember el veſzet garas. 424
Bũnõſõkre gondgya vagyon Chriſtuſnac. 420
Veſzedelmeket bannya Iſten 803

C.

Chaſzar a doiarul. 817
Chelekedetũnc elegtelen magaba. 609
Cheledes ember ne tarchyon gonoſzokat. 417
Chriſtus fel tamadaſanac ſoc bizonſagi. 5. es az Vtan. Kilõmb kilõmb chelekedeti. 13. Elsõ hirdetõi. 15. Tulaidon hatalmãual es dichõult tẽſtbe tamadot fel. 20. Kertbe. 19. Mit talalt fel tamadaſaual maganac. 20. Haſznai. 22
Azokba kic legyenec reſzeſec 25
Chriſtus menybe menetele. 217
Teſtenec helye: ibid.
Aldomãſa. 223
Lathato menybe menetele. 224. Bizonſagi. 225
Haſznai. 228. Iteletre ualo iouetele. 226
Chriſtus ſemmit nem irt. 157
Nem minden emberi ſzerzeſt karhoſtat. 160
Chriſtuſt kergetic bennũnc az hitẽtlenec. 248

Christus iuhainac bizonyos ielec. 309
Imadtatic. 350
Christus Isten es ember. 328
ôrôc Istenſege. 343
Neuebe kel kerni. 180
Christusba ôltôzni mi legyen. 800
Choda tetel nem mi hiuatalunc. 176
Chodat kelle minden kereſztyennec tenni. 214
Chodacielentic az Euangeliomnac ereiet. 274
Chodac Hieruſalem veſzeſe elôt. 543
Credentianac pecheti. 82

D.

Dihôskôdnec az Istentelenec à hiuec ellen. 245

E.

Egyhazi nepec mentſege 398
Hatalma kettôs. 89
Eledel talalas michoda. 306
Eledelt mi nem tiltunc. 513
Eleinknec moſtaniaknakis aieta toſsagoc. 402
Elô beſzeddel valo rendeleſekrûl. 155. Es az vtan.
Elmenknec homalyos volta. 782
Ember el veſztheti à malaſztot. 142
Ember es Isten kôzôt valo kôtes. 67
Emberi gond viſeles ſemmi. 399
Emberi nemzetnec het nyaualyai. 489
Szorgalmatoſsaga haſzontalan. 656
Eletnec rôuid es nyaualyas volta 836
Emberi ſzerzes. 159
Emberi tudomannal Christus mondaſat hogy erched. 159
Enekeles az proceſsioba. 198
Erdemes à gonoſzoknac ôleſe. 472
Erciet az Istenes eletnec kic tagadgyac. 512
Eret nekec ſoc fele oſzolnac. 712.
Eretnekec ſzagattyac meg à halot. 459
A tôrôkôket intab ſzeretic hogy ſem minket: 815
Vallyac à harom ſzemelyt. 323
ôrdôgnec ſoldoſi. 816
Eretnekeknec meltatlan kereſec. 176
Ragalmazaſoknac oka. 815
Maſunnet hagnac be. 300. Veſzedelmes ûket halgatni. 309. 509.
Eretnekſegeknec oka. 714
Erôtlenec el tauoztaſsac à gonoſzokat. 416
Eſzkôz altal chelekedic Isten. 88
Eſzkôzôc mert neha à haſzontalanoc. 838
Eſzkôz es kôzbe vetes altal valo ſo kûldes. 298

Esmerni à iuhokat mi legyen. 112.
Euangeliomban uagyon à traditio. 157.
Euangeliom felől vilagi velekedes. 205.
Euangeliom mi legyen. 206.
Miert hirdetettic à hiueknec. 784.
E Vilag tenger. 453.
E Vilagi bekeseg. 64.

F

Faidalam, kereszt. 128.
Farkas mi legyen. 107.
Farkas az eretnec. 108.
ördög. 107.
Feiedelmeknec miuel tartozunc. 826
Feiedelmi tulaidonságoc. 822.
Tisztec. 823
Feiedelmec bűntelsec à gonoszokat. 417.
Ellenec senki ne tamadgi. 821
Fel tamad testünc. 847.
Feltamadást Christusnac szükseg hinni. 4.
Fel ôuetzes, saru, istap. 37
Fiát (Istennec) adni mi legyen. 284.
Fiunac kezdet nelkül valo volta. 332.
Fizetni à bűnert mi legyen. 799
Földön ülni michoda. 495
Föld indulat. 11

G

Gehennanac miert hiuatic à Pokol. 473.
Gyermekec kereztsegerül es kereztsegnec szertartasirul. 598.
Gyermekeknekis hitec lehet. 736.
Gyertyat viselünc halottac elöt. 675.
Gyonasnac szükseges volta. 90
Gyümölchtelen nemellyekbe azige. 447.
Gonosz birakrul. 701
Iuhokrul 310. beszedö Vraktul. 47.

H

Hala adasrul, es hala adatlanságrul. 637.
Es az vtan
Hala adatlanságos emberec. 804
Halat mint keladni. 641.
Halaszoc à prædicatoroc. 452
Halac az emberec. Halot mosni, ki szallani mi legyen. 457.
Hallani ha iot akarunc iot szólyunc masrul. 436
Halal michoda, es honnet vagyon. 667
Miert mondatic alomnac. 846.
Halal ellen vigasztalas. 678
Halal

Halaltul felni nem kel. 680
Halottaknac temeteſerűl. 669
Es az vtan.
Halottac czimererűl. 675
Hamis prophetakat az ördög miert bochát. 295
El kel tauoztatni. 416.
Hamis prophetac. 499
óni kel magunkat tűlök. 500
Honnet es houa iűnec. 502
Mint iűnec. 503
Miert farkaſoc. 504
Mint eſmertetnec. 505
Gyűmölchöc. 506
Iutalmoc. 513
Hamis fő propheta Antichriſtus. 854
Hamis Iſteneket rekeſzt ki az eggyeſeg. 319
Harom keppen lattatic Chriſtus. 604
Haſzontalan imadſagoc Sidoke es Tőrökök. 175
Haſznunkra ment fel Chrűs. 231
Hazaſság tőreſt kic engednec meg. 509
Hazugſag kiknel igen köz, 510
Hemingius. 634
Het nap az Huſuet. 38.
Het Kenyerről. 488
Hieruſalem veſzedelme. 539
Es az vtan.
Rontataſanac iele. 852
Hieruſalembeli nepnec ſokaſaga. 544
Oka veſzedelmeknec, 550
Hinnom völgye, 473
Hinnűnc mit kel. 209
Hit ſzegeskinel dicheretes. 510
Hit né iudözet chelekedet nelkűl. 514. 609
Laſſan laſſan neuekedic. 783
Hiti maſnac neked mint haſznal. 735
Hit mit foglal magaba. 209
ű maga puſztan, nē eleg. 287
Hittel veſzűc az iudöſſeget, 288
Hitetlenſeg michoda. 287
Hitetlenekknec dihöſſegec. 232
Hitetlenec Chriſtuſt kergetic bennűne. 248
Hiuatalunktul idegen dolgot ne kerigűnc. 176
Hiuec es hitetlenec nyaualyaia kilömbözö. 124
Hozza nem tenni az irashoz es el nem venni benne mi legyen. 161

I

Iairuſrul. 835
Iudöſſeg ki altal ſzerzettetet. 283
Iudöſſeget talal az io chelekedet. 579
Iudöſſeges hit michoda. 287
Iudöſſegűnkről lehetűnke è vilagon bizonyoſoc. 141
Es az vtan.
Ielec mire valoc. 779

Igassagnac ereie. 164
Lelke az szent lelec. 236
Igassag mienc es honnet vagyon. 152
Igaz szeretet minemű. 281
Igazulas két fele. 575
Imadsag michoda 169
okai 185. haszna. 188. erre szent lelec gerieszt. 261
Hany dolog kel hozza. 170
Innepektől. Azoknac szenteleserűl, meg szegelerűl, es egyeb tulaidonsagirul. 688. Es az vtan.
Instructio adatot az apostolok. nac. 83.
Irastkelkönetni. 71
Iraslete vtannis nem szűnt meg az traditio. 157.
Irasnelkűl valo rendelesec mindenkor voltanac. 155
Irua nem minden vagyon. 162
Irasnac hitele az anyaszentégyhasztul vagyon. 158
Igaz ertelmeis. 714
Isten egy allapattyaban. 318
mire valo tekentetből mondatic egynec. 319
Harom szemelyeben. 321
Isten fiaba, két termeszet. 323
Volt az emberi termeszetnec fel vetele előt: 328. valoba, es az atyahoz egyenlő Isten. 345
Isten lelke, egyenlő az atyahoz, es az fiuhoz. 354
Errűl beueb tanulsag. 256.
Es az vtan.
Isten titkairul nem kel tudakozni. 223
Istennec, valami haromkeppen mondatic. 861
Isten fő feiedelem, es miuel tartozunc neki. 829
Isten tehet nyaualyainkrul. 126
Isten igeienec igye. 287
Fia igye 328. neue meg mondathatatlan 330. Ket keppen vetetic neue. 345
Igereti haual. 818
Igeienec ereie szolgaiban. 447
Igeienec vtaloi. 754
Istenneciobia michoda. 218
Haragian mit kel erteni. 760
Isopnac egyzese. 36
Iszonyusag: Baluany. 853
Romai Sereg. 854
Hamis prophetac. 855
Antichristus. 858
Itelet kel az oldozashoz es kötelezeshez. 89
Itelet minemű tiltatic, es minemű nem. 438
Itiletre mint iű el vrunc. 226
Iudas maradeki. 811
Iuhokrul mind iokrul mind gonoszokrul: 307. es az vtan.

K

Karhozatnac okᵃ. 288
Kazdagsággalmint kel elni. 532
Neki szolgalni vaksag. 648
Kedues volt Isten igeie Christus szaiaban. 446
Kegyetlenekrůl, 758. 805
Kenyer az Isten igeie. 490
Ertelem es bőlcheseg ibidem
Kőnyhullatas 491. à hitnec egygyesſege. 492. A Chriſtus 493.
menyei bodogsag. 494
Kerni kel az tudomannac kulchat. 236
Kerni kel mindent Istentůl, es michoda az minden. 175
Kereszt negy fele. 243
Keresztet miert viselnec az Processioba. 196
Keresztseg szůkseges, hol erősſettetic meg: mi legyen: Vizbe kel lenni. 211. A szent Haromsagot segetsegůl kel bennehini: az igenec ereie à vizbe: A szent Leleknec chelekedeti. 212
Kereszтyeni batorsagoc. 235
Kereszтseg pecheti az Euangeliomnac, 213
Bizonsága az igeretnec ibid:
Keszerétesmi legyen. 407
Két penzmichoda, 618
Ket haio mit iegyez. 455
Ketelkedes soc gonosagnac okᵃ. 484
Keuelységnec veszedelmes volta. 574
Kiralyi emberrůl. 773.
Kouasz mi legyen. 29
ô Kouasz. 36
Kőuetseg minemů. 83
Kőzbe veteſnelkůl valo kůldes meg tartatot. 298
Kulch: Két kulchot adot Chriſtus az apoſtoloknac. 92

L

Lelkᵉt atta Chriſtus Apoſtolinac. 88
Lelki eletetis Chriſtus ád. 105
Luter 461,
Luterec baluanyozoc. 367
Luterec kőzőttis nemellyec valjyac à Sacramentum imadasat. 365

M

Magába bizas nagy bůn. 561
Magoc mentőkrůl. 397. 756
Mammon michoda. 532
Marhaual elni mint kel. 651
Melancthon, es Kemnicius vallasa az igazulasrul. 581
Menyekőzőie az Isten fiunac. 748. es az Vtan.

N.

Nema es siketlelekben minden ember. 592
Nemellyec miert nem bizhatnac. 172
Neueken hinni az iuhokat mi legyen. 305
Nyelueknec tudomanya szükseg volt. 216
Nyomodot eledelt etetni es szaruart vizetitatni. 311
Nyomorusaginknac oka es oruossaga. 773

O.

Okossagnac tulaidonsaga. 97
Ondoc beszédet vtallya Isten. 47
Oltari szentségnec imadasa. 361
Hordozasa. 371
Öldözökrül. 758
Orunac tulaidonsága. 101
Oru az ördög, es eretnec. 102
Oruoknac es toluaioknac miert mondattatnac az hamis es tunya pasztoroc. 303

Oruossaggal mint kel elni. 777 838
Ordögöket üztec az Apostoloc. 215
ördögtül es büntül vagyon az halal. 667
Országat mint kel keresni Istennec. 661
öt arpa kenyer. 488

P.

Pálnac kegetlensege. 246
Papoc bünt bochatnac. 95. 632
Papsag terhes tiszt. Ibid.
Parancholatoc harom felec, es mellyic fele nagyob. 720
Parancholatokat, meg tarthatyae ember. 611
Pasztorokrul. Io pasztornac tulaidonsagirul. 104. es az vtan.
Idegyen pasztor. 309
Az nem aiton megyen be 297
Nem rend szerent valasztatot 299. masonnet hag be.

Pasztoroc ellen panasz: 302
Mit kel bennec nezni. 308
Pasztorunkat mint esmer hettyuc. 113
Pasztoroc fedgyec es atkozzac a bünöseket. 417
Penz veres az templome volt. 822

Akor iüt el à szent lelec. 269
Erösetette az vij testamentomot. Ibid.
Pinkösdnec oka. 254
Pirongatastul felökrul. 757
Pœnitencianac gyümölchi. 877
Poklossag. Testi lelki. 623

Poganyoknac hiuatallyoc. 115
764
Poroſzloirul az ôrdôgnec. 757
Publicanuſoc kic Voltanac. 412
Prædicatoroc à kic igazac ſzidal maſztatnac az hamiſsac dichertetnec. 451
Prædicator ſzaua Iſten ſzaua. 448
Prædicatornac nem ſzemelyebôl kél bôchülni az iget. Ibi.
Prædicatiot nem eleg hallani. 694
Proceſsio iaraſrul es minden modgyarul. 193. Es az vtan,
Prophetaknac ſzenuedeſec. 241
Prophetac kic legyenec igazac es hamiſsac 499
Honnet eſmertetnec. 505
Publicanuſokrul. 874

R.

Régi kereſztyeneknec ſzenuedeſec. 242
Temeteſec. 669
Régi feiedelmeknec aietatoſsagoc. 400
Régi neue vrunknac az io paſztor. 100
Regi magyarokнac aietatoſsagoc. 706
Reſtſegre Chriſtus nem tanet. 650
Reſt papokrul. 699
Romai egyhaz ellenſegi egyenetlenec. 507

S.

Szabade tôruenykedni. 438
Szabattalanſagoknac oka. 819
Sacramentariuſoc bolondoc. 77
Miert nem imadgyac az ſzent ſeget. 367
Safaroc vagyunc feienkent. 518
Saiat marhabanis alnoc kazdag ſag. 534
Szakadas. 854
Szallas adas. 57
Szam, adaſrul. 795
Szamar temetes. 677
Szantoföld neuô az egyhazi nep 397
Szam adas mikor leſzen. 795
Szegenyeknec adni kel. 382
Chac iamboraual kellé iot tenni. 533
Senki nem tudgya bizonyal valaſztatotte vagy nem. 141
Szeretetnec parancholattyat meg tarthattyac az ember. ibidem
Szereti vrunc az Iſtenrül valo beſzedet. 46
Szem, egy igyû es alnoc. 31
Szemtelenec az igaſsag ellenſegi. 711
Szentennec tetemirül. 840
Szentekнec kepekнez es koporſoiokнoz vala iaraſrul. 844
Szent lelec aito allo. 304
Szent lelket kel kerni batoreta ſunkra. 238

Szent

Szentlelec Iſten via. 594
Egyaltallyaba Iſten. 258
Hol talaltatic. 272
Kinec igertetic. 260
Szent lelekrûl. 259. 354
Batoretaſanac peldaia. 236
Szenteltnec mi mondatic. 689

Szentſegec malaſztnac edeni. 612
Szitiabelicknec temeteſec. 670
Siratni illike az halottat. 672
Szombatrul. 688
Szorgalmatoſsag ket fele. 653
Szôrnyû beſzedû kôſseg. 49

T

Tamaſnac hitetlenſege. 96
Tanetaſa felôl az anyaſzentegyhaznac, nem kel ketelkedni. 154
Tanetaſnac io modgya. 52
Temeteſnec modgyarul es pompaiarul. 669
Es az vtan.
Templomot, holot es mikor kez dettenec eppeteni. 880
Templomnac ſzenteleſe, es annac innepe. 882
Templomot miert rakat Iſten maganac. 883
Templomunc mire valo nekûnc 884
Templombeli imadſagnac ereie 886
Templomnac igaz ekeſsege. 889
Innepenec gonoſz illeſe ibid.
Templomot bôchûletbe kel tartani. 564
Termeſzet ereiebôl nem erthetni az iget. 592
Teremtet allatokon mit ertûnc. 208
Teremtônec fia Iſten 330
Teremtô à ſzent lelec. 258
Terhes, kôzônſeges tiſzt az papſag. 95
Teſti iot conditionaliter kel kerni. 179
Teſti oruoſſaggal mint kel elni. 777
Tiſztaſag kiknec nem teczic. 508
Tiſztaſagnac es igaſsagnac pogachaia. 37
Tôkeletlen hit kôzônſeges vetec. 778
Tôruenykedni mint legyen ſzabad. 809
Traditio. 155. Es az vtan.
Tudomanunc regi. 781

V.

Vac az emberi okoſsag. 71
Vad ſalata. 36
Vakſag az kazdagſagnac ſzolgalni: okai egy nehany. 648
Valaſztas felôl honnet lehetûnc bizonyoſoc. 142
Valaſztaſunkrul lehetunke è vilagon bizonyoſoc. 141. Es az vtan:

Valla-

Val'ani ꝁel bůnődet à pap előt 91
Vasarnapot illunc szombatert. 691
Varia Christus az mi teresůnꝁet. 228
Veg vachora vtan valo prædicationac sommaia. 120
Veleꝁedesec az aꝁolrul. 115
Vendegec Kichodac. 395
vespasianus Chaszar. 542
Veszedelmes el mulatni à prædicatiot. 97
Vigaztalas egyebeꝁnec halalan. 681
Vilagi szůseginꝁrul valo igeret. 663
Vilagi soc io adatic az imadsagra. 189
Vy emberbe valo őltőzesrůl. 80
Vrnac Vduara. 48
Vrac es fő nepec szaꝁattac el az hittůl. 407
Vrac szoꝁasarul. 699
Vtaloi az Isten igeienec. 754

Z.

Zachæusrul. 875
Zalag az szent lelec. 261
Zalaga az mi szabadulasunꝁnac Christus fel tamadasa. 127

Veg lőt è kőnyunec nyomtatasában. Mind Szent hauánac hetedic napian. Christus Szůletése vtan. 1578. esztendőben.

A M. N. MUZEUM
KÖNYV-
TÁRA

